

IJA # 3602

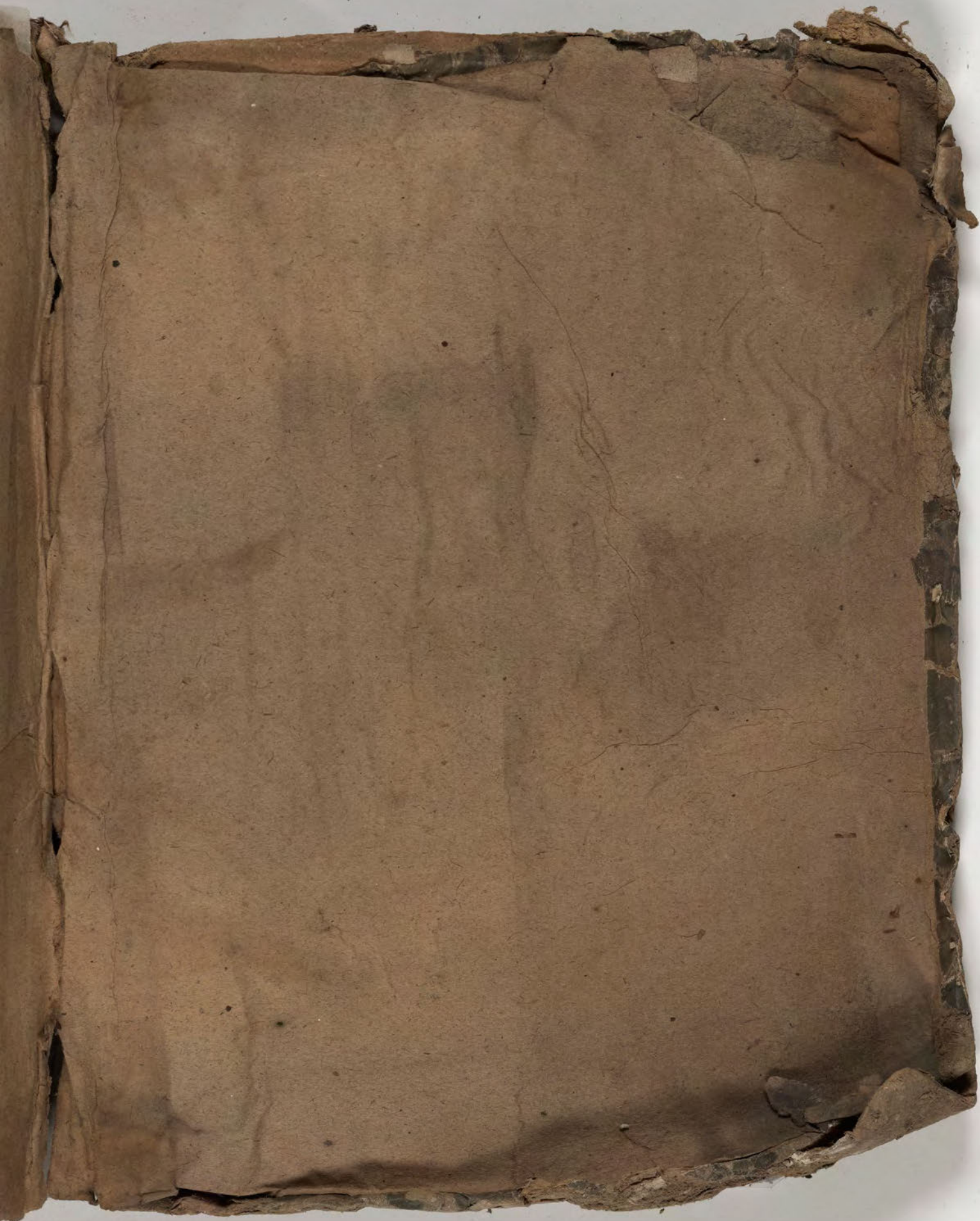
ספר צלה רכב

Sefer Tselah Rekhav

Yitshak ben Avraham Shelomoh

Baghdad, 5669 (1908 or 1909)

מחזור
ליום יום
הוא יום
הוא יום

הוא יום
הוא יום
הוא יום

צלה רכב

על דרך הכתוב והדרך ללח רכב אשר בו דרושים נחמדים
 ורמזים מתקופים לתורה ולתעודה לכל בני ישראל ויהודים
 לקרות בו ולשנות דרך לימודה דרושים לכל שבת ושבת ולכל
 פרשה ופרשה אשר חנני ה' וקויעני סיועתה דשמויה לתלמודי
 דבי רב הנחמדים מזהב ומפז רב ולכל אשר לכו יערב
 וללמוד בו יקרב ולאזהבי תורתו שלום רב וגם יש בו
 דרושים על חמש מגילות ועוד נקוטים על תנ"ך גם מנחת
 כ"ו למו"ז ולה"ה דרושים ורמזים על התורה ועל חמש מגילות
 ומה שנמלא בין חמי לבנה וכתוב בסוף ע"ד ר"ל עזרא דנגור
 שמו של בעל הדפוס מה שעלה בדעתו לומר ובסופו יש חקירה
 א' על נס פורים ושיר לפורים ע"ס א"ב ונדפס באותיות גדולות
 עם נקודות יפה ומשובח למיזן ירוך הקורא בו ממני הלעזר וזעיר

המתפלל תפלה שלמה

הלעזר יחזק אברהם

שלמה כר"ו

פה בנגור יע"ה

שנת ללח רכב על דבר אמת לפ"ק

בדפוס ה' עזרא ראובן דנגור ס"ט

עיו
או
על
הנה
ועד
במה
כל
הלכו
עשר
בקרי
ורע
רכ
להבי
סו
קו
קדש
דו
וד
כד
כל
יש
וי

התורה קצתם יודעת
אלהיה מן עבודת
כפי והמפר על כשרות
בעל התורה ח"ו ע"ה
ז"ל ר"ה

הקדמת המחבר • בשפה רפה מדבר •

ישתבח ה' ויקרומם הדרו • אשר הנחני בדרך אמת • על התורה ועל העבודה •
זאת התעודה • לעסוק בתורה החמורה • תחת כרכי דרכיך מארי רחמיך
על בניך יצא • מעורו ועד היום הזה • ומרו יום ביום אם יעלה פלגי איוה דרש
או רמו או מוסר אני כותב בקנטרוסי למזכרת וברכות הימים נעשה אללי קובץ כתי
על כל פרשה ופרשה • רמו ודרשה • וגם כל לידי כתי להרב זקינו כמהר"ר ח' משה
הלוי ז"ל והעתקתי ממנו על כל פרשה ופרשה דרש ורמו • אודה לא אשר סויעני מריש
ועד כען • להגות תורת אמת ומטובו השכיען • וברוך השם אשר גרלני כאב ומטובו
במרעה טוב רען • וכרוב עניי הכינותי לבית אהוי אסיפת אמרים דברים קלות • על
כל הפרשיות • וליושב המראות • על דבר שז' בו מן המתמיהות • ולהביא הקדמות
הלכות שמועות • וגם יש בו על הפסוקים רמזות • ממני הלעיר וועיר אשר מנסק
עפר רגליהון • ושותה כמא' את דבריהון • זכות ילחק אבינו ע"ה יעמוד לי כי שמי
בקרכו • ואיתא במד' חזית על פסוק ושבועתו ליחחק א"ר לעור כי ביחחק יקרא לך
ורע כל מי שהוא בשם יחחק עולמית הרי הוא ביחחק שנאמר כי ביחחק יקרא לך זרע •
רכי יהודה אומר במקלת ולא בכולו שנאמר כי ביחחק ולא כולו עכ"ד • ועלה בדעתי
להביאו על מכבש הדפוס להפיטו ברבים • ואפריין כמטייה לרב חכיכאי ח' עורא דנגור
ה' • בעל הדפוס אשר טרח בו והעתיקו וסדרו וסימנו באותיות א"ב להקל על
הקורא ועוד אני חייב לו הולאות הדפוס (ולפעמים הוספתי נוסף משלי אני בעל
הדפוס והנחתי בין ח"י לבנה וע"ה ח' ע"ד) ואם יעזרני הש"ת יש תחת ידי עוד
דרושים על ש"הג ושבת תשובה ועוד ועוד נ"כ אעלם על מכבש הדפוס בעזהש"ת •
והנני בא בכקזה מאת הקורא כספרי זה שאם ימלא בו איוה ענין שאינו מוכן
בהשקפה ראשונה שלא ימהר להשליכו מעל פניו ולדבר בו סרה ח"ו עד שימלא
בדברים וישנה וישלש כי אולי חסר תיבה א' או אות א' כי ידוע מ"ש כשם שא"א לבר
בלא תכן כך א"א לרפוס בלא טעיות ועם שבעתי בסוף לוח תקונים וטעיות ואנב
ישבתי כל ל"ע או קושיא שהנחתי בתוך הספר • ואם עכ"ז לא מלא ידו ורגלו
יושב הענין כפי שכלו וילמד זכות עליו וכל המלמד זכות על חבירו וילמדו עליו זכות

מן השמים :

וקראתי את שמו **צלה רכב** כי מלת רכ"ב היא גמט' **יד יצחק** וזהו **צלה**
יד יצחק * גם ללח רכב על דבר אמת

כי הוא דרשה על התורה תורת אמת * ובכן ואני תפלה * לא נעלה * לו
כחוק תהלה * נתת בנשואי מלה * להבין ולהשכיל כחורתו המעולה * ויקבץ נדחי ישראל
עם סגולה * לירושלים ואיון עיר ההוללה * ויבנה ביתו יקרא בית תפלה * בשמחה
ובגולה * אור כי יהל סן משיח לישראל * וכל לזיון גוש * כעגלה וכזמן קריב ככ"א
כה דברי המחבר ומתפלל תפלה שלימה

הלעזר **יצחק אברהם**
שרמה י"ו

דרושים על התורה

א בראשית ברא אלמים ידוע הדרכ
 ומפורסם הענין כי תו"הק
 בעון סופה לתחלתה ולקשר הענין לעיני כל יש'
 בראשית אפי' עפי' מ"ש רש"י ז"ל א"ר יצחק לא היה
 לריך להתחיל את התו' לא מהחור הזה לכס שהיא
 מלוה א' ולמה פתח בבראשית כח מעשיו הגור
 לעמו שאם יאמרו אר"הע לסטים אתם וכו' .
 כמלא מפני ישראל שלא יאמרו אר"הע לסטי' אתם
 פתח בבראשית וזהו לעיני כל יש' ר"ל בשבולס
 פתח בראשית ברא להים :

ב א"נ אפי' מ"ש במד' ר' ברכיה אומר
 העולם ומלואו לא נברא אלא בשביל
 משה שגא' וירא ראשית לו ולכן סמך סופה של
 תו' לתחלתה אשר עשה משה . בראשית ברא :

ג א"נ אפי' עפי' מ"ש במד' בן עזאי א' וענותך
 תרכני ב"ו מזכיר שמו ואח"ך מזכיר
 שכחו והק"ב אינו בן מזכיר שכחו ואח"ך שמו
 בראשית ברא ואח"ך להים וכת' מהר"ש יפה ז"ל
 וזהו שב"ו מזכיר שמו ואח"ך שכחו וזהו חוטר
 הגאון שמזכיר שמו תחלה וזהו לעיני כל ישראל
 שילמדו ענוה בראשית ברא להים שפתח שכחו
 תחלה ואח"ך שמו ללמד ענוה לישראל : וכזה
 אפי' ל כוונת הכתוב וכל בניך למודי ה' שילמדו
 ענוה מהש"ת בנו' ועי' ורב שלום בניך כי עי'
 הגאון יהיה קנאה ושנאה ותחרות אך עי' ענוה
 יהיה שלום : אז וכל בניך וגו' עפי' מאי דאי'
 בגמ' חרב א הכדים ונלוו חרב על שונאיהם של
 ת"ח שיושבים בר בכר ולא עוד שא שמטפשים .
 וזהו וכל בניך למודי ה' שכולם ילמדו יחד אז
 ורב שלום בניך שינללו מן החרב ומן הטפשות .
 וז"ש דהמ"עה הלילה מחרב נפשי כי בעת שברח

משאל המלך היה יחודי והיה עוסק בתו' והיה
 מתפלל א ה' שיולקו מחרב להעוסק יחודי כי
 אנוס הוא :

ד א"נ עפי' דאי' במד' ביום עשות ה' ארץ
 ושמים משל למלך שהיה לו כוסות רקים
 א' המלך אס אני נותן לתוכן חמין הן מתבקעין
 זונן הן מקריסין (פי' משתברין בלי חסרון וערוך
 פי' ל' חוזק תרגום אס בשרי כחוש בשרי קרסל'
 קרישת הקרח) מה עשה המלך עירב חמין בזונן
 וכתן בקן ועמדו כך א"ל הק"ב אס בורא העולם
 במדת הרחמים היו חטוי' סגוי' (חטאים הרבה)
 במ'הד איך עולם מתקיים לא הריני בורא אותו
 במ'הד ובמ'הד והלואי יעמוד ע"כ והק' מהר"ש
 יפה ז"ל וז"ל וא' בתחלת הפד' גבי בראשית ברא
 הו"ל ה' להים ותו' דאי' במד' אבכור דתחלת
 הפ' היא לה תולדות השמים לא שלא כת' בתחלה
 כדי שלא יתגאה כהן הקו' בתו' לומר אני קראתי
 ראשון עכ"ד כמצינו למידון שלא התחיל הפ' משה
 תולדו' כדי שלא יתגאה כהן הקו' בתו' ראשון וזהו
 לעיני כל ישראל ר"ת כהן לוי ישראל הקוראים בתו'
 וכהן קורא ראשון שלא יתגאה לכן התחילה התו'
 בראשית ברא ולא משה תולדות :

והנה מהר"ש יפה הק' רבדברים פי' אמרין
 מלך במשפט יעמיד ארץ שברא העולם
 בדיו שגא' בר"ב להים הרי משמע דכריאת העו'
 היה בדיו ותו' דפליגי אהדדו . עוד דלמ"ד שברא
 את העולם בדיו הרי כתיב ביום עשות ה' אלהים
 רמש' דשיטף מ"ר עם מ'הד ותו' דאגדה דס"ל
 דכריאת העולם היה בדיו אחיה כההיא דפי'ג סי'
 ה כי לא המעיד ה"א על הארץ מזכיר שם מלא
 על עולם מלא כך הוא מזכיר שם מלא על הגשמי
 הרי

הרי דס"ל רמתי דכתיב ה"ה לאו משום שיתוף
 מ"ר עם מ"ד קד"ה להזכיר שם מלא על עולם
 מלא ובהכי פליגי רמ"ד דהאי דכתיב ה"ה דשיתוף
 מ"ר עם מ"ד ק"ל דתחלת הפר' היא לה תול'
 השמים ולהכי ה"ה ה"ט דשיתוף מ"ר עם ה"ה
 דאי טעמא דחידך שמוכיר שם מלא כיון שתחלת
 הפר' שה תולדות ליבא עולם מלא ומ"ד דקאי
 טעמא דכתיב ה"ה להיס להזכיר שם מלא על
 עולם מלא ס"ל דתחילה הפרשה היא בראשית
 ב"ה וא"כ במלא שבמ"ה דווקא נבראת העולם
 וא"כ האי דכתיב ה"ה להיס הוא להזכיר שם מלא
 וכו' ועי' לקה' התנא פרשת דרכים בדרך ענוים
 ד' לד בר"ה מעתה ע"ש ועפ"ז יש לפ' כוונת
 הכתוב ואת כל שה יודי עשתה וגו' וכבר הר'
 פר"ד ז' פי' כוונת הפ' שם עי' עליו וע"פי
 האמוריוכן כי למ"ד שה"ה שיתוף מ"ר עם מ"ד
 אזי מוכרח לתרץ למא לא הזכיר ה"ה בתחלת
 הפר' בראשית ברא מפני שהאמת תחלת הפר'
 היא לה תולדות השמים ולכן שם הזכיר ה"ה
 וא"כ יש ללמוד משם ענוה כדי שלא יתגאה כהן
 הקורא בפרשה לומר אני קראתי ראשון וכאמור
 לכן לא התחילו הפר' מאלה תולדות וזהו ואת
 כ"ל אל"ה יודי עשתה גי' אלהים שכתבתי שם
 אלהים וג"כ שם הוי"ה שהוא רחמים וזהו ויהיו
 כל אלה נאום ה' ששתפתי שם הוי"ה ואלהים
 דין ורחמים וכ"ת למה גבי בראשית לא כתיב
 ה' אלהים ל"ה דהאמת תחלת הפר' היא אלה
 תולדות השמים ולא הנחתי אותו בראש הפרשה
 כדי שלא יתגאה כהן הקורא ראשון וזהו ואל זה
 אביע אל עני וככה רוח וחרד על דברי ללמוד
 ממנו מדת הענוה וכאמור

ולמ"ד שה' אלהים נאמר שם מלא על עולם
 מלא דס"ל דתחלת הפר' היא בראשית
 ולכן אחר שה' הכתוב ששת ימים שנבראת העולם
 אמר ה' שהיס לומר שם מלא על עולם מלא
 ואין משם ראיה למדת הענוה וזהו ואת כל שה
 יודי עשתה שנבראת העולם בששת ימים וסיפר
 בו בריאת העולם ואח"ך אמר שה תולדות השמי'
 וכתב שם ה' שהיס לומר שמוכיר שם מלא על
 עולם מלא וזהו ויהיו כל שה נאום ה' שאמר ה'
 שהיס וכי הימא מהיכן נלמוד מדת הענוה
 מוכרח לומר נלמוד מדת הענוה ממ"ש לעיל

שהזכיר שבתו בראשית ברא ואח"ך שמו וזהו
 ול זה אביע ל עני וככה רוח וחרד על דברי
 שאמרתו שבתי ואח"ך שמי וכאמור לעיל

ועפ"ז נכון כוונת המד' בשעה שהיה משק
 כותב את החו' היה כותב מעשה של
 כל יום ויום כיון שהגיע לפסוק נעשה אדם
 וגו' ה' לפניו רבש"ע אתה נותן פתחון פה
 למינים אתמהא ה"ל הקב"ה כתוב והרונה לטעות
 יטעה האדם הזה שבראתי יש בו גדולים וקטנים
 וגו' והר' פר' דרכים שם דקדק באמרו משה
 היה כותב מעשה של כל יום ויום ופי' שם ע"פי
 דרכו עי' וע"פי האמור ה"ש משה היה כותב
 מעשה של כל יום ויום וראה שבראשית התחיל
 שבתו ואח"ך שמו ללמד לבני אדם הענוה ולכן
 כשבא לכתוב נעשה אדם תמה משה אתה נותן
 פתחון פה למינים לטעות ה"ל הקב"ה כתוב
 וכו' שכאן ג"כ אני כותב נעשה אדם ללמד לבני
 אדם הענוה שיהיו גדולים נשמעין לקטנים
 ונמלכין בהם

או ואת כל שה יודי עשתה וגו' ויהיו כל שה
 נאום ה' ול זה אביע וגו' אפי' לרמוז עפ"י
 דברי ז'הק פ' בראשית דף ד ע"ה וז'ל בשעתא
 דסתימא דכל סתימין בעא לאתגלייא עבד
 ברישא נקודה חדא וכו' ואקרי מי' בעא לאתגלייא
 וברא לה ואתחברון כחדא אתון לין בלין
 ואשתליס שמא דלהים וכו' עי'שכ וידוע דשם
 להיס הוא דין והוי"ה רחמים וכ' רבינו הארי'
 ז'ל דלעתיד יתמתקו הדיונין ויהיו רחמים גמורים
 והנה מי' גי' כ"ל וזהו ואת כל ל"ה יודי עשתה
 כמ"ש ב"ז'הק הנז' דלעתיד יהיו רחמי' וזהו ויהיו
 כל שה נאום ה' שהוא רחמים גמורים ואימתי
 יהיה זה כביאת משיח לדקנו וז'ה ול זה אביע
 ל עני וככה רוח רמו למ"ל עני ורוכב על
 חמור כביא

ד א"נ סמיכות הפר' ולכל היר החזקה לעיני
 כל יש' בראשית ב"ת רבתי אפי' לרמוז
 עפ"י מ"ש הרב חירא ז'ל בס' חומת אנך פ' עקב
 ע"פ המסות הגדולות וז'ל כ' בס' פענת רז'ה
 בפ' זה ימלאו כל או' ח"כ חוץ מאות כ וכן בכל
 פסוקי אותיות של מנאים נעלמה מהם אות כ
 מפני כי כ' פ' יעשה הקב"ה כזאת אותיות ונפלאות
 במנאים ולעת"ל כדכתיב כאשר שמע למנאים
 יקולו

ויחילו כשמע אור עכ"ד וזהו ולכל היר החזקה אשר עשה משה לעיני כל יס' ופירשי אותות ומופתים שעשה משה במצרים וסמך ליה בראשית ב' רבתי לרמוז ב"פ א' במצרים וא' לע"ל ויש נקדחו ראשית רבתי קדש יס' לה' ראשית :

ה א"נ בראשית ברא עפ"י מאי דאוי' כזוהר קדש ד' ע"כ ההוא נברא דאקדוש בריה וא' האי ברא דאחילוד מוקדש לאהי' שמע ר' חייא ושמתיה ח"ל על דאקדשית ברי לקב"ה לקוי ההוא נברא בשמתא ח"ל לאו על כך לא על דאקדשית לשמא דלהיס וכתיב וזכח ללהיס וחרס אמר ופיאך הו"ל למימר ח"ל האי ברא דאחילוד לי להוי מוקדש לה' ולא לשם אחר ומכ"ל מחכה דכתיב ונתתיהו לה' ולא תמרה ללהיס ח"ר שלום והא' תוקומנה דבשם שהיס נברא העולם ח"ה יכול לטעון האי נברא כהאי גוונא דמלאכים הוו או גדולו הדור או דייני הוו ח"ר אבהו הא עלמא תבכי עד לא יתון בני נשא ועד לא יתון רבכוי דרא דדייני דרא וכו' ע"ש וזהו בראשית הכל שאין שום נברא לא מלאך ולא אדם לכן כתיב ברא ליהיס ואח"ך כשברא את העולם אמר לה תולדות וכו' ביום עשות ה' ארץ ושמים הזכיר שם המיוחד ובאמור :

ו א' במד' בראשית ברא ליהיס ה"ד ראש דברך אמת ולעולם כל משפט לרקך חפ' כי בראשית ברא שהיס ס"ת אמת וזהו ראש דברך אמת כדי שילמדו כל העו' לדבר אמת ח"כ עפ"י האמור למעלה שהזכיר שבחו ואח"ך שמו ללמד לבני אדם מדת הענוה וזהו ראש דברך אמת ולעולם וכו' :

ובעיקר הפ' חפ' לפ' כי הנה ג' הלכו בדרכ הענוה : אברהם משה דוד : אברהם אמר עפר ואפר : משה וכחכו מה : דוד ואנכי תולעת ולא איש : אפר מה תולעת ר"ת אמת : וזהו ראש דברך אמת לרמוז לג' מטיבו לעד שהלכו במדת הענוה וס' אברהם משה דוד ולעולם כל משפט לרקך שילמדו מהם מדת הענוה : וזהו אמת קנה וש תמכור דבעקבות משיחא תולפא ישגא והוא חומר הגאון ועיני ותחי האמת בעדרת ואין כן דוד בא על שוכלו נקי הרוח מיס' וזהו לכל אשר יקראוהו באמת : ובזה פי' מהר"ד לשם כן מ"ר זל ואת עם עני תושיע

אימתי כשועינים רמות תשפול כשיכלו נקי הרוח מיס' : ולי נראה כוונת הכתוב ועינים רמות תשפיל עמ"ש הר' מעיל שמוז זל קיפוח של"ה כי בפניו של אדם יש שם הוי"ו ב"ה כי ב' עינים הם ב' יודין והחוטם הוא ו' הדי כ"ו גי' שם הוי"ו ב"ה לכן אם האדם הוא שח עינים אזי מחבר שם הוי"ו ואם הוא גבה עיני' אזי עושה פירוד בשם הוי"ו עכ"ד וזהו גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל כי עושה פירוד בשם הוי"ו וזהו ואת עם עני תושיע ע"י ועינים רמות תשפיל ואז וכל לליון נוט ועלו מושיעים כהר ליון וכו' בכ"א :

ז בראשית ברא ליהיס רמו למילה כי הנה אין כן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף ולכך ע"י פ"ר שיבא בן זכר לעולם אז וכלו נש' שבגוף ויבוא הגוש' ואז יהיה ה' א' ושמו אחד והאילים כרות יכרתון וזהו בראשית ברא שית ע"י שילד זכר לעולם ויהיה פ"ו ואזי נשמות שבגוף יכלו ויבוא משיח לרקנו ואתה שעה ירעו הכל ברא ליהיס את השמים וגו' :

י ייצר ה' ליהיס כתב רש"י זל ב' יודין ב' יצירות ח' בעוה' וא' לתח"ת וגבי בהמה כתי' יוד אחד שאינה קמה בת"ת וזהו רמו ומותר האדם מן הבהמה ח"ן ר"ת אות יוד נחמד (או אות יוד נוסף וקאי אמותר האדם) וזהו יר"ך ב' יודין עשוי בעוה' ויכונוני לתח"ת לעת"ל בכ"א :

ח א"נ בראשית ברא ליהיס ס"ת מ"א גי' ח"ל גם בתקונים איתא בראשית ברא ת"ש חילו של יצחק ח"ע לרמוז דאוי' בכ"ר חיל של יצחק ח"ע גידיו עשרה נימין דכנור דדוד עור שלו אזור של ליהו הנביא זיעא : קרן של שמש ביום מתן תורה : קרן של ימין לעת"ל כימי משיח לרקנו וס' כיון שהוא חיל לעולה ועולה כולה כליל לאשים העור ונידיוס וקרניס ותו שאני חילו של יצחק משעת בריאתו על תנאי זה היה וזהו בראשית ברא ת"ש לו של יצחק לעולה וכן ברא ליהיס ס"ת גי' ח"ל לרמוז שעל תנאי זה נברא :

ט א"נ בראשית או' שיר תא"כ לרמוז למ"ש כל מי שנעשה לו נס ורואה בניסו ז"ל שירה וזהו ולכל היר החזקה אשר עשה משה לעיני

לעיוני כל ישראל שראו נסים שעשה להם וצריך
שיאמרו שירה וזהו בראשית שיר תא"ב

י א"נ בראשית ירא בשת לרמוז למ"ש יש"ה הם
בישנים והוא מג' סימנים שיש בהם
בישראל וג' בר ישראל גמלנין בישנים רחמנים
וזהו לעיוני כל יש' בראשית ירא בשת

יא בראשית אי' בזוהק פ' אחרי מות דק סא' ע"ב
ואל ורשבי' מן יומא דברא קב"ה עלמא הוה
אזדמן קמיה קב"ה ואשתכח עמיה וקב"ה קרי
ליה בשמיה זכאה חולקיה וכו' ע"ש וכו' הר'
א"מ זל וזל כל' לרמוז במלת בראשית נטרויקון
אור תורה רשבי' ע"ש ול"נ לרמוז כפי מ"ש
בזוהר הנו' דקב"ה קרי ליה בשמיה זכאה חולקיה
וזהו בראשית ר' אתה רשבי' תקרי ועוד כל'
רמוז במלת בראשית אחי שבת לרמוז שרבינו
הארי' הוא גלגול רשבי' ע"ה שנקרא שבת כראי'
באדר ע"ש שכ"כ המקובלים שרשבי' נתגלגל
בארי' זל כי מרע"ה בא ברשבי' ככתוב עלית
למרום שביח ש"כי ר'ת שמעון בן יוחאי ואח"ך
כאברכיבו אחי ילחק בן שלמה הפך שבי' ושמעתי
שהארי' בא ברב שלום שרעבי וזל שבי' שלום
בר ידוע שרעבי זי'עא :

יב ולמקוה המים קרא ימים כתב רש"י
זל וזל והלא הוא ים א' לא

אינו דומה טעם דג העולה מעכו לרג העולה
באשפמיא וכתב הרש"ח דג העולה באשפמיא
טובים וחשובים ביותר וראיתי בזוהר בראשית
פ' ויחי דק רמא ע"ב שהק' קו' זו ותי' דיש בים
מקום מנין ללולין ויש מקום מנין עכורים ויש
מקום מתוקים ויש מקום מרורים וכו' ע"ש :

יג והעוף ירב בארץ או' רבי לוגר ע"ד
שאמרו רב בחו"ל רבי בא' וזהו
והעוף רמוז לת"ח יקרא רבי בארץ וזהו ור"ב
בעיר דהיינו רבי בא' :

יד ויכלו השמים והארץ ויכל להים כי
כו שבת עפי' דאי' בזוהר פקודי
דק רכב ע"ב וזל ויכלו השמים ראשתלומת
עבודה מגרמא ואי תימא הא כתיב ויכל להים
כיום הו' וראי הכי הוא אע"ג דכל עבדין אשתלומו
כל חד וחד עלמא לא הוי שלים עד דאתי יום
הו' כדון אשתלומו כל עבדין ואשלום קב"ה
עלמא אוכו' ע"ש וזהו ויכלו השמים ראשתלומו

מעלמם וכו' והא כתיב ויכל להים לז' ויקרא
אותו כי בו שבת מכל מלאכתו כי עי' השבת
נגמר הכל וכאמור :

טו ויקרא להים לאור יום כי הר' פענח
רוא ב' תנין על הקיוף לרמוז כי
לריך לקרות כי מקרא וא' תרגום וזהו המסרה
ויקרא להים לאור יום ויקרא האדם שמות ר"ת
שנים מקרא ואחד תרגום לרמוז כי תנין על
קוף ב' מקרא וא' תרגום

א"נ רמוז למ"ש בשעת מ"ת שא' נעשה ונשמע
קשרו מ"הש לכל א' מישראל כי כתיב בראשו :

טז וירדו ברגת הים ובעוף השמים פי' רש"י
זל יש בלי' הזה לי' רדוי ולי' ירידה
זכה רודה בחיות ובבהמות לא זכה נעשה ירוד
בפניהם והחיה מושלת בו ע"כ וכו' הר"ש זל
דהיינו אם זכה אז קריאת ה'יוד בחירק ואז ירדו
בחיות לשון רדוי ואם לא זכה אז קריאת ה'יוד
בלי' רי שהוא לשון ירידה ע"כ ועפ"י י"לפ כוונת
המר' ששמעתי ע"פ עמו אנכי בלרה א'ת בלרה
לא בלי' ואם כנוס הדברים י"לפ בכוונת א'ת
שידוע מ"ש המפ' בב"מ שאו' הגמ' ל תקרי כך
לא כך הכוונה א'ת כך עד שתפרש כך וזהו כל'
בכאן שאו' הקתוב עמו אנכי בלרה שישראל הם
בלרה ואם יורדו וירדו היא בחירק אדרבא ישראל
הם רודים באומות ובחיות לא וראי ה'יוד של
וירדו היא בלי' רי וא"כ הוא לשון ירידה שישראל הם
ירודים תחת או"ה וה' יתפוך לנו הלאה לשרה
שרתי במדינות :

יז לא תולדות השמים וגו' כיום עשות ה'
להים ארץ ושמים אפ"ל הפסוק
עפ"י ח' הקדמות א' איתא במדר' פ"כב ול'ד
ול'ו איכא מ"ד בני נח הקריבו עולות ולא שלמים
ואיכא מ"ד עולות ושלמים הקריבו וכן אי' בגמ'
זכחים דק קטו ע"א ע"ש ב' איכא מ"ד
יתרו קודם מ"ת בא ואיכא מ"ד לאחר מ"ת
בא ג' איכא מ"ד יתרו קריעת י"ס שמע
ובא ואיכא מ"ד מ"ת שמע ובא ד' איכא מ"ד
איכא מ"ד מוקדם בכריאה עדיף ואיכא מ"ד
מאוחר בכריאה עדיף ה' איכא מ"ד העולם
בברא מן הקלות ואיכא מ"ד מן האמלע ככרא
ו' אי' ל שדי איכא מ"ד איני שאמרתי לעולמי
די ואיכא מ"ד איני שאמרתי לאלהותי די ו'
איכא

כא מ"ד שמים נכראו תמי' ואח"ך הארץ ואי' ד' ארץ נבראת תחלה . ח) איכא מ"ד בזהר
 העם יסורי איוב לפי שלא הקריב אלא עולות
 לא שלמים ואיכא מ"ד בור' לפי שהיה א' מיועז'
 פרעה יתרו איוב ובלעם .

הנה

תחלה נבוא לבאר כוונת הפ' כפר' כי
 תשא ויטעמו ממחרת ויעלו עולות
 וינישו שלמים וישב העם לאכול ושתה ויקומו
 ללחך ופירשי' ז' ויקומו ללחך עז' . והנה ז' דק
 למה גבי עולות כתיב ויעלו עולות וגבי שלמ'
 כתיב וינישו שלמים . וכן ז' גבי שלמה ה"ע
 דכתיב ויקן שלמה והנה חלוט ויבא ירושלים
 ויעמוד לפני ארון ברית ה' ויעל עולות ויעש
 שלמים למה גבי עולות כתיב ויעל וגבי שלמי'
 ויעש . ועתה נבאר ח' הקדמות הנז' א' לאחת
 ונתחיל מהק' א' איכא מ"ד ב"ג עולות הקריבו
 ולא שלמים ומקשה שם והא כתיב והכל הביא
 גם הוא מבכו' לאנו ומחלבהן דבר שחלבן קרב
 וזהו שלמים . ותי' פי' מלת ומחל' משמנוניהון
 ר"ל עולות הקריב מן השמנים שבהם ולא מן
 הכחושים ועוד הקשו כתיב וישלח את נערי ב'
 ויעלו עולות וינישו שלמים ויתירו מאי שלמים
 בלי השפט וניתוח ר"ל לעולם הם עולות אבל
 קורא אותם שלמים שהיו בלי הפ"ן דהפ"ן אחר
 מ"ת נלטוו . ועוד הקשו בנמ' זכחים שם והא
 כתי' גם אתה תתן כידונו זכחים ועולות ועשינו
 לה' אהינו ותי' זכחים לאכילה ועולות לה' אהי'
 להקרבה ופירשי' ז' זכחים אינם שלמים לא לשון
 שחיטה ולאכילה עכ"ד . ועוד הק' ויקח יתרו
 עולה וזכחים לשהים וזכחים היינו שלמים ותי'
 יתרו לאחר מ"ת בא ולכך הקריב שלמים אבל
 ב"ג לא הקריבו לא עולות . ואין להק' למה לא
 תי' גבי יתרו דכתיב עולה וזכחים לשהים לאכילה
 ר"ל הקם כתיב זכחים קודם עולות זכחים ועו'
 ועשינו לה' אהינו לכך תי' זכחים לאכילה ועו'
 לה' דסמיך גביה לה' אהינו אבל גבי יתרו
 כתיב עולה וזכחים לשהים זכחים סמוכין לשהים
 ואין אתה יכול לומר לאכילה לא שלמים וגאחר
 מ"ת בא יתרו . אח"ך ראיתו להר' ופת' ז' על
 מד"ר כפ"כ סי' ט ר"ה עולה וזכחים שכתב
 כן ע"ש :

והנה יש לדקדק למה לא הקשו מהא דכתיב

גבי יעקב אע"ה כשכא למזרים ויזבח זכחים
 לשהי אביו ילחך וזכחים היינו שלמים . אמנם
 כ"ל ליושב שלא נו' עולות הכא כרי שנאמר זכחים
 היינו שלמים לא זכחים לכך ונאמר היינו עולות
 כי אין להם לבני נח לא עולות לכך קרי להם
 זכחים סתם . גם אין אתה יכול לו' זכחי' לאכילה
 כיון דכתיב לשהי אביו ילחך :

ומסיים המד' ומקרא משייבני דכתיב זאת תורה
 העולה היא העולה . ר"ל מקרא משייב
 למ"ד ב"ג הקריבו עולות ולא שלמים דכתיב
 היא העולה ר"ל דקודם מ"ת אבל גבי שלמים
 כתיב אשר יקריבו ר"ל מכאן ולהבא . ועוד
 סייפתא למ"ד ב"ג הקריבו עולות ולא שלמים
 דכתיב עורי לפון וכואי תימן עורי לפון זו עולה
 ששחיטתה כלפון וכואי תימן זו שלמים ששחיטתן
 בדרוס ומהו וכואי לא דבר חידוש שלמים שלא
 הקריבו ב"ג אבל גבי עולה כתיב עורי ל' ישן
 שהיו מקריבין ב"ג עולות עכ"ד :

נמלא לפז' מ"ד ב"ג הקריבו עולות ולא שלמים
 ס"ל יתרו לאחר מ"ת בא וגם ס"ל נמי
 מ"ת שמע ובא ולא ק"ס כי הלא לא בא קודם
 מ"ת בעת שמע ק"ס ודאי שמ"ת שמע ובא :
 והנה בענין מ"ת טענו המלאכים תנה הודך
 על השמים לפי שהם נכראו ביום כ' וישרא
 נכראו ביום ששי ומכאן שלקחו ישרא את התורה
 נמלא מאוחר כבריאה עדיף נמלא למ"ד ב"ג
 הקריבו עולות וס"ל יתרו לאחר מ"ת בא וגם
 ס"ל מ"ת שמע ובא ומכאן מ"ת ס"ל דמאוחר
 בכרי' עדיף :

עוד נקדים מחלוקת אם העולם נברא זין
 הקלוות או מן האמלע ונ"מ לענין שכר
 הק"כה באי' שהיא אמלע העולם אם אמרת
 העולם נברא מן הקלוות א"כ מה שכר הק"כה
 באי' מוכח שמאוחר בכרי' עדיף ואי אמרת
 העולם נברא מן האמלע א"כ מה שכר הק"כה
 באי' לפי שמוקדם בכרי' עדיף . אך מ"ת שניתנה
 לישראל ולא למלאכים מוכח דמאוחר בכרי' עדיף
 וא"כ מה שכר באי' מכח שהעולם נברא מן
 הקלוות ואי' מאוחר כבריאה . נמלא מאן דס"ל
 ב"ג הקריבו עולות ויתרו לאחר מ"ת בא וגם
 ס"ל מ"ת שמע ובא וגם ס"ל מאוחר כבריאה
 עדיף וגם ס"ל העולם נברא מן הקלוות :

עוד

עוד

נקדים מ"ש ע"פ חני א שדי איכא מ"ד
 חני שאמרתי לעולמי די ואיכא מ"ד חני
 שאמרתי לשהותי די ואסור לעבוד עז' והני
 תגלו כהני תגלו מ"ד מאחר כבריאה עדיף ס"ל
 חני שאמרתי לשהותי די וענן פו"ס ל העולם נכרה
 מן הקלות ולא שייך לומר לעולמי די' וא"כ
 נמצא מ"ד ב"כ הקריבו עולות וס"ל יתרו לאחר
 מ"ת בא ומ"ת שמע ובא גס"ל מאחר כבריאה
 עדיף והעולם נכרה מן הקלות ואני שאמרתי
 לשהותי די ואסור לעבוד עז' וזהו כוונת הכתוב
 פ' בו תשא נישכימו ממתרת ויעלו עולות ויגשו
 שלמים הגשה לשון עכשיו לאחר מ"ת חבל עולות
 ב"כ הקריבו עולות וא"כ למ"ד עולות הקריבו
 ב"כ ס"ל יתרו לאחר מ"ת בא ומ"ת שמע ובא
 ומאחר כבריאה עדיף והעולם נכרה מן הקלות
 ואני שאמרתי לשהותי די ואסור לעבוד עז'
 וא"כ ויקומו ללחק (בתמיה) לעבוד עז'
 כדפ"רשי זל הא לפי האמור אסור לעעז' וזהו
 ויקן שלמה והנה חלוס וגו' ויעל עולות ויעש
 שלמים ויעש דייקא כלומר לאחר מ"ת נעשית
 שלמים וקודם מ"ת ב"כ הקריבו דווקא עולות
 וא"כ אסור לעבוד עז' לכן ויעמוד לפני ארון
 ה' בכרית :

ולפי

האמור יש ליתן טעם דבפ' ויקרא פ'
 הקרבנות כתב קרבן עולה קודם כל
 הקרבנות לפי שהוא קרבן קדוש דב"כ הקריבו
 עולות דווקא :

ועפ"י יש לפ' מ"ד ויקרא א משה וגו' חס עולה
 קרבנו הה"ד שמע ישראל ה' שהינו ה' אחר
 הכוונה עז' שהזכיר הפסוק קרבן עולה קודם
 כל הקרבנות א"כ משמע דב"כ הקריבו עולות
 וכיון שהוא קדוש לב"כ הקדימו הכתוב וא"כ
 למ"ד ב"כ הקריבו עולות א"כ אסור לעעז'
 ובאמור וז"ל שמע יש' ה"א ה' א' שאין לעבוד
 עז' ח"ו' וזהו המסרה זאת חורת העולה היא
 העולה זאת חקת התורה ר"ל זאת תורת
 העולה שב"כ הקריבו עולות ואסור לעבוד עז'
 לז"ל זאת חוקת התורה :

עוד

יש מחלוקת שמים נבראו תחלה או ארץ
 איכא מ"ד שמים נבראו תחלה ואח"ך
 הארץ ואיכא מ"ד הארץ נבראת תחלה וכו"מ
 לפי שכתב הק"ב בשמים למ"ד שמים נבראו

תחלה ת"כ מוקדם כבריאה עדיף ולמ"ד ארץ
 נבראת תחלה א"כ מאחר כברי' עדיף גם למ"ד
 מ"ת שמע ובא ס"ל מאחר כב"ע כז"ל וס"ל נמו
 ארץ נבראת תחלה וכוה איכא לפ' כונת הכתוב
 שה תולדות השמים והארץ בהבראש ואין לעעז'
 ולומר ח"ו ב' רשיות והראיה כיום עשות ה"א
 ארץ ושמים בתחלה ברא ארץ ואח"ך שמים ומה
 שכתב הק"ב בשמים כמ"ד מאחר כב"ע וס"ל
 עולם נכרה מן הקלות ולכן כחר ברא' שנבראת
 לבסוף וס"ל חני שאמרתי לשהותי די ואין לעעז'
 וז"ל כיום עשות ארץ ואח"ך שמים :

וראיתי

להר' מקדש מלך על הזוהר פ' יחור
 דף פה ע"ב שהביא מ"ש אור ישראל
 משם הארץ זל כתוב ה' אומר בראשית ברא אלוס
 את השמים ואת הארץ וכתוב ה' אומר כיום
 עשות ה"א ארץ ושמים לא בעולם הכרי' שמים
 קדמו כי באותו עולם גוברת קדושה ובעולם
 העשייה ארץ קדמה כי גובר היותר חומרו כי כל
 כוונת העשייה להגשים הדבר וז"ל שה תולדות
 השמים והארץ בהבראש כברי' היה שמים תחלה
 וכן בראשית ברא אלוס ברא' דייקא ר"ל כבריאה
 את השמים תחלה ואח"ך ואת הארץ חבל כיום
 עש' את ה"א בעשייה ארץ ושמים ארץ תחלה עכ"ד
 וזהו כוונת הכתוב לפנינו הארץ יסדת ומע' אש
 ידך שמים ר"ל בעשייה ארץ נבראת תחלה :

נחזור

לענין איוב או' בזוהר טעם יסורי איוב
 לפי שהקריב עולות ולא שלמים ועוד
 טעם אחר לפי שהיה מג' יועזי פרעה איוב יתרו
 ובלעם והנה למ"ד ב"כ הקריבו עולות ולא
 שלמים א"כ לא יש על איוב חטא שהקריב עולות
 ולא שלמים כי ב"כ אינם מקריבים אלא עולות
 וא"כ יש עליו חטא שיעז' לפרעה על ישראל
 וזהו שמתרעם איוב (ל) כי יתרו פתח ויענני
 כי יתרו לאחר מ"ת בא וא"כ קודם מ"ת ב"כ
 מקריבים עולות דווקא ואין עליו חטא בעבור
 שהקריבו עולות ולא שלמים כי ב"כ עולות
 מקריבים וא"כ יסורי איוב לפי שיעז' על ישראל
 ויענני לי דווקא ולא ליתרו :

והנה

יש לדקדק דהא כתיב ברוכים אתם לה'
 עושה שמים וארץ עושה דייקא רבעשייה
 קאמר דשמים נבראו ובלקוט קאמר דזב
 אמר ארץ נבראת תחלה דכתיב לפנינו הארץ
 יסדת

הנביא שוולא מעין מבית ה' וגו' ע"ש וכ' בהגהות
 ח"מ דמלת א'רס וגו' או' עולה גי' מ"ח להמוז
 שאר"ה קבל ממ"ח טפות עכ"ד וזה אללי רמו
 וס'ס הוא אבי כנען אד"הר שהוא יונק ממ"ח
 טפות הוא אבי כל נביאי ע'ולס כ'כדיו' וזהו
 ויהי האדם לנפש חיה שהניחו בג"ע ויונק ממ"ח
 טיפות בכל יום :

כ וזהב הארץ שהיא טוב : ח"ל ח"ן תורה
 כתורת חי הטעם דא' אהרב פקודת
 המלך שא' היתה ת' פרסה על ת' פרסה פדי סיהא
 ליושב בה חויר רב להחכים להשתדל בתורה
 עכ"ד וזו ח"ן תד' כתורת חי' כשכיל שהיא רחבה
 וחיוורה מחכים :

כא או' במר' ויסס ה' לקין אות' : אות תשוב'
 ולא קין מלפני ה' פגע בו אד"הר ח"ל מה
 נעשה כדונק ח"ל עשיתי תשובה ונתפשרתי
 התחיל אד"הר מטפח על פניו אמר כך כחה של
 תשובה ואני לא ידעתי מיד עמד אד"הר ואמר
 מזמור שיר ליום השבת ע"כ : והנה יש לדקדק
 מה ענין תשובה ח"ל שבת וא' פל עפי' מאי דק"ל
 נראה ונדחה אינו חוזר ונראה וא"כ איך החוטא
 בתחלה היה נראה ועי' החטא נדחה ואיך עי'
 שישוב בתשובה חוזר ונראה : אמנם כ"ל עפי'
 מ"ש בש"ע ח"ח ה' שבת סי' שו ס"ט וז"ל בין
 באיסור אכילה בין באיסור טלטול כל דבר שהיה
 ראוי בין השמשות ואח"ך אירע לו שנתקלקל בו
 ביום ואח"ך חזר ונתקן בו ביום חזר להתיירו' :
 אבל אם היה מוקף ב'הס הוקף לכל היום
 עכ"ל : והנה אדם שחייב כל ימיו ושנותיו לעשות
 מ"ע ומל"ת נחשב כמו איסור שבת ביומו וא"כ
 כיון שתחלת ימיו היה נראה ואח"ך חטא ונדחה
 כיון שהיה ראוי בתחלה אינו נדחה דחשוב כל
 יומו כמו שבת שצריך כל יום שבת לקיים שמירת
 שבת כן כל יומו חייב לקיים מ"ע ומל"ת ולכן
 יכול לעשות תשובה ואינו נדחה : ועפי' כ"ל לומר
 טעם שאין הקב"ה מקבל תשובה לאו"הע כו' ישראל
 שומרים שבת לכן יש להם דין כמו שבת ומקבל
 אותם בתשובה משא"ך או"הע אינם שומרים את
 השבת לכן אין להם דין לקבלם בתשובה והוא
 כשא"ל קין עשיתי תשובה ונתפשרתי והוא מדין
 שבת לכן אמר מזמור ליום השבת :

יסדה ומעשה ירך שמים דבעסיה ארץ נבראת
 תחלה ואיך אמר כאן עושה שמים וארץ : ויש
 ליישב דכחן לא חיווי בקדר הכריאה מי קודם
 דפבר כתב לפנים הארץ יסדה וגו' לא הכוונה
 שהק"ה יושב בשמים והארץ נתן לבני אדם וז"ל
 עושה שמים וארץ והכוונה השמים שמים לפ'
 והארץ נתן לבני אדם ותני והדר מפרש וד"וק :
יה אי' בגמ' שבת ח' מ"ה לפני הקב"ה מ"מ
 קנסת מיתה על אד"הר ח"ל מלוא קלה
 לויתיו ועבר עליה ע כ וז"ל מה שאה היה זו
 וזיל קרי בו רב הוא ועוד ל' מפני מה מורה
 שא"ל לקנוס עליו מיתה ועוד מה הלשון חומרת
 ועבר עליה חו"ל עבר על מלוא קלה : אמנם
 אפ"כ ונקדים מ"ש הר' מנחת יודרה בס' דעת
 זקנים ע"פ מכל עץ הגן אכול תאכל וא"ת מאחר
 שמה הק"ה לאדם מכל עץ הגן אכול תאכל ח"כ
 אכל מעץ חיים ואיך נקנסה עליו מיתה והכתיב
 ואכל וחי לעולם וחי' דשמא לא אכל מע"הח כי
 טרם שאכל מעץ הדעת לא היה בו כונה להבחין
 ולהכיר ע"הס משאר אילנות עכ"ד : ועפי' דכרו
 ח"ש דהנה מ"הש יודעים שחטא האדם ואכל
 מע"הד ונקנסה עליו מיתה שא רק' להס קו'
 הר' מנ' דכיון שא"ל הק"ה מכל עץ הגן אכל
 תאכל אי"כ אכל גם מע"הח וכת' יאכל וחי לעולם
 ואיך קנסת עניו מיתה לזה השיב מלוא קלה
 לויתיו ועבר עליה דיוקא ולא אכל מע"הח וכאמו'
 ולכן כתיב אח"ך ויאמר ה' הן האדם היה כא'
 ממנו ועתה פו' ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים
 ואכל וחי לעולם :

יש ויהי האדם לנפש חיה : רמו למ"ש בור'
 בראשית ד"קבה ע"ה במד' הנעלם
 וז"ל תנן התם ד"פ בשעה ערן מנטף על הגן
 ויולא מאותן טיפות נהר גדול המתחלק לר'
 ראשית ומ"ח טיפות מנטף בכל יום ומשם
 שביעים אילני הגן שנא' ישבעו עלי' ה' ומ"ח
 נביאים עמרו להם ליש' ובל' ח' נטל חלקו טיפה
 ח' מאותן טפות וא"דהר היה מקבל מכל המ"ח
 טיפות מכאן אתה למד כמה היתה חכמתו של
 אד"הר וד' נהרות שס הא' פישון שהוא הנופל
 באר"מץ והיתה חכמת מזרים יותר מכל העולם
 ונשארה חכמת מזרים נמנעו אותן טיפות שלא
 ללאת וכגזו כג'ע לעת'ל והוא הנהר שחיה יחוקש

חותן א"ל מה אעשה ריחם בא לפני כשקלי ורמ' ונכילות וטריפות עכ"ל . נמלא להנלל מ"אחר המביא אותו לירי זנות ע"י הרקיקה ונלל כמו שניטול ר"ע וכ"כ רבינו הארי' ז"ל שאם אדם ראה אשה וירא מ"אחר שלא יביא אותו לירי הרסור ידוק וינלל . וזה רמז וכל יצר מחשבות לבו ש"אחר מביא אותו לירי מחשבה רעה ר"ק ר"ל שירוק וינלל וזה ר"ע ר"ת ר' עקיבא שרף וינלל . וזה רמז אך ר"ק ר"ל ע"י שארוק כש"אחר מתגבר בהרהור של זנות אזי זכיתי לבכי שאנלל מהרהור וק"ל :

פרישת נח

א ונח מלא חן בעיני ה' . ה' כימ' תנחומ' פד' חיי שרה ג' נבראו ללורך האדם ואין אדם רואה להיות לו . א' עשב בקמה פי' ה' יואל כתבואה שלו . ב' נקבה בכניו . ג' חומץ ביינו . ושלשתן ללורך העולם נבראו לכך נאמר ה' שחי גדלת מאד עכ"ל . וזהו ונח' ר"ת ועשב נקבה . חומץ . מלא חן בעיני ה' ולא בעיני האדם אמנם חן ושכל טוב בעיני אהים ואדם : וזהו ומלא חן ושכל טוב בעיני אהים ואדם : ומ"ש הכתוב ונח מלא חן בעיני ה' ול'א בעיני אהים ואדם . שמעתי מהש"ר ח"ר אברהם נ"רו מ"ש את האהים התהלך נח לכן נחלקו ר"ל יש דורשים אותו לשבח ויש דורשים לנכאי אבל אי כתוב ונח מלא חן בעיני אהים ואדם אז היו דורשים אותו כולם לשבח :

ב א"נ סמיכות הפד' ונח מלא חן . אלה תולדות נח . ויולד נח ג' בנים . רמז למ"ש ז"ל נח היה עניו והעניו יהיה בו ב' טובות א' שיהיה לו בנים ולא בנות ככתוב ויהי כי החל האדם לרוב ע"פ האדמה ר"ל ללכת בגאווה ורבו וננות יולדו להם . והב' ז"ל כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו . והר' ח"דא ז"ל בס' כבר לארץ הביא מעשה גביר א' כיוה לת"ח והיה שם הר' חיים ז' עטר ז"ל והפזיר בת"ח ליתן לו מחי' לגביר וא"ל הת"ח כבר נתתי לו מחילה . יען כי איתא בזהר כל העושה עבירות מכביר גרפא דשכינת' ולכן אס לא מחלתו לו היה לו עון והיה מכביר גרפא דשכינתא ולכן מחלתו לו . וכזה פי' הרב

כב אי נמי נקדים מ"ש כגמ' חולין פ"ה מנא לן דאזלינן בתר רובא וכו' וכתבו התוס' וא"ת תפוק לי מן הקרבן שמקריבין בשב' ודולמא טריפה וקא מחלל שבת אלא ודאי דאזלינן בתר רובא . וז"ל דאינו יכוז להוכיח מהקרבן משום דאיכא למימר דמספק גמי אמר רחמנא דלרחי שבת כמו שמ"ינו גבי פקוח נפש דנא הלכו בו אחר הרוב עכ"ל . והרשב"א ז"ל פי' דברי התוס' לא כמו שמפרשים העולם כפשוטו שניתנה שבת לירחי אפי' מספק כמו שספק פקוח נפש רוחה שבת דז"ל דשאני פקוח נפש שאין לך דבר עומד בפני פק' ומחמת חומרא דפק' משא"ך בקרבן אלא הכי פירושו שקרבן עצמו יש בו פיקוח נפש דכתיב נפש החוטאת היא חנות . ואמרה תורה הכא קרבן להלילו וא"כ הקרבן יש בו פק' וספק פק' רוחה שבת עכ"ל וזהו עשיתי תשובה והבאתי קרבן לכפר והקרבן הוא פיקוח נפש לכן כשבת ג"כ מקריבין מכא פק' לכן אמר מומור שיר ליום השבת ודו"ק :

כג ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו הק' בס' פענח רזא למא לא אז"ל על למך שנוביא גדול כדרך שא' גבי עבר שקרא לבנו פלג כי כימיו נפלגה ותי' למך לא אמרה כדרך נבואה כמו עבר אלא בדרך תפלה כי בשמת אד"ה נולד נוח והיה מתפלל שזה יתקן עוותו של זה . וכמד' אכביר אי' שכל הנולדים קודם נח היו יריהם ארוקות מבלי פירוד וחלוק אלבעות כי לא היו זריכים לעבוד את האדמה ונח בא בחיטוק אלבעות ומזה למד למך שיהיה עובד אדמה וכו' ע"ש :

כד וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום . כ"ל לרמז מעשה שהובא באבות דר' נתן פט"ו ז"ל כשהלך ר"ע לארץ אוכלו קרינה אצל שלטון א' ושיגר לו ב' נשים יפות רחום וסכום וקשטום ככלות חתנים והיו מתנפלות עליו כל הלילה זאת אומרת חזור אללי וזאת אומרת חזור אללי והיה יושב ביניהם ורוקק ולא פנה איהם הלכו להם והריבו פני השלטון וא"ל שזה מות עלינו משתקנו לאיש הזה שלח וקרא לו א"ל מפני מה לא עשית עם הנשים הללו כדרך בני אדם מה שעושים לנשים . לא יפות הן לא בנות אדם כמותך הן . מי שכרא אותך לא ברא

הרב ח'רד זל שם כוונת לשון רזל המעביר על מרותיו מעבירין לו כל פשעיו כי הטעם שהוא מעביר על מרותיו שאם לא מעביר הוא המבזה אותו עושה עבירה ובוה מכביר גרפא דשכינת' לכן מכ"מ מוחלין לו פשעיו שלא יהיה לו עון ומכביר גרפא דשכינתא עכ"ד. וזהו וניח ר"ל מי שהוא נח ועניו ומעביר על מרותיו יגיע לו שני טובות א' מלא חן בעיני ה' שמוחלין לו כל פשעיו והב' שה תולדות נח ויולד נח ג' בנים. שוליד בנים ולא בנות :

ד אן לה תולדות נח את האלים התהלך נח ותרנס ברחלתא דה' הליך נח. אפשר לרמוז עפי' מ"ש מהר"ם ששיך זל פ' שמיני על משנה אבות ויהי מורא שמים עליכם. עמ"ש בגמ' בשחלה ר"ח נכנסו תלמידיו אללו א"ל רבי ברכנו א"ל יהי מורא שמים עליכם כמורה ב"ו א"ל רבינו עד כאן א"ל תדעו כשארס חוטא חן או' הק"ב רואני שא' חן ארס רואני ע"כ. והק' הר' זל דמה תשובה היא זו והלא הם א"ל רבינו עד כאן ר"ל שחשבת אותנו לאותם בני' שאין להם מו"ש וא"כ מה תשובה השיב להם תדעו כשארס חוטא וכו' אה"כ לאותם שאין להם מ"ש אבל הם ת"ח ויר"ש. ועוד הק' עמ"ש בגמרא בעמרס חסידא שפדה בתולות שבויות והניחם בעליה ונטל את הסולם ואח"ך הבעיר בו ז'הר אש של הרהור ונטל את הסולם והניחו על עלי' לעלות בו והרגיש בעלמו ששלט בו ז'הר כדו לעשות איסור וזוה נורא בו עמרס עד דאתו כ"ע וא"ל אכספתן מר וא"ל מוטב וכו'. והנה עמרס חסידא למה הולך למורה ב"ו להנלל מו"הר למה לא הניח לפניו מו"ש וינלל מו"הר כיון שהוא חסיד וקדוש וכמ"ש ר"ח לתלמידיו. אמנם הענין הוא אחר שיכנס בארס הרהור ה"לר בלבו אזי מן השמים חן מסייעין אותו כי הבא ליטמא פותחין לו ואז מוכרח חן יכול לונלל מו"הר כי אם כמורה ב"ו ולכן גבי עמרס חסידא כיון שנכנס בו רוח ז'הר ונטל את הסולם ועלה בו אז אינו יכול לונלל כ"א עי' מורה ב"ו. אמנם אם בחו ב"ב גדול שאפי' נכנס בו הרהור של ז'הר ועכ"ז ניח לפניו מורה הק"ב וינלל מו"הר זה חן למעלה ממנו ולכן גבי ר"ח כשארס לתלמי' זר שיהא עליכם מו"ש כמורה ב"ו כוונת דבריו

שאפי' נכנס בו רוח ז'הר שיניח בדעתו מורה הק"ב וינלל והם לא הכינו כוונתו ולזאל רבינו ע"כ א"ל תדעו כשארס חוטא ר"ל התחיל בחטא חן או' הק"ב רואני שא' חן. א"ס רואני. אבל אתם אני מחפלל עליכם שאפי' נכנס בכס רוח ז'הר ניח לפניו מו"ש וינלל ז'הר יהי מו' שמים עליכם שאפילו כמורה שמים תנללו. ז'הר וא"כ למורה ב"ו כעמרס חסידא. וזה כוונת הכתוב ל תהי חכם בעיניך ירא את שמים וקור מרע ול תלטרך למורה ב"ו כעמרס חסידא עכ"ד. ז'כ הכתוב לה תולדות נח איש זדיק תמים וכל כך היה כמו גדול את האלים התהלך נח ותרנס ברחלתא דה' הליך נח ר"ל שאינו נלך למורה ב"ו כדי שינלל מו"הר שא' מורה לשים וינלל. ולכן גם שנאבדו כולם אנשי דור המבול נשאר נח כדקתו כי א"ל למורה ב"ו וזהו וישאר אך נח: (ובוה יתפ' הכתוב לכו בנים שמעו לי יראת ה' שמדכס ולא תלטרכו למורה ב"ו וד'וק) :

ה אן לה תולדות נח. עמ"ש בגמ' עירובין (יג ע"ב) ת"ר שתי שנים ומחלה נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים נח לו לארס שלא נכר' וכו' ונמנו וגמרו נח לו שלא נכר' ועכשיו שנכר' ופשע במעשיו. וכתבו התוספות והא דאמרין בעז' בואו ונחזיק טובה לאבותנו וכו' ח"כ הבא מייירי בסתם בני ארס אבל זדיק אשריו ואשרי דורו ע"כ. וזהו מתהלך בתומו זדיק אשרי בניו אשריו שנח לו שנכר' וזהו לה תולדות נח נח שנים שנחלקו ב"ש וב"ה הללו או' נח שנכר' והללו או' נח שלא נכר' אבל זהו דווקא לסתם בני ארס. אבל איש זדיק תמים בזה כ"ע מודים נח שנכר' וזהו את האלים התהלך נח. חד נח ר"ל נח שנכר' כיון שהוא זדיק. וזהו וישאר אך נח כי לפי שהוא זדיק נשאר בעולם ונח לו שנכר' :

ו אן לה תולדות נח. דאי' כזו טעם שהניחו הק"ב לה נח ואיכר כל העולם והלא לא כך היא המדה לא נוטל זדיק א' ומכפר על הדור שא' לפי שיוצאים ממנו תולדות העולם ועוד לפי שהיה מוכיחן ואונם מקבלים ממנו וכתוב ואתה כי הזקרת לרשע וגו' ואתה את נפשך הללת ע"ש. והנה או' כמד' שנאו בשער מוכיח ודובר תמים יתעבו על נח שהיה מוכיחן ואינס

ד

ואינם מקבלים ממנו וזהו סמיכות ונח מלא
 חן בעיני ה' ולא המיתו לכפר על דורו הטעם
 לה תולדות נח להוויא ממנו תולדות העולם
 לפי שהיה לדיק ועוד איש לדיק תמים היה
 בדורותיו שהיה מוכיחם ולא היו שומעים לו לכן
 הם אבדו והוא נשאר קיים :

ז את האלים התהלך נח ותרנס בדחלתא
 דה' הליך נח ראייתו להר' חתם סופר
 הגד"מ דף כד ע"ב שהביא משם הר' באר מוס
 חיים שפי' ע"פ לכו בניס שמעו לי יראת ה'
 למדכם הכוונה ריש שני מוני יראת ה' יראת
 הק"ה שדואג על האדם לכל יחטא ויפול לבאר
 שחת וישחית גופו וזהו יראת האדם ורא' לנפשו
 מעונש הבא לו מעבירה וזהו מלך קוסר ידיעתו
 וזהו לכו בניס שמעו לי יראת ה' למדכם ולא
 יראה שלכם וזהו ויהי מורה שמים עליכם אותה
 היראה שהק"ה ירא שלא יחטא האדם ויפול לבאר
 שחת תהיה עליכם עכ"ד וזהו כוונת הכתוב
 א תהי חכם בעיניך ורא את ה' וסור מרע אותה
 היראה של הק"ה שיהיה ליעניך ולא יראה של
 האדם שהיא יראת העונש וזהו את האלים
 התהלך נח בדחלתא דה' הליך נח וסר מרע ולא
 מיראת העונש :

ח אלה תולדות נח ג' פעמים נזכר נח
 בזה הכתוב כנגד בני חיי ומזוני כי ג'
 שה לריכוס ויהיו כנחת ולא כלער וזהו נח לשון
 הנחה :

ט אלה תולדות נח איש לדיק ס"ת חשק
 שחשק הקב"ה בנח וזהו כי בי חשק זה
 נח ואפלטתו ממי המבול אשגבהו כי ידע שמי
 דכתיב את האלים התהלך נח :

י לדיק תמים אי' במד"ר כל מי שנאמר בו
 לדיק תמים השלים שנותיו בשמיטין
 ונח היה אחר המבול ש'ן שנים שהן שמיטין ושנת
 המבול אינה מן המנין לפי שנשתנו בה סדרי
 בראשית וכן אה"ע ח"ל התהלך לפני והיה
 תמים וחיה אחר המילה ע"ו שנים לפי שהיתה
 המילה בשנה ל"ט ועם שנת המילה הם ע"ו
 שנים והם שמיטין עיין כ"ז בחוקוני ובמתנות
 כהונה ובידי משה ועיין בדעת זקנים בתוס'
 ע"ה שפי' המד' בחוקוני וראיתו בגליון כ"ו
 משם הרב שלום נרויאל ז"ל שנח נקרא תמים

משעה שנולד וכו' וא"כ אם תחשוב כל שנותיו
 בשמיטין נשאר ה' שנים יתירים כמ"ס בתוס'
 ע"הת' ול"כ שמ"רעה כתב החורה וכתב עליו
 איש לדיק תמים בעת עשיית התיבה ולא קודם
 וכן ה"ה נקרא תמים אחר המילה וכן אי' בזהר
 וי"א דף קס"א ע"א ש"ה אחר המילה נקרא תמים
 ע"ש והרא"ב ע"ז כתב תמים בלבו והרב אור
 החיים כתב משם רש"י ז"ל בחולין לדיק במעשיו
 תמים בדרכיו שהוא עניו ושפל :

יא משחיתם את הארץ כ' רש"י ז"ל עם ג"ט
 עומק המחרישה וכתב הרש"ח ז"ל הכוונה
 עד ג"ט נקרא ארץ ומכאן ואילך נק' אדמה וע"ו
 כ"ל לתרץ מה שהק' המפ' למה אנו מברכין ב"פ
 האדמה ולא ב"פ הארץ ועפ"י האמור ה"ס
 כי עד עומק המחרישה נק' ארץ וכיון שחורשין
 ג"ט שנק' ארץ וזוורעין באדמה ה"כ הפירות יולאי'
 מן האדמה ולכן שפיר מברכים ב"פ האדמה
 וראיתו להר' עט"ז על ש"ע ח"ח סי' קסז שהביא
 משם הב"ח הטעם רמברכין ענ הפח המוליא
 לחם מן הארץ שכוונתו לא"י משא"ך הפירות
 מברך ב"פ האדמה שאף חו"ל בכלל ע"ש עוד
 טעם שמברכין ב"פ האדמה רא"י בכ"ד פ"ג סי'
 יב ד' שמות יש לארץ כנגד ד' תקופות כנגד
 תקו' ניסן נקראת ארץ תקו' תמוז תבג' תקו'
 תשרי אדמה תקופת טבת ארקה ע"ש והנה
 רוב הפירות בתקופת תשרי שהיא אדמה לכן
 מברכין ב"פ האדמה :

יב שנים איש ואשתו שלוני למה גבי אדם
 ובהמה כתיב איש ואשתו וגבי עופות כתיב זכר
 ונקבה והשבתו דהרב תולדות יוסק קארו ז"ל
 נשא ע"ו והשיב כי תולדות האדם והבהמה שיה
 לכן כתיב איש ואשתו אבל העופו' מטילים ביצים
 לכן כתיב זכר ונקבה והרב חזקוני כתב לפי
 שזכרות ונקבות האדם והבהמה נראים לכן כתיב
 זכר ונקבה עכ"ד :

יג שנים באו ש נח אי' בור"הק פ' בראשית
 דף נח ע"ב נח בהיפוך אתוון חן שניהם
 לטובה לא כן הרשעים שניהם לרעה ע"ז בכור
 יהודה ר"ע ע"ב וזהו שנים שנים באו ש
 נח נח וכן לטובה :

יד להר תעשה תיבה אפ' לרמוז על התשובה
 כי הנה לה"ר עם מלת תיב"ה עולה תשי"ג

עם הכולל גי' תשוב' דהיינו התו' מזהרת לבני
 אדם שתעשו תשוב' ו' אפי' אם חטאו כג' עבירות
 גדולות שהם עו' וס' ד' ועריות כמ"ש תשב אנוש
 עד רכ"א ר"ת דס כפירה אשה' דהיינו אפילו
 עשה ג' עבירות הגדולות הקב"ה מכפרן בתשו'
 וזהו ו' אמה' ר"ת שלום מיתה העריות'
 תכלנה מלמעלה הקב"ה מוחלן ומכלה הותן
 עי' התשובה' ופתח התבה בלדה תשים לרמוז
 שיעשה תשובה בעורו כחור ולא ימתין עד ימי
 הזקנה וזהו בלדה כקרוכ ולא ברחוק עד זקנה
 תחתיים שניים ושלישים תעשה כי בעלי המוסר
 כתבו שיש ג' זמנים בשנות האדם ימי עליה ימי
 עמידה ימי ירידה וכל א' משלו הזמנים אם אדם
 חוזר בהם בתשובה הקב"ה מקבלו וזהו תחתיים
 הם ימי העלייה שעדין האדם קטן וזעיר'
 שניים הם ימי העמידה' שלישים הם ימי הירידה
 תעשה והקב"ה מקבלו בתשו' אך כל המקדים
 לחזור בתשובה הוא יותר טוב מהמתאחר' וזהו
 רמוז יבוא קדים רוח ה' הכוונה רוח ה' היינו
 התשובה לשוכ' ה' כל מה שתבוא קודם היא
 יותר טוב :

טו ככל אשר זכה אותו להיום כן עשה י' אי'
 כס' הישר חמש שנים נתעסק נח בתיבה
 עד שעשאה כי כן נזוה' ה' וגו' עי'ש וזהו כן
 עשה ר"ת ה' שנים עשאה' :
טז קץ כל בשר בא לפני' אי' כבע"הט' זל'
 שהיה מפקיד כיסו אלל חבירו ואפרסמון
 עמו והיה הנפקד מניח הכיס עם האפרסמון
 תחת הקרקע עם אורותיו והמפקיד בא בלילה
 ומריח האפרסמון ולוקח הכל ע"כ' וזהו רמוז
 בא לפני ר"ת בהריחו אפרסמון ר"ל שהיו גזולים
 ממון חביריהם עי' אפרסמון :

יז כי לימים עוד שבעה' פירש' זל' מהו עוד
 זמן אחר זמן נוסף על ק"ך שנה' ועל
 ויהי הגשם על הארץ פירש' זל' כשהורידם
 קורידם ברחמים שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה
 ואם לא יחזרו יהיו מכול' נמלא שנתן להם זמן
 ק"ך שנה ועוד ז' של מתושלח ולא חזרו בהם
 ועוד כשירד המבול הורידו כמו גשם ולא חזרו
 וזהו ארץ לא מטהרה היא שלא חזרו בתשו' דור
 המבול לא גושמה דהיינו כשירד הגשם ולא
 ביום ז'עס ר"ת ז' מאה עשרים ר"ל ולא בז' ימים

של מתושלח ולא במאה ועשרים שנה שנתן להם
 ג' זמנים הללו ולא שבו ומלמטה למעל' קחשיב' :
יח וימח את כל היקום' וימחו מן הארץ'
 מהו הכפל וימח וימחו אפי' עפי'
 מאי ראי' באגדתא פ"ד זל' אמרו רבותנו כשעה
 שהעלה עניהם כל התהום דכתיב נכצעו כל
 מעינות תהום רבה והיו רואים המעינות עולות
 עליהם מה היו עושים היו להם בניס מרובים
 והיה כל א' וא' מהם נוטל את בנו ונתנו על
 התהום וכובש עליו טלאים ועלו
 עליהם המים ושוכ היו מתנבחים והיו נוטלים
 בניהם אחרים ונותנים על התהום ומניין היו
 עושים כך שכך אמר איוב ישכחהו רחם לה נזכר
 הרחם שלו שהיו בניו' מה עשה הקב"ה הוריד
 עליהם מבול שלמעלה ושברן שנה' ותשבר כעץ
 עולה עכ"ד וזהו וימח את כל היקום עי' המבול
 הורד עליהם מן השמים ועוד מאדם עד בהמה
 שהיו מניחים בניהם וטלאים על התהום לכבוש
 וימחו מן הארץ שהיה התהום עולה ושוטפן' :
יט ויהי מקץ מ' יום ויפתח נח את חלון
 התיבה וישלח וגו' אפי' לרמוז כי

הנה כתבו חכמי המוסר זל' שצריך ל'ס קול'
 ממ'ון לכטל תשובה' ל'ס שיתענה' קול שיעסק
 בתורה' ממון צריך ל'קה עם התשובה דכתיב
 בלדקה תכונני וכפרט' בחו' לול והס מ' יום
 קודם י'הד' צריך שיוהר בשו השלשה עם התשו'
 וזהו ויהי מקץ ר"ת ממון קול ל'ס מ' יום ימי
 שול ועשית' ויפתח נח זה בעל תשובה את
 חלון התיבה אשר עשה' כי החוטה עושה מחילה
 של ברזל מפסקת בין ישראל לבין אבינו שבשמים
 ככתוב כס' יחזקל הכביא' והכע"ת עי' התשו'
 שעושה במחילה חלונות לעלות תשובתו לפני
 הקב"ה ויש שאינם עושים תשובה כראוי כ"כ
 לעשות חלונות לא חורין קטנים והם חרכים
 וזהו משגיח מן החלונות מנין מן החרכים' ועי'
 תשובתו וישלח את העורב זה י'הר' ויטל יטל
 בשו הימים ימי לול ועשית' ויו"הד' עד הסוכות
 ושוכ ביום א' של סוכות ככתוב ביום הראשון
 ודרשו זל' ראשון לחשבון עונות' עד יבושת
 המים מעל הארץ' רמוז כי ידוע כי הספ"א
 יונקת מן הקדושה ואין לה מזון כי אם מזה
 ולכן היא מתדבקת באדם עד שהיא יונקת כל
 כיוצא

ניזוני הקדושה כמו וזהו ער יבושת המים כ"הק
 מן הארץ זה האדם אמנם לריך ליוזר האדם
 בלו הנ' קול לוס ממון כל השנה וזהו מ'קץ
 היות לה שנים עשר חדש כל השנה וגם לריך
 כל ימיו וזהו מקץ ז' שנים תעשה שמטה לה' כי
 הנה מקץ עשר שנים ככתוב מקץ עשר שנים
 לשבת אברהם בארץ כנען ומקץ ז' שנים לרמוז
 שנותיו של אדם ע' שנה לומר שכל ימיו לריך
 ליוזר כנ' לו שר"ת שלהם מקץ מ' ממון קול
 לוס ודו"ק :

כ או בילקוט הארי מהיכן הביא לו נח מזונות
 כיון שהוא אוכל נבילות ועריפות לא הש"ת
 שלח לו חמה ורחותו וממנה היה שבע וכו'
 ע"ש (ואפ"ל כי קודם המבול לא אשתרי בשר
 לאכול לאדם אלא ואכלת את עשב השדה
 וכמו כן החיות והבהמות היו נוזים מעשב
 השדה וגם הארי היה אוכל עשב השדה כמו
 שאר בהמות ולא היה אוכל נבילות וא"כ היה
 ניזון עם הבהמות) :

כא ותנח התיבה בחדש הז' רמז לעש"ת
 שהיא כחודש תשרי חו' הז' להתודות
 על עונותיו וא"ל להתודות על כולם אלא
 מה שהוא זוכר וכ"כ בזהר פר' בלק דף ק"ה
 ע"כ דנגעים ובדיקת חמץ ודו"ק עונות א"ל
 כל מעשיו מנעוריו ועד עתה אלא די מה
 שהוא זוכר וכולם נגהרין אכתריהו ע"שכ וזהו
 ות"כ ר"ת תשובה נגעים חמץ בחדש הז'
 רמז לעש"ת א"ל להתודות ע"כ פרט ופרט לא
 מה שזוכר :

כב אי' במד' תנחומא פ' נח וז' אתה מולא
 מן אותה שעה עד שבנה שלמה את
 ב"המק מ' יום היו עושים בכל שנה ושנה לשם
 מי המבול שהיו מ' יום וכשבנה ב"המק ביקש
 רחמים עליהם ופסקו מן העולם שנה ובשנה ז'א
 לירח בול שנחסרו מ' יום של מבול ולזה נחסר
 המ"ס מתיבת מבול וכשאר בול :

כג פרו ורכו ומלאו את הארץ רמז למילה
 ידוע דאו"הע או' מעשה ידי שמים
 עדיף ולכן או' אם אינו חפץ בעז' למה אינו
 מבטלה אמנם אנו או' מעשה ידי אדם עדיף
 ולכן כתוב בתורה אבד תאכדון את כל המקומו'
 וראיה מן המילה שלא נולד מהול אלא שנה

אותנו להמול ה"כ מ"אע וכן יש להביא ראיה
 מפריה ורביה למה נברא האדם מאיש ואשה ולא
 ילד כפיו לא מעשה א"ע וזהו פרו ורכו שגולד
 האדם עז' איש ואשה ועוד פרו ורכו ר"ת פ"ו
 גי' מילה ע"הכ משניהם יש ראיה שמעשה אדם
 עדיף ועז' המילה נתן להם הארץ ככתוב ואתם
 את בריתי תשמור ונתתי לך ולזרעך אתריו את
 ארץ כנען וזהו ומלאו את ארץ כנען כי היא
 נתונה לכם עז' המילה :

כד ויסכרו מעינות תהום כתב רש"י ז'
 כשנפתחו כתיב כל מעיינות וכאן
 חזן כתיב כל לפי שנשתיירו אותם שיש בהם לורך
 לעולם כגון חמי טבריה וכיוצא בהם שאלוני
 למ"ד שלא ירד מבול בא"י והרי חמי טבריה שהיא
 בא"י ונשתיירה ממי המבול כדברי רש"י ז' והוא
 א' מן המעיינות שנפתחו בירידת המבול ומוכח
 שירד מבול בא"י והשבתו כי אעפ"י שלא ירד
 מבול בא"י מ"מ מעיינות תהום נפתחו אפי' בא"י
 ונשארו חמי טבריה מהם אה"ך ראיתי לה'
 פענח רזה ז' שהק' כן ותו' בע"א והאמת כמו
 שכתבתי ודוק :

כה וישאר אך נח אי' במד' אכישו ארי
 וכ' הרב שלמה שלם אשכנזי ז'
 בס' שלו נחמד למראה פי' על מד"ר כי או' וישאר
 אך הם או' אכישו ארי או' רין כאלותיות רדון
 והג' הנכונה בזהק אכישו באלף :

כו כי מלאה הארץ חמס אי' במד' חמס
 פחות משנה פרוטה גזל שנה פרוטה
 וכו' אדם מביא תורמוסיו כל א' לוקח תורמוס
 א' וכו' ובן נח נהרג על פחות משנה פרוטה
 ולא ניתן להישבון :

כז ואתם פרו ורכו שרלו בארץ ורכו בה
 הנה קיום מלות פ"ר לריך זכר
 ונקבה והזכר ונקבה לריך ג"כ שיוולדו זכר
 ונקבה ואם לא הולידו לא ילאו יח' ובזה פירשו
 ואלה תולדות יצחק עז' אברהם הוליד את יצחק
 שקיים מלות פ"ר וזהו ואתם פרו ורכו וגם
 כניכס שרלו בארץ ורכו בה שיוולדו כנים ג"כ :

כח או רמז למש"ל הזכרים חייבים במלות
 פ"ר ולא הנקבות וז"ל ואתם פרו
 ורכו הזכרים דווקא :

כט א"נ אפשר לרמוז למש"ל טעם שנכרח האדם ע"י איש ואשה ולא ע"י הק"כה לפי שאם היה נכרח ע"י הק"כה כאר"הר אז אם חטאו חטא קל היה מכלה אותם כרגע כא"הר אבל ע"י שנולדו מאיש ואשה מחומר גשמי לכן נתקיימו בעולם ועפ"י פירשתי בוונת המדרש אשה כי תזריע ה"ד אחר וקדם לרתי ותשת עלי כפיד הכוונה לומר למה לא נכרח האדם ויזר כפיו של הק"כה כאר"הר לז"א אחר וקדם לרתי הנאמר על אר"הר ויזר כפיו של הק"כה וכשבויל שחטא ותשת עליו כפיד שהשפיל קומתו וגירשו מג"ע וזוהו ואתם פרו ורבו ע"י אישות ע"י שרצו בארץ ורבו בה ולא תענשו מהרה כמו אר"הר :

ל או ואתם פרו ורבו . או' בסנהדרין (נט ע"ב) כל מצוה שנאמרה לבני נח וכשנית בסיני לזה ולזה נאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לב"כ . ומקשים והרי פ"ו נאמרה לב"כ וכשנית בסיני דכתיב שובו לכם לאהליכם ולישראל נאמרה ולא לב"כ ותו' ההוא שובו לכם לאו לפ"ו נאמר לא ללמדנו כל דבר שהיה במנין ריק מנין אחר להתירו וכו' ע"ש . ועפ"י סוגיא זו יש להקשות על תוספות חגיגה דף ב ע"א ר"ה לא תהו בראה וגו' ותו ואתם פרו ורבו אכולהו ב"כ כתיב אף לכנען עכ"ד ולפי סוגיא זו לישראל נאמרה ולא לב"כ :

זאחר החיפוש ראיתי להגמ' יבמות (סב ע"א) איתמר היו לו בנים בהיותו נכרי ונתניו ר' יוחנן או' קיים פ"ו דהא הו"ל בנים . ור"ל אמר לא קיים פ"ו דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי . ואזרו לטעמיהו דאתמר היו לו בנים ונתגייר ר' יוחנן אמר אין לו בכור לנחלה דהא הו"ל בנים ור"ל אמר יש לו בכור לנחלה דגר שנתגייר וכו' . ולריבא דאזי אשמעינן קמיתא בהא קאמר ר' משום דמעיקרא בני פ"ו ניכחו אבל בהא דלאו בני נחלה ניכחו אימא מודי ליה לר"ל ואי אתמר בהא בהא קאמר ר"ל אבל בהד אימא מודי וכו' וכתבו התוס' בד"ה בני פו"ר ניכחו וא"ת דבפרק ד' מיתות משמע דבני נח לא מפקדי פ"ו ו"ל דהכא לאו חיוב פו"ר קאמר לא כלומר שבניהם נקראים על שםם בדאמרינן בסמוך ע"פ . ועפ"י דברי תוס' או

ד

נוכל ליושב דברי תוס' חגיגה לומר ואתם פרו ורבו אכולהו ב"כ לומר שנקראים על שםם כמ"ס ביבמות :

נמלינו למידון ישראל חייבים בפ"ו ובני נח אינם חייבים בפ"ו לא כניהם נקראים על שםם ואי' בגמ' שם הכל מודים בעבר שאין לו יחס דב' שבו לכס פה עם החמור עם הדומה לחמור . אתיביה ולזיבא ט"ו בניס ועשרים עבדים ופירשו ז"ל וזיבא עבד כנעני היה וכתוב בניס ח"ל כמו דכתיב פר בן בקר ח"ל אי הכי גבי בלארץ בן בלארץ דכתיב בן וקאמרת נכרי יש לו יחס נתנייר אין לו יחס ה"כ נימא מלת בן כמו פר בן בקר ח"ל שאני התם גבי בלארץ בן בלארץ דוחסניהו בשמיהו ובשמא דאבוהו והכא לא מפרש ע"כ וכתבו התוס' עבד אין לו יחס ואם נשתחרר לא קיים פו"ר והק' גבי מי שחלוו עבד וחלוו בן חורין קתני לישא שפחה אינו יכול משמע דאם היה יכול לישא שפחה הוה סגי בהכי ואמאי הלא לא מיפקוד אפו"ר ותו' דאם היה יכול לישא שפחה לא הוה כפינן לרבו כיון שיכול לקיים לא תהו בראה לשבת יצרה אף דלא מפקד אפו"ר עכ"ד . וא"כ מ"ס התוס' חגיגה פרו ורבו קאי אף לכנען היפך הגמ' דקא' שם ביבמות הכל מודים בעבד שאין לו יחס וכו' נוכל ליושב שבת קאמרו דכתיב לא תהו בראה לשבת יצרה :

וא"כ נמצא דג' מינים יש א' ישראל מצווים אפו"ר . ב' בני נח אינם מצווים על פ"ו אבל כניהם נקראו על שםם . ג' העבד משום שבת לשבת יצרה . ועפ"י דוק בלשון א"י"ע לישון הזהב שאמר ש'בו לכס פה עם החמור שאין לכס לא שב"ת דווקא . וזהו ויולד נח ג' בניס ג' סוגים הנו' . א' את שם רמז לישראל שיאלו משם שחייבים בפ"ו . אה חס רמז לעבדים משום שבת . ואת יפת רמז לב"כ שבניהם נקראים על שםם וזה יפת להיס ליפת או ב"כ . וישכון באהלי שם לו ישראל שיאלו משם שחייבים בפ"ו . ויהי כנען עבד למו שאין לו יחס שא לשבת יצרה וזהו שלשה שה בני נח ומשה נפלה כל הארץ וזהו ואתם קאי לבניו של נח שם חס ויפת . א' פרו ורבו רמז לשם שבניו ישראל כלטוו על פו"ר . שרצו בארץ רמז לחס לשבת יצרה . ורבו בה

רמו

רמו לופת בני נח שכניהם נקראים על שם
לא ויקח שם ויפת פירשי זכו בניו לטולת
 של לזית והק' הרב פענח הוא דהלא
 כשכיל שאמר אל"עא אס מחוט ועד שרוך נעל
 זכו בניו לזית ויל' דעי' פרוסת השמלה זכו
 לטולת ועדין לא נודע למזית לזית כי אפשר
 למזוה אחרת וכשכא אל"א ואמר אס מחוט וכו'
 זכו בניו לזית עכ"ד ע"ש :

לב ויולד בניס ובנות הק' בס' פערז' למה
 בלותן עשר דורות מאדם ועד נח כתיב
 בהם וימת וכהן זנח ועד אברהם כתיב בהם
 ויולד בניס ובנות ולא כתיב בהם וימת ותי'
 שאותן שלפני המבול כלו ולא נבנה העולם
 מהם לא מנח ומבניו לכן כתיב בהם וימת
 דמיתתן מיתה ודאיה לא כן מנח ואילך שמהן
 נתמלאה העולם לא כתיב בהו מיתה כמש"ל כל
 המניח בן במקומו לא מת : משם הרב ג"ן
 וכשם הרב ר"ח תי' כי מאד"הר עד נח לא היו
 נפולים בכל הארצות לכן כא"וה היה שם במות
 אביו ועמד על קברו לכן כתיב בהם וימת לא
 פן עשרה דורות מנח ועד אברהם היו נפולים
 בכל הארצות ככתוב ומשם הפיטס ה' וא"כ לא
 היה אדם יודע באביו שמת כי אס ע"י כתבים
 עד מפי עד לכן לא כתיב בהם מיתה ואברהם
 שידע שמת אביו ע"י עדים נאמנים כתיב בו
 וימת תרח עכ"ד וסיים ומכאן שפסול עד מפ"ע
ולי נראה לומר רבב"א אחר ויולד בניס ובנו'
 כתיב ויהיו כל ימי חייו וגו' לזרף חשבון
 כל ימיו אשר חי והולך לזה להודיע חשבון
 המבול שהיה בשנת לפ' תר"כו לב"ע כמש"ל
 משא"ך כאן לא הולך לזרף חשבון שני חייהם
 כי אין בו זרף לידע ממנו כלום ולמה להאריך
 לכן לא כתב וימת וזה כ"ל פשוט :

השיב אברהם דבר וגבי אבימלך השיב כי אמרתו
 אין יראת שמים וגו' כיון ששני המלכים שאו לו
 למה אמרת אחותי היא : וכו' כי פרעה שאמר
 לא"א קח ולך הראה עצמו שאינו רוצה בתשובתו
 של אברהם לא שילך מלפניו כי בסבתו באו
 עליו נגעים גדולים לכך פחד אברהם אס רגע
 יתעכב בחזרת התשובה פן יעבור מלות המלך
 לכך לא השיב : אבל גבי אבימלך שלא נהוה שילך
 הולך להתעכב להחזיר לו תשו' פן יסיה למכות
 את המלך אס לא ישיב לו על מה שש"ל עכ"ד
 ול"כ להרחיב הדברים כי הנה גבי אבימלך אל"ל
 מה ראית כי עשית את הדבר הזה דהיינו כאו"ל
 תספר לי הענין על מה אמרת אחותי היא והיא
 אשתך לכך החזיר לו תשובה לא כן גבי פרעה
 שא"ל למה אמרת אחותי היא : וילו עליו פרעה
 אנשים וישלחו אותו א"כ מוכח שאין מבקש ממנו
 להשיב הטעם ור"ק :

ג ועתה הנה אשתך קח ולך : תי' הנה יתרת
 העודף דהיה די לומר קח אשתך ולך
 אלא אפי' לרמוז עמ"ש כזוהר פר' וארא ע"פ
 ובחרר משכבך ועל מטתך כי פרעה הא' שלקח
 את שרה אמנו ולקח כנגעים גדולים והחזירה
 לאברהם וזה לאומנים וליירו את זורת שרה אמנו
 על לוח א' ובכל עת שכיבתו על המטה היו
 מעלים לו את הלוח הזה ונהנה ממנו וכל מלך
 שמלך אחריו ה"ל לוח זה והוה ובחרר משכבך וגו'
 ע"ש : וזה ועתה אחר שזויתי לעשות זורתה לפני
 הנה אשתך לפני זורתה ואת אשתך קח ולך :
ד ואברם כבד מאד : אפי' לרמוז עמ"ש
 באבות דר' נתן אה"ע כנגד ע"ד
 אנשים והנה כב"ד מאד גי' ע"א ועס ב' תיבות
 ועס הכולל גי' ע"ד וזהו ואברם כבד מאד
 כנגד ע"ד אנשים :

ה מסרה הלך ונסוע הלך ושוב הלך וחסו'
 הלך וגדל : אפי' לרמוז עפ"י מ"ש
 בגמ' סנהדרין עד כמה מברכין את החדש רבי
 יהודה או עד ז' נהרדעי אמרי עד ע"ז : ופריך
 ונכריך הטוב והמטיב : אל"ל אטו כי חסר מי
 מברכין ברוך דיון האמת ופריך ונכריך לתרוייהו
 ותרין כיון דהיינו אורחיה לא מברכין ע"כ
 וזהו הלך ונסוע הלכנס בסוף החדש ובתחלת
 החדש הלך ושוב ומתחדשת וכו' ת ונכריך תרתי
 ל"א

פרשת רך לך

א וילך אחר לוט : ס"ת ע"ו גימ' דוד ע"הכ
 לרמוז מ"ש כזוהר בראשית מה חמא
 אברהם לרב"א עמיה ללוט ז' בנין דלפה כרוח
 קדשא דזמין למיפק מניה דוד ע"כ :
ב למה אמרת אחותי היא : הק' ר' בחי אל
 ואל ויש לשאול למה גבי פרעה לא

לז"א הלך וחסיר הלך וגדל דהיינו אורחיה בכך
לכך אין מבכרין :

ו וילך

למסעיו פ'רשו ז"ל שפרע הקפתיו
וכתב הרב פני דוד ז"ל וז"ל מקשים דמי
פתי ילדה לאורח העובר ממקום למקום ומעיר
לעיר ואינו מכירו ואעיקרה קשיא איך ה"א ולא
לדרך בלא מעות ונראה שהיו מעותיו של ה"א
מזומנות ופרע ערך עני באשפיות ובחזרתו
פרע ערך עשיר ומה שיש בין עני לעשיר פרע
עכ"ד ולי נראה דש"א ה"א שהיה שמו נודע
בשבתו עם זקני ארץ כדכתיב נשיא שהיה אתה
בתוכנו וה"כ אף אם נסע בדרך בלא מעות
ונלך למעות הכל יודעים אותו ומלוים לו וגם
נסיעתו למלוים מפני הרעב ומוכרח הוא לחזור
לביתו ולכך לוו אותו ובחזרתו יפרע להם כיון
שדוע שמו בעולם וק"ל :

ז נא תהי מריבה ביני וביניך כי אנשים
אחים אנחנו ראינו לא קדוש כב' שפי'
עמאל שאנשים נוחים להתרלות יותר מן הנשים
כי האיש נכבד מן האדמה והאשה מן העלם
והעלם קשה לכן אין הנשים נוחים להתרלות
וה' אור החיים פי' במ"ש הקדמונים ע"פ תשב
באחיק תדבר וגו' הכוונה שאתה המדבר על
אחיק ל"הר ובזוי תדע כודאי כי בכך אמך תתן
דופי וזהו ש נא תהי מריבה ביני וביניך כי
אנשים אחים אנחנו ואם ירשיעו שופטי ארץ את
ה' מהם יסוכב הנזק גם ש אחיו עכ"ד והרב
קרן אור פני משה ז"ל פי' כי אנשים אחים ופי'
רש' ז"ל דומים בקלסתר פנים כי הנה הם יריבו
שני אנשים יחד בדרך בפני בני אדם וא' מכה
את חבירו אח"ך הם רואים את המכה אומרים
זה הכה את חבירו ואם רואים את המוכה אומ'
זה חבירו פ' הכהו אמנם הם הם דומים ז"ל
בקלסתר פנים הוי אח"ך אפי' רואים את המוכה
אומרים עליו שהוא הכה את חבירו כי טועים
הם בקלסתר פניהם שדומים ז"ל וזהו אל נא
תהי מריבה כי אנשים אחים אנחנו שדומים
בקלסתר פנים ולכן אפי' המריב את חבירו או'
עליו שחבירו עשה מריבה עמו מפני שטועים
בפניהם שדומים ז"ל עכ"ד ולי נראה כי הנה
כתיב אח לזרה יוולד ולכן חק הנהוג בעולם

האח הוא מועיל לעזור את אחיו ולא להזיקו
ולצרות מריבה עמו ולכן אם האח מתקוטט
עם אחיו אזי עבר חק העולם וזהו ש נא תהי
מריבה כי אנשים אחים אנחנו וחק העולם את
לזרה יוולד ולא לקטטה וק"ל :

ח וישבו ויבואו אל עין משפט היא קדש
ראתי בכתי' ח' אהרן ח' משה הלוי
ז"ל שפי' רמז פסוק זה על התשובה וזהו וישבו
ששבו בתשובה ויבואו אל עין לירושלים ע"ד
כי עין בעין יראו כשוכ ה' ליון משפט ע"ד
ואשיבה שופטיך ככר'אשונה היא רמז לשכינה
קד'ש רמז לישראל שנקראו קדש ישראל לה' עכ"ד
ועפי' דבריו נקיים הפסוק ויבו את כל שדה
העמלקי לרמזו למש"ל לעת"ל הק"בה מקצב
כיוצא של ז'הר וגודל דיליה ומוציא כל ניו"הק
שהיא אללם ע"ד ועלו מושיעים בהר ציון והיתה
לה' המלוכה וזהו ויבו את כל שדה העמלקי
שהם המשפיעים של ז'הר וגודל דיליה וגם
את האמורי היושב בחללון תמר זהו ס"מ שהוא
המקטרג הגדול שעתיד הק"בה לשחטו כמש"ל :

ט עוג או' ברכינו בחי ז"ל למה נקרא שמו
עוג על שם כבבא אלל ח"ה היתה
שרה אמנו מתעסקת בעונות של לחם וה"ה
העלה שמו עוג וכו' ע"ש :

י ויפור אברהם על פניו ויחמך ילד למה
גבי שרה הקפיד הק"בה כדכתיב למה
זה לחקה שרה וגבי ה"א לא הקפיד ורש' ז"ל
כתב לפי ת"א שתרנס גבי אברהם וחדו ל' שמחה
וגבי שרה תרנס וחייבת לכן הקפיד גבי שרה
ולא גבי אברהם והמפרשים ז"ל דקדקו מה
הפרש יש בין לחקה של שרה לשל אברהם והרב
חוקוני ז"ל תי' גבי אברהם ששמע מפי הק"בה
לכן האמין ושמח שוראי יהיה דבר זה לא כן שרה
שלא שמעה מפי הק"בה לכן לא האמינה והר'
אמרי נועם ז"ל תי' גבי שרה ותלחך שרה בקרבה
לאמר שדיברה עם קרובה ושכניה על הדברים
האלה וזהו לאמר לאחרים לכן הקפיד הק"בה
לא כן גבי אברהם שכינו לבין עצמו חק לכן לא
הקפיד הק"בה וכ"כ הרב פענח רוא בפ' וירא
משם הרב מהר"ר משה ז"ל והרב חיים ז' עטאר
בס' אור החיים כתב וז"ל כי אברהם בעת
הכשורה שא"ל הק"בה ונתתי ממנה לך בן לחק
לכן

לבו תרגם וחדו . אכן שרה שלא לחקה בעת
 הכשורה אלא עד שראתה ערנה ככתוב ותלחק
 שרה בקרבה לאמר אחרי כלותי היתה לי ערנה
 ה' מגיד כי לא נתאמת אלהה הכעחת הלירה
 עד אשר שראתה השנוי וע' הקפיד הק"כ להאמר
 למה זה לחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני
 זקנתי וזה יגיד כי לא האמינה לכן ה"ל הק"כ בה
 היפלא מה דבר וכו' ע"ש :

ול"נ לומר דשאני גבי אברהם דכתיב ויפול
 אברהם על פניו ויגחק שנפל על פניו
 כמורה על הכשורה לכן כתיב לחיקה לבסוף
 כאדם שנפל על פניו להורות על הכשורה
 ולשמוח לכן ת"א וחדו . לא כן גבי שרה שכתב
 לחקה בתחלה לומר שלחקה על ששמעה דבר זה
 שלא האמינה לכן תרגם וחייבת . וזהו ש"ל
 הק"כ למה זה לחקה שרה לאמר דהיינו
 שבתחלה לחקה ואח"ך אמרה :

עוד כ"ל כי גבי אברהם כתיב ויאמר בלבו
 לפני תרגם וחדו וגבי שרה כתיב בקרבה
 לכן תרגם וחייבת וזה רמז ולישרי לב שמחה .
 גבי אברהם דכתיב לב ויאמר לבו תרגם וחדו
 וזהו אכזי לבכ שמעו לי . וזהו שהים לברי לבכ
 ה"ל משמעות לבכ הוא ל' שמחה . וזהו והלבבות
 ייראוך והקרוב והכליות יזמרו לשמך . וזהו חכם
 בני ושמח לבי . וזהו ועוב לב משה תמיד
 לשון שמחה :

ועפ"י דברי הרב אמרי נועם שתי' שרה לפי
 סגיפיה בקרוביה לכן הקפיד הק"כ בה . יש
 לרמוז דרך הל"י כוונת הכתוב ותאמר שרה לחוק
 עשה לי דיוקא ר"ל הקפיד עלי שלחקתי ולא על
 אברהם והטעם כל השומע דהיינו ששמעו
 קרובותיה ושכיניה לכן נחשב לחק לי לשון לחוק
 ולא גבי אברהם :

ורבינו בחי ז"ל כתב ראיה שגבי אברהם היא
 שמחה שאחר פסוק ויפול אברהם על
 פניו ויגחק כתיב אבל שרה אשחך וולדת לך בן
 וקראת את שמו ולחק ואם ה"ל לעג על הענין
 ח"ו לא היה הק"כ מזה לו לקרותו ולחק ע"ש
 הלעג אלא וראי כשזוהו לו הק"כ לקרותו ולחק
 וראי כי אין כוונתו של ה"ל רק טוב וכו' ע"ש
 ולפי דברי הרב ג"כ יתפרש דרך הל"י כוונת
 הכתוב ותאמר שרה לחוק עשה לי אלהים לי

דיוקא והטעם כל השומע שהק"כ מזה לאכר'
 לקרותו ולחק וראי שכוונתו של אברהם לטובה
 היתה ולכן ולחק לי דיוקא ולא לאברהם :

והרב מהר"א אזולאי ז"ל כס' בעלי ברית אברהם
 תירץ כמ"ש החוקיני שאברהם שמע מפי
 הק"כ לכן האמין לא כן שרה ששמעה מפי
 המלאכים לא האמינה כי אין חייב אדם להאמין
 שא לדבריו הש"ת . וזה שהקפיד הק"כ עליה
 לפי שבשלמא שו שמעה מילוד אשה אפשר לומר
 שלא יאמין לו האדם שהוא מחומר קורץ לא כן
 אם שומע מפי המלאך ריך להאמין כי הוא
 אומר מפי הגבורה . וזהו היפלא מה דבר כי
 המלאך אומר מפי הק"כ וריך להאמינו :

וראיתי לת"כ בע שתרגם ויפול אברהם ע"פ ויגחק
 ותמה וכן תרגם ותלחק שרה ותמיהת'
 ולפי דבריו לא יש הפרש בין לחיקת שרה ללמי'
 אברהם . הכל תלוי בהקפדת הק"כ בה שהקפיד
 על שרה ולא על אברהם מוכרח לומר שהוא ית'
 שמו לעד יודע לכבות בני אדם שאברהם היה
 שמח בשחוק שלו ולשרה היה מחוץ ושחוק ולכן
 הקפיד על שרה ולא על אברהם :

(ולענ"ד נראה לפי ת"כ בע דאברהם ושרה שוים
 בלחיקתם שהיו תמיהים והש"ת שלא לבווש
 את אברהם הוכיחו על לחיקת שרה ותמיהתם
 וממילא ידע שגם עליו יש קפידא וישוב וניחם)

ו י"ש לשאל למה גבי אבימלך התפלל עליו
 א"א"ע וגבי פרעה לא התפלל . וראיתי

להרב עפר יעקב אשר בסוף ספר דעת זקנים
 שתי' בשם לפחת המים דגבי פרעה לא היה
 צריך לו להתפלל כי היה לו נגעים ויתרפא לא
 כן אבימלך שהיתה מכתו אנושה כי עזר עזר
 כל נקבים שבו ואינו יכול להתקיים אפ"י שעה
 ה' לכן התפלל עליו עכ"ד . והרב עפר יעקב
 שם כתב עליו וז"ל ה' במד' אין לי לא שפרעה
 לקה בנגעים ואבימלך בנקבים מנין ליתן את
 של זכו ת"ל על דבר שרי לשרה שזה הרי שגם
 פרעה לקה בנקבים והוא תי' לפי דרכו ע"ש :
ורי נראה דגבי אבימלך ה"ל הק"כ בחלום
 השב אשת האיש ויתפלל בעדך . לכן ההפ'
 עליו לא כן גבי פרעה כי כיון שלקה זיוה עליו
 לשלח אותו ואת כל אשר לו לכן לא התפלל עליו
 ודו"ק :

יעמק השדים בארות חמר פירשי זל
 שהיה טיט הרבה ונעשה נס למלך
 סדום שינא משם כי היו באומות קתם שאינם
 מאמינים באל"ע שניטול מכבשן האש וכיון
 שניטול מלך סדום מהחמר האמינו באברהם
 למפרע וכו' ע"ש ולבאורה יש להקשות כי
 יאמרו מה שניטול מלך סדום ע"ז שלו הנילחו
 ואיך יאמינו לאברהם למפרע שיאמרו שהק"ב
 הניל אותו וראיתי להרמ"בן זל שהקשה קושיא
 זו ויישב כוונת החכמים לומר כיון שינא מלך
 סדום לקראתו ונתן לו אברהם את הרכוש ומלך
 סדום כיבדו וכרכו נמלא שניטול מלך סדום
 בזכות אל"ע וכוונת ח"ל לומר אם נעשה
 גם למלך סדום בעבור אברהם לכבודו כ"ש
 שיש להאמין לאל"ע שניעשה נס לעלמו בזכותו
 שניטול מכבשן האש עכ"ד וכן תירץ ג"כ הרב
 עפר יעקב בס"ס דעת זקנים משם הרב וידא
 הרפתיו זל ע"ש :

יא עד מקום שם פירשי זל שהתפלל על
 בני יעקב שעתידים להלחם בשם והקשה
 הרב פענח רזא בשם ר"י זל איך אמר אח"ך והנכי
 הולך עירי וסכור היה שלה יהיו לו בניס ותירץ
 בתחלה בטח לבו כשא"ל לך לך ואעשך לגוי
 גדול אבל אח"ך ששה עשר שנים ולא ה"ל בן
 אמר שמא גרם החטא כמ"ש יעקב אע"ה קטונתי
 מכל החסדים וכו' ע"ש :

יב כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם כתב
 רש"י זל הגירות התחול מלודת ילחק והק'
 בס' פענח רזא משם הרב מה"רר יוסף זל א"כ
 איך משמעות הכתוב שאומר ועבדו וענו אותם
 ת' שנה ות' הרב מה"רר משה זל שלכן בא לתנח
 תחת מלת אותם להפריד מלות ועבדו וענו
 אותם ממלות ת' שנה לומר ת' שנה בין הכל
 העבדות והגירות עכ"ד :

יג וירק את חניכיו איתא במה"ר פ"מג בעליו
 חניכותו ששם כשמו אברהם ופירש הרב
 מחנות כהונה שכולם גיירם ונקראו אברהם על
 שמו עכ"ד וזהו וירק את חניכיו שנקראים
 בשמו :

יד ורא יקרא עוד את שמך אבהם אי'
 בגמ' ברכות כל הקורא לאברהם
 אברהם עובר בעשה שנא' ולא יקרא וכו' והק'

הא כתיב אתה הוא אשר בחרת באברהם ותיירנו
 מספר קרא בתחלה היה שמו אברהם ואח"ך
 אברהם ע"כ וזל הא כתיב בגטין ד"ג והא תני
 אברהם חוואה ואיך קרי ליה אברהם וזל דווקא
 לאל"ע הקורא אותו אברהם עובר בעשה אבל
 לאחרים מותר לקרותם ולכן בפזמון יה איוס
 זכיר היום וכו' בהזכירם זכות אברהם כז"ל
 ולא אברהם כי קאי על אל"ע וכן בפיוט של
 הרב המקובל מהר"ר שזון מרדכי זל המתחיל
 א קומם סוכתך והוא ע"ס א"ב כתוב באות ז
 זכור חסד אברהם ז"ל אברהם כי קאי על אל"ע
 ואף שאין חמרו שיה כי אסור לקרות לאל"ע
 אברהם ובאמור אח"ך ראיתי להרב מילי דחיים
 פי' על הושענית נדפס בסדר ג' רגלים שנשא
 ונתן בזה ע"ש :

טו ודור רביעי ישובו הנה כפי' דור ד'
 רבו הפירושים כי רש"י זל כתב יהודה
 פרץ חזרון וכלב בן חזרון מבאי הארץ והרמ"בן
 זל הקשה על רש"י ופי' דור ד' על האמורים כי
 ה' פקד עון על שלשים ועל רבעים והר"ח בן
 עטאר זל הקשה על הרמ"בן ופי' דור ד' לגזירה
 והוא פרץ חזרון כלב וכני כלב אשר ושובב הם
 מבאי הארץ דור ד' והרב נח"ל על רש"י זל הביא
 משם הר"ח כד' זל שפי' בפ"ב דעדות כמו שפי'
 הרמ"בן זל דקאי על האמורי ע"ש והרמ"בס
 זל כפי' המשנה עדיות שם הביאו הרב ת"ט זל
 דור ד' קהת עמרם משה ואהרן ובניהם נכנסו
 לארץ וכ"כ הר"ח כע' זל ע"פ ודור רביעי ע"ש
 כמלא לס' הרמ"בן והראב"ד זל דור רביעי קאי
 על האמורי ולס' רש"י והרמ"בן והראב"ד ור"ח
 בן עטאר זל קאי על ישראל שא שחלוקים בשמו'
 האנשים כז"ל והנה הרב נח"ל על פירשי זל כ'
 זל והנה באי הארץ היו דור חמישי ודור ששי
 ואפשר דור עשירי כי הנה יהושע בן נון כנראה
 (דה"א ז) היה דור עשירי לאפרים שא הענין הוא
 אפי' דור ד' ישובו הנה והה"כ דור חמישי וששי
 ועשירי וז"ל ואי' במכילתא כתיב ודור רביעי
 ישובו הנה וכתוב ועבדו וענו אותם ת' שנה
 הא כיוד יתקיימו כ' מקראות הללו לא א' הב"ה
 חס זכו אני גושם לד' דורות ואם לאו אני גושם
 לת' שנים עכ"ל המכילתא וא"כ הכי קאי קרא
 חס זכו ודור ד' ישובו הנה אני גושם עכ"ד :

ועפ"ו יש ליישב כוונת המסרה ודור רביעי ישובו הנה ואידך דור הולך ודור בא לומר אף דכתיב דור רביעי לאו דווקא שאף דור חמישי וששי נמי :

ולי נראה לפי דקדוק הפסוקים דכתיב ואתה תבוא ו אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה ודור רביעי ישובו הנה פשט הכתוב דחשוב מן ילחק ויעקב ואשר וסרח בת אשר נכנסה לארץ כי היא האריכה ימים הרבה דכתיב גבו יואב על שבע בן בכרי אשר בא בחמתה זו סרח בת אשר עיין פירשי זל וזה שאני אומר בדרך האפשרות אבל היודע ועד הוא יודע פי' האמת של דור רביעי :

טז ומרכי דק מלך שלם כתב רש"י זל או במד' זה שם בן נח ורמזו בר"ת מלך שלם שם :

יז התהרד לפני והיה תמים רמז למ"ש במד"ר ומשה היה כל מי שכתוב בו היה מתקן לכך נח דכתיב תמים היה מתקן לגאולה יוסף דכתיב ויוסף היה מתקן לפרנסה מרדכי דכתיב איש יהודי היה מתקן להלל ומשה לגאולה מתחלת ברייתו נתקנו לכך עכ"ד והנה משה נח יוסף מרדכי ר"ה תמים נח תמים היה משה יוסף מרדכי וזה והיה תמים ר"ל מלת היה תמים במלת תמים בר"ת וכאמור :

יח ואתנה בריתי ביני וביניך וארבה אותך במאד מאד הנה ידוע המילה נקראת ברית אס לא בריתי וגו' ושבת נקרא ברית עולם וידוע שפעם א' גזרה מ"הר גזירה על ישראל שלא ימולו את בניהם ולא ישמרו שבת והלך רבי ראובן האלטרובלוי וא"ל מי שיש לו איוב רופא שיהיה עני או עשיר חלש או גבור וכו' וז"א ואתנה בריתי ביני וביניך זו שבת ומילה ולא תחוש שבזה תהיה עני או חלש הלא וארבה אותך במאד מאד בממון וגם בכח :

יט או ואתנה בריתי ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ כנען הנה יש לדקדק מה יש שייכות למילה עם כניסת הארץ וכן יש לדקדק גבי יהושע כשעבר את הירדן א"ל הק"כ שוב מול את ישראל שנית לא הענין הוא

עפ"ו מ"ש הרב אמר יוסף זל בדרוש למילה דף קכא ע"ד וזל איתא בילקוט פ' לך לך ע"פ וכמלתא את בשר ערלתכם מעשה במונכו ובזוטוס בניו של תלמי המלך ותלמי שלח אחר חכמי ישראל וכתבו לו את התורה כידוע והיו יושבין וקורין בס' בראשית כשהגיעו לפסוק וכמלתא את בשר ערלתכם זה הפך פניו לכותל והתחיל לכתוב וזה הפך פניו לכותל והתחיל לכתוב הלכו ומלו את עלמם כשהרגישה אמם בהם הלכה ואמרה לאביהם בניך נומי פי' יבלת) בבשרם וגור הרופא שימולו א"ל וימולו מה פרע לו הק"כ כשיצא למלחמה עשו לו סיעה של פסיוטון פי' מארב) וירד מלאך והצילו עכ"ד הילקוט הרי ע"י מילה ניזול במלחמה וז"ל דהמ"ע שש אנכי על אמרתך זו המילה כמולא שלל רב במלחמה וז"ל אס תחנה עלי מחנה לא יורה לבי וגו' בזאת זו המילה דכתיב בה זאת בריתי אני כוונת זה הטעם שמל יהושע בן נון את ישראל א"ל לפי שאחס הולכים להלחם ע"ל מלכים וליקח את א"י ע"י המילה אתם נולדים אתם עכ"ד וזהו חנור חרבך על ירך רמז למילה וע"י והדרך ללח רכב ע"ד אמת וענוה דק זו א"י דכתיב דק יליןבה וזהו ואתה את בריתי תשמור ע"י ונתתי לך את ארץ כנען שתנח המלחמה :

ך וישרי אשת אברהם לא ילדה לו ולה שפחה מצרית ושמה הנר יל"ד למה אמר שפחה מצרית הו"ל ולה שפחה ושמה הנר אמנם איתא במד"ר שהיתה בת פרעה וכן נמי אבימלך נתן לו בתו ע"ש וזהו הנר מצרית ויש אחרת בת אבימלך מלך פלשתים ודו"ק :

כא ויט אהלו כתב רש"י זל וזל אהלה כתיב בתחלה נטה אהל אשתו ואח"כ אהל שלו עכ"ד והקשה הרב ש"ח זל וא"ת מנ"ל לרש"י דילמא איפכא וזל הואיל ואמרין בגמ' חייב אדם בכבוד אשתו יותר מגופו א"כ ודאי שלה נטה בראשונה עכ"ד וז"ל לומר שרש"י זל ס"ל לדרוש הכתיב ואח"ך הקרי' ע"י הנקודות וזהו שדקדק רש"י אהלה כתיב ר"ל ותחלה נדרוש הכתיב ואח"ך הקרי' וק"ל :

כב בעצם היום הזה נמול אברהם כאשר דבר אותו שהים אפשר לפרש במה

במה שכתב הרב אמר יוסף בדרוש למילה דף
 קכ"ד דהיתה בילקוט פ' לך לך דשלח א"ה וקרא
 לשם בן נח כרי שימול אותי ואת ישמעאל
 ומל את בשר ערלתם בעלם היום הזה בעשרה
 בתשרי כנכורת השמש בחצי היום כי כיו"ה
 כתיב וכל מלאכה לא תעשו בעלם היום הזה
 וכתיב בעלם היום הזה נימול אברהם וכו' עכ"ד
 וכוה תירץ קושיא א' הא ק"ל המול ומול המל
 ומול ואיך א"ה נימול ממי שאינו מהול אמנם
 עפ"י המד' דשם בן נח מל אותי ושם נולד מהול
 דבאבות דר' נתן מנו את שם בן נח עם הכולדים
 מהולים עור הק' שם הא ק"ל מילה שלא
 בזמנה אינה רוחה לא שבת ולא יט' ולא יו"ה
 ומילת א"ה מילה שלא בזמנה ואיך מל כיו"ה
 ותירץ דמילת א"ה מילה בזמנה הוא כיון שלא
 נלטווה קודם לא באותו יום נלטווה והוי"ה
 מילה בזמנה וז"ל בעלם היום הזה נימול אברהם
 שהוא יו"ה וכו' והיאך מל כיו"ה דשלא בזמנה
 היא לא באשר דבר אותו אהים שאוהו היום
 נלטווה וא"כ הוי"ה מילה בזמנה וק"ל :

ד כעת חיה והנה בן לשרה אשתך כתיב
 ויקרא האדם שם אשתי חוה כי היא
 היתה אם כל חי והקושי מבואר דהו"ל לקרותה
 חיה ב"ד ולא חוה ב'או' אמנם ראיתי להרב
 ח"ד ז"ל בהגהות הזוהר פ' תולדות דף קל"ז ע"א
 וז"ל וגורי האר"י כתבו בליקוטים ע"ה דהיה
 לריק לקרותה חיה והטעם גרם לקרותה חיה
 ושרה גלגול חוה ותיקנה ולכן נקראת שרי ב"ד
 ע"כ ואפשר שזה רמזו המלאכים באומ"ס כעת
 חיה שנתקנה ונקראת חיה ולשרה בן שהוא
 ישלים תקונה כמ"ס וליקוט חדש משם הזוהר
 עכ"ד :

ה ואברהם היו יהיה לגוי גדול וגו'
 אפשר לרמזו עפ"י מ"ס המפרשים
 ז"ל ע"פ אשרי איש ירא את ה' יגיע כפיך כי
 תאכל אשריך וטוב לך אשתך כנפך הנה כי
 בן יבורך גבר ירא ה' הכוונה כיון שירא ה' יש
 בו כל הברכות הללו א"כ מי שיברך את חברו
 יאמר לו אתה תהיה כמו ירא ה' וא"ל לומר לו
 הברכות הללו עכ"ד ובזה פירשו ואעשך לגוי
 גדול ואברכך ואגדלה שמך וא"כ מי שרוצה
 לברך את חברו יאמר לו תהיה כאברהם וא"כ
 לומר לו כל הברכות הללו וזהו ואברהם היו
 יהיה לגוי גדול ועלום וא"כ ונברכו בו כל גווי
 הארץ שיאמרו תהיה כאברהם וא"כ כל
 הברכות :

ו או עמ"ס בגמ' אמר רב הונתן מתנה לחבירו
 לריק להודיעו שכאמר לרעת כי אני ה'
 מקדשכם וזהו ואברהם היו יהיה לגוי גדול
 וגו' וזה מתנה מאת ה' ולריק להודיעו וזהו
 כי ידעתיו :

ז ותבוא הבכירה ותשכב את אביה יל"ד
 למה נבי הבכירה כתיב ותבוא
 וגבי העעירה כתיב ותקם העעירה ותשכב עמו
 ואפשר דהבכירה להוטה אחר התשמיש לכן אחר
 שהשקו את אביהן יין באה במהרה ושכבה עמו
 אמנם העעירה שכבה כמתנה בתחלת הלילה
 עד שנסקע בשכרות ובשינה קמה ובאה אליו
 ומה שקראה הבכירה שמו מואב שלקחה אות
 אף שלפניה כי היא אות ב' בכירה והעעירה
 לקחה אות ע"ן שלפניה וקראה שמו עמון כי
 היא אות כ' לעירה או לפי שנבי הבכירה כתיב
 ותשכב

פרישת וירא

א ואקחה פת לחם ר"ת וקודם אכילה
 קשר חבורך התר פן תבוא לירי
 קולי מיעיים כי בן לריק מדרך הרפואה :
ב וימחר אברהם האהלה אל שרה ויאמר
 מהרי וימחר לעשות אותי
 ג' מהירות כתיבי א' לאברהם ב' לשרה ג'
 לכער כנגד ג' מלאכים שבו אליו ומישרו
 בשבילם :
ג ויהי בשעת ה' כתב הרב חזקוני ז"ל וז"ל
 מכאן מוכח שקדמה הפיכת קדום
 למיתת שרה ואיך אמרו שיעור עבד אברהם
 איקלע לאתרא קדום א"ל סק לפורייא א"ל
 מיום שמתה שרה לא סליקת לפורייא וכו' ע"ש
 וכן ראיתי להר' פענח רזא שהקשה בן משם
 הרב אהרן לרפתי ותי' לזוער שנהגו כמו קדום
 ע"ש והרואה יראה שם בגמ' פרק חלק שהג'
 היא שאמר שיעור מיום שמתה אימא לא סליקת
 לפורייא וקאי לאמו של שיעור ולא לשרה
 ותל"מ :

ותשכב את אחיה לכן קראתו מואב . ונבי
הלעירה כתיב ותשכב עמו לכן קראה אותו עמון
וזהו דרך הלזוי עמון ומואב טיהרו כסיחון ל'
סיחה נאה כמו שדרשו חז"ל למה נקראו כן .
טיהרו לשון וטהר גברא . כסיחון שעל פי
שיחתם נקראו בניהם כן ור"ק :

ח למען אשר יטוה . לעשות דקה ומשפט .
א' במד' שתי . אמר אוכל פתי
לכדי וגו' . שזכנסים אורחים עניים ואוכלים .
אמנם אה"עיה היה מחזר אחר האורחים להביאם
אלו להאכילם וכו' עכ"ד . וזהו אשר יטוה את
בניו . לעשות דקה והנה אותיות שף בית יש
באברהם ובאיוב נשאר מאיוב יו ר"ת יכנסו
ויאכלו . ומאברהם נשאר רה"ס ר"ת רץ האורחים
מכניס כנ"ל .

ט או לעשות דקה ומשפט א' באבות רכבי
נתן פ"לג באברהם כתיב דקה והדר
משפט כשיבואו שנים לפני אה"עה לדון א' נושה
בחבירו מנה נוטל מנה מכיסו ונותן ואומר
להם דינו דינכם אם חבירו נתחייב לו מנה נותן
לו המנה ואם לאו יחלקו ביניהם . אבל דוד
המ"עה כתיב ביה ויהי דוד עושה משפט ולדקה
לכל עמו בתחלה משפט ואח"ך דקה אם יבואו
שנים לדון א' נושה בחבירו מנה או"ל דינו
דינכם אם נתחייב א' מהם נותן לו ע"כ .
והמפרשים פירשו על פסוק עשיתי משפט
ולדק כל תניחני לעושי . הכוונה היה דוד
מתירא שמה יעשו קנוניא ביניהם כדי שיתן
להם מעות . וזהו עשיתי משפט ולדק . והריני
מבקש מלפני הש"ת כל תניחני לעושי שיעשו
שקר כדי ליקח מעותי : ולי נראה לפרש
כי דהמ"עה לא עשה כאה"עה לפי שהיה
מחירא שלא יעשו קנוניא כדי ליקח מעות .
וזהו בנותן טעם עשיתי משפט ולדק ולא בהפך
כאברהם משום כל תניחני לעושי :

י ושמרו דרך ה' לעשות דקה ומשפט .
אפשר לרמוז עפ"י מ"ש הר"ב פני
דוד ז"ל משם הרב מהר"י א פנדרו ז"ל בסדר היום
על מ"ש רז"ל כל המעלים עיניו מן הדקה כאו
עצו איך תלוי זכו . לא איתא בגמ' אם אינו
חפץ בעו' למה אינו מבטלה וכו' וכן נמו נבי
דקה אם חפץ בעניים למה אינו מפרנסן וכו' .

ולכ אם הוא אינו נותן הדקה באמרו אם חפץ
בעניים למה אינו מפרנסן א"כ גבי עו' נמי ס"ל
אם אינו חפץ בעו' וכו' וא"כ הוי כאילו עעו'
עכ"ד . וזהו ושמרו דרך ה' ר"ל שלא לעבוד עו'
אלא לעבוד את ה' דווקא ועי' לעשות דקה
ואינו אומר למה אינו מפרנסן :

יא ותרא שיה את בן הגר המלרית מלחק .
איתא במד' שהיה דר חנבים ומקריב
לע"ז וכו' . ובזה רמז במילת מלח'ק ר"ת דר
חנבים מקריב קרבן . ועיין להרב פני דוד ז"ל
ולריך ישוב למה היה דר חנבים ולא בהמות
וחיות :

יב ויטע אשל בבאר שבע . ר"ת אמירה לגוי
שבות . כי הנה ידוע גבי שבת
אמירה לגוי אסורה וכן גבי מילה אמירה לגוי
אסורה . וזהו אש"ל אמירה לגוי שבות . בבאר
שבע ר"ת שבת ברית עולם דהיינו השבת ומילה
אמירה לגוי אסורה . וזהו ויקרא ש"ס בשם ה'
אל עולם . ש"ס ר"ת שבת מילה . אמנם מי
שקונה בית בא"י מותר לומר לגוי לכתוב לו
שער בשבת משום ישוב א"י התירו :

יג איתא במד' אם בניך מקיימין את המילה
הם מקיימין אלהותי ואם לא
אינ מקיימין אלהותי ע"כ . ואפשר לפרש כוונתו
דידוע המינים טוענים אחרי רבים להטות .
אמנם א'י בזהר מאן רנטור רבית מילה אקרי
כן להק"בה וידוע דבן כרוך אחר אביו ולא
שייך ביה אחרי רבים להטות . וזהו אם בניך
מקיימין את המילה וע"כ נקראים בניס וכן
כרוך אחר אביו לכן הם מקיימים אלהותי ואם
לאו וכו' :

יד אנ כחב הר' חיד"א ז"ל בס' מדבר קדמות
מע' מ' אות ה' דשם אלהים הוא
אותיות מילה א' לרמוז לאחדותו של הק"בה
שע"י המילה מתקיימים שמים וארץ וכו' ע"ש
וזהו אם בניך מקיימין המילה אזי מקיימים
אלהותי שם אלהים שהוא מילה וא' מורה על
יקודי וק"ל :

טו תנקומא ולמדנו רבינו קטן לכמה נימול
לח' ימים כדרך שנימול ילחק . וק' מה בא
ללמדנו זיל קרי בי רב הוא דביום השמיני
ימול בשר ערלתו . אלא הענין עפ"י מ"ש הר'
אמר

אמר יוסף על הרמ"כס זל ותורף דכריו משזל
 גר קטן מטכילין אותו ע"ד ב"ד והק' בתו' למה
 לא אמר מלין אותו ע"ד ב"ד ותירלו כי ע"י מילה
 מלעבר וחוב הוא לו ואין חבין לאדם שלא בפניו
 וקטן אפי' בפניו חשיב שלא בפניו וחקר הרב
 שם א"כ איך אנחנו מלין לקטן בן ח' ימים והלא
 חוב הוא לו ואין חבין לאדם וכו' ותו' כיון
 שאבותיו ואבות אבותיו כולם מלין בן ח' ימים
 א"כ חל עליו לקבל כמו שנהגו כמו בני ביטן
 שנהגו וכו' ועפ"י תו' חקירה א' למה אהע"ה לא
 לזה אותו הק"כ למה לימול כשהוא קטן עד שנעשה
 גדול ופ"י האמור נוחא שאם א"ה היה נימול בן ח'
 ימים אם גדל ומנחה היה עולה בידו דבשלמא
 אם היו אבותיו נימולים בני ח' ימים נוחא דאז
 היה חייב למול כמו דורות אחרונים אבל כיון
 שאבותיו לא היו נימולים אזי מוכרח לימול גדול
 כדי שלא ימחה כשיהיה גדול וזהו ואתה את
 בריתי תשמור שאתה גדול אזי וזרעך אחריו
 לדורותם וכו' עכ"ד וזהו קטן לכמה נימול לח'
 ימים וכ"ת הרי חוב הוא לו ואין חבין וכו' לז"ל
 כדרך שנימול יחזק שהוא בן אברהם שנימול
 ולריך שיקבל עליו מנהג אבותיו לכן מלין אותו
 בן ח' ימים ודו"ק :

טז ותבט אשתו מאחריו יתה נזיב מלח
 אמרו בפר"ח פכ"ה שילחכה השוורים
 וחזרת ויולדת ושמעתי בשם הרב יחזק חיים
 בן הרב שלום נוריהל ז"ל שהיה או' שמלת נזיב
 הוא ל' נטיעה כי בן כתוב גבי נח ויטע כרם
 ות"א ונזיב כרמא לכן בכאן כתיב נזיב מלח לשון
 נטיעה שאחר שילחכה חזרת ויולדת כמו
 הנטיעה עכ"ד :

יז ויצג אברהם את שבע כבשות האלף לבדהן
 אי' בילקוט בשביל ז' כבשות האלף שנתן
 א"ה לאבימלך הרגו פלשתים מבניו ז' לדיקים
 שמשון ופניו ופינחס ושאול וג' בניו ועפ"י
 פי' הרב שנות חיים זל פרי חיי שרה ד"כ ע"ג
 כוונת הכתוב ללמד את בני יהודה קשת הלא
 היא כתובה על ספר הישר כי אחר שנפלו במלחמ'
 שאול וג' בניו נשלמו ז' לדיקים שריד שיהרגו
 מישראל מעתה אין פחד מהם כי כבר נשלמו
 וזהו ללמד את בני יהודה קשת שילחמו עם
 פלשתים כי ז' לדיקים שריד שיהרגו כבר נשלמו

וזהו הלא ה'א' במס"ק ז' כתובה ע"ס הישר היא
 הקורה שכתוב בה ויג' אברהם את שבע כבשות
 וכנודן לקו ישראל ונשלמו וא"כ אין פחד
 מפלשתים עכ"ד :

יח ויקח אברהם אלף ובקר ויתן לאבימלך
 ויכרתו שניהם ברית האלף רמז
 לתורה שבכתב ובקר רמז לתורה שבע"פ כי היא
 גדולה באורך וברוחב מתורה שבכתב כמו הבקר
 שהוא גדול מהאלף וזהו רמז ויקח אברהם
 רמז לת"ח שעוסק בב' תורות הנו' ויתן לאבימלך
 למלכו של עולם ויכרתו שניהם ברית לתורה
 שבכתב ושבע"פ לא כמו הקר'א'ים שאינם מורים
 בתש"כעפ' אלא בתורה שבכתב אלא לריך לחבר
 את שניהם שיהיו אחים שלא יתפרדו :

והנה בעלי משנה והגמ' לא הכניסו את תור'
 שבע"פ בתוך תורה שבכתב שא' הלוגו
 את תשבע"פ לבדה וזהו ויג' אברהם את שבע
 כבשות האלף לבדהן רמז לתורה שבכתב
 ושבע נקראת כי היא ז' ספרים כי ספר במדבר
 הוא ג' מתחילת הספר עד ויהי בנסוע הארון
 הוא א' ויהי בנסוע הארון ב' ויהי העם
 כמתאוונים ע"ס הס' א' הרי ג' הרי ז' ספרים
 ויאמר אבימלך מלכו של עולם אל אברהם לת"ח
 מה הנה ז' כבשות האלה אשר הנחת לבדנה
 ולא הכנסת אותם לתש"ככ ויאמר בעבור תהיה
 לי לעדה כי חפרתי את הבאר הזאת הכוונה
 שיהא ניכר שת"שכ סהומה ניחנה וע"י טורח
 הרבה שטרחו חכמי הגמ' ובעלי המשנה וחמורא'
 ובכל דור ודור ע"י שטורחים ונושאים ונותנים
 דבכר עד שילא הדבר מבורר מכל ספק בעומק
 הדין ועומק ההלכה ותוליא ההלכה לאמתה של
 תורה ויהי בעבור תהיה לי לעדה כי חפרתי
 את הבאר בארה של תורה וזהו רמז אז ישיר
 ישראל את השירה הזאת עליו הא"ר בארה של
 תורה שטרחו חז"ל על תורה שבכתב והויליאזה
 לאורה וזהו באר חפרוה שרים אלו ח"ח מאן
 מלכי רבנן כרוה נדיבי העם במח'אק במשענו'
 ע"י תש"ככ נושאים ונותנים עד שיוליאו הדבר
 לבאורה מקוקק זו תורת מר"עה :

יט ותאמר שרה לחוק עשה לי אלהים כל
 השומע יחזק לי אי' בירשלמי ברכות פ"א
 למה אברהם ויעקב נשתנו שמותם אברהם
 אברהם

אברהם יעקב ישראל ויחזק לא נשתנה שמו
 לפי שאברהם ויעקב אבותם קראו להם שמות
 משא"כ יחזק הק"ב קרא את שמו דכתיב וקראת
 את שמו יחזק ע"כ וזהו ותאמר שרה ברו"ה הק
 לחוק עשה לי אלהים שלא נשתנה שמו של יחזק
 והטעם כל השומע מפי הגבורה שקרא שמו לבני
 יחזק לכן יחזק לי רווקה ולא ישתנה שמו וזהו
 ואת בריתי אקים את יחזק ולא ישתנה שמו לשם
 אחר והנה לחד לי שנה שכ' רשי' זל בפ' תולדות
 ע"פ ויקרא שמו יעקב שהק"ב קרא שמו יעקב
 פליג על הירוש' הנו' וז"ל הגדות חלוקות :

כ ויעש

אברהם משתה גדול אי' במד' ל"ב
 מלכים היו במשתה של א"ה אותם
 שהרג יהושע והק' והלא ל"ה היו ותו' מלך
 וריחו ומשנהו היו ורקדקו שכן כתיב מלך יריחו
 אחד מה ת"ל אלא הוא ומשנהו ע"כ וזהו רמז
 סוף תו' גדול וראש תו' כיום היו ל"ב לרמזו לל"ב
 מלכים שהיו במשתה שלו :

כא אר

תשלח ירך אל הנער אי' במד'
 בשעה שא"ל הק"ב לא"ה אל תשלח
 ירך אל הנער אותה שעה בירך יחזק ברוך מחיות
 המתים וידע שיש ת"ה מן התורה ע"כ וראיתי
 בכ"י של הרב אברהם חזוניה זל בן הגאון מה"ר
 ח"ד זל שפי' כוונת המד' עפי' מ"ש הטעם
 שא"ל הק"ב אל תשלח ירך אל הנער מפני
 שקרבן בעי דעת בעלים ובני יחזק לא היה
 מדעת שרה והנה אי' בגמ' הני כהני שלוחי
 דירן או שלוחי דרחמנא וכ"מ אי אמרינן שלוחי
 דירן לא בעי כהן חבר ואי אמרת ש"ר בעי
 כהן חבר עור כ"מ א"ה ש"ר בעי קרבן דעת
 בעלים וא"ה ש"ר לא בעי דע"כ עור אי' בגמ'
 ע"פ ונתתם ממנו תרומת ה' לאהרן הכהן וכי
 אהרן לעולם קיים אלא עתיד לחיות בתח"ה
 מכאן לתח"ה מ"הת' דבי רי הנא מה אהר
 חבר אף כל כהן חבר לאפקוי כהן שאינו חבר
 שאין נותנים לו תרומת ה' וזהו כוונת המד'
 בשעה שא"ל אל תשלח ירך אל הנער והטעם
 דלריך דעת בעלים וכאן היה שלא מדעת שרה
 א"כ הוו כהני שלוחי דירן וכיון דהוו שלוחי דירן
 לא בעי כהן חבר וא"כ דרשת ונתתם ממנו
 לאהרן הכהן לא תדרוש מה אהרן חבר אלא
 לתח"ה לכן בירך יחזק ברוך מחיות המתים

וידע שיש תח"ה מן התורה מכח פסוק זה
 ונתתם לאהרן הכהן עכ"ד ורפ"ח ח :

ואני בעקבותיו אלך לפ' כוונת המד' זל
 כשעלו ישראל מן היס אמרו ברוך מחיות
 ע"כ והוא תמוה אמנם עפי' רב"ק הנו' אפשר
 לפ' כוונתו דהנה אי' בגמ' (נדרים ל"ז ע"כ)
 אבעינא להו הני כהני שלוחי דירן נינהו או
 ש"ר למאי כ"מ למודר הכאה מחבירו אי שלוחי
 דירן קמהני ליה ואי ש"ר שרי ת"ש דתנן
 ומקריב עליו קיני זבין וזבות וכו' וא"ה שלוחי
 דירן הא קא מהני ליה אלא מאי ש"ר ליתני
 ומקריב עליו קרבנות (פי' סתם) למה נקט
 זבין וזבות אלא ודאי שלוחי דירן ודקשיא לך
 למה מקריב קיני זבין וזבות הא קא מהני להו
 מחוסר כפרה שאני דא"ר יוחנן הכל לריכוס
 דעת בעלים חוץ ממחוסרי כפרה שהרי אדם
 מקריב קרבן על בניו ובנותיו הקטנים אע"פ
 שאין בהם דעת ה"ל מקריב קיני זבין שלא
 מדעתן ולא קא מהניא להו כיון שלא מדעתן
 ונעולם שלוחי דירן נינהו עכ"ל והנה מכאן
 יש להוכיח דרנן אפשר משא"ה דמאי ראייה
 מבניו ובנותיו שאין בהם דעת כיון דלא אפשר
 מש"ה אף בעלמא שאפשר אלא ודאי דנין אפשר
 משא"ה והנה מקי' יש להוכיח שדנין אפשר
 משא"ה דאי' במד' ראי' לה רנה ליקרע לפני
 ישראל ח"ל משה ומה אד"ה יחיד בעולמו
 עשית לו יס יבשה ישראל ששים רבוא לא כ"ש
 וכתבו המפרשים זל מכאן יש להוכיח דרנן
 אפשר משא"ה דשאני אד"הר שלא היה לו שום דרך
 לילך כי היה העולם כולו מים מש"ה אף נבי ישראל
 אלא ודא מכאן מוכח דרנן אפשר וכו' וכבוא
 לכוונת המד' כשעלו ישראל מן היס ומאי זה
 טעם נקרע היס הלא לא רנה ליקרע לא שנקרע
 מכח הק"ו שא"ל משה מאד"הר ומה ק"ו הלא
 אד"הר אי אפשר בלא"ה שאין דרך לילך לא ודאי
 דנין אפשר משא"ה וכיון שדנין אפשר וכו' א"כ
 מוכח דכהני שלוחי דירן נינהו כאמור בגמ' שם
 וכיון שהקטנים שלוחי דירן ה"כ לא בעי חבר וא"כ
 דרש' ונתתם ממנו לאהרן הכהן לתח"ה לכן
 אמרו ישראל ברוך מחיות המתים וכוון :

וע"פ האמור יש לפ' כוונת הכתובים כי הוא
 אמר ויהי הוא ליה ויעמוד ה' הפיר עלת

מע"ש אינס דוחיס את השבת ולומר לגוי לעשותו אם הוא דבר שאסור מ'הת לא יאמר לגוי לעשותו יעש :

פרשת חיי שרה

א לאברהם למקנה לעיני בני חת לכל באי שער עירו רמו לבעל תשובה ואה"ענה היה מגייר גיורים ושרה אמנו היתה מגיירת גיורות והבע"ת כתבו חכמי המוסר שר"ך לעשות נו"ס קו"ל ממ'ון והס גי' ת"ח וזהו לאברהם למק'נה שמחזיר את העולם בתשובה ככתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן גיירו אותם וזהו לעיני בני ח'ת שיעשו נו"ס קו"ל ממ'ון גי' ח'ת לכל באי שער עירו מחזירן למוטב לעבוד את ה' אלהי אברהם :
ב ואברהם זקן בא בימים אפטר לפ' במ"ש עד אברהם לא היה זקנה דכתיב ואברהם ושרה זקנים וק' וסא כתיב גבי קדום מנער ועד זקן ותו' האי זקן מלא ימים אבל לא יש לזקנה שער לבן וזהו ואברהם זקן וג"כ בא בימים דהיינו זקנה שער לבן וג"כ בא בימים לאפוקי קדום דלא הו"ל זקנה של שער לבן אלא דוקא מלא ימים אבל אברהם זקן עם מלא ימים וק"ל :

ג א"נ ואברהם זקן אי' כגמ' כל המתעלל בהקפידו של ת"ח אינו מאריך ימים ופריך וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע פי' כתיב לעיל שנתעללו ישראל בהקסד יהושע וכתיב האריכו ימים א"ל ימים האריכו שנים לא האריכו אלה מעתה למבן ירכו ימוכס וגו' ימים ולא שנים אלה ברכה שאני ע"כל הגמ' וזהו ואברהם זקן בא בימים ולא תימא ימים ולא שנים ל"ה וה' בירך את אברהם בכל ברכה שאני וז"ל רזל מאריכוני ימיו ושנותיו דויקא וזהו להנחיל אהבי י"ש ר"ת ימים שנים :
ד א"נ ואברהם זקן בא' בימים ס"ת אמן לרמוז מאי דאי' בזהר פ' חיי שרה מאן דאריך באמן יתארכו ימיו וזהו ואברהם זקן בא' בימים ס"ת אמן ע"י שיהיה לדיק זהיר כעניינת אמן בא' בימ'ים שיהיה מאריך ימים ושנים :

גויס כי אי' כגמ' (שבת קלב ע"א) כי הוא אמר ויקי זו אשה הוא לזה ויעמוד אלו הבנים וכ' מהרש"ה ז"ל בח"ה דהיינו פ"ור בן ובת קיום העולם ולבית הלל זכר ונקבה כבריית העולם ומוכרח לומר דנין אפשר וכו' כי בריית העולם א"ה בלא נקבות מש"אך עכשיו דיש נקבות בעולם אלא ודאי דנין אפשר וכו' וא"ה דנין וכו' אי כ כהני שלוחי דידן נינהו וא"ל כהן חבר וא"כ דרשת ונתתם ממנו לאהרן הכהן היא לתח"מ לכן אמר ה' הפיר עלת גויס האומרים אין תחה"מ :

והנה הרמ"בס ז"ל פסק (ה' נדרים פ"ו ה"ח) כהני ש' דר נינהו וא"כ לריך כהן חבר וזהו כוונת הכתוב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו דהיינו לריך כהן חבר והטעם כי מלאך ה' לבאות הוא ש"ר ורו"ק :
כב אל תשלח ירך אל הנער ז"ל לשון אל תשטח ירך הו"ל ש תשחוט ש הנער אמנס ראיתי למד' תנחומא שב' וז"ל נטל סכין כדי לשחטו עד שילא ממנו רביעית דמו ובה השטן ורחף ידו של אברהם ונפלה הסכין מידו וכיון ששלח ידו לקחתה יתה ב"ק משמים וא"ל אל תשלח ירך ש הנער ושולי בן היה כבר נשחט עכ"ד וזהו אל תשלח ירך לקחת את הסכין לשחוט אל הנער :

כג אחר נאחז בסבך בקרניו ילד מה בא ללמדנו אם נאחז בסבך או לאו :
אמנס יש לרמוז ע"פ מ"ש רש"י ז"ל בפ' יתרו ע"פ במשך הויבל שופר של אילנו של יחזק היה וכ' הר"ס ז"ל הק' הרמ"בן ז"ל קלא אילנו של יחזק עולה היה והקרנים והטלפים נשרפו ותו' הרמ"בן אולי אחר שנסרף כבר עפרו וגבלו וחזרו למא שהיו והר"ס ז"ל תו' כשפירשו מחיים ואינו ראוי להקטרה מחוברים יעלו פירשו לא יעלו ע"ש באורך ולזה בא ללמדנו שנאחז בסבך בקרניו ופירשו מחיים וכיון שפירשו לא יעלו ולכן לעת"ל כב"א יתקעו בו בשופר גדול ג"כ כמו שתקעו בהר סיני ויש מדרש ש' תקעו בו בסיני וא' לעת"ל כב"א : (שייך לאות יב) מ"ש גבי מילה אמירה לגוי אסורה הוא עפי' מ"ש כס"ע ח"ח סי' ש"לא ס"ו מכשירו מילה שאפשר לעשותם

ה א"נ ואברהם זקן: אפשה לרמוז עפי' מ"ש
 בגמ' שבת פ' כמה אשה מ"ד אורך
 ימים כימינה כשמאלה עושר וכבוד: כימינה
 אורך ימים איכה עושר וכבוד ליכה בתמיה:
 אלא למיימינים בה אורך ימים איכה וכ"ש עושר
 וכבוד ולמשמאלים בה עושר וכבוד איכה אורך
 ימים ליכה ופ"רשו ז"ל למיימינים בה בתורה
 מפרשים טעמיהם בדקדוקים וברורים כימין
 המיומנת למלאכה: ולמשמאלים בה והם אינם
 יגיעים כל לרכס עושר וכבוד איכה וכו' עכ"ל:
 וכתב הרב הלבוש ז"ל בהקדמתו לא"ח ז"ל שמע
 מינה שצריך ומוטל על האדם לפשפש ולדקדק
 בכל דין ודין עכ"ל: וזהו ואברהם זקן זה שקנה
 חכמה וכתוב עקב אשר שמע אברהם בקולי
 וישמור מצותי חוקותי ותורותי ודרשו חז"ל שקיים
 א"ח אפי' עירובי תבטילין נמלאה שהיה מדקדק
 בתורה עי' בא בימים שזכה לאורך ימים וגם
 וה' בירך את אברהם בכל בעושר וכבוד:
 ועפ"י יש לפרש כוונת הגמ' מגולה דף כח של
 ר"ע את ר' נחמיה הגדול כמה הארכת ימים
 אתו גוויי וקא מחו ליה ופ"רשו עבדים ומשרתים
 שלו וקמחו ליה לה"ע סבורים היו שהיה קץ
 בחייו עכ"ל: סליק יתיב ארישא דרקלא א"ל
 רבי אס נאמר כבש למה נאמר אחד אמר להו
 לורכא מרכנן הוא שצקוהו א"ל אחד מיוחד
 בעדרו: א"ל מימי לא קבלתי מתנות וכו'
 והקושי מבואר מה שייך לשאלתו אס נאמר כבש
 וכו' ור' נחמיה מה נכתפל בזה: ועפ"י האמור
 א"ש שהביא לו דקדוק מלת אחד וא"כ למיימינים
 בה אורך ימים איכה ולא קץ בחייו ורו"ק:
ו שמענו ארוני: אותיות שמעון: רמו
 לרשב"י ז"עא: נשיא אלהים אתה
 בתוכנו: איש ממנו איש ר"ת לעזר יחיד שמעון
 רמו לר' אלעזר בנו שנקבה בעליה ואח"ך בא
 אביו בחלוס וא"ל שיבואו ויקברו אותו אאלו
 כדאי' במזיעא פ' השוכר את הפועלים:
ז עשרה זהב משקלם: הרב תו"ח ז"ל
 בחידושו לב"ק הביא משם הרב
 אור זרוע ז"ל שהביא משם רבו ר"י החסיד ז"ל בענין
 מעשה בא' ששחט וכו' חבירו וכיסה וחיבו ר"ג
 עשרה זהובים דרך מלינו גבו אליעזר שנתן לה
 עשרה זהב כשכיל שגרמה לו לכרך ברכה כרוך

ה' אלהי ארוני אברהם וכו' עי' : והרב פתח
 עינים שם כתב ז"ל הרכה פוסקים ס"ל דהיינו
 דוקא במצוה דאורייתא אבל במצוה דרבנן או
 ברכה שא"ל לא: אפ"ל דמצוה שלוח לקידושין
 דאורייתא וכו' עי' : וזה אללו מלת משקלם
 ר"ת מ'צוה שלוח ק'דשין ל'היות מ'דאורייתא:
 ולכן נתן יוד זהב לרמוז על שגרמה לו ברכה
 וכאמור:

וכתבו תוספות ז"ל דאס א' עלה לסית ובה א'
 וקדם ובירך פטור מ"וד זהובים ואפילו
 תפס מפיקנא מניה דכולם חייבים בקריאת
 התורה ע"כ: וזה אללו טוב לי תורת פיד משפי
 זהב וכסף שאינו מתחייב ליתן יוד זהובים כמו
 כשאר ברכות לפי שכל ישראל זוכים בה:
א"נ טוב לי תורת פיד: עמ"ש הרב חיד"א ז"ל
 בס' שם הגדולים ח"א ועל ר"ת ז"ל שהיה
 מניח לפניו תיבה מליאה זהובים כדי שיתרחב
 לבו ושכלו ויורד לעומקם של הלכה וכו' עי' :
 וכתבו ז"ל לעתיד ישמעו התורה מפני הנכונה
 ואין שכתה בעולם ככתוב כי כולם ידעו אותו
 מקטנם ועד גודלם וכתוב תורה מאתו תלא
 וזהו טוב לי תורת פיד מאלפי זהב וכסף
 המרחיבים לבו של אדם:

ח ובר טוב ארוני בירו: כתב רש"י ז"ל שטר
 מתנה כתב ליצחק ליתן לו את כל
 אשר לו כדי שיקפצו עליו לשלוח לו בתם: והק'
 רבינו בחי ז"ל והא כתוב אח"ך ויתן אברהם
 את כל אשר לו ליצחק דמשמע עתה נתן לו ולא
 קודם: ותי' דעכשיו החזיק בירו את הנכסים
 קודם מיתתו כדי שלא יערערו עליו בני קטורה
 ככתוב ולבני הפילגשים וגו' וישלחם מעל יצחק
 בנו וכו' עי' :

ט ולרבקה אח ושמו לבן: הק' הרב אור
 החיים ז"ל דהרי חז"ל אמרו לריוקים
 שמש קודם להם דכתיב ושמו בועז אבל הרשעים
 הם קודמים לשמש דכתיב נבל שמו ולכן גבי
 לבן ז"ל ולכן שמו וכו' עי' : ול"כ לומר ע"ד
 קרב לגבי דיהנא ואיריהן כיון שגז' גבי רבקה
 אחותו שהיא דקת כתב עליו כדרך הריוקים
 שמש קודם להם: וז"ל ולרבקה אח ר"ל כיון
 שהיא אחי רבקה האדקת לבן: ושמו לבן ולא
 לבן שמו: אבל האמת צריך לכתוב לבן שמו
 וזהו

וזהו וירץ לבן א האיש שצריך לכתוב לבן קודם שמו והוא דרך הללוי :

יא ולרכקה אח' אי' במד"ר פ' ס' ה' יוחנן לא נבעלה אשה ממנהול לשמונה אה רבקה וזהו ולרכקה ח' ר"ת איש ח' ר"ל שנימול לח' :

יא ויאמר ע עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו . בכל' אותיות כלב רמו למ"ש ולקוט ראובני פ' זו משם הרב חסד לאב' שיעזר עבד אברהם נתגלגל בכלב בן יפונה וכו' ע"ש הביאו הרב ח"דח ז"ל בס' רבש לפי מע' ה' אות כנ וכתב שכ"כ האר"י ז"ל ע"ש וזה רמו מ"ש ככחי אז וככחי עתה לרמוז במלת אז' אליעזר זקן ביתו של אברהם . וזה ג"כ רמו גבי כלב ויבא עד חברון ויב'א ר"ת ונתגלגל ב' שיעזר לכן בא עד חברון ששם אה"ע ח"כ ויבא ר"ת ונתגלגל בן יפונה שיעזר וזהו ג"כ רמו ויאמר עבד אברהם ח'כ' ר"ת ח'ני נ'תגלגלתי כ'לב ויפונה :

יב ויאמר שיה השקיני מעט מים . ותאמר גם אתה שתה . ראיתי לאו"הס ז"ל שפי' ע"ד ונתתי עשב כשדך לבהמתך . שצריך האדם לתת מזון לבהמתו תחלה ואח"ך לצורך עצמו . ויש לך לדעת דווקא באין באן סכנה או לער אבל אם יש סכנה או לער לאדם קודם יש לחוס לעברו ואח"ך לבהמתו . וכ"כ גבי והשקית את העדה ואת בעירם . הנה הרב ז"ל משוה השתיה לאחי' שגם השתיה מצריך לתת לבהמתו קודם ואינו מתיר שא' דווקא במקום סכנה ולער דאז מותר לתת לעצמו קודם . אמנם הרב ס' חסידים ז"ל הביאו המ"א ח"ח סי' קפז דווקא אכילה צריך ליתן קודם לבהמתו אבל השתיה הוא קודם ולמד מכאן שרבקה השקתה לשיעזר קודם הגמ' ע"ש וכ"כ כל האחרונים דלא כהרב או"הס ז"ל . ומ"מ נלמוד מהרב א"הס דבמקום סכנה או לער יש להקדים באכילה לעצמו קודם לבהמתו כיון שהרב משוה אכילה לשתיה וכ' דבמקום סכנה או לער דיש להקדים לעצמו קודם לבהמתו ה"ה כמו גבי אכילה כנ"ל :

יג הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן ארנוניך . הנה אי' בזוהר בראשית ד' רכט ע"א ר' חייא אמר בית והון נחלת אבות ומת' אשה משכלת וכי נחלת אבות אינהו והא

ק"בה יהיב כלל לב"נ אלא כיון דאחסין ביתא לב"נ או ממנוח זמינין דאחסין כלל לבריה ויהיה אחסנת אבות אבל ומת' אשה משכלת בנין דאסתא כד אחסין לה ב"נ מעט קב"ה אחסין לה דק"בה מזווג זוגינן ב"נ לפוס עובדיהון וכו' יעש . וזה לי כוונת הכתוב מלא אשה מלא טוב ויפק רגון מה' כי מה' האשה לא כמו הממון דלפעמ' הוי אחסנת אבות לא כן האשה שהק"בה נותן לאדם לא ירושה וזהו הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן ארנוניך כאשר דבר ה' כי האשה אינה ירושה כמו הממון אלא מה' הויא נפונה לבן אדם :

א"נ הנה רבקה לפניך וגו' . הפסר במ"ש הר' מקור ברוך ע"פ מלא אשה מלא טוב : פפ' חקת כי הנה מכירת האבנים טובות ומרגלות מביאין בני אדם לידע מחירם וכיון שבאו בני אדם היודעים מחירם לפי ששמו אותם נודע שומתם וניכר מכירתם לא כן לקיחת האשה אף כי הולכים קרוביו ומיודעיו ויראו את האשה אם היא יפ"ת ויפת מראה עכ"ל לא ידעו שהיא ח"ס ולנועה ויראת חטא כי שמה היא אשה יפה וסרת טעם וכבר שהמ"עה רב חכימיא כתב ואשה בכל אלה לא מלאתי . וזהו אשת חיל מי ימלא וכ"ת הלא ראו אותה שהיא יפ"ת ויפ"מ לא רחוק מפנינים מכרה כי הפנינים נודע מכרם ע"י השמאים אבל האשה שמה היא יפה וסרת טעם עכ"ד . וזהו מלא אשה שהיא יפה ומלא טוב שהיא יראה שמים ולנועה אותה שעה ויפק רגון מה' שהיא שלימה בכל . וזהו הנה רבקה לפניך שהיא יפה וג"כ ותהי אשה לבן ארנוניך כאשר דבר ה' שתהיה יראת שמים ואזי היא שלימה בכל :

יד הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם וגבי אמירת העבד ללכן כתיב הוא ישלח מלאכו אתך והלית דרכיך . ולבאר אלו השנויים אי' במד' הביאו הר' באר יצחק ז"ל דרוש ה חיי שרה ד"מא ע"ב וז"ל הוא ישלח מלאכו לפניך ר' דוסא אמר ז"ה מלאך מסויים בשעה שאמר ח"א ע"ה הוא ישלח מלאכו לפניך זימן לו הק"בה ב' מלאכים ח' להוטיא את רבקה וח' ללוות את שיעזר עכ"ד . וא"כ כשאמר בתחלה ישלח מלאכו לפניך זה מלאך להוטיא את-

רבקה

ח

רבקה וזהו שכתוב אחריו ולקחת אשה לכני משם
 ופסוק שכתוב ישלח מלאכו אתך זה המלאך
 ללוות את אליעזר וזה שכתוב אחריו והללו
 דרכיך כדי לפחד אותם שלא לשחק עליו ומלאך
 לקחת את רבקה ז"ל ולקחת אשה לכני ומה
 שהקדים המדרש מלאך להוטיא את רבקה קודם
 המלאך ללוות את אליעזר תי' ה' בה' ילחק שם
 על דברי רש"י ז"ל ע"פ ואברהם היום ל העין היום
 ילאתי והיום בהתי שקפנה לו הארץ וא"כ להוטיא
 את רבקה וללוות את אליעזר באים כא'
 וכו' ע"ש :

טו מה' ילא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או
 טוב הנה רבקה וגו' הנה כתבו
 המפר' זל ע"פ פותח את יריך ומשביע לכל חי
 רלון מלת רלון הכוונה הגם דכל א' וא' אין
 אכילתם שווה דזה אוכל בשר וזה אוכל דג וזה
 אוכל כלל וזה אוכל לחם לבדו וזה אוכל תמרים
 לבדם וזה אוכל לחם שעורים וזה אוכל פת דוחן
 מ"מ מתרבים כל א' וא' באכילתו כאלו אוכל
 מאכל חשוב והוא ומשביע לכל חי רלון וכאמור
 וה"ה נמי גבי אשה הגם שאין הנשים שווים שזו
 יפ"ת וזו ארוכה וזו ננסת וזו רזה וזו שמינה עכ"ל
 כל א' וא' מתרלה באשתו כל מה שהיא וזו
 כוונת המתלוקת ב"ש וב"ה כינר מרקדים לפני
 הכלה בש"א כלל כמות שהיא ובה"א כלל כחה
 וחסודה הכוונה שבה"א הגם שאין נאה מ"מ
 נתרלה בה והוי כאלו היא יפ"ת ובלה נאה
 וחסודה וכאמור וזה הטעם שנקראת האשה
 לחם גבי יוסף דכתיב כי אם הלחם אשר הוא
 אוכל שהיא כמו הלחם ששבע האדם ממנו ברלון
 כן האשה וכאמור שהיא ברלון וזהו מלא אשה
 כל מה שהיא עכ"ל מלא טוב והטעם ויפק רלון
 מה' וכאמור :

ובזה נ"ל כוונת הפייטן יוס' ש'ק א' ההרים אשה
 עיני כהלל ולא כשמאיו כי הנה ירוע
 שהק"ה בה כחר בה"ס אף שהוא ננס מן ההרים
 הנבוכים לרמוז ליש' שהענין הוא ברלון והוא
 ההר חמד חלקים לשבתו אף שהוא אינו גבוה
 כמו ההרים דכתיב למה תרלדון הרים גבנונים
 וכו' וזהו אל ההרים אשה עיני שהוריד הק"ה בה
 המורה על ה"ס הגם שהוא אינו גבוה כשאר
 ההרים מ"מ רלנו לק"ה כה כי בהר סיני אזו

הסברה הוי כהלל נבי מרקדוס לפני הכלה כלל
 נאה וחסודה ולא כשמאיו וכאמור וזהו מה' ילא
 הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב הגם דיאחק
 אע"ה לא ראינו אותו אם הוא טוב או ח"ו רע
 מ"מ כיון מה' ילא ודבר הנה רבקה לפניך וכו' :
טז הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה
 לבן ארוניך כהאר דבר ה' אפשר
 לרמוז הענין כי הנה כתיב גבי עבד עברי כי
 טוב לו עמך ודרשו רז"ל מי שקונה עבד עברי
 כקונה ארון לעלמו מי שיש לו בר או כסת נותן
 לעבדו והוא ישן בלא בר וכסת עור אמרו
 בגמ' לעולם יפרנס אדם אשתו ובניו יותר מגופו
 שהם תלויים בו והוא תלוי במי שאמר והיה
 עולם והוא מלא אשה מלא טוב אותו טוב שכתוב
 אלל עבד עברי ויריך שיהא מכבדה יותר מגופו
 והטעם ויפק רלון מה' שהם תלויין בו והוא
 תלוי במי שאמר והיה עולם והוא ותהי אשה
 לבן ארוניך ילחק כהאר דבר ה' גבי ע"ע כי
 טוב לו עמך וזהו מ"ש יעקב אע"ה ואתה
 אמרת היטב איטב עמך על הנשים ועל הילדים
 שיריך לכבדם יותר מגופו ושמתי את זרעך
 כחול היס אשר לא יספר מרוב ואם יבוא עשו
 ויהרגם מה לי עוד חיים :

יז ותהי אשה לבן ארוניך כהאר דבר ה'
 הנה יש לרמוז לנשואין על פסוק
 מלא אשה מלא טוב וגו' הכוונה דאין בגמ'
 מכות על פסוק ומלא את רעהו וגו' דיש מלא
 מעיקרה ויש מלא השתא וכל ה' לפי עניינו
 והנה לגבי אשה מוכיח לומר מלא מעיקרה
 עמ"ש בת קול יולאת ומכרות בת פ' לפלוני
 א"כ מקודם הנשואין היא בת זוגו וזהו מלא
 אשה מלא טוב מעיקרה משמע והראיה ויפק
 רלון מה' שמכרות ב"ק בת פ' לפ' וזהו ותהי
 אשה לבן ארוניך כהאר דבר ה' בת פ' לפ' שהיא
 בת זוגו מעיקרה :

יח ויצא ילחק לשוח בשדה לפנות ערב
 איתא בזהר פרשת וישב ד"קפה
 ע"א והקטנות היא ת' שיחך לת"המ דאף דבר
 שלא השיג אותו כחיי חיותו והשתדל בו ולא
 השיגו אותה שעה לומד אותו דכתיב והקטנות
 היא ת' שיחך וכתב הרב א"מ בהנחות הזהר
 ד"ל ת' שיחך אותך שתוכל ל' שיח בתורה מה שלא
 יכולת

יכולת מקודם עכ"ד וזהו וילא ילחק זה הלדיק
 ל' שוח בשדה זו תורה אף שלא למדה קודם
 היתה שעה ולמדנה וחיותי לפנות ערב בשעתא
 די יקומון מן עפרא וזהו מ"ש ר"ל שיחת ת"ח
 לריכה תלמוד שלומדים היתה שעה מה שלא
 השיגו מקודם :

יט ו'ספר

העבד לילחק א"ת כ"ל הדברים
 ה'שר ע"שה שמעתי רמו ר"ת
 אם תאמר כי לא הבאתי דם בתולי רבקה יש
 מקום אשר שם רובטים ועופות שומרי הדם (כ"ח
 שם הוא) ע"כ שמעתי והוא עפי"מ"ש כמד'
 שנפלה רבקה מעל הגמל ונשרו בתוליה וחיות
 ועופות עשו סכך עליה וזה טעם כסוי דם
 חיה ועוף :

כ ותהי

לו' לאשה ויאשה ס"ת הויה לרמו
 איש ואשה שזכו שם ייה בניהם וה'
 רמו לבן ובת כמ"ש באד"ז ע"ש ובזה נשלים שם
 הויה והנה רמו מלא אשה מלא טוב ע"ד טוב
 מבנים ובנות וא"כ שם ייה באיש ובאשה וכן
 נשלים שם הויה וזהו ויפק רגון מה' וכאמור :

כא ואלה

שני חיי אברהם אשר חי ו'ל
 למה גבו אד"הר כתיב אשר חי
 וגבי א"ה כתיב אשר חי ולא נכתב כן גבי לדיקים
 החרים ורחימתי להרב חיים ו' עטאר ז"ל בס'
 אור החיים וז"ל א"ה נריך לחיות ק"ף שנה כמו
 שני ינחק אלה נקשרו לו ה' שנים בשביל עשו
 הרשע שלא יראה אותו יונא לתרכות רעה וכן
 גבי אד"הר נמי היה נריך לחיות אלף שנה וחיה
 רק תת"קל ונקשרו שנותיו לבן כתיב אשר חי
 וכו' ע"ש ועפי דבריו מ"ש כפ' נח כל רמו
 אשר הוא חי לפי שאד"הר לא הותר לו לשחוט
 בעל חי ולאכול לבן היו בעלי חיים חיים שנים
 קרבה אכן לבח הותר לו לשחוט ולאכול לבן
 כתיב אשר חי לפי וקשרו ימיהם ע"י ששוחטים
 אותם ולי נראה לומר שאד"הר הוא ראש לכל
 הנבראים לכך כתיב בו אשר חי כי לפניו לא
 היה שום אדם וכן גבי אה"ענה שהיה ראש
 לכל ישראל לכך כתיב בו אשר חי וכן גבי
 רמש שהוא תחילת זכיות של בעלי חיים אשר
 בזה נתעלו הבע"ח לעלות למדרגת אדם על ידי
 שהותרו לאדם לאכלם לכך כתיב בהם אשר
 חי כנ"ל ורו"ק :

כב ער

פ'ני כ"ל א"חיו כ"פל רמו למ"ש ז'
 נפש ישמעאל נתגלגלה בחמורו של
 ר' פינחס ו' יאיר וזהו ר"ת עתיד להיות פינחס
 נכד יאיר כאשר להיות אליו חמור ישמעאל
 ויתקן נפשו פנמו למוטב :

פרישת תולדות

א וצה

תולדות ילחק בן אברהם אברהם
 רחיתי להרב שנות חיים ז"ל שהביא
 ממר' בשעה שלקח אה"ענה את המאכלת לשחוט
 את בנו אם לא היה קורא המלאך ב"פ אברהם
 אברהם היה ממנהר לשחוט אותו וזהו וצה תול'
 ילחק בן אברהם אברהם ר"ל שנשאר ילחק בחיים
 ע"י קריאת המלאך ב"פ אברהם וע"ז הוליד את
 ילחק מחדש שלא נשחט וכשאר בחיים ועפי'
 יתבאר כוונת המסרה ב"פ כתיב אברהם אברה'
 א' גבי עקירה כתיב ויאמר אברהם אברהם ויא'
 הנני וזהב' כאן כתיב וזה תולדות ילחק בן אב'
 אברהם הוליד את ילחק לומר ע"י שקרא לו ב"פ
 המלאך נשאר ילחק בחיים וק"ל :

ב א"נ

על ענין המילה שטעם שנימול ילחק
 לח' לפי שא"ה נימול גדול ומכח זה
 אף שילחק קטן ואין חביון לאדם שלא בפניו וקטן
 שלא בפניו חשיב וכו' כנ"ל כפ' וירא הויה עו
 ע"שכ וזהו ר"ת ואל"ה וימל אברהם ליום הח'
 תולדות ילחק וכו' ת"ח חביון וכו' לז"ה אברהם
 הוליד את ילחק וכיון שאברהם אביו נימול לא
 היו חובה לו ורו"ק :

ג ויהי

ילחק וגו' אחות לבן הארמי לו לאשה
 הנה יש ג' פסוקים בתו' כתובי' בסגנו'
 א' אחות לבן הארמי לו לאשה ודרז"ל להגיד
 טבחה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה
 אנשי רשע והיא נדקת ופ' ב' אחות נביות
 לו לאשה ודרשו חז"ל שמת ישמעאל והשיאה נביות
 אחיה ופסוק ג' אחות נחשון לו לאשה ודרשו
 ז"ל מכאן שנושא אשה יבדוק באחיה וע"י ברא"ס
 פ' וארא הטעם שדרשו מכל א' ענין א' וכמ"ש
 שאר המפ' על רשי' ז"ל וזו נראה בכונת רז"ל
 שדרשו כל א' לפי ענין שלו כפי יתור המילות
 כי גבי ילחק כתיב בקמתו את רבקה בת כתוא
 הארמי מלת הארמי יתור נפיש כי כתיב לעיל
 שסוף

שהוא מן ארס ועור כתיב מפרן ארס ג"כ יתור נפיש כיון שאמר שהיא בת בתואל ואנו יודעים שהיא אחות לבן וגם מלת הארמי השניה אלל לבן היא יתירה לבן דרשו אל שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע והיא לזקת וגבי אחות נחשון וכו' דרשו כן שכן כתיב ויקח אהרן את אלישבע אחות נחשון משמע שר"ל שלקחה לו לאשה בשביל שהיא אחות נחשון לבן דרשו דרוך לבדוק באחיה וגבי נכיות כתיב וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת וגו' והנה וילך עשו אל ישמעאל יתור נפיש דהו"ל וילך עשו ויקח את מחלת וכן אחות נכיות יתור נפיש לבן דרשו כשהלך עשו אל ישמעאל היה קיים ושדכה את בתו לעשו אמנם כשנשאה מת ישמעאל והשיאה נכיות אחיה וזהו בשלקחה אחות נכיות ולא בת ישמעאל כי ישמעאל מת והשיאה נכיות אחיה ולכן דברי רז"ל ברוכים בטעמם לפמ"ש כל מקום לפי עניינו :

ד ויעתר יצחק וגו' ויעתר לו ה' הק' הר' אר"ה אל למה לא אמר וידע יצחק את רבקה אשתו ותהר כמ"ש והאדם ידע את חוה אשתו וידע אלקנה את חנה אשתו ות' ואולי היתה התפלה אחר שידע ותוך ג' הראשונים כמ"ש ג' הראשונים יתפלל שלא יסריח וזו היתה תפלתו של יצחק עכ"ד ולי נראה דשאני גבי אד"ה דאמר ידע את חוה אשתו לפי שכתבו חז"ל שאד"ה פירש מן החשה ק"ל שנה ולכן כתיב כיה ידע וכן גבי אלקנה שהיה אכסנאי וכתבו חז"ל שאכסנאי אסור בת"המ לכן בשבא ל ביתו כתיב וידע אלקנה את אשתו משא"ך גבי יצחק אצ"ה שהיה יושב בעירו לא שייך זה כמו גבי אצ"ה וגבי יעקב אצ"ה לא כתיב וידע לפי שהיו יושבים בעירם ולפ"ז אין להק' גבי יצ"ה שהיה מלחק את רבקה אשתו והלא אכסנ' אסור בת"המ שאני גבי יצחק דכתיב וישב יצחק בגרר שנתיושב בטוב ולא הו' אכסנאי גס אין להק' דהו' שנת רעבון ואסור לשמש בש' רעבון ת' הר' ב"ה הביאו הר' פניס לתו' כיון שהו"ל שובע ואין יהודי אחר כעולם שיטעור עליו גס אין להק' שאסור לשמש מטתו כיוון ת' הרב אר"ה אל כגון לרפואה מותר כמו גבי רבא

תבעה לבת רב חסדא (גמי כתובות ע"ש : **ה ויתרוצצו** הבנים בקרבה אי' בילקוט ויתרוצצו הבנים ר' יוחנן א' זה רץ להרוג את זה וזה רץ להרוג את זה ע"כ יתור נקדים מ"ש מהר"ו שגאזי בס' שא"פ ראה בחקירה איך הבן ישראל יקיים תרי"ג מצות כיון שיש כמה מצות שא"ה לאדם לקיימם ות' דיש' נקראו נפש א' ועי' קיום המצות בין כולם יקיימו התרי"ג מצות וזהו שדבר הק"בה עמם בל' יחיד אנכי ה"ה לומר בהיות' לאחדים ויקיימו כל התרי"ג מצות עכ"ד וזהו ויתרוצצו הבנים בקרבה זה רץ להרוג וכו' ותאמר ה"כ שהס שונאים זהו למה זה אנכי שא' הק"בה אנכי ה"ה ל' יחיד לכן ותלך לדרוש את ה' לשאלו ע"ז ויאמר ה' לה שני גוים כבטנך הכוונה ה' דעתיד הק"בה למימר אנכי ה"ה ל' יחיד הוא ליעקב ולבניו ולא לאו"ה ועכשיו כבטנך הם ב' אומות יעקב ועשו אבל יעקב ובניו הם אחדות א' :

ו וראום מלאום יאמץ כ' רש"י אל לא ישו כגדולה כשזה קס זה נופל לא נתמלאת זור אלא מחרבנה של ירושלים וזהו יאמץ ר"ת ירושלים זור א' מלא' לרמוז א' מלא' וא' חסר ובאמור וג"כ רמוז במלת יצחק ירושלים זור חסר קס לרמוז א' מהם חסר וא' קס :

ז ויצא הראשון ארמוני הלעיטני נח מן האדום ע"כ קרא שמו אדום יש לדרקק למה לא קראו שמו אדום כשיצא ארמוני כמו שקראו שמו עשו ע"ש שהיה עשוי ו"ל הטעם שלא קרא שמו אדום ע"ש ארמוני מפני שלא נבלע דמו בתוכו ואפ' שיבלע דמו בחוכו כדא' מעשה בגמ' חולין ד' מו ע"ב תניא ר' נתן א' פעם א' הלכתי לכרתי היס באת אשה א' לפני שמלה בנה א' ומת ב' ומת ג' הביאתו לפני וראיתי שהיה אדום א"ל כתי המתיני לו עד שיבלע בו דמו המתינה לו עד שנבלע דמו בתוכו וקיה והיו קורין אותו ר' נתן הבבלי על שמו וכו' ע"ש וה"כ גבי עשו מה שלא קראו שמו אדום שמא יבלע דמו בתוכו אבל עתה שא' הלעיטני מן האדום קראו שמו אדום :

ויעקב

איש תם וגבי עשו כתוב הנה אנכי הולך למות שהוא מת וכן גבי המן במלך נב' ר"מ ומרדכי נק' מר דרור וכן בעת"ל מלך המשיח נק' ל'מח לישראל ועל הנוס נק' ו'מחץ פאתי מואב :

ש ויבז

עשו את הבכורה אי' במד' מה בזה עמה תחיית המתים בזה עמה עכ"ד והוא תמוה מה ענין ת"המ לבכורה ש'א אפ' עפ"רשי ז'ל שיעקב הוא הבכור למשל למי שנותן בפיו הקנה ב' אבנים מני שתכנס ראשון תלא אחרון וכן גבי יעקב הוא בכור קודם עשו ואח"ך עשו לבסוף וביציאה ילא עשו קודם ואח"ך יעקב ואי' בוהר פ' פינחס ד' רכ"א דבעת תח"המ יהיה ראשון אחרון כמו מתים שהחיה יחזקאל לפי שבעת שמתו בתחלה ילאה הרוח ואח"ך העור ואח"ך הבשר ואח"ך העלם ובעת התחיה כתיב בתחלה וקרכו עלמות עלם א עלמו ואח"ך והנה עלה עליהם גידים ובשר ואח"ך ויקרם עליהם עור ורוח אינן בהם ואח"ך הרוח וכו' ע"ש והו' ויבז עשו את הבכורה לפי האמת שהוא אינו בכור שהוא אחרון וילא ראשון והוא לגלג על לו הדברים לכן ביזה התק"מ שהוא ג"כ אחרון יהיה ראשון ורו"ק :

י א"נ

ויבז עשו את הבכורה אי' במד' מה בזה עמה תח"הת בזה עמה עכ"כ כי הנה אי' אמרינן בהני שלוחי דידן לא בעינן כהן חבר וא"א שלוחי דרממנא בעי כהן חבר ואי' בגמ' ונתתם ממנו לאהרן הכהן וכו' אהרן הכהן לעולם קיים מכאן לת"ה מן התורה אי"כ מה אהרן חבר אף כל כהן חבר והנה רש"י ז'ל פי' ע"פ מכרה כיום את בכורתך לי לפי שעבודה בבכורות אי' יעקב אינן רשע זה כדאי שיקריב לק"כה וא"כ ס"ל ליעקב כהנים שד"ר ולריך כהן חבר ואין ראיה מ"הת לתח"ה לז"א ויבז עשו את הבכורה וכוה עמה תח"המ שאמר אינן תח"המ :

יא ויזרע

ולחק בארץ ההיא ויברכהו ה' רמז למלות הדרקה שלריך הדריק לקיים מלות הדרקה והלדקה נקראת זריעה ככתוב זרעו לכם לדרקה והו' ויזרע ולחק זה הדרקה שיעשה מלות הדרקה והלדק' לריך שתהיה ממון היתר לא בגזל ככתוב בדרקה תכונני רק

רחקי מעושה מגזל כי לא תיראוי כי לא מבעיא שלא תחשב לו דרקה אלא אדרבא ענוש יענש עליה וממחיתה כי לא תקרב אליך והו' בארץ רמז למדת אמת כי איתא בתקונים ע"פ אמת מארץ חלמח כי או' אמת ר"ת א' q מ'אחיס ת'שעים ארץ א' q ר' מ'אחיס ז' תשעים והו' אמת מארץ חלמח והו' ויזרע ולחק הדריק כשיעשה לרהה שיעשה אותה בארץ באמת ולא בשקר וגזל אלא מממון אמת ההיא רמז שיהיה הממון בחיינו ולא ימוט ועי' וימלא הק"כה ממזיא לו מעות ועושה בהם דרקה כמ"ש ע"פ רודף דרקה וחסד מי שהוא רודף לעשות דרקה וחסד הק"כה ממזיא לו מעות לדרקה והו' ימלא דרקה ובכור אי"כ ימלא הק"כה יעשה המלאות בדרך מציאה לעשות דרקה כמ"ש הר' ח"ד"א ז'ל בס' כסא דרד דרוש כ"א דף ז"ג ע"א וז"ל ודרך הלזוי כמה ששמעתי שהר' החסיד חתנו של הר' זקני מהר"ר אברהם אזולאי בעל חסד לאברהם כמהר"ר דוד יחזקי אביו של הר' מירינו מהר"ר אברהם יחזקי ז'ל הוה דחיקא ליה שעתא ולוה זהוב אי' מאדס אי' ונתנו בכיסו והו' סס פרועות ובדרך שאל ממנו עני אי' ליתן לו פרוטה אי' ופסע את ידו תכף ליתן לעני כדי שלא יתבייש וכשכח לביתו פשפש הזהוב ולא מלאו וידע נאמנה וכאומדנא שנתן לעני במקום פרוטה והיה שמח ע"ז שמחה גדולה גילה אחר גילה שזיכהו ה' ליתן זהוב אי' כי נמנע זה שיחן הוא לדרקה זהוב אי' דלאו בר הכי הוא וכולי יומא לא פסיק חובא מפומיה וא"ש רודף דרקה וחסד ימלא דרקה בדרך מציאה כמעשה הכו' שנעשה בכלי דעת עשה דרקה גדולה לפי ערכו עכ"ד והו' וימלא שוימן לו הק"כה לעשות דרקה גדולה לפי ערכו כמעשה הכו' :

יב וימצא

בשנה ההיא רמז מלת שנה ל' שנון והגיון על עסק התו' כי מי שהו' בדברי תורה יהיה נכון וחכם ויודע דעת כמ"ל ז'ל יגעת ולא מלחת אל תאמן והו' וימלא בשנה ההיא בשנון של תורה מאה שערים למ"ש לריך שישנה אדם פרקו מאה וא' והו' ל' ושנתם ל' רבים ששונה וחוזר עד ק' פעמים ויברכהו ה' רמז למ"ש הר' ח"ד"א בס' מדבר קדמות מע' ת' או' ז' וז' מי שיש בידו מקרא נשלח

ט

בשלח לו שמירה מלאך לשומרו מאת ה' האחרונה
 שבשם ואס יס בידו משנה ותלמוד עם המקרא
 נוקקים לו ב' אותיות האחרונות משם הויה
 לשלוח לו ב' מלאכים לשמרו ואס יס בידו
 מקרה ומשנה ותלמוד והגדה וסתרי תו' וס'
 יצירה ואינו שלם בחכמת הקבלה נק' ח' ונכון
 ואינו נק' משכיל ורוב שם המיוחד זקוק לשמרו
 ומי שהוא שלם בכל הדברים הנזכרים אז כל
 או' הויה זקוקים לשמרו משם זקנו הר' חסד
 לאברהם מעין ד' עין יעקב נהר יב' ועם
 הקדמה זו פי' רב השכנוזי כוונת הכתוב ויהי
 דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו הכוונה כיון
 שהיה שלם בכל הדברים שזכרנו אפי' בחכמת
 הקבלה והיו משכיל ולכן וק' עמו כי כל או'
 הויה זקוקים לשמרו עכ"ד והיו שמרו ע"י שגנה
 מקרא משנה ותלמוד והגדה וסתרי ק"ו וס'
 יצירה וחכמת הקבלה אז כל או' הויה שומרים
 אותו והיו ויברכהו ה' ובאמור :

יג דך מעמנו כי עלמת ממנו מאד . אס
 תעשה עמנו רעה . וכאשר עשינו
 עמך רק טוב : הו' בגמ' שאלה מערונה לר'
 יוסי ו' חלפתה כתיב יהיב חכמתה לחכימין
 הוול"ל יהיב חכמתה לעפשינ' ח"ל אמשול לך
 משל לב' בני אדם ח' עשיר וח' עני שבאו ללוות
 למי את כותפת לעשיר שיש לו ממון הרבה
 ומוכרח לך ליתן לך לה בן העני וכו' ע"ש .
 עוד או' בכרכות ד' מ ע"פ והיה אס שמוע
 תשמע שלא במדת הק"בה מדת ב"ו כלו מלא
 אונו מחזיק כלי ריקס מחזיק אכל הק"בה אונו
 בן אלא מלא מחזיק ריקס אונו מחזיק דכתיב
 אס שמוע תשמע ואס לאו לא תשמע ע"כ .
 וזה אללי כוונת הכתוב מניד דבריו ליעקב חקיו
 ומשפטיו לישראל ולא להו' הע והטעם שלא עשה
 בן לכל גוי לפי שמשפטים כל ידעו שלא
 ניתנה להם התורה וה"כ הם ריקים ומדת הק"בה
 כלי ריקס אין מחזיק . והנה גבי ישראל כתיב
 טוב מבנים ומבנות ומחזיקים בכריחי ע"י שיש
 להם תו' ומלות הם מחזיקים לה בן חו' ה שהם
 ריקנים שאין להם תורה והם נקראים רעה ר"ת
 ריקנים ע"מי ה' ארלות . והיו הללו רעה תבוא
 אליהם לאו ה שם מטעם שהם רעה ריקנים וכו'
 ולכן נפי יתקן אע"ה שנתגדל הרבה עד כי גדל

מאד לכן ח"ל לך מעמנו כי עלמת ממנו מאד
 ולכן צריך הק"בה ליתן לנו העושר והממון כי
 אתה עלמת ממנו מאד וכמ"ס המעורונה
 לר' יוסי . אמנם חס"ד ראו הענין כי אין הק"בה
 נותן עושר אלא למי שהוא מלא כדכתיב יהיב
 חכמתה לחכימין לכן ח"ל לכו ראו ראינו כי היה ה'
 עמך שמת הק"בה המלא מחזיק וח"כ אתה
 שהוא מלא מחזיק לא בן אכחו שאכחו ריקים
 לא ניתן להם ממון . והיו אס תעשה עמנו רעה
 שהוא ר"ת ריקנים עמי הארלות . וכאשר עשינו
 עמך רק טוב גבי לריקים ובאמור :

טו עשיתי כאשר דברת לי . מקשים איך
 יעצב אבינו דיבר שקר והלא
 ילחק דיבר לעשו ואיך אמר דברת לי . ועל
 מ"ש אנכי עשו בכורך תורלו חז"ל שאמר אנכי
 אנה מה דאנא . עכו בכורך . אמנם מ"ש
 דברת לי לא תיראו . וראיתי להרב חו' הח"ל
 שפי' כיון שקנה יעקב הבכורה מעשו הנה
 הוא במקום עשו הבכור ולכן אמר לו כאשר
 דברת לי ר"ל כיון שכוונתך לברך הבכור הן
 אני בכור במקומו וכאן דברת לי עכ"ד . וכס'
 הלקוטים כתב שח"ל כאשר בכ"ף הדמיון שלא
 אמר אשר דברת לי אלא כאשר דברת לי כלומר
 באו דברת לי . והרב אהבת עולם כתב ח"לי
 גי' אס ר"ל עשיתי כאשר דברה אמי שאמו
 אמרה לו קח לי ב' גרני עוים עכ"ד ודחק
 כי לשון דברת לנכח משמע על ילחק ולא על
 רכקה . והרב ר"ח כ"רו יושב עפי' מה שהביא
 הרב עומר השכחה ז"ל על ר' ילחק אברבנאל
 ז"ל שכתב בשטר ההסכמה עם השירים להרוג את
 המלך בזה"ל . אס השירים הסכימו אני לא אברך
 ואח"ך ברח למלכות אחרת ואח"ך כשחזר פנה
 דבריו אני לא אסכים עמכם שא אברך דתי' לא
 אינה דבוקה עם אברך אלא עם הקודם ע"כ וה"ה
 הכא עשיתי כאשר דברת עם עשו . שי קום נא
 שבה ואכלה מזירי וא"כ תי' לי קחי אלמטה :

טז הקור קול יעקב רמז למ"ש בגמ' ברכות
 כל הנהנה מן הסתן ואינו משמחו
 עובר בחמשה קולות וכו' ואס משמחו מה
 שברו זוכה להו' שניתנה בחמשה קולות והיו
 ה' ק"ל אס משמח הסתן בה' קולות קול ששון
 וקול שמחה וכו' אזי זוכה לקול התורה והו'

קול יעקב זו התורה :

יז ראה רוח בני כרום שדה אשר ברכו ה' .

אוי' כזוהר ויחי ד' ר"כ ע"ה ויברך
הת יוסף ויאמר האהים הרועה אותי בנין דכל
אשר הברכ' אלטרדיך כעי לברכא לק"כה בקדמיתא
ולבתר לאחרנין ואי קב"ה לא תברדיך בקדמיתא
אינון ברכות לא מתקיימין ואי תימא יעקב
אע"ה דברכיה חכום ולא ברכו לק"כה בקדמיתא
ת"ח לא ברכיה ולחך ליעקב עד דברכיה לקב"ה
בקדמיתא כדכתי' רחה רוח בני כרום שדה אשר
ברכו ה' הכא קייס ברכה לק"כה דכתיב אשר
ברכו ה' ולבתר ברכו לבנו דכתי' ויתן לך האהים
וכו' ע"שכ . וזה אללי למ"ש כזוהר שלדיך לברך
לק"כה בקדמיתא ולבסוף לברך לאחרנין כזוהר
הכתוב אשר ברכו ה' לאמר ברוך עמי וגו' לרמוז
תחלה יברך לק"כה וזהו אשר ברכו ה' ואח"ך
לאמר ברוך עמי שיברך את אחריס :

יח וירח אח רוח בנהיו . המז למ"ש כזוהר

פ' בלק ד' קפ"ו ע"ה כינוקא שהריו
בלבוסם של חכמים שלא קרו ק"ש . ובתוב בגליון
מ"כ שובך כמ"ש במד' רות שאד"ה מריוח בק"ש
שאדם קורא ורואה חס חסר תוהו . ועעם היותו
תלוי ברוח הוא ראו' כפ' פונחס ר"לג ע"כ ה'
תיבות כפ' של שמע כנגד ה' עלון דשנסנה בעלת
הרוח ועוד שרמ"ח ת"ע יש להם רמ"ח מיני
רוח וא' כינוקא שכל מיני רוח היה מריח בלבוסם
חזן משל ק"ש עכ"ד . וזהו לריח גי' רמ"ח .
ומהר"תו אמר בשבחי הארז' זל שהיה מכיר
בהים הבגדים כינוקא דבלק עכ"ד . וזהו וירח
את רוח בנהיו רמ"ח מ"ע ויברכהו :

יט ויתן לך האלהים בראש' יסן כתיב ויתן לך

האלהים מהו אלהים ברין חס ראוי
לך יתן לך ואס לאו לא יתן לך אבל לעשו אמר
משמני הארץ יהיה מושבך בין לריק בין רשע
יתן לך . וממנו למד שלמה המ"ע בה כתפלתו
שאמה ישראל שהוא בעל אמונה ומלדיך עליו
את הדין לא יקרא עליו תגר לכן כתיב ונתת
לאוש כדרכיו אשא תדע את לבכו אבל הנכרי
מתוסס אמונה לכן כתיב ואתה תשמע השמים
ועשית בכל אשר יקרא אלך הנכרי בין ראו'
בין שאובו ראוי ע"כ . הכוונה לפי שנו' כדרכת
יעקב אע"ה אלהים וכדרכת עשו לא נו' אלהים

לפי שהוא קורא תגר . וזה אללי כזוהר הכתוב
ויתרון הח' מן הכסיל כיתרון האור מן החשך
כי הנה גבי אור כתיב ויקרא אלהים לאור יום
ולגבי חשך לא כתיב ולכן גבי יעקב שהוא
חכם כתיב אלהים וגבי עשו שהוא כסיל לא
כתיב אלהים ודו"ק :

כ ויתן לך הש' הים הותיות מי"לה ה"ה לרמוז

מ"ש כזוהר שנתנה ה'ה לא"ה ע"ה
ואחר לזהו על המילה ועי' המילה נתון לו הק"כה
מטל השמים ומשמני הארץ ע"ה חס לא ב'ריתו
יומם ולילה זו המילה חקות שמים וארץ לא
שמתי חקות שמים מטל השמים ומשמני הארץ
וארץ ורוח דגן ויתרוש :

כא ויחרד ילחך חרדה גדולה . ויאמר מי

אפוא . או' בזוהר עי' שחרד ילחך
אע"ה ואמר מי אפוא נענש יעקב אע"ה ביוסף
באפוא הם רועים : ואע"ה דהסכים הק"כה על
ידו חיהו אפענש ע"כ . וזהו אללי כזוהר הכתוב
שא"ל ילחך לעשו ולכה אפוא מה אפענש בני .
הכוונה מקרר דעתו של עשו ואומר לו שעתיד
יעקב ליענש כשכיל זה באפוא הם רועים . וזהו
ולכה אפוא חוב עליו במלת אפוא ליענש כה' .
וזהו כזוהר רעי חיוב שא"ל זכר נה מי הוא נקי
אכר ואפוא ישרים נכחדו . הכוונה שהק"כה
מדקדק עם חסידיו כחוט השערה וראיה מיעקב
שאע"פ שהק"כה הסכים על ידו על הברכות
עכו' נענש באפוא הם רועים כשכיל חרדת חביו
וזהו ואפוא' כשכיל מלת אפוא ישרים נכחדו
וא"כ או' לחיוב חין הק"כה עביר דינא כלא דינא
אלא מדקדק עם חסידיו :

כב ויעקבני זה פעמים . אפ' לפרש עמי

הרב מגלה עמוקות כזוהר
יעקב שאמר אנכי עשו בכורך לכאורה שר ענה
וכתיב תתן אמת ליעקב לא כן כיונתו עשו הוא
בכור . שזל מרחס אמו ראשון ויעקב ג"כ נקרא
בכור שקנה הבכורה מעשו וא"ל אנכי ועשו שנינו
בכורך הוא בכור מרחס ואני בכור קניתי הבכור'
וכו' ע"ש . וזהו ויעקבני זה פעמים את בכורתו
לקח ולכן קרא שמו בכור ג"כ שאמר אנכי ועשו
בכורך וא"כ הברכה גריד ליקח שנינו יחד כי
הוא בכור מהקניית שקנה אותה ממני ואני
בכור מרחס ולכן עתה עקבני שלקח ברכתו ולא
ששאר

השאיר לי ברכה וזש לו הלא אצלת לי ברכה
שצריך לברך את שנינו ולכן אח"ך ברכו ועל
חרבך תחיה וגו' :

כג א"נ עמ"ש בולקוט ראובני שכוונת יעקב
לומר אנכי ועשו בכורך זה עשו
מהמעשה ואני במחשבה וקנה יעקב הבכורה
להיות ג"כ בכור מהמעשה וא"כ למת אמת
אנכי ועשו בכורך נמלא שחשב אותי מן הבכורה
אח"ך לקח כל הברכה ולא השאיר לי מאומה
וזהו הלא אצלת לי ברכה וגו' :

כד עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו' יובן
עפי"מ ר"ל ככוונת הברכה ששיבנו אבינו
לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך כי מי שאינו
יודע התורה אינו יוכל לקיים מצותיה כי אינו
יודע איזה יוכשר כמ"ש גבי ר"עק שראה מת מלו'
בדרך והוליו וקברו במקום אחר וכשבא אלל
חכמים אלל לא טוב עשית כי מת מצוה קנה
מקומו וכו' נמלא דצריך האדם לקרות או
לשמוע דיני המלות והלכתן כדי שידע מה
שיעשה וזהו השיבנו אבינו לתורתך שנלמוד
התורה או לשמוע ואח"ך וקרבנו מלכנו לעבודתך
וזהו עקב אשר שמע אברהם בקולי ששמע
והבין הענין ועי' וישמור משמרתו וגו' :

כה הן גביר שמתיו לך ילפ רמז לבר מצוה
וקח כי גביר אהיות בר יב כי בר
מצוה נעשה כשהוא בן יג שנה ונכנס לחיוב
מצות וזו שמתיו לך א"כ שמתיו לך קודם היה
חיובו על אביו ומשנעשה בר מצוה חיובו עליו
שאביו אומר ברוך שפטרני מעונשו של זה
ודגן ותירוש סמכתיו רמז למ"ש במד"ר פ' זו
מטל השמים זו מקרא ומשמני הארץ זו משנה
דגן זו תלמוד ותירוש זו אגדה ומבן יג ואילך
קורא תלמוד ואגדה עד שיסמך בתורה שבע"פ
ולכ"ה אהיות וכל ה' לרמז מ"ש חכמי המוסר
ונתתם חמישית לפרעה שימיו של אדם ע' שנה
שהם ה' פעמים יד ויד ראשונה כשהיה קטן
הוא לפרעה הי"הר נשאר ד' פ' יד גי' כ"ו כמנין
וכל וזהו וכל של ה' פעמים וזהו ולכ"ה אפוא
מ"ה אעשה לרמזו ועתה ישראל מ"ה ה"א שאל
מעמך כי אם ליראה וגו' אעשה בני שהיום
נכנסת לחיוב המלות ויהיה יראת ה' על פניך
לקיים מצות שקיך וד"וק :

כו ויתן לך השמים מטל השמים הנה
ידוע שם הוי"ה ב"ה מתמלא ארבע

גוונין ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן והנה המלוי של ע"ב
(יוד הי ויו הי) הוא יוד א' וכן המלוי של ס"ג
(יוד הי ואו הי) ג"כ יוד אהיות ומלוי של
מ"ה (יוד הא ואו הא) יוד א' אבל מלוי של
ב"ן (יוד הה וו הה) הוא ט' א' ובין הכל גימ'
ט"ל וזהו ויתן לך השמים מטל השמים שתחברך
מארבע מילואי שם הוי"ה ששם גי' ט"ל וזהו
כי ט"ל אורות טלוד וזהו שראשי נמלא ט"ל
רמז שמילואי שם הוי"ה עולה ט"ל אהיות וזהו
שתרגם מטלוד ד"ה מלוי ט"ל אהיות והנה זה
הט"ל הוא ט"ל אהיות ויש ט"ל אחר הכתיב
כפתחת שיהו ז' יוד הא ואו גי' ט"ל הוא של
מספר וזהו כי ט"ל אורות הם אהיות ויש עוד
ט"ל של מספר כגו' וזהו וזהו ט"ל שנים א'
של א' וא' של מספר :

ועפ"ז יתורץ למה נקט מספר מ"ה קודם ב"ן
שמרגל בפומיהו דרכנן לומר ע"ב ס"ג
מ"ה ב"ן אמנם עפי' האמור א"ש כי הן מספרים
ע"ב ס"ג מ"ה הם בעלי יוד אהיות משא"כ
מספר ב"ן יש בו ט' אהיות לכן הניחוהו בסוף
וזהו אהיה כט"ל לישראל שהוא רחמים ולכן
גבי מלאכות שבת ט"ל מלאכות חייב עליהם
חטאת כנגד ט"ל אהיות של הוי"ה ב"ה כל מלאכה
ומלאכה שעושה בשבת פוגם באות א' משו ט"ל
אהיות וזהו מ"ש משה רע"ה ליש' ששה ימים
תעשה מלאכה וכיום הו' יהיה לכם קודש לה'
לשם הוי"ה ב"ה שהוא ט"ל אהיות כנגד ט"ל
מלאכות ולכן המלקות של ב"ד הוא ט"ל מלק'
ג"כ כנגד ט"ל אהיות שמה פגם בהם ח"ו כן
נראה לי וק"ל :

פרשת ויצא

א ויצא יעקב מבאר שבע אפ' לרמזו כלא
הפסוקים דרך רמזו כי א' ב"זוק פ'
פקודי דו' שמות יש לו לזכור ושו קן שטן טמא
שוכה אבן מכשול ערל לפוני וכנגד יש
ז' היכלות ואלו הן בור שחת דומה טיט
היון שאלו אלמות ארץ תחתית בור כנגד
שטן וכו' והנה אם האדם עובר את ה' ביראה
ואהבה

ואהבה ועושה מלות חבילות חבילות וקולך
בענת יו"הט אזוי ינלל מז' שמות של יו"הר
ומאלו היכלות דיליה . והנה יעקב רמז לדריק
העובד את כוראיו וזהו וילא יעקב זה הדריק
מבאר שבע משו ז' שמות של יו"הר וז' היכלות
דיליה ויהיה לו ריוח והללה ע"י שיקבל עליו
לעשות מרות טובות ואלו הם ה' שינלל מן
הכעס כי ק"ל כל הכועס חס' הוא חכמתו
מסתלקת ממנו וטורף נפשו באפו וכ' האר"י ז"ל
שמחליף נפשו באל אחר ואין לו תקנה לבטל
הכעס עד שיקבל עליו שלא לכעוס עוד ואח"ך
יעשה תשובה ואם לאו לשוא טרף טורף וזהו
וילך חרנה שהוא הכעס שיקבל עליו שלא
וכעוס עוד : ויפגע במקום רמז לתפלה
כמ"ש ז' אין פגיעה אלא תפלה כמ"ש ואל
תפגע כי הכוונה שתפלה תפלה בכוונה ולבו
עמו כי תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה כמ"ש
ולעבדו בכל לבבכם זו תפלה ואז"ל תפלה עושה
מחלה במקום שצריך לילך לב' הכנ להסתפלל
סס ולא יתפלל בביתו ביחוד בלא אונס וחובי .
וילן סס . לרמזו שצריך לישב בב' המד לילה ויומם
לעסוק בתורה ובמלות כמ"ש ל' אם פגע בך
מנוול זה משכחו לב' המד אם אכן הוא נימוח
וכו' . כי בא השמש רמז שצריך לזכור לו יום
המיתה כמ"ש ש טוב יום ה' לפני מיתתך ויחשוב
כל יום ויום הוא הולך ומתקרב ל' המיתה כמ"ש
כי הולך האדם אל בית עולמו הכוונה הולך
וקרב וזהו כי בא השמש . ויקח מאכני
המקום רמז למ"ש ולא תעלה כמעלות על
מוצאי אשר לא תגלה ערותך עליו . וכ' רש"י ז"ל
על ידי המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך
ואתה נוהג בו מנהג בזיון והלא ק"ו ומה אכניס
הללו שאין בהן דעת להקפיד על כוונת המרה
תו' הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג
בזיון . חבירך כדמות יולדך ומקפיד על בזיונו
על"כו ע"כ . וזהו ויקח מאכני המקום
ר"ל מאכני המוכח שהוא של מקום שלא לבזות
את חבירך כי לפי השכל מאן דסני לך לחברך
לא תעביד וזהבית לרעך כמוך זה כלל גדול
בתורה : ויש מראשותיו רמז למדת
הנאווה שהיא כנוי לראש כמ"ש תועבת ה' כל
גבה לב וישם שישים למטה אתה נאווה שהיא

מראשותיו ואמרו כל המתנאה חכמתו מסתלקת
ממנו . אמנם מי שהוא עניו תורתו משתמרת
בקרכו וזהו ויש כ"ב במקום ההוא . התורה היא
כ"ב או' משתמרת בקרכו של העניו ואינה
מסתלקת ממנו לא כן בעל הנאווה . ויחלוס .
רמז לבעל הענוה שיהא בריא וחלוס לא כן בעל
הנאווה כי חייו אינם חיים מחמת הנאווה על
בני אדם וקפדנותו עמהם . והנה סולם . רמז
לעניו שהוא גי' סולם . הגם שהוא מואב ארצה
שפל ואפל . אבל וראשו מגיע השמימה . כתיב
כל גיה ינשא שיתנשא למעלה . והנה מלאכי
אלהים הם המלאכים הנכבדים ממנו . עולים
ויורדים בו . כשיעלו לשמרו מן המזויקים ומכל
מקראי הזמן ועוד זאת יתירה . והנה ה' נלכ
עליו . לשמרו מכל מיני מזיקין ומכל המקטרגים
כי ה' מחסה עליו ועליו נאמר יושב בסתר
עליון כלל שדי יתלונן וכתוב והכועס בה'
חסד יסוכבנו :

ב א"נ וילא יעקב מבאר שבע . או' כגמ'
כל מי שאינו מניח בן ליורשו הק"כ
מלא עליו עברה כתיב הכה והעברתם את
נחלתו וכתוב התם יום עברה היום ההוא .
ויעקב אע"ה ילא לחו"ל לישא אשה ולקיים פו"ר
כדי לינלל מן העברה וזהו וילא יעקב מבאר
שבע לישא אשה ולעשות פרייה ורבייה ע"ז
וילך חרנה : וילך חרנה ה' דחרנה יתירה
רמז לה' נסים שנעשו לו שם דאי' בתרגום
ירושלמי ה' נסים נעשו ליעקב בלכתו לחן
ח' נתקלרו שעות היום ובאה השמש קודם זמנה
כדי לרבר עמו הק"כ . ב' קפלה לו הארץ .
ג' האכניס אשר לקח והניחם חת ראו כשקם
בלפרא ראה אותם אכן ח' והיא אשר הקים
אותה מנכה וינק שמן על ראשה . ד' אשר היו
מתאספים שם כל הרועים וגוללים את האכן
כיון דאתא יעקב נטל אותה בחדא ידא ואשקי
את לאן לבן . ה' כיון שנטל אותה מעל הבאר
טפה הבאר והוא טייפא מייא עשרין שנין כל
יומיו אשר היה יעקב אכונא כחקו עכ"ד וכן
או' כתיב ז"ל :

ג מסרה וילא יעקב מבאר שבע וילא העגל
הזה . לרמזו מ"ש רש"י שיזאת הצדיק
מן המקום עושה רושם פנה זיוה פנה הודה
פנה

פנה הדרה ר"ת הזה והוא וילא הדריק מן המקום
אז וילא ה'עגל ל' בעגלא ר"ל במהרה . הו"ה
פנה ה'ורה ז'יוה ה'דרה :

ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום
הזה . און זה כ"א בית אלהים . הגה יש
להבין מה היתה תמיהתו של יעקב אע"ה באמרו
ואנכי לא ידעתי ומה היתה תשובתו באמרו און
זה כ"א בית אלהים . ורש"י זל כתב ואנכי לא
ידעתי שהם ידעתי לה ישנתי . אכן יש ליישב
כוונת הפסוקים דברי יעקב אע"ה בדרך שקלה
ועריא והוא כי און כגמ' חנינה פ' און דורשין
ת"ר כש"ה שמים נבראת תחלה ואח"ך ארץ שאל
בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ
וכש"ה ארץ נבראת תחלה ואח"ך שמים שאל
ביום עשות ה"ה ארץ ושמים . ואי' בילקוט
תלים ע"פ לפנים הארץ יסדת ומעשה ידך
שמים שדהמ"עה כתב כב"ה דכתי' לפנים הארץ
יסדת וגו' ע"ש . ועוד ק"ל כב"ה כי כ"ש
במקום כ"ה חנינה משנה והנה טעם מחלוקתייהו
תלוי' במחלוקת אחר' דאיכא מ"ד מוקדם כבריאה
עדיף ואי' מ"ד מאוחר כבריאה עדיף ונ"מ
להק"בה יסתבח שמו שבחר לו השמים ונתן
לבני אדם את הארץ לב"ש דס"ל נברא שמים
תחלה ס"ל כמ"ד מוקדם כבריאה עדיף לכן
בחר הק"בה בשמים וכ"ה דס"ל ארץ נבראת
תחלה א"כ מה שבחר הק"בה בשמים ס"ל כמ"ד
מאוחר כבריאה עדיף . והנה טענת המלאכים
בעת ניתנה תו' מפני שהם נבראו בשני ויש'
נבראו ביום ששי וטענתם מוקדם כבריאה עדיף
אמנם הק"בה יסתבח שמו נתן ארץ לישראל א"כ
מוכח דמאוחר כבריאה עדיף וא"כ מה שבחר
הק"בה לשבת בשמים כב"ה שארץ נבראת תחלה
והדר שמים ומאוחר כבריאה עדיף . וזה אללי
כוונת הפייטן ליל ש"ק אל ההרים אשא עיני
כהלל ולה' כשמאוי . הכוונה אל ההרים אשא
עיני שנאן הק"בה לישראל את התורה על ס"ס
א"כ מוכח דמאוחר כבריאה עדיף לכן כהלל שא'
ארץ נבראת תחלה ולה' כשמאוי . וזהו כוונת
יעקב אע"ה אכן יש ה' במקום הזה בארץ וא"כ
לב"ה שארץ נבראת תחלה הוי מוקדם כבריאה
עדיף וא"כ למה נתן תו' לישראל ולה' למלאכים
וזהו ואנכי יוד הדברות לא ידעתי . לזה השיב

ואמר און זה כ"א בית אלהים נקרא שמו בית
אלהים . אמנם עיקר ישיבתו בשמים והוא שער
השמים וא"כ השמים מאוחר כבריאה עדיף ולכן
נתן תו' ליש' שהם מאוחר כבריאה :

ד עורים

תנא עולים תרי ויורדים תרי וכמה
רחבו של סולם ח' פרסאות כי המלאך כתיב ביה
וגוייתו כתרשיש גמירי תרשיש רחבו תרי פרסאות'
א"כ המלאך הוא ב' פרסאות וא"כ עולים תרי
ד' פרסאות ויורדים תרי שהם ד' הרי ח' פרסאות'
וזהו רמו עולים ויורדים ב'ו גי' ח' לרמו
שהוא ח' פרסאות :

ה ויקח

מאבני המקום וישם מראשותיו וישב'
במקום ההוא . אי' באבות דר' נתן פ'
ששי והוי שתה בלמא את דבריהם זה ר"ע אמרו
על ר"ע בן מ' שנה היה ולא שנה כלום פעם
א' היה עומד על פי הבאר אמר מני חקק אבן
זו א"ל המים שתדיר נופלים עליה בכל יום א"ל
עקיבא אי' אתה קורא אבנים שחקו מים מיד
היה דן ר"ע ק"ו בעלמנו ומה רך פסל את הקשה
דברי תו' שקשים ככרזל עא"כו שיחקו את לבי
שהוא כשר ודם מיד תזר ללמוד תו' וכו' ע"ש .
נמלא מכח אבנים ששחקו את המים למד תו' ר"ע
וזהו ויקח מאבני המקום שלקח ראיה מהם ועי'
וישם מראשותיו עסקי העוה' . ויש' כ"כ במקום
ההוא שילמוד התורה . וכ' הר' חידא זל בפיו על
אדר"ן שריון האדם ללמוד מן אבנים הנשחקים
מן המים ור"ת א'בנים ש'חקו מ'ים א'שם לומר
מי שאינו לומד תו' זה הוא א'שם וס"ת מוס בו
עכ"ד . וזהו ויקח את האבן אשר שם מראשותיו
וישם אותה מלכה ללמוד ממנה לימוד התורה .
וזהו בני א'מי כ'אחרו ב'י ר"ת א'בן עי'ז שמוני
נוטרה את הכרמים כרם דיבנה לימוד התורה .
וזהו א'שם הוא ר"ת אבנים שחקו מים שריון
ללמוד מהם עסק התורה ואם לא למד אז אשם
אשם לה' תרתי א' שלא למד מהם וא' שנשאר
בקלקולו ומוס בו :

ו והנה

סולם מולב ארלה . כתב הרב בע"הטו
זל סול'ם גי' ממ'ון וגי' עו'ני כי זה
ישפיל וזה ירום עכ"ד . ואני אומר גימ' נמי ל'ס'
קו'ל . וזהו מל"ב ר"ת מ'מון ל'וס קו'ל כי קו'ן
במספר קטן א' ועם הכולל ב' :

והנה

ז והנה סולם כתב הבע"הט זל והנה סולס
 גימ' וק"ץ שהרהו קטי הגליות עכ"ד
 וידוע דהקן פתוס ואין ח' יודע הוהו כמ"ש
 ללכיו גליתו ולאכרי לה גליתו וזהו מוכר ר"ל אין
 איש בארץ יודע אימתי הקן חבל וראשו מגיע
 השמימה שהק"כה דווקא יודע אותו :

ח ויפגע במקום כתב רש"י זל תיקן תפלת
 ערבית וזה רמז ויפגע ר"ת ותיקן
 יעקב פילול ג' ערבית כי תפלת ערבית היא
 שלישיית כי אח"ענה תיקן שחרית יתקן מנחה
 יעקב ערבית פילול ל' תפלה ויעמוד פינחס
 ויפגל :

ט אני ה' הלהי אברהם אביך והלהי יתקן
 כתב בע"הט זל למה לא אמר והלהי
 יתקן אביך כמו גבי אברהם ויא' לפי שאמר
 באברהם חני ה' אמר הלהי אביך ובייתקן שלא
 אמר חני ה' לא אמר להי אביך עכ"ד ולי נראה
 לומר מ"ש והלהי יתקן כאלו אמר והלהי אביך
 ע"ד פסוק חני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא
 אתן ותהלתי לפסילים שהכוונה לה דכתיב גבי
 כבודי חוזר על ותהלתי ג"כ כאלו אמר וכבודי
 לאחר לא אתן ולה אתן תהלתי לפסילים ה"כ
 כאלו אמר והלהי יתקן אביך וא"ו חוזר על
 ענין ראשון :

י וירא והנה באר בשדה וגו' רמז לתורה
 שנקראת באר מים חיים בשדה רמז
 שניתנה בשדה במדבר בשדה ולא בעיר והנה
 שם ג' עדרי לאן רובטים עליה רמז לכהנים לויס
 וישראליס כי מן הבאר היא יסקו העדרים
 דכתיב והגית בו יומס ולילה וכתוב חס בחקותי
 תלכו וכתתי גשמיכס בעתס והכלתס לחמכס
 לשובע והאבן גדולה על פי הבאר רמז למדת
 האהבה שהיא רמז כמו האבן שהיא מעפר
 תיחוח ונעשית אבן ח' כן כל ישראל אהבים
 זלו כמ"ס והכתב לרעד כמודק זהו כלל גדול
 בתורה ובעו"הר נאספו שמה כל העדרים ונללו
 את האבן זו האהבה ונאספו בשנאת חנס בגלות
 חרבן ראשון ואח"ך והשיבו את האבן עפ"י
 הבאר למקומה שחזרו וכנו בית שני וחזרה
 האהבה ביניהם ואח"ך נארכ ביט כ' מחמת
 שנאת חנס והדרשן שואל להס אחי מאין
 אתס ויאמרו מס'ין אכחנו מחמת ש"ח :

ויאמר להס הירעתס את לבן בן נחור שתלכינו
 את עיונותיכס ע"ד הסוהיו חטאיכס לשניס
 כשלב ילכינו ונחור שתנחרו את הילתך השולט
 בכס ויאמרו ידענו ויאמר להס השלוס לו
 שתעשו שלום ואהבה ביניכס ויאמרו שלום
 שעשו שלום והיו אהבים זלו ועיו והנה רחל בתו
 באה עם הלזן שיבא משיח דרקנו ככ"ה :

יא ותרא ותגד לבית אמה ופירש' זל אמה
 מתה ולא היה להגיד אלא לאביה ול"כ לומר
 לפי שיעקב היה מקרובי אביה ולא מקרובי אמה
 ואמה חונק יודעת קרובי אישה לכן הגידה
 לאביה ולא לאמה משה"ך גבי רבקה שאיעזר
 לא אמר לה בתחלה שהיא עבד אברהם אלא
 שש אותה בת מי את לכן ותגד לבית אמה שאביה
 ואמה שס בבית וק"ל :

יב ושכתי בשלוס אל בית אבי הנה הר'
 אמרי נועס והר' קומץ מנחה
 הק' הנפטר מחבירו אל יאמר לו לך בשלוס שא'
 לך בשלוס וכו' ואיך כאן יעקב אע"ה אמר
 ושכתי בשלוס וכן הק' גבי ה' יברך את עמו
 בשלוס וכו' ע"ש מה שתורתו ול"כ לומר משזל
 שלא לומר לך בשלוס אלא גבי הליכה דכן משמע
 לך בלא שלום לכן זו שלא לומר לך בשלוס שא'
 לך בשלוס אכל במלות אחרות כמו ושכתי בשלוס
 וכן ה' יברך את עמו בשלוס אדרבא משמע
 שישוב בשלוס ואינו הולך ממנו וא"ה לומר ה'
 יברך את עמו בשלוס בלא שלום כיון שהוא את
 עמו מברכס ח"ה בלא שלום דהוי תרתי דסתין
 וכן גבי יעקב כיון שהוא מתפלל על עצמו
 שישוב אל בית אביו בשלוס ח"ה לומר ח"ו בלא
 שלום אדרבא נמלא מקלל את עצמו ואינו מתפלל
 לקלל עצמו לכן אין בו מן הקושי וכאמור וכן
 בשלוס יחדיו אשכבה ואישן שהכוונה אשכב
 בשלוס בלא פחד ולא ח"ו מקלל את עצמו
 וכאמור :

יג וזה שער השמים כ' רש"י זל מקדש של
 מעלה מכון כנגד מקדש של מטה
 הק' הר' חוקוני זל דהרי כתב רש"י שקפץ הר'
 המוריה ובה לכאן ותו' שיל דגס מקדש של
 מעלה קפץ וכ"כ הר' קומץ מנחה והרואה
 יראה שח"ל לידחק ולומר שגס מקדש של מעלה
 קפץ

קפץ . כי הנה כתיב והנה קולם מונב ארלה
 וראשו מניע השמימה וכו' . וכ' רש' זל הסולם
 הזה עומד כבאר שבע ואמלע שיפועו כנגד
 ירושלים וראשו כפית אל כמלא שהסולם עומד
 באלכסון ועל אמלע שיפועו או' שהוא מכון
 נגד ירושלים ומקדש של מטה מכון כנגד של
 מעלה וכאמור :

יד וירא והנה באר כשרה והנה סס . אית'
 בזוהר שמות ריב ע"ב באר שפנעו
 בו יעקב ומשה נכרה כע"ש ב"הש פומא דיליה
 עי"ש . וזהו רמו והנה באר כשרה של יעא"ע
 והנה ס"ס אותיות וה' משה לרמוו זה הבאר
 ג"כ פנע בו מר"ע . וזהו באר חפרוה שר"ס
 אותיות שר' יעקב מ'שה ומלת חפרוה ר"ל שזה
 הבאר נכרה בשבילם :

טו ויחבק לו וינשק לו . חבן כפ' וישלח
 פ' גבי עשו וירן עשו לקראתו
 ויחבקו ויפול על זרועיו וישקו . ונבי יעקב
 כתיב וישק להם ויחבק להם . הנה הרב פ"ה
 את אברהם אית ח הקסה קוסי' זו ות' כשהוא
 בדרך חר כרעא ארעא אזי חיבוק ואח"ך נשוק
 אלמס כשהוא כבית אזי נשוק ואח"ך חיבוק וזהו
 מעט חיבוק ידים לשכב שלא ימשך הרבה ע"כ :

טז לא יעשה כן במקומנו . שמעתו מהר'
 יחק חיים ו' ח"ר שלום נוראל זל
 שהיה או' משם אביו זל דרך הללוי פי הנה או'
 בש"ע זור סי' זקן סבי' ב אסור לומר לבוי שהוא
 גוי כדי שלא יתרגנו . הגם מ"מ יכול לומר להם
 לשון דמשתמע תרי אנפי והגויים יבינו שהוא
 או' שהוא גוי והוא יכוין לדבר אחר . וכ' בא"הט
 מעשה בא' שז"ל בשעת השמר אם הוא יהודי
 והשיב כן שכלשון אשכנז לא וניטול ע"כ . וזוה
 פי' כוונת הפסוק של לבן שא' לא יעשה כן
 במקומנו . כי הנה אמר יעקב ללבן שיתן לו
 רחל וא"ל לבן כן וכוונת לבן לא כמו לשון אשכנז
 ויעקב הבין כן שיתן לו את רחל ולזה כשא"ל
 יעקב למה רימיתני א"ל לא יעשה כן במקומנו
 ר"ל הכן כלשוניו פירושו לא ע"כ שמעתי .
 וזה אללי כוונת הכתוב ויעש יעקב כן . הכוונה
 חס יעקב שמא יעשה לו עוד רמאות באמרו כן
 לזה ויעש יעקב כן שהבין מלת כן על מתכוונתה
 כדי שלא לרמותו :

(וזוה פירשתי לא כ'ן הרשעים . ר"ל הרשעים
 כמו לבן הרשע הלחו שלהם הוא כ'ן ר"ל
 כשרוצים לומר לא ורוצים לרמות יאמרו כן כדי
 להטעות לשכנגדם שיסבור או' והוא לאו כמו
 שעשה לבן ליעקב וק"ל) :

יז ויאסוף לבן את כל הנשי המקום ויעש
 משתה . אפשר לרמוו הענין על
 נעמן לפ' מש רד"ק ע"פ ונעמן שר זבא מלך
 ארם משם רזל ויאסוף לבן ונ' בשעה שנמלו
 חסד עם יעקב ח"ל המקום אתם גמלתם חסד
 עם יעקב חני אתן שכרכם לבניכם שא' כי בו
 נתן ה' תשועה לארם בשביל שלא יהיה שר
 לרשעים בעו"הב עכ"ר . וזה אללי רמוו תיבת
 אכ"י ר"ת הרמי ל'עמן ש'נא י'שרש . ואח"ך
 כשכא חלל לישע נעשה אהב . הרמי ל'טרע
 ש'לחו י'תרפא . אל'ישע כ'ביא ש'לחו י'טכול .
 ח'סף כ'תקו ש'יבח י' . ונתנויר ונ"כ רמוו כי בו
 נתן ה' תשועה לארם ר"ת לבן ח'סף ר'יעו
 מ'שחה . הכוונה למה נתן ה' תשועה לארם
 בשביל אסופת משתה של רעיו וק"ל :

יח ותאמר לאה בא גר ותקרא את שמו
 גר כ' רש' זל שגולד מהול ל'
 גורו חילנא וזהו גר שגולד מהול גרוד יגורנו
 שריד להטויף ממנו טיפת דם כדאי' בש"ע זור
 סי' ר"ס ס"ד לריד להטויף ממנו טיפת דם
 ברית . ואו' שם סי' ר"סו סעו' י קטן שגולד
 מהול חין מחללין עליו השבת וזהו גר ג' ז'
 לרמוו דאם הוא שבת וגולד מהול וזהו גרוד
 יגורנו שגולד מהול אזי אינו רוסה שבת חלל
 והוא יגיד עקב ליוס א' אחר השבת :

יט איתא כמדרש רבה ויהי כבוקר והנה
 היא לאה ח"ל רמיתא בה רמאי
 כלילה חנא קרית ליד רחל וענית הן ח"ל אית
 ספר דלית ליה תלמידים לא כך הוה טוח לך
 אבוק עשו ואת ענית ליה ע"כ . אפשר ליושב
 דברי לאה דהנה כתבו חז"ל שיעקב מסר סימניו
 לרחל שהיה יודע בלבן שהוא רמאי ורחל מסרה
 סימניו ללאה כדי שלא תכבייש אחוה והנה
 כתבו זל במ"ש יעקב אנכי עשו כבורך ע'
 שקנה הבכורה מעשו וזהו כוונת לאה אמנו
 לומר ליעקב כמו שאתה אמרת לאביך אנכי
 עשו כבורך ככוונתך היתה לו' שקנית הבכורה
 מן

מן עשו כן אני כשקרית אותי רחל עניתני הן לפי שלקחתי הסימנים מרחל אחותי :

כ ותאמר לאה כנד וגו' ראיתי להרב פנים לתורה שהביא דברי בע"הטו י"מ

ל' כנודה שכנד בה בעלה שלקח לשפחתי לרתי וכו' וכתב עליו הרב ז"ל דברי הרב ז"ע שהרי מקרא מלא שלאה עלמה א"ל שיקח לשפחתי ומה מקום לתלונה זו עכ"ד. ול"כ ליישב שתאמר אף שאני אמרתי לך ליקח שפחתי לרתי לא ה"ל ליעקב לקבל דבשלמא רחל לא יש לה בנים ולכן נתנה שפחתי לאישה שמא תבנה ממנה. אבל לאה כיון שיש לה בנים לא היה ליעקב אע"ה ליקח שפחתי שיאמר לה יש לך בנים ומה לרי' עוד לשפח' וכיון דקיבל דבריה ולקח שפחתי לרתי לכן חשבה כינה לבין עלמה שהיא כנודה כנ"ל :

כא אמר אי לאמר רמו למ"ש במד"ר ג' נענו במענה פיהם שיעור עבד

אברהם ומשה ושלמה. אליעזר דכתיב ויהי הוא גורם כלה לדבר. משה דכתיב ויהי ככלותו לדבר ותבקע האדמה. שלמה דכתיב ויהי ככלות שלמה להתפלל אל ה' והאש ירדה מן השמים עכ"ד. וזהו רמו אמ"ש ר"ת שיעור משה שלמה

אמר לי לאמר לומר שנענו במענה פיהם :

(שייך לעיל סוף אות ה) וזהו אמ"ש אמר אלי לאמר ר"ת א"בנים ש'חקו מ"ם. ע"ז אמר אלי לאמר שלמדתי תורה. וזהו מטוב זו התורה עד ר"ע ר"ת ר' עקיבא שלמד תורה :

כב כי מעט אשר היה לך לפני ויפרוץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי. אי' ב"והק ר'

אלעזר אומר בכל חודש וחודש היה מולא יעקב מאה אמרין מאה ענין ומאה ענין יתיר על עאניה. ור' אבא אמר אף היה מולא בכל חודש וחו' מן אמרין מן ענין ומן עאנין דכתיב ויברך ה' אותך לרגלי ואין ברכתא דלעילא פחות מאלף דכתיב יוסף ה' עליכם אלה פעמים עכ"ד. ור' אלעזר דאמר מאה מפיק ליה ר"ת מ'עט א'שר ה'יה ר"ת מאה. והנה אמרין הן כבשים בני שנה דכתיב את הכבש הא' ותרנוס ית אמרא חד וענא הם אלים :

כג ויקם יעקב וישא את בניו ואת נשיו על הגמלים. ופ'רשי ז'ל הקדים זכרים

לנקבות משא"כ גבי עשו הקדים נקבות לזכרים

יא

וראיתי להרב אמר יוסף ז'ל דף קכא ע"א שהביא קשיא משם הרא"כ בע מדכתיב גבי משה בפ' שמות ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם. ותי' בג' אופנים וחד מינייהו ע"פי מ"ש בגמ' פסחים ד"ג דלעולם יספר אדם כלשון נקיה שהרי בזב קראו הכתוב מרכב ובאשה קראו מושב ופריך והכתיב ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור. ומשני התם משום בניו ארחיה הוא עכ"ד ופ'רשי בניו לשון זכרים כתיב רכיבה עכ"ד ולכן הקדים אשור לבניו להסכימם למלת וירכיבם עכ"ד ונכון הוא. וחולם לענ"ד ק' דהא גבי יעקב כתיב ויקם בלילה הוא ויקח את שתי נשיו. ואת אחד עשר ולדיו ויעבור את מעבר יבך ויקחם ויעבירם את הנחל ויעבר את אשר לו. וכעת הדבר תמוה טובא עכ"ד. ול"כ ליישב ע"ד שתי' גבי הרכבה שקאי על בניו וגבי יעקב נמי נקט ולדיו לכסוף לסמוך על ויעבירם כי אין כבוד לנשים לומר העברה עליהם כי יעקב אע"ה עשה עלמו כגשר ליטול מכאן ולהניח בכאן ולגבי הנשים לא דרך כבוד לישא אותם ולהעבירם לכן כתב ולדים אלל העברה וק"ל :

כד ותאמר א אביה נא אוכל לקום מפניך

כי דרך נשים לי. דקדק הרב המופ' מדרכי ופה מוויין ז'ל מה תשובה זו שהשיבה ולכן חיך נתרלה בתשובה זו ויישב הר' ז'ל עפ"י מ"ש היתה במחבוא וכו' חרדה מסלקת הדמים. והנה כאן אמר לכן ליעקב למה נחב' את לברוח וברחו יעקב ונשיו וק"ל חרדה מסלקת הדמים וא"כ איך ראיתי דרך נשים אלנא וראי לא ננכתי ולא יש חרדה לסלק הדמים לזה אמרה כי דרך נשים לי ואז וראי לא ננכתי עכ"ד ושי' הביאו הרב זרע אברהם פי' על מד"ר :

כה יש לאל ידו לעשות עמכם רע. עיין

לס' הישר שכתב ששלח לכן כתב לעשו סינקוס מיעקב וכו' ועיין פני דוד ז'ל. ונראה לרמזו הכתוב כך יש לאל ידיו ר"ל שאכתוב לעשו כתב סינקוס מכס לפי שאלהי אביכם אמש אמר אלני לאמר השמר לך מדבר עם יעקב דבור אסור אבל ע"י כתב אשלח לעשו וק"ל :

כו וישכם לכן בכוקר וינשק לבניו. רמו

לכן אדם שחוזר בתשובה ומלכין

העוונות

העוונות נק' לכן וצריך לחזור בתשובה כבחרתו
 וזהו כבק"ר ולא ימתין עד שיהיה זקן וינסק
 לבניו רמו לרמ"ח איברים שהם כנגד מ"ע
 ולבנותיו הם שס"ה גידים כנגד מל"ת ויברך
 אתהם קיימם לקיום מ"ע ומ"ל"ת וע"ז יחזור
 למקומו הראשון וזהו וישב לב' למקומו
 שיסגל מלות ומע"ט וקורא בתורה וע"ז יהיו
 לו מחנות מלאכים הנכבדים מן מלותיו וזהו
 ויפגעו בו מלאכי אלהים והנה לבעל תשובה
 יש לו ג"כ מלאכים של עבירות שחזר עליהם
 בתשובה מאהבה ונעשו זכיות נמלא שני מחנות
 מלאכים יש לו וזהו ויקרא שם המקום ההוא
 מחנים וק"ל :

בו וירך וישב לכן למקומו אי במד' אותה
 הלילה באו לסטים לביתו של לכן
 והיו מקרטעים בביתו כל אותה הלילה ונטלו
 כל זממו וזהו רמו למקומו ר"ת לסטים
 מזויינים קיבלו ונטלו זממו ורכשו :

בה ויפגעו בו מלאכי אלהים אי בתוספת'
 של הזהר פ' מלורע דק נה ע"ב
 אברהם ויחנק דאעריעו ליעקב כשיצא מלבן
 וגם שילחק היה קיים באותה שעה אבל נשמתי
 קדישא אתנסוכת בכורסייא וקורא דמריה כד
 אתעקד על גבי מדבחה וכו' ע"ש וזהו רמו
 ויפגעו בו מלאכי אלהים מלאכי אותיות מלך
 ג' א' אברהם יחנק כי הם היו וזהו ויאמר מחנה
 אלהים ז' כי ר"ה אברהם יחנק וא ועם
 הכולל יב ג' ז' וזהו מחנה אלהים ז' ר"ל
 אברהם יחנק :

כט ויצא יעקב מבאר שבע יש לרמו
 עמ"ש (בגמ' קדושין כט ע"ב)
 שאביו היה לו בית המדרש מחוץ לעיר והיה
 בו מזיז רבי עיוולי תרין אפי' כיממא הוו מתזקי
 איקלע רב אחא בר יעקב ולן שם אדמי ליה
 ההוא מזיזא כתיבא בת שבע רישין קס רב
 אחא והתפלל כל כריעה וכריעה נפל חד רישא
 עד שמת המזיז למחר אל' אי לא אתרחיש ניסא
 סכנתין ע"כ וזהו וילא יעקב ילא יעקב
 ר"ת וס"ת אביו בא"ר ר"ת רב אחא שבע
 רמו לו רישין למזיז וע"ז תפלת רב אחא
 וילך חרנה :

ל ויספר ללכן אי' ח"ל הרב"רס הא"ל
 ר"ת אס תאמר כי לא הבאתי דבר
 ברכוש רב ילאתי מאבי השיגני אליפו לקח
 הכל (שמעתי) :

פרשת וישלח

א וישראל יעקב מלאכים וכו' אי' לומר
 דרך רמו בהני פסוקים כי הדריק
 נק' בשם יעקב והדריק ע"י שיסגל מלות ומע"ט
 נכבדים מלאכים מכל מלה ומלה והם הולכים
 לפניו ככתוב והלך לפניך דרךך וזהו וישלח
 יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו לרמו למ"ש
 ע"פ ומלאכת את לבבו נאמן לפניך לבו לא נאמר
 אלא לבבו שצריך לעשות יצ"הר יצ"הט שיהיו
 שניהם טובים וזה רמו כוונת שהמ"ע טובים
 השנים מן הא' הכוונה היולתרים הם א' טוב
 וא' רע אבל אתה צריך לעשותם שניהם טובים
 ולא א' טוב וא' רע וזה רמו אל עשו הס"מ
 הילתה צריך לעשותו אח"ו שיהיה טוב ארצה
 שעיר שדה אדום רמו כי הנה ידוע ע"י שעושה
 האדם עונות נטמעין ליהק בקליפות ובעת
 האדם שחוזר בתשובה אזי כל אותם ליהק
 מתנווליים ויולתרים מן הקליפות ואזי תשאר
 הקליפה שממה מבלי ליהק והנה ידוע מלת
 הארץ על ארץ שאין זרועה ומלת ארמה תקרא
 על ארץ זרועה וכוה תי' למה שהק' המפר' אל
 למה מברכין כורא פ' הארמה ולא ב"פ הארץ
 ותי' לפי שהארץ תיקרא על ארץ שממה וזהו
 ארלכס שממה אדמתכס לנגדכס זרים אוכלים
 אותה לכן מברכים ב"פ הארמה ולכן ע"י שאדם
 חוזר בתשובה אזי הר שעיר שדה הסט"ה יהיה
 ארץ וזהו ארצה שעיר שדה אדום שדה שהיא
 ריקנית יהיה אדום הוא היצ"הר ע"ד כי זה בא
 מאדום וינו אותם לאמר וכו' רמו שצריך האדם
 להחזיר בתשובה את בני אדם כמ"ש בזהר
 האי מאן דמוכי לחייבא לית ליה קץ לאגרא
 דיליה וזהו וינו אותם לאמר לאחריים כה
 תא' מרון דהיינו שתעשו ליצ"הר טוב וזהו לא' דוני
 לעשו שעשו תעשו אותו לאדוני ותקנסו
 אותו בטוב והראיה כה אמר עבדך יעקב
 שהצדיק עשה את היצ"הר טוב וכן תעשו אתם
 והראיה

והראיה עם לכן גרתי בעמקי הקליפות . ואחר
 ער עתה היא התשובה דכתיב ועתה ישרש מה
 ה"א שאל מעמך . וע"י התשובה ויהי לי ש'ור
 וקמ'ור דהיינו השור לעול וקחמור למשוי
 לעבוק בתורה ובמלות כמ"ס ז'ל א"ס עשית
 חבילות עונות עשה כנגדן חבילות של מלות .
 לא"ן רמז לבעל התשובה לדיק להיות עניו
 ונכנע תחת היותו גאה וקפרן ככתוב ואתם
 לאני לאן מרעיתי אדם אתם כמ"ס מ"ט עיוז
 מסגן ברישא והדר קמרי נמלא הלחן הולכים
 לבקוף והוא רמז לענוה ואי' ברז'ל נתתי גדולה
 לנמרוד עשה עלמו שוה . לפרעה וכו' לנכוברנל'
 א' אעלה על כמתי עב . לחירס א' מושב
 אלהים ישבתי בלב ימים . נתתי גדולה לאברהם
 א' ואנכי עפר ואפר למשה ואהרן קמרו ונחנו
 מה לדור א' ואנכי תולעת ולא איש . וזו לא
 מרובכם מכל העמים . כי אתם המעט . וזו
 ואתם לאני דווקא ולא או"ה והטעם לאן מרעי'
 שאתם ענוים כמו הלחן וזו לא"ן שיהא בע"ת
 עניו שפל ואפל שייף עייל שייף נפיק ועושה
 עלמו כמו עכ"ר ושפח'ה שהם שפלים ונמוכים
 מן הכל . ואשלחה להגיד לאדוני כי אי' בזהר
 כל מלוא ומלוא שעושה האדם יולאת לפני הכ"ה
 ואומרת מפלגיא אני ופ' עבד לי . וזו ואשלחה
 להגיד לאדוני שכל מלוא נברא ממנה מלאך
 והמלאך יונא למעלה לשמים אלל הק"בה וזהו
 לאדוני למלוא חן בעיניך . וישבו המלאכים
 ש יעקב לאמר . הכוונה המלאכים הנכבדים מן
 המלות באים והולכים אלל הדיוק אשר ברא אות'
 ממלותיו כמו המגיד למרן קארו ז'ל שהיה בא
 אללו ומגיד לו כל ענין הליך לו והוא נברא ליל
 שבעות כנו' כז' בשל"ס ז'ל וכן לכל דיוק ולדיוק
 ואו' לו באנו שיד לפי שאתה עשית ללעהר ללעה
 וזה אל אחיך אל עשו שעשית לעשו אחיך . וגם
 הולך לקראתך . הכוונה שאל יאמר הבן אדם
 שאם חזר בתשובה וילעה נרפא ממנו . ויאמר
 כבר ילעה בטל ומבוטל ולא יחוש לו לא זו הדרך
 אלא תמיד כל יום ויום יזהר ממנו כי הוא נחש
 לפעונו היום ושתוק ולמחר יחזור ויתקשה יותר
 ויותר כמשז'ל ילעה כל יום ויום מתגבר על האדם
 שנא' חדשים לבקרים . והראיה דור לא חטא
 באבינו וחטא בכת שבע ולא הרג לשאלו שהיה

ב וישלח יעקב מלאכים לפניו . ורמז ע"ד
 מ"ש והלך לפניך לדרך שריך האדם
 לעשות מלות הדרך בחיי חיותו ולא שיטה לבני
 ביתו שיעשו לדרך שזה דונה למי שמוליד עמו
 כלילה שקורין (פ'אנון) ונוליד אותו לאחריו
 ולפניו חשך ואפלה לא כן מי שהוא עושה לדרך
 בחיי חיותו וכירו נותן לעניים כדי לרכס זה
 דומה להולך ואכובה לפניו כמו שסופר על א'
 שהיה כלי במלות הדרך ואינו נותן לעניים פעם
 א' הלך כלילה ובנו עמו להוליד אורה לפניו מה
 עשה הבן הלך אחר אביו ואורה בירו א"ל אביו
 האורה מוליכין אותה לפניו או לאחריו א"ל כנו
 ממך למדתי א"ל מהיכן למדת ממני א"ל שאתה
 אין דעתך ליתן לדרך לעניים בחיי חיותך אלא
 אח"ך וכתיב והלך לפניך לדרך ולא לאחרך אותה
 שעה הבין האב את הענין וכיטל את דעתו .
 וזוה פי' כוונת הכתוב הלוך ילך ובכה שהולך
 בכביה מי שהוא נושא משך קורע שאינו נותן
 בחייו אלא זרעו ובניו . לא כן מי שהוא נותן
 בידיו שאוי בא יבא ברכה נושא אלומתיו וזהו
 כוונת הכתוב וישלח יעקב מלאכים לפניו ולא
 לאחריו וכאמור :

ג א"ן בסגנון אחר והוא כי הנה הר' קידא ז'ל
 בס' דברים אחרים דרוש ד' יא ע"ג
 הביא משל למלך שגזר על עיר א' שלא יהא מושל
 א' מיושביה שא' ב' שרי לבאות יולאים מן העיר
 דרך כמה מילין ושם מי שרואין אותו לוקחים
 אותו ויושיבוהו מלך עליהם וכו' עישב . וזהו
 וישלח מלאכים לפניו שולח מלאכים הנכבדים
 ממלותיו וממעשיו לעו"הב כדי בעת שילך ימלא
 שם את כל אשר יגע ולא ילכו לאיבוד כמו אותו
 שלא יגע לעשות מלות ולדקות וזהו וישלח
 יעקב מלאכים לפניו :

ד אן וישלח מלאכים לפניו . הנה אז"ל מי
 שהוא עושה מלות המלות הולכות לפניו
 ככתוב והלך לפניך לדרך אכל מי שהוא עושה
 עבירה העבירה מלפפתו והולכת עמו וזהו
 ילפתו

ילפתו... ארחות דרכם וזהו רמז וישלח יעקב
מלאכים לפניו אותם המלאכים שהולכים לפניו
מן המלות ולא אותם שמלפתיים אותו :

ה א וישלח מלאכים ופירשי זל מלאכים
משם רמז למ"ש חכמי המוסר כי הנה

ידוע האדם כשעושה מלות נכרה מלאך טוב
וכשעושה עבירה נכרה מלאך רע והנה
בעו"הר כשעושה האדם מזה שאינה בכוונה
אזי נכרה מלאך אינו שלם לא הוא רעוע נופל
מאליו לא כן כשעושה מזה בחשק נמרץ אזי
יהיה מלאך טוב כריא ואולם ובעת שעושה
האדם עבירה בחשק נכרה מויק רע שלם בנוקו
והנה לא יבצר האדם שאין לו מלות ועבירות

וכל א' יברא מהם מלאך ובעונות יהיה המלאך
רע כריא אולם ומלאך הטוב יהיה רעוע נופל
משאו' וזהו וישלח מלאכים לפניו שהם של המל'
ככתוב והלך לפניך לדרך מלאכים ממ'ש יהיו
ולא רעועים ובוה זלפ כוונת הכתוב בישיבה
ה' הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע שמים חשך
לאור ואור לחשך שמים מר למתוק ומתוק למר
הכוונה עפ"י מ"ש ע' העונות נכראים מלאכים
רעים חזקים וע' מלות נכראים מלאכים תשושי
כח ובאמת לריך להפך וזהו הוי האומרים לרע
למלאך הנכרה מן הרע טוב ר"ל חוק וכריא

ולטוב למלאך הנכרה מן הטוב המלטה רע
תשוש כח שמים חשך לאור הכוונה עפ"י מ"ש
לעיל ראינו נתן הדקה בחיי חיותו לא לאחר
מותו כאותה מעשה שנתן האור לאחריו וכו'
וזהו שמים חשך לאור שרריך לפניו מניחין אותו
לאחריו והחשך שהוא לאחריו שמים אותו לפניו
שמים מר למתוק ומתוק למר הכוונה כי הנה
ידוע שמתוק הוא לבסוף אבל מי שאוכל תחלה
המתוק ואח"ך המר הוא הפך הטבע וידוע
העוה"ז ועו"הב עוה"ז היא קודם העו"הב וא"כ
מי שהוא בעוה"ז אוכל המתוק ואח"ך בעו"הב
אוכל המר זהו הפך המנהג אבל מי שהוא אוכל
מר בעוה"ז ואח"ך בעו"הב המתוק זהו דרך
הנלחי וזהו מ"ש במד' מה יעשה אדם ויחיה
ימות ומה יעשה וימות יחיה הכוונה מה
יעשה אדם ויחיה לעו"הב ימות בעוה"ז ומה
יעשה אדם וימות לעו"הב יחיה בעוה"ז וזהו
שמים מר וכו' הכוונה יש בני אדם שאוכלים

המתוק בעוה"ז ומניחים המר לעו"הב ובאמת
לריך לאכול המר תחלה בעוה"ז ולעו"הב
המתוק ובאמור :

ו ע לבן גרתי ואחר עד צחה וכו' רש"י זל
תרי"ג מלות שמרתי ולא למרתי ממעשיו

הרעים וזלפ עפ"י מ"ש רש"י בפ' משפטים בפ'
ובכל אשר אמרתי שיכס תשמרו וכו' דהכופר
בעז' כשומר כל המלות וכו' ע"ש והנה ללכן ה"ל
עז' תרפים ויעקב נשמר מן התרפים ולא עבד
אותם לכן נחשב לו כשו קיים כל התרי"ג מלות
וזהו עס לבן גרתי ואפי' שה"ל תרפים אני לא
עבדתיים ולכן נחשב לי כשו קיימתי כל התרי"ג
מלות הואיל ולא למרתי ממעשיו הרעים :

ז א"ג ולא למרתי ממעשיו הרעים כי הנה
כתבו המפר' זל ע"פ לך מנגד לאיש

כסיל ובל ידעה שפתי דעת הכוונה אם אדם
המלא ימלא במקום שאין בו לומדי תורה והיאך
יעשה אם רולה לקיים המלות יזהר כל מה שיעשה
הרשע הוא יעשה בהפך והיינו דווקא אם לא
ידע ד"ת אבל אם ידע ד"ת לא וזהו לך מנגד
לאיש כסיל והיינו דווקא ובל ידעת שפתי דעת
וזהו עס לבן גרתי ותרי"ג מלות שמרתי ולא
למרתי ממעשיו הרעים לעשות הפך כי אני
יודע חכמת התורה :

ח ואתה אמרת היטב הטיב עמך ושמתו
את זרעך כחול היס אשר לא יספר

מרוכ פ' חפ' לרמזו הפסוק על מלות המילה ועל
מלות פ"ור כי הנה גבי מילה כתיב טוב ותרא
אותו כי טוב הוא שנולד מהול וגבי פ"ור כתיב
טוב מכנים ומבנות והנה מלות לו מילה ופ"ור
נלטו בה ישראל אבל כתבו המפרשים זל הכרכות
נעלו מישמעאל ומעשו גבי ישמעאל כתיב ועל
פני כל אחיו ישכון וישרא כתיב בהו ושמתו את
זרעך כחול היס אשר לא יספר מרוכ וגבי עשו
כתיב ועל חרכך תחיה וצ' נעלו ישראל מלות
מילה דכתיב גבי יהושע עשה לך חרכות נוריס
ושוב מול את בני ישראל שנית וזהו ואת אמרת
היטב הטיב מילה ופ"ור ותני והדר מפרש
ע'מך רמז למילה דכתיב גבי אה"עיה וכרות
עמ'ו הכרית אשר לא יספר מרוכ רמז לפ"ור
זהו רמז ש"ס אכתי על אמרתך כמולא שלל רב
כי אותיות שניות של עשו וישמעאל ש"ס וזהו

ש' אכני ותני והדר מפרש על אמרתך רמו
 למילה דכתיב ויאמר אלהים אל אברהם ואתה
 את בריתי תשמור כמולא שלל רב רמו לפ"ו
 ברכת ישמעאל אשר לא יספר מדוב ודו"ק :
י ותגישן השפחות הנה וילדיהן ותשתחוו
 ותגש גם לאה וילדיה וישתחוו וגו'
 ב' הר' לפנת פענח רזא זל למה גבי השפחות
 שהיו זכרים ונקבו כתב ותשתחוו ל' נקבה וגבי
 האמהות כ' ל' זכר ע"ש מה שתי' בדוחק :
 ולי נראה שיש ליישב הענין בטוב כי הנה כתב
 רש"י זל ככולן האמהות לפני הבנים וגבי
 רחל יוסף לפני אמו כדי שלא יראה אותה יפה
 ע"ש ולכן גבי שפחות שהיו לפני וילדיהן וילדיהן
 אחריהן לכן כתב ותשתחוו ל' נקיבה וגבי לאה
 וילדיה אף שהיא היתה לפני בניה מ"מ היא א'
 ובניה היו ששה לכך כתיב ל' זכר כי הם הרבים
 לא כן גבי שפחות שהיו ב' ובניהם ד' וס' לפני
 בניהם לכן כ' ל' נקבה וגבי יוסף כיון שהוא
 היה לפני אמו כמ"ש רש"י זל לכך כתיב ל' זכר
 והוא אמתת הענין אח"ך ראיתי להר' אליהו'
 אמוג בס' שפת אמת הנד"מ בפנים לתורה שכ'
 משם הרב הב"ה וזל ותגשן השפחות וגו' הבא
 לא קאמר וישתחוו כדקאמר בתר הכי גבי רחל
 ולא לאה זמ שלא השתחוו אלא השפחות ולא בניהם
 שא' אם השתחוו השפחות אנו שאנו בני יעקב
 לא נשתחוה כשראו לכלי לאה ורחל שהשתחו
 השתחו ג"כ עכ"ד : (ולי נראה לומר בדרך
 אפשר כי דווקא השפחות וכל הבנים השתחו
 אבל לאה ורחל לא השתחו כלל שאין דרך נשים
 כבודות להשתחוות לאיש ולכן גבי השפחות
 שהן ובניהן השתחו תפס ל' נקבה כי האמהות
 עיקר לגבי בניהם משא"ך גבי רחל ולאה שהם
 לא השתחו רק בניהן לכן נקט לי זכר ואם
 כפשך לומר א"כ גבי יוסף למה נקט וישתחו
 ל' רבים הו"ל וישתחוה כי הוא לכד השתחוה
 זל דרך כבוד נקט אלל יוסף ל' רבים כי היה
 חביב אלל יעקב אע"ה כנגד כל בניו כידוע
 עוד זל עמ"ש רז"ל כי הניח ליוסף לפני רחל
 כדי שלא יסתכל אותו רשע ביופיה וא"כ
 כשהשתחוה יוסף רחל ג"כ הרכינה את עצמה
 מאחריו כדי שלא יראה יופיה עשו וא"כ נראית
 במו שהיא ג"כ השתחוית לעשו לכן כתיב

יב

וישתחו ל' רבים ודו"ק ע"ד)
יא ויעקב נקע סכותה רמו למ"ש הר'
 ס' הדורות משם ס' ציוני פ' ויחי
 שיעקב אע"ה נקבר יום א' של סכות ע"כ
 והו רמו ויעקב נקע סכותה :
יב ויבא יעקב שלם דרשו ז"ל שלם בגופו
 שלם בממונו שלם בתורתו ועיין
 להר' ח"דא ז"ל בס' פני דוד מה שרמו בזה
 ואפשר לרמוז שלם בממונו שלם בגופו כי הנה
 אז"ל אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה
 עוד אמרו הדרו לה' כי טוב שגובה חובתו של
 אדם בטובתו עשיר בשורו עני בשויו יתוס
 ככביעתו אלמנה בתרנגולתה ובה פ"י הר'
 מגלה עמוקות ז"ל כוונת הפ' לך נא ראה את
 שלום אחיך ומחוכן יודע לך ע"י ואת שלום
 האין אם תראה הממון שלם ואינו חסר אזי
 יודע שלום אחיך והו שלם בממונו אזי הוא
 שלם בגופו כי אין בעל הרחמים וכו' :
יג או שלם בתורתו שלם בגופו כי הנה אי'
 בגמ' כל העוסק בחו' לשמה אזי תורתו
 נעשית לו סס חיים ואם לאו תורתו נעשית לו
 סס המות וזה אללי בוונת הכתוב מות וחיים
 ביד לשון אם לשמה סס חיים ואם לאו בהפך
 גם אזל לדיקום אפי' במיתתם קרוים חיים
 והרשעים בחייהם נקראים מתים והו שלם
 בתורתו שעוסק בה לשמה אזי נק' חו וג"כ
 תורתו נעשית סס חיים והו שלם בגופו
 שנקרא חי :
יד א"נ שלם בתורתו שלם בגופו כי הנה
 ידוע רמ"ח מ"ע כנגד רמ"ח איברים
 של אדם ושס"ה גידיו כנגד שס"ה מל"ת וכל
 מצוה ומצוה ממ"ע מתקן אבר א' ואם מתקן
 א' ממל"ת מתקן גיד א' וזה פ"י כת הקודמין
 את האלהים ירא זו ל"ת ואת מצותיו שמור זו
 מ"ע כי זה כל האדם שמכוון כנגד איבריו
 וגידיו שיתקנו ע"י שישמור מ"ע ומל"ת והו
 שלם בתורתו בתר"ג מצות אזי שלם בגופו
 שיתקן הכל
טו א"נ שלם בתורתו שלם בגופו כי הנה
 אמרו זל תורה בעידנה דעסיק בה
 אנוני מנא ואזולי מללא גם כתיב רפאות תמי
 לשרך ושקוי לעלמותיך והו שלם בתורתו שתמיד
 הוא

הוא עוסק בתורה אזי שלם בנופו
טז א"נ שלם בתורתו שלם בממונו שלם
 בנופו כי הנה ידוע עון בית עלי
 נאמר עליו חס יתכפר עון בית עלי בזבח
 ובמנחה עד עולם ורזל בזבח ובמנחה אינו
 מתכפר אבל מתכפר הוא בד"ת ובג"ח רבה
 ואביו מדכית עלי קאתו רבה דעסק בתו' חיה
 מ' שנין ואביו עסק בתו' ובגמ"ח חיה ס' שנין
 וזהו שלם בתורתו שעוסק בתו' ושלם בממונו
 שנותן לדיקה לעניים שע"ו יתקיים הממון כמו
 שדרשו ע"פ וכן נגוזו ועבר וכו' אזי שלם בנופו
 שאפי' נגזר עליו בנופו ניטול :

יז א"נ שלם בממונו שלם בנופו עפי' מ"ט
 הרב ברית שלום בסדר היום דאיתא
 בגמ' שבת יולאין כסלע שעל הלינית מאי לינית
 בת הרעה ופירש' מכה שעל הרגל וקושר בה
 קלע לרפואה ופריך ולעביד חספא או טסא
 ומשני דכעי לורתא דזווי ופרש' לורת המטבע
 מעלי לה להאי מכה ע"ש ואיתא במדרש ויבא
 ועקב שלם עיר שכם וכו' שתיקן להם מטבע וכו'
 ויעקב היה לולע על יריכו והיה לריך לורת
 מטבע לרפואה והיה להם לאותה העיר לורת
 ארס ואסור משום עז' ויעקב עשה מטבע
 שחקוק בו שם חברהם ולא פרטוף ולכן יבא
 יעקב שלם בנופו וכתב הואיל ועוסקין במדרש
 זה נבחר אותו בעניין אחר דאיתא בירושלמי
 מאי לינית פוראגרא"ה ואיתא בסנהדרין ויחלה
 חסא את רגליו מלמד שאחותו פוראגרא"ה
 ופירש' שגם בלשוננו נקרא כן והוא חולי
 העשירים ומלוי אללם ואמרו חכמי הרופאים
 שבה חולי זה מהעשרות ומתאות לבו של אדם
 ואיתא בגיטין הממלא כריסו מכל דבר אחותו
 אשה דגרמי והוא חולי הנז' ולפי הירושלמי
 רפואתו ע"י מטבע של לורה וכוה פירש כוונת
 הכתוב ויקס על קלע רגלי בוכן אשורי וכתוב
 עושר שמור לבעליו לרעתו והרב המגיה כתב
 שם אתה הקורה אל תתלוץ בדברים הללו כי
 שיחתן של ת"ח לריכה תלמוד ולשון חכמים עושר
 ולשון חכמים מרפא עכ"ד וזהו שלם בממונו
 ושלם בנופו שלא יבוא עליו חולי זה וכאמור :
יח כ"י גם זה לך בן כתב רש"י זל רבותינו
 דרשו עם כל אחד מהשכטים נולדה

תאומה ועם בנימין נולד תאומה יחירה עכ"ד
 וירוע דגם הבל נולדה עמו תאומה יחירה כמ"ט
 רש"י זל ע"פ ותוסף ללדת את אחיו את הבל
 ע"ש וזה אלוי רמו משלי ב' בנות ה"ב ה"ב
 ר"ת הבל בנימין שכל אחד נולדו עמו ב'
 בנות וק"ל :

יט וימרוך תחתיו הדר ושם עירו פעו ושם
 אשתו מהיטבאל בת מטרה בת
 מי זקב רמו למילה כתב הרב נגיד ומלוא בח"ב
 ד' ד ע"כ הטעם למילה בח' כי הנה השבעה
 מלכים נתכטלו ומתו בחינת השבעה ומיום הח'
 בא המלך הדר שהוא היסוד בסוד פרי עץ הדר
 ואז מתגלה חסד מלת ח' בפומא דאימא שהוא
 היסוד וז"ל מילה ופריעה דהיינו כי מתגלה
 חסד בפומא דאימא דהיינו יסוד ולכן המילה
 כיום ח' עכ"ד וזהו הדר הוא היסוד על שם
 פרי עץ הדר ושם עירו פעו רמו לפריעה ושם
 אשתו מהיטבאל אותיות מילה שבה יומא טבא
 יום המילה בת מ'טרה שהרבה טרודין ביום
 המילה בת מי ז'הב שמחלקים מעות כסף
 וזהב לרוב :

כ ואתה אמרת היטב איטב עמך ונו'
 אפשר לרמוז הפסוק על החתן שנשא
 אשה והוא שיש לפרש על פסוק מלא אשה מלא'
 מלא טוב ויפק רזון מה' כי הנה ידוע כי טוב
 לא נאמר בשני ונאמר כי טוב ב' פעמים בשלישי
 וביום ה' נאמר כי טוב וא"כ החתן כשהיה פלג
 גופא והוא באחד יש כי טוב ועתה שנשא אשה
 נעשו שנים ולא נאמר כי טוב וא"כ מה לשון
 אומרת מלא אשה מלא טוב אמנס רזל אמרו
 ג' שותפים יש באדם אביו ואמו והקב"ה ולכן יש
 בהם כי טוב ביירוף קב"ה וזהו ויפק רזון מה'
 והו"ל שלשה ובשלישי נאמר ב' פעמים כי טוב
 וזהו טובים השנים וכי תימא בשני לא נאמר
 בו כי טוב מן ה' אחד המיוחד קב"ה והו"ל
 שלשה וזהו ואתה אמרת היטב איטב עמך ח'
 לחתן וא' לכלה וכי תימא בשנים לא נאמר כי
 טוב לזה אמר עמך עם קב"ה הו"ל שלשה
 ונאמר בהם כי טוב ב' פעמים ולכך אומר
 לחתן ושמתו את זרעך כחול הים אשר לא
 יספר מרוב וזהו ותהי אשה לבן אדוניך וכי
 תימא שנים אין בהם כי טוב לזא כאשר דבר ה' :

כא א"נ ואתה אמרת היטב איטב עמך כי הנה ידוע האשה נקראת טוב דכתיב לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו וכתוב מלא אשה מלא טוב ויעקב לקח ב' נשים שתי טובות כדי להוליד י"ב שבטים והוא הי"טב אי"טב עמך והאמר רז"ל לא מת יעקב אע"ה עד שראה ס' ריבוא יולאי תלזיו והוא ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב :

כב ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב חסר בלא ו' רמז לב' ברכות שכירך ה' את אה"ע"ה א' והיה זרעך כעפר הארץ ב' וג' כתיב בפרשת העקידה כי ברך אברככה והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים עפ"ר כוכ"ב חול הים ס"ת מרב שלשה ברכות כנגד שלשה אבות והוא והחוט המשולש לא במהרה ינתק :

אלו העשירים שעשו תקנה להם בשביל השמטה נשי אביו : שהם שוכחים לאביהם שבשמים והלדיק מחזירם למוטב : והוא ויבא יוסף את רבתם רעה : הם העונות שהם דבה רעה אל אביהם : מחזירם למוטב שמוציא את נולה"ק מעמקי הקליפות למקומם העליון והוא אל אביהם : וישראל : ישראל רמז להקב"ה אהב את יוסף מכל בניו אהב את הלדיק שמזכי לחיבייה ומחזירם למוטב מכל בניו : כי בן זקונים הוא לו : ז"ו קונים אותו נולה"ק אורות עליונים שהיו בתוך הקליפות שהוטיאם הלדיק ע"י שמחזיר את הרשעים בתשובה שמחזירם למקומם העליון וע"ז יזכה הלדיק לחלוקת רבבן והוא ועשה לו כתובת פסים : וא"ו בזה מאן דמזכי לחיובא לית קץ לאגרא דיליה והוא פ"ס וס' פ"ס ל' מרה גדולה כמו הים נחלה בלי מלרים :

ב וישב יעקב : אפ' לרמוז הפסוקים בר"ת ענין מעשה החנוכה : וישב וכאשר

יוחנן שמע בניקנור : יעקב ילא עליו קרע בטנו : בארץ : בחרב אנטיוכוס ראה לבאיו מגורי : מוכים גזר ואמר רבבות יונים : אביו את בגדים ילאו וילחמו : בארץ : בגדים אסף רובי לבאיו : כנען : כהנים נלחמו עמהם נפלו : אלה : אסוך שמן להם היה : תולדות : תמניא לילות דלקו וקבעו תמניא : יעקב : יומין עליהם קריאה בה"ל : יוסף : יוחנן ואחיו סתמו פרצות : בן שבע : בגדים ניקנור שבתו בורא עולם : עשרה שנה : עשו שבת ראש החדש שמרו נמי המילה : היה רועה את אחיו : ה' ית' הראש רוב עזוהו הליל אשר תקף אנטיוכוס וחיל יונים : בלאן : בירושלים לבי ארצות נקראת והוא נער את בני : ומתתיה הוא ובניו נלחמו עם רבבות אלפי כתיים (כי בני יון כתיים) בני יון : בלהה : ברחו להם הם הפקודים : ואת בני זלפה : ואף אנטיוכוס תקף ברח נקבלו ישראל זרע לוי פנו המקדש : נשי אביו : נמלא שמן ירי אבי יוחנן ואחיו : ויבא יוסף : ויתן ה' ברכה אשר ידליקו והותר סומך פודס : את רבתם רעה אל אביהם : אותם תרוממה דגל בית תעודה מלכי רבנן עליהם השלום אשר להיות אות לבני ישראל המה מלכים :

פרשת וישב

א וישב יעקב בארץ מגורי אביו : יש לרמוז בהני פסוקים לבן אדם שיחשוב את עצמו כגר וסוחר שבא לגור בארץ אחרת ולבסוף חוזר לעירו : וכזה פי' בעלי המוסר ז"ל ע"פ כי גרים ותושבים אתם עמדי ולבאורה אינו מוכן חס גר אינו תושב וכו' אלא הכוונה כי גרים אתם בעו"הו ותושבים אתם עמדי בעו"הב עכ"ד : והוא וישב יעקב הלדיק יהיה תושב בעו"הב עולם הנלחי אכל כזה העולם הוא גר והוא מגורי אביו וסוחר והוא בארץ כנען ל' כנעני סוחר : אלה תולדות יעקב יוסף : לרמוז תולדות הלדיק הם מלות ומע"ט וכל יום ויום הוא הולך ומוסיף בעבודת ה' ובתורתו ובמעשיו והוא יוסף : בן שבע עשרה שנה : לרמוז שנותיו של אדם הם ע' שנה ז' פעמים עשרה והוא שבע עשרה שנה : והלדיק היה רועה את אחיו בלאן מחזיר בתשובה את אחיו ישראל ומלמדם שיהיו ענוים בלאן במ"ש בסר' וישלח ע"ש : והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו : הכוונה שהוא מקטין עצמו בעיני הכריות שהם העשירים שמולפין יין בכתייהם שכן ררכס כדאי' בגמ' פסקים : בלהה מל' כולי של מילת פרוזבול פרוז כולי

ג אלה תולדות יעקב יוסף ראייתו לא' קדוש בכ" כי מלאו של יעקב הם או' יוסף כזה יוד מלאו וא' דל' גי' יוד של יוסף ומלוי עי' גי' ס' של יוסף ומלוי קוף הם וי' של יוסף ומלוי בית' תי' ר"ת תולדות יעקב וזהו תולדות יעקב יוסף משמו של יעקב יוצא יוסף עור כתב הנו' כי הנה ידוע לא פחית עלמא מל' לדיקים ופעמים א' רשבי ע"ה אם שנים הם אזי וכני הם וזהו אלה גי' ל'ו תולדות של העולם שמקיימים העולם ופעמים שנים לדיקים שמקיימים את העולם כמו רשבי וכנו ר"א וזהו יעקב יוסף ב' לדיקים מקיימים העולם :

ד אלה תולדות יעקב יוסף ראייתו בכ" של הר' משה שמואל הלוי ז"ל שהיה מפרש כוונת הכתוב עפי' מ"ש המפר' ע"פ והנה ה' נכב עליו ויאמר אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הו"ל לומר ואלהי יצחק אביך לא כתבו רבני אשכנז ז"ל אם תחשוב שם הו"ה ושם יעקב עולה גי' יצחק וזהו והנה ה' נכב עליו על יעקב הו"ל גי' יצחק וזהו שהי אברהם אביך וכ"כ ג"כ אם תחשוב שם הו"ה ושם יוס' עולה גי' יעקב וזהו ויהי ה' את יוס' ויהי איש זה יעקב ככתוב ויעקב איש תם עב"ד וזהו אלה תולדות יעקב יוס' הכוונה כמו שיעקב אם תחשוב שמו עם שם הו"ה עולה יצחק בן יוס' אם תחשוב שמו ושם הו"ה עולה יעקב עב"ד ודוחק שלא נו' בכאן שם הו"ה ואפי' ליישב דבריו בדוחק כי שם הו"ה עולה במ"ק עו"ב יז' וזהו יעקב יוס' בן יז' שנה הכוונה עם שם הו"ה שעולה גי' יז' יהיה מספר שוק ורו"ק :

ה וישראל אהב את יוס' מכל בניו כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כתונת פסים : אפשר לרמוז הכתוב כי הנה קר' תירא ז"ל בס' פני דוד הביא משם הר' ר' אלעזר מגרמיוזא בעל מעשה רוקח ז"ל מלת אהב גי' ח' רמו למילה ויוס' נולד מהול וכו' עיי"ש ולסיים הכתוב עפי' דבריו לענין המילה כי כתבו ז"ל המילה נכרתו עליה יג' בריתות ומילה ופריעה ומליצה הרי יו' וזהו וישראל רמו להזדריק אהב את יוס' שנולד מהול לח' מכל המנות והטעם בניו אותיות בן יו' רמו ל"ג בריתות

ומילה ופריעה ומליצה : זאת ועוד מנות המילה ניתנת לא"ה ראשונה לכל המנות ואברהם אבינו היה זקן בן ק' שנה וזהו כי בן זקני'ס הוא לו זאת ועוד כתבו חז"ל שנקרעו הים בזכות המילה דכתיב לגזור ים סוף לגזרים וזהו ועשה לו כתונת פסים אותות פס ים :

ו משתחיים לי : כ' הרב פענח רזא ז"ל מה שלא אמר לכוכב שלי כמ"ס גבי אלומות דכתיב ותשתחוון לאלומותי הטעם גבי אלומות כל א' אלומתו בידו כמ"ס והנה אנחנו מאלצים אלומים : א"כ ניכר שהשתחוון לאלומתו שבידו : לא בן גבי הכוכבים אם היו יא' כוכבים משתחיים לכוכב א' אין ניכר שהיה כוכב שלו לכן בא החלום במוחש משתחיים לי עב"ד : ול"כ לרמוז במלת לי כי הם יב' מזלות ויב' שבטים וכל א' רמו לשבט א' והנה יוס' הוא יא' כי בנימין הוא יב' ומול יא' שמו דל' לכן רמזה התו' משתחיים לי למול שלי ששמו דל' ורובו של שם כתוב שהוא לי והוא דרך הללוי :

ז ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמשול בנו ז"ל מה הפרש יש בין ל' מלוכה לל' ממשלה : וראיתי להר' קדושת בן לוי בפ' בלק ע"פ כי לה' המלוכה ומושל בנוים החלוק שיש בין הממלכה להממשלה כי המלוכה מרזון הממליכס משא"ד הממשלה היא בחזקה המושל על העם והכלל הוא כי ישרש הם ממליכים את הש"ת עליהם מרזונם הטוב לא בן און הע שהק"בה מושל עליהם בחזקה להפיר עצתם אבל לעתיד אזי כל און הע ממליכים את הש"ת עליהם כמ"ס רש"י ז"ל ע"פ שמע ישראל ה' שהינו שהוא עבשיו בגלות שזה של ישראל לעתיד יהיה ה' אחד על כל העולם וזהו כי לה' המלוכה על ישראל מרזונם הטוב ומושל בנוים בחזקה ועלו מושי' וכו' ואז והיתה לה' המלוכה על כל העולם עב"ד : והנה אחיו אומרים ליוסף אי אתה יכול להיות מלך מרזונינו כי אנחנו שונאים אותך גם אי אתה יכול למשול עלינו בחזק כי אנחנו חזקים יותר ממך וזהו שת"א המלכו את מדמי לממלך עלנך און שלטון את סביר למשלט כנא כי שניהם המלוכה והממשלה אין עולין בידך :

ח ויוסיפו עוד שנה אותו על חלומותיו ועל דבריו ופרש' ועל דבריו שהיה מוסיף דבה על אחיו שאוכלים בשר מן החי וכו'. הנה יש לקשר הפ' בדרך פלפול תרתי דסתרי אהדרי שמן החלומות נראה הפך הולאת הדבה ומן הולאת הדבה נראה הפך החלומות והוא כי הנה כ' הר' פרשת דרכים בדרך האתרים וכוונת דבריו כי הנה יוסף ס"ל דלא ילאו מדין ב"כ להקל והשכטים ס"ל שילאו מדין ב"כ להקל ולכן היו אוכלים מבשר שחוט אפי' אם היא עדיין מפרכסת כי כדון ישראל בשחיטה תלויא מלתא אבל יוסף ס"ל דלא ילאו מדין ב"כ להקל ובדיון ב"כ במיתה תלויא מלתא ואסור לאכול עד שתמות וכו' עיי' ולכן יוסף הביא דבתם רעה לומר כי היו אוכלים א"מא כי לא ילאו עדיין מדין ב"כ להקל. והנה הוא חלם השמש והירח ו"א כוכבים משתחוים לי וחשב לראובן עם השכטים א"כ לא חטא ראובן בכלבול יצועי אביו כי כדון יש' הבא אל פילגש אביו הדבר מכוער ואינו אסור כמ"ש הר' מנחת שמואל פ' וישב וז"ל כ' רש"י בפ' חיי שרה וז"ל נשים בכתובה ופילגשים שלא בכתובה כדאמרין בנשים ופילגשים דרוד והק' הרא"ס ז"ל דאם אי' להרמ"בם ז"ל דנשים בכתובה ופילג' בלא כתובה ובלא קידושין א"כ איך ק"ל דאחיהופל התיר גלוי עריות ותו' הר' לח"מ פ"ד מה' מלכים שאינו אסור אלא מכוער הדבר עכ"ל. נקטינן מהבא אליבא דהרמ"בם שהפילגש אינה אסורה ויא' בני יעקב דין ישראל יש להם ויא"כ ראובן לא חטא בפילגש אביו שפילגש בלא כתובה ובלא קידושין וס"ל כהרמ"בם וכתו' הר' לח"מ דהדבר מכוער וכו' עיי' וה"כ מבח שחלם יוסף חלום ושיתף לראובן עמהם א"כ ס"ל דילאו מדין ב"כ להקל א"כ איך הוסיף דבה על אחיו לאכול א"מא כיון שדין ישראל יש להם. ואם הוא שהוסיף דבה ס"ל דלא ילאו מדין ב"כ להקל א"כ איך בחלום חשב לראובן והווי תרתי דסתרי אהדרי והווי על חלומותיו ועל דבריו ודרו"ק:

ט דך

כה ראה את שלום אחיך ואת שלום האלף והשיבני דבר וכו'. יש לדקדק כי הנה גבי אה"עא כשאמר בשעת העקידה ונשחחוק ונשובה אליכם כתב רש"י ז"ל שכתבא

שחזרו שניהם וא"כ ככהן גבי יעקב אע"ה גם קן אמר והשיבני דבר והיה לריך לחזור יוסף אלל אביו. אמנם יש לי ליושב דכהן גבי יוסף לא אמר לו ושוב שי אלא והשיבני ד'כר דבור בעלמא ולא לחזור אללו וכן היה ששלח לו דבר עם בניו עוד ככו יוסף חי:

ורחיתי להרב בעל הטורים שכתב וז"ל כנלמך בו רוח הקודש שסופו לחזור אליו עכ"ד והנה לא מצינו שחזר יוסף אליו אלא יעקב הלך אלל יוסף למצרים. אמנם עפי' דברינו אלה ששלח לו יוס' דבר וא"ל עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל א"מ:

וזה אללי רמז דבר שלח ה' כועקב ונפל בושרט ר"ל הקב"ה הניח בפיו של יעקב לומר והשיבני דבר ועי' ונפל בישראל שישובו למצרים ונשתעבדו בגלות ואלו אמר יעקב אע"ה ושוב אלי כאשר אמר אה"ע.ה ונשובה אליכם היה לריך לחזור יוס' אל אביו ולא ירדו אבותינו למצרים אמנם הגיירה היתה מכין הכתרים לירד למצרים לכן הניח בפיו של יעקב לומר והשיבני דבר וכתאמר:

י וישמע

ראובן ויזילהו מידם ויאמר לא נכנו נפש. אפשר לרמוז עמ"ש בזהה חדש סוף מדרש איכה לענין עשרה הרוגי מלכו' שנהרגו בעון שכטים שמכרו ליוס' וראובן לפי שנתן להם עלה השליכו אותו אל הבור נתגלגל כרכי אליעזר הגדול שתפסוהו למינות ונתנו אותו לבור ויזול כנשמתיה דראובן עיי' זה רמז על ידי ויזילהו מידם ויאמר ל' ר"ת לרבי ליעזר לא נכנו נפש ויזול מי' הרוגי מלכות: **יא כי** בן זקונים הוא לו. כ' הר' חזקוני ז"ל והלא בנימין היה בן זקונים אלא לפי שמתה אמו לא אהבו כמו יוסף עיב' ול"כ לומר כי הנה מצינו גבי בנימין פ' ויגש כתיב וילד זקונים קטן וז"ל למה גבי בנימין כתיב וילד זקונים ולמה גבי יוסף כתיב בן זקונים עוד למה גבי יוס' כתיב לו וגבי בנימין לא כתיב לו. ועיין רל"בג ז"ל: אמנם ביאור הענין הוא ווס' שהיה בן זקונים קודם שנולד בנימין אף שנולד בנימין אח"ך נשארה אהבתו גבי יעקב אף שנולד ויהיה בן י"ז שנה אפ"ה אהב אותו יותר. והווי כי בן זקונים הוא לו אף שהיה

בן גדול נשאתה אהבתו בו וזהו ל' ליעקב אף
 באמת יש לו ילד זקונים בנימין וזהו כוונת
 המסרה ב' זקונים חסרים כן זקנים וילד זקנים
 הכוונה אף שיש ליעקב ילד זקונים שהוא בנימין
 אפ"ה קרי ליוס' כן זקונים :

יב והנה אהבתו מאלמים אלומים וגו' הר'
 מגלה עמוקות ד' מ"ח ע"פ הכו'
 משם הרב כנפי יונה ח"ב ע"ע אמן כי מ"ל
 פ"יהם ק'לון ס"ת אמן והוא יעונש למי שלא
 יענה אמן וכ' שמי שלא יענה אמן נעשה אלם
 ה'בון יהיה לו וכו' ע"ש וז"ל והנה אהבתו מאלמים
 אלומים הכיונה ע"י שלא ענינו אמן נעשינו
 אלמים ואם נחזור בתשובה ונענה אמן אזי
 והנה קמה אלומתי יקום ה'ל'מר ויהיה כ'ון וגם
 כ'לכה שיחזור הנון למקומו :

יג וישמע ראובן ויטלהו מידם אי' במד'
 א' הקב"ה אתה פתחת בהללה

תחלה חייך כשכניך פותחים בערי מקלט כך
 פותחים תחלה שגא' את כזר במדבר לראובני
 ע"כ ואפ' לפ' כוונת המד' כי אי' בגמ' שהני
 שיעור אסור מן התורה ונחלקו הפוסקים ז"ל
 אם חזי שיעור מ"ע חייב לקיימו כמו חזי כזית
 מלח חייב לקיימו או לאו דהרב ח"דף ז"ל ס"ל
 כמו שיש איסור בחזי שיעור כך יש חיוב בחזי
 שיעור כמ"ע וזהו חק"ל ז"ל ס"ל דאינו חייב
 בחזי שיעור מ"ע והביאו ראיה להר' ח"דף ז"ל
 שראינו למדע"ה שהפריש ערי מקלט בעבר
 הירדן לראובני ולגדי ולחזי שבט המנשה ואף
 שלא קלטו עד שהפריש יהושע ג' של אי' אמר
 מדע"ה מלוג הבאה לידי אעשה משמע שאף
 שהוא חזי מלוג שש ערי מקלט הם ולא קלטו
 עד שהפרישו ששה מ"מ קרא אותה מלוג נמלח
 שחזי שיעור מ"ע מחייב ע"ש והנה בכאן כתב
 הכתוב על ראובן וישמע ראובן ויטלהו מידם
 כתיב ה'ללה ואף שלא הנילו ממש אלא חזי
 הללה לכן כשפותחים בניך בערי מקלט אף
 שהוא חזי מלוג אפ"ה חייב חיוב לחזי מלוג
 וכאמור וזהו כוונת המד' אתה פתחת בהללה
 תחלה אף שהיא אינה הללה ממש אלא חזי הללה
 וחשב עליך הכתוב שהיא הללה חייך כשפותחין
 בניך בערי מקלט אף שהיא חזי מלוג חשיבה
 חיוב מלוג ודו"ק :

יד מה בלע כי נהרוג אפ' לרמוז עמ"ש הר'
 מהר"א כש"ות סי' יוד וז"ל דורשו

רשומות אמרו התפלות אבות תקנוס רמוז כן
 בשמש דהיינו אברהם אות שנית ב הוא בוקר
 והוא תיקון תפלת שחרית יתקן אות ב' ל והוא
 להרים והוא תיקון תפלת מנחה יעקב אות ב'
 הוא ע והוא תיקון תפלת ערבית וזהו ערב
 ובקר ולהרים אשיחה וזהמה וכו' ע"ש והנה
 ב'לע ר"ת בקר להרים ערבית ואו"ל יהודה מה
 בלע רמוז לג' תפלות שמ"ע כו"ד נתפלל
 ושפכנו דם נקי ע"ד גס כי תרכו תפלה איכני
 שומע ודיכס דמים מלאו וכסינו את דמו ודו"ק :
 ורכני אשכנו פי' מלת ב'לע כי הנה הדגלים הם
 ד' ובכל דגל חקוק שמות האבות דהיינו
 דגל יאודה חקוק א' של אברהם וי"ד של יצחק
 וי"ד של יעקב ועל דגל יוס' היה חקוק ב'לע
 ועל דגל ראובן חקוק ר'חק ועל דגל דן היה
 חקוק ה'קב וזהו מה בלע כי נהרוג את אחינו
 יוס' ויבטל מלת ב'לע וי"א שעל דגל ראובן
 חקוק ב'לע כי דגלו שני ליאודה ועל דגל יוס'
 חקוק ר'חק וזהו ויראו אותו מרחק שעתיד
 ליכתב על דגלו ר'חק ויתנכלו אותו להמיתו
 עכ"ד :

טו וישחטו שעיר עזים פירשי דמו רומה
 לשל אדם והק' הר' פענח רז"א

והא אי' בגמ' גבי נכוראדן שהביא דם עזים
 וכבשים ולא אדמי ותו' דדם עזים רומה לדם
 אדם קלת ולא ממש לכן גבי נכוראדן שהביא
 אללו לדם זכריה לא דמי ממש אבל כאן גבי יעקב
 שלא הניחו אלל דם האדם היה רומה קלת :

טז ויהי ער בכור יאודה רע כ' הר' מגלה
 עמוקות פ' חקת כי ער בכור יאודה

רצה דוד לתקנו בכת שבע שהיה בת זוגו מששת
 ז"ב ולא המתין ואכלה פנה ומת אותו ולד רהשון
 וז"ש דוד לך לכרך חטאתי וסרע בעיניך עשיתי
 שריתתי לתקן ע"ר ונמלח רע ולא נתקן עד
 שיבוא בן דוד ויתקנו וזהו ואשר הנחלים אשר
 נטה לשבח ער הוא ער בן יהודה ולא נתקן
 עד שיבוא בן דוד שהוא בא מנכול מואב וזהו
 ונשען לנכול מואב עכ"ד והנה יש ליתן טעם
 מה שרצה דוד לתקן את ער ומה יש בו שייכות
 אמנם כ' האר"י ז"ל כי ער ואונן נתגלגלו בפרץ
 וזרם

משכיל זה עמנו וזה יהי ח' את יום יהי
 איש מללית בתורה ובמלות ויהי כבית ארונו
 המלרי רמו שמלעזר כמונות וכלחס ביתו
 ומסתפק במועט ולזה רמו מ"ש ר"ל כחולין
 כזית שאמרו במקום מ"ה ר"ל הת"ח הומעט
 שהוא מסתפק בו הוא כלעזר ולא כנחת וזה
 אללי מ"ש שם רבה ורכ יוסף הו ערקי מן חיל
 המלך הבא לעיר פגע בהו ר' זירא ח"ל ערוקאי
 כזית שאמרו במקום מרה הכונה הם היו סוכרים
 הכזית ר"ל מוונות הת"ח לריך כנחת ולא כלעזר
 ור' זירא ח"ל הכזית גם כה כלעזר לזה כשראה
 אחס בורחיס מן העיר ח"ל ערוקאי כזית
 שאמרו על ת"ח במקום מרה וירא ארונו כי
 ה' אתו עוסק בתורה ומסיק שמעתא אליבא
 דהלכתא וזהו וכל אשר הוא עושה ה' מללית
 בידו ומסיק שמעתא אליבא דהלכתא וזהו
 וישראל ישר אל הקב"ה אהב את יוסף הת"ח
 מכל בניו כי בן זקנים הוא לא שלומד בתורה
 זקן זה שקנה חכמה ועשה לו כתנת פסים
 חלוקה דרבנן :

כא וירא ארונו כי ה' אתו וכל אשר הוא
 עושה ה' מללית בידו כי ידוע על
 פסוק מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת
 הויה ואמנעי תיבות גי' ישרא לרמו לישאלים
 שעי' שהם נימולים שם הויה שורה עליהם וידע
 שעי' המילה הם יולאים למלחמה ונולחים ולכן
 יחשבו כשכח להלחם עם ל"א מלכים ח"ל הק"כה
 שוב מול ש בני ישראל שנית לפי שיש בהם בני
 ישרא שלא נימולו וידוע מעשה בניו של חלמי
 המלך שמלו והיה מניה אותם כראש המלחמה
 והיו נולחים וזהו וירא ארונו רמו להק"כה
 שרואה לכן ישראל שנימול שה' אתו רמו לאות
 ברית מילה ששם הויה שוכן עליו ועי' בכל
 ענין מללית וזהו וכל אשר הוא עושה ה' מללית
 בידו וכאמור :

כב שלישת השריגים שלשת ימים הם ח'י
 במסרה שלשת השריגים שלשת
 ימים הם וכל הדבר הקטון ישפוטו הם אפשר
 לרמו כונת המסרה עפי' מ"ש הר"ב בע' זל וזל
 יש שואלים מאין ידע יוסף שלשת ימים ולא
 חדשים או שנים עכ"ד ולי נראה ליישב דברי
 יוסף דס"ל כמ"ש ר"ל בכמה מקומות תפשת
 מרובה

זרת וזהו הטעם שכו' כפ' פינחס גער זאוקף
 וכו' ע"ש ור"כ ער נתגלגל כפרן ופרץ ולא
 דור ממנו לבן דלס לתקן אותו לפי שהוא מורעו
 ועיין בספרי דבר לזה מע' ל' ע"ש :

יז היא מולאת עי' פירשו ז' וכס"ח אות י
 מה שהק' ותי' כשם התוס' פ' הזהב
 וכו' ועיין להר' מהר"ר חיים י' עטר זל בס'
 ראשון לזיון על מס' ברכות ד' מג שתי' הו"ל
 לומר והיא שלחה לאמר אל חמיה דהו תהיה
 הכונה ששלחה לו האמירה של הסימנים
 ביד שלוחה אבל לא שלחה הסי' עצמם אליו
 ואמרו שלחה אל חמיה לאמר הו מגיד ששלחה
 לו הסי' ור"כ כוונתה היתה הגם שלח יורה
 שהיא תשרף כיון שילאו מידה הסימנים ואין לה
 מוכיח לדבריה עכ"ד : ול"כ לו' מלשון הכתוב
 היא מולאת והיא שלחה אל חמיה שתי הסי'ין
 ל"ל הוול"ל היא מולאת ושלחה אל חמיה לאמר
 שא כוונת הענין כך היא מולאת דהיינו שנתנה
 דעתה ללאת לשריפה אף שלא יורה אמנם ענה"ט
 עשתה ענין לשלוח לו הסימנים אם יורה יורה
 ואם לאו היא יולאת לשריפה וזהו לאמר לאמירה
 בעלמא לאמר לו אם הורה הורה ואם לאו
 תלא לשריפה ולא לעיכובא שאם לא יורה היא
 לא תקבל לשריפה שר"כ הו"ל שלא ללאת לשריפה
 עד שתדע הענין אם לא יורה ודו"ק :

יח מיד הישמעאלים אשר הורידוהו שמה
 ח'י במד' וכ"כ בס' הושר שנמכר
 ה' פעמים וכתבו עליו ה' שטרות וזהו רמו
 שמה ר"ת שטר מ'כירה ה' :

יט ויהי ה' את יוסף ויהי איש מללית ויהי
 כבית ארונו המלרי שאלוני כזה
 הפסוק שלשה פעמים ויהי לשון וי למע'
 והשכתי כי הנה גבי אברהם אבינו ע"ה כתיב
 לך מאלרך ועמולדתך ומכית אביך ולכן גבי
 יוס' כתיב ג"פ ויהי לפי שילא מכית אביו
 וממולדתו ומאלרו וזהו ויהי ה' את יוס' שילא
 ממולדתו ויהי איש מללית ע"ד איש וכיתו באו
 והוא לבדו איש בלא בית אביו ויהי כבית
 ארונו המלרי שילא נאלרן מולדתו :

כ ויהי ה' את יוס' רמו לת"ח שנקרה יוס'
 לפי שהוא תניד מוסיק בתורה ובמלות
 בכל יום ויום עמו ע"ד ויהי דור לכל דרכיו

מרובה לא תפסת תפסת מועט תפסת ולכן פורש להם שלשת ימים וזהו כונת המס' שלשת ימים הם וכי תימא ירע יוסף ימים ודילמא חדשים או שנים כמו שהקשה הרא"כ בע' זל לזה אמר וכל הדבר הקטון ישפטו הם לומר לרמוז לתפוש דבר מועט שהוא ימים וכאמור :

כג השליכו אותו אל הבור הזה וכו' ו"ל מלת הזה יתור נפיש אמנס כתב הרכ פני דוד זל קשה היאך השליך אותו האוכן בבור והלא יש בו נחשים ועקרבים ואנו רואים שכוונתו להזילו נמלא כי ר' זדקיה זל תירוץ לזה שבך ה"ל האוכן השליכו אותו אל הבור הזה נקי שאין בו נחשים ועקרבים והם לא השליכו אותו באתו הבור עכ"ד וזהו אל הבור הזה דווקא והם השליכו אל בור אחר וזהו וישב רחובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו :

רמו לחכובה

כד ויקנאו בו אחיו והביו שמר את הדבר לפי שהיוונים גזרו לבטל מהם שבת ומילה ור"ח וזהו ויקנאו בו בישראל אחיו אלו בני עשו וישמעאל שנזרו על ישראל לבטל מהם מילה ושבת ור"ח ואביו רמו להקב"ה יתש שמר ר"ת שבת מילה ר"ח שהחזיר את המלות לישראל עי' שסויעם במלחמה לבני חשמונאי ולנחום :

פרשת מקץ

א ויהי מקץ שנתים ימים אפי' לרמוז הענין על בעל התשובה שכתבו בעלי המוסר שצריך הבעל תשובה לזוהר בג' דברים אלו והם ל"ס ק"ל מ'מון ר"ת מקץ שצריך להתענות ולעסוק בתורה יומם ולילה וגם ליתן זדקה לעניים כפי כחו וזהו ויהי מקץ ממון קול ל"ס שנתים ימים שיוזר בהם כל ימיו ושנותיו כי הם תועלת לגוף וניגול מכל חטא ופרעה חולם רמו הכן אדם נקי פרעה ע"ש שפורע חוב של מקום והם התר"ג מלות רמ"ח מ"ע וש"ה ל"ת וכל מלוא ומלוא שעושה פורע חוב מעליו חולם חלום וכריא שעי' ג' לה שעשה נעשה בריא וחזק בעבודתו ית' והנה

עומד על היאור רמו למלות התשובה כמי"ש השל"ה זל משש ס' מוסר וזל הדם הנפטר מן העוה"ז בלא תשובה דומה למלך שה"ל עשרה שרים והיה המלך חושב אותם והיו נכבדים בעיניו פעם ה' בלו לארמון המלך ונכבו משם אבנים טובות ומרגליות למחר השכים המלך ומלא אורותיו בזוים וזו המלך לחקור ולדרוש מי הוא זה אשר מלאו לבו לעשות כן ויבוקש הדבר וימלא ויאמרו לו אדונינו המלך שרים אהובים שלך עשו את הדבר הזה והמלך מרוב אהבתו בהם לא חשב הגניבה למאומה ויאמר שקר הוא כי עבדי נאמנים הם ואיני מאמין בכס ויאמרו לו הנה הגניבה בידם ויאמר המלך מה אעשה אם אמת הדבר לא אוכל להזיל אותם מיד ההמון ואיך אחרוג אותם מה עשה אמר להעומדים הביאו אותם לפני ואראה אם הגניבה בידם כדבריכם והיה בין מושב השרים אלו ובין חצר המלך נהר וקורס לכן שלח המלך ה' מעבדיו וא"ל יאמר המלך כשתעברו את הנהר לבוא אללו תשליכו את הנהר כנהר כדי שלא תמלא בידכם ותמותו ובעברם כנהר השליכו כולם מה שהיה בידם חוץ מאחד שלא השליך מידו ויביאו אותם לפני המלך וזו המלך ויתפשו אותם ולא מלאו אללס כלום רק הא' שלא השליך הגניבה מלאוה אללו ויחר אף המלך עליו ויאמר לו חטאתך האחרונה קשה מן הראשונה כי בראשונה הייתי או' ילחר הסייתך ותאות הממון אבל כיון שאני נתתי לך תקנה ולא עשית אותה דמך בראשך והרגו כן הנמשל הישרשים הם אהובים של מקום והמקטרגים מעידים עליהם שעשו עונות והק"בה נתן התשו' שהיה דומה לנהר המטהר את ב"א ומי שאינו חוזר בתשו' הויאינו משליך הנכבה מידו עכ"ד וזהו והנה עומד הבע"ת על היאור שמשליך מידו כל העונות כנהר שהיא התשו' וכאמור : ועפ"ז ילפ כוונת הפ' ישוב ירחמנו וכבוש עונו' שנתן לנו הק"בה ענה היא התשו' להנלל על ידה מן העבירות ואז ותשליך במגולות יס כל חטאתם והנה מן היאור היא התשו' עולות ז' פרות רמו לתו' שבכ שהיא ז' ספרים כי במדבר הוא ג' ספרים כי ס' ויהי בנסוע הארון לעת"ל יהיה ס' גדול כמ"ס האר"ז זל והם כנגד ז' קני

מנורה

מנורה יפות מראה וכריאות כשר רמז לתורה
 שבע'פ שאזל ע'פ ולהג הרבה יגיעת כשר שכל
 ההונה בהם טועם טעם כשר אמנם לריכוס
 הת'ח אהבים אזו כמ'ש האר'ז אל שמנוה לחברים
 שיהיה ביניהם אהבה וזהו ותרעינה באחו
 באחיה ואהבה וזהו שלום רב לאהבי תורתך
 לאהובים שעוסקים בתו ועיז ואין למו מכשול
ב ונחלמה חלום כלילה ח' וגו' יש לרמזו
 הפסוק הזה בר"ת על גרות חנו'

וכח'למה ונדליק נרות חנוכה למטה מעשרה
 הטפחים ח' חלום ח' לילות וזמן מלטה כלילה
 כתחלת לילה ימשוך לכשתכלה הרגל אחד אני
 והוא אמרו חכמים דידליק ח' נר ישתמש וקורין
 הלל וגומרין אותו איש כפתרון חלמו את
 ימים שמונה כהנים פך תמים ראו וחתום נמלא
 ח' לילות משמן ולא חלמנו חסר לכן מלותו
 נרות והלל :

ג ואין פותר אותם לפרעה פרש'ז אל פותרו
 היו אבל לא לפרעה שלא היו דבריהם
 נכנסים באזניו שהיו חו' לו ז' בנות אתה מוליד
 ז' בנות אתה קובר וכו' ולי נראה לומר דהוא
 ראה חלום על העולם והם פותרים לו על עצמו
 וז' ואין פותר אותם וכ'ת והרי פותרים אותם
 לז' לפרעה היו פותרים אותם ולכן דבריהם לא
 היו נכנסים באזניו וזהו ואין מגיד לי ר'ל ואין
 מגיד כי מה שמגידים הוא לי :

ד אלהים יענה את שלום פרעה ז' מהו
 אומרו שלום פרעה השלום מה
 נזכר הכא לגבי פרעה אמנם ראיתי להרב
 חיד'א ז' בהגהות הזהר כי הנה מלוי פרעה
 חוץ ממלת פרעה בחילוף ה' בחית שהוא גמט'
 נחש המלוי עולה גימ' שלום וזהו אלהים יענה
 את שלום פרעה ר"ל שם פרעה עולה גמט'
 נחש בחילוף ה' בחית וא"כ הוא גורה על הרע
 אבל ח"ל יוסף אלהים יענה את שלום פרעה
 המלוי שלו שעולה שלום יענהו ויהיה פתרון
 החלום טוב ולא רע ולכן נקרא פרעה בירמיה
 מ"ד חפרע מלך מצרים שחפר'ע עולה גמט'
 נחש וכאמור :

ה ויאמר יוסף אל פרעה חלום ח' הוא
 יש לדרק בדברי יוסף שפירש
 החלום אל פרעה בשבע שני השבע שבע שנים

הנה חלום ח' הוא ולא קאמר שבע שני שבע
 כמו שאמר גבי שני רעב שבע שני רעב עד
 אח"ך כתב הנה שבע שנים באות שבע גדול
 בכל ארץ מצרים וז' כונת יוסף לומר עיקר
 החלום הוא של שני רעב לעשות להם הכנה
 ותיקון לכן ח"ל שני רעב קודם אל שני שבע
 ואחר חיפוש ראיתי להרב אור החיים ר' חיים
 בן עטאר ז' שכתב בן וס' ש' ועוד כתב טעם
 אחר עיי"ש :

ו את אשר האלהים עושה הגיד לפרעה כן
 כתיב גבי השבע אבל גבי הרעב כתיב
 הראה את פרעה כתב רש"י ז' גבי השבע לפי
 שהיה סמוך כתב הגיד וגבי הרעב לפי שהיה
 מופלג כתב הראה את פרעה עכ"ל ונראה לי
 לעשות סימן לראיה שהיא למרחק דכתיב ויראו
 אותו מרחוק ולהגדה שהיא סמוך דכתיב ויגד
 ליעקב לאמר הנה בכך יוסף בא אליך הנה לשון
 קורבה דכתיב הנה נא העיר הזאת קרובה :

ז כי נכון הדבר מעם האלהים וממחר האהים
 לעשותו ואין להק' ראוי בגמ' ע"פ
 ואבדתו מהרה ש"מ מהר דמרי עלמא תתנ"ב הוי
 והכא כתיב וממחר האהיה לעשותו והוא פחות
 הרבה ר"ל דכאן חין הקב"ה אמר מלת במהרה
 אלא יוסף חו' על הקב"ה כי וממחר וכו' אבל
 התם הקב"ה ח' ואבדתם מהרה ולכן ש"מ מהרה
 דמארי עלמא וכו' :

ח ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אהים
 אותך את כל זאת חין נכון וחסם
 כמוך איתא בזוהר חדש ד' פ"א ע"ב ותורף
 דבריו כי התורה יש בה חיבור אותיות את בש
 גר דק הל' ופ' זע חס טו' ימ כל אותיות ראשונות
 הם זכר ואותיות אחרונות הם נוקבא דהיינו ח'
 דכר ת נוקבא ב זכר ש נוקבא ועז"ה ולכן
 ע"י התחברותא זכר ונקבה אנפין באנפין נתחברו
 אותיות את בש וכו' עכ"ד והנה ע"י התחברות
 אנפין באנפין חתן וכלה באת בש וכו' אזוי החתן
 נקרא חתי והכלה נקראת כלה כי החתן את
 י'וד של הו"יה י'וד באיש וה' באשה והכלה לפי
 שקוף את בש הוא כל והי מן י'ה כלה וזהו
 וזהו חתי מלכנון רמזו לחתן כלה היא הכלה
 ולכן נקראת כלה וזהו רמז ויאמר פרעה זה
 החכם ונקבא פרעה גל' שם שפורג קוב הקב"ה
 שעליו

יד

שעליו

שעליו שצוקה בתורה ומלות ומשמח חתנים
 וזהו אל יוסף רמז לחתן לפי שהוסיף לבוא אללו
 הכלה כי בתחלה היה פלב גופא ועכשיו נחוסף
 לו הכלה אחרי הודיע אלהים אותך את כל רמז
 לאת כש ער סוף כל עי זאת שהיא אשה ע"ד
 לזאת יקרא אשה עי אתחברות אנפין באנפין אזי
 אין נכון וקם כמוך :

ט ותעש

הארץ לקמטים רמז לחרבן בה"מק
 יובבא דהי' כגמ' גיטין אקמלא
 ובר קמלא חרוב ירושלים וזהו ותעש הארץ הי'
 ע"ד רשע עשו דדי בתוליהן שנתעשתה ונחברה
 לקמטים אקמלא ובר קמלא שהם סבבו חריבתה :
י וירדו אחי יוסף עשרה שמעתי רמז כי
 ידוע רבי מאי ורב מבבל וא"כ
 השכטים שולאו מאי למלרים טוב אין נק' רבי
 אלא רב וזהו וירדו אחי יוסף עשרה לשכור בר
 אחי ר"ב עכ"ש וזה אללי כוונת הכתוב והעוף
 יר"ב בארץ אחי רבי באי :

יא ויפתח

האחר את שקו וגו' הר' פנים
 לתורה הביא בשם בע"הט שכתב
 בשם אביו הרא"ש ז"ל כי הכסף היה בשולי השק
 ולכן הא' היה לוי שהוא מנהיג ב' חמורים שלו
 ושל שמעון הניע לשולי השק וכו' ע"ש ולא
 הבנתי פי' כי הוא הפך הפ' הושב בספי והנה
 הוא כפי המתחתי והלעתי הדבר לפני חכמי
 המד' ולפני מו"ר ח"ר עבדל סומך ז"ל וא"ל כי
 השק יש לו ב' פיות למעלה ולמטה הם תפורים
 וכל א' יקרא סוף וראש כי כשפותחין הא' מהם
 הב' נעשה סוף ואחר העיון נראה לקיים דברי
 הרא"ש ז"ל כי לפי שלוי היה מנהיג ב' חמורים
 הניע לשולי השק לפי שלא נשאר בו מספוא כ"א
 מעט בשולי השק וא"כ כשפותח השק נראה
 הכסף ואף שהוא בשולי השק ונק' ג"כ כפי
 האמתחת לפי שאין עליו מספוא והבן (ונראה
 שזהו נתיבון הרא"ש ז"ל שכתב שלוי היה מנהיג
 ב' חמורים לומר שלכך נראה לו הכסף גם שהיה
 בשולי השק ודו"ק) :

יב אהיכם

ואפי אביכם נתן לכם מטמון
 וגו' וק' איך מספר שקר כיון
 שהוא נתן הכסף באמתחותיהם איך אומר כספכם
 בא אלוי וז"ל דה"ק כספכם בא אלוי ביאה דווקא
 זהחזרתיו לכם ולא לקחתי אותו והיא מלפא

דמשתמעה לתרי אנפי :
יג ויאמר אליהם הלא אמרתי אליכם אל
 תחטאו בילד ולא שמעתם וגם
 דמו הנה נדרש יש לרמוז על ענין נרות חנוכה
 דהי' כגמ' דאסור להרעות מעות כנגד נרות
 חנוכה א"ל וכי נר קדושה יש בו א"ל רבי יוסף
 וכי דם קדושה יש בו דתניא ושפך וכסה במה
 ששפך יכסה שלא יכסנו כרגליו שלא יהיו מלות
 בזויות עליו וכו' ומסיק אבוהון דכלהו דם עכ"ד
 הרי רחיה מרם הכסוי לנרות חנוכה שאסור
 ליהנות מהן וזהו אל תחטאו בילד גי' מ"ד
 כנגד נרות חנוכה עם השמש ר"ל החכם דורש
 לקהל שאסור ליהנות מנרות חנוכה ולא שמעתם
 שאומרים וכי נר קדושה יש בו והרב או' להם
 וגם דמו הנה נדרש שדרשו בו חז"ל מן כסוי הדם
 ואמרו אבוהון דכלהו דם ודו"ק :

יד וטבוח

טבח והכן כתבו המפר' ז"ל טבח'
 וה'כן אחי חנוכה ונשאר ט"ב
 מתיבת טבח ואפי' לרמוז שחנוכה נעוץ סופה
 בתחלתה ותחלתה בסופה כי הנה ליל א' מדליקין
 נר א' וליל שמיני ה' הרי ט' וכן ליל שני
 מדליקין ב' נרות וליל שביעי ז' הרי ט' וכן
 ליל שלישי ג' וליל שני ר' הרי ט' וכן ליל רביעי
 ד' וליל חמישי ה' הרי ט' זה רמז לטו"ת שבמלת
 ט"בח ועוד רמז ט"ב גי' יא רמז לחשוב הנרות
 של חנוכה עם השמש שלהם דהיינו ליל א'
 מדליקין ב' עם השמש וליל ח' ט' הרי יא וכן
 ליל ב' וליל ז' הרי יא וכו' כנז"ל :

טו אי

כמד' הדודאים נתנו ריח זה ראובן
 ועל פתחנו כל מגדים לו נרות חנוכה
 ע"כ וכל הרואה יתמה מה ענין ראובן אלל
 חנוכה ונרותיה אמנם ע"פ וילך ראובן בימי
 קציר חטים וימלא דודאים בשדה כ' רש"י ז"ל
 הדודיק ראובן הלך בשדה בימי קציר חטים שאותם
 קימים יש בשדות חטים ושעורים ומיני קטניות
 ולא פשט ירו ליקח מן הגזל אלא דבר הפקר
 הביא דודאים שיש רשות לכל אדם ליקח אותם
 עכ"ד ועוד אי' כגמ' אם הניח חנוכי נרו מבחון
 וגמל טעוין פשתן ודלקה ששתנו כנרות חנוכה
 פטור מפני שהניחו ברשות וזהו הדודאים נתנו
 ריח זה ראובן שהביא דודאים דבר הפקר שיש
 רשות לכל אדם ליקח אותם ועל פתחנו כל

מגדים אלו נרות חנוכה שאם הניחם על הפתח כחן ודלקה פשתנו של הגמל בהם פטור מפני שהניחם ברשות והו' כ'ל מג'דים שכלה הפשתן מחמת נרות החנוכה ורו"ק :

טז ויאמר חלילה לי . האיש אשר נמלא הגביע בידו וגו' . יש לרמוז על המילה כי גביע גי' מיל'ה ועי' המילה יא'ה לנו ב' תועליות א' מהמילה מוכח שמעשה אדם עדיף הפך ס' העב"ס שאו' אס חפץ בעז' למה אינו מבטלה וס' ל' מעשה שמים עדיף . והראיה שאין נולד האדם מהול והק"ב כתב בתו' אבד האברון את כל המקומות אשר עבדו שם הגויים ועוד ב' שאו"הע או' אחרי רבים להטות והס' ע' אומות . אמנם כתבו המפר' תי' לזה שכל דבר שניכר אינו בטל וישראל הם נמולים וניכרים עי' המילה והנס שכני ישמעאל ג"כ נימולים אך אין עושים פריעה ומל ולא פרע כאלו לא מל וכוה בטלה טענתם . וזהו האיש אשר נמלא הגביע גי' מיל'ה בידו רמוז ליד של שרי שהול בכרית מילה עי' הוא והיה לי עבד ולא יעבוד עז' . וגם בטלה טענת אחרי רבים להטות שאתם ניכרים עי' המילה ולכן ואתם עלו לשלום א' אביכם לעובדו וללכת בדרכיו מבלי פולה פה :

פרשת ויגש

א סמיכות הפ' ואתם עלו לשלום א' אביכם ויגש ליו . לרמוז שאם יהיו ישראל אהובים זלו ויבטלו שאת חנם מכניהם אזי יבוא משיח לרקנו ואליהו זל וזקו ואתם עלו לשלום אל אביכם שבשמים ואז עי' ויגש אלי' גי' אליה ע"כ ויהודה . לרמוז למשיח בן דוד שהוא מיקודה :

ב א"נ סמיכות איש אשר נמלא הגביע בידו ויגש ליו . אפ' לומר בדרך הלזוי כי הנה גביע ר"ת גנב בנימין יהיה עבד וזה כוונת וקף באמרו איש אשר נמלא הגביע בידו הוא היה לי עבד אמנם יאודה אומר לו גביע ר"ת גנב בנימין יאודה עבד וזהו ויגש אליו יאודה ויאמר ב' אדוני ר"כ ב' של מנת הגביע היא ר"ל יאודה עבד וז' לו אה"ך יסב נא עבדך החת הנער עבד לאדוני והנער יעל עם אחיו :

ג א"נ סמיכות ואתם עלו לשלום ויגש אליו הפ' במש'ל בזכות המילה שנה' גם את בדם בריתך שלחתי אקיריך יבוא הגוש וכסם שב"לאמ נגאלו בזכות המילה שנה' וראיתי את הדם זה דם המילה ודם פסח ורמוז בה הפ' בפ' מסעי יוצאים ביד רמ'ה לעיני כ'ל מזר'ים ס"ת מילה בזכות המילה יאלו בני' ממזרים וכן לעתיד דכתוב כימי לאתך מה"מ ארחנו נפלאות עכ"ד והנה המילה נקראת שלום דכתוב את בריתי שלום וזהו ואתם עלו לשלום אל אביכם זהו מילה ועי' יבוא הנואל וזהו ויגש ליו זה אל'ים עה"כ ויהודה זה משיח בן דוד ככ"ה :

ד ואתם עלו לשלום . ויגש ליו . רמוז למה דאי' בילקוט משלי פ' ו' לך ש נמלה עלל אר'י נ' פריה עתידים הרשעים לומר לפני הק"ב הניחנו ונעשה תשובה והק"ב מה משיבם שועים שבעולם עולם שהייתם בו דומה לע"ש ועוה' דומה לשבת מי שטרם בע"ש יאכל בשבת ואס לא טרם בע"ש מה יאכל בשבת . וכן דומה לים וליבשה אס אינו לוקח ביבשה מה יאכל בים וכן דומה לימות החמה ולימות הגשמים אס אינו קולר בימות החמה מה יאכל בימות הגשמים ע"כ . וזהו רמוז ואתם ישראל עלו לשלום א' אביכם שבשמים ר"ל שתקורו בתשובה שלימה בעורכם בעו"הז שהוא דומה לע"ש וליבשה ולימות החמה . וזהו ויגש ר"ת יס גשם שפת לרמוז לעו"הב שהוא רמוז לים וגשם ושבת שאז אינו יכול לחזור בתשובה וכאמור . וזהו גשו נא אלי ויגשו שיחזרו בתשובה וזהו ש'ניון לדוד אשר שר לה' :

ה סמיכות חלילה לי ויגש שיו . אי' בזהר שמות ד' ק"עב ע"ה אקרי אדרה רמשכנא וביה חלונות שית חלון א' אית ביה כוכבא אקרי יד והוא בשלטנותא דיאודה דכתו' ידך בעורף אויביך . חלון ד' אקרי גביע וביה כוכבא אקרי לחכמים אשכול הכופר והוא רחמי ותולדין סגיאין אסניאו בעלמא וכו' וכ' הרש"ב אקרי גביע כנר יסוד גביע כסף של יוסף והיינו אשכול איש שהכל בו ולכן מרבה שלום כנגד יסוד שמרבה שלום עכ"ד . נמלא מן שית חלונות הנו' שנים לעס ישראל א' כנגד יאודה וא' כנגד יוסף ולעת"ל חלון ז' כנגד המשיח

המשיח כ"כא . וזכו רמזו אשכול הכופר חלון
 ד' דודי רמזו לחלון א' יד' ני לעס בית ישראל
 ולזה רמזו יוסף ליאודה לומר שנים חלונות שלי
 א' של הנביע וא' יד' כעורף אויבך ג"כ לי
 הוא שאני מלך וזהו חלילה ל' חלון איש אשר
 כמלא הנביע בידו יהיה לי עבד שלי הוא ואתם
 עלו לשלום אל אחיכם זו יסוד שהוא מרכה
 שלום ויגש אליו יאודה ויאמר כי אדוני יד' כ"ר
 חלון יד' שלי הוא ב"ר ל' כוכב עד כהיר
 הוא בשחקים :

ו ויגש אליו יאודה . יש לרמזו דרך הללוי
 ע"פ מ"ש ש"ע יוד סי' ר"עא הכותב
 יאודה ולא נתן בו ד'לת יתלה הד'לת למעלה
 וכו' ע"ש וזהו ויגש ליו ר"ל לסופר הכותב ס"ת
 ונודמן לפניו מלת יאודה ויאמר כי אדוני ר"ל
 שכתב הו"ה . ומ"ש ויאמר לפי שצריך
 כל מלה לאומרה ע"פ ואח"ך כותבה והתקנה
 לזה יתלה הד' למעלה וזהו ידבר נא עבדך
 דבר באזני אדוני :

ז א"נ ויגש אליו . רמזו לבעל תשובה שהוא
 נק' יאודה לפי שהוא מתודה על
 עונותיו ומתחרט ע"ד ומודה ועוזב ירוסם וזהו
 ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדוני לשון בייא
 ולעקה כמ"ש נבי ככ"הג שאמרו בייא בייא וכו'
 שתמיד יהיה בע"ת לוצק וכוכה ומתחנן לפני
 הא שירחמנו . ידבר נא עבדך דבר עמ"ש הר'
 יערות דבש זל על מה שהק' בזהר ע"פ עבדו
 את ה' בשמחה ובע"ת בוכה ומתחנן לפני קונו
 ושופך שיחה לפני ה' וכו' . ותי' הר' זל עפי'
 מ"ש כמדדש שהקב"ה חותר לו חתירה לבע"ת
 מתחת כס"הכ ודקדק הר' על מי ולמה חותר
 לו חתירה מתחת כס"הכ ולמה לא תכנס תפלתו
 כמו שאר התפלות . אלא הענין הוא דא'י בגמ'
 חגיגה ע"פ במסתרים תבכה נפשי ומי איכא
 בכיה קמי שמיא והא כתיב ונהורא עמיה שרא
 וכו' ותי' הא בכתי בראי הא בכתי גואי כמלא
 בכתי גואי במסתרים תבכה נפשי אבל בכתי
 בראי ליכא שום עלכות ולכן לבע"ת שהוא עלב
 ומתאנח על עונותיו הקב"ה חותר לו וכו'
 אבל בכתי בראי לא תכנס תפלתו שהוא עלב
 עכ"ד . וזהו ידבר נא דבר באזני בכתי גואי
 דווקא . ואל יחר אפק בעבדך כי כמודך כפרעה

ר"ל שמעתי ללעהר והשויתי עבד לקונו כי אתה
 אל טוב ומטיב ומרכה לסלוח :

ח אדוני שאל את עבדיו ונ' . אפ' לרמזו
 הענין עמ"ש בגמ' זכאים דף ל'
 ע"כ אבעיא להו חטאת העוף ועולת כהמה
 ומעשר איזה מהן קודם . וכתבו התוס' דכעין
 בעיא זו איכא למכעבי אבירתו ואבירת חבירו
 וכבוד א"וה . למ"ד משל בן איזה מהם תקדום
 תקדום אבירתו איכא כבוד א"וה למ"ד משל בן
 תקדום כה"וה איכא אבירת חבירו דתקדום
 לכא"וה דתניא יכול א"ל אביו אל תחזור אבירה
 יכול ישמע ת"ל וכו' הרי אס אביו א"ל לעשות
 כבוד לו ולא תחזור אבירה אין שומע לו . תקדום
 אבירת חבירו איכא אבירתו דקודמת לאבירת
 חבירו וכו' ש"ך קודם וכו' ע"ש . וכתום קידושין
 ר' ל"ב ובכ"מ ד"לג פשטו דאבירתו קודם וכו'
 ע"ש וזהו ששאל הת"ח היש לכם אב או ר"ל
 אבירת אב ואס ר"ת . א"ח ר"ת אבירת חבירו
 איזה מהם קודם כמו שנסתפקו התוס' זל והשיב
 יש לנו א"ב ר"ל אבירתו קודם ודו"ק :

ט א"נ אפ' לרמזו למה דא'י בגמ' ברכות ד'
 בג' וסוף מס' נויר א"ל רב לחייא ברבי
 חטוף ובריק וכן א"ל רב הונא לרבא ברבי חטוף
 ובריק למימרא דמברך עדיף והתניא ר' יוסי
 או' גדול העונה אמנ יותר מן המברך וא"ל
 ר' נהוראי השמים כך היא תדע שהרי גולויירם
 יורדים למלחמה ונבורים נולחים כתנאי דתניא
 א' העונה אמנ וא' המברך במשמ' שא שממחרין
 למברך תחלה ופי'רשי זל שנותנים לו שבר ע"ש .
 והרמ"בס זל בה' ברכות פסק כרב ורב הונא' וכן
 פסק מר"ן זל בש"ע א"ח סי' ר"א ס"ד חטוף
 ובריק ע"ש וזהו שש"ח הת"ח היש לכם א"ב . ר"ת
 ברוך אתה . או א"ח . ר"ל חזירת אמנ . לזה השיב
 יש לנו א"ב ר"ל ברוך אתה דהיינו שמברך עדיף
 והראיה זק"ן וילד זקונים שא"ל רב לחייא ברבי
 וכן רב הונא לרבא ברבי חטוף ובריק . וזהו
 כוונת הסמיכות האיש אשר כמלא הנבי' בידו
 ר"ל שהוא המברך הוא יהיה לי עבד כי גדול
 העונה אמנ יותר מן המברך כס' ר' יוסי .
 אכן יאודה ס"ל כרב ורב הונא שא"ל לבריה
 חטוף ובריק והכי פסק רמ"בס זל וזהו ויגש שו'
 יאודה ויאמר כי אדוני המברך עדיף וכאמור .
 א"כ

יא"נ ארומי שאל . יל' דלא מלינו שש אוקס
 יוסף היט לכס אב או אח שא הם מענמס
 השיבו לו אין מרגלים אנחנו אלא בניס אנחנו
 שנים עשר אחים וגו' ככתוב בפ' מקץ . ועוד
 גבי יאודה ש"ל אביו למא הרעותס לי להניד
 לאיש שיש לכס אח וא"ל שאל שאל האיש לנו
 ולמולדתנו לאמר העוד אביכס חי היט לכס אח
 וכן לא כתוב ששאל להס היט לכס אח . אמנס
 כ"ל ליטב ותחלה נדקדק מהו אמרו ארומי שאל
 את עבדיו לאמר תיבת לאמר יתירה גס שס גבי
 יאודה שאל שאל האיש לנו ולמולדתנו לאמר וגו'
 מלת לאמר יתירה . אמנס כוונת יאודה לומר
 מבח שותיו ניכר שרנונו לשאל היט לכס אב
 או אח וז"ל ארומי שש את עבדיו ששות הרבה
 ומכלל שותיו הבננו שרונה לשאל ולאמר היט
 לכס אב או אח . וכן גבי יאודה שהשיב לאביו
 שאל שא הא' לנו ולמולדתנו ששות הרבה וראינו
 שרונה לאמר העוד אביכס חי וגו' :

ועפ"ז יש לישב קו' א' דבפ' בשלח כתיב כי
 השבע השביע את בני ישראל לאמר .
 והעליתם את עלמותי מזה אתכם . ומקשים גבי
 השבועה שהשביע יוסף את אחיו לא כתוב אתכם
 שא והעליתם את עלמותי מזה בפ' ויקי ע"ש .
 ולפי האמור יען דבמלת לאמר שכתב כוונתו
 לומר והעליתם . אתכם הגס שלא נו' אתכם
 בדבריו ודו"ק :

יא היש לכס אב או אח ונאמר יש לנו אב
 זקן איתא בגמרא א"ר שעזר גדול
 העושה לרקה בסתר יותר ממריעה דאילו גבי
 מר"ע כתיב כי יגורתי מפני האף והחמה ושו
 בעושה לרקה כתיב מתן בסתר יכפה אף ושחר
 בחיק חמה עזה ופליגא דר' ינחק דאמר ר' ינחק
 אף כופה חמה אינו כופה וכו' רש"י פירש ר'
 אלעזר ס"ל האי שחר בחיק ארישא קאי ושחר
 בחיק יכפה חמה עזה עוד איתא מפני שיבה
 תקום והדרת פני זקן זקן שקנה חכמה וזקן
 קאי ארישא ת'קום והדרת פני זקן וזהו רמז היט
 לכס אב ר"ל אלעזר דס"ל מתן בסתר כופה אף
 וחמה או אח גמט' עס הכולל י' ר' ינחק דס"ל
 אף כופה חמה אינו כופה ויאמר יש לנו אב ר'
 שעזר שכופה אף וחמה והראיה זקן שקנה חכמה
 וקאי על מלת תקום ה"ל ושחר בחק יכפה

חמה עזה וקאי ארישא :
יב והיה בראותו כי אין הנער ומת שאלונו
 א"ך כתיב והיה ל' שמחה הו"ל
 ויהי בראותו וגו' . והשכתי כי כן כוונת הכתוב
 והיה בראותו ברוחה אוחו יהיה לו שמחה . כי אין
 הנער ומת ר"ל אבל כשאין רוחה לנער קאי ומת :
 (ור"נ) שכוונת יאודה לומר אס כשרואה שאין
 הנער ימות תי"מ זהו שמחה שיכלל מן
 הנער אבל אפשר שלא ימות אלא ישאר כנער
 וימוק והולך עד שימות וזהו לער גדול וז"ל והיה
 בראותו כי אין הנער ומת זהו שמחה אס ימות
 תכף אלא והורירו ביגון שאולה) :

יג והקור נשמע רמז למ"ש ר"ל בש"ע א"ח
 הלכות ר"ה סו' תקפו ס"ב הגזול
 שופר ותקע בו ילא והטעם כתבו לבוש ומ"א
 דאין גזל בקול וכן הלכות מגילה סו' תרלא ס"ח
 הגזול מגילה וקרא בה ילא וכתבו שס לבוש
 ומ"א דאין גזל בקול וזהו רמז וה'קל נש"מע
 ש"פר מ'גילה קולס נשמע דאין גזל בקול וזהו
 רמז במס' והקל נשמע וקיל שופר חזק לרמז דאס
 תקע בשופר של גזל דילא וזהו והקול נשמע
 וקול שופר :

יד ובני דן חושים . יראה לי לרמז הענין
 ע"פ מה שנחלקו לענין חזי
 שיעור אס חייב לקיים מ"ע או לאו . הרב ח"ד
 ז"ל ס"ל חייב לקיים חזי שיעור מ"ע דמקרי מלוא
 דכמו ח"ש דל'ת אסור כן נמי ח"ש דמ"ע מלוא
 אמנס הר' חק"ל ז"ל ס"ל דאין ח"ש מלוא . והענין
 הוא ליל פסח אס יש ח"ש מלא חייב לאכול או
 אינו חייב לאכול . להרב ח"ד חייב לאכול דח"ש
 חשיב מלוא ולהר' חק"ל אינו חייב . והר' חק"ל
 בס' מערכי לב ז"ל הביא ראיה להח"ד ז"ל מלות
 פיור דהיא זכר ונקבה ואס נולד זכר או נקבה
 הו"ל ח"ש וקיים מלות פ"ור ע"ש . וזהו ובני דן
 ר"ת דבר נקבה . חשים . ר"ת חזי שיעור יתשב
 מלוא ובאמור עוד הביא ראיה הר' חק"ל להח"ד
 ז"ל מערי מקלט דכתיב שש ערי מרלט תהיינה
 ג' בא"י וג' בעבר הירדן ומר"עה עשה ג'
 בעבר הירדן וא"י במד' אף שלא היו קולטות ג'
 שבעבר הירדן עד שיהיו ששה עס ג' שבא"י אפ"ה
 אמר משה מלוא שבה לירי אקיימנה . נמלא
 שח"ש חשיב מלוא עכ"ד . ועפ"ז כ"ל לרמז הפ'

עם זו ויראתי לי תהלתיו יספרו הכוונה או' הנביא
 ע"ס ר"ת ערי מקלט : ז'ו רת זכר ונקבה : אשר
 ייראתי ל'ו ר"ת למזוה יחשב והרהייה תהלתיו
 יספרו גבי מקלט אמר מר"ע מלזוה הבאה לידי
 אקיימנה כמלזוה חשיבה מלזוה : וכן חס כולד לאדם
 בן מברך שהחיינו ועושה סעודה ושמחות כמלזוה
 אפי' חזי מלזוה חשיבה מלזוה : וכוה יובן המסרה
 ז'ו שנים : עם ז'ו ויראתי לי : הודיעני דרך ז'ו
 אלך : לרמוז ע"י ז'ו זכר ונקבה אזי אלך בדרך זו
 בכל מלות עשה שחזי שיעור מלזוה לקיימה :

פרשת ויחי

א ויחי יעקב : אפי' לומר רמז כי הגה הדרוק
 נקרא בשם יעקב והו' ויחי יעקב
 בעו"הו שהוא ארץ מזרים לפי שהארץ מניח
 בעו"הו : שבע עשרה שנה שבע עשר ידות :
 והי ימי יעקב ל' לער לפי שהלדיק מלעבר כזו
 העולם ואין לו מנוחה אלא בעת עסק התורה
 והו' שני ל' שגון עסק התורה היא חייו שבע
 שנים שיסבע ויתרוה בשגון התורה והרבעים
 שיהא רובץ בתורה דכתיב יששכר חמור גרם
 רובץ בין וכו' ומאת רמז שימית את עלמו על
 התורה ככתוב אדם כי ימות באוהל שנה שיהא
 משונן ומחודד בתורה כדכתיב וחפץ ה'
 בידו יללח :

ב א"נ ויחי יעקב וגו' : יש לדקדק למה אמר
 בתחלה ויחי יעקב : והח"ך ויהי ימי
 יעקב : הו"לל ויחי יעקב שבע וארבעים ומאת
 שנה : ועוד ק' למה הזכיר המועט תחלה והח"ך
 המרובה והלא גבי אברהם ויחזק ושרה הזכיר
 המרובה קודם וכבר הקשה קו' זו קר' בע"הט
 ז' ותי' הטעם שהזכיר המועט תחלה בשביל
 שהיו ימיו מועטים ורעים הזכיר המועט תחלה
 וחי ל"ג שנה פחות מהביו משום דכתיב קללת
 חנם לא תבוא על שקלל את רחל ואמר עם אשר
 תמלא את אלהיך לה יחיה חסרו לו מנין יחיה
 שהוא ל"ג שנה משנותיו עכ"ד : ול"כ לושב הכל
 עפי' מה שנו' ב'זוהק כי אלו היו שנה שחי יעקב
 במזרים הם חיים טובים שראה את בנו מלך
 ובניו ובני בניו אהו והו' ויחי יעקב : שבע
 עשרה שנה הם חיים ולכן הזכיר תחלה אלו
 השבע עשרה שנה אבל ק"ל שנה הם חיים של
 לער כמ"ש לפרעה ק"ל מעט ורעים וכו' ולא
 השיגו את ימי שני חיי אבותי : ולכן כשהזכיר
 ח"ך

טו אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב : יש
 לדקדק למה גבי לאה כתיב אשר
 ילדה ליעקב ולמה גבי רחל כתיב אשר ילד
 ליעקב ולי נראה ליושב גבי רחל לפי כשולדה
 לבנימין מתה ואביו קרא לו בנימין לכן כתיב
 ילד ליעקב כי רחל מתה משא"כ לאה היתה קיימת
 לכן כתיב אשר ילדה ליעקב כנ"ל ליושב :

טז ולקחתם גם את זה : פירשו עכשו
 שהוא אללי מתנחס בו על
 אמו ועל אחיו ואם ימות זה דומה עלי ששלתם
 מתו ביום ה' ע"כ : וזה אללי רמז ג'ס א'ת ז'ה :
 כי מלת ג'ס רומזת לרחל כדכתיב ויבא גס אל
 רחל : וזה רמז לבנימין דכתיב כי גס זה לך בן :
 וה"ת רמז ליוסף דכתיב ויהי ה' את יוסף : והו'
 ולקחתם ג'ס א'ת ז'ה בפעם א' ורו"ק :

יז ויאמרו החיתנו : כמלזוה הן בעיני אדוני
 והיינו עבדים לפרעה : רמז למ"ש
 בזוהר הקדוש דוד המלך היה ישן פחות מס'
 נשמי כשינת הסוס ולכן לא היה עוועס טעמא
 דמותא ודוד מלך ישראל חי וקיים והו' ויאמרו
 החיתנו ר"ל נקראים חיים בעת שנישן פחות
 מס' נשמי וזוהו כמלזוה חן גמט' עם הכולל טן
 בעיני אדוני שלא נישן יותר שאם יישן יותר
 והיינו עבדים לפרעה לסט"ה :

יח ויאמרו החיתנו והיינו עבדים לפרעה
 ראיתי לא' קדוש כב' ראיתא
 כגמרא מהם תקנו עבד ואמה אתם קונים מהם
 ולא הם מהם ולא הם מכס שאם קנה גוי את
 גוי לא קנאו אלא דוקא למעשה ידיו ולא קנה
 אותו קנין הגוף ע"כ : והנה גבי מזרים כתיב
 קנה אותנו ואת אדמתנו בלחם אתה דוקא
 שאתה יהודי וקונה אותנו קנין הגוף ור"ל הפילו

אח"ך חשבון כל ימיו הזכיר המועט קודם לפי שהם חיים טובים כמ"ס הר' בע"הט' זל שהיו ימיו מעט ורעים ואין חיה חיים טובים כי אם יז שנה ולכן הזכיר אותה קודם ואז כתרנו ב' קושיות הנו' :

ג ובשם הר' משה הלוי זל אחי בכ"ו כי ידוע מני שאינו מקיים פ"ו נק' מת כמ"ס גבי חזקיהו כי מת הוא ולא יחיה כשכיל שלא קיים פ"ו גם אל"ד ח' טובים כמת וא' מהם מי שאין לו בנים . גם ידוע שבית ישראל נקראים בשם יעקב ככחו' בית יעקב לבו ונלכה באור ה' והיו ויפרו וירבו מאד ע"י פ"ו אזי ישראל נקראים חיים וזהו ויחי יעקב ע"כ מלאתי . ש נא תקברני במצרים עמ"ס רש"י זל שעפ"ה יהיה כנים ובלגול מחילות ושלח יעשוני מצרים ע"ז והוה ר"ת במצרים ל'ער מ'חילות ר"ב ר'חשים כ'נים (כי ב'ית מתחלפת ב'כף) י'עבדוני מ'צרים :

ד מתה עלי רחל' אפס' לרמוז מ"ס בזהר פ' וישלח ד' ק"ע"ה ע"ה מפני ב' דברים נענשה רחל א' על שאמר יעקב עם אשר תמלא את אלהיך לא יחיה ופתח פיו לשטן וא' על שאמר נדרו וכו' ע"ס . וזה רמז עלי ר"ת ע"ל לא יחיה עוד עלי לנדרו יתאחר :

ה שים נא . או' אמן ש'י לרמוז מי שעונה אמן בתקנה זוכה לש" עולמות ועליו נאמר פתחו שערים ויבא גוי לדיק שומר המונס ש'ומר ל' המתנה כמו ואביו שמר את הדבר שממתיך לענות אמן ובהפך בר מנן מי שהוא אינו עונה אמן עכשו חמור ביותר כאמור בזה"ק שומר לשלול תחתית ומעשה נורא של הר' מרדכי ופק זל בעל הלבוש ידועה בס' דרך ישרה ע"ס :

ו שים נא ירך תחת ירכי . פ"רשי זל והשבע . והק' מהר"אנח זל רלפ"רשי ק' הכפל דקא כתיב אח"ך ויאמר השבעה לי וכו' ומה לורך שבעה אחרת ות' עפ"מס' במס' נדרים פ"ד אמר קונס פתך שאינו חורש בה אם הוא דרכו לחרוש הוא אסור לחרוש בה וכל אדם מותרים לחרוש ואם הוא אין דרכו לחרוש הוא וכל אדם אסורים לחרוש בה . ולכן גבי יוסף כשא"ל ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם . ויאמר אנכי אעשה כדברך א' יעקב לפי דברי יוסף לריך שבעה אחריתי לפי שא"ל ונשאתני

וכו' יודע אני שאין דרכו למלך בזה אלא לריך להשתדל ע"י אחרים שישאו אותי ויקברו אותי במערה . וכיון שא"ל יוסף ברוב קסדו שיסתדל הוא בעלמו אע"פ שהוא מלך לזה חזר וא"ל השבעה לי דזה לא נכנס בכלל שבעה ראשונה עכ"ד . והר' באר יאחק זל בפרד היום הק' על דבריו דלפי דברי הר' יוסף בעלמו נטפל עמו והוא נשא על כתופו ולפי דברי חז"ל שיעקב זזה לבניו שאל יטפל נכרי במיתתו אלא בניו ישאו ג' לדרוס וג' ללפון וג' למזרח וג' למערב אבל אחי יוסף אמרו אין דרכו למלך לישא ולא לוי שעתיד לישא על כתופו את חרון האלונים אין כבוד לשכונה ונחנו לאפרים ומנשה תחת יוסף עכ"ד . הרי שיוסף לא נטפל ולא נשא כמ"ס אנכי אעשה כדברך ואם היה שבעה כדברי הר' איך יתישבו דברי חז"ל . והר' הנו' תי' דשבעה היא דהמילה שהיא חביבה עליהם נשבעין בה שהיא נקיטת חפץ וא"ל השבעה לי בנקיטת חפץ זה וישבע לו . או' מ"ס השבעה לי היינו שיאמר אמן כמ"ס בפ' כל הנשבעין דאפי' בנקיטת חפץ לריך שיאמר אמן עכ"ד . ול"נ לישב ונקדים מ"ס הר' אמרי נועם זל דלא כתב כאן וישם את ידו תחת ירך אביו כמ"ס גבי הליעזר אלא לא קיבל יוסף לשם את ידו תחת ירכי דלא כבוד הוא לעשות זה וכו' ע"ס ועפ"ז א"ס בתקלה א"ל יעקב ליוסף שיש נא ירך והשבע ויוסף לא קיבל כמ"ס הר' הנו' ואח"ך א"ל השבע לי בלא שיש ירך תחת ירכי וישבע לו וכוה א"ס הענין :

(ז ור"ג לישב דברי מהר"אנח זל דהא דא"ל יוסף שיסתדל הוא בעלמו אינו ר"ל שהוא ישא את ארונו וכו' שזה ודאי אין דרך ארץ למלכות כמש"ל אלא יעקב סבר שישלח את ארונו ע"י אחרים להוליכו ולקוברו במערה והוא ישא במצרים אבל יוסף א"ל אני אשתדל בעלמי ר"ל שיעלה עם ארונו לחברון ולקוברו ולכן הולך שבעה אחרת על זה . והכי דייק ל' הרב הג"ל יודע אני שאין דרך המלך בזה אלא לריך שיסתדל ע"י אחרים שישאו אותי ויקברו וכו' משמע שהיתה כוונת יעקב אע"ה לאמר ליוסף שרק יסתדל להעלות את ארונו ע"י אחרים ולקוברו במערה ויוסף א"ל אנכי אעשה כדברך שאני בעלמו אשתדל לעלות עם ארוני וכו'

וכו' ודר"ק ע"ד :

ח ויברכם ביום ההוא לאמר : הרי"בע
תרגם כיומא דמהולתא וכו' ע"ש
וכל המפר' ז"ל נתחבטו בו מהיכן הוליא זה
עיון עליהם : ול"כ על כי כתיב גבי מילה וכיום
השמיני ימול בשר ערלתו ולכן רמז ביום ההוא
כיומא דמהולתא כנ"ל :

ט כי באפס הרגו איש : פרש"י על יושבי שכם
וכו' ע"ש : ול"כ מלת איש א"נשו יושבי
ש"כס : יששכר חמור גרם : אפ' לומר דרך הלזי
על מה דאי' בגמ' פסחים ד' מ"ט אר"ע כשהייתי
ע"ה הויתי או' מי יתן ת"ח ואנשכנו בחמור
א"ל תלמידיו רבינו אמר ככלב : א"ל זה נושך
וסוכר עלס וזה נושך ואינו סוכר עלס ע"כ :
וזהו יששכר שהוא הת"ח או' עליו הע"ה חמור
מי יתן לי ת"ח : ולמה לא אמר כלב לזה גרם
שנושך העלמות ג"כ : אחר זמן רב נדפס שער
הפסוקים להרב מהר"ח ז"ל בפרשת וילא שכח
יששכר נתגלגל בר' עקיבא ז"ל ופירש כוונת
הכתוב כמו שפירשתי כאן ע"ש וש"ס אנכי :

י יהודה אתה יהודך אחיך : איתא בגמ' מי
גרם לראובן שהודה יאודה ע"י שאמר
יאודה לך מה ממני עמד ראובן ואמר אני כלבלתי
ילועי אבי כדי שלא יחשדו לאחיה וזהו יאודה
אתה ע"י שאמרת לך מה ממני וע"ז ראובן הודה א"כ
אחיו הנללו מחשדה וזהו יהודך אחיך וכאמר :
יא יששכר חמור גרם : איתא בגמ'
נדרים ד' פ"א ע"א מפני מה
אין בני ת"ח יולאים ת"ח מפני שקורין לאינשי
חמורים וזהו יששכר הוא ת"ח דכתיב ומבני
יששכר יודעי בינה לעתים ולמה אין כניהם ת"ח
מפני שקורין לאינשי חמורים וזהו חמור גרם ע"י
שקורין לאינשי חמורים וכאמר :

יב א"נ או' בגמ' חגיגה ד' ט ע"ב ושבת
וראיתם בין לדיק לרשע בין עובר
אלהים לאשר לא עבדו : היינו לדיק היינו עובר
אלהים וכו' א"ל אינו דומה שונה פרקו מאה
לשונה מאה וא' א"ל ומשום זמנא ח' קרי ליה
לא עבדו א"ל אין לא ולמד משוק של חמורים
עשרה פרסי בזוזא חד עשר פרסי בתרי זוזי
וכו' ע"ש : וזהו יששכר שהוא ת"ח דכתיב ומבני
יששכר יודעי בינה לעתים ושונה פרקו מאה

וא' ולא שונה פרקו מאה והטעם חמור גרם
לא ולמד משוק חמורים וכאמר : וזהו לסוקתי
ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי :

יג א"נ א"ל עתיד הק"כה להנחיל לכל לדיק
ולדיק ש"י עולמות דכתיב להנחיל אוהבי
יש : וזהו יש שכר לת"ח וזהו ג"כ ויש שכר
לפעולתך הכוונה שכר מנות פעולתך הוא ז"ש
עולמות ושכו בניס לגבולס לעו"הב וזהו ג"כ
ועיש על כניה תנחס הכוונה ועיש ר"ת ויש
עולמות על כניה תנחס לעו"הב : והר' ח' נסים
הלוי ז"ל סיים כוונת הכתוב חמור גרם כי הנה
כתבו המפ' ז"ל בטעם ש"י עולמות לכל לדיק ולדיק
לפי שרמ"ח מ"ע וחומש מלכר עולה ש"י כי ה'
פעמים שנים וששים עולה ש"י דר"ק ותשכח :
וזהו יש שכר והטעם ח'מר רמ"ח מ"ע גרם כי
חמר חסר ואו עכ"ד :

יד זבולון לחוף ימים ישכון וכו' : רמז
לחתן מלת זבולון ע"ד יזבלני אישוי
ואיתא בגמרא לעולם ילמוד תורה ואח"ך ישא
אשה דכתיב ועתדה בשדה לך זו התורה אחר
וכנית ביתך זו אשה וזהו זבולון רמזו לחתן
לחוף ימים ישכון שתי תורות שכתב
ותורה שבע"פ שני ימים שתי תורות ישכון
ואח"ך והוא רמז ע"ד והוא אשה בכתוליה יקח
לחוף אניות רמז למ"ש היתה כאניות סוחר
על אשת חיל ישא אשה וכאמר :

טו נפתלי אילה שלוחה וכו' : תי"בע ז"ל
נפתלי מבשר בשורה טובה בישר
דעד כדון יוסף קיים עכ"ד : והקשה המפרש
שם וז"ל ותימא רהבא משמע דנפתלי מבשר
ואומר שיוסף חי : ופרשת ויגש משמע בדבריו
סרקת בת אשר בשרה שיוסף חי על פסוק וכני
אשר וז"ע עכ"ד : ולי נראה ליישב עפ"י מה
שראיתי להתרגום ירושלמי וז"ל נפתלי קליל
לבשר בשורה טובה והוא בישר לאכונא יעקב
מן שרויא דהא עד כען יוסף בחיין עכ"ד
נמצא לפי דבריו שנפתלי בירר תחלה כמו שכתב
בשרויא ואח"ך בישרה סירח : והענין הוא כי
סירח בת אשר לא היתה עממה במלרים אלא
השכטים היו וכשבאו השכטים אלל אחיהם
נפתלי הוא אילה שלוחה בא קודם כולם אלל
בית אביו והגיד להם שיוסף קיים ושמעה סרח
והגידה

הנהגורה ליעקב אכונא ודברי שניהם אמת בתחי' כפתלי ואח"ך סירח וכן יש ליושב דברי י"בע אף שלא כתב בשרוויא יגיד עליו רעו תר' ירוש' והוא יזיב וקיים כנ"ל : ועפ"ז יש לי לרמוז זה בפסוקים מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך . נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר : הכה יש לרקק אמרו מאשר מ'ס יתירה הו"ל למימר אשר שמנה לחמו אמנם עפ"י האמור אתי שפיר דקאי על סירח בת אשר שבישרה לאכונא שערין יוסף חי . והוא מאשר ר"ל בת אשר שמנה לחמו דהיינו שסרח בת אשר האריכה ימים בשביל שבישרה ליעקב שיוסף חי והוא והוא יתן מעדני מלך שיוסף חי במארים ונותן מעדני מלך שהוא מלך ויתן מעדני מלך . נפתלי אילה שלוחה ר"ל מהיכן שמעה סירח בת אשר שיוסף חי שלא הלכה עמהם למארים אלא שמעה מן נפתלי אילה שלוחה קודם לאחיו ובשר בכית יעקב שיוסף חי והוא הנותן אמרי שפר שיוסף חי ואזי סירח בת אשר בישרה ליעקב שיוסף חי ובאמור :

טז א"נ נפתלי וגו' . הק' הרב מנחת יהודה ז"ל למה נפתלי לא הזכירו אחר דן כסדר חולדותם דן ונפתלי והזכירו אחר גר ואשר ולא תי' . ול"כ עוד להקשות למה יעקב אע"ה בירך לרן ולגר ואשר ואח"ך לנפתלי ומר"ע כוזאת הכרחה בירך לגר ולרן ונפתלי ואשר ולא כסדר תולדותם כי שפחת רחל בלהה ילדה דן ונפתלי וזלפה שפחת לאה ילדה גר ואשר ולא יעקב אע"ה נקט כסדר ולא מר"ע נקט כסדר . ואחר העיון נראה לומר כי יעקב אע"ה אהבתו כבלהה שפחת רחל יותר מזלפה שפחת לאה והראיה אחר שמתה רחל הניח נטתו באהל בלהה ומפני זה ראינו בבל יזועי אביו כמש"ל שאמר אחות אמי היתה לרה לאמי שפחת אחות אמי תהיה לרה לאמי ולכן יעקב אע"ה בירך לרן שהוא בן בלהה קודם לגר שהוא בן זלפה ואח"ך בירך לגר שהוא בן ראשון לזלפה וכיון שכירך את בן זלפה קיים לבני זלפה ובירך לאחר ג"כ ואח"ך בירך לנפתלי בן שני לבלהה . ומרע"ה שהוא מלוי בן לאה תביכה ליה זלפה ולכן בירך לגר קודם ואח"ך לרן שהוא בן ראשון לבלהה וקיים לנפתלי

ג"כ שהוא בן בלהה ואח"ך לאחר שהוא בן שני לזלפה ור"ק : **יז א"נ** נפתלי אילה שלוחה וגו' . רמזו ללשון ע"ד מה יתן לך ומה יוסף לך לשון רמיה ונק' נפתל ועקש והוא נפתלי זהו הלשון הוא אילה שלוחה מכל האיברים לדבר בעדס כי אין בלעדו מן הגוף מדבר ונק' אילה לרמזו למ"ש במד' וכזוהר שהאילה היא לרקת מן הבהמות והחיות וכשהם למאוס מתקבלים כל החיות אלה וזועקת ונענית וז"ש הכתוב כאיל תערוג על אפיקי מים וכו' ע"ש בן הלשון בעד כל הגוף . אמנם דווקא שלוח הוא לעובה ולא לרעה ח"ו ע"ד לתקוני שדרנוך ולא לעוותי והוא הנותן אמרי שפר אמרים טובים ונכוחים . ומורי הרב עבדא סומך ז"ה מפר' כוזאת הגמ' במ"ש מילי לא ממסרן לשליח כי הלשון הוא שליח בעד כל הגוף באמור ופעמים אדם מתפלל בתפלה ולכו כל עמו לא דוקא ללשון מדבר והלב והאיברים קושבים במלי דעלמא והוא שמוכיח הח' באמרו מילי לא ממסרן לשליח אלא לריד כל הגוף לכיון בעת התפלה עכ"ד ז"ל :

יח ואפי"צ בישראל . פ"רשי ז"ל שאין לך סופרים ומלמדי תינוקות ועניים שהם מבני שמעון וכו' וזה שמעון ר"ת ש'לוחים (שהולכים לקבץ מעות) מ'למדי תינוקות ע'ניים ו'סופרי כ'פואים : **יט גר** גרוד . רמז לחכם המוכיח שוכיח את עלמו תחלה ואח"ך לאחרים ככתוב התקושטו וקשו קשטו עלמך ואח"ך קשטו את אחרים כדי שלא יהיה כאותו הדור ויהי בימי שפוט השופטים ששפטו את שופטיהם אס א"ל עול קיסם מבין עיניך א"ל עול קורה מבין עיניך והוא ג"ר זה חכם המוכיח לישראל גרוד יגורנו לעלמו בתחלה ואח"ך לאחרים והוא יגור עקב לאחיים : **כ מאשר** שמנה לחמו מ'ס יתורה למה ובן מרע"ה אמר ברוך מבנים אשר מ'ס יתירה . ונ"ל עמש"ל אשר בן יעקב יושב על כתף גיהנם וכל מי שקורא משנה מניל אותו והוא שמ"נה או' משנה לכן כתוב מ'ס יתירה לרמזו למשנה :

כא האספו ואגידה לכם וגו' אי' כזוהר

פ' ויחי ד' ר"מט ע"א פ"ח יעקב התכניס לגבי סיקרה ועבד בה פירון לעלמא ולית לך דרע בעלמא דלא אית ביה איבה דיעקב בגין דאיתו אתערותא לעילא וכ' המגיה שם היינו סוד הספיקים הנז' בפ' תרומה והענין שמאיתו היחוד שנעשה ע"י יעקב בעת פטירתו לנו איובלים בכל דרע ודרע עכ"ד וזהו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים שאובלים בכל דור ודור מאיתו יחוד וכאמור :

כב דן

ידון עמו כא' שבטי ישראל רמז לדיון שידון את ישראל השפל והאכזר כמז הגדול וזהו דן זה הדיון ידון עמו השפל כאחד שבטי ישראל בקטון כגדול תשמעון לא תגורו מפני איש יחי דן נחש עליו דרך שפופון עליו ארץ רמז למא דאי' בגמ' הנהו שקולי דחמרא קברו ליה דני דחמרא שקל גלימיהו איתו לבי דינא ח"ל הב להו גלימיהו ח"ל דינא הכי ח"ל למען תלך בדרך טובים הב להו אגרייהו ח"ל דינא הכי ח"ל וארחות דריקים תשמור ע"כ והק' המפר' זל למא הביא לו סיפיה דקרא וארחות דריקים תשמור ולא די לו בריסיה דקרא גופיה והנה יש לישב הענין כי הנה ידוע דרך הוא ה"ל זמן הרבה ודשו בו רבים ואורח הוא יש לו זמן מועט משדשו בו רבים והנה אם תתמנה בזו המעשה הם שומרי שבר וחייבים לשלם וא"כ מ"ש לו ליתן גלימיהו הוא לפני משו"הר אמנם מ"ש ליתן אגרייהו הוא לפני ולפנים משו"הר ולכן כשא"ל ליתן גלימיהו שהוא לפני משו"הר ח"ל למען תלך בדרך טובים אמנם כשא"ל ליתן אגרייהו שהוא לפני ולפנים משו"הר ח"ל ואורח דריקים תשמור באורח שה"ל זמן מועט כן לפני ולפנים משו"הר אין הולכים בו כי אם מעט מהמעט וזהו יחי דן כ'חש רמז לדיון שהוא דמיון לנחש כמו הנחש חיליה בפומיה כן הדיון חיליה בפומיה לחייב ולזכות לרון ולפטור ולעשות פשרה בניהם כמש"ה ויהי דוד עושה משפט ולדקה לכל עמו איזו משפט שיש בו לדקה הוי או' זה פשרה ופעמים עושה לפני משו"הר וזהו עלי דרך למען תלך בדרך טובים ופעמים לפני ולפנים משו"הר וזהו עלי אורח וארחות דריקים תשמור כמו שזכרנו

לעיל הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור הכוונה שריד הדיון לחקור הבעלי דינין שמא הם משקרים בטענותם ונמלא כל מה שטענו נסתר בניינם כמו ששמעתי מקרובי מהר"ר ח"ד אהרן ח"ר משה הלוי זל ששמע מעשה נורא על הר' המוכהק ח"ר שלמה לנייחדו זל שפעם א' באו לפניו שני בעלי דינין וטען התובע את חברו לומר לויתי לך מנה בלד חילן א' והלה או' לא היו דברים מעולם לא לויתי ולא ידעתו את החילן א' הרב לתובע לך והבא לי עלין מן החילן הנז' הלך להביא וחכירו ישב לפני הרב עד שיביא עליו הנז' כיון שנתעכב זמן מה ח"ל הרב לנתבע חכירך נחעכב הרבה יותר מדאי ח"ל רבי החילן הנז' הוא רחוק הרבה ח"ל רשע עכשיו אמרת איך יודע לא החילן ולא לוית וא"כ כיון שהחזקת בפרן קוס שלם וכן שמעתי ממנו על מוריניו הר' משה חיים זל כמה וכמה מעשיות שהיה חוקר ומדקדק עם הבע"ד להוציא הדין לאמתו וזהו הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור כן הדיון שיחקור וידקדק את בעלי הדין עד שיפולו מדרכיהם ויוציא הדין לאמתו וכאמור :

בג רישועתך קויתי ה' רמז למ"ט

שהשכינה היא בגלות עם ישראל ככתוב וכפשעכם שלחה אמנם ואי' בתקונים ביומא דר"ה וביורה לועקים ישר הב לן מזוני הב לן חיי ולית מאן דמשגח על שכינתא דאיחא בגלותא כי העיקר להתפלל וללעוק על השכינה שהיא בגלות לא על מזוני עד"מ למלך שה"ל אהוב ומרוב אהבתו נתן לו המלך מלכות מפואר להודיע לכל שהוא אהוב למלך והנה ברוב הימים זה האהוב קרע לבוש המלך והשליך אותו בחולות כשמוע המלך כעס עליו והוציא אותו מעיר המלוכה והיה הולך נע ומטולטל רעב ולמא בחוסר כל ולועק לכל עובר ושכ אין לי מזונות אין לי מחיה והמלך כשמעו כן חרה אפו ואמר על המלך ועל המחיה לועק ואינו לועק על המלכות שנתתי לו שקרעו והשליכו לאשפה ולא יעלה אל לבו והנה נודמן אליו א' פקח ח"ל למא לך כי תזעק ח"ל אהוב הייתי למלך והמלך נתן לי מלכות מפואר באהבתו אותי ועכשיו אני קרעתי לבוש המלך והשנכתי

והשלכתי אותו באשפה והמלך כעס עלי והוילאני
 מעור מלוכה שלו ועכשיו אני רעב ולמא בחוסר
 כל ולועק ל המלך והמלך אין מטה לי אוון ח"ל
 הפיקח אם תראה שיהא המלך מטה לך אוון
 תלעק לומר אני קרעתי לבוש המלך וחללתי
 יקרו והריני מתחרט על העבר וזה וזה וע"ז
 המלך מטה לך אוון וכן היה לך בשביל הלבוש
 של המלך אזי המלך נתמלא רחמים עליו והשיבו
 לעיר המלוכה למקומו הראשון והנמשל המלך
 הקב"ה וישראל הם ההובים שלו ככתוב ורע אברה'
 אהבי והנה ע"י שישרט עושים רש"מ השכינה
 שרויה ככתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם
 והיא מלבוש מצואר והנה בעו"הר ע"י העונות
 מכביר גרפה רשכיתת ותדר בגלות ולכן לריך
 לזעוק בשביל השכינה לא בשביל חיי ומזוני
 וזהו ה' חננו לך קוינו בשבילך ולא בשבילנו ואם
 קוינו בשבילך אז גם אנחנו נושענו וזהו אף
 ישועתנו בעת זרה וזהו ה' הושיעה בשבילך לנו
 קוראים אזי המלך יעננו ביום קראנו וזהו
 נושעתך קויתי ה' ולא לנו וכאמור :

כד גר גדוד יגורנו חפ' לרמוז כי ג'ר נ'י
 ז' רמוז לשבת ומי שקונה לשבת הרבה
 השבת פורע לו כמ"ש לו עלי ואני פורע כמו
 שמלינו ביוסף מוקיר שבי שהיה קונה יותר
 לכבוד שבת ונטל כל ממנו של גוי ח' כדאיתת
 במס' שבת וזהו ג'ר רמוז לשבת אם האדם
 ג'רוד יגורנו שיקנה לכבוד שבת הרבה יותר
 והוא ר"ל השבת יגור עקב שיסלס לו בסוף
 כאותו מעשה וזה רמוז בוזאת הברכה ברוך
 מרחיב גר ר"ל שקונה הולאות לשבת ביותר
 כיוסי מוקיר שבי ואז ב'כ"ב שכן ר"ל הגוי שהיה
 שכנו לקח יוסי מוקיר שבי כל ממנו וזהו וטרף
 ז'רוע זהו הממון שהוא זרועו של אדם אף
 קדקוד ר"ל אף שמכר כל ממנו ועשה אותו
 הכנים טובות וגדגליות והניחם בראשו והיה
 הולך בגשר ונפלה לים ובלע אותה הדג וז'
 אותה הלייד וקנה אותה יוסי מוקיר שבי ונתעשר
 ממנה וזהו אף קדקוד שהניחו בראשו כנו' :

כה א"נ רמוז למ"ש שריך האדם לקנות ללורך
 שבת בכבודו ובעלמו אף שיש לו בנים
 ומשרתים כמו שמלינו בגמ' פתמים כל ח' וא'
 מתעסק ללורך שבת בעלמו וזהו ג'ר רמוז לשבת

הנה שיש לו משרתים וזהו גדוד יגורנו עכ"ז והוא
 יגור לכבוד שבת עקב על עקבו ח"כ רמוז
 למ"ש בגמ' ג' כל זמן שמזקינין מוסיפין נבורה
 ד'ג כ'חש ח'זיר וסי' לא ירח ממנו כד'ח ר"ת
 כ'חש ד'ג ח'זיר וזהו ג'ר ח'ו' ד'ג גדוד יגורנו
 והוא יגור עקב שכל זמן שזקיין יוסיף כח :

כו א"נ רמוז למ"ש רכני אשכנו עמ"ש אין כן
 דוד בא ער שיבקש דג לחולה ולא
 ימלא עמ"ש בגמ' שבת מ"ט ד'לת מהדר אפיה
 מ'גימל לומר שריך העשיר לחזר אחר העני ליתן
 לו וכעו"הר העני מחזר אחר העשיר ואין כותנים
 לו והנה הת"ח נק' חולה כדרכיב כי חולת
 אהבה אני ואין מי שימלא לו מעות וזהו אין
 כ"ד בא ער שיבקשו דג לחולה זה הת"ח
 ש'הדל מחזר על העשיר שהוא ה'גימל ולא ימלא
 עכ"ד וזהו גר גדוד יגורנו שריך ה'גימל
 שהוא העשיר לחזר אחר העני שהוא ה'רלת אבל
 בעו"הר באלו הימים והוא יגור עקב ה'דל
 מחזר אחר ה'גימל והלואי שיתנו לו :

כז א"נ ג'ר גדוד יגורנו ס"ת דוד לרמוז למ"ש
 בזוהר פ' מקץ ד' ק"לח ע"ב שהיה
 דהמ"עה נזהר מעונות שאדם דש בעקיבו והיה
 יולא למלחמה ונולח כמ"ש ארדוף חיובי ואשמירם
 ולא אשוב עד כלותם וד' מלכים הם מה ששאל
 זה לא שאל זה דוד אסא יהושפט חזקיה וכו'
 ע"שכ וזהו גר גדוד יגורנו זה דוד שהיה יולא
 למלחמה ונולח לפי שהיה נזהר מעונות שאדם
 דש בעקיבו וזהו והוא דוד יגור עקב :

כח א"נ רמוז למש"ל כל המהגאה חכמתו
 מסתלקת ממנו עו"ה בשוח"ט
 בא"ב אות מ התו' משולה לחכית מליאה רבש
 אם נתת לתוכה רביעית מים יולא כנגדה רביעית
 רבש כך אם הכנסת רברים בטלויס בתוך לבך
 ולא ר"ת כנגד עכ"ד וזהו גר ר"ת ג'אזה
 ד'ברים בטלויס אם גדוד יגורנו אם האדם מתגאה
 אז מדבר רברים בטלויס אזי והוא שהוא ג'י' וס'
 ועס ד' ח'ו' הם כ"ב ח'ו' התורה יגור עקב שיולא
 כנגד ר"ת וכאמור :

כט מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני
 מלך מאשר ח'ו' ר"ס ח"ס לרמוז
 שמסלק ממנו הנאות שהיא אש בוערת וע"ז
 שמנה לחמו היא התו' שאינה מסתלקת ממנו
 ותהיה

השמטות

לפרשת נח

ותנה התיבה בחו' השבעי וכו' . איתא בזהר
 פרשת בהעלותך ד' ק"מט ע"כ דרשו
 את הפסוק הזה על חו' תשרי וז"ל חו' תשרי
 ספרין גניזין תמן כתיבה וכו' ע"ש . ואפשר א"ס
 אדם שב בתשובה בחו' תשרי אזי כנס את ש"ן
 במילת תיבה ויהיה תשובה וזהו ותשב אליו אל
 התיב ואזוי תהיה תשובה שלימה :

לפרשת תולדות

יקרבו

ימי אבל חבי ואהרנה את יעקב אחי
 ז"ל מלח את יתירה ואפשר לרמוז מ"ש
 באגדתא דבראשית שבסוף ס' שתי ידות וז"ל ויאמר
 עשו בלבו שכל מה שחשב בלבו הקב"ה מפרסמו
 ומה חשב בלבו הלך אלל ישמעאל שגא' וילך עשו
 ש ישמעאל ח"ל ח"ן זה דרך ח"ן שיהרוב חני את
 אבא שא אתה הורנו מפני שאתה אחיו ח"ני
 אהרוב את יעקב ואני ואתה כירש את העולם
 כלו כך היה חומר עשו בפיו אבל בלבו היה
 חומר אחר שישמעאל יהרוב את אבא ואני את
 יעקב חני חורר והורג את ישמעאל וח"ל למה
 הרגת את אבא ואני אירש כל העולם כולו
 לעלמי וכו' ע"ש בארוך וזהו ויאמר עשו בלבו
 יקרבו ימי אבל חבי ע"י שיהרוב אותו ישמעאל
 ואזי חני אהרנה את לרבות ישמעאל יעקב אחי
 ואזי אירש לעולם לבדי :

בשמוע

עשו את דברי חביו וילעק וכו' אמרו
 באזהק כל הגלות שהיה בשביל אותה
 בכיה שככה עשו ובכיתו היתה בשביל כבוד
 חביו לקבל הכרעה מן חביו כי הוא חושב לכבוד
 חביו לדבר גדול . וכנהגות על הזוהר מהרב
 זהרי חמה ז"ל כתב וז"ל ומכאן יוכן קאת שקול ש
 דעות בדקות ויזהר האדם בכל מעשיו בכוונות
 טובות עכ"ד והרואה דברי הזוהר חנו' יבער לבו
 בקרבו כאש גחלת עד היכן הגיעה עבוד' הית
 ואפי' בלא מעשה שא בכוונה בלבד כ"כ עושה
 כ"ש במעשה ובכוונה שניהם כא' טובים הש"ת
 יזכנו לעובדו בלב שלם ובנפש תפלה מעשה
 וכוונה בלי פנייה כלל ועיקר שא רק לעבודתו
 ית' דווקא חביר :

ותהיה שמנה לרמוז שיאמר שמעתה אליבא
 דהלכתא כמ"ש גבי דוד ויהי דוד לכל דרכיו
 משכיל בעסק התורה ואזי זה' עמו שהלכה
 כמותו . וזהו והוא יתן מערני מלך לומר
 שמעתה אליבא דהלכתא :

א"נ

שמנה לחמו . לרמוז למנות הדקה
 שתהא מממון היתר ולא מממון איסור
 ולא מבעייה שאין נותנים שכר אלא אהרבה
 מעניסין לו עליה וזהו בדקה תכונני רחקי
 מעושה וכו' וממחיתה כי לא תקרב אליך וזהו
 שמנה לחמו דייקא ומזה הוא נותן לדקה
 וזהו והוא יתן מערני מלך :

רא יששכר

חמור גרם . נפתלי חילה
 שלוחה . ח' במ"ד חזיה בני
 גפתלי שהיו לומדים חורה שלא במקומם נטלו
 שכר שא' שאמר ומנפתלי שרים שא' בני יששכר
 ע"י שהיו לומדים תו' במקומם נטלו שכר מאתים
 שגא' ומבני יששכר יודעי כינה לעתים ראשיהם
 מאתים . ע"כ הפ' ח' הא' לך שלמה ומאתים
 לנוטרים את פרוי אלו שנוטרים את כרמם ואינם
 הולכים לעיר אחרת מאתים עכ"ד . וזהו יששכר
 חמור וכו' וירא מנוחה כי טוב ליטב בארצו
 וללמוד תו' ואת הארץ כי נעמה לשמור את
 פירותיה לכן ויהי למס עובד גי' ד' ב'ית ד'ין .
 לרמוז ראשיהם מאתים . אמנם נפתלי חילה
 שלוחה שהולך ללמוד תו' וזהו הנותן אמרי שפר
 בעיר אחרת . ח' חילה ר"ת שא' יקח לשבח
 ה' לומוד ככתוב הא' לך שלמה . נמלא דיש ב'
 גוונות שכר לימוד התו' . מי שהוא למד בעירו
 נוטל מאתים ומי שהוא למד בעיר אחרת נוטל
 שכר שא' ה' פעמים מאתים . וזהו ושננתם לבניך
 לימוד התורה יש בשבתך בביתך ויש ובלכתך
 בדרך ללמוד בעיר אחרת ודברת ב'ס ר"ה ב'שכר
 מ'אתים וזה דוקא בשבתך בביתך שנוטל שכר
 מאתים אבל מי שהולך לעיר אחרת נוטל שכר
 שא' וכאמור . וזהו א"ס בחקתי תלכו ח'ס ר"ת
 שא' מ'אתים תקחו שכר שא' מי שהולך לעיר
 אחרת ומאתים מי שיושב בעירו . ח' בחקתי
 תלכו לעיר אחרת . וב' ואת מלותי תשמרו
 בעירכם :

תס ונשלם דרוש ספר בראשית

השמטות

פרשת תולדות

ויאמר אבימלך אל יחזק לך מעמנו כי עלמת ממנו מאד כתב הרב ש"ח ז"ל איתא בגמרא הוי משתדל עם מי שהשעה משחקת לו א"ר פפא לא למזבן מניה ולא לזבניה ליה דחטיף ליה מזליה ופרש"י ז"ל דעדיף ליה מזליה ונלח ליה להאי עב"ד ויחזק אבוגא ע"ה שהיה השעה משחקת לו דכתיב ויגדל האיט וכו' ויקנאו אותו פלשתיים שמזלו כולא אותם ומסתברא שלא היה רוצה להשתתף עמם לכן א"ל לך מעמנו ר"ת מ'אנת ע'למך מ'השתתף כ'אנו ו'אתה וא"כ עדיף מולך ואין אנחנו יכולין למזבן ולא לזבניה מניה לכן לך מעמנו :

הקול קול יעקב והידים ידו עשו כתב הר' מטעם המלך חלקי' ד' פ"ו משם הר' לב אריה אשכנזי ז"ל משם המקובלים ז"ל על פסוק כי י'ד על כס י'ה כמו שחקר משה משם הו"ה ו'ה כן חקר משם ארנות י'ד ומשם אלהים י'מ אותיות י'דים ע"ד השיב אחר ויטו מפני אויב עב"ד וזהו רמז הקול קול יעקב ע"י שעוסקים בתורה אזי שם הו"ה ב"ה לא יחמר ואם ח"ו לא יעסקו בתורה אזי נחמר משם הו"ה ו'ה ומשם ארנות י'ד ומשם אלהים י'מ אותיות והידים ורבה שומעת בדבר יחזק אל עשו בנה וילך עשו השדה לצור זיר להביא ורבה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר הנה ז"ל בהני פסוקים בפסוק ראשון לא כתיב מה שמעה ובפסוק שני כתוב שמעה שאמר לו הביאה לי זיר ועשה לי מטעמים אמנם ראיתי להרב פני דוד ז"ל בסדר היום שהביא מ"ס בזהר ד' ק"מ ע"ב וז"ל בשעת דקרי יחזק לעשו בריה יעקב לא הוה תמן ושכינתא אודעת לה לרבקה ורבקה אודעת ליה ליעקב עב"ד הזוהק והקשה לי גביר א' מה צורך לשכינתא להודיע לה לרבקה מאחר שהיתה רבקה שומעת דכתיב ורבקה שומעת עב"ד ושם חירץ ז"ל בדוחק אמנם לי נראה ליושב הפסוקים הנו' הן מלך קשיא הנו' הן מחמת דקדוקים הנו' והענין הוא כי רבקה שמעה שילחק מדבר עם עשו ולא שמעה הדברים אבל שמעה שילחק מדבר עם עשו

ועשו הלך לשדה לצור זיר להביא אמנם עפ"י דברי הזוהק שהשכינה אודעת לרבקה שכך אמר יחזק לעשו הביאה לי מטעמים וכו' ולכן בפסוק א' לא כתיב מה שמעה ובפסוק שני שכינה אודעת לה לרבקה ורבקה אמרה ליעקב שא"ל הביאה לי זיר וכו' וכזה אתי שפיר כל הקשיות :

השמטות פרשת וישב

ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו ולא יכלו דברו לשלום אפשר לרמז הפסוק על המילה כי הנה כתב הרב פני דוד ז"ל משם הרב מעשה רוקח על פסוק וישראל אהב את יוסף מכל בניו אהב גמט' ח רמז למילה שהיא בשמיני ויוסף כולד מהול וכו' ע"ש ולסיים הפסוק וישנאו אותו אות המילה שהיה אביו אהב אותו בשביל שנולד מהול ולא יכלו דברו לשלום כי הנה פנחס הוא אליהו הנביא ע"י שקנא על ברית נאמר עליו הנני כותן לו בריתי שלום וחס לא יכלו דברו לשלום :

השמטות פרשת ויקי

ויעשו בניו לו כן כאשר אום אפשר למ"ס בגמ' סוטה כיון שתלה כתר יוסף על ארונו של אביו תלו כתריוס בני ישמעאל ובני עשו ג"כ והיה ל"ו כתריוס על ארונו וכו' ע"ש וזהו ויעשו בניו ל"ו כתריוס כ"ן ר"ת כ'תר כ'שיאים בני ישמעאל ועשו :

פרשת שמות

א וארה וחייב אדם לתקן הברית שמות שיפסד מעשיו ויתחרט תמיד בני בפגם נפשו יתאונן ישראל יתמרמר שברא רבים אויבים לקטרב הבאים הנכבדאים בעונו אותם יהיו משחיתים מזרימה מעשיו צוררים רבים יותר משאר העונות אה יעקב אס תמיד יתעב עונו קלקל כשמתו איש וביתו באו איך יהיה שוכב וכיורו בזריות יהיה תורה ותענית ככל אמרו ופסלו ונבחר ענין התיקון

ואלה

ואלה וסתיקון אשר לברית הוא שיתענה
משמחה ועד תלום בתענית נפשו יתמיד
בתוך נהר יטבול ינדר שנתו רגון להיו לעשות
הוא כבושת אפיס יהיה מתודה מלות לרקה
ראוי יעשה מתנות האכיונים אז תמיד יהיה
עניו קטן בעינו אז ישמור שבת וילמד בניו
ילדיו תורה ויוהר בעניית אמנים וקדושים
ראובן וגו' רנה שהיך ושלם במהרה נדריך
שכיבת מטתך עינין ותקן נשמתך למורה ותורה
ירון וירחיק יותר העלבון ויהיה רודף השמחה
ישכים שחיות שיהיה כעשרה ראשונים זהיר
בתפלה ויוהר לטהר נפשו ויתמיד בזהר נעלם
יותר מתקן נשמתו דבור נקי ולדק נכלות פה
תמאס לא יזכר גמול רלים ואכיוני' אתם שבתם
רוקס עכ"ד ומני ומניה הסתייעה מילתא
ב עוד רמז לשנים מקרא וחייב אדם ללמוד
הפרשה שנים מקרא וא' תרגום
בטעמים נקודים יקרא יום ששי ראוי אדם
לקרותה הכנה בזריות אל יום מנוחה
מרבם לרקה רבה יותר מן החול אהבה
תרבה יותר עם קרובך בשבת אהוב יום שבת
ועטפהו בכסות יאה תערוך השלחן ועטרהו
בא שבת אליך ומלאכיו כמש"ל בע"ש שלחן
ערוך ומטה מועתת ונר דלוק מלאך טוב או'
יר לשבת הכאה כן וכו' עכ"מ כו' ותקנתי
הלשון לחות בתוספת נופך
ג עוד רמז לעסק התורה וחייב אדם
ללמוד התורה שיהיה מלמד ומרכיב
תורה בתוך כפולות ישראל יש שבר רב אליו
לעתיד התלמידים באים אליו יום מועד
מלמד לריך ראש יורה מכל התלמידים אס
תינוק ילמדנו עיון קל בתחלה אשר יוכל
שאת ואס בת ילמדנה תיבות ואותיות
בנקודות אשורית וטעמים
ד עוד רמז לענין השחיט' ובשלמדתי מלאכת
השחיטה ש' תרטו אמרתי זה ואס
אדם למד השחיטה שחיטה מופרעת וגלויה
תהיה בסוימנים נראים יבדוק יזהר שיהיה
רוב אנראה לעין הסכין בתחלה אותה יבדוק
מהרנשה מאד לריך רגיל יבדוק מ"ב סבדיקות
אס תרנגול יזמין עפר קל בתחלה אחר
יכסה שחיטתו ואס בשמה יבדוק תכף יזר

בראה אותה ומוס' שבהם רגילות לימלא בהם
טרפיות יותר מע' טרפיות בידוע
ה ובכל עבודה בשדה יל כי הם היו
בונים את פיתוס ואת רעמסס
ועוסקים בטיט וכלבנים ומה היה להם עבודה
בשדה וראיתי במדרש תנחומה פ' וילא מהו
ובכל עבודתם בשדה אלא לאחר שהיו עושין
מלאכתן בטיט וכלבנים ובאים לנוח בבתיהם
בערב כה המארי ואומר לו לא ולקוט לי ירק
מן הגינה בקע לי את העץ הזה מלא לי חביות
זו מן המים היו ובכל עבודתם בשדה ועוד
מהו ואת עבודתם שהיו כותנים עבודת האיש
על אשה ועבודת אשה על האיש ואומר לאיש
קוט לוש ואופה ואומר לאשה קומי מלאי
חביות זו קומי בקעי עץ זה לכו לגינה
לקטי ירק זה וכו' ע"ש
ו ויטב אלהים למילדות כ' רש"י זל נקוד
ל'ירי שהוא ק'מץ קטן וכן ס'גול
הוא פ'תח קטן כמ"ש בעלי הדקדוק וס'
המפלול על מלת יאהבני אישי דס'גול הוא
פ'תח קטן ומכאן יש ליישב מה שהק' הר'
זרע ינחק לומברו זל בחולין ד' ל"א ע"א
על הר' הלבוש בעט"ו סי' כח על ברכת כסוי
הדס בעפר ב'ית ב'סגול ולא ב'שוא בעפר
הידוע שהזמינו וכו' ותמה הר' זי' שס ולא
ידעתי איך כתב הכי והלה הב'ית היא בס'גול
וס'גול וש'בא הכל ה' דחי הוה כתיב בפ'תח
הוה אמרינן הכי וכו' ע"ש ולפמ"ש א"ש
דס'גול הוי פ'תח קטן כמ"ש המכלול ולא כמ"ש
הרב דס'גול וש'בא ה' הוא וחס"ך ראיתי להר'
ארץ יאודה ד' יח ע"ד שהביא דברי הר' זי'
וכ' וזל ולפמ"ש בס' המכלול דס'גול במקום
פ'תח והוא ק'מץ קטן א"ש ע"ש והנה מ"ש
יהוא ק'מץ קטן לא כן הוא אלא המכלול כ'
על מלת יאהבני אישי ס'גול והוא פ'תח קטן
וג"כ אישתמוט מניה מ"ש רש"י כאן ד'לירי הוי
ק'מץ קטן ולא ה'סגול (ע"ס היא וז"ל והוא
פ'תח קטן ולק"מ ורו"ק ע"ד)

ז ויקם מלך חדש על מלרים הנה הר' האר'
זל כתב טעם לולא"מ קורס הזמן
שהשכינה השלימה המנין עור או' בזהר ע"פ
ויהי ס' את יוסף שהשכינה היתה עמו במלרים
וזהו

וזהו אשר לא ידע את יוסף . ר"ל את השכינה
 שהיא השלימה המנין וכאמור :
ח א"נ אפ' לרמוז עמ"ש הר' יושב אהלים
 בפ' שמות משם הר' לפנת פענח
 הטעם ילא"מ קודם הזמן כי ישראל היו בפקדון
 אלל פרעה כמו שנאמר פקוד יפקוד ופרעה
 שלח יד בפקדון ויכול בעל הפקדון ליטול
 פקדונו הפי' בחוק הזמן וענין השליחות יד
 הוא שנה' כל הכן הילוד וכו' ואף שבאמת לא
 נתקיימה גזירתו ולא הוי כי אם חשב לשלוח
 יד בפקדון חייב כי ידוע מחלוקת ב"ש וב"ה
 ולב"ש אף המחשב לשלוח יד בפקדון חייב וכו'
 ע"ש . עוד נקדים מ"ש הר' הכו' משם הר'
 זרע ברך שמה שנתן יעקב אע"ה הבכורה ליוסף
 שלפי דעתו שיוסף הוא הבכור מזה המחשבה
 כי כשבא יעקב להודווג ברחל ירדה נשמת
 יוסף מן השמים . וכזה ילפ כוונת רז"ל מ"ש
 הים ראה וינס מה ראה ארונו של יוסף ראה .
 הכוונה שהים לא ראה ליקרע לפני בני ישראל
 כי הים קדם בכריחה במע"ב קודם ישראל .
 אמנם ישראל עלו במחשבה ליבראות קודם
 בריאת העולם וא"כ אם נלך אחר המחשבה אזי
 צריך הים ליקרע לפני ישראל . וזהו מה ראה
 ליקרע ראה ארונו של יוסף שממנו מוכח דאזלינן
 בתר מחשבה לפיכך היה בכור לכן נקרע הים
 לפני ישראל וכו' ע"ש . וא"ש ויקם מלך חדש על
 מצרים כבע"ח וטעמו בידו לומר עדיין לא נשלם
 הזמן . אבל באמת הוא שלח יד בפקדון וגם
 שלא נתקיימה גזירתו מ"מ חושב לשלוח יד
 חייב והוי אשר לא ידע את יוסף שממנו מוכח
 לילך אחר המחשבה . וא"כ פרעה שחושב לשלוח
 יד בישראל חייב ולכן הקב"ה יכול להוסיף
 חוק הזמן וכאמור . ועפ"ז יל"פ כוונת הכתוב
 גלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה . כי
 הנה כתבו המפר' ז"ל טעם ויחזק ה' את לב
 פרעה לפי שהיה קודם הזמן ולכן הונדך לחזק
 וזהו גאלת בזרוע עמך בחווק יד וטעם בחווק
 יד לפי שילאו קודם הזמן והטעם שילאו קודם
 הזמן לפי שפרעה חושב לשלוח יד בפקדון
 ואזלינן בתר מחשבה ומהיכן יש לנו ראייה לילך
 בתר מחשבה מיוסף הצדיק שהיה בכור ולא
 ראובן וזהו בני יעקב ויוסף סלה ודו"ק :

והנה מוהר"ר יעקב בכר' יוסף הרופא בס'
 נאום תהלה מזמור קי"ד ובס' שיר חדש
 על ש"ה ר' ל' ע"כ כתב טעם שזכו ישראל
 בתורה יותר ממלאכים לפי שישראל עלו במחשבה
 ליבראות קודם בריאת העולם והמלאכים ביום
 ב' נמלא דישראל במחשבה עדיפי ממלאכים
 וכו' ע"ש . ועפ"ז ילפ כוונת הכתוב בהוסיף
 את העם ממצרים תעבדון את האלהים על
 ההר הזה . ופירשי תקבלון התורה וכו' ע"ש .
 הכוונה בהוסיף את העם ממצרים קודם הזמן
 לפי שהולכים אחר המחשבה ה"כ קבלת התורה
 הם קודם המלאכים לפי שהולכים אחר המחשבה
 וכאמור . וזהו מ"ש במדרש רבה אלי אלי למה
 עזבתי אלי בים אלי בסיני ע"כ מבח הים
 דאזלינן בתר מחשבה ע"ז נתנה תורה לישראל
 בסיני ולא למלאכים . וז"ל שלעת"ל כב"א
 הקב"ה מוסיף אותנו מן הגלות אף שעדיין לא
 בא הזמן לפי שמלכות מחשבים על ישראל
 לשלוח יד בהם ואף שלא תתקיים גזירתם מ"מ
 במחשבה שלחו יד וחייבים ולכן מוסיף אותנו
 הקב"ה קודם הזמן וכמ"ש בגמ' גפה של רומי
 בהא סלקינן ובהא נחתין וכו' ע"ש :
 ועפ"ז ילפ הכתוב מזמור פ' אהים לבאות
 השיבנו והפך כעסק עמנו גפן וכו' .
 הכוונה חומרים ישראל לעת"ל שתוסיפו מן
 הגלות אף קודם הזמן לפי שהגויס שולחים יד
 במחשבה בישראל ולכן חייבים ולריך הקב"ה
 להוסיף קודם הזמן והר"יה גפן אלו ישראל
 ממצרים תסיע והטעם דאזלינן בתר מחשבה
 והה"כ כאן בשעבוד מלכות וזהו כונת הכתוב
 כימי לאתך מארץ מצרים שהטעם היה לפי
 דאזלינן בתר מחשבה כן אראנו נפלאות כב"א .
 וזה ג"כ כוונת המד' ואמרו גאולי ה' מה טעם
 אשר גאלם מיד נר ע"כ . ורשו בו רבים .
 ועפ"ז יבא על נכון דהיינו ואמרו גאולי ה'
 להוסיף מן הגלות המר והנמנה אף קודם
 הזמן לפי שהמלכות שולחת יד בישראל במחשבה
 וב"ת מאין לנו ראייה שנלך אחר המחשבה לז"א
 אשר גאלם מיד נר פרעה מלך מצרים והטעם
 היה בשביל ששלח יד במחשבה ה"כ גבי שעבוד
 מלכות מהאי טעמא וכנ"ל :

ט א"נ ויקס מלך חדש . עמ"ש קר' קירא
 זל בס' ראש דוד כסדר היום כי ישרא
 יש להם דין עבד עברי ודינא הוא דהחובל
 בע"ע חייב חמשה דברים נזק ולער רפוי ושבת
 וכשת . אמנס פרעה סבר יש להם דין עבד
 כנעני ואינו חייב ד' דברים כי אם נזק דווקא
 ולכן ילאו ישראל קודם הזמן כי היא גזירת בין
 הכתרים ת"ל שנה תחלק לה' חלקים יהיה ה'
 פעמים פ"ו ולכן לא עבדו קושי השעבוד כ"א
 פ"ו ור' חלקים פ"ו נפטרו ונתבעלו מחמת ד'
 דברים . והראיה שיש להם דין ע"ע שהרי לקחו
 דכוש ואם יש להם דין עבד כנעני הא ק"ל
 אין מעניקין לעבד כנעני וכו' ע"ש . וזהו
 כונת הכתוב ויקס מלך חדש כבע"ח ושטרו
 בידו לחבול בישראל וס"ל דין עבד כנעני יש
 להם אבל האמת יש להם דין ע"ע וזהו אשר
 לא ידע את יוסף שהוא עברי וא"כ אחיו יש
 להם דין ע"ע וחייב פרעה בה' דברים ולכן
 ילאו קודם הזמן :

י א"נ ויקס מלך חדש . חפ' כמה דא' בזוהק
 דהשמים עשה שהשכטים ימשלו ביוסף
 ושוב יוסף יהיה מושל במלרים ומלריים הם
 עבדים ליוסף וא"כ העבדים שהם מלרים
 העבירו את השכטים שהם אדוני יוסף שהוא
 אדוניהם לכן ילאו יש' קודם הזמן לפי שא"א
 שיקיה להם שליטה על אדוני אדוניהם ע"ש .
 וזהו ויקס מלך חדש על מלרים אשר לא ידע
 את יוסף שהוא אדוניהם והם העבירו את ארון
 אדוניהם ולכן ילאו קודם הזמן . ועז' קובכ
 כוונת המקונן בחרבן הבית באמרו עבדים משלו
 בנו . שהיו עבדים שלנו והם משלו בנו ואפ"ה
 פורק אין מידם הכוונה כי הנה ראינו בגלות
 מלרים לפי שהעבירו את השכטים שהם ארון
 אדוניהם ילאו לחירות אבל אנחנו עבדים משלו
 בנו ופורק אין מידם הפך המדה אין זה כי
 אם עונותינו הטו אלה :

ובזה פי' רבינו קירא זל כוונת המד' הביאו
 הרשב"ץ זל אתם מכרתם ליוסף לעבד
 קייכם בכל שנה תקראו עבדים היינו לפרעה
 במלרים . ועפ"י האמור ח"ש דהיה הקנה עי'
 שמכרתם ליוסף לעבד ויוסף היה מלך למלרים
 והם העבירו את ארון אדוניהם לכן ילאו קודם

הזמן לחירות וקורים בכל שנה עבדוים היינו
 ויוציאו ה' אלהינו משם . וזהו כוונת המגיד
 עבדים היינו לפרעה במלרים ששלטו על אדוני
 אדוניהם לכן ויוציאו ה' אלהינו משם :
 ואחשבה ע"פ האמור לתת טעם למה נשתעבדו
 ישרא במלרים דוקא כיון שהגזירה היתה
 בארץ לא להם . אמנס ע"פ האמור ח"ש דהשמים
 עשה שיבואו ישרא מלרים וישתעבדו בהם מלרים
 כדי שילאו קודם הזמן והקדים רפואה למכה
 הנזל : ועפ"י כ"ל כוונת המגיד תם מהו אומר
 מה זאת . הכוונה שהוא שול למה נשתעבדו
 ישראל בא"מץ ולא בארץ אחרת כיון שהגזירה
 היתה בארץ לא להם לכן אמור ואמרת שיו בחזק
 יד הווציאו ה' ממלרים דוקא שמלרים שעבדו
 לארון אדוניהם ולכן בחר השית בא"מ כדי להקדי'
 רפואה למכה להוציאם קודם הזמן :

ויתכן זה כוונת המד' ויקס מלך חדש וגו' אמר
 הקב"ה עכשיו אמר לא ידע את יוסף ולמחר
 או' לא ידעתי את ה' ע"כ . הכוונה כיון שלא
 ידע את יוסף שהוא אדוניהם והם שעבדו את
 ארון אדוניהם וזה הפך טבע העולם שלא מן
 המדה והוא לא ידע את יוסף שא' אדירבא שעבדו
 לכן למחר כשיבוא משה ויאמר לו שלח עמי
 ויעבדוני או' לא ידעתי את ה' אמנס אם
 היה יודע את יוסף שהוא היה אדוניהם והם
 שעבדו את השכטים שהם אדוני אדוניהם לא
 היה או' לא ידעתי את ה' שהאמת עם מר"ע
 שילאו ישראל קודם הזמן :

א"נ כוונת המד' כמס"ל משם קר' יושב אהליו
 דהטעם שילאו ישראל קודם הזמן לפי
 דאזלינן בתר מחשבה ופרעה שלח יד במחשבה
 ולכן ילאו קודם הזמן וכו' וזהו עכשיו אמר לא
 ידע את יוסף דאזלינן בתר מחשבה לכן כשבא
 מר"ע לאמר שלח עמי או' לא ידעתי את ה'
 וכאמור לעיל . ועפ"י זל כוונת הכתוב והתם
 חשבתם עלי רעה שמכרתם אותי למלרים עבד
 שהים חשבה לטובה דמפני זה ילאו קודם הזמן :
יא א"י וביתו באו . רמז לנשואין שישא אשה
 ויהיה פ"ר ועי' בא' בן דוד ושיה וזהו
 בא' ר"ת בא' שיה ומשית . ובא' להם בן וזהו
 ראו בן וד"ק :

יב ראובן שמעון ונו' רמז לבן אדם שהוא לדיק שאו' עליו הכריות ראו' בן שהוא לדיק ומסיד וירש' שמעון' שהוא שומע אמרי ש ועוסק בתו' תמיד' לוי' שיתלוה עם בני אדם ויתחבר עמהם ואינו מתנאה עליהם יהודה' שמתודה תמיד על כל מה שעשה ככתוב ומודה ועוזב ירוס' וששכר' יש לו שכר טוב בעמלו' וכולון' שהוא יושב בכיתו ואין רגלו יוצאת לילך אנה ואנה כמ"ס אשרי וישכי ביתך : כן ימין' ללד ימין ולא ללד שמאל שהוא מיומן תמיד לעבודתו יתכרך' דן' שדן את עלמו ואת אחרים לכך זכות ולא לכך חובה' נפתלי' נופת לי היא התורה שכתוב הנחמדים מזהב ונופת לופים' גד' שמגיד לבני אדם תמיד התו' והמלוה לעבודתו ית' ואשר שמאשרים הותו בני אדם שהוא איש כשר והגון שראוי לאשרו כדי שילמדו ממנו בני אדם לעשות כן' יוסף' שיוסף לו ה' כח וחוזק ואומץ לילך בדרבי ה' וכתורתו ובמלתו וחקיו :

יג ואלה שמות בני ישראל ר"ת"ב איש וביתו באו' רמז לתקן בעת שישראל אשה יתנו לו י"ב מתנות בדאיתא בזוהר חדש ר' ק"ב ע"א רכב ב"ג אנכיב איתתא אתרבק בשכינתא דער לא אנכיב לא שרייא עליה דלא שרייא באותה פגוס ועל דא אתמנע מניה תריסר מתנן וכד אנכיב שרייא עליה שכינתא ושרייא עליה י"ב מתנן טובה' ושמחה' ברכה' ושלום' עזרה' כפרה' תורה' חכמה' וחיים' ורלון' עושר' וכבוד' וכל שבטא ושבטא וניקו מתנה עלאה ליה וכל השרוי בלא אשה שרוי בלא טובה שנאמר לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו' שמחה ושמחת אתה וביתך' ברכה דכתיב להניח ברכה אל ביתך' שלום דכתיב וידעת כי שלום אהלך' עזרה דכתיב אעשה לו עזר כנגדו' כפרה דכתיב וכפר בעדו ובעד ביתו' תורה דכתיב האם אין עזרתי בי ותושיה נדחה ממני' חכמה דכתיב חכמות נשים בנתה ביתה' חיים דכתיב ראה חיים עם אשה אשר אהבת' רלון דכתיב מלא אשה מלא טוב ויפק רלון מה' עושר דכתיב בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר' כבוד דכתיב אשת חן תתמוך כבוד וכחיק ירא שהים תנתן' וכד אנכיב

ב"ג כולו תריסר תרעי אתפתחן לארקה ברכה על רישיה עי"ש' כמלא י"ב מתנן עלאין כנגד י"ב שבטוס כל א' מתנה א' ובעת שישראל חתן חזי עי' אתחברות שכינתא וריקו על רישיה י"ב מתנות הנז' וזהו ואלה שמות בני ישראל ר"ת י"ב לרמז ל"ב מתנן עלאין לכל א' מתנה א' ובעת הנישואין ג"כ יביאו י"ב מתנן הנז' לחתן' וזהו איש וביתו באו וכאמור' והנה קי' ש' בטך ע' את ח' ר"ת שלום' שמחה' ברכה' טובה' כפרה' כבוד' עזרה' תורה' רלון' חכמה' חיים' וזהו רעה עמך בשבטך לרמזו לאלו המתנות' וזהו בשבטי ישראל הודעתי נאמנה' וזהו שבטי יה עדות לישראל כי עי' שישראל אשה ויהיה שם י"ה בינו ובין אשתו אז יהיה לו מתנות הש' שבטי וזהו ויעת' ילחך זו חתן יקבל מתנות עק'ר לנוכח אשתו וזהו ויבואו האנשים על הנשים שישראל אנשים את הנשים אז תבוא להם מתנות ח' ח וזהו הביאו ח' ח וזהו כי ב' אל י"ב מתנות הנז' חש' ק' ר"ת חתן' ש' עשה ק' דושין ואפלטוהו ואת ועוד אשגבחו כי ידע שמו שם י"ה בין איש לאשה' ויקראני והענתו עמו אנכי בלרה אחללהו ואכבדהו מתנת כבוד אורך ימים אשביעהו דאיתא בגמ' מימינה אורך ימים וגם עושר וכבוד משמשה עושר וכבו' איבה אורך ימים ליבה' וזהו העוסק בתורה ומדקדק בה אזי אורך ימים וגם כן אשביעהו שיהא לו עושר וכבוד ועי' בזכות התורה יבא משיח דקינו כב"א' וזהו זכרו תורת משה עבדי וסמך ליה הנה אנכי שולח לכם את שיה הנביא וזהו וארחבו בישועתי ורו"ק :

יד ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתיהו' וכן גבי ראובן ותקרא' כמו ראובן כי ראה ה' בעיני' וכן גבי נח ויקרא' שמו נח לאמר זה ינחמנו י"לד למה בג' מקומות אלו הקדים השם ואח"ך אמר הטעם לא כן גבי שאר שבטים שא' הטעם ואח"ך אמר השם' והו גבי נח הו"ל מנחם כפי הטעם זה ינחמנו וכן גבי משה הו"ל לקרותו משוי וכן גבי ראובן הו"ל לקרותו ראה' אמנם אי' בגמ' ברכות מאי ראובן ראו מה בין בני לכן חמי וכו' ופי' מה"ס אשיך דהכוונה יש טעם אחר קילוני דהיינו מה בני לכן חמי ומשום שלא יאמר עשו שכיותהו לכן אמרה טעם אחר הנגלה לכל העולם

יה

העולם וטעם הנסתר לא גלתה אותו כדי שלא יתקנה עשו וכו' ע"ש ולכן קראתו ראובן ולא קראתו ראה לפי טעם הנסתר ראו מה בן בני וכו' וגם הקדימה השם לטעם : וכן גבי נח פי' מהר"ם ששיך טעם לשם נח יש טעם נסתר שהוא לבדו ישאר במבול וכלם יאבדו ומפני יראתם מן העולם הקדים שם לטעם לומר יש טעם אחר נגלה שהוא ינחמנו עכ"ד ולכן קראו אותו נח ולא מנחם לפי הטעם הנסתר וג"כ הקדים שם לטעם : וכן גבי משה כ' הר' שלמה שגאזי ז"ל בס' שמע שלמה ש"ל לקרותו משוי אלא קראתו משה שמשה ליש' מן הנלות וגם משה התורה מן המלאכים לפי שמלת משה משמעה משה אחרים ומפני שלא יבינו העולם שכל גנאל את ישראל אמרה הטעם כי מן המים משיתיהו עכ"ד : וכ' הר' עז' חיים אבו ש עפ"א ז"ל בסדר היום ד' כ"ו ע"ד מפני זה הקדימה השם לטעם לומר שיש ב' טעמים א' נגלה וא' נסתר כמו גבי ראובן וגבי נח עכ"ד : נמלא ג' שמות אלו כ"ס מ'שה ר'אובן ר"ת כ'מר כל א' יש בו ב' טעמים א' נגלה וא' נסתר : ויה אללי הלזוי כוונת הפ' על כן עמד טעמו בו וריחו לא נמר ר"ת נח משה ראובן שכל א' מהם יש בו טעם הכתוב ויש בו טעם נסתר שהוא כמו הריח שאינו כמו הטעם שהוא נגלה ודר"ק : וכן ס"ת נ"ח ר'אובן מ'שה ח'נה וזה רמז וחנה היא מרבית אל לכה ר"ל לכל א' יש לו טעם נסתר כלב וקולה או' וקול הדבור לא ישמע (שמע כלו' הבן ר"ל לפי הטעם הנגלה אין לו מובן למה נקראו כך אלא יש להם מלבד הנגלה טעם נסתר שעל פיו יתיישב השם א נכון ודר"ק :

ט ותצפנהו ג' ירחים : מסרה ירחים ד'

כאן ב' במספר ירחים אל תבוא גרש ירחים : תקפור ירחים תמלאנה הנה הר' בע"הט פי' עמ"ש בגמ' סוטה שמנו לה המלריים מיום שהחזירה והיא נתעברה ג' חדשים קודם שגרשה וזהו תקפור ירחים תמלאנה שספרו ירחים כדי לידע עה לדתה : במספר ירחים אל תבוא : שלא יכלו לספור ולידע הירחים כי היו לה ג' חדשים קודם שגרשה וזהו גרש ירחים עכ"ד :

ול"כ לומר דרך רמז עמ"ש הר' ארץ החיים על התהלים מוזמור ק"מח ע"פ הללוהו שמש וירח ז"ל שמעתי בשם הר"הג מהר"ר גבריאל ז"ל ע"פ ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים פ"רשי ז"ל ואם לקחה סופו לשנאתה והק' נמה פ"רשי פה : ואמר דאי' טעם שכותבין ככתובתה בכך ימים לחודש : ובגט כותבים בכ"ד ימים לירח פ' : והשיב דגבי כתובה כתיב כי יקח איש אשה חדשה כאמר חודש בלקיחה וגבי גט כתיב גרש ירחים כאמר ירח בגרושין ולכן בכאן גבי יפ"ת כתיב ולקחה לך לאשה וכתיב ירח ימים ולזה בא רש"י לתרץ ולומר ואם לקחה סופה לשנאתה ולגרשה לכן כתיב ירח עכ"ד : והנה בכאן גבי פרעה כתיב ויקח את בת לוי וכתוב ותלפנהו ג' ירחים הול"ל ג' חדשים וזהו שמק' במספר ירחים אל יבא והול"ל חדשים ולזה משיב גרש ירחים בשביל שגרשה עמרם קודם שהחזירה וזהו תקפור ירחים תמלאנה שהוכיר ירחים ודר"ק :

(ולי כ"ל לפ' עפי' דרך בע"הט ז"ל דק באופן אחר והוא כי הם חשבו לה ט' חדשים והיא ילדה לששה חדשים כי היולדת לז' יולדת למקוטעין כמש"ל וזה תקפור ירחים תמלאנה ר"ל ט' שלימים : אבל האמת גרש ירחים שנגרש וילא קודם ולכן במספר ירחים אל יבא שלא יכלו לספור ולידע הירחים וכוה ותלפנהו ג' ירחים ודר"ק ע"ד :

טז ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים

משיתיהו : אפשר לרמז מ"ש הר' מגלה עמוקות פרשת שמות משם האר"י ז"ל הנה שם אלה"ים ק"ך לרופין כי מלת ה' אותיות יש בה ק"ך לרופין ומלת מלריים גם כן ה' אותיות היא ויש בה ק"ך לרופין והנה היה לו ממלת מלריים אותיות י"ס וכן ממלת אהים י"ס לפרעה והם מ"ח לרופין כי כל אות כ"ד לרופין וזה שהיו ישראל במלריים בארץ ח"ס כי הוא דין ומשמה פעמים ח"ס גמט' ר"ס בסוד והמים להם ח"מה ה' ח"ס גמט' ר"ס : וזהו סוד מיום שנולדה מר'ים נשתעבדו בישראל כי אותיות מר'ים י"ס ר"ס והקב"ה ישתבח שמו פדאם בשם ע"ב הנשאר מק"ך לרופין ומלת מלריים מ'ר ומלת אלהים א"ס תקיור י"ס תשאר א"נה

שהם חסד וזהו למען שיתו אותיות ש'ה בקרבן
 וזהו מן המלך קראתי יוה כי ממלכה מלך ומלת
 ש'ה נעשה רפוא לישרש וזהו ננוף למלרים ורפו'
 ליש' והנה ה"פ ע"ב עולה ש"ס עכ"ד והנה
 מש"ה עם שס י"ה עולה גי' ש"ס ותקר' שמו משה
 ותאמר כי מן המים משיקיהו מלת משיקיהו או'
 מש"ה י"ה גי' ש"ס וניולו ישר' כי מן המים מאו'
 הו"ס ניולו וזהו אתה סתר לי מלך תלרני כי
 עי' או' מלך ניולו יש' מאו' יס' וזהו רמו הפ'
 כישעיה ויזכור משה עמו היה המעלס מים ר"ל
 עי' מש"ה עם או' יוה שקוא גי' ש"ס ה"פ ע"ב
 ניולו יש' וזהו ויזכור מש"ה עמו היה ר"ל משה
 עם או' יוה שקוא גי' ש"ס המעלס מים מאו' יס'
 שקיו במלרים וזהו מלרים לשמ"ה תהיה לרמוז
 יצא"מ בשביל מ"שה ושס י"ה גי' ש"ס ש"מה
 אותית משה תהיה שס י"ה נמלא עי' ע"ב לרופין
 יצאו ישראל וזהו הנה ה' רוכב על עב קל
 ובא מלרים להליל את ישראל בשם ע"ב לרופין
 וכאמור וזהו מ"ש פרעה מי ומי ההולכים
 הכונה ניבא ולא ידע מאי ניבא מ"י של מלת
 מלרים ומ"י של מלת אלקים ההולכים ר"ל
 שניולו מהם ישראל עי' שנאמר חל"ה מן אלהים
 ומ"ר מן מלת מלרים שהם חסד ורחמים לישראל
 וזהו אמר אויב הדרוף השיג אמנס הקב"ה אמר
 לו אחלק שלל גי' ש"ס שהם חמשה פעמים
 ע"ב גי' ש"ס ועי' בן ניולו מן מלת מ"י וזהו
 נשפת ברוחך כסמו יס שניולו ממנו :

יו ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים
 משיקיהו רכב לקט שמואל
 אשכנזי זל פירש ממלת מ"ים יולא חשבון ש"מה
 כי מספר האותיות לפי חשבון זה דהיינו ח'
 וב' הרי ג' וב' הרי ששה ור"ל הרי עשרה והי'
 הרי ע"ו ור"ו הרי כ"א וו"ן הרי כ"ח וח' הרי
 ל"ו וע' הרי מ"ה וי"וד הרי כ"ה וכ' הרי ע"ה
 ול' הרי ק"ה ומ' הרי ק"מה וא"כ מלת מ"ים
 יש בה תרין מיל'מים ק"מה וק"מה הרי ר"ן
 וי"וד כ"ה הרי שמ"ה אותיות משה וזה רמו מן
 המים משיקיהו עכ"ד :

יה ויפא כה וכה וירא כי אין איש אפי'
 לרמוז עמ"ש האר"י זל כי מרע"ה הרג
 את המלרי בשם מ"ב אנא בכח בכחי השם
 יכש כי השם כלו נגד"כש והוא הרג בחחי השם

יכש עכ"ד ונה חללי רמו כתיו כ"י אין איש
 במלה ח' אות' וכתובה ב' אות ב' יוד
 ותי' ג' אות ג' ש' הרי יכש חחי השם הכו ועי'
 ויך את המלרי כמ"ש האר"י זל :

יש ותבאנה א רעוש אביהם ויאמר מדוע
 מיהרתן בא ותאמרנה איש
 מנרי למנה זה עובתן את האיש ויולא משה
 לשבת את האיש אפי' לפ' שיחתן המה ואביהן
 במאי עסוקים ואפי' לומר במה דחי באהע'
 סי' ל דאם מכר האיש ואח"ך כתבה לו אשמו
 אין לי דוד יכולה לומר נח"ר עשיתי לבעלי
 אמנס אס קנו מידה תחלה ואח"ך מיד בעלה
 אינה יכולה לומר נ"ר ע"ל וכן אס כתבה
 אחריות מפורש דהיינו אס טרפקו תנבה ממני
 אינה יכולה לומר נר"על וכן אס מכר האיש
 ללוקח ח' ולא כתבה לו ומכר לב' וכתבה לו
 אינה יכולה לומר נר"על וזה כ"ש כתב ה"ה
 אס כתבה שטר בפני עצמה אף שהוא אחר זמן
 בעלה מהני וכו' עי"ש וכבר תמחו עליו הר'
 בית מאיר והר' ישועות יעקב שהוא הפך הדין
 וכן הוא האמת שהתוס' כתבו על ס' רב
 והפוסקים פסקו כשמואל נמלא לפי שאין
 מילי מטענת נר"על חל"ה ג"ד ח' שיקנו ממנה
 תחלה ואח"ך מיד בעלה ב' אחריות מפורש
 ג' כתבה ללוקח ב' ולא כתבה לראשון וכוה
 נוכל לפ' שיחתן ותבאונה אל רע'ואל ר"ת ר'וח
 ע'שיתי ונחת אותו לבעלי ר"ל על טענת
 נר"על שאלים אותו איזה מקום תוכל לומר
 נ"ר ובאיזה מקום אינה יכולה לומר אביהם
 זה הדין לשאל לו ואל' הדין ככל מקום
 תוכל לומר נר"על אמנס בג' מקומות אינה
 יכולה ח' מ'הרתן אס כתבה ללוקח תחלה
 ואח"ך בעלה ב' ב"א בפירוט אחריות ג'
 היום הב' מל'קוסות יקח וכתבה לו
 ותאמרנה איש ר"ת י'עשה שטר אחר מלרי
 הילכו מיד ה'רועים ר"ת ר'וח ונחת ע'שיתי
 י'ען לבעלי ר"ל אס כתבה שטר לעצמה ג"ב
 אינה יכולה לומר נר"על וגם דלה לנו
 הר' ב"ש זל מהתוס' ומררכו וישק את הלאן
 שכחו בן :

ויאמר אל כנותיו ואיו ר"ל הדין או"ל אין
 הדין בן עובתן את האיש הסכרא שכתבה
 שטר

שטר לעצמה שהיא ר"ת א"ש י'עשה ש'ער א'חר
 אינה כפי הדין קראן לו ויאכל לחם מי שהיא
 או' ס' זו יבא וילמוד כי הב"ש כחכה בשם
 התוס' ואינה כפי הדין כאמור וכזה נתרצה
 האיש וזהו ויאל משה לשבת את האיש נתרצה
 לבטל הטענה של הב"ש ויתן את לפורה בתו
 לאשה ר"ת א'חריות ש'ני ה'קדימה דווקא ג'
 אלה אינה יכולה לומר נר"על (אמר המעתיק
 בפסוק כתוב את לפורה למשה ולא כתיב לאשה
 ויש לומר לדבריו למשה ר"ת מפ'ורש ש'ני
 ה'קדימה ודר"ק :)

ך ויאמר אל בנותיו ואיו מסרה ה' ואיו
 זה איו מלך חמת ויגוע חדם
 ואיו כגללו לנלך יאכד רואיו יאמרו איו
 איו ה' אלהיך אפ' לרמוז על יאהר לפי מה
 דאיו בגמ' ברכות ד' ל"ב ע"א א"ר חמא בר
 חנינא למלא ג' מקראות הללו נתמוטטו רגליהם
 של שונאיהם של יש' א' דכתיב ואשר הרעותי
 אני גרמתי להם שבראתי יאהר בעולם ב'
 דכתיב הנה בחומר ביד היוצר כן אתם בידי
 בית ישראל ג' דכתיב והסירותי את לב האבן
 מבשרכם ונתתי לכם לב בשר רב פפא אמר
 מהבא ואת רוחי אתן בקרבכם וגו' ופירשי ג'
 מקראות הללו מעידים שיש ביד הקב"ה לחקן
 ולהסיר יאהר ממנו נתמוטטו רגליהם במשפט
 אבל עכשיו יש לנו פתחון פה שהוא גרס לנו
 שברא ה'אהר עכ"ד עור נקדים דאיו בסוכה
 ד' נ"ב ד' הקב"ה מתחרט עליהם שבראם וא'
 מנייהו יאהר דכתיב ואשר הרעותי ופירשי
 ז' אני גרמתי להם יאהר להחטיאם שבראתי
 אותו ע"כ נמלא שיש טענה להטיל מ'אהר
 ליום הדין ככה ג' מקראות הללו וסי' א'יו
 א'שר הרעותי י'זר כן אתם בידי ו'הסירותי
 את לב האבן ו'את רוחי אתן בקרבכם וזהו
 רמו ויגוע אדם ואיו מחמת דין וחשבון לפני
 ממ"ה הקב"ה וספרי ב"ד נפתחין על האדם
 מכח עונותיו וזהו איו מלך חמת ומלך ספרוים
 שתעלה חמת המלך מלכו ש"ע וספרי ב"ד
 פותחין הספרוים לפני ה' וזהו א'יו ה' אלהיך
 אמנם ר"ל עשו לנו פתח והללה עי' ג' מקראות
 הללו שסי' א'יו וזהו ויאמר א בנותיו זה הדרשן
 שדרש לקהל שיש לבם פתח והללה ליום הדין

עי' מקראות שסי' וא'יו ועי' שזומעים עם ישראל
 מן הדרשן זו הטענה איו הם טוענין ליום
 הדין וזהו רואיו של ישראל יאמרו ליום הדין
 איו טוענין בג' מקראות אלו שסי' א'יו וינללו
 מן הדין ודר"ק :

כא ויאמר אליו מזה בידך כ' הר' אור
 החיים ז'ל וז'ל אין שאלה זו דומה
 לשאלת בלעם מי האנשים האלה עמך ואז'ל
 שמלאו עביט של מימי רגלים שהול'ל אתה
 ודע לפי ששם משמעות השאלה דבר נסתר
 ושאל עליו ומה שמישב מגלה דעתו מה שהוא
 לא כן גבי משה לא שאל על דבר נעלם כי גלוי
 הוא שיש בידו מטה אלא כמו שרונה שידק
 בפיו על הדבר ועשה משה מלות רבו ואמר
 מטה ושיעור משמעות הדבר כך הוא אתה
 מבחין מה שיש בידך ויאמר אני מכיר מה
 שכירי שהוא מטה עכ"ד :

כב מסרה וינס משה מפניו וינס ויאל
 החולה אפ' לרמוז ע"מ דאיו
 כב"ר הכיאו הר' דרך ישרה ד"א ע"א וז'ל אמרה
 מטרונס לר' יוסו לאה גדול משהיך דכתיב ויהי
 לנחש וינס משה מפניו וכשראה לאלהיך לא נס
 מפניו שא ויסקר פניו א"ל בשלמא משהיך כיון
 שברך ד"א ניולו אבל משהי הוכן יברח כי מלא
 כל הארץ כבודו ע"כ וזהו וינס משה מפניו
 ולא תאמר מפני שהוא גדול לא וינס ויאל החול'
 שכיון שילא חוץ לד"א ניולו משה"כ גבי הק"כה
 מלא כל הארץ כבודו :

כג אי' במד' שלח נח ביד תשלח ביד עקיבה
 בן ווסף ע"כ אפ' לפ' הענין ע"פ
 פלוגתא דר"ע ור' הגלילי בפ' ואם לא יגש בשה
 רע"א גאולת קרובים לשעבוד וגאולת כל אדם
 לשחרור ור"הג א' גאולת קרובים לשחרור וגאול'
 כ"א לשעבוד וכו' הר' עיר בנימין ד' מ' דאיו
 במד' ע"פ אנכי ה"א אשר הולאתיך כדאי הוא
 ההולאה שתהיו לי עבדים ע"כ מוכח מזה
 דגאולת קרובים לשעבוד דישראל קרובים להקב"ה
 דכתי' לכני' עם קרובו וגאל אותם להיות לו
 לעבדים כי ג"ק לשעבוד כר"ע וכו' ע"ש וא"כ
 כשה"ל הקב"ה למרעה בהולואך את העם
 תעבדון את האלהים על ההר הזה א"י ס"ל
 כר"ע אמנם מרע"ה היה מסתפק שמה ה'
 כר"הג

הארץ רמו לנזירה שגזרה על ישראל והרפואה
 שנעשה לישראל שניזולו מנזירה רעה ע"י ור"י
 ה"ש ובאמור וזה אל"י כונת הכתוב במשלי
 ג' המה מטיבי צעד רמו לנ' אבות שיתפללו
 ויצעדו יחד ולא כל א' לבדו יצעד לא שלשתם
 יחד ויצעדו וילכו ויתפללו ע"ז ואתרבעה שהם
 משיח ואל"ה שכל א' יש לו ב' שמות משיח וגם
 נחלקו בגמ' קד אמר מנחם שמו וכו' וכן ליהו
 הנביא פינחס הוא אל"הו מטיבי לכת
 שיבואו לנאל את ישראל :

כו וזה לך האות כתב הרב מגלה עמוקות
 ז"ל וז"ל כפי' קרא"ש ע"ס מורה נבוכים
 להרמ"כס ז"ל אי' התם שעל אבנים הסבכים על
 הר סיני יש בו לורת סנה אס חולבים כל אבן
 לחתיכות על כל חתיכה וחתיכה תמלא לורת
 אילן סנה וזה לך האות על מראה סנה בהוי"אך
 את העם עכ"ד :

כז ויזעקו בני אפ' לרמוז עפי' מ"ש הרי"אס
 ז"ל פ' וארא בני קושי השעבד היה
 ק"ו שנים כי כל זמן שא' מן השבטות קיים
 לא התחילה לרת השעבוד ולוי נולד קודם יוסף
 די שנים ויוסף היה בן ע"ל שנים בשירדו אחיו
 למלרים א"כ לוי היה בן מ"ג שנה כשירד למלרים
 לא מן קל"ו שנים שחיה מ"ג שנים נשאר ז"ד
 שנה ונשאר ק"ו שנים מן רד"ו וזהו קושי השעב'
 וכו' ע"ש וזהו ויזעקו בני' מלת ויזעקו או'
 ק"ו ע"ז לרמוז ק"ו שנים הם קושי השעבוד
 וזהו לי ויזעקו הכונה ק"ו שנים ע"ז זעקו בני
 ישראל וזהו וקו"ה יחליפו כח רמוז לשעבוד
 ק"ו יחליפו כח שהוי"אס לחירות וזהו אשר לא
 יבושו קו"ר רמוז לק"ו שנים שהיו בשעבוד והוי"אס
 הקב"ה לחירות :

כח אי' במד' ויאמר מלך מצרים למה משה
 ואהרן אתם למה ודברתם למה
 ע"כ ונתחבטו כו כל המפר' ז"ל וכל א' פי'
 בו לפי דרכו ואפ' לפרש עפי' מ"ש הרב פני
 דוד ז"ל ע"פ ובאשר יענו אותו כן ירבה וכן
 ופרוץ משם הרב זרע בירך ח"ב על ברכות ד'
 ל סוף ע"ג דישמעאל ועשו היו חייבים בשטר
 גלות מצרים כי הם מורע אה"ע ולפי שישראל
 היו בגלות לברם פרעו חוב שהיה מוטל על
 ישמעאל ועשו לכן זכו לברכת ישמעאל לפרות
 ולרבות

כריהג דג"ק לשחרור לזה א"ל משה להקב"ה
 שלח נא ביד השלח ביד עקיבא ו' יוסף דאיהו
 ס"ל גאולת קרובים לשעבוד ור"ק :
כד א"נ שלח נא ע"פ מ"ש ראש דוד ז"ל
 פ' שמות אות ד"ן משם הר' מה"רש
 פרימו ז"ל דיש קודם שקבלו התורה דינס כעבר
 כנעני שיולא בשן ועין וכו' ע"ש והנה אי'
 בגמ' גטין ד' מ"ב ע"ב ככולן עבר ואלא מרבו
 לחירות ור"ק גט שחרור דר"ע ר"ע א"ל וכו'
 ע"ש הראת לדעת דר"ע ס"ל הוילא בכ"ד
 אוכרים לחירות לר"ק גט שחרור מרבו ולכן ישראל
 שיש להם דין עבר כנעני שיולא בשן ועין לר"ק
 גט שחרור מיד פרעה ולכן א"ל הקב"ה למשה
 תלך אל פרעה ותאמר לו ליתן להם גט שחרור
 כדאי' במד' שא"ל פרעה הרי אתם ברשותכם
 הרי אתם בני חורין שהוא לשון ג"ש לכן א"ל
 שלח נא ביד תשלח ביד עקיבא ו' יוסף שא"ל
 שר"ק גט שחרור :

כה דך ואספת את זקני ישראל וגו' ואמרת
 אליהם שהי אבותיכם אלהי אברהם
 יצחק ויעקב ולעול מניה כתיב אלהי אברהם
 שהי יצחק ושהי יעקב וגו' ודקדק הר' מגלה
 עמוקות וז"ל וק' למה פעם א' ככל א' אלהי
 ופעם כתיב אלהי אברהם ויצחק ויעקב ותי'
 ע"פ מאי דאי' בכ"מ פ' השוכר את הפועלים
 אליהו ז"ל הוה שכיח במתיבתא דר' ומטי ריש
 ירחא הוה ננה ליה א"ל מ"ט ננה מר א"ל
 אדקאי לא"ה ומטי ידיה ומללי וכן ליצחק וכן
 ליעקב א"ל ולוקמינו לכלהו בקדי הדדי א"ל
 תקפי ברחמי ומייתי למשיח בלא זמניה ע"כ
 והנה בגלות מצרים כבר באו האבות שלשתן
 יחד והתפללו כמ"ש בזהר ע"פ מה תלעק אלי
 וכו' ולכן כנגד גלות מצרים אמר שלשתם יחד
 וכנגד גלות אחרון אמר בהפסק עכ"ל הרב
 מגלה עמוקות ז"ל וכוה שמעתי בפ' וארא ב'
 רש"י ז"ל וארא אל האבות כונתו לומר שבגלות
 מצרים שלשתן יחד התפללו ובאמור עכ"ש
 וזה כונת הכתוב במגילת אסתר ויש המלך
 מס על הארץ ור"ה ה'ס ר"ת ו'אברהם יצחק
 יעקב ה'ס ו'חד מ'תפללים לרמוז שבגלות אסתר
 התפללו האבות ביחד והזילו ישראל מגורת המן
 ואחשורוש וזהו ויש המלך אחשורוש מס על

יט

ולרכות הרבה וזכו לכרכת עשו ועל חרבך תחיה
 לרון בדיון ד' מיתות ב"ד ודיני נפשות וזו היא
 שטה אחרת שלא כמ"ש בזהר. פי' כלק עכ"ד
 וזהו וכאשר יענו אותו דווקא ולא לישמעאל
 ועשו כן ירבה בכרכת ישמעאל לפרות ולרבות
 וכן יפרוץ בכרכת עשו בדיני נפשות כי יפרוץ
 ל' מלכות כמ"ש על המלך ופרוץ לו גדר וכו'
 ע"ש. עוד נקדים כתבו המפר' ז' טעם לז"ל
 קודם הזמן בשביל רבוי האוכלוין שהיו פרוץ
 ורבין שלא כדרך הטבע ורבוי אוכלוסין השלים
 המניין. ועפ"י נבוא לבאר כונת המד' כי הנה
 מרע"ה אמר לפרעה להוליא את בני ישראל
 ממלרים קודם הזמן בשביל רבוי אוכלוסין לזה
 בא פרעה לאמר אתם למה פרים ורבים
 שלא כדרך הטבע בשביל שלקחתם ברכת ישמעאל
 וא"כ דבריוס למה שאו' רבוי אוכלוסין להשלים
 המניין והלא רבוי אוכלוסין לקחתם בשביל חזי
 חוב של ישמעאל וא"כ לריך להשלים השטר שנ
 ת' שנה. ובוה כונה מרע"ה למה הרעותה
 לעם הזה דווקא ולא לישמעאל ועשו וב"ת
 הרי נחתו לכם ברכת ישמעאל ועשו לז"ל למה
 זה שלחתני להוליאם קודם הזמן וכאמור:

כט ויאנחו בני מן העבודה ותעל שועתם

מן העבודה אפי' לרמוז הענין
 במ"ש הארי' ז' דאותם הנשמות של קרי של א"הר
 שהוליד בק"ל שיה באו לדור המבול לתקן ואדרב'
 חזרו ונתקלקלו ואח"ך באו בדור הפלגה ואח"ך
 באו באנשי סדום ואח"ך באו בכור הברזל במלרי'
 ואז נתקנו ולכן מהם השליכו ליאור ומהם בחומר
 וכלבנים עכ"ד. והנה ק"ל שנה ודור המבול
 ודור הפלגה ודור סדום ודור מלרים ד' דורות
 נתגלגלו ובמלרים נתקנו ולכן עבודה עבוד ד'ה
 ד"ת ד'ור ה'מבול ד'ור ה'פלגה עבוד ד'ה עבוד
 ד'ה. וזה רמוז בפ' ואנשי סדום רעים וחטאים
 לה' מח"ד ר"ת מ'בול א"הר ד'ור פלגה. שהם
 מגולגלים מחטא אד"הר ולא נתקנו. וזה רמוז
 הבר'איים מלרימה ר"ת ה'כבראים ב'קרי אידם ירדו
 מ'לרים ומלרים בתחלה מ'ס סתומה של הבר'אים
 שירדו לתקן ואח"ך מ' פתוחה שנתקנו ונפתחו
 ללאת. וזה רמוז כי ידעתו את מבאו'ביו ר"ת
 מ'בול כ'סדום ע"ד כקדום היינו. א"רס כלכל
 ס' שפתס יו' רמוז לניולות הש"ס ולהעלותו מן

ר שרלח נח ביד תשלח ביד עקיבא בן

יוסף. יובן עפ"י מ"ש הרב יושב
 האלים פ' יתרו משם המפר' טעם שסירב משה
 בשליחותו של מקום מפני שהוא ירא מפרעה
 שלא יהרגנו. והק' הלא ק"ל שלוחי מנוה אינן
 נזוקין דכתיב לא יחמוד איש את ארצך א"ת
 הטפל לארצך דאפי' ממונו אינו ניוזק כ"ש גושו
 ותו' רמשה לא דריש א"ת והק"כ דריש א"ת
 עוד אי' טעם שעבוד מלרים בשביל שעשה
 ח"ה אנגריה בת"ח ולא דרש את ה"א תירא
 לרבות ת"ח וזהו שסירב משה לפי שהוא אינו
 דורש א"ת ומתירא מפרעה לז"ל שלא נח ביד
 עקיבא בן יוסף שהוא דורש את:

לא רמה משה ואהרן. אתם למה ודבריוס

למה. יובן עמ"ש המפ' בכונת
 מרע"ה מי אנכי שהקב"ה ח"ל לא"ה אנכי אעלך
 גם עלה וח"ל משה מי אנכי כי אהיה שלוח
 ח"ל וזה לך האות שכל הנביאים נתנבאו כנה
 ומשה בזה הדבר שהשכינה מדברת בפיו עכ"ד
 והנה כשנבאו אלל פרעה וח"ל כה אמר ה' שלא
 עמי ח"ל אתם למה באתם והלא הקב"ה אמר
 ואנכי אעלך. וא"ת אנחנו שלוחים של הקב"ה
 מכח שאנחנו מתנבאים בזה. א"כ ודבריוס
 למה שאתם אומרים כה אמר ה' הול'ל זה
 הדבר ע"כ:

לב א"נ בהקדים טעם שולאו קודם הזמן

הוא מטעם הקדש מפקיע מידו
 שעבוד ויש' הס קדש דכתיב קדש ישראל לה'
 ויש' משתעבדים תחת יד פרעה לכן ילאו קודם
 הזמן כי הקדש מפקיע מידו שעבוד. עוד
 נקדים יעקב אע"ה הפריש מעשר מבניו את
 לוי והשאר הם חולין ולכן כשנבאו ואמרו לפרעה
 שלא בני בכורי כי הם קודש ח"ל אתם שנטו
 לוי למה בחר בכס ה' מכל יש' בשביל שאתם
 קדש והשאר חולין ח"כ ודבריוס למה שאתם
 או' ישראל קדש ע"כ:

לג ויסתר משה פניו במסרה ב' ויסתר

משה פניו ויסתר עמל מעיני
 אפשר לרמוז המס' דאיתא במדרש רבה פרשת
 שמות מטרוניתא אמרה לר' יוסי אלקי גדול
 מאלקי

מאלהיך ה"ל למה ה"ל בשעה שנבלה אלהיכם
 בסנה הסתיר פניו משה אבל בשעה שראה משה
 את הנחש שהוא אלהי כתיב וינס משה מפניו
 ה"ל תפח עלמותיכם בשעה שנבלה אלהינו
 בסנה לא היה יכול לברוח כי מלא כל הארץ
 כבודו משא"כ אלהיכם הנחש כיון שאדם בורח
 ממנו שנים שלשה פסיעות וכול לונל ממנו
 ע"כ וזהו ויסתר משה פניו וכי תימא למה
 גבי נחש וינס משה מפניו לזה אמר גבי נחש
 ויסתר עמל מעיני כשארם בורח ממנו שנים
 שלשה פסיעות ניול ממנו וזהו גם רמו מסרה
 וינס משה מפניו וינס וילא החולה הכונה וינס
 משה מפניו וכי תימא למה נס משה מנחש ולא
 נס גבי הסנה לזה אמר גבי נחש וינס וילא
 החולה משא"כ גבי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו
 וכתיב אנה אברח מפניך :

דר ואר ישעו בדברי שקר כתב הרב ראש
 דוד ז"ל כי ישראל ילאו קודם הזמן
 יש להם דין עבד כנעני שיולא בשן ועין וכן
 לעתיד יולאים מן הגלות בש"וע וזהו בשוכי את
 שבותיכם לעו"נכם אמר ה' עב"ד והנה בא
 מר"עה וא' לפרעה כי יולאים קודם הזמן בשביל
 ש"וע כי להם דין עבד כנעני לז"א פרעה למשה
 וא' ישעו בדברי שקר יש"עו ר"ת יטענו שן ועין
 כי שקר זאת הטענה והנה לעתיד ג"כ מחמת
 שן ועין וזהו מי יתן מזיון ישועת ישראל בשוכי ה'
 ש"בות ע"מו ר"ת ש"ע לכן יגל יעקב ישמח יש'
 שילאו מן הגלות :

רה מי שס פה לאדם אי' בזה' שמות ד'קץ
 מי לך פה שיהו ברית מילה פה ה'
 אקרי עב"ד עור איתא שס מי עלה שמים זה
 שיהו ע"ש וזהו מ' עס ב' אוקיות עולה ל'ב
 גימ' איהו שס פ'ה לאדם לברית מילה הנקראת
 פה ה' גם פה גימ' מ'לם כי הוא ממונה על
 המילה מלאך הכרית לפי שאמר כי עזבו בריתך
 ב"י ועושין לו כסא בכל מילה לו' שעושין ישראל
 הפך ממ"ש כי עזבו בריתך כדאי' בזהר :

פרשת וארא

וידבר שהיס ש משה ויאמר שיו אני ה' ו
 וארא וגו' אפ' כמ"ש המפר' בכונת

פרעה שא' לא ידעתי את ה' שהוא היה יודע שס
 שהיס וכ' הרב ח"רא ז"ל בס' מדבר קדמות בשס
 ס' יד אבישלום פ' שמות בשס מה"רס שסיך ז"ל
 הנאולה בשס שהיס היה גאול' שלימ' שאין אחרי'
 שעבור אבל הנאולה בשס הו'ה היא מלך הקסד
 ויש אחריה שעבור וכוה פי' כוונת הכ' בתל'י
 מזמור לך כתיב מי יתן מזיון ישועת יש' בשוכ
 ה' שבות עמו אבל במזמור נב כתיב מי יתן
 מזיון ישועות (מלא) יש' בשוכ אה'יס שבות
 עמו ישועות ל' רביס לפי שישועה בשס אלהיס
 היא גאולה שלימה אבל כפ' דכתיב בשס הו'ה
 כתי' ישועת חסר דאין הנאולה שלימה עכ"ד
 ולכן כשכא מר"עה וא' לפרעה שלח את עמי
 ואף שעדין קודם הזמן שלא שלמו ת' שנה של
 הגלות מ"מ אני גושם בשס הו'ה כ"ה ואף שאין
 גאולה שלימה שקורו בגליות אחרים אבל אס היה
 גושם בשס אהיס בדיון דהיינו אחר ששלמו ת"ג
 לא היה אחריה שעבור שהיה גאולה שלימה לכן
 ה"ל פרעה לא ידעתי את ה' ר"ל לא רוצה לגאול'
 בשס הו'ה שא' בשס שהיס עד שיושלמו ת' שנה
 ולכן כאן בא' הק"כה ויאמר שיו אני ה' שאני
 גושם בשס הו'ה שאוליאס קודם הזמן :

ב וארא א' אברהם וא'רא גי' יל'חק אפ'
 לרמוז הענין עמ"ש הר' עץ החיים
 ז"ל כפר' שמות בכונת המד' והלל לא הללת את
 עמך ר' ישמעל איו' והלל לא הללת ודאי ע"כ
 עפ"י מ"ש הר' אס דת עפ"י תשו' הרש"כא ז"ל
 הכיאה ב' ח"מ סי' מ"ט על שני יוסף ו' שמעון
 וא' מת אביו וילא שטר כתוב יוסף ו' שמעון
 לזה מנה מפ' חזינא אי כתוב ה"ל יוסף ו' שמעון
 לויתי מנה וכי' מורה דעל החי מדבר אבל אי
 כתיב אני יוסף ו' שמעון לויתי מנה והעדים
 מעידים למטה ז"ל דהעדים כתבו זה לחייב
 לחבירו והעדים לא דקדקו ולאזי אכונה מילתא
 מסהדי ע"כ וכ' הרב' ז"ל אף דכתבו העדים ה"ל
 יוס' ו' שמעון כר"ו לא הוי סי' דאפשר קאי ליוס'
 ולא לאביו עכ"ד וקד' מהרי' הכהן החסיד הק'
 לס' ב' ז"ל ממ"ש כגמ' רטו' אחוה דמרגא זייפנא
 וקאמר אי אמרי זייפא אחוה דמרגא כדקאמרת
 השתא דאמרי אחוה דמרגא זייפא מרגא גופיה
 זייפא הרי דס"ל לגמ' דמלת זייפא קאי לפניו
 שהיא מלת מרגא ולא לפני פניו על מלת אחוה

והיא ס' הרש"ב בא שקאי לפניו ולא לפני פניו
 עכ"ד . והר"י עץ חיים ז"ל תי' ולק"מ דאי אמרי
 זייפא אחוה דמרכא לא יס פי' אחר דודאי קאי
 לאחווה השתא דאמרי אחווה דמרכא זייפא איכא
 למימר הכי ואיכא למימר הכי דגם הרב"ז ז"ל
 לא אמר אלא ואפשר ולא ודאי ולא הוי סי' .
 והנה כתבו המפר' טעם לילאמ קודם הזמן
 לפי שגזירת בין הבתרים הוא גרות ועבדות
 כדכתיב כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ת'
 שנה . ומלת ת' שנה קאי לפני פניו על הגרות
 ומלידת ילחק נחשב הגרות וגרות ועבדות הוי
 ת' שנה . והנה הוי דינא דקאי לפניו או לפני
 פניו הוי ספק והממ"ע לא והלל לא הללת
 ותני ריש' ודאי כי הוה ספיקא דדינא ולא הוי
 ודאי עכ"ד הרב עץ חיים ז"ל :

והנה מהר"י ש גאזוי כ' ע"פ והעלהו שם לעולה
 על א' ההרים אשר אומר איך . י"ל דמלת
 אשר אומר איך קאי לפני פניו על והעלהו
 שם לעולה את אשר אומר הליך ובסוף א"ל
 להעלות את האיל ומעיקרא לא אמר על ילחק
 להיות עולה . אבל אי אמרינן מלות אשר אומר
 איך קאי לפניו על א' ההרים אשר אומר איך
 ובסוף א"ל על הר המוריה . ק' איך מתחלה
 א"ל לעקור את ילחק ולבסוף א"ל לעשות את
 האיל וכו' עי"ש הר"ת לדעת מן עקירת ילחק
 שלא נעקר אלא האיל מוכח דמק' נדרש לפ"פ
 ועי' ילאו קודם הזמן . וזהו וארה גי' ילחק
 דמוכח ממנו דמק' לפ"פ . וזהו כי אתה אבינו
 או לעת"ל ליחחק כי אברהם לא ידענו בידוע
 תדע כי לריך לישב במצרים ת' שנה וישראל לא
 הכירונו אף שנחשב גרות לא נוכר הענין מהיכן
 לחשוב ת' שנה אמנם ליחחק אע"ה יס ראיה
 לחשוב הגרות אתה ה' אבינו גואלנו וכו' :

ג וארה פירשי אל האבות . וכל המפר'
 תמהו מה כונתו בזה והר"אס ז"ל
 כ' כוונתו תפס ל' קצור וכו' עי"ש . ול"כ לפ'
 כונתו שנראה לרש"י ז"ל שריך לומר אבות ואח"ך
 אברהם ילחק ויעקב כמו שמצינו בפ' שמות ב'
 פסוקים קמוכים ז"ל שמוכיר כך כה תאמר
 לבני ישראל אלהי אבותיכם אלהי אברהם וכו'
 ופ' לך ואספת את זקני ישראל . ה' אלהי אבותיכם
 גראה אלי אלהי אברהם וגו' ובכאן ג"כ לריך

להיות וארה אל האבות אל אברהם וכו' לכן
 כתב רש"י ש האבות למלאות החסרון ורו"ק :
ד וגם הקימותי את בריתי אתם . אפ' כמש"ל
 טעם שילאו קודם הזמן לפי דק"ל עכ"ד
 שברח מח"ל לאי ילא לחירות וזהו לתת להם
 את ארץ כנען ועי' חני מוטיאס קודם הזמן
 ובאמור :

ה וגם חני שמעתי את נאקת בני' . אפ"ש
 כמ"ש ח"ד"ה ז"ל בס' ראש דור פ'
 תלוי טעם לילא"מ קודם הזמן לפי דק"ל כל
 האמור בפ' מלך מלך מותר בו ובפ' מלך כתיב
 ואת עבדכם יקח אף שהם עדיין עבדים לפרעה
 מכח גזירת בין הבתרים מ"מ יכול הקב"ה
 להפקיע אותנו מתחת שעבוד פרעה ולהכניס
 אותנו תחת רשות שכינת עוון ככתוב בהוליאך
 את העם ממצרים תעבדון את האלים תעבדון
 דיוקא שתינו עבדים למקום עכ"ד . וזהו וגם
 חני שמעתי חני דיוקא שאני מלך . וכל האמור
 בפ' מלך מלך מותר בו :

ו אשר מצרים מעבדים אותם . אפ' במ"ש
 לעיל בשם הזוהר לפי שמכרו שבטוס
 ליוסף עבד ויוסף הוא היה מלך למצרים כמלאו
 המצרים מעניס לארון ארזניהם לכן ילאו
 קודם הזמן וזהו אשר מצרים מעבדים אותם
 ובאמור :

ז א"נ אפ' כמ"ש המפר' ז"ל טעם ילא"מ
 קודם הזמן לפי שגזירת מצרים היא
 ועבדום וענו אותם עבדות וע"נוי . ועבדות
 נתקיימה ביוסף דכתיב לעבד נמכר יוסף
 והמצרים עשו בישראל עבדות וענוי דכתיב
 ויעבדו מצרים את בני' בפרך ולכן כתיב וגם
 את הגוי אשר יעבדו דן חנני כי העבדות
 נתקיים ביוסף עכ"ד :

זהו אללי כונת הכתוב אתם מכרתם ליוסף לעבד
 חייכם בכל שנה תקראו עבדים קיינו למצרים
 ע"כ . וז"ל דהו"ל חייכם תהיו עבדים לפרעה
 ועפ"י האמור ניחא דאדרבא העבדות שמכר
 יוסף לעבד הוא הועיל להם להוציאם קודם
 הזמן ולכן א"ל כשכיל שמכרתם יוסף לעבד לכן
 בכל שנה ושנה תקראו עבדים קיינו . שילאיתם
 לחירות . וזהו אשר מצרים מעבדים אותם
 ועבדות נתקיים ביוסף לכן ואזכור את בריתי .

שחמרתיו וגם את הנני אשר יעבודו דן אנכי :

ח כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת . הפ' כמ"ס בזהר וז"ל א"ר אלעזר תפח רוחיהוון דאיכוון דאמרין דלא זמין קב"ה לאחייא מתיוא והיך יתעביד מנייהו בריה קדשא ויתון ויחמון איכוון טפסין חוטרה אע"פ יבישא הוה וק"כ לפוס שעתא אהדר ליה בריה משניה ברוחא וגופא איכוון גופין דהוה בהו רוחין וכשמתיין קדישין וכטרי פקודי אוריינתא ואשתדלו באוריינתא יממא וילי וק"כ טמיר לון כעפרא ע"כ"ו דיעביד בריה קדשא וכו' ע"ש . נמלא מבח מטה של אהרן יש לנו ראייה לת"מ . עוד נקדים דאו' בוז' ראייה לת"מ מן תולעת המשי שהיא מתה ומעפרא תשוב ותחיה ע"ש . עוד נקדים דאו' כגמ' ה"ל הו' דרוקי לרכבן אמריתו דמתי חיי דחיי מתי דמתי חיי א"ל דלא הוה הוה דהוה לכ"ס . ועז' ול כוונת הכתו' ש תיראי תולע' יעקב מת' ישראל שמתי יש' ש תיראו שראיה מן תולעת המשי ובאמור . וזה רמז כי ידבר ש"כס פרעה רמז לעכ"ס שאינס מודים בתח"מ תנו לכם מופת' ר"ת מ'טה פ"ו ת'ולעת שמכל לו ראייה לתח"מ ודוק :

ט במכ' הרס כתיו ויעשו בן משה ואהרן כאשר לוקה וירס במטה ויך את המים . פי' משה עשה כמו שז"ה לו הק"כא אמור ש אהרן ואהרן עשה כמו שז"ה לו משה מפי הק"כא הרס את מטך וזהו כאשר לוקה ה' . אבל איך לפ' ויעשו בן מ"וא כאשר לוקה ה' שהרימו שניהם את המטה וזהו את היאור . חדא דהא כתיב וירס במטה ל' יחיד . ועוד איך עשו כאשר לוקה ה' דהק"כא א"ל למשה אמור ש אהרן הרס את מטך והס עשו שניהם ש' ודאי ה"פ ויעשו בן מ"וא משה שא"ל לאהרן הרס את מטך ואהרן הריס מטחו וזהו כאשר לוקה ה' :

י במכת האפרדעים כתיב ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמר העתירו ש ה' . ולמה גבי מכת הרס כתיב ויכן פרעה ויבא ש ביתו ולא שת לבו גם לזאת ול"ה למשה העתירו כיון דכאן יעשו החרטומים וכמכת הרס ג"כ עשו החרטומים . וז"ל דמכת הרס ה"ל מים ככתו' ויחפרו כל מל' וגו' משא"כ כאן גבי האפרדעים איך מנוחה מהם ככתו' ועלו וכאו כביתך ובחדר וגו' לכן כתיב

ב

ויקרא פרעה למשה . ועפז' זלפ כוונת הכתוב וכך וכעמך ובכל עבדיך ועלו האפרדעים . וז"ל למה כתיב ועלו הלפ' כיון שכתוב לעיל ושרץ היאור לפ' ועלו וכאו וגו' וע"פ דרכנו א"ס דבא הכחו' לתרץ למה נבי לפ' קרא פר' למשה העתירו וכו' לז"א וכך וכעמך וגו' ר"ל שאין מנוס מהם לכן א' פרעה למשה העתירו :

יא ככל מכות כתיב כא ש פרעה ואמרתי שיו ובמכת הדבר כתי' ודברתי שיו לרמוז למכת הדבר לשון נופל על לשון ודברתי רב"ר ע"ד לזאת יקרא אשה כי מאיס :

יב ושמתו שדות בין עמי ובין עמך . אפשר לרמוז עמ"ס המפר' ז"ל לעת' ל' יביא הכ"ה על הגוים יוד מכות כמו זל"מ ככתו' כימי זאת' גמ' ארצנו נפלאות . וזהו ושמתו שדות כאן בזל"מ יוד מכות וגם לעתיד יהיה כן וזהו למחר יהיה האות הזה :

יג מקרה ואש מתלקחת בתוך הכרד . כ' ואש מתלקחת ונוגה לו סביב . הר' בע"הט ז"ל פי' לומר גם בכאן היה האש יולא ממנו נילוו' ומאור וזהו ונוגה לו סביב עכ"ד . ול"כ לפרש המס' עפ"י מ"ס במד' תנחומא נס בתוך נס חד אמר כהדיו רמוזא שהגרעיונין אדומים נראים בתוכה וח"ה כהדיו עששית' דמיא ומשח' מתער' כחדא וכורא דליק מתוכה עכ"ד . והנה למ"ד כהדיו רמוזא לכן כתי' ואש מתלקחת בתוך הכרד כי בתוך מלת כרד היא אות ר"ת רמון . ומ"ד כהדיו עששיתא כמו העששית מאירה כך כתיב ואש מתלקחת ונוגה לו סביב שמאירה כעששית :

יד מסרה ה' ואתה . ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון . ואתה בן אדם ש תירא . ואתה את בריתי תשמור . ואתה קח לך חטים . ואתה תשמע השמים . רמז לאו"ה עעז' שאו' אס אינו חפץ בעז' למה אינו מבטלה כי ס"ל מעשה יש' עדיף אבל אצחנו יש' סוכרים מעשה אדם עדי' ולכן לוקה התו' אכר תאכדון וגו' גם ראייה מן המילה שלא נולד האדם מהול ש' נימול ע"י אדם וכן נמי ראייה מן הפת שכברא חטים ואדם דש וטוחן ואופה ואוכל ולא כברא פת דמ"א עדיף וזהו מ"ס המפר' ז"ל אוכלי עמי אכלו לחם ומן הלחם ראייה שמא"ע ועכו"ה' לא קראו שעבדו ע"ז

ע"ז עכ"ד . וזו ואתה ועבדיך כי טרם תיראו
 טעמו או' מ'שע והתורה חומרת לאדם ואתה
 בן אדם ש תירא מהם וראיה מן המילה ואתה
 את בריתי תשמור ועוד ראיה מן הפת ואתה קח
 לך חטים לכן ואתה תשמע השמים דוקא לעבוד
 את ה' היושבי בשמים לא כן הו"ה ע"ז לא
 חלק להם בכינה ובחשך שמים יכוסה :

פו או' כבעלי הקום' כס' דעת זקנים דה' לא
 ע"ד ומפרש הרי"בא שכאשר תשים דל"ך ער"ש
 בא"חב זה על זה אות שליטת שבהם כש"ח ר"ת
 כנים שחין חשך וגם יולא חשך בהפך ושם כתו'
 ולא התפרש כי"ל . וכונתו לומר לא מפני שאם
 מניח ז'עו יהיו חש"ך שחין' כני"ס אשתמשו יחד
 דל"כ אותיו' ראשונות זל ד'לך ער"ש ב'אחב אם
 תניחם ז'עו יהיו ד'ס ע'רוב ב'רד וג"כ שמשו יחד
 וכן או' שניות ג"כ הכי וג"כ תאמר שמשו יחד
 לכן כתב לא התפרש כי"ל וד"וק :

פרישת בא א פרעה

בא ש פרעה . למען שתי אותותי אלה . הפ'
 לרמוז ע"מ דא' במד' הביאו הרב כד
 הקמח ז' דה סו ע"ד מל"הר למלך שא' לעבדו
 לא והבא לי דג מן השוק הלך והביא לו דג נכאש
 א"ל בגזירה או תאכל את הדג הנכאש או תלקה
 ק' מלקיות או תתן ק' מנה א"ל אני אוכל הדג
 לא הספיק לאוכלו עד שא' שקה ק' מלקיות לא
 הספיק ללקוח עד שא' אשלם ק' מנה . נמלא
 אכל את הדג ולקה מלקיות ושלם ק' מנה . כך
 אירע למלכים לקו וסילחו ונתנו את ממונם וכו'
 ע"ש . וזהו למען שתי אותותי אלה ר"ת א"ל
 ל'קה ה' שלום מנה בקרכו . וזה טעם שנק' פרע'
 מלך מלרים חפרע לפי שאכל ולקה וסילם וה'
 של פרעה ע"ג' שה נעשה ח' והוא דרך הלזני :

ב ולמען תספר באזני כנך . הק' הרב פנים
 לתורה למה כתי' באזני כנך ולא מנינו בשאר
 מקומות שא' והגדת ע"ש . והנה ראינו ג"כ כתי'
 במחייית עמלק כתוב זאת זכרון בספר ושים
 באזני יהושע . וראיתי להתרגום קדם כנך וכן
 גבי עמלק תרגם קדם יהושע . ול"ג ליישב למה
 בכאן וגבי עמלק כתי' באזני לפי שהוא מנה
 אותם לפי שעה ולדרות דהיינו שיזנה לבנו ובנו

יזנה לבן בנו לכן בשאר מלות כיון שזנה אותם
 נתחייבו בניהם לעשות אכל בשו סיפור ז'לאמ
 ומחייית עמלק לזה אותם וכל א' יזנה בנו וכן
 בנו לכן כתי' באזני כנך וכן גבי מחייית עמלק
 באזני יהושע שיזנה לבנו ובנו בניו . ומ"ש
 והגדת היינו שיקפר המעשה כליל פסח שמה
 ומרור מונחים לפניך ככ"ל ליישב :

ג נטה ירך בארבה . רש"י ז'ל פו' בשביל ארבה
 וכן פו' הרא"ב בע' ז'ל והר' ר' משה הכהן פיר'
 שנטל ארבה במטה . והר"ח ק' עטאר ז'ל בספר
 אור החיים כ' ב' פו' א' כמו הרמ"ך שנטל ארב'
 במטה וב' שחשב בדעתו וה' בפיו ארבה וכיון
 על הארבה ע"ש . ול"ג לו' עפ"י מ"ש חז"ל שזר
 מכות היו חקוקים במטה ולכן ח"ל הק"ב נטה
 ירך על זר החקוק בו מכת הארבה ככ"ל :

ד לפניו לא היה כן ארבה כמהו ואחריו וגו' .
 ז'ל מלת ארבה יתור' נפיש' א'מנס בא' לרמוז
 מ"ש רש"י ז'ל ואותו שהיה בימי יוש' שנאמר בו
 כמהו לא נהיה מן העולם ואחריו לא יהיה כן
 למדנו שהיה גדול משל משה ע"י מיניס הרבה
 שהיו יחד ארבה ילק חסיל גוס' . אכל של משה
 מין א' היה לא היה ולא יהיה עכ"ד . וזהו לפניו
 לא היה כן ארבה דייקא אכל של יוש' היה מיני'
 הרבה וד"וק :

ה ורוח הקדים נשא את הארבה . הנה מלך
 נשא הש"ף מתחלה בח' באח"הע והיו נח"ש'
 לרמוז מ"ש הר' בע"הט ז'ל וזל ויסר ג' במסרה
 ויסר מעבלי רק את המות הזה . ויסר הלפרדעי'
 ויסר מעבלינו את הנחש מלמד שעם הלפרדעים
 ועם הארבה היו נחשים והיו ממתים בהם על
 כן אמר ויסר מעלי רק את המות הזה עכ"ד .
 וזהו נח"ש את הארבה וכן גבי לפרד' כתי' ושרץ
 היאור לפרדעים היו שרצים וזהו נחשים :

ו ולכל בני' היה אור כמושבותם . הנה מלת
 ולכל גי' מיל'ה עם הכו' היה אור לרמוז
 מה שמדניקין נרות בעת המילה ויש לו סמך
 מן הגמ' במ"ש קול רחיים ואור נר ע"ש :

ז א"ל ולכל בני' היה אור עמ"ש בזוהר כי שי'
 עולמות של דייק הם ר"ז מימין גי' אור ק"ג
 משמש ע"ש במעשה שדילג לענות קדיש
 וזהו היה אור כמושבות מ'ימין וכאמור :

ח וימש חשך . או' במד"ר אמרו רבותינו חשך
 היה

היה עבה כדונר שאל וימש חשך שהיה בו ממש
עכ"ד וזהו רמז מלת וימ"ש ר"ת ו'עבו ו'שער
ש'יעור מ'טבע שהוא דינר :

ט וירדו כל עבדיך שה שי כתב הר' פני דוד
זל מנימוקי ר"ד זל זל פי' מורה שחלק כבוד
למלכות ותימא רחמיו כמד' השכס וילא מעס
פרעה בחרי אה מלמד שסטרו וילא עכ"ד ולי
נראה ליישב כי בתחלת דבריו כש"ל וירדו כל
עבדיך חלק לו כבוד ולא ח"ל אתה תרד אמנס
אחר שכל מה שדבר עמו לא שמע לו לכן ילא
בחרי אה וזהו שכ' רש"י וילא בחרי אה כשגמר
דבריו ולא מלפניו בחרי אה ר"ל בתחלה חלק לו
כבוד ולבסוף כשגמר כל דבריו ולא שמע לו כל
מה שדיבר לכן ילא בחרי אה כנ"ל ליישב :

י ויקח עמרם את יוכבד דודתו לו לאשה ופי'
רש"י זל דודתו אחת אבובי בת לוי אחות קהת
וכתבו המפ' למה חלטידיק ליה לרש"י זל כל האורך
שהאריך אמנס למה לא כתב רש"י זל שהיא בת
אחיה אשת לוי כאשר כתבו בעלי התוס' פ' פינ'
אשר ילדה אותה שזאת לוי שמה אותה וקביא
דבריהם הח"ד זל בס' מדבר קדמות מערכ' א'
אות כה וראה זה חדש שראיתי למהר"א פלאגני
זל בס"ס לב חיים ח"ג בענין גיטין אות א' כשס
אותה משם הר' התו' והמלצה כי לוי היו לו ב'
נשים א' הולידה גרשון וקסת ומררי ואתה הולי'
את יוכבד לב' ה כי כן כתיב אשר ילדה אותה
ללוי ולא ילדה לקסת וגרשון ומררי בזה הודיע
כי לא היתה יוכבד דודתו מן האם שאסורה לב' כ'
לא אותה ולדתה עכ"ד לכן בא רש"י לרמוז כי
לא היחה מלאמו של קהת שא' בת לוי אחות קהת
לא מלאמו של קהת כי אמו של קהת היתה אשה
אחרת ולא אותה וד"וק :

יא ושחטו אותו כל קהל עדת יש' אי' כגמ'
פסקים הפסח נשחטו כג' כתות קהל וערה
וישראל ולא ידעין אי' כב"ה או באז' הילכך כנ'
סגייה עיולי יוד וכפקי יוד וזהו כ"ל גי' י' :

יב ראשו על כרעיו רמז למ"ש כגמ' שמביא
שפור של רמון ותקבו בו וזהו ר"ת ראשו
ש'פור ר'מון א'רוך ו'תוחבו :

יג ועלם לא תשכרו בו אי' בור' ד"מא ע"ב
לא תשכרו בו אבל כלבי אתאן ומתברין ליה
וכו' וזהו אתם ועלם לא תשכרו בו אבל כלבי

הו משכרין ואוכלין אותו וזהו ועלם תשכרו בו
ס"ת מר' גי' כלב כי הכלב אוכל ומשכר :

יד וכל ערל לא יאכל בו ר"ת ברכה ואליה
לרמוז על אותו מעשה כנוי שהיה בזמן ר'
יהודה נ' בתירא שהיה משתבח בעירו שהיה אוכל
מן הפסחים של יש' ח"ל ריבב מי ספו לך משיה
לשנה עלה לירושלים וח"ל אני רואה מן השיה
אמרנו מאי דקמן שיה כולה לגבוה סלקא בדקו
אחריו והכירו אותו שהוא גוי והרנוהו וכו' ע"ש
עוד אי' בור' פ' משפטים ד"קכד ע"א זל זמנא
חדא סליקו יש' למינו ענא וסלקו כהדייהו גויס
וההוא שתא לא השתבח ברכתא אתו שאילו לרב
המנונא סבא ח"ל חמיתין סימנא באורחא ח"ל
חמונן וכו' ח"ל הית בנוויכו גויס דלא אתגזרו
לשתא סליקו חינון גויס כהדייהו וראו אותן שאין
מברכין והכירו אותן שהן גויס והרגוס וכו' ע"ש
וזהו רמז בר"ת וכל ערל לא יאכל בו ר"ת ואס
כשיבוא לעריכס ע"ל לאכול חליה יודיע אשר
כותי לוק בעריכס והרנוהו עוד ואס כשיבוא
לעריכס ערל לאכול את ישראל אתם כשתחקרו
לא בירך והרנוהו והבן :

טו והיה כי ישאך בכך מחר לאמר מה זאת
ואמרת ליו בחזק יד אפש' לרמוז הענין
עמ"ס הר' ארץ הקיים על תהלים בא"ב אות ז
וזל והנה זאת היא מד"הר כמ"ש זאת חקת התו'
זאת תורת המלוצרע זאת אשר ללוים ולא שת
לבו גס לזאת חכל וזאת היא מד"הר כמ"ס
וזאת הברכה וזאת התו' וזאת עשו להם וחיו
וק' למה בפסח נאמר זאת חקת הפסח והלא שס
היה הנאולה ותו' לפי שהיתה מד"הר מקטרנת
ובחזוק יד הוטיאס לכן כתיב זאת עכ"ד וזהו
כוונת הכתוב לאמר מה זאת והלא ז"ל וזאת לזא'
בחזוק יד הוטיאנו לכן כתי' זאת וזהו ג"כ כו'
המגיד תס מהו או' מה זאת שהיה ז"ל וזאת לזא'
בחזוק יד הוטיאנו וד"וק :

טז והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה
עשה ה' לי רמז למילה שכתב הר' ב"הע
זל פ' שמות בני' ישראל הבאים מלוימה ס"ת
מילה לרמוז עב' המילה ילאו ישראל ממלרים
כדכתיב ואזכור את בריתי והנה כ' רש"י ע"פ
בא גר שגר נולד מהול ע"ד גורו חילנת וזהו
והג'דת לבנך שתמול לבנך והוא הטעם שילאנו

ממל' קודם הזמן בזכות המילה וזהו בעבור זה
 עשה ה' לי בלאחי ממלרים . ועפ"י ה' החד"ח
 כס' דברים אחרים כוונת המסרה ויוליא אותם
 מכור הכרזל ממלרים . ויוליא עמו כששון . כי
 הנה כתבו ר"ל ליהודים וגו' וששון זו מילה והו
 ויוליא אותם ממל' ועי' מילה ילאו וזהו ויוליא
 עמו כששון זו מילה עכ"ד . וזהו כוונ' המגיד
 תס' מהו או' מה זאת . הכוונה זאת היא המיל'
 דכתי' זאת בריתי ותס' שוש' מה זאת שמלו במל'
 כדכתיב מתבוססת כדמיק' דס' פסח ודס' מילה
 וכן יהושע א"ל הק"כ ושוב מול את בני' שנית
 לז"א עי' מילה הוטיאנו ה' ממלרים :

י' ולכל בני' היה אור . הפ' לרמוז ע"פ מ"ש
 כמד"ר פ' כה' פ' טו וז"ל ויאמר ה' אל משה
 ואל אהרן לאמר שהיה הק"כ מה מבקש לקדש את
 החדש א"ל למ' ולח' אני ואתם נקדש את החדש
 אבל בעיבור השנה כשהיו רבותינו נכנסין לעבר
 את השנה נכנסים יוד' זקנים בקיאים לעבר את
 השנה כב"המד ואב' כ"ד עמהם ונועלים הדלת'
 ונושאים ונותנים בדבר כל הלילה בחצי הלילה
 או' לאב' כ"ד מבקשים אנחנו לעבר השנה שחפ'
 השנה הואת ינח גזר את עמנו והוא או' להס'
 מה שדעתכם אף אני עמכם . באותה שעה
 יולא אור מב"המד ובא לפניהם וידעו שנתרלה
 אהים עמהם שנא' ורח' בחשך אור לישראל מה
 כהס' גוורים ה' גור עמהם שנא' אקרא לשהים
 עליון לא גומר עלי עכ"ל . וזה אללי בור' הכת'
 או' זרוע לזריק ולישרי לב' שמ'ה ר"ת ש"נה
 מ'עוברת ח'ברת ה'חכמים . וזהו ול'כל ר"ת
 ועד לחכמים כדי לעבר או' כמושבותם שהיה
 יולא אור כמושבותם מב"המד וכאמור :

י' ויאמר משה בנערינו ובזקנינו כלך . לא כן
 לבו נח הגברים . כי אותה אתם מבקשים
 אפ' לרמוז בפסוקים שו מ"ש מהר"ח פלאנו זל
 צס' ספרי חיים ד'כט ע"א שהביא משס' הרב
 זקוקים אות לב דוקא מי שהיה נשוי היה עובד
 עבודת פד' כמלרים לא מי שלא היה נשוי וכו'
 וסוי' דבר חדש חדשתי בתו"ק מה שלא שמעתי
 ולא ראיתי בדברי רז"ל ובמפרש' שוס' דבר מונה
 והוכחתי מן הפסוקים עכ"ד . ולפי יסוד שלו
 לא זכו כבזה לא מי שהיה נשוי וא"כ מה דכתי'
 ושמתם על בניכם וגו' מן הכזה של אביה' ואמ'

וכו' עי' . ול' להוכיח כדבריו דכתיב עם
 בניכם ובנותיכם ונשים דכתיב ושלם אשה משכ'
 ומנרת ביתה ושמתם על בניכם ובנותיכם דהיינו
 שיטשו הנשים והאנשים וילבשו בניהם ובנותהם
 ואף שהבנים שלא נשאו נשים לא עבדו . אמנם
 אביהם ואמם נותנים להם ללבוש וכמ"ש הרב
 וזהו מ"ר א"ל בבנינו ובבנותינו כלך וא"ל פר'
 לא כן לבו נח הגברים' לא הבנים שלא היו בעבור'
 כי אותה אתם מבקשים ר"ל לבעל מן העבודה
 ולילך לעבוד את ה' והבנים לא היו עובדים :

י' ותחוק מלרים על העם למחר לשלחם מן
 הארץ כי אמרו כלנו מתים . אפשר לרמוז
 כוונת הכתוב ע"פ מ"ש הר' חיד"א זל' כס' שס'
 הגדולים כסופו מס' חסדי דוד על אבות וזל'
 ואכן בעניותיו כתבנו בהנהגות לח"מ סי' ריב'
 דהר"ח והרי"טכ"ה ושיעתם ס"ל דהמקנה לחברו
 קרקע לזמן גוף ופירות כיון שנתרוקנו רשות
 הבעלים קנה המקבל לעולם . אמנם הרמ"כ
 זל' וסיעתו פלוגי וסברי לאחר זמן חוזר קרקע
 למאריה קמא . והנה לדעת הר"ח וסיעתו יש
 מקום לומר דגוף וגשמה שנתן הק"כ לאדם
 לזמן ע' שנה קנאה לעולם כדין הנותן קרקע
 גוף ופירות לזמן שנתרוקנה רשותו והרשעים
 יפרקו עול התו' והמלוה בטענה זו . אמנם כ'
 הרב בני אהרן זל' כביאורו בסי' רמה דכ"ע יודו
 דאם הוא מתנה שע"מ להחזיר דלא פסק קנינו
 וכו' עי' . וא"כ עי' שאח"כ מת ה"ל מתנה ע"מ
 להחזיר ולא קנה וכו' עי' . וזהו ושי ישיאך ינרך
 לומר שקנית את גופך כס' הר"ח זל' ורעמיה
 דע"כ אתה מת וא"כ ה"ל מתנה ע"מ להחזיר ולא
 קנה וכו' ע"כ . וזהו פרעה ס"ל הקונה קרקע
 לזמן גוף ופירות קונה אותה וא"כ ישראל שקנה
 אותם לזמן ת' שנה קנה אותם קנין גמור אמנם
 המלרים או' לפרעה לשלחם יען כי הם מתנה
 לזמן ומתנה לזמן חוזר והראיה מן המיתה כי
 עי' המיתה חוזרת הנשמה הו"ל מתנה על מנת
 להחזיר וכ"ע מורים לא קנה לכך או' לו לשלחם
 כי כלנו מתים וכאמור . והוא דרך חידוד :

כ' ותנותם אותה חג לה' אפ' לרמוז הכפל על
 מ"ש רש"י זל' ע"פ ושמתם בחגך אתה ובנך
 ובתך עבדך ואמתך . סלוי וגו' יתום ושומנה ד'
 שלי כנגד ארבע שלך אם אתה משמת את שלי
 אני

אני אשמח את שלך עב"ד וכתב הר' עזר מקלט
 מזה תפ"ח כתב רש"י ז"ל ארבע שלי כנגד ארבע
 שלך וכו' וזו ניחא מה שמוכר הכתוב בפ'
 הרגלים פרשת אמור מתנת עניים בתוך הרגלים
 לומר לך אם אתה משמח את העניים אני
 משמח את שלך ועל פי הרמז רמז הכתוב אלה
 מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם על
 העניים קאי לשמח אותם במתנתם ואז נקראים
 מועדי ה' לשמח אתכם כמועדיכם כאמור
 עב"ד וזהו וחנותם רמז לה' שלכם חג לה' זו
 ארבע שלי אלו העניים נקראים חג לה' :
 ועפ"ז יש לי לרמוז כונת המשנה יליאות השבת
 שנים שהם ארבע בפנים ושנים שהם
 ארבע בחוץ כי הנה ידוע ימים טובים גם כן
 נקראים שבת וזהו יליאות השבת ר"ל שבתות
 וימים טובים שהם ארבע בפנים זו
 בכך ובתך שהן ארבע עבודך ואמתך ושתיים
 שהן ארבע בחוץ לוי וגר שהן ארבע יתום
 ואלמנה שתתן להם יליאות לשבת וימים טובים :

פרשת בשרח

א ויהי בשלח פרעה את העם הק' הר'
 אור הקיים ז"ל הול"ל והי כי הוליא
 ה' את יש' ממלרים ולמה תלה הכתוב השילוח
 בפרעה וכו' ע"ש וראיתי במד' תנחומא שכ'
 ז"ל למה פתח הכתוב בלשון הזה הפה שא'
 וגם את ישראל לא אשלח חזר ואמר אנכי אשלח
 אתכם לכך פתח ויהי בשלח פרעה עב"ד :

ב אי' במד' תנחומא פקוד יפקוד אלהים
 אתכם פקוד במלרים יפקוד על
 הים נ"ל לפרש דרך פלפול בקטור כי הנה
 ידוע טעם ילאח קודם הזמן גזירות ועבודת
 השלים המנין וזה דרוקא אי אמרינן האבות יש
 להם דין ב"כ והגוי אינו קונה בחזקה ואז הוי
 ארץ לא להם ואי הים ראה ויכס מה ראה
 ארונו של יוסף ראה ש"ל האבות יש להם דין
 ב"כ רבמיתת תליא והשכטים יש להם דין יש'
 דבשחיטת תליא מילתא וזהו פקוד במלרים
 שילאו קודם הזמן מטעם גירות ועבודת השלים
 המנין ויש להם דין ב"כ לכך יפקוד על הים
 כשראה ארונו של יוסף דס"ל יש להם דין

כא

כ"ז ונקרע ודו"ק :

ג פקוד

יפקוד אלהים אתכם והעליתם את
 עלמותי מזה אתכם רבים מקשים
 רהלא בפרשת ויתי כאשר לזה יוסף להם לא
 כתיב אתכם אלא כתיב והעליתם מזה דרוקא
 ולא כתיב אתכם וכך הקשיא במאסף ע"ש :
 ולי נראה ליישב עפי' שראיתי להראב"ע ז"ל
 פרשת יתרו פירוש על עשרת הדברות שכ'
 על דברי רבקה שאמרה ליעקב שמעתי לאביך
 שאמר לעשו ואכירכה לפני ה' לפני מותי
 ויחזק לא אמר אלא בעבור תברככה נפשו
 בטרם אמות והנה בטרם אמות הוא לפני מותי
 אבל מלת לפני ה' לא אמר יחזק והשיב כי
 יחזק נביא ורבקה ידעה כי יחזק נביא לה'
 והכרחה שיברך בדרך הנבואה על כן אמרה
 ליעקב לפני ה' והנה היא כמו מפורשת טעם
 הברכה וכן כדברות אחרונות כתיב למען
 ייטב לך ולא כתיב כדברות הראשונות למען
 ייטב לך והוא בעבור שזה ה' לכבוד יש לך
 שכן טוב למען ייטב לך והוא דברי מר"ע
 כמו דברי רבקה שזכרנו וכן הביא שם כמה
 דברים ופירש אותם באורך וברוחב ועל כן אני
 אומר כוונת מר"ע שאמר אתכם ר"ל כונת
 יוס' הדריק כך כשיעלו עלמותיכם יעלו עלמותי
 אתכם כנ"ל ליישב :

ד ובני ישראל יולאים ביד רמה ס"ת דמיל'ה
 לרמוז שילאו יש' ממלרים מכח שטר
 מילה דכתיב גבי ה"א והתנה ברותי בני וביניך
 ונתתי לזרעך אחריו את ארץ כנען :

ה ויבקעו המים כי הנה מלת המים הם
 מלואי המים ה' מ'ס יו"ד מ'ס
 כי הנה נבקע הים והיה מים שני פעמים א'
 בימין וא' כשמאל דכתיב והמים להם קומה
 מימינם ומשמאלם וזהו ויבקעו המים שתי
 פעמים המים והנה שתי פעמים מים עולה
 ק"ף מים גי' ז' מים ז' והו קפאו תהומות
 בלב ים :

ו אז ישור ישראל אי' כילקוט אר"ע בשעה
 שא' יש' אז ישור לבש הה"ב חלוק של
 תפארת שהיו חקוקים עליו כל אז שבתורה וכיון
 שחטאו חזר וקרעו שנה' בלע אמרתו ועתיד
 הק"ב להחזירו שנה' אז ימלא שחוק פיני ע"כ

וזה

וזה רמז א"ז יכנע לכבס הערל . ר"ל אז יכנע
 שקרעו לחלוק דיליה בשביל לכבס הערל . וזהו
 אחלו יכנו דרכי לשמור חוקיך א"ז לא אבוש
 וזהו א"ז ינוח לי . ר"ל מתפלל האיש הישראלי
 שא"ז ינוח לי שעתיד הק"בה להשיבו . וזהו כי
 א"ז תלויק את דרכיך וא"ז תשכיל . וזהו שתקנו
 אנשי כנ"ה המלך המרומס לכו מ"א . א"ז
 אז יסור . תביאמו ותטעמו . ה' ימלוך ל"ו כי
 בא סוס פועה . אפ' לרמוז במ"ש הר' ברית
 שלום בסדר היום דא' בגמ' מגילה ד' י"ז ת"ר
 מ"ח נביאים עמדו להס ליש' וז' נביאות ולא
 פיוחתו ולא הוקירו ע"מ שכתוב בתורה חוץ
 ממקרא מגילה . מאי דרוש ק"ו ומה משעבוד
 לגאולה ומעבדות לחירות אמרו שירה ממות
 לחיים לכ"ש ופריך א"ה הלל נמי נימא ומשני
 א"ה הלל על נס חוץ ופריך ונאמ נמי חוץ היא
 היכי אמרינן שירה ומשני כרתניה עד שלא
 נכנסו לארץ הוכשרו לומר שירה משנכנסו לארץ
 לא הוכשרו לומר שירה ע"כ . והר' ברית שלום
 ז"ל תי' ע"פ דא' בזהר ע"פ ואני הייתי על נהר
 כבר חוץ לא הוכשר לומר שירה וכו' ואף שדיבר
 הקב"ה עם הנביאים בחו"ל לא דיבר עמם
 לא עם המיס שהו מקום טהרה שנא' ואני
 הייתי על נהר כבר ע"כ . שמעינן מההיא דעל
 המיס דיבר הק"בה עם הנביאים שהו מקום
 טהרה ולכן אין קושיה מה שהק' על ונאמ איך
 אמרו שירה כיון שאמרו על המיס וכו' ופי'
 כוונת הכתובים ע"ש :

ול"כ לפ' כוונת הכתובים בסגנון אחר וזהו
 אז יסור ישראל וכ"ת איך אמרו שירה והלא
 א"ה שירה על נס חוץ לז"ה תביאמו ותטעמו
 בהר נחלתך דהיינו קודם שנכנסו לארץ ויכולים
 לומר שירה . וגם טעם אחר וכני ישראל הלכו
 ביבשה בתוך הים ועל המיס יכולים לומר שירה
 אפי' בחוץ . וזה אללי נ"כ כונת המד' ה' ימלוך
 ל"ו למה כי בא סוס פרעה דהיינו ה' ימלוך ל"ו
 שאמרו שירה על נס חוץ וא"ה שירה לז"ה כי
 בא סוס פרעה וגו' וכני ישראל אמרו שירה
 על המיס וכאמור :

ז א"נ אפ' בכוונת המד' ה' ימלוך למה כי
 בא . דא' בגמ' פ' חלק ר"ה כד מטי
 להאי קרא בכי כונס כנר מי הים מי שכתוב בו

כונס כנר מי הים תעשה לו מסכה לרה ע"כ
 וק' למה הזכיר נס ק"ס יותר מכל הנסים אמנם
 כ' הר' הוין רב פ' ויקרא כי הנה עעז' א"ז
 מגדולת העבד ניכר גדולת רבו ולכן עובדים
 ללכא השמים חך הטענה הזאת כונסת אלל ישראל
 דישראל עלו במחשבה ליבראות קודם המלאכים
 וא"כ ישראל קודם כל מע"כ במחשבה וכיון
 דאולינן בתר מחשבה איך יעבור בר ישראל ללכא
 השמים והוא חשוב יותר מהם ואין זה מדרך
 השכל שחשוב יעבור לשפל ממנו וכו' ע"ש . עוד
 נקדים מ"ש לעיול פ' שמות משס הר' יושב אהלני'
 דמיוכף מוכח דאולינן בתר מחשבה וכו' והיס
 לא רה ליקרע לפי שהוא קדם במעשה לישראל
 שהיס נכרא בב' ויש' כיום ו' אמנם במחשבה
 קדמו יש' לכל מע"כ וזהו הים ראה וינס ראה
 ארונו של יוסף דאולינן בתר מחשבה לכן נקרע
 וכו' ע"ש . וזהו כוונת הכתוב אז יסור משס
 וכו' ע"י שנקרע הים לפני יש' מוכח דאסור
 לעבוד ע"ז לכן אומר זה אלי ואנוהו וכו' וזהו
 כונת המהמר מי שכתוב כונס כנר מי הים
 שקרע יס לפני ישראל והטעם דאולינן בתר
 מחשבה וא"כ אסור לעעז' לכן מתמה תעשה
 לו מסכה לרה . וזה כוונת המכילתא ה' ימלוך
 ל"ו שאסור לעעז' וכ"ת מנ"ל ראה לז"ה כי
 בא סוס פרעה וגו' ונקרע הים ודאי אולינן
 בתר מחשבה :

והנה מצרכת חתנים יש ראה דאולינן בתר
 מחשבה כי א"ז בגמ' כתובות שעל
 שאנחנו מבכרין ב"פ ברכת יולד האדם מפני
 שעלה במחשבה ליבראות שנים וא"כ מבח
 הנשואין יש ראה שאסור לעעז' . וזהו כוונת
 המד' כי הוא אמר ויהי זו אשה הוא לזה
 ויעמוד אלו הבנים ומן הנשואין מוכח דאולינן
 בתר מחשבה ואסור לעעז' וזהו ה' הפיר עלת
 גוים שעעז' ודו"ק :

ח ה' איש מלחמה ה' שמו . אפ' לרמוז
 ע"מ דא' בתנא רבי אליהו זוטא פ"ג
 לעתיד הקב"ה בעלמו עושה מלחמה בעמלק
 ופי' הר' זקוקן דנראה כונת הכתוב מלחמה
 לה' בעמל' הכונה הק"בה בעלמו נלחם בעמלק
 בימי משיח בן דוד ע"כ . וזהו ה' איש מלחמה
 ר"ל שהק"בה ככבודו נלחם בעמלק אימתי

לעת"ל

ועתה"ל כב"א שאז ה' שמו שיהיה ה' אחד ושמו אחד :

א"נ כסגנון אחר כי הנה כתי' וילא ה' ונלחם בנוים ההם כיום הלחמו כיום ותרגם יונתן כיום שלחם בק"ס נמלא וילא ולעת"ל נלחם הק"כה בעלמו וזהו כימי וילא ה' אום מלחמה וכן ג"כ כב"א בעת שה"א ושמו ה' הוא נלחם בעלמו :

עזי וזמרת יה' כי הנה אזי בתקוות כי חרכו של הק"כה הוא יו' פופיות ועי' עסק התורה ניזול וכתי' עץ חיים היא למצויקי' בה ה' היא גי' יו' וכן עי' המילה ניזול מחרבו של הק"כה כי מילה נכרתו עליה יג' בריתות ומילה וכריעה ומילה יו' וזהו עזי' זו התורה דכתיב ה' עזו לעמו יתן וזמרת זו המילה ל' כריתת עזי' ויהי לי ליטועה ניזול מחרבו של הק"כה :

יא שם שם לו חק ומשפט אפ' לרמוז הענין במה דאזי בהר' שדה הארץ פרשת משפטים ד' ק"כא ע"ד וזל הדיון יהיה חריף לזריו מאד להוליא הדין לאורה כי קא עובדא שבל לפני הר"ה מה"רר אברהם דיבוטון ז"ל ימנו בעכ"ס' לח"מ דין מרומה והוא כי ראובן הסקיד אלל שמעון ב' חביות גדולות מליאות שמן וזרין ותתמם בחותמו ויהי בתקופת השנה בא ראובן ושאל פקדונו משמעון והלך ללקחם ולא מלא בהם אפי' טיפת שמן א' ותוחמו במקומו מונח וראובן הני' לוח בכרוביא ושמעון נשבע שבועות חמורות שלא לקח ממנו ובא הרב לאורר הני' והבין בחכמתו הענין וטוה שימלאו ב' חביות מים ותתמן ולקח מפתח האורר ולאחר ג' ימים א' לראובן לך וקח את שמנך והלך ומלאם מליאות שמן כאשר הפקידם והענין כי שמעון הני' היה רמאי ותחת אורר הני' ממש הו"ל אורר אחר ושם היו ב' חביות האלו ממש ונקב נקב קטן מאד ושם בנקב קנה רק וירר כל השמן לתחתיותו והוא לא ראה אפי' מראה השמן כמו שהיה נשבע ובמלאות אותם מים ידרו המים למטה והשמן קף למעלה ע"כ וזהו ש"ס ר"ת שמן מי' שם לו חק ומשפט שהוליא הדין לאורה עי' חכמתו ודעתו וזה רמוז בפיו מרמה ידבר ובקרבו ישי' ארכו

שמן מי' וכנו' :

יב כר המחלה אשר שמתו במצרים וגו' אפ' לרמוז עמ"ש בזוח ד' קז ע"א ע"פ רפאני ה' וחרפה הכוונה יש רפואה עי' הק"כה ויש עי' שלוחים וההפרש שיש ביניהם רפואה שעי' הק"כה היא רפואה שלימה ואינה חוזרת לעולם על האדם משא"ך רפואה עי' שליח היא חוזרת עכ"ד וזהו כל המחלה לא אשים עליך וכ"ת לאחר ימים היא חוזרת לזא כי אנו ה' רופאך ואינה חוזרת :

יג עזי וזמרת יה' ויהי לי ליטועה עזי זו החשוב' כי הק"כה נקרא מלך המשפט בעשרת ימי התשובה וכתיב ועזו מלך משפט אהב וזמרת זו התפלה זמירות של דוד הע"ה ואיתא בגמרא מחלוקת מ"ד תפלה עושה מחלה ותשובה עושה הכל ומ"ד תשובה עושה מחלה ותפלה עושה הכל ולכן אם יעשה הבעל תשוב' ותפלה אזי ימחה כל עונותיו וזהו עזי' זו התשובה וזמרת יה' זו התפלה עזי' ויהי לי ליטועה והנה ידוע שאין הק"כה מקבל התשובה כי אם לישראל דוקא ולא לא"ה וזהו תנו עזו לאלהים זו התשובה כדאמרן ועל ישראל גאותו ולא לא"ה וזהו ה' עזו לעמו יתן דוקא ולא לא"ה והנה כתבנו בעניותינו טעם שהק"כה מקבל התשובה לישראל כי הם נקראו כפש אחר דכתיב שבעים נפש משא"כ עשו הרשע שש נפשות כתיב וכתיב במדרש נאם ליחיד להליל את היחיד זו ישראל דוקא אבל א"ה לא וזהו ה' יכרך את עמו בשלום ועי' השלום הם נפש אחד ולכן הק"כה מקבלם בתשובה כי נאם ליחיד להליל את היחיד ורו"ק א"כ ה' עזו לעמו יתן איתא בגמ' ברכות ד' ה מוכר עלב ולוקח שמח והק"כה נתן תורה לישראל ושמח וכתב הרב מהרש"א באגרתיה דהק"כה משוי להו לישראל לוקח ושמח ולגבי דידיה הוא נותן בעין יפה הוא נותן ולא מוכר וזהו ה' עזו לעמו יתן דוקא ולא מוכר :

יד א"נ עזי וזמרת יה' וכו' כי הנה איתא במדרש חזקיהו המלך בעת מפלת סנחריב לא אמר שירה ונענש וכו' עי' לזה אמרו בבאין על ק"ס שאמרו שירה וזהו וזמרת יה' שאמרו שירה לא כמו חזקיהו שלא אמר שירה ויהי

ויהי לי לישועה ואיתא מי שנעשה לו כס ואמר שירה יוכה לנסיים אחרים ולומר שירה וזהו זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו :

טו א"נ עזי ישראל עזים שבאומות ולכך נתנה תורה להו להתיש עזותם וזהו עזי ישראל הם עזים לכך תיקנה תורה להן וזהו וזמרת יהוה התורה כמ"ש דה"ע זמירות היו לי חקך בבית מגורי ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו משא"כ אר"ה כתיב בהם והיה כי ירעב והתקאף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה :

טז תביאמו ותטעמו בהר נחלתך וכו' . כתב רש"י ז"ל נתנבא משה שלא יכנס לארץ לכן לא אמר תביאמו עכ"ל . ויש לדרוק דהרי השירה מר"ע וישראל אמרו כתיב אז ישיר משה ובני ישראל וישל נכנסו לארץ ואיך אמרו תביאמו ולא תביאנו . וראיתי במדרש רבה וז"ל א"ר יהושע בן לוי אז ישירו משה וישראל לא נאמר אלא אז ישיר משה ובני ישראל מכאן שנאמרה שירה מפי משה ואח"כ אסיקוהו אבותינו על ים סוף עכ"ל . עפ"י שבתחלה אמרה משה לבדו ואמר תביאמו ואח"ך אמרו ישראל ולא שנו מה שאמר מר"ע :

יז עוד כ"ל על פי מ"ש רז"ל נגזרה גזירה על בן עשרים שלא יכנסו לארץ לא בניהם ולא נכנסו אלא כלב ויקושע לכן אמרו ישראל כלם תביאמו וכו' . וכן ראיתי להרב מהרש"ל ז"ל על רש"י וז"ל נראה לגרוס כרש"י ז"ל שלא יכנסו לארץ וקאי גם על ישראל וכן איתא בפרק יש נוחלין וכמבולתא הכנים יכנסו ולא האבות אף שלא נגזרה עדין גזירת מרגלים ומ"מ ניבא ולא ידע מה ניבא עכ"ל :

יח אי במבול' ה' ימלוך ל"ו למה כי בא סוס פרעה ע"כ . ופר' ארץ יהודה פי' עמ"ש הר' פענח רז"ל ה' ימלוך הקדים ה' לימלוך ורוד הקדים ימלוך לה' שא בוונת משק ורוד לדבר ה' כי הנה מר"ע אמר ה' ימלוך לפי שלא לסמוך האזכרה של ה' לבי בא סוס פרעה . ורוד שלא לסמוך לדרוך רשעים יעות ושניהם לדבר אחד נתכוונו שלא יחול שמו על הרעה ע"כ . וזהו ה' ימלוך למה ל"א ימלוך ה' לזא כי בא סוס פרעה שלא לסמוך לה' וכו' ע"ש :

יט והאזנת למלותיו . איתא בנמ' הסוף דאיתא ללמוד תורה וה"ל הסכם אל"פ ביה' וה"ל מי אמר שזה שמו אל"פ וזה שמו ביה' והסכם נקט אזנו אל"פ מה שמה אל"פ און אל"ל ומי אמר ששמו און אלא לפי שכל העולם קורין אותו און ה"כ כל העולם קורין אותו אל"פ ובי' וז"ש במשלי און מלים תבאן ע"י שם האון מלים תבאן לקרות כל אות ואות כשמו וזהו והאזנת לשון און למלותיו ולא תערער עליהם וכאמור :

כ הוא הלחם אשר לזה ה' לאכלה זה הדבר אשר לזה ה' לקטו ממנו . כי הכה ידוע עע"ז טוענים אם אינו חפץ בעצ' למנו אינו מבטלה כי ס"ל מעשה שמים עדיף אמנם ס"ל מעשה ירי אדם עדיף וכתב בתורה אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וכתבו המפרשים שיש להביא להם ראיה מעשה ירי אדם עדיף מן הלחם כי חטים אין נאכלים כי אם ע"י אדם לטחון ולאפית ובה פירש אובלי עמי אכלו לחם ומן הלחם יש ראיה דמעשה ירי אדם עדיף ה' לא בחרו בתמיה עכ"ל . עוד יש להביא ראיה מן המילה שנכרח האדם אינו מהול וע"י בני אדם מוהלים אותו כמלא מעשה ירי אדם עדיף . והנה מלת זה הדבר נאמר על המילה וכן איתא במדרש זה הדבר נאמר על המילה דכתיב וזה הדבר אשר מל יהושוע ע"ש . וזהו שאמר הפסוק שיש ראיה מן הלחם שלא לעע"ז וזהו הוה הלחם אשר לזה לאכלה וממנו ראיה שאין לעבוד ע"ז וכי תאמרו הלחם שהיו אוכלים במדבר הוא מן היורד מן השמים וא"כ אין ראיה מן המן לזה אמר זה הדבר שהוא נאמר על המילה וממנה ראיה שאין לעבוד ע"ז כי מעשה ירי אדם עדיף והנה כמו הלחם שיש בו מן היורד מן השמים במילה גם כן יש שנוגדים מהולים אמנם אחר רבים הולכים ופרוב אינם נולדים מהולים וכן גבי מן דוקא יורד מן השמים אבל החטים וכיוצא מעשה ירי אדם וזהו רמז מלת מילה מל יה מ"ל ר"ת מילה לחם שהם ע"י מעשה ירי אדם דעדיף לכן לר"ך לעבוד יה :

פרשת יתרו

וישמע יתרו אי' בגמ' מה שמועה שמע
 ובא ק"ס שמע ובא' כי הנה איתת
 במד' הים ראה ויבס מה ראה ארונו של יוסף
 ראה' והנה יש לראות מה שייכות יש לים עם
 יוסף' אמנס אי' כזו' בראשי' ס' וישלח ד' קצו
 הטעם שנטל יוסף הל' הכבו' לפי שכל מחשבתו
 של יעקב אע"ה היתה ברחל והמחשבה עיקר
 לכן נטל יוסף הכבורה מראובן וכו' ע"ש' ואי'
 במד' כשבא מר"ע אל הים ואל' ליקרע בשכני'
 ישרש אל' אני נכדתי יוס' כ' וישרש יוס' ו' ואני
 מוקדש בכריאה אמנס ישרש נשמות הדריקים
 עלו במחשבה ליבראות קודם שנברא העולם
 ולכן נקרע לפניהם' וזהו מה ראה הים ליקרע
 כיון שהוא קודם ישרש במעשה' ארונו של יוסף
 ראה שממנו מוכח דאזלינן בתר מחשבה' ולכן
 נטל הכבורה מראובן וא"כ יש' ה' קודם במחש'
 ולכן נקרע הים לפניהם' עוד נקדים מש"ל ס'
 בשלח משס הר' הון רב זל דאי אזלינן בתר מח'
 בטלה דעתם של עעז' שאו' מגדולת העבד ניכר
 גדולת קונו וכו' ע"ש' וזהו מה שמועה שמע
 ונתגייר לאז ק"ס שמע שממנה מוכח דאזלינן
 בתר מחשבה וא"כ אין לעעז' לכן נתגייר :
 והרב בירך ילחק זל פי' עמ"ש בגמ' פרק חלון
 ויחד יתרו שהעב' חרב חדה על בשרו ר"ל שנימו'
 והק' מהר"ש זל בס"א והא יתרו מדיני ממדין
 בני א"א והס חייביז במילה ואיך לא מל עד
 עתה' ותו' שהיה מהול בלא פריעה לפי שלא
 ניתנה פריעה לא"א ועתה עשה פריעה ע"כ'
 וכ' הר' ב"ז בס' וכבר בפ' וירא שאפי' הים א"א
 מל ופרע מ'מ יתרו שבא להתגייר עתה היה
 צריך להטיל ממנו דם ברית וכמ"ס הטור ב"ד
 סי' רס"ח משס בה"ג ובעל העטור והר"ש זל'
 והנה יתרו עלה בדעתו להסתפק כיון דקיל אין
 הגר נכנס לברית שא במילה וטבילה וכיון שהוא
 מדיני מהול די לו בטבילה לחוד או"ד כיון שהוא
 מהול א"א להתגייר דלא די בטבילה לחוד כמ"ס
 הטור שס דערבי מהול וגבעוני מהול א"א להס
 להתגייר דצריך מילה וטבילה והס מליס ולא
 סגי בטבילה לחוד' והנה בפ' החולץ בחלקו
 תנאים

כא כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו כים
 וישב ה' וכני ישרש הלכו ביבשה
 זלד דהו"ל בתחלה שהלכו יש' ביבשה בתוך הים
 ואח"ך כי בא סוס פרעה כי כן היה כתחלה
 הלכו כנ"י ביבשה בתוך הים ואח"ך באו פרעה
 ורכבו בתוך הים' וכן זל בנוסח התפלה באמת
 ויזיב וזדים טבעת וירידים עברו יס דהו"ל
 וירידים עברו יס וזדים טבעת ביז רכן היא
 שעברו יש' ביבשה ואח"ך פרעה ומלרים טבעו
 בים' אמנס ראיחי להר' פלאגי זל בס' יפה ללב
 חל"ח שהביא מהר"א בע"ז זל כי בעת שהיה טובע
 בים נשאר מישרש שלא ילאו מן הים וזה היה
 פלא דגבי ישרש היה יס יבשה וגבי מלרים היה
 יס דהיינו גבי יש' היה רוח קדים ליבש המים'
 וגבי פרעה היה רוח אחרת להמס המים ושני
 רוחות היו בים והעד מן הכתוב דכתוב וברוח
 אפך כערמו מים נלכו כמו נד נוזליכ ועוד רוח
 אחרת נשפת ברוחך כסמו יס וא"ש בסוף השירה
 וישב ה' עליהם את מי הים וכנ"י הלכו ביבשה
 בתוך הים' וכ"כ החוקוני זל דזה הפסוק וכנ"י
 הלכו ביבשה בתוך הים דבק למעלה ממנו בעוד
 שהמים כסו את הרכב ואת הפרשים יש' הולכי'
 ביבשה בתוך הים וכו' ע"ש ור"ל כו' הכתו' כך
 וישב ה' עליהם את מי הים על פרעה אותה
 שעה הוו יש' הנשארים הולכים ביבשה בתוך הים
 ר"ל גבי פרעה היו המים שוטפים אותם וגבי
 ישרש לא היו מים לא יבשה וזה פלא' וכ' הרב
 פלאגי זל שס וזה להוליא מדעת הגוי הכלבי
 שהביא דעתו הר"א בע"ז שס שהיה אומר יודע
 מר"עה עת דרך יס במיעוטו ער שיתרבה לכן
 הלכו בתוך הים ולא נקרע הים והר"א בע"ז הכה
 על קרקודו והביא לו ראיות גדוליס ע"ש' עוד
 זאת מכאן ראיה שדבריו בטליס כי באותה שעה
 שהיה יס יבשה חזר עליהם וטבעו בו וכאן היה
 יס ובאן יבשה וכו' ע"ש :

כב ויאמר משה ש יהושע בחר לנו אנשים
 כתב הרב מדרש שיהו על מגילת אסתר
 משס הרב מנות הלוי זל כי מר"עה בחר אנשים
 שגולרו באדר ב' לפי שאין שולט כהס כשפים
 שאין הכשפים שולטים כי אס ב"ב חודשי' דוקא
 וכו' ע"ש' וזהו רמו מלת אנש"ס ר"ת כולדים
 אדר שני יבשו מלחמה :

תנאים בר שכל ולא טבל ר' איעזר אומר ה' גר שכן מנינו באבותנו שכלו ולא טבלו וטבל ולא מל ר"ה ה' גר שכן מנינו באמותנו שטבלו ולא מלו ומוכח ה"ס דטעם של ר"י דרנין אפשר משא"ל דא"ל לנשים לימול משא"ל הנשים והנה א"י במר' שלא רנה ה"ס ליקרע עד שא"ל מרע"ה ומה אדרה"ר יחידה ה"ס עשית לו י"ס וכשה ישרא"ס רבוה עאכ"ו ומה ק"ו הוא זה הלא אדרה"ר לא אפשר כיון שהעולם היה כולו מיס משא"ל אלל יש' שאפשר להס לילך במדבר שא מוכח דרנין אפשר משא"ל ומכח ק"ס מוכח דר"ה משא"ל לכן בא ונתגייר וכו' עכ"ר :

ב אחר

שלוחיה כ' רש"י ז"ל כשא"ל הקב"ה טוב מדין יאל אהרן לקראתו אל על הראשונים וכו' כ' הר' ש"ח א"ו י משום דמשה לא היה מקפיד שא על אשתו שלא ישעברו בה מזרים אבל ככינו לא הקפיד דלא היו משעבדים בהם לפי שהם משבט לוי וש"ל לא נשתעברו עכ"ר וקשה דהנה הנשים לא נשתעברו לא דווקא האנשים וא"כ מה מקפיד משה בשביל אשתו כידוע ואח"ך ראיתי שכ"כ בגליון על ש"ח וז"ל וק' דהא אשת אהרן לא היתה משבט לוי ולא ראינו בשום מקום שנשתעברו בשבט לוי וז"ע עכ"ר הג"ה ולי ק' דאף שאר שבטים הנשים לא היו משועבדים כמ"ש רש"י פ' ויקהל מראות הזובאות שהיו מספקות להם מיס ומזון וכו' ואם היו משועבדים איך מניחים אותם לילך ול"כ עיקר הקפידה של אהרן שלא הניחו למשה שיביא את אשתו ואת בניו הוא שלא יקו תחת עול מזרים שמא יגזור עליהם גזירות קשות ורעות ומ"ש אם בגופם שלטו כנשותיהן לכ"ש היינו שהיו זונים עמהם ולא ישעבור :

ג ויחד

יתרו על כל הטובה אשר היללו מיד מזרים א"י בגמ' סנהדרין פ' חלק ויחד שהעביר חרב חדה על בשרו ר"ל שנימול וכתב הר' בע"הטו פ' שמות בני ישראל הבאים ממזרים ס'ת מילה כי בזכות המילה ילאו ישראל ממזרים וזהו ואזכור את בריתי זו מילה וזהו ויחד יתרו שהעביר חרב חדה על בשרו שנימול וזו המילה בזכותה ילאו ישראל ממזרים וזהו אשר היללו מיד מזרים ודוק :

ד עתה

ידעתי כי גדול ה' מכל השמים כי דבר אשר זדו עליהם כתיב ר"ל אין ועתה לא תשובה דכתיב ועתה ישח מה ה' אלהיך וגו' והנה ידוע מ"ש בגמ' ע"כ וה' הולך לפניו יומם והא ק"ל מלך שמת ע"כ אין כבודו מחול וה"כ כינר הקב"ה מולין ענין לפני ישרש ותירנו שאני הק"ב"ה רכ"ע דילוי מני מחיל משא"כ מלך דעלמא דלאו כ"ע דילוי לא מני מחיל וכוה יתורץ קו' א' למה הק"ב"ה אין מקבל בתשובה אלא לישראל דווקא ולא לאו"ה לפי שישראל אין עובדים ע"ז ולכן הק"ב"ה כ"ע דילוי ומני מחיל משא"כ אה"ע כ"ע דילוי שעובדים ע"ז א"כ לפי דעתם לאו כ"ע דילוי ולא מני מחיל ולכן אין מקבלם בתשובה וכוה פירשו כוונת הכתוב כי לה' המלוכה ומושג בגוים ועלו מושי' לשפוט את הר עשו והיה לה' המלוכה הכוונה כי יש מלך ויש מושל מלך על הכל אבל מושל במקלת על עיר אחת שתיס וזהו כי לה' המלוכה לגבו ישראל וכו' דילוי ומושל בגוים שעע"ז הוא מושל אמת לעתיד ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו שעע"ז ע"ז והיתה לה' המלוכה לב"י וכ"ע דילוי :

ה א"נ

עתה ידעתי וגו' א"י במר"ר מילה נקראת דבר דכתיב וזה הדבר אשר מל יאושע ול"כ ג"כ כי מילה נקראת דבר דכתיב אשר מל יאושע ועוד זדו גימ' טוב וכתוב גבי מרע"ה ותרף אותו כי טוב הוא וכתבו ר"ל שגולד מהול וידוע ע"י המילה הוכחה מעשה ידי אדם עדיף שלא נולד מהול וגם שיש שגולד מהול מ"מ הכל נימוליס ע"י א"י וא"כ אין לעבור ע"ז כי העע"ז א"י אם חס בע"ז למה אינו מבטלה אמנם אכחנו א"י מעשה יא עדיף ולונו כחורה אכר תאכדון את כל המקומות וזהו עתה ידעתי כי גדול ה' מכל השמים ואין לעבור ע"ז מכח מילה ל"א כי כדבר אשר שהמילה נקראת ועוד זדו גי' טוב וטוב מילה וכאמור :

ו כי

יהיה להם דבר בא שי שמעתי כשהר' דרקה חולין ז"ל שהיה מפרש כונן הכתוב במאי דא"י כש"ע ח"מ סי' י"ז סע"ה שאסור לדיין לשמוע דברי בע"ד קודם שיבול כפירו

חכירו ואם הוא ת"ח ויש לו עת קבוע ללמוד
 לפניו מותר וכו' ע"ש . וזהו כי יהיה להם דבר
 בא ש' א' מבט"ד אינו שומע לו שא' ושפטתי בין
 איש ובין רעהו אבל אם הוא ת"ח הקבוע זמן
 ללמוד מותר וזהו והודעתיו את חקי האלהים
 ואת תורתיו עכ"ש :

ול"נ עפ"י מ"ש הפוסקים ז"ל שאם נשאל החכם
 מבעל דין א' ונתן לו פסק ואח"כ נתראו
 שניהם לרון לפניו מחלוקת בין הפוסקים ז"ל
 הרש"דס סי' ב' ומה"רס ז"ל חב"ב ז"ל כאגרת
 הסמיכה אשר לו כתבו דאינו רשאי לרון כי הוא
 כונע בדבר . ומהר"בל וסיעתו סוכרים דיכול
 וכן פסק הר' ת"דא ז"ל בכרכ"י ח"מ סי' הנו'
 ע"ש . וזהו כי יהיה להם דבר וכבר בא שי קודם
 מלד א' שנשטתי מבט"ד א' ונתתי לו פסק
 ועכשיו באו שניהם לפני לרון ושפטתי בין איש
 ובין רעהו דמותר לרונם כמהר"בל וסיעתו ז"ל .
א"נ ז"ל לאירך גוסא כס' הרש"דס ומהר"מח
 ז"ל דאם נשט מלד א' ונתן פסק ואח"כ באו לפניו
 לדין אינו רשאי לרונם ועפ"י פי' אברהם בני כ"ע
 כוונת הכתוב כי יהיה להם דבר בא אלי ששט
 אותי א' מבט"ד ואחר כך באו לפני לרון אז
 ושפטתי בין איש ובין רעהו אבל אם והודעתיו את
 חקי האלהים שנתתי פסק לא' מהם אז אינו רשאי
 לרונם עוד וזהו ויאמר חוהן משה שיו לא טוב
 הדבר אשר אתה עושה עכ"ד :

ח א"נ עמ"ש בח"מ סי' יז סעי' ה הביא א'
 מבט"ד ער א' לא יאמר לו אינו
 מחייבין ממון ע"פ עדות ער א' אלא יאמר
 לכתב העיר עליך ער שטעון ויאמר ער
 א' אינו נאמן עני וכו' ע"ש . וזהו כי יהיה להם
 דבר בא ש' ל' יאמר ר"ל ער א' ושפטתי בין איש
 לאמר לו ה' העיר עליך ואם יטעון ער א' אינו
 נאמן עלי אז והודעתיו את חקי האלהים וגו' .
 אח"כ ראיתי להר' שרה הארץ שקדמני בזה
 ע"ש :

ט א"נ אפ' עמ"ש הר"ש ז"ל כלל ת'ו בענין
 דין מרומה אמרינן בפ"ק דסנהדרין
 כל דיון שרן דין אמת לאמתו גורם לשכינה
 שתשרה בישראל ואמרינן לאמתו לאפוקי דין
 מרומה דיש לו לדין לחקור ולדרוש בו ככל
 מינו חקירות ודרישות ער שיאל לאמתו הרי

משמע שזכות הוא לו . והא' אמרינן בפ"ק
 דשבועות מינין לדין שרואה שהדין מרומה שלא
 יאמר אחתכנו ויהיה קולר תלוי כלאחר העדים
 ת"ל מדבר שקר תרחק . אמא' דיש לו לדין
 להסתלק מדין מרומה שלא לרוננו . ותי' הר"ס
 מרוטנבורג ז"ל דהיה דשבועות איירי שהתובע
 רמאי אזי יסתלק הדין ויפסיד הרמאי ברמאותו
 שלא ימלא מי שישתדל בדינו . והיה דסנהדרין
 איירי שהתבע טוען ברמאות ואם יסתלק הדין
 אזי נמלא משתכר ברמאותו שלא ימלא מי
 שישתדל בדינו וישאר הגזל בידו לא מה יעשו
 הדיונים ושתדלו בדינו ויחקרו וידרשו עד
 שיזיחוהו לכאורה דין אמת לאמתו עכ"ד . וזהו
 כי יהיה להם דבר ל' דבור קשה שהוא דין מרומה
 אז ושפטתי בין איש ובין רעהו כמ"ש בגמ'
 שריך לחקור ולדרוש להוציא הדין לאמתו לכאורה
 ושלא יהיה בו רמאות וינינו אם הנתבע הוא
 רמאי כמ"ש מהר"ס ז"ל אבל אם התובע הוא
 רמאי אז יסתלק הדין עלמנו מדין מרומה וזהו
 והודעתיו את חקי האלהים שא' להם אינו מטפל
 לכס ולא אשפט אתכם וזהו ל' הודעה ול"א
 ושפטתי ורו"ק :

י א"נ אי' בגמ' מזיעא פ' איזהו נשך הנהו
 תרי כותאי דעבור עסקא כהדי הדרי
 אזל חד מיניהו פלג בלא דעתא דחבריה אתו
 לקמיה דרב פפא א"ל מאי נפקא לך מינה הכי
 א"ר נחמן זווי כמאן דפליגי דמו . לשנה זכון
 חמרא כהדי הדרי קס אירך פלג בלא דעתא
 דחבריה אתו לקמיה דר"פ א"ל מאן פלג לך א"ל
 חזינן דבתר דידי אתי מר אר"פ לריך לאודעי
 זווי כמאן דפליגן דכולהו טבי הוו . חמרא כ"ע
 ידעי דאיכא בסיס ואיכא דלא בסיס ע"כ . ולמדו
 הפוסקים מזה דכל היכא דאיכא חסדא לדין
 לריך להודיעו טעם הדין . וזה אללי כוונת הגמ'
 חמרא למריה וטיבותא לשקיייה דרך הללוי הכור'
 חמרא למריה לריך שיהיה חבירו אללו בעת
 שיחלוק והטעם וטבא לשקיייה שיש יין טוב ויש
 שאינו טוב לכן לריך שיהיה שותפו עמו לא כן
 זווי שכולס טובים :

וחזן מדרכנו אפ' לרמוז ע"מ דאי' בגמ' חמרא
 מזולא דמריה גרים וזהו חמרא למריה ר"ל
 מזולא דמריה גרים . וזהו כי יהיה לכס דבר ר"ל

עכשיו

עכשו וגם כה' הלי מקודם כמו מעשה דר"פ
ושפתי בין איש ובין רעהו שפעם פסק הדין
כך ופעם הדין כך ומפני החשד אז והודעתי את
חקי השמים ואת תורתיו :

יא יתרו כהן מדין כ' רש' ז' שמות
נקראו לו וכ' הרב חזקוני ז' אמאי

לא חשיב רכב דכתיב ומכני רכב חותן משה
ותי' דלא חשיב לא דכתיבי בתורה אכל דכתיב
בנביאים וכתובים לא חשיב ע"כ וכן הק' הרב
קומץ מנחה ז' ותי' ע"ש ונוראות נפלאתי עליהם
פי לא יש רכב חותן משה בשום פסוק כ"א חובב
חותן משה הכתוב אלל סיסרא וחבר הקני נפרד
מקין מכני חובב חותן משה ורש' ז' הכיאו א'
מו' שמות ורכב הוא יהונדב בן רכב וכ' רש'
ז' בירמיה שהוא מכני בניו של יתרו ולא יתרו
שמו רכב ועוד ק' מ"ש דלא חשיב לא דכתיב
בתורה והא חבר כתוב בנביאים אלל סיסרא
וקא חשיב ליה וז"ע :

יב והר סיני עשן כולו כתב הרב פני דוד
ז' הרי אמרו ה' דברים נאמרו באש

של גבוה רבולה כארי וכו' ואינה מעלה עשן
ז"ל כדי ליראה את השם עכ"ד וזה נ"ל כוונת
הכתוב ויעל עשנו כעשן הכבשן וכ"ת הרי אמרו
אש של גבוה אינה מעלה עשן לז"א ויחרד כל
העם אשר במחנה כדי שיחרדו העם וזה כוונת
הכתוב כישעיה והבית ימלא עשן ולכאורה י"ל
הו"ל נמלא עשן אמנם עפי' האמור ה"ש כי
האמת לא יש עשן לא הנביא שיער בדעתו דאם
היה מעלה עשן היה נמלא הבית עשן והוא
ימלא עשן ודר"ק :

יג ויבחר משה אכסי חיל מכל ישראל אפשר
לרמוז הענין עמ"ש כזו' שמות

ד"ע ע"א תלתא דנו בעלמא בלא סהדין
והתראה מר"עא ושלמה ומלך המשיח משה
ברוחא דקודשא שלמה בכורסייא ר"ה הק שרייא
עליה מלך המשיח ברוחא דכתיב והריחו ביראה
ה' לא למראה עיניו ישפוט שאר בני עלמא
על פוס סהדין וכו' ע"ש וזהו רמוז ויבחר משה
ר"ת משה שלמה המשיח שנבחרו מכל ישראל
לשפוט בלא סהדין :

יד ומשה נגש הערפל אשר שם השמים
כתב בע"הטו אי' בפרקי ר"א נגש

לא נאמר לא נגש מיכא ובכריש אחוזה בשמי
וריו והגיוסוהו שלא כרלונו עכ"ד ומלת נגש
מי' של מיכא גי' נו' וג' של נכריש והשין שרת
ר"ל מיכא ובכריש מלאכי השרת הגיוסוהו ודר"ק :

טו זכור את יום השבת לקדשו הנה כס'
התר"ל לא בחדש אדר א' ליל ש"ק

והוא ליל ו' בחדש הקיטותי משנתו ובא כפי
עמ"ש ר"ז זכור ושמור בדבור א' נאמרו כי
הנה יום ש"ק הוא יום ז' וג"כ הוא יום ד' לבעלי
הקבלה ז' כי מיום ד' מתחיל הארת שבת הכהה
יום ג' הוא סוף הארת שבת העברה ולכן מלת
זכור אות ז' הוא שביעי ואות ד' הוא רביעי
לרמוז שיום שבת הוא ז' שביעי רביעי וכן מלת
שמור אות ש' שביעי ואות ר' רביעי ושמעתי
על מהר"ח ז' שהיה דרוש יום ג' על פירוש
שבת שעברה כס' עץ הדעת שעתה נדפס מתדש
על הפרשיות והנה ממלת זכור אס תסור אות
ז' נשאר כ"ו רמוז לכ"ו פסוקים שקורין בתק
לישרא דהיינו יום א' ו' פסוקים למלוי שם הוי"ה
כ"ה כי מלוי יוד ו' ליום א' וד' ליום ב' ומלוי
ה"ה ליום ג' ומלוי ו' ליום ד' ומלוי ה"ה ליום
ה' סך הכל כ"ו פסוקים וכ"ו פסוקים שקורין
יום הששי כנגד שם הוי"ה כ"ה פשוט וכ"ו מל
מלוי קורין בימי השבוע סך הכל כ"ב רמוז לשם
כ"ן ושם כ"ן רמוז במלת ושמור אס תסור ש"י
ממנו נשאר ומ' גי' כ"ן רמוז לשם כ"ן והנה
לדעת מהר"ח ז' שהיה דרוש כל יום ג' לשבת
העברה א"כ יום ג' הוא ג"כ ז' ויום ש"ק נקרא
שביעי רביעי וזה כוונת הפסוק ש"ש אנוני על
אמרתך רמוז ליום ג' שהוא שביעי ג"כ והוא ר"ת
ש"ש שלישי שביעי כמולא ש"לל ר"ב רמוז ליום
שבת שביעי רביעי שלל רב ר"ת שלישי רביעי
שהוא כמו יום השבת :

א"כ יום שבת נקרא שביעי לרמוז שמלות שבת
היא רביעית שבעשרת הדברות כמ"ש
הרא"ב ע' ז' באגרת השבת שנדפסה בסדורים
ז"ל רביעית בעשרת הדברים עכ"ד והנה ר"ת
של זכור את יום השבת לקדשו גי' כ"ג לרמוז
לשם כ"ן ע"ש הכולל ג"ש לרמוז נג' פשוט
כל שבת ושבת כדאי' בזוהר ככל שבת פשוט
א' ע"ש :

פרשת משפטים

ואלה המשפטים אשר תשים כ' הרב כע"ה הט
 ז' ס"ת מרמה שאם יבא ש הדיון דין
 מרמה שריוך לחקור ולדרוש להוציא הדין לאמתו
 והנה בפ' יתרו ע"פ כי יהיה להם דבר בא אלי
 כתבתי בשם הרא"ש ז' שהביא מה שחילק מה'רס
 מרוטנבורג ז' דאס רמאי התובע אזי יסתלק
 הדיון ויפסיד הרמאי ואם הנתבע רמאי ואם
 יסתלק הדיון אז ישתכר הרמאי לכן ריוך לחקור
 ולדרוש את הדין עד שילא לאמתו ע"כ וזה
 רמז פסוק שלחמיו כי ת'קנה ר"ת תובע קוס
 לרמוז סלק עלמד מן הדין ואז יפסיד הרמאי
 ג'ה נתבע החקר ר"ל אבל אם הנתבע רמאי
 חקור ודרוש עד שילא הדין לאמתו :

ב א"נ ואלה המשפטים כ' רש"י ז' שה פסל
 את הראשוני ואלה מוסיקי על הראשוני
 והא דכתיב שה דברי הכרית : שה המלות : הם
 דסליק עניינא שאני כ"כ המפרשים ז' והוא
 סוף דבר הכל נשמע אם הוא סוף ענין גם
 שנכתב שה לא פסל את הראשוני :

ג א"נ ואלה המשפטים אשר ר"ת חו"ה
 רמז למ"ש אין השם שלם ואין הכסף
 שלם עד שימחה שמו של עמלק והס חו"ה או"ה
 א' של כסף ו'ה של הו"ה והוא דכתיב כי יד על
 כ"ס י'ה ובוזה פירשו המפ' ז' כי בחר ה' בליון
 אזי א"ה למושב לו : והוא רמז ואלה המשפטים
 אשר ר"ת א"ה תשים לפניהם ר"ת תחזור
 לקדמותו : הימתי לזה ס"ת של ואלה המשפטים
 אשר המ' כי עמ'לק גי' מ'ר : תשים לפניהם
 ס"ת מחה מחה ר"ל עי' שימחה שמו של עמלק
 אז יהיה השם שלם והכסף שלם :

ד א"נ רמז למילה : ואלה : וחייב אדם למול
 הבן המשפטים אשר המוהל מזה
 שיעשה פריעה : טרם יומין מקום שיהו שיב
 ראש : תשים : תדליק שעוה יוס מילה : לפניהם
 לאחר פריעה נכבדים יומין האב מלות סעודה :
ה א"נ עמ"ש בגמ' רב כד נפיק לדינא הוה אמר
 ברעות נפשאי לקטלא נפיק ולכי
 בתייה לא עביד והלואי שתהא יואה כביאה :
 ולכן כל דיון ודיון קודם שיכנס לדין לריוך שיאמר
 אמירת רב הנז' : והוא ואלה המשפטים אשר

תשים לפניהם : א"ר ר"ת אמירה שאמר רב
 שכל דיון יאמר כן : וב"הט כתב עמ"ש בגמ'
 רב הונא כד הוה נפיק לדינא אמר אפיקו לי
 כלי חנותאי שופרא סנדלא מקל ורצועה :
ו תשים לפניהם : כתב רש"י ז' כשלחן ערוך
 לפניהם שריוך ללמד טעם כל דבר
 ופירושו ע"שכ וכן בפסוק ולמרה את בני שימה
 בפיהם שילמד טעמי המלות ופירושו כדו
 שתהיה קבועה כלבם ולא ימנמו בה שא תהיה
 בידם הלכה למעשה ובעת שיטאו להם דין אז
 טעם יחזרו להם תשובה כהלכה :

ז א"נ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם
 אפ' עמ"ש הר' ברית שלום ז' פ' בא
 ע"מ דא' בגמ' קטיעא בר שלום כשהוציאו
 אותו להריגה על שלימד זכות על ישראל ח"ל
 הקיף מטרונתא וי לחילפא דאולא בלא מכסא
 ופ'רשי ז' אזי לו שנהרג ולא מל את עלמו
 נפל על רישא דערלתיה וקטעה אמר יהבית
 מכסא וכו' : והטעם דמילה נקראת מכסא דא'
 ברזל רמ'ח איברים יש באיש ורנ"ב באשה וכת'
 ודבק באשתו והיו לבשר א' : ויש להם ביחד
 ת'ק איברים האיש והאשה והולד נולד משניהם
 והוא דוגמת המכס שנתנו ישראל ממלחמת מדין
 דכתיב והרמות מכס לה' א' נפש מחמש המלות
 ה"נ אבר א' שהיא המילה ה' מח'ק איברים שיש
 באיש ובאשה וכו' ע"ש : וזה אלני כוונת הכתוב
 שז הנכי על אמרתך היא מלות המילה א' מת'ק
 איברים כמולא שלל רב כמו שנתנו במלחמת
 מדין שהביאו שלל רב : וזה הטעם שנק' קטיעא
 ע"ש העתיד שיתגייר ויקטע לערלתיה : והנה
 א' במד' באנקלוס הגר שנתגייר ונימול ולמד
 תורה וא"ל אדרינוס קיסר למה מלת הוה לך
 ללמוד תורה בלא מילה א"ל כתיב מגיד דבריו
 ליעקב : לא עשה כן לכל גוי שאין נותנים
 ללמוד תורה אלא למי שנימול תחלה וכו' ע"ש :
 והוא ואלה המשפ' זו התורה אם בא גר להתגייר
 לריוך לימול תחלה ואח"ך ללמוד תורה והוא
 א"ר שהיא המילה א' ש'ר גי' ת'ק ר"ל א' מת'ק
 תשים לפניהם בתחלה שימולו ואח"ך לימד
 תורה : ועיון למד' תנחומא בזאת הפרשה
 שהביא מעשה של אנקלוס ע"פ ואלה המשפטים
 ע"ש :

ח א"נ ואלה המשפטים . אפ' לרמוז מלת
 אשר עפ"י גמ' מכות פ"ב אבא שהול
 או' מה חטיבת עליס רשית אף כל רשות ובגמ'
 א"ל ההוא מרכנן לרבא ממאי דחטיבת עליס
 רשות דילמא מחטיבת עליס דסוכה וחטיבת
 עליס דמערכה ואפ"ה א' רחמנא ליגלי וכו' .
 הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי דכתוב
 ואשר יבא את רעהו כיער מה יער דאו בעי
 עייל אי בעי לא עייל ואי ס"ד מלוה מי סגי
 דלא עייל וכו' ע"ש א"כ מלת אשר משמע דוקא
 חטיבת רשות הויב אבל חטיבת עליס דמלוה
 פטור מגלות . וזהו ואלה המשפטים אשר תשים
 לחייב חטיבת רשות ולפטור חטיבת מלוה
 מגלות ודו"ק :

ט והגישו ארונו א האהיס או א המזוזה .
 וב' רש"י ז"ל יכול תהא המזוזה
 כשרה לירלע עליה ת"ל ונתת באזנו וברלת הא
 מת"ל א המזוזה מקיש דלת למזוזה מה מזוזה
 מעומד אף דלת מעומד עכ"ד נמצא שאין
 המזוזה כשירה לירלע . וכן פסק הרמ"בס ז"ל
 בפ"ג מה' עבדים מה מזוזה כשהיא מעומד
 אף דלת מעומד אבל רזיעה בדלת אע"פ שאין
 שם מזוזה ע"ש . ועיין לרא"ס ז"ל שהניח בל"ע
 למה נכתבה מזוזה בכאן ועיין להרב נח"ס .
 וא"כ כיון שאין מזוזה כשרה לירלע א"כ מלת
 ורלע קאי לפני פניו על הדלת . ועפ"י יש
 לרמוז מ"ש הרב ח"ד"ה ז"ל בס' פני דוד מר"ע
 גי' ת' שנה שילאו ממזרים קודם הזמן וכו' ע"ש
 כי הנה כתבו המפ' ז"ל בטעם ילא"מ קודם
 הזמן גירות ועבדות השלים הזמן ות' שנה קאי
 לפני פניו כי גר יהיה זרעך ועבדוס . ת' שנה .
 וזהו הרמז בכאן כיון שמלת ורלע קאי לפני פניו
 א"כ מכאן מוכח טעם ילא"מ קודם הזמן
 וכאמור שמלת מר"ע גי' ת' ודו"ק :

י ואם שלם לא יעשה לה וילאה חנם אין
 כסף רמוז למ"ש רז"ל אמר מר רובן
 בגזל ומיעוטן בעריות והכל בל"הר בל"הר ס"ד
 שא אבא ל"הר היכי רמי אבא ל"הר בל"הר ס"ד
 היבא משתכח נורא לא בי פלגיוא ר"ל בכל יום
 אופין ומבשלין ואוכלין . וכוה פי' המפרשים
 כוונת הכתוב חס לבי בקרבי שלא לדבר ל"הר
 כי הלא תראה בהגיוני תבער אש שאמרתי נורא

כי פלגיוא הרי דברתי בלשוני שחשוב אבא ל"הר
 עכ"ד . וזהו רמוז ואלם שלם אלה לא יעשה לה
 ר"ל חס ישראל חורין בתשובה ואינם עושים שו
 ב' עוונות אזי וילאה חנם מן הגלות ודו"ק .
יא א"נ רמוז עמ"ס בפתחת שיהו ז"ל עלאין
 שמעו אנון דמיכין דחברון ורעיה
 מהימנא אתצרו משנתכון דערד כען נדוקייה
 כולהו דמיכין ושינתא בחוריהון מיד יקובת
 שכינתא תלת קלין לגבו ר"מ ויימא ליה קוס
 ר"מ וכו' ע"ש . וזה רמוז ואלם שלם אלה וילאה
 וס'ת משה . וס'ת ר'ת ואלם שכינתא אמרה ולא
 או' א יעשה לה שכינתא תאמר שלם קלין להאבו'
 ור"מ . והלדוקים אזי וילאה חנם מן הגלות .
יב או וילאה חנם . רמוז למש"ל ע"פ חנם
 נמכרתם ולא בכסף תגאלו ר"ל בעון
 שגאת חנם נמכרתם בגלות הזה ולא בכסף ר"ל
 מלות נקראים כסף כי ע"י קניית כסף יהיו המלות
 לא בזה תגאלו לא לריך שתהיו אהובים זל"ל בלב
 א' עכ"ד . וזהו וילאה חנם ר"ל ילאה בגלות בעון
 ש"ח לכן אין כסף אין נגשין במלות :

יג וכי יכה איש את עין עבדו . ושחתה
 בגמ' נחלקו רש"בג ורבנן רש"בג
 ס"ל עד שיתכוין לשחתה ורבנן ס"ל לא בעון
 שיתכוין לשחתה . וכתב הרב אמרי גועס ז"ל
 אי' בגמ' קמא מעשה בר"ב שסימא את עין
 טביעבדו והיה שמח שילא לחרות שכשר היה מלאו
 ר' יהושע וכו' ע"ש . וא"כ איך ר"ג מתכוין
 לשחתה הלא טבי עבדו כשר היה . ואפ' דס'
 לר"ג כרבנן דלא בעו שיתכוין לשחתה עכ"ד
 ואחר החיפוש מצאתי בגמ' ירושלמי מס'
 שבושות דאי' שהפיל את שן טבי עבדו ולא
 סימא את עינו ע"ש :

יד ודל לא תהדר בריבו . מסרה תרין ודל
 א' ודל לא תהדר בריבו . ב' ודל
 מרעהו ופרד . אפ' לרמוז עפ"י מ'ס ש"ע ק"מ
 סי' יז סעי' ט וז"ל תלמיד היושב לפני רבו ורואה
 זכות לעניו והרב רואה לחייבו חייב ללמד עליו
 זכות ואם שותף עובר משום מדבר שקר תרחק
 עכ"ד . וכתב הטו' ז"ל וראיתי למה"ר מפראג
 ז"ל שכתב רבזה עדיף עני מעשיר ראם רואה
 זכות לעשיר יכול התלמיד לשתוק וילויף לה
 מדכתיב ודל לא תהדר בריבו ר"ל ראם איני
 ליה

ד' לפי שנתכזה בו עי"ש יש מקשים למה
 גבי תשלומי ד"וה עשה הכתוב הפרש מפני
 הטעמים הנז' ולמה גבי תשלומי כפל לא עשתה
 התורה הפרש בין שור לאחין וגם שאין זו קו'
 שגזירת הכתוב כך אמנם לפי הטעמים הנז'
 יק' למה גבי תשלומי כפל לא עשתה הפרש
 ול"כ לומר גבי תשלומי כפל לפי שהוא בחיים
 ומחזירו לא חלקה בזה כיון שחזור לבעליו לכן
 דווקא שנים ושלא ולא יותר משא"ך גבי תשלומי
 ד"וה כיון שטבחו או מכרו שאינו בחיים לכן
 חלקה התורה בין זנו ועוד כ"ל לומר הגבי
 ת"כ כיון דשייכה בין בדבר שיש בו רוח חיים
 בין בדבר שאין בו רוח חיים לא עשתה התורה
 הפרש דתיכח דבר שיש בו רוח ובעל מלאכה
 משא"ך גבי תשלומי ד"וה דלא שייכה לא בשור
 ושה דווקא לכן עשתה הפרש אח"ך מלאתי
 לספר ח' אשכנזי זל שהק' קו' זו ותו' בע"ה :
והנה זלר למה כתב וטבחו או מכרו בתוס'
 ו דהול' וטבחו או מכר ואחר החיפוש
 מלאתי להר' אור החיים זל שכ' וזל וטבחו או
 מכרו פי' לשור ושה אבל אם גנב טלה או
 גדי וגדלו ברשותו ונשתנו בידו אינו חייב
 שקנאו בשנוי ואלו טבח ואלו מכר וכן מוכח
 מדברייהם עכ"ד וא"כ ח"ש דנקט וטבחו או
 בואו לרמזו דווקא שור ושה הנז' כפר' ולא
 טלה וגדי ודר"ק :

יז וכי ישאל איש אם בעליו עמו לא ישלם
 הנה הר' אר"ה זל חקר אם שייך לגבי
 הק' בה דין עמו במלאכתו ונפטר האדם מחשבון
 עונותיו כי הנה כתבו זל אפי' ח"ל השקיני
 מים וישאל ממנו חפצו ה"ז שאלה בבעלים ופטור
 והנה הק' בה ית' לעד זן ומפרנס את האדם
 בכל עת ובכל רגע ונופח באפו נשמת חיים
 וכו' וא"כ נר' לכאורה דיש דין עמו במלאכתו
 לגבי הק' בה ונפטר האדם מעונותיו והשיב
 זל ואו' לנפש אל תבטחי בעושי משפט כי
 יש ב' סיבות שאין לאדם ליפטר במשפט זה
 א' כי הנה ק"ל מתנה בע"ה עם שומר חנם
 שיהא חייב כשואל כי כל תנאי שבממון קיים
 וה"ה שיכול להתנות המפקיד על השואל אפי'
 עמו במלאכתו שיהא חייב כי כל תנאי שבממון
 קיים ולא הוי מתנה ע"מ שכתוב בתו' כההיא

דאמרינן

ליה לעני דין עם העשיר לא תהדר להדרו
 כגד העשיר וקרא מזהיר לדיון אבל תלמיד
 שאינו דיון לא יושב לפני רבו ורבו מחייב
 לעשיר יכול לשחוק ולא יפסיד העני בדברו
 עכ"ד וזהו ודל לא תהדר בריבו זהו אזוהרה
 לדיון אבל לגבי התלמיד ודל מרעהו יפרד
 דיש הפרש בין עני לעשיר לענין התלמיד
 דיכול לשחוק כרי שזכה הדל ומרע"הו קורא
 לעשיר שיש לו מריעים הרבה וזהו מה שזוה
 שלמה המ'עה לתלמיד אל הגזל דל דאם יש
 לך זכות עליו א תשתוק וכו' הרי כתיב ודל
 לא תהדר בריבו אזוהרה לדיון שלא להדרו כגד
 העשיר לז"א זהו דוקא לדיון אבל לא לתלמיד
 כי דל הוא ואל תדבך עני בשער ר"ל בשער
 הדיונין שיושב לפני רבו לריך להדרו כגד העשיר
 ובאמור וזהו גזילת העני בכתיבם וכי גזילת
 העשיר אינה גזילה לא בזה האופן על התלמיד
 היושב לפני רבו וכנ"ל וזה אלפי כוונת המשנה
 אבות אל תעש עצמך כעורכי הדיונין ופי'
 הרע"ב זל על תלמיד היושב לפני רבו וכו'
 הכוונה לומר דיש הפרש בין הדיונין ובין
 תלמיד היושב לפני רבו לענין זה וזהו ש תעש
 עצמך כעורכי הדיונין פי' הרב זל ג' פירושים
 ופי' האמצעי הוא התלמיד היושב לפני הדיונין
 שלא יעשה עצמו כגדולי הדיונין וכו' ויש לרמזו
 ג"כ ענין הזה האמור שיש הפרש בין הדיונין
 ובין תלמיד היושב לפני רבו ובאמור :

טו זוכה לשהים יחורם בלתי לה'
 לבדו וגר לא תונה כתב הגאון
 מהר"ם שיק זל במס' בתרא דף קי וזל או'
 בזוהר עובדא בחד בר נש דהקדיש בריה לשהים
 שמתיה וכו' משום דהקדיש לשם לשהים דכתיב
 זוכה לשהים יחורם בלתי לה' לבדו ובכל ופרש'
 קרבנות לא כתיב אלהים אלא לה' וביתרו
 כתיב ויקח יתרו עולה וזכחים לשהים וכו'
 וזהו זוכה לשהים יחורם בלתי לה' לבדו אבל
 וגר ר"ל יתרו שהוא היה גר ואמר לאלהים
 לא תונה דגר שאני

טז וטבחו או מכרו חמשה בקר וארבע
 לאין כתב רש"י זל שור שטבלו
 ממלאכתו ה' לאן שלא בטלו ממלאכתו ד' ח"כ
 שור שקלך ברגליו ה' לאן שהרכיבו על כתפיו

דאמרינן במס' מכות ה' שמוש ע"מ שלא תשמטנו
 שביעית אין שביעית משמטתו וכו' ע"ש .
 והטעם כי כל דבר שבממון תנאו קיים . ובאין
 גבי הק"בה הוי כאלו התנה בפ"י שאף הק"בה
 עמו במלאכתו אפ"ה יתחייב האדם מכת מ'ש
 עונשין בתורה לכל העובר על הפקודים ועוד
 שהוסיף להשביעם על הדבר . וטעם כ' שאף
 עמו במלאכתו פטור בד"ה אפשר שחייב בדיוני
 שמים וכן גבי הקדש שפטור בד"ה דכתיב רעהו
 ולא של הקדש ג"כ חייב בד"ש שאדרבא ענשו
 גדול שזול נכסי שמים אלא שהק"בה לא תבע
 כל דינין למשפטי ארץ אלא סילק כמה דינין
 לרון לפניו וכו' ע"שכ . נמלא לפי דברי הרב
 ב' טעמים לחיוב האדם ה' במתנה בפ"י וב'
 בד"ש חייב :

ול"נ להביא הוכחה לטעם הב' שכ' הרב כי
 הנה א"ל גבי שנתן מזרעו למולך מזרעו
 ולא כל זרעו שאם נתן כל זרעו למולך פטור
 ובדאי חייב בד"ש כיון שעשה עון גדול . וכן
 א"ל גבי כנהדרין פתחו כולם לחובה זכאי והוא
 דאי שחייב בד"ש כיון שפתחו כלם לחובה אלא
 דאי כמ"ש הרב ז"ל כי לא כל המשפט טיה
 הק"בה לרון בארץ וכאמור . ולטעם הא' נ"ל
 מפני זה נקראת התורה עון דכתיב ה' עון
 לעמו יתן לומר שאף שבדיוני אדם עמו במלאכתו
 פטור הק"בה נתן התורה בעון ותעלומות כלו
 התנה עמם בפירוט שחייבים כמו זה המשאל
 לשאל שלא שאל לו סתם כדרך השומרים אלא
 נתחזק עמו בעו ותעלומות להתנות עמו שיהא
 חייב דחייב ה"נ גבי הק"בה שנתן תו' לישראל
 בעו ותעלומות וכתב להם כל העונשים שכתו'
 לומר שהתנה עמם בפ"י שיהיו חייבים :

וזה אללי כונת הכתוב אחת דבר שהים שתיס
 זו שמעתי כי עון לאלהים ולך ה' חסד
 וגו' . הכוונה ה' דבר אלהים שכתב בתו' גבי
 שאל שאם עמו במלאכתו פטור . שתיס זו
 שמעתי דהיינו יש בני אדם שאו' ג"כ האדם
 פטור מעונש עונותיו כי הוא ג"כ עמו במלאכ'
 של הק"בה . ל"א שיש ב' הוכחות שחייב אדם
 ה' כי עון לאלהים שנתן התו' בעו שהתנה
 עמם כיון שכ' כל העונשים . והב' כי הגם
 ולך ה' חסד שכתבת בתו' עמו במלאכתו פטור

וכן גבי הקדש ומולך וכו' כנ"ל . עכ"ז כי אחת
 ר"ל בד"ש תשלם לאיש כמעשהו כי בד"ש חייב
 לכן לריך האדם שיחזור כתשובה על עונותיו
 ולא יבטח על דברי עקשיוס הללו כי אין
 להם יסוד :

וזהו לו חכמו ישכילו זאת היא התו' וכ"ת הלא
 הם פטורים מקמת עמו במלאכתו ל"א
 יבינו לאחריתם שאף בד"ה פטורים בד"ש חייבי'
 וזהו ואחשבה לדעת זאת אם יש דין עמו במלאכ'
 ופטור ל"א ער אבוא ל מקדשי ל שפטר מהקדש
 ובדאי בד"ש חייב ה"נ האדם חייב בד"ש . והו'
 כי שמרתי דרכי ה' ולא רשעתי מלאה הכוונה
 שלא בטחתי על טענת עמו במלאכתו פטור
 ועשיתי עונות . שזו הטענה אינה אמת מב'
 סבות ה' כי כל משפטיו לכנדי בד"ש חייב והב'
 וחקותיו לא אסור ממנה לפי שהוא עונש למי
 שלא יעשה המצות והוי כאלו התנה בפ"י לכן
 ואהיה תמים עמו ואשתמרה מעוני :

יה ונגפו אשר הרה וילאו ילדיה . שאלוני
 למה כתיב ל' רבים ילדיה והלא
 אשה יולדת בן ה' או בת ה' . וראיתי להרב
 חזקוני ז"ל שכתב למה כתב הרה כיון שכתב
 וילאו ילדיה משמע דהרה היא ותירץ דוק
 שהכה אותה על הריונה אבל אם הכה אותה
 על ראשה וכיוצא אינו חייב . או הרה לומר
 ילד ה' וילאו ילדיה ב' ילדים . ויומתק יתיר
 עפ"י מש"ל על פסוק ובני' פרו וישרנו שהיו
 יולדות ששה בכרס ה' . וא"כ להדור ההוא שילאו
 ממארים שהיו יולדות ששה בכרס ה' והיתה
 מזויה ביותר שתביא אשה ילדים הרבה לכן כתו'
 וילאו ילדיה לשון רבים :

השמטה לפ' בשלח

מסרה ד' וחם השמש וכמס' . וחם הוא אבי
 כנען . אם ישכבו שנים וחם להם .
 וחם לאדוני המלך . כ' הר' בע"הט בשם אביו
 הר"ש ז"ל דהמן היה מברר הכל דאם נשאת
 תוך ג' חדשים וילדה ס' בן ט' לראשון ס' בן ו'
 לאחרון בבית הנמלא העומר שלו הוא אביו .
 וכן אם זרק להקדושין ס' קרוב לו ס' קרוב לה
 אם

אם נמלא עומר בביתו היה קרוב לה' ואם נמלא
 בבית אביה היה קרוב לו' וזהו וחס לאדוני
 המלך שדרשו בסנהדרין על קדושין' וחס השמש
 שהיה מתברר על ידו' וכן גבי עבד כנעני זה
 אומר שלי הוא וזה אר' שלי הוא בבית שנמלא
 עומרו שם שלו הוא וזהו וחס הוא אבי כנען
 עכ"ד' וכ' הרב ארץ יאודה משם הר' עמק
 יאושוע זל בס' כן ט' לראשון וכן ז' לאחרון
 כבי' שנמלא העומר הוא אביו' ואם אב האחרון
 נכב עבד מאב הראשון והיה יורד המן לזה
 עומר יתר ולזה עומר יתר ולא נודע הכן של
 מי והעבד של מי' אמנם מתברר הענין עי'
 המן והוא שמחייבין לאב האחרון למכור את
 העבד ואם נמלא עומר בבית הלוקח בידוע
 שהעבד הוא של אב האחרון ואם נמלא עומר
 הכן בבית הראשון הוי כנו ואם נמלא עומר
 הכן בבית האחרון אזי הוא בנו ע"כ' וס' עמק
 יאושוע אין מצוי אלליו לראות הדברים במקומ'
 ומ"מ נרחיב הענין דאם לא נמלא בבית הלוקח
 אלא נמלא עומר א' בבית האב הראשון ועומר
 א' אלל הב' אזי נמלא שהעבד הוא של ראשון
 שאם הוא של ב' הו"ל לימלא אלל הלוקח ומה
 שנמלא עומר אלל האב האחרון הוא כשכיל הכן
 שאם הוא הכן של א' הו"ל לימלא ב' עומרים
 אלל הראשון א' של עבד וא' של הכן אלא ודאי
 נקביר שעבד של ראשון והכן של ב' והנה אם
 המלא ימלא שא' מן האבות אלו קידש אשה בס'
 קרוב לו' וס' קרוב לה' נמלא דיש בכאן ג'
 ספיקות העבד והכן והאשה ג' כמתברר עי' המן
 דהיינו אם ימלא עומר א' אלל האשה אזי נתברר
 שהוא קרוב לה' ומקודשת ובשכיל העבד והכן
 כמו שנתבאר שימכור העבד וכו' ואם ימלא
 אלל א' מהס ג' עומרים והוא קדש בס' אזי
 ניכר שהכן שלו והעבד שלו ואינה מקודשת לפי
 שהוא קרוב לו' ואם ימלא אלל א' מהס ב'
 עומרים וא' א' והוא לא קדש זה שלא קדש
 עומר שאללו הוא בשכיל הכן שא"ת בשכיל
 העבד כיון שמכרו ולא נמלא העומר אלל הלוקח
 ודאי הוא אינו שלו אלא של הראשון ומה שנמלא
 אללו עומר הוא בשכיל הכן והוא לא יש לו
 ס' קידושין והראשון שנמלא אללו ב' עומרים
 והוא קידש בספק ג' כמתברר שקידושין ס'

קרוב לו' והעבד שלו שאם העבד של הב' כיון
 שמכרו ללוקח הו"ל לימלא אלל הלוקח שא' אינו
 שלו אלא של הראשון' ואם ימלא ב' עומרים
 אלל א' וא' א' והוא קידש אזי נתברר שהעבד
 והכן של א' וקידושין קרוב לו' שאם קרוב לה'
 הו"ל לימלא אללה והעבד של א' כיון שאם
 מכרו הו"ל לימלא אלל הלוקח אלא ודאי אינו
 שלו אלא של א' והכן של א' כיון שנמלא
 אללו ב' עומרים :

פרישת תרומה

סמיכות עלה אלי ההרה והתנה לך התורה
 והמלוה' ויקחו לי תרומה' וזאת
 התרומה' אפ' בהקדים מ"ש הר' אדרה זל בס'
 ראש דוד בסדר היום וזל יש לחקור תקירה א'
 כי הנה אזל ר"ל רמי כתיב לה' הארץ ומלוואה
 וכתיב והארץ נתן לבני אדם כאן קו"ב כאן
 לא"ב וא"כ במדי דלית ביה ברכה כגון זהב
 וכסף וכיווא כינר אדם מקדיש הקדשות וקו"ל
 אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו וכן כוונתו
 מעות לדקה והלא הכל של הק"ב הוא ככתוב
 לי הכסף ולי הזהב וגו' ובשלמא במידי דמיון
 עי' הברכה הוא שלו וקנאו וכמ"ס מהרש"א זל
 בח"א ז' כינר מכרכין שזה כוונת כל הנשנה
 מהעוה"ז בלא ברכה באלו גוול להק"ב דגוול
 ממש להק"ב אותו דבר שנהנה ממנו קודם
 ברכה' וא"כ בדבר שאין בו ברכה כינר יכול
 לעשות דקה וכיווא הלא דבר שאינו שלו הוא
 ולחקירה זו יש כמה תי' וכו' עי"ש ב' ול"כ לו'
 דהנה הק"ב זה לנו לעשות דקה ככתוב
 נתון נתן לו וכמה פסוקים כתיבי ובל מלוה
 ומלוה אף שאין בה ברכה מ"מ מפיו אנו חייין
 לעשות עפי' דבורו ולוין וברשותו ולא הוי שלא
 ברשותו וכן הקדשות יכול להקדיש האדם וכן
 יכול לידור כי כן כתיב מולא שפתיך תשמור
 וכן כתיב איש כי ידור נדר' ככל היווא מפיו
 יעשה' ולכן גבי או"הע שלא היה אותם לתן
 דקה או להקדיש דבר או לידור הוי מקדיש דבר
 שאינו שלו' ולכן כתיב דקת פרזינו בישראל
 דווקא ולא באו"הע כיון שלא היה אותם הוי
 שלא ברשות וכן כתיב ותקד לאומים חטאת שהיא

כד

גזל

גזל . וכן כתיב לדרק תרומם גזל אלו ישראל
 שנק' גזל ומי גזל גדול וגו' . וא"כ גזל יש'
 או ע"י ברכה או היות מצוה שעושה ע"י שטונו
 הק"כ הו' שלו ויכול לעשות אבל בדבר שהוא
 לריק ברכה ואינו מברך אזי גזול להק"כ וכת"ש
 מהרש"א ז"ל על מימרא כל הנהגה מהעוה"ז
 בלא ברכה . הכוונה בדבר שריק ברכה ולא
 בירק ונהגה בלא ברכה וכן כל דבר שזיונו ה'
 ואנחנו עושין עפ"י זיונו הו' כמו ברכה והו'
 שלו ויכול לעשות . ועפ"י יתבארנו כמה פסוקים
 וכוה הסמיכות יען עליו אליו ההרה ואתנה לך
 התורה והמצוה אשר כתבתי להורותם . דהיינו
 כל מצוה ומצוה אשר זויתי אותם וע"י יכולים
 ליתן דרקה ולא הו' גזל אפי' בדבר שאין בו
 ברכה . וזהו ויקחו לי תרומה . וזאת התרומה
 זהב וכסף אף שאין בהם ברכה ולא הו'
 גזל וכאמור :

ועפ"י יען כוונת המד' כמה תרום קרנס של
 יש' א"ל ככי תשא את ראש בני ישראל .
 ונתנו ה'יש שופר נפשו הכונה כמה תרום קרנס
 של ישראל רווקה ולא הו' כמו גזל ככי תשא
 שיתנו דרקה עפ"י הק"כ ולא הו' גזל . וזהו
 ג"כ כוונת המד' שא"ו לשלמה בן רוד כמה
 כחה של דרקה א"ל לאו וראו מה שפי' אבא
 פזר נתן לאביונים . הכוונה שאלו לו עד היכן
 כחה של דרקה כיון שהיא גזל שאינה שלו א"ל
 לאו וראו מ"ש אבא פזר נתן וגו' כיון שמשבח
 להנותן דרקה ודאי יש לה טעם וא' מן הטעמים
 הוא שהק"כ הו' להם וא"כ לא הו' גזל לא כן
 או"ה שאין מצוים א"כ הם נותנים דרקה שלא
 ברשות הק"כ כיון שלא זיה אותם . וזהו רשע
 יראה וכעס . תאות רשעים תאבר שאין יכולים
 ליתן דרקה כיון שהיא גזל ורו"ק :

ב א"ג ויקחו לי תרומה . א"י בגמ' ברכות
 א"ל לשרי לן מר א"ל וי לן דמיתנן
 א"ל חנן מה נענה אבתוך א"ל הי תורה והי
 מצוה דמגני עלן . כי הנה כתב הרב ב"י על
 איוב על פסוק אולם אני אדרוש אל אל כי
 הנה יש לאדם ב' שמירות א' שמירת המלאכים
 ככתוב כי מלאכיו יזוה לך לשמרך . ב' מי
 שזכה עסק"כ ישמרהו ככתוב ה' ישמר לאתך
 וכו' . והפרש שיש ביניהם כי השמירה של

המלאך הוה רק לשמרו לבלתי יתקרב אל הנזק
 אמנם הש"ת חף בהיות האדם במקום הנזק
 כמ"ש הר' מה"רש לניארו ז"ל בביאור פ' כי
 מלאכיו יזוה לך ר"ל כאשר מלאכיו יזוה לך
 לשמרך שמירה של מלאך היא באופן שלא תקרב
 אל הנזק וזהו פן תגוף באגן רגלך . אכן א"ס
 על שחל ופתן תדרוך . היא השמירה ע"י הק"כ
 וזהו כי כי חשק ואפלטו . והענין הוא כי
 העושה מצוה ומע"ט שמירתו מן המלאכים
 אמנם העוסק בתורה ה' שומרו בעלמו . וז"ש
 ז' בראתי תורה תכלין לזכור יען כי ע"י עסק
 התורה הק"כ שומרו ואז חזן שטן ואין פגע
 רע . וזהו אולם אני אדרוש אל ל' מדת הקסד
 והוא ישמרני ויחייני . וזהו כוונת הכתוב ויהי
 דוד לכל דרכיו משכיל ר"ל שהיה עוסק בתורה
 יומם ולילה ככתוב גרסה נפשי לתאבה וכתוב
 לא ימוש ס' התורה הזה מפידך כי אז תשכיל .
 וזהו לכל דרכיו משכיל שעוסק בתו' ולכן וה'
 עמו שישמרהו הק"כ בעלמו . וזהו כונת הגמ'
 לשרי לן מר א"ל וי לן דמיתנן ע"י יאהר וגודא
 דיליה שמפתה חת האדם בעבירות א"ל חנן מה
 נעני הי תו' והי מצוה ר"ל ע"י עסק התו' ה'
 שומרנו וע"י עסק המצוה מלאכיו שומרים אותנו
 וזהו על מה אברה הארץ על עובס את תורתו
 שא"ס היו עוסקים בתורה היה הק"כ שומרם
 ואז אפי' חל הנזק עליהם היה הק"כ מצילם
 וזהו ויקחו לי לשמי ע"י עסק תורה מ' ר"ת
 מצוה שעל ידי עסק התורה והמצוה ינללו מכל
 נזק שבעולם כאמור :

ג א"ג תורה מ' מילה כי הנה א"י בתקונים
 חרבו של הק"כ הו' פיפיות וע"י עסק
 התורה וזהו עז חיים היא למחזיקים בה . היא
 גי' הו' שע"י עסק התורה ינלל גם ע"י המילה
 ינלל שמנות מילה נכרתו עליה יג כריתות
 ומילה ופריעה ומלילה הרי הו' וינלל מחרב של
 הו' פיות . וזהו וי לן דמיתנן ע"י חרב הק"כ
 הו' פיות . וא"ל הי תורה והי מצוה ה' ע"י ע"י
 גי' הו' הכוונה ע"י עסק התו' וע"י מצוה מילה
 מגנו עלן . וזהו ויקחו לי תרומה תורה מ' מילה
 ע"י התו' וע"י מילה ינללו מחרב :

ד א"ג תורה מ' רמו לתו' שבכתב ושבע"פ
 כי הנה במד' פ' נשוא פ' יג תורה
 שבע"פ

ע"כ עולה ג' תר"ג וזהו דבר אל בני ישראל ויקחו לי לשמי סס ע"כ וישראל וע"כ עולה תר"ג וזהו תרומה תורה מל"ג שנתן להם תר"ג מל"ג וכאמור :

ז אמרו ר"ל לא ניתנה תורה הלא לאוכלי המן שנייה לה לאוכלי תרומה וכתב הרב בע"ה ע"פ עקב ע"פ ויאכילך את המן למען הודיעך מלמד שהאכלים את המן ליתן להם דעת ולכן נקראים דור דעה וכן בעזרא ומנך נתת להם להשכיל וזהו לא ניתנה תורה הלא לאוכלי המן עכ"ד ולפי דבריו מ"ש שנייה לה לאוכלי תרומה ר"ל ע"י שיאכלו תרומה וקדשים ונזכרים מן הטומאה ואוכלים בטעמה ג"כ יהיה בהם דעת ותבונה :

ולפי הפשט נ"ל לאוכלי המן לפי שאין זריבים לחזר אחר פרנסתם ומזונם אלא מוכן להם לכך יעסקו כל היום בתו"ש שבכ וכתו"ש שבכ ע"כ וכן נמי לאוכלי תרומה לפי שנתנים להם ישראל תרומות ומעשרות משדותיהם ומפרנסין אותם ועו"י יהיה להם פנאי לעסוק בתורה לא כן אם הוא לריך לעסוק במלאכה וכיוצא להרויח לפרנס אותו ואת ביתו אז אין יכול להגות בה יומם ולילה וק"צ :

ח א"נ לא ניתנה תורה הלא לאוכלי המן נ"ל רמז לת"ח דהנה אל דרך ארץ קדמה לתורה והנה המן היה מונח בקופסת טל מלמעלה וטל למטה והמן באמצע רמז שילמד תורה ואח"ך טל לומר כי אחר שלמד תורה לא יתגאה על הבריות אלא יתנהג עמהם בדרך ארץ זהו טל למטה או טל למטה רמז לדרך ארץ קדמה לתורה לפי שהוא יורד בתחלה קודם המן ואח"ך יורד המן ואח"ך טל למעלה או רמז לת"ח שיהיה טהור ונקי בבגדיו כמ"ש ר"ל משניתי אלו ת"ח שנמלא רכב על בגדיו ואמרי לה רבד ר"ל שכבת זרע לכן רמז שיהיה נקי וטהור כטל וזהו לא ניתנה תורה הלא לאוכלי המן שהיה טל למטה וטל למעלה טהור ונקי :

ט ועישו ארון עשי שטים כתב הרב בע"הט אל כל מדותיו של ארון תלמים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו ללמד שכל מי שלמד תורה לריך לשבר ולהשפיל עצמו

שבע"פ ר"ת שלה מ"ס כי תחלת מס' ברכות מאימתי וסופה מס' עוקלין ה' יברך את עמו בשלום ח"כ מ"ס גי' פ' ור"ת של שש סדרים גי' פ' והוא מאימתי יליחות השבת חמש עשרה נשים ארבע אבות נויקין כל הזכאים ארבע אבות הטומאה הרי גי' פ' וזהו תורה מ' רמז לתו' שבכתב ושבע"פ והנה כתבו המפר' כי תורה שבע"פ מתחלה במ"ס כי סוף התו' מסיימת בלמ"ד לעינו כל ישראל ומתחיל התו' שבע"פ במס' ברכות מאימתי וזהו ומ"ל ה"א מ' ל' רמז לתורה שבכתב ושבע"פ יהיו שגורים בפיק לגרוק בהם יוס ולילה :

ה א"נ ויקחו לי תרומה איתא במד' ח"ר אבהו ומה לעשות משכן כבוד וכשרה לישראל אמר דבר אל בני לשון פיוס פרנסי ישראל הדוחקים את ישראל ונוטלים את ממונם עא"כו עכ"ד וכתב הרב ב"ה אל דבר ש בני כמו דברו על לב ירושלים לפי שהיה בה חסרון כיוס פיוס עכ"ד הנה מזה מוכח שלא לדחוק את ישראל בחזקה בעת שנוטלים לדיקה מהם אלא בדרך פיוס כדי שיתנו מרזונם וכת' הלא ק"ל כופין על הדיקה כמ"ש בש"ע יור' סי' רמח סעי' א' שכופין למי שאינו רוצה ליתן מה שראוי ליתן ומכין אותו מכת מרדות נ"ל דהיינו דוחק למי שיודעים בו שהוא ראוי ליתן סכום מה והוא אינו רוצה ליתן אבל לא לכל אדם שאין יודעים בו אם ראוי ליתן או לאו כנ"ל וזה רמז והיה מעשה הדיקה שלום כמלא שיש בלדיקה ב' מינים א' מי שיודעים בו שהוא ראוי ליתן כ"כ ואינו נותן לזה כופין אותו וזהו והיה מע"ש הדיקה ל' עשוי שמעשין וכופין אותו ויש שלום ר"ל מרזונו הטוב שמדברים עמו דברי פיוס עד שיתן כיון שאין יודעים אם יש לו אם לאו וזהו בלדיקה תכונני ב' לדיקה א' כופין וא' ברזון וכוה יש ליישב ג"כ מ"ש ר"ל ופקדתי על כל לחויו אלו גבאי לדיקה והא ק"ל כופין על הדיקה ועפ"י האמור ניתא וקאי על הלוחין לאלו שאין יודעין בהם שיש להם ודו"ק :

ו ויקחו לי תרומה ופירשי לי לשמי אפי' לומר הטעם שזהו הק"כ את ישראל תר"ג מל"ג כי הנה ישראל גי' תקמ"א ועם סס

עצמו עב"ד . ול"כ רמז לת"ח שצריך להאזין
 את עצמו בכל עת שהוא חזי חכם ולא חכם
 שלם הלא תגמור חכם שצריך לו עור לימוד .
 וכזה פי' המפרשים ז"ל כוונת דברי רז"ל לשונם
 לשון הזהב שחת ת"ח לריכה תלמוד ר"ל דרך
 הלזי מה שאומרים תלמודי חכמים ולא הומרים
 חכמים לפי שצריכה תלמוד ואינו חכם שלם .
 ולכן גבי חרון שהוא רמז לתורה כל מדותיו
 חלוקים לרמזו לת"ח שהם חלוקים ולא שלימים
 וזה רמז לחלוקין כשרה . וזהו מ"ש בזכריה חלום
 ה' הים הקדמוני וחלום ה' הים האחרון כי הים
 רמז לתורה כדכתיב הוי כל למא לכו למים
 והנה תורה שככה נקראת ים הקדמוני ותו'
 שבצ"ש נקראת ים האחרון וזהו חלום אל הים
 הקדמוני וחלום אל הים האחרון שיראו עלמם
 בשתי התורות שהם חלוקין ולא שלימים וכאמר
 ומי שהוא ת"ח ורואה עצמו שהוא גדול ושלם
 קורא אני עליו פסוק והנה לא הוגד לו החזי
 שממנו נשמע שצריך לעשות עצמו חזי :

ואחי הרב ח' שמואל כר"ו פי' עפ"י מ"ש בגמ'
 חרב אל הכדים ונאלו חרב על שונאיהם
 של ת"ח שיושבים בד כבד ועוסקים בתורה ולא
 עוד חלף מטפשים שנאמר ונאלו וכתוב נאלו
 שרי לוטין . ועוד חי' במשנה אבות וקנה לך
 חבר ולכן הארון מדותיו חלוקים לומר שצריך
 ת"ח לראות עצמו חזי וחבירו חזי ואז ילמדו
 שניהם יחד עב"ד :

ואחרים פירשו עפ"י מ"ש בגמ' לעולם יראה
 אדם עצמו כאלו העולם חזי וכחי וחזי
 חייב עשה מזה חי' אשריו הכריע לכל העולם
 לכף זכות וכו' ולכן הארון חלוקין עב"ד . ולזה ק'
 למע רמז בארון ולא בכלים אחרים ודו"ק :

והנה כפר' ארון לא כתיב אות ג כי כל
 כ"ה אותיות התורה יש בו רק אות ג
 לא יש בו הטעם כי אות ג הוא גאון וה"ח
 צריך שיהא עניו ושפל בדרך שייף עיול שייף
 כפיף וארון רמז לת"ח לכן לא כתיב בים אות ג :
י ועישו ארון עני שטים . ז"ל למע גבי ארון
 כתב ועשו ל' רבים ולא כתיב ועשית
 והרב בע"הט' כ' וז"ל הטעם שכל הכלים עשה
 שלמה . כיוצא בהן חוץ מארון עב"ד . והרא"ב בע
 כתב בעבור שלמעלה אמר ועשו לי מקדש

כתב ועשו ארון . והר' אור הקיים פי' הכוונה
 שארון רמז לתורה והתו' חונה מתקיימת אלה
 בכללות כל ישראל לפי שיש מלות יבוס וחליפה
 וגירושין ומלות כהונה וכיוצא ולכן כתב ועשו
 שבהטרפות כל יש' התקיים התורה והמלות
 עב"ד . ול"כ לומר שארון רמז לתו' ואי' ג'
 כתרים הם כתר תו' וכהונה ומלכות וג' זה
 זהב כתיב כאן א' בארון וא' בשלחן וא'
 במזבח הזהב . וכתבו המפ' הטעם גבי ארון
 כתיב ועשית עליו זהב וגבי שלחן כתיב
 ועשית לו זהב וגבי מזהו כתיב ועשית לו
 זהב . לפי שכתר כהונה וזה ארון ונטלו
 לו ולזרעו ולכן גבי מזהו כתיב ועשית לו .
 וכתר מלכות וזה רוד ונטלו ולכן גבי שלחן
 שרמז לשלחן מלכים ועשית לו זהב . אמנם
 כתר תורה מונח בקרן זוית כל הרואה ליטול
 יבוא ויטול לכן כתיב ועשית עליו זהב כל
 מי שרואה ליטול יבוא ויטול עב"ד . ולכן גבי
 ארון כתיב ועשו ל' רבים לומר לכל ישראל כל
 מי שרואה ליטול וכו' :

יא א"נ ועשו ל' רבים . לרמזו למ"ש בגמ'
 חרב אל הכדים חרב על שעוסקים
 בד כבד כהלכה ולא עוד אלא מטפשים וכו'
 וזהו ועשו ל' שצריך לעבוד בתורה כרבים .
 והנה כתיב ועשו את האפור ל' רבים . וראיתי
 בתוס' זוהר שמות ד' ר' עק' ע"א סי' יוד וז"ל
 רש"א בכל פרשתא כלא אתמסר בידא דמשה
 דכתיב ועשית ועשית בר תרין דכתיב ועשו .
 ועשו ארון ועשו אפור בנין דארון כליל ביה
 במשה ואפור בנין יקרא דמשה איהו דהא קב"ה
 לא בעי עובדא דהארון אלא ע"י דמשה וכן
 אהרן לא יכול להתקדש אלא ע"י דמשה וכו'
 ע"ש . ורבינו בחיי ז"ל כתב ועשו ארון לשון
 רבים לומר שעשירים ועניים חייבים שיכנסו
 בהולאת תלמוד תורה עב"ד :

יב ועישו ארון . עפ"י מ"ש הר' בריה שלום
 פי' וילך וז"ל מה דחי' בירושלמי
 הארון ל' אהירה (פי' קללה) אלא שאורה זו
 תורה יולאה ומבטלה . ר"ל במלת הארון יש
 כמשמעות ל' אהירה ול' אורה לומר לך שאורה
 מבטל את האהירה ע"כ . וזהו ועשו את הארון
 שיתקנו את הארון לקנות אורה זו תורה .

ועשו

יג ועשו ארון מלא וי' ובסוף פרשת ארון
 גם כן ארון מלא כויו' ובאמצע כל מלת
 ארן חסר וי' לרמוז למי שכל לעסוק בתורה
 נדיך שיהא מלא תוכו ככרו ועיו' חס עסק
 בתורה סופו להיות מלא מש'אכ חס תחלתו
 לא עסק בתורה לשמה סופו להיותו חסר ולא
 מלא והוא שניהם מלאו'ם אזי תורת ה' תמימה
 והוא תמים תהיה עם ה' להיך והוא ומלא ברכת
 ה' יס ודרוש ירשה :

רמו למילה

יד הכדים

לא יסורו ממנו ר'ת מילה כי
 הארון רמו לתורה ור'ת מילה
 ועי' תו' ומילה נילול ממרכבו של הק'בה וכאמור
 לעיל : או בטבעות הארון יהיו ר'ת גי' טוב
 וגי' הויה במ'ק לרמוז שס הויה כ'ה חקוק
 במילה והוא לא יסורו ממנו ע'ד מי יעלה לנו
 השמימה ר'ת מילה וס'ת הויה לומר שס הויה
 חקוק במילה וגם מ'י ר'ת מילה הויה וכאמור :

טו ועשו

לי מקדש ושכנתי בתוכם הו'לל
 כתובו אלא לרמוז לכית ג' כב'א
 שיכנה שהוא ב' בתים ביתה דאתגלייה וביתא
 דאתכסייה כדאי' בזהר פ' פינוקס עי'ס :

טז ועשית

שלתן עלי שטים ועשית עליו
 זר זהב לרמוז מ'ס בזהר ח'א
 דף קע' ע'פ מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה
 כלבנה וחורף הדבר כי כשוליא הק'בה את
 ישראל מהגלות יפתח להון פתחא זעיר ואח'ך
 פתחא דאיהו רב מניה ואח'ך דאיהו רב מניה
 עד שיהיה כמו אור החמה : משל לארס שהיה
 יושב בחשך כד בעיין לאנהרה ליה : בעיין
 לאנהרה ליה נהורא זעירא ולבתר רב מניה
 עד שיראה אור החמה כן לישראל וכו' : אבל
 לעשו לא כן אלא בזמנא חדא ויהרון ליה
 ואתאביד מניה זעיר ואח'ך יתתקפון יש'
 וישלטון ככלא בעוה'ז וכעו'הב : והוא מי זאת
 הנשקפה כמו שחר שהוא קדרותא דלפרא דאיהו
 נהורא זעיר ולבתר יפה כלבנה שהוא יותר
 מאור השחר : ברה כחמה שהוא יותר מאור
 הלבנה ולבתר איומה כדגלות שהוא תקיפו
 יותר וכו' עי'ס : והנה שחר לבנה חמה נדגלות
 ר'ת של'חן לרמוז לגלות יש' שהיא זעיר זעיר
 והוא ועשית זר זהב ר'ת זעיר רב לישראל

בתחלה זעיר ואח'ך רב לא כן לעשו בתחלה
 רב ואח'ך זעיר והוא ואומר רזי לי ר'ל שאס
 אהיה אני רב בתחלה ולבסוף זעיר כמו עשו
 אזי אזי לי אלה אני כנסת יש' בתחלה זעיר
 ואח'ך רב : והוא מ'ס עשו אחי יש לי רב ר'ל
 שהוא יש לו רב בתחלה וא'ל לדורון שלך יתי
 לך אשר לך :

יז א"נ ועשית שלחן רמו למ'ס לעתיד
 הק'בה שוחטו לי'הר וכו' הכוונה הוא
 י'הר הוא שטן וכו' של שטן יתתוך אותו ויהיה
 יו'ד ומ'ס ואזי יהיה משיח : והוא מי ירפה לך
 והוא ועשית שלחן אר' לנח'ס ועשית ל' תיקון
 שיהיה מן נחש משיח : עלו ל' מיתוק ע'ד
 ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים
 שיתמתק ויהיה משיח והוא שטים עם הכולל
 גי' משיח שיכוח כב'א :

יח ועשית

כפורת זהב טהור אמתים וחזי
 ארכה רמו ליום השבת כי שבת
 עם ג' אר' גי' תשה וכפרת עם ד' אר' ועם
 המלה גי' תשה גם נק' כפרת שהוא מכפר
 כמשל' זהב טהור : שישמור את השבת לילה
 ויום כהלכתו אמתים וחזי : כי הס ט'ו טפחים
 ואמה וחזי : ט' טפחים הרי כ'ד רמו לכ'ד
 שעות של יום השבת לילה ויום : ועשית שנים
 כרובים רמו לתוס' שבת שלריך להוסיף קודם
 ואחר יציאת השבת : משני קצות הכפרת
 בכניסתו ויציאתו : ועשה כרוב א' מקלה מזה
 וכרוב א' מקלה מזה וגו' : ויהיו הכרובים
 פורשי כנפים לרמוז עמ'ס הפו' ז' ע'פ כתוב
 א' שבת שבתון קודם לה' : וכתוב שבתון שבת
 קודם : כי שבתון רמו לתוס' שבת : ע'ד איש
 אישון רמו לבת עיין ולכן שבתון רמו לתוס'
 שבת ולכן כתיב פעם שבתון שבת קדם לרמוז
 שתעשה תוס' לשב' קודם השבת בכניסתו ופעם
 כתיב שבת שבתון לרמוז שתעשה תוס' שבת
 ביציאתו : והוא ויהיו הכרובים פורשי כנפים זו
 תוס' שבת כי כמו התינוק תוס' : על האיש כן
 השבת מוליד תוס' : ועל כן נק' כרוב : פורשי
 כנפים למעלה סוככים בכניסת אל הכפרת
 תוס' מקודם השבת ואחר השבת ופניהם איש
 אל אחיו לרמוז שייעור שתעשה תוס' קודם
 השבת הוא שייעור תוס' שתעשה אחר קשבת

ועי שמירת השבת יבוא משיח לדקנו : וזהו
ונועדתי לך עם ודברתי אתך :

יט א"נ ועשית כפורת רמו כפרת התענית
שמכפר כמו קרבן זהב טהור עי

שיטהר עלמנו ביום התענית בטבילה וכיוצא
המתים וחצי ארבעה הם ט"ו טפחים והמה
וחצי רחבה הם ט' טפחים ט' פעמים ט"ו
עולה קל"ה ע"כ קל"ו גי' לוס והנה כפרת
רמו ללוס וכאמור זהב רמו לדקה וזהו ממון
טהור רמו לתורה יראת ה' טהורה ועי' לוס
קול ממון גי' ת' ח יבא משיח לדקנו וזהו בזה יבא
הארץ אל הקדש וזהו ופניהם איש אל אחיו
דהיינו לוס גי' קול וכן ממון :

ך א"נ ועשית כפרת רמו למזות דקה שהיא
מכפרת ככתוב עשות דקה ומשפט

נבחר לה' מזבח זהב טהור לרמו של יתן
דקה מן הנזל כי לא מבעיא שאינה נחשבת
לדקה אלא אדרבא נענש עליה ובה כתבו
המש' בלדקה תכונני רחקי מעושק וכו' המתים
וחצי הם ט"ו טפחים והמה וחצי ט' טפחים
הרי כ"ד לרמו ליום ולילה כי ריך ליתן דקה
כל יום ויום וכ' האר"ז זלל מי שנותן דקה
הארה של דקה היא מאירה במלחו כל היום
וא"כ מי שנותן דקה כל יום ויום איז מלוח
הדקה מאירה בעלמנו כל יום ויום וכאמור
וזהו דק דק תרדוף לרמו שתתן דקה בכל
יום למען תחיה שיהיה רוחניות של מזות הדקה
מאירה בפניך כל יום וזהו אני בלדק אחזה
פניך לרמו לרוחניות שתאיר במלחך מחמת
מלות הדקה :

כא ועשית את נרותיה ז' לרמו על ז'
ספרים של תורה כי ס' במדבר

ג' ספרים כי ויהי בנסוע הארון ס' בפ"ע
וכ' האר"ז זלל כי ס' ויהי בנסוע הוא ספר גדול
ולעת"ל כ"א יהיה ס' גדול וזהו כוונת הכתוב
ראשו כתס פז כי ב' פסוקים ויהי בנסוע הם
פ"ה אותיות ועס ב' פסוקים הם פ"ז וזהו ראשו
כתס פז קוולותיו תלתלים שלעתיד יהיה ס'
גדול וזהו זאת ז' את התורה כי התורה ז'
ספרים א"כ ראשו כת"ס פז ר"ת כהונה תורה
מלכות ב' כתרים שזכו אהרן ודוד וכתר תו'
מונח בקרן זוית כל מי שרופא ליטול וכו' וכתר

ש"ט עולה ע"ג וזהו טוב שם מש'מן טוב ר"ת
שלח' רמו לכתר מלכות מובח הזהב רמו
לכתר כהונה כ' רמו לסוף מלת ארון הוא כתר
תורה וזהו ואת אשמו יביא לה' אש"ס לה'
ר"ת ארון שלחן מובח ג' כתרים וכתר ש"ט עולה
על גביהן ולכן כתיב טוב שם משמן טוב :

כב אבני שהם ואבני מלאכים רמו לשתי
תורות אבני שהם רמו לתורה

שבכתב שה'ס אותיות משה שהיא חורה של
משה דכתיב זכרו תורת משה עבדי ואבני
מילואים רמו לתורה שב"ע ע"ד וימלא אותם
חכמת לב על שם התנאים והאמוראים מליאים
בתלמוד ליישב מקראי תורה לאפור ולחשן
רמו לשני תלמודים תלמוד ירושלמי ותלמוד
בבלי חשן הכתון על הלכ רמו לתלמו ירושלמי
בלב אי' ואפור רמו לתלמוד בבלי שאפור
לבוש אחרי הכתן וכן תלמוד בבלי חוץ לארץ
ישראל ודו"ק :

כג וראה ועשה רמו למ"ש במד"ר פ'
יולא ע"פ ואולם לזו שם העיר

תנא היא לזו שבה סנחריב ולא בבלה ובה
נבוכדנצר ולא הסריבה ולא שלט בה מ"המ
מעולם וזקנים שבה יולאים לחוץ ומיד מתים
והיה לזו חלול כפתח המערה ונכנסים מן הלזו
החלול לפתח המערה ומן המערה לעיר דכתי'
ויראו השומרים איש יולא מן העיר ויראם את
מבוא העיר וגו' ואת האיש ואת כל משפחתו
שלחו ק'ו ומה אם זה שלא הלך לא בידיו ולא ברגליו
לא על שהראה להם כחלבע ניטול מן הפורענות
ישראל שבושין חסד עם גדוליה בידיה וברגליה'
עא"כו עכ"ד ועפ"ז יש לרמו כוונת הכתוב
הדור אתם רא' הכוונה שתלמדו מן האיש אשר
הראם את לזו בראייה בעלמא ניטול מן הפורענות
כ"ש אם אדם עושה בידיו וברגליו חסד שניטול
מן הפורענות וזהו וראה הראייה של אותו
האיש שהראה להם לזו עי' ועשה חסד בידך
וברגליך ודו"ק :

פרשת תצוה

א ואתה תצוה את בני ישראל וכו' קרב
כע"הט זלל ת' לזוה ת' גמט' נשי"ס

כמים לזה על הדלקת נרות עכ"ד ולי נראה לומר ת' ל' תורה ל' גמט' ק' רמז למ"ס בנמרה חגיגה אינו רומה סונה פרקו מאה לשונה פרקו מאה וא' וזהו תורה ל' גמט' מאה וא' לשנות פרקו ובאמור :

ב א"נ ואתה תלזה וכו' שמעתי על מור זקיני מהר"ר ח"ר משה הלוי זל שהיה מפרש הפסוק על מעשה דר' מתיה בן חרש שהיה יושב בב"ה והיו פניו מאירות כשמש וכירח בא שטן וקטרט עליו לפני הק"ב ה"ל הק"ב לשטן אי אתה יכול לו הלך לבית המד' וכרמה לו כאשה ופה שאין בו פיה בכל העולם וכו' לפניו והיה ר' מתיה מחזיר פניו וכן לכל הדדין והיה בא לפניו מה עשה ר' מתיה לקח מסמורה של ברזל וסימא את עיניו וכוה ז"הר בטל כוחו ושלח הק"ב למלאך רפאל לרפאת אותו ולא קיבל שאמר הניח אותי בלא עינים כדי שלא יתגבר עליי ז"הר וא"ל רפאל הק"ב מבטיח אותך שלא יחזור ז"הר להחטיא אותך וריפא אותו ע"כ המעשה וזהו ואתה תלזה את בני ישראל ויקחו אליך רמז לת' שנקראת על שם משה דכתיב זכרו תורת משה עבדי ועי' עסק התורה יהיו פניהם מאירים כשמן זית זך ואם יכה ז"הר להחטיא אותך כתיב למאור כמו שעשה ר' מתיה בן חרש ולא תהיה ח"ו כל ימך בלתי עינים אלא להעלות נר כמו ר' מתיה בן חרש שריפא אותו המלאך רפא עכ"ס :

ד א"נ ואתה תלזה את בני ויקחו אליך שמן זית זך רמז למשיח דקנו ע"ד דאי' בזוהק פ' שלח לך ד' ק"ס ע"ה ע"פ והנה עלה זית טרף בפיה רמז למשיח בן דוד דרוד אקרי זית דכתיב ואני כזית רענן בכית לקיס עלה זית רמז למשיח בן דוד וכו' ע"ש ולכן שמן זית רמז למשיח בן דוד כי דוד אקרי זית ומשיח בריה דרוד אקרי שמן זית זך כתיב למאור רמז למשיח דאיהו שרי ואשר בעונות ישראל כדכתיב והוא מחולל מפשענו וגו' ולעת ביאת משיחנו יתרפא מחליו וזהו להעלות נר תמיד וזהו על'ה זית רמז למשיח טר' רמז לרפ"ח ניצולות טר' עם הכולל שיתגוללו עי' ביאת משיח דקנו והנה רמז מ"ס בזוהר בכיאת מ"ל הק"ה יהיה ה"ה ע"ש אי' במד' תנחומא פ' תלו' כבוד חכמים ינחלו זה ואושוש שירש כבוד מר"ע ש"ל הק"ב כאשר הויתי עם משה אהיה עמך למשה א"ל של נעלך ליהושע א"ל של נעלך אכל שנותיו של יאושע פחות עשרה שנים ולמה עשרה שנים לפי שא' לפני משה עשרה דברים דכתיב ויען יאושע בן נון משרת משה מבחוריו ויאמר ארוני משה כלאם והפ' הזה יש בו י"א תיבות וכ' המפרש הא' מלת כלאם במ"ק עשרה ול"ג שמלות בן נון היא מלה א' שיש בה מקף וכו' עכ"ד וג"כ שמלת ויען ויאמר הוא מלה א' ומשמעות א' לכן אין נחשבת אלא למלה א' :

ה ועישיה לין זהב טהור ופתחת עליו פתוחי חותם קודש לה' רמז כי הנה לין גי' ק"ץ זהב רמז לדקה כי עי' הדקה בא קץ כדכתיב שמרו משפט ועשו דקה כי קרובה ישועתי לבוא וזהו רמז בדקה תכוננו כי עי' הדקה יבוא קץ ורוקא יהיה ממון כשר ולא מן הגזל כי לא מבעיא שאין נותנים עליה שבר אלא אדרבה עונש עליה וזהו רחקי מעושק וממחפתה כי לא תקרב אליך וזהו טהור שלא מן הגזל זאת ועוד לה מבעיא לעניי עירך לא אפילו לעניי עיר אחרת כדאי' במנאי' ד"ל פתוח תפתח אין לי לא לעניי עירך עניי עיר אחר' מנין ת"ל פתוח תפתח מ"מ ע"ש וזהו ופתח' עליו פתוחי חותם לענייך ולעניי עיר אחרת וכ"ס לעניי א' וזהו קודש לה' או חכמי א"י ויושביה

ויושביו שיושבים בה"ק והטהורה :

ו א"נ ועשית לך זה טהור רמז לקץ כי ל' קץ וקץ והנה הקץ בה או בעתה או אחישנה כשישראל עושין רש"מ אז יהיה הקץ בדיון אין עושין רש"מ אז נגליו ברחמים ואין ישועה שלימה וכוה פי' המפר' זל מי יתן מליון ישועת ישראל חסר בשוכ ה' שבות עמו שנגליו ברחמים אמנם מי יתן מליון ישועות ישראל מלא בשוכ להי"ם שבות עמו שנגלו בדיון וזהו ועשית ל' ר"ל הק' זה שהוא דין שיהיו ישרא ראויים ולדיקים וזהו טהור וכל רואיהם יכירו כי הם זרע ברך ה' :

רמז לנס פורים בר"ת

ז ואתה וכתב את השורש תלה המן

תורה : תמה (ר"ל אסתרי) אותה ושלחה הספרי
את : אל תפלות בני ישראל
ויקחו : ויעשו ימים קרואים חדרה ומשתה
אליך : אנני להרוג ישראל כתבים
שמן : שלח מחשבתו נתבטלה
זית : זרע ישראל תלוהו

זך : זרעו כולו כחית כל הפולות ישרת תמיד
למחור : לפורים מתנות אכזריות ומנות רבות
להעלות : לרעים הם עושים לדור ודור תמיד
נר : נתענו רובם תמיד תענית מגילה יד
ר"ל קורין המגילה ביום יד לרוב העולם :

ח ושת טבעות זהב תעשה לו על שתי

ללעותיו על שני לדיו הרב אברכט
ע"ה כתב שהיו בו ד' טבעות זהב כל לד ב' טבעות וכוונת הכתוב כך היא שתי טבעות תעשה לו על ב' ללעותיו ות"ה על תרין זוויותיה ואלו השנים ג"כ על שני לדיו שכל לד היה שנים וכ"כ הרב באר יצחק פי' על הרא"כ בע זל אמנם הרב עמנוש חי זל בס' מעשה חושב ר"כ כתב שהיו שנים טבעות דוקא בלכסון זו ובזוית שכנגדה וכתב שמדברי רש"י אין הכרע ול"כ שיש הכרח בדברי רש"י שהם שנים דוקא דכתב על שתי ללעותיו כאן הוא לשון זווית כתרנומו לפי שנאמר על שני לדיו שתי זוויות שני לדיו ואח"ך כתב לבתים לבדים בית תהיה לטבעה לבד עכ"ד הרי מבואר שלשונו נועה לומר שתי טבעות דוקא ואם הוא מפרש כפי' אברכט זל למה אמר בית לטבעת א' הו'לל בית תהיה

לשתי טבעות אמנם לפי הרב מעשה חושב

שפיר קאמר לבד טבעת א' כנ"ל

ט שתי כתפות חוכרות יהיה לו אל שני קלותיו וחב"ר אפשר לרמוז הענין עפי' מה דאיתא בנמ' ברכות ד' מ שלש כתופות הן תיכף לסמיכה שחיטה תיכף לגאולה תפלה תיכף לנטולת ידים ברכה ואביו אמר תיכף לת"ח ברכה וזהו שתי ר"ת שחיטה תפלה ידים כתפ'ות אותיות תכפ'ות ולפי דעת אביו תכף לת"ח ברכה וזהו וחב"ר חבר זה ת"ח הוא גם כן תכף ברכה וברכות להאז משכור :

י ואת הכבש השני תעשה בין הערבים

כמנחת הבקר וכנסכה תעשה לה
שאלוני למה בכאן כתיב וכנסכה תעשה לה ל' נקבה ובפ' פינחס כתיב כמנחת הבקר וכנסכו ל' זכר והשכחי בכאן תפס ל' נקבה לפי שחזור על המנחה ומנחה ל' נקבה ובפ' פינחס חזור על הבקר שהוא לשון זכר ואחר החיפוש ראיתי להרא"כ בע זל שכתב וזל וכנסכו חזור על הבקר ותמתיי דכאן כתיב וכנסכה ל' נקבה ובקד ל' זכר וראיתי להר' בית יצחק זל מפרש על הרא"כ בע שכ' עליו וזל דיבור זה ל"ל בפ' פינחס ששם כתיב וכנסכו אבל בכאן כתיב וכנסכה ושם אל המנחה עכ"ד ושתי בעל כל הון :

יא ולקחת את שתי אבני שהם רמז לשתי

תורות תורה שבכתב ותו' שבפ"פ ופורים וחנוכה אח"ך קבלו עליהם רזל וזהו ופתחת ר"ת פורים תעשה חנוכה תעשה עליהם על שתי תורות אח"ך פורים וחנוכה וזהו הפכת מספדי למחול לי בימי המן ובימי חשמנאים פ'ת ח'ת שקי ר"ת פורים תעשה חנוכה תעשה ותאזרני שמחה פורים וחנוכה :

יב ועשית מזבח מקטר קטורת הנה הרב

הלכות קטנות ח"ב סי' יד חקר למה מזבח הקטורת זוה הק"כ למר"ע לבסוף ולא עם שלחן וארון ומנורה וכלי המשכן ושאר כלים ע"ש מה שתירץ משם המגן זל וחתנו מהר"י חאב"ז זל והביא דבריו הרב חידא זל בס' נחל קדומים ע"ש ועיין להרב אור החיים זל מה שיושב לחקירה זו :

ולי נראה לומר טעם שזוה אותם על מזבח הזהב לבסוף לפי שכתוב בו לא תעלו עליו

קטורת

קטורת זרה ועולה ומנחה ונסך לא תסכו עליו
 לכן בתחלה כתב מוכח העולה שמקרבין עליו
 קרבנות וזריקת הדמים ומנחה ונסכים הכל
 כאשר פירש למעלה בפ' תלוא לכן אח"ך כתב
 פר' מוכח הזהב לומר כל מה שאמרתי שתעשה
 על מוכח העולה אבל על מוכח הזהב לא
 תעלה כלום ודו"ק :

יג קדש קדשים הוא לה' . אי' בזהר האזינו
 כמה חביבין ישראל קמי קב"ה
 בתחלה קרא להם גוי קדוש ולבסוף קרא להם
 קודש ישרש לה' מה בין האי להאי קודש עילאה
 הוא מכלל דהכי תנין כד אתחברון כולהו קדושי
 כחדא אקרון ק'דש וכו' ע"ש . וזהו קדש אקרון
 ישראל קדש כי כלול כלתו קדושי וזהו קדשים
 הוא לה' לשון רבים וכליל כל קדושיין וכאמור :

פרשת כי תשא

ונתנו איש כופר נפשו . כ' הר' בע"הט
 ונתנו למפרע ונתנו לרמוז כל מה שיתן
 האדם יחזור אליו . והר' פ"ד ז"ל כ' עפי' מ"ש
 מהר"ם פרימו דאם נתן לרקה כדי חובו וחזור
 ונתן לרקה שרי לומר ע"מ שאזכה לחיו עוה"ב
 או ע"מ שיחיה בני . ונחנ' ונתנ' איש כופר
 נפשו וכו' ע"ש . ול"ל לומר עפי' מ"ש ז"ל יותר
 מה שעשיר עושה עם העני העני עושה עם
 העשיר דכתיב אשר עשיתי עמו היום בועז
 עשה עמי לא נאמר אלא עשיתי עמו כי העשיר
 נתן לו בזה עולם הנשמי לא כן העני נתן
 לו שכר בעולם הנלחי . וזהו ונתנו ונתנו שכמו
 שהעשיר נתן לעני כן העני נתן לו
 בעולם הנלחי :

ב או נראה לומר עפי' מ"ש המפר' ז"ל נתון
 נתן לו אפילו ק' פעמים ולכן גבי ברכה
 גמי כתיב כי בך יברכך אפילו כמה פעמים .
 ואם לא נתן לרקה כ"א פעם א' ותאמר מ"ש
 נתון נתן לו לשון בני אדם לגבי ברכה נמי
 אינך מתברך כ"א פעם א' . ובה פירש איש
 כמתנת ידו כברכת ה"א . הכוונה אם תפרש
 נתון נתן לו כמה פעמים כן גמי ברכת ה'
 כמה פעמים וכו' עכ"ד . וזהו ונתנו ונתנו
 למפרע כמה פעמים והק"ב ג"כ יתן לו ברכה

כו

כמה פעמים :
ג או יראה ע"ד מ"ש במשנה אבות כל
 המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה
 מעושר . ולכן אם האדם הוא עני ונתן לרקה
 לעני זוכה ויהיה עשיר ונתן לרקה כפי טובתו
 וזהו ונתנו איש כופר נפשו דהיינו דהוא איש
 עני ואין לו אלא להחיות נפשו ונתן לרקה
 לעני סופו לקיימה מעושר וזהו ונתנו למפרע
 סופו ליתן מעשרותיו וכאמור :

ד או יראה ע"ד שאמר הכתוב ורעו לכם
 ללרקה וכתוב בכקר זרע זרעך ולערב
 אל תנח יריך כי אינך יודע איזה יבשר . ולכן
 לריך ליתן לרקה כמה פעמים כי לפעמים אפשר
 עניים שנתן להם לרקה הם אינם מהוגנים
 ולכן אם נתן לרקה כמה פעמים לא יבזר
 מלהיות בהם בני אדם מהוגנים ותהיה לרקה
 מעולה וזהו לך לך תרדוף ליתן כמה פעמי'
 ואז בודאי יקיו בהם בני אדם מהוגנים ותקבל
 עליהם שכר וזהו למען תחיה וירשת את הארץ
 עו"ב . וזהו ונתנו ונתנו כמה פעמים שריך
 ליתן לכמה עניים וכאמור :

ובעיקר הכתוב ונתנו איש כופר נפשו . אפ'
 כמה דאי' בגמ' על מר עוקבא בשעה
 שקרבו ימיו למיתה אמר הביאו פנקסי שנתתי
 ללרקה וראה אוחס שהם מועטים ואמר ארחין
 רחיקא וזוודין קלילא עמר וחלק לעניים שליט
 נכסיו וכו' ע"ש . וזהו ונתנו איש כופר נפשו
 ללרקה בפקוד' אותם כמו מה שעשה מר
 עוקבא וכאמור :

ה א"נ ע"ד מעשה דר' יוסי דפקיעין דאי'
 בזהר פ' בלק שנתן למ"המ ז"ג אנשים
 תחת נשמתו . גם מעשה הזהר קדש ביאורי
 שגנב ממנו גוי א' ארכיו ויאורי א' שחזר
 בתשובה והיה רועה הנחש לנשכו ונסך לגוי
 תחת היאורי וכו' וא' עליו ר"א בר"ש זה כוונת
 הכתוב מאשר יקרת בעיני נכברת ואני אהבתוך
 ואתן אדם תחתך ע"ש . וכ' הר' מאין ז"ל אם
 ועל ענין ר"י דפקיעין כתיב ולאומי' תחת
 נפשך ל' רבים שי"ג אנשים מתו תחת ר"ד
 ע"ש . וזה רמז ונתנו איש כפר נפשו ונתנו
 ל' רבים לרמוז כפר נפש לריך גדול לריך רבים
 כמו ר"י דפקיעין שי"ג אנשים נתנו תחת נפשו
 ולפעמים

ולפעמים איש כפר נפשו א' כמו מעשה דר"א
בר"ש וז' ורו"ק :

ו ונתנו איש כפר נפשו עפי' מ"ש ראש
דוד ז' בסדר היום משם זקיכו מהר"א
אזולאי ז' במ"ש רז' והיתה נפש ארוני לרורה
בלרור החיים את ה"א יכול אף הרשעים כן
ת"ל ואת נפש אויביך יקלענה וכו' עכ"ד
ודקדק במ"ש אף הרשעים כן דהיאך ס"ל לומר
כן אמנם מתבאר בזהר שהנפש מתקשרת
ברוח ורוח בנשמה והענין הוא כי הנפש ורוח
ונשמה קודם ביאתם לזה העולם אין א' מהם
יכולה ללאת ממחילתה דהיינו הנפש אינה יכולה
לעלות לעולם היטירה אלא ישיבתה בעולם
העשייה וכן הרוח אינה יכולה לעלות לעולם
הכריאה אלא ישיבתה בעולם היטירה ולכן אין
קשור לעולמות ולכך גזרה חכמתו ית' לברוא
אדם וליתן בו ד' חלקי עולמות כדי שיתקשרו
העולמות יחד בנר"ץ ונשמה בק"כה וזהו והיתה
נפש ארוני לרורה בלרור החיים את ה"א הכוונה
הנפש תתקשר ברוח ורוח בנשמה ונשמה בק"כה
ובאמור אמנם הרשעים הנפש נכרתה מעם
קשורה מרוח ונשמה כדכתיב ונכרתה הנפש
היא אכל הרוח ונשמה אינה נכרתה לא רווקא
הנפש נכרתה והטעם כי הנפש היא בעשייה
ובעשייה יש שם קליפות אמנם ביטירה ובריאה
בטכרה שיתוקנו וכו' וזהו יכול אף הרשעים
כן דהיינו שיכרתו הנפש והרוח והנשמה לז'א
ואת נפש אויביך יקלענה נפש רווקא אכל
הרוח והנשמה אינה נכרתה ובאמור עכ"ד ע"ש
נמצא לרשע התיקון הוא תיקון לנפש כי הרוח
ונשמה מוכרח שיתוקנו ועפ"ז נבאר כוונת
הכתוב שוכה ישראל עד ה"א קחו עמכם
דברים ושוכו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון
וקח טוב ואי' במד' וקח נש' כי טוב
באת' בש נפש לרמוז כי עיקר התקון הוא
בנפש ועי' שיקזור בתשובה יתוקן הנפש וזהו
ונתנו איש כופר נפשו רמוז שיקזור בתשובה
לתקן הנפש ובאמור :

ז סמיכות קדש קדשים הוא לה' כי תשא
את ראש בני ישראל אפי' שידוע
שאו"הע מוכיח את יש' לומר אחרי רבי' להטות
וקס' אומות אמנם ישראל נקראים דבר

שבמנין שמונה אוחס כמה פעמי' ודבר שבמנין
אפי' באלף לא בטיל וזהו קדש קדשים הוא לה'
הכוונה ישראל הם קודש לה' ולא יוכלו או"ה
לומר אחרי רבים להטות דסמך ליה כי תשא
את ראש בני ישראל לפקודיהם והווי דבר
שבמנין וכו' :

ח העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחלי'
השקל ר"ת מילה ושק'ל גי' ת"ל
רמוז לגלות מצרים והק"כה הו"אחס קודם הזמן
וזהו מחלית השק'ל מחלית הת"ל בזכות המינה
כמ"ש המפר' ז' טעם ילאמ קודם הזמן ב"בית
המילה והוא דהנה אי' בגמ' ב' שטרות היונחוס
ביום א' על שדה א' ראה מזה גובה ראה מזה
גובה והנה כשזוה הק"כה את ה"א על המילה
ואתה את בריתי תשמור נתן לו את אי' דסמך
ליה ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ כנען
זאת ועוד כברית בין הבתרים דכתיב כי גר
יהיה זרעך וסמך ליה ביום ההוא כרת ה'
את אברם ברית א"ב הו"ל ב' שטרות על
אי' א' שישמרו את המילה ועי' יקחו את הארץ
וב' עי' גלית מצרים ת' שנה יקחו את הארץ
ובתחלה כשירדו למצרים נקטו שטר של שעבוד
מצרים ת' שנה ולאחר שילאו יקחו את אי' ובין
שלא יכלו להשלים ת' שנה מחמת קושי השעבוד
חזרו על שטר המילה ומלו ועי' ילאו קודם
הזמן וזוה כתבו המפ' ע"פ וגם אני שמעתי
את נאקת בני' ואיכס יכולים לסבול עול
השעבוד ואזכור את בריתי היא המילה ובאמור
וזהו לא ימעט ממחלית השקל ר"ת מילה
שעי' המילה מחלית השק'ל גי' ת"ל גלות מצרי'
שילאו קודם הזמן מכח שטר המילה ובאמור :

ט ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם
ולא יהיה בה'ס כנ"ף אותיות המן
כנ"ף לרמוז עי' שקדמו שקליהם לשקלי המן
ניזולו מגזירת המן וזהו ולא יהיה בהם נגף
המן לא המן ניגף ונתלה :

י מסרה ולא שתו איש עדיו עליו ונבי
עדיו לבאון שמהו לרמוז משל
ויתנלו בני' את עדים מהר קורב וכולן זכה
משה ונטלן שנאמר ומשה יקח את האהל וזהו
ולא שתו איש עדיו עליו ונבי עדיו לבאון
שהוא מר"עה שמהו :

לדקה ועי' קרכת שהים גמפלו' ר"ל מ'ה יהיה
 במנוי שהוא גי' שהים' וזהו ועתה ישראל מ'ה
 ה' שהיך שול מעמד ר"ל הק"כה שוש מעמד
 שהמ'ה תהיה במלוי שהוא גי' שהים וזה שהיך
 שוש מעמד' וזהו ויגדל האיש וילך הלך וגדל
 עד כי גדל מאד גי' מ'ה ר"ל עי' שהלך בדרכי
 התורה והמלות המ'ה נתגדל ונעשה במלוי
 וכאמור :

יג ולד למה גבי שלחן כתיב כחלה ואת כל
 כליו וגבי מכורה כתיב ואת כליה ולא
 כתיב כל ולבסוף גבי שלחן כתיב ואת כליו
 וגבי מכורה כתיב ואת כל כליה' וא"ת מה
 שחסר כאן כתב כאן' הרי מוזכר העולה כחלה
 ובסוף כתיב ואת כל כליו' וגם בפרשת ויקהל
 כתיב בשלחן כל כליו וגבי מכורה כתיב כליה
 ובפ' פקודי בשניהם כתיב כל' כל כליו כל
 כליה' וכעת לא מלאתי טעם לזה ול"ע :

סמיכות פ' שבת לפ' העגל' לרמוז למש"ל
 מי ששומר שבת כהלכתו אפי' עבד
 כהנוש מוחלין לו' שמעתי :

יד וחנותי את אשר אחון ורחמתי' איתא
 בגמ' ברכות ר"ל הגדלה בחובך
 הדעת מ"ט מתוך שהיא חכמה קבועה בברכת
 חכמה א"ר אמר גדולה דעה שניתנה בין כ'
 שמות דכתיב כי א דעות ה' וכל מי שאין בו
 דעת אסור לרחם עליו דכתיב כי לא עם בינות
 הוא על כן לא ירחמנו עושהו ע"כ' וזה רמז
 וחנותי את אשר אחון לרמוז שקבועה להב"ה
 שהיא חכמה בברכת חונן הדעת ועפ"י אס ד"ס
 יש בו דעת יש לרחם עליו וזהו ורחמתי את אשר
 ארחם כי מי שאין בו דעת אסור לרחם עליו :

טו ויפוק מן העם ביום ההוא כשלת לפי
 איש' איתא בזוהר שהרבו לשני
 בני בלעם יונקס ויומכרום שהם שקולים כג'
 לפי איש' וזהו ר"ת ויפ'ול ו'י פול' ר"ת יונקס
 ויומכרום פ'ול' ר"ל אלו נפלו מן העם :

טז ויקרא בשם ה' כתב רש"י זל מתרגמינן
 וקרא בשם דה' וכ' הרא"ש זל
 דמוכח מן התרגום דמשה הוא הקורא דאלו
 השם הקורא היה מתרגם וקרא בשמא ה' שפי'
 ויקרא ה' בשם עכ"ד' וכ"כ הר' נח"י וקביא
 רחיה מטעם המקרא עי"ש' ויש להק' עפ"י
 דכריהם

יא ועתה הורד עדיך מעליך' רבים מקשים
 דהא כתיב לעיל ויתאכלו ולא שתו
 איש עדיו עליו ואיך עכשוו ה"ל הורד עדיך
 מעליך דמשמע עדין עדיים עליהם' ראיתי
 במד"ר ויתנלוו כנ' את עדים מהר חורב ר' חנין
 אמר עטרת תפארת שהיה בראשם שנה' ועטרת
 תפארת כראשך ורשב"י אמר זינאות שגמר להם
 וכו' ופי' הרב ידי משה את ה משום דקשה דהא
 כתיב לעיל ולא שתו איש עדיו עליו ואיך אומר
 להם הורד עדיך לכן פי' עטרה דהיינו כשאמרו
 נעשה ונשמע נטלו כ' עטרות א' כנגד נעשה
 וא' כנגד נשמע ואי' לעיל כנגד נעשה בטל
 ונשאר כנגד נשמע ומ"ש פרקו איש עדיו מעליו
 פרקו א' ושמו א' ואמר הק"כה שיתפרקו עטרה
 הב' ורשב"י מיישב באופן אחר שמלכד כ' כתיב
 היה לקם זינאות עי"ש' וראיתי להרא"ב זל
 שכתב על פסוק וישמע העם את הדבר ויתאכלו
 ולא שתו איש עדיו עליו' אין מוקדם ומאוחר
 בתורה ומ"ש את הדבר הרע הזה הוא על מה
 שכתוב אח"ך ויאמר ה' א משה וגו' הורד עדיך
 מעליך' וכן גבי משה ויאמר ה' א משה כמדון
 וכן וילמח ה"א וגו' עי"ש' וא"כ מ"ש ולא שתו
 איש עדיו אחר שאמר להם הורד עדיך ושמעו
 את הדבר ולא שתו איש עדיו עליו :

יב וימלא אותו רוח שהים' ראיתי להרב
 מגן אבות על אבות על משנה
 כתיב אדם שנבר' בללם הביא מ"ש רבינו סעדיה
 גאון זל כס' האמונות כי אדם גימ' מ'ה
 ואם יהיה שלם בתורה ובמלות ובמע"ט אזי
 אותיות מ'ה יהיו במלוי מ'ה ה'א גימ' פ"ו במנין
 שהים' אמנם אס חסר השלימות אזי יהיה מ'ה
 ולא במלוי' וזהו אני אמרתי אלהים אתם ר"ל
 שתהיו שלימים ואזי מ'ה תהיו במלוי אלהים'
 אך כיון שלא היותם שלימים אכן כא"רם תמותון
 עד שתמותו תהיו אר"ס גי' מ'ה בלא יתרון לפי
 שאתם חסרים ולא שלימים עכ"ד' וזהו רמז
 ככאן גבי בלל עי' שהיה שלם בתורה ומלות
 ומע"ט נעשה מ'ה במלוי שהוא גי' שהים וזהו
 וימלא אותו רוח אלהים' וזהו מ"ש ישעיה
 הנביא וחותי יוס יוס ידרושון' דהיינו שעוקקים
 בתורה' ודעת דרכיו ופלו'ן' שעוקקים במלות
 ובמע"ט' בגוי אשר לך עשה' שנותנים

דכריהם ע"פ וקראתי בשם ה' לפניך ותרנס
 ואקרי בשמא דה' קדמך והתם קב"ה קאמר
 ותרנס ואקרי בשמא דה' ולא תרנס בשמא ה'
 וזל דהתם לא באותה שעה קאמר אלא לעתיד
 קאמר לו כשאעבור לפניך ואקרא בשמא דה'
 משא"ך עכשיו שהק"כה קורא באותה שעה ואם
 הוא היה קורא הו"לל בשמא ה' ועי' שתרנס
 בשמא דה' אז ודאי שמשה הוא הקורא וד"ל
 והרא"כ בע כתב כי ה' הוא הקורא וכתב הרב
 מנחת שי ז"ל ויותר נ"ל פי' הרא"כ בע שהשם הוא
 הקורא לפי שהוא אמר בראשונה וקראתי בשם
 ה' והביא ראיה מן הטעמים לפי שבאין הטרחא
 תחת מלת השם לא כן גבי ויקרא שם אברים
 בשם ה' שהטרחא תחת מלת אברים וכ"כ הר'
 אבודרהם בסדר תפלות של תעניו' וזל וכשיקרא
 ויקרא בשם ה' לריד לפסוק מעט בין בשם ובין
 ה' כי בפסוק הוא טרחא ורוב ההמון טועין
 בזה עכ"ד וכו' ע"ש כדברי הר"מ זל וא"כ
 מכח ב' ראיות עיקר הפי' ברא"כ בע ה' רבזווי
 בתיב וקראתי בשם ה' א"כ ה' הוא הקורא וכ'
 מכח פיסוק הטעמים שטרחא תחת בשם מוכח
 שה' הוא הקורא וכאמור :

יו אך את שבתותי תשמורו ידוע כל אך
 הוא מיעוט ואפי' לרמוז למ"ש בגמ'
 חולין ד' ח ע"ה סכין של עז' מותר לשחוט
 בה מקלקל הוא וכו' וכ' התוס' אע"ג דבפסחים
 ד' ע"ג מחייב לשוחט בחוץ בשבת לעז' ג'
 חטאות לענין שבת דמתקן להו"יא מידי אמ"ה
 תיקון כל דהו' שאני שבת דמלאכת מחשבת
 אסרה תורה וכיון שיש תיקון פורתא חשיב
 מלאכת מחשבת שלכך נתכוון אע"פ שקלקולו
 יותר על תיקונו אבל לגבי עז' לא חשיב הנאה
 ביוון שקלקולו יותר על תקונו עכ"ד וזהו
 אך לשון מיעוט אפי' תיקון פורתא שבתותי
 תשמורו כיון שמלאכת מחשבת אסרה תורה לא
 כן גבי עז' :

יח ורא יחמוד איש את ארצך אי' בילקוט
 משלי ג' חייב בן אחוהו של ר' הקפד
 היה קולו נאה והיה א"ל חייב ביי עמוד וכבר
 את ה' ממה שחנך נכות היה הילו נאה והיה
 עולה לירושלים והיו כל ישראל מהבאים לשמוע
 קולו פעם א' לא עלה והעירו עליו בני בלועל

ונאכד מן העולם מי גרם לו לפי שלא עלה
 לירושלים אמרה תורה ולא יחמוד איש את ארצך
 כעלותך ע"כ וזהו ח"ש ר"ת א'חאכ ש'פע
 י'שראל שחמד ארץ נכות והרנו :

פרשת ויקהל

ויקהל משה ויאמר איה'ם אלה הדברים
 ס"ת גי' מילה והדברים לרמוז לעסק
 התורה שעי' המילה ועסק התורה ינללו מחרכו
 של הק"כה יו פיפיות ועסק התו' לריד לשנות
 פרקו מאה וא' וזהו ל'זה גי' ק"א ועוד הלומד
 ע"מ לעשות וזהו לעשות אותם :

ב א"נ אלה הדברים ע"ד מ"ש הר' בונה
 לעתים ע"מ אברה הארץ על עובס
 את תורתו משל לא' שהיה אהוב למלך והיה
 מנגן לפניו והיה עושה רעות לכני אדם ובשבאין
 לקבול לפני המלך אינו שומע להם מפני שהיה
 מנגן לפניו פעם א' עשה רעה לאדם א' ואותו
 אדם לקח חרב וחתך את ידו וכשבאו לפני המל'
 לאמר לו על אשר חתכו את ידו אותה שעה
 כששמע המלך שחתכו את ידו אמר תלוהו על
 העץ תמהו עבדיו מה יום מיומים וכל מה
 שהיה עושה רעה לאחרים המלך אין שומע
 להם מאהבתו אותה עכשיו שחתכו את ידו אמר
 תלוהו שמע המלך א"ל כל מה שהייתי אהוב
 אותו כשביל ידו שהיה מנגן לפני עכשיו שחתכה
 ידו אזי אינו יכול לנגן לפני ולכן נתלגלו עליו
 כל מה שעשה מתחלה ועד סוף הנמשל
 הכנור היא התורה שעוסק בה ביום ובלילה
 ככתוב והגית בו יומם ולילה והאהוב הוא בן
 אדם ככתוב זרע אברהם אהובי ועי' עסק התו'
 שהיא הכנור אף שאדם עושה עבירות עי' עסק
 התורה הק"כה אינו נפרע מן האדם כי שמה
 חוזר בתשו' עי' עסק התורה אמנם אם האדם
 עוב את התורה אזי נפרעין ממנו על הכל
 כמו המשל בעל הכנור וזהו על מה אברה
 הארץ על עובס את תורתו עכ"ד וזהו אלה
 הדברים דברו תורה אשר לזה ה' לעשות אותם
 דהיינו שיעסקו בתורה ועי' אף שיש כיום
 עונות אין נפרע מהם כי שמה חוזרים בתשובה :

ג א"נ אלה הדברים רמו למ"ש משל למלך
 שיש לו אהוב ונתן לו חרב לסי' שידעו
 כל

ואין לך עסק ואתה פנוי יהיה לכם קדש
שתעסקו בתורה שהיא קודש קדשים :

ז ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר
זה הדבר אשר צוה ה' לאמר יל'

דהול' ב' דבורים וככל ה' לאמר ומהו עניינם
כי לא לחנם נאמרו אמנם ראיתי במד'ר כל

ישראל נתנדבו כנדבת המשכן ומר'עה לא
התנדב והיתה נפשו עגומה שכל ישראל נתנדבו

ואני לא נתנדבתי אל' הק'בה חייך דיבורך
חביב עלי יותר מן הכל עי' וזהו ויאמר משה

אל כל עדת בני' לאמר זו נדבת המשכן שנתנדבו
ישראל זה הדבר אשר צוה ה' לאמר זו נדבת

מר'עה שאל' הק'בה דיבורך חביב עלי יותר
מן הכל זה כוונת רש"י זל אשר צוה ה' לאמר

לי צוה לאמר לכם ר'צ אתם כנדבתכם ואני
בדבורי נחשב לי נדבה :

ויעשו כל חכם לב עשה אותם יל' למה
כתחלה אמר ל' רבים ובסוף הפסוק

אמר לשון יחיד וז'ע :

ח קחו מאתכם תרומה מקרה חמשה קחו
רוש קדרא' ה' קחו מאתכם תרומה

ב' קחו לכם נשים ג' קחו עמכם דברים
ד' קחו לכם מן העם ה' קחו מוסרי ואל

כהף רמו לתתנה כי הנה כתבו חז"ל נתנה
היא ואמר הוא אינה מקודשת ואם הוא אדם

חשוב מקודשת כההיא הנאה רקח מקבל מינה
ובזה פירשו ויקחו לי תרומה וכתב רש"י זל לי

לשמי הכוונה ק"ל נתנה היא ואמר הוא אינה
מקודשת והנה ידוע דהק"בה וישראל יש להם

דין אשה ובעלה ואיך אמר ויקחו לי תרומה
והלא ק"ל נתנה היא ואמר הוא אינה מקודשת

לז' לי לשמי רק"ל אם אדם חשוב מקודשת
וה'ג לגבי הק'בה מקודשת עכ"ד וזהו קחו מאתכם

תרומה עד קחו לכם נשים ר'צ כדון אשה
ובעלה וב'ת הלא ק"ל נתנה היא אינה מקודשת

לז' קחו עמכם דברים כי יש חילוק בין אדם
חשוב ובין שאר העם וזהו דוקא קחו לכם מן

העם אזי אינה מקודשת משא"ך לגבי אדם חשוב
מקודשת ולכן גבי הק'בה מקודשת וכיון שהדין

שהיא מקודשת אין נריך לעבור על זוויו של
בעלה וזהו קחו מוסרי ואל כס"q ל' תימור שלה

תחמודו לעשות עז' וכיולא עבירות אחרים :

וכל

כל עבדי המלך שהוא אהוב למלך פעם ה' שלף
את החרב ובא לפני המלך להרוג אותו כחרבו

שנתן לו ה'יש משפט חרוץ יותר מזה שאין לו
אלא משפט מות הנמשל חרב רמו לדיבור

שלא נתן לכהמות וחיות כ"א לכן אדם לעסוק
בו בתורה ואיך כן אדם כחרב שנתן לו ה'

הוא מדבר נבלות הפה ושקר ותניפה ול"הר
ודבור אסור וזהו אלה הדברים אשר צוה ה'

לעשות אותם דהיינו לדבר בתורה ולא בדברים
בעלים וכיולא :

ד אלה ר"ת אב"ק לשון הרע ותשובתו
לעסוק בתורה וזהו הדברים אשר

צוה ה' לעשות אותם ועי' עסק התורה ונלל
וזהו רפאות תהיה לשריך ר"ת לשון רע כשספרת

עי' התורה רפואה שלך :

ה ששת ימים תעשה מלאכה וכיום הו'
יהיה לכם קדש שבת שבתון כתב

בס' טעמים חדשים טעם לקריאת שבת לפי
שכל יום ויום חייב אדם לכרך ק' ברכות וא"כ

שבעת ימים עולה חשבון שבע מאות לכן נקרא
שבת שהוא ר"ת ת"ש ברכות עכ"ד וזה אללי

רמו ששה ימים העשה מלאכה מלאכה גי'
ל' ועם ה' אותיות גימ' ק"א ומאה ברכות

ע"הכ ק"א ר'צ ששת ימים כל יום תעשה מאה
ברכות גם מלת ימ'ים גי' ק' ועם יום הו'

אזי יהיה לכם קודש שבת ר'צ ת"ש ברכות
וזהו מ"ש בעשרת הדברות ששת ימים תעבוד

ר"ת רוד תיקן ברכות ע"ל כי כן כתיב נאום
הגבר הוקם ע"ל גי' מאה שתיקן מאה ברכות

בכל יום ויום השביעי שבת לה' אלהיך כי
עי' שבעה ימים יהיה שבת' ת"ש ברכות וימ'ים

גם כן עולה מאה לרמוזו כל יום ויום מאה
ברכות וכאמור :

ו לא תכערו אש בכל מושבותיכם כיום
השבת ויאמר ה' אל משה כתב הרב

כע"הט זל ר"ת וס'ת של מלת השבת ומלת ויאמר
אותיות תורה רמו שעיקר תורה כיום השבת

שארם פנוי מעסקיו עכ"ד ועי' זל טעם
שניתנה תורה כיום השבת ללמדנו שאין עסק

התורה אלא כיום השבת וזהו רמו הכתוב ששת
ימים תעשה מלאכה ועי' אין אתה יכול לעסוק

בתורה אכן וכיום השביעי שהוא שבת מנוחה

כז

ט וכל חכם לב בכס יבואו ויעשו את כל אשר ליה' אפי' לרמוז מ"ש המפרשים ע"פ ונתת חמישית לפרעה כי ימיו של אדם ע' שנה והם ה' פעמים י"ד והנה האדם כשהוא קטן אותם י"ד כפי הטבע אין יכול לעבוד את ה' אלא דווקא ארבע ידות והוא ונתת חמישית א' מחמשה לפרעה זה ילקח וארבע הירות יהיה לכס לעבודה ה' עכ"ל וכן כוונת הכתוב וכל אשר יעשה ילליח כי מלת וכל' גימ' כ"ו שהוא מנין ד"פ י"ד כזה אשר יעשה ילליח בתו' ומלות אכל לא כן הרשעים שהרשע כל ימיו ע' שנה בעלת ילקח וכו' גי' ע' וזהו וכל חכם לב שהחכם כמנין וכל' שהם כ"ו שנה יבואו ויעשו את כל אשר ליה' והנה מלת בכ"ס גי' ס"ב ובמ"ק גי' ח הרי ע' ר"ל מע' שנה ה"פ י"ד יהיו ד' הירות מהם יעשה בהם תורה ומלות ורו"ק :

י א"נ וכל חכם לב ידוע שר"ק לעסוק בתור' ע"מ לעשות דכתיב ולמדתם ועשיתם ומי שלומד ואינו עושה אין נותנים לו שכר על הלימוד כדאיתא בגמ' יבמות על מי האומר אין לו לא תורה הצי' תורה אין לו עי"ש וזהו רמז וכל חכם לב בכס ר"ל העוסק בתורה יבואו ויעשו כל אשר ליה' ה' שר"ק ללמוד ולעשות :

יא א"נ רמז למש"ל חרב א הכדים ונאלו חרב על שוגאיהם של ישרש שבוסקים בד כבד בהלכה אלא לריק חיבור לעסוק בתורה וזהו רמז וכל חכם לב בכס ר"ל היחיד לא ולמוד לבדו אלא יבואו ויעשו ל' רבים שיסבו רבים ביחד ויעסקו בתורה :

יב א"נ עמ"ש אינו דומה שונה פרקו מאה לשונה פרקו מאה וא' וזהו וכל חכם לב בכס יבואו ויעשו את כל אשר ליה' ה' ליה' גי' ק"א לומר לשנות פרקו מאה וא' כדי שלא ישכח לימודו :

יג א"נ וכל חכם לב רמז למילה ידוע רח"ה סוכרים מעשה שמים עדיף ולכן עובדים עז' באומרים הם אינו חפץ בעז' למה אינו מבטלה אמנם אנחנו אומרים מעשה אדם עדיף וכתיב בתורה אבד תאכדון את כל המקומות אשר עבדו עם הגוים וראיה מן המילה שלא נולד מהול ואנחנו מלין אותו :

והנה חכ"ס לב גי' ק' רמז למילה גי' פ"ד ונכתו עליה יג בריקות ופריעה ומילה הרי ק' וזהו וכל חכם לב בכס גי' רמז למילה כאמור שאתם מלין אותו ולא נולד מהול ולזה יבואו ויעשו את כל אשר ליה' ה' שלא לעבוד עז' וכאמור :

יד ככר זהב טהור יעשה אותה ואת כל כליה' רמז לחתן וכלה כי הנה אי' בזוהר חדש דק"ג ע"ה דחתן נקרא כל' רמז ליסוד שנקרא כל' כליה' אותיות כלה כי כתיב וככלה תעדה כליה' וידוע עז' הנשואין נמחלו עוונותיהם וזהו זהב טהור יעשה אותה עז' ואת כל' כליה' שהם חתן וכלה :

פרשת פקודי

אלה פקודי המשכן אשר פוקד ע"פ משה רמז למש"ל לא פחית עלמא מל' לדיקי' ופעמים לדיק א' מכפר על הדור כמ"ש בזוהר על רשבי' ע"ה ולדיק יסוד עולם וזהו אלה גימ' ל' פקודי לדיקים פקודים לכפר על הדור ופעמים חפי' לדיק א' וזהו אשר פוקד עפ"י משה :

ב א"נ רמז למש"ל ט"ל מלאכות האסורות בשבת למדו ר"ל ממלאכת המשכן ורשו ש"ה הדברים אשר ליה' ה' ש"ה גי' ל' ג' אותיות הרי ט"ל והנה בזוהר מזכיר למטה פקודה' וזהו אלה שהם ט"ל מלאכות האסורות בשבת מלות לא תעשה למדום מן המשכן פקודי המשכן וכאמור :

ג א"נ אלה אותיות לאה רמז למ"ש הרמז הגהות על הזוהר ויקרא דף ע"ב הקנת המשכן היתה בחינת לאה בסוד ר"ת למשה איש האלהים ור"ת להקים את המשכן אך אח"ך היתה הללחה גדולה שהיא בחינת רחל עכ"ל וכן כתב גם כן הגהות על הזוהר ד' ק"נח דאי' היא סוד רחל ודור המדבר הוא הוא סוד לאה עי"ש וזהו אלה אותיות לאה פקודי המשכן שהוא בחינת לאה וכן ויקרא א משה ס"ת לאה וכן מאהל מועד אותיות מלאה שהיא בחינת דור המדבר :

ד א"נ אלה פקודי וכו' אי' במדרש תנחומא איש אמונות רב ברכות שנו רבותינו אין עושים שררה על הזכור פחות משנים ומשה איך

וכתו לך ולורעך והנה בתחלה היה גובה
 בשטר השעבוד וכשראו שאין יכולים בעבודת
 מלרים וכמעט שהיו נטמעין חזרו על שטר
 המילה וזהו בקע לגולגולת רמו למילה ועי'
 מלות המילה מחצית השקל שקל גי' ת"ל חגי
 שעבוד רד"ו ישבו במלרים :

ט מחצית השקל בשקל הקדש ס"ת תי'
 מחצית ור"ת שקל בשקל הוא

שבת וה"א דהשקל היא שמוס' לרמוז שמלין
 בשבת שמלות מילה דוחה שבת לכל העובר
 עפ"י מה שהק' המפ' ז'ל למ"ד הכערה לחלק
 יתה לומר שחייב על מלאכה ה' למה אלטריוך
 והלא למדנו מזה ממילה דכתיב וכיום השמיני
 ימול ודרשו חז"ל אפי' בשבת ואס' אינו חייב
 אח"כ עשה כל ע"ל מלאכות ח"כ אמאי אלטריוך
 וכיום הח' אפי' בשבת כיון שלא עשה לא
 מלאכה ה' ותו' כגון דעבר על ל"ח מלאכות
 ורואה לעשות מילה הוא דחייב כיון דעשה כל
 הע"ל מלאכות ל"ח וכיום הח' אפי' בשבת לומר
 דאינו חייב בשביל מילה לכן אלטריוך לומר
 הכערה לחלק יתה עכ"ד וזהו בקע לגולגולת
 זו מלות מילה מחצית השקל בשקל חו' שבת
 לרמוז דמלין בשבת וכ"ת למאי אלטריוך וכיום
 אפי' בשבת ל"ח לכל העובר על הפקודים מלות
 ל"ת דקרי לה בזהר פקודים והיינו אלטריוך
 למי שעבר על ל"ח מלאכות ורואה לעשות מילה
 דחייב לזה אלטריוך וכיום הח' לומר דפטור :

י וביאו את המשכן אל משה וכו' ואת לחם
 הפנים יראה לי שדפוס של לחם
 הפנים הביאו כמ"ס רש"י בפ' תרומה דפוס של
 ברזל ודפוס של זהב של ברזל כאפה בו ושל
 זהב מניחים אותו בו עד יום השבת שמניחים
 אותו על השלחן והביאו ב' דפוסים הנו' של
 זהב ושל ברזל אל משה :

א"ג לחם הפנים ממש הביאו שעשו חכמי לב
 בחכמתם כדי שיראו הכהנים ויתלמדו וכן
 פרש"י ז'ל בפרשת ויקהל על פסוק ואת לחם
 הפנים ועיין שפתי חכמים אמנם לזה הפירוש
 ז'ל למה לא נזכרו הכלים של לחם הפנים של
 זהב ושל ברזל הדפוסים הנו' ואפשר דנכלל
 מ"ס את השלחן ואת כל כליו כ"ל לרבות דפוסים
 הנו' והרא"ב בע פירש השלחן לצורך לחם הפנים :

אלס

איך נעשה יחידו בדבר אלא אעפ"י שהיה נדיק
 כאמן עפ"י הגבורה בכל ביתי כאמן הוא היה
 קורה לאחרים ומחשב על יריהם שנאמר ביד
 איתמר בן אהרן הכהן עכ"ד וזהו לא פקודי
 לשון רבים שלא לעשות על הזכור פחות משנים
 וכי תימא הרי פוקד על פי משה שהיה יחיד
 לזה אמר חדה אשר פוקד ע"פ משה שקרא אותו
 כאמן ועוד היה מביא אחרים ומחשב עמו
 והו' ביד איתמר בן אהרן הכהן :

ה בקע לגולגולת מחצית רמו למ"ס רז"ל כל
 הקבוע כמחלה על מחלה דמי
 והו' בקע אותיות קבע מחצית לומר כל הקבוע
 כמחלה על מחלה דמי :

ו א"נ קבע לרמוז מ"ס במלאכי היקבע אדם
 אלהים ואמרתם כמה קבענוך המעשר
 והתרומה יר"ל שלא נתנו מעשר ותרומה וזהו
 בקע לגולגולת שהוא אותיות קבע שקובעים
 שלא נותנים מעשר ותרומה וכן נמי אס' לא
 נותנים מחצית השקל גם כן קובעים אהים :

ז א"נ אותיות עקב רמו למ"ס עקב ענוה
 יראת ה' ומדת הענוה יש בה שלשה
 מדות ח' מדת הנשתתן היא המקללו והאזהבו
 שום אללו ב' מי שהוא מטעור כלכו אבל
 לא מחזיר לו דבר ג' אבל מי שיקויר לו
 שלשה ארבעה דברים ובוה פירשו בשהוא שוחק
 ר"ל שיהיה עניו נדיק שיהיה הדק היטב היטב
 הדק ר"ל המקללו והאזהבו שום פעממה לחלאים
 ר"ל שמטעור כלכו ואין מחזיר לו דבר למקללו
 כשרה אבל אס' מחזיר לו שלשה חו' ד' דברים
 לא שמענו שהוא נחשב ענוה עכ"ד וזהו עקב
 רמו לענוה דכתיב עקב ענוה יראת ה' לגולגולת
 לאדם נדיק לפחות מדת ב' שהוא קרויה מחצית
 והו' מחצית :

ח בקע לגולגולת מחצית השקל בשקל הקדש
 לכל העובר על הפקודים רמו למילה
 את זה אמרתי בעת שנולד לי בני אפרים שיהיה
 שנת התר"כב דהנה כתבו הפוסקי' טעם לז"אמ
 קורם הזמן דק"ויל ב' שטרות היואלים כיום ח'
 רלה מזה גובה רלה מזה גובה והנה שטר ח'
 הוא כי גר יהיה זרעך ועבדו ת' שנה וסמך
 ליה ודור ד' ישונו הנה ושטר הב' הוא עי'
 מילה יקחו ח' דכתיב ואחנה בריתי ביני וביניך

(לפ' ויקהל) אלה הדברים אשר לזה ה' לעשות
 אי' בגמ' איכא מ"ד מעשה גדול
 ואיכא מ"ד תלמוד גדול . נמנו וגמרו תלמוד
 גדול שמביא לידי מעשה . וזהו אלה הדברים
 שהו' תלמוד גדול לפי שהתלמוד מביא לידי
 מעשה וזהו אשר לזה ה' לעשות אותם דיוקא :
 א"כ איתא במשנה הלמד על מנת לעשות ומי
 שלמד ואינו עושה אפילו שבר תלמוד
 אין לו כי כתיב ולמדתם אותם ועשיתם אותם
 וזהו אלה הדברים זו תורה אשר לזה ה' לעשות
 אותם הלמד על מנת לעשות וק"ל :
 וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה וכו' נש"א
 לב'ן א'תנה א'ותיות שבת לרמזו מ"ש בגמ'
 שבת ד' ע"ד ע"כ הטווה למר שעל גבי בהמה
 חייב שלשה חטאות משום גוזה ומשום מנפץ
 ומשום טווה רב כהנא א' אין דרך גוזה בכך
 ואין דרך מנפץ בכך ואין דרך טווי בכך ולא
 והתניא שטוף בעזים וטווי בעזים אלמה טווה
 על גבי בהמה שמה טווה חכמה יתירה שאני
 ע"כ . ופרש' חכמה יתירה כדכתיב וכל אשר
 חכמת לב אכל להדיוט אין דרכו בכך והוי
 כלאחר יד עכ"ד . וזהו רמז נשא לבן אתנה
 שבת לרמזו שחכמי לב חייבים בשבת אכל
 להדיוט לא :

במראות הלוכחות פתח אהל מועד כתב
 רש"י ז"ל בנות ישראל היו בידם

מראות שרואות בהם בעת שמתקשטות ואף
 אלו לא עכבו מלהביא והיה משה מואס בהן
 מפני שעשויים לזנהר א"ל הק"בה קבל כי אלו
 חביבין עלי מן הכל שעל ידיהם היו מעמידין
 הנשים לבאות רבות וכו' . והקשה הרמ"בן ז"ל
 והלא הביאו הנשים נדבה דכתי' ויבואו האנשים
 על הנשים וכו' חח וגוס וכומז הוא מקום
 זמה והוא יותר נמאס אמנס התם מתערב מן
 הכסף אחר אכל בכאן עשה כל הכיור מן
 המראות ולכן לא היה משה בוחר בו לעשות
 מן תכשיט זה כלי מיוחד בלתי תערובת כסף
 אחר עכ"ד :

(שייך לפ' יתרו) אל המדבר אשר הוא קוזה
 שם הר האלהים יוכן לרמזו
 מה דאיתא במדרש תנחומא בפרשת חקת
 ומדבר מתנה למה נתנה תורה במדבר שלו
 נתנה להם תורה בארץ ישראל היה השבט
 שנתנה תורה בתחומו מריין ואומר אני קודם
 בה לכך נתנה תורה במדבר שהכל שווים בה
 וכו' ע"ש . וזהו אל המדבר וכו' לומר שנתנה
 תורה שהכל שווים בה וכל הרונה ללמוד יבוא
 וילמוד וזהו מ"ש משה לחובב כי על כן ידעת
 חנותינו במדבר וכו' ולמה במדבר לפי שהכל
 שווים בה :

פרשת ויקרא

ויקרא אל משה אלף זעירא . חי' בזוהר
 פ' ויחי ד' ר"ל ע"א אמאי ח' זעירא
 גין דהוה בארעא אחרא דשלימו לא אשתכח
 בארעא קדישא וכו' ע"ש וזהו סמיכות
 ויקרא ח' זעירא שלא היה באי' :
 חס ח' זעירא מתל למלכא דתיב
 בכורסייה ובתרא דמלכות עליה אקרי מלך
 כד נחית ואזיל לבי עבדי מלך זוטא
 כל זמנא דהיהו לעילא מלך
 אקרי כיון דנחית לתתא מלך היהו אבל
 עלאה כדקדמיתא בגין כך ח' זעירא עכ"ד
 ויקרא ח' זעירא ח' זעירא והטעם לפי מהל מועד
 מן השמים לשכון בארץ ולכן
 ח' זעירא :

מעשה אדם עדיף ולכן מכה הקרבנות מוכח
 דאסור לעעז' וזהו ויקרא אל משה ונקבו
 אל על המזבח ואף שאש יורדת מן השמים
 מלוא להביא מן הדיוט לז"ה ח"ד שמע יש'
 ח"ה ח' אחר ואסור לעעז' :
 והרב כסף נכחר אשכנזי פי' כוונת מאמר חנו'
 בסדר היום עפי' זוהר פ' תרומה שקורס
 הקמת המשכן לא היו יכולין ליחד שמו רק
 כ"ד ח' דהיינו בשכמ"ו ואח"ך כשהוקם
 המשכן היו מיחדים שמו של הק"ב כ"ה
 ח' דהיינו שמע ישראל וזהו רמז ויקרא אל
 משה וידבר ח' אליו מאהל מועד לאמר הם
 כ"ה ח' כנגד כ"ה אוחיות של ק"ש וזהו ח"ד
 שמע ישראל וגו' :

א' כמד' פליאה ויקרא אל משה ח"ד
 שמע ישראל ח"ה ח' אחר הביאו הר'
 רוד דרוש כ"ד ר' ק"ד ואפ' לרמוז הענין
 הרב הון רב זל רמכח דאזלין בתר
 לעעז' דישראל עלו במחשבה
 קורס כל נכרא ואיך השכל נהון
 ישראל לפחות ימנו לשמש או לירח
 כמ"טו למידון מכאן דאי אזלין בתר
 חשבה אין לעעז' והנה טעם שהקדים הכתוב
 ח' עולה לפ' חטאת ואשם לפי שעולה כחה
 על הרפור הלב והרפור המחשבה לכך הקדים
 זירת עולה שכה על הרפור על חטאת ואשם
 עבאין על המעשה ללמדנו דבתר מחשבה
 אזלין כנ"ל וזהו ויקרא אל משה אדם כי
 יקריב ח' עול' קרבנו וטעם שהקדים העולה
 דבתר מחשבה אזלין ולכן אין לעבד
 עז' וזהו ח"ד שמע ישראל ואין לעעז' :

חמנס הרב חנו' הביא המד' חנו' באריכות
 וזל ויקרא אל משה ח"ד שמע ישראל
 כשאמר הק"ב לא תלבש שעטנו גדילים תעשה
 לך ח"ל למה מיעטת את הירח אמר כבר הוספתי
 לה כוכבים ולא נתקרה דעתו עד שא' בשכמ"ו
 עכ"ד ל' המאמר והרב חנו' פי' כוונתו עפי'
 מש"ל מ"ה אין מזכירין את השם אלא אחר
 ג' תיבות קדוש קדוש קדוש ח' וישראל אחר
 כ' תיבות שמע ישראל ח' עור כ' רש' זל
 ויקרא אל משה לשון שמ"ה משתמשין בו
 שנא' וקרא ז"א ואמר וזה כוונת המאמר
 ויקרא ל משה ל' חיבה ל' שמ"ה משתמשין בו
 ושנא' תאמר דלא עדיפי לדיוקי ממ"ה לז"ה שמע
 ישראל ח' עדיפי לדיוקי ממ"ה שישאל מזכירין
 את ח' אחר כ' תיבות ומ"ה אחר ג' תיבות :
 חמנס מ"טו שמ"ה עדיפי מלדיוקי דהיינו
 דאי' בפענח רוא הטעם דאסור ללבוש

ג א"ג אפ' ל' כוונת הפליאה בסגנון אחר
 והוא כה אשר עעז' חו' חס אינו חפץ
 בעז' למה אינו מבטלה וזה אינו כי כבר לוח
 בתו' אבר תאבדון ומעשה אדם עדיף חמנס
 חס סוכרים מעשה שמים עדיף והנה מן
 הקרבנות יש להביא רחיה כי מעשה אדם עדיף
 זכו כתי' ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח
 כ' רש' זל אע"פ שאש יורד מן השמים מלוא
 הביא מן כהדיוט עכ"ד ח' מכהן מוכח

כלאים משום דמ"ה לובשים כלאים ואין
 משתמשים בשרביט של מלך ח"ב מוכח דמ"ה
 עדיפי מלדיוקי ח' מדרגי רחמנא כלאים
 בניוית זל דלדיוקי עדיפי וגם שמזכירין את השם
 אחר כ' תיבות וכוה פי' הנאון זל כוונת ל'
 התפלה וקרבנותו לשמך הגדול דהיינו אכחו
 קריבים לשמך הגדול שמזכירין אותו אחר כ'
 ולא כמ"ה שמזכירים אחר ג' תיבות (וזה
 אללי כוונת הכתוב קרוב ח' לכל קוראיו אלו

ישראל שלום שלום לרחוק ולקרוב לישראל
 ולמלאכים וקור ופי' באיזה ענין אני או' רחוק
 וקרוב לז"א אמר ה' ר"ל בהזכרת שם השם
 וא"כ דריקים עדיפי ממ"הש שלובשים כלאים
 בליזית ומזכירין את ה' אחר ב' תיבות
 אכן יש להקשות הטעם דשרינן כלאים בליזית
 משום דאתי עשה ודומה ל"ת וק' דהנה מל"ת
 הם מרובים שם"ה ומ"ע רמ"ח אלה מוכרח
 לומר דהיינו טעמא דמ"ע חשיבוי מרובים מכח
 מש"ל אם חישב ארס לעשות מלוא ולא עשה
 מעלה עליו כשו עשה שמחשבה טובה מלרעה
 למעשה אבל מחשבה רעה אין מלרעה למעשה
 לכן הוי מ"ע מרובין יותר ממל"ת ולכן דומה
 מ"ע למל"ת א"כ מוכח דאין הק"בה מעניש
 על מחשבה רעה והנה ידוע ענשה של הלבנה
 שאמרה א"ה לב' מלכים שיסתמשו בכתר א'
 אף שאמרה דבר הגון מ"מ נענשה לפי
 שבמחשבתה היתה כוונתה למעט את השמש
 לכן שילס לה הק"בה גמולה ומיעט אותה
 וזהו לודק אם הק"בה מעניש על המחשבה
 רעה אבל אם אין הק"בה מעניש על המחשבה
 רעה למה נענשה וזהו כוונת המד' מכח
 שמע ישראל מוכח דדריקים עדיפי ממ"הש
 שמזכירין את השם אחר ב' תיבות לא כן מ"הש
 וגם מ"הש לובשים כלאים ואנחנו אסור לנו
 ללבוש מ"מ אנחנו לובשים כלאים בליזית וק'
 מנ"ל דיותר ללבוש כלאים בליזית ונ"ל לפי
 שסמך לא תלבש שעטנו גדולים תעשה לך
 והטעם דאתי עשה ורחי ל"ה וק' למה ידחה
 ונ"ל לפי שמחשבה טובה מלרפה למעשה לא
 כן מחשבה רעה ועז"א למה מעטת את הירח
 כיון דאין מחשבה רעה מלרפה למעשה לז"א
 כבר הוספתי לה כוכבים לפיכך אותה ולעולם
 דריקי עדיפי ולא נתקדשה דעתו לומר שדריקי'
 עדיפי עד שאמר בשכמ"לו שאומרים המלאכים
 וישראל או' שמע ישראל וא"כ מעלה זו לישראל
 יותר ממ"הש לכן דריקי עדיפי וכאמור
 עכ"ד ע"שכ :

ד ויקרא אל משה ב' בע"הטו זל ה' אפיין
 בפ' כנגד ה' חומשי תורה עכ"ד
 ונ"כ כנגד ה' מעלות שנו' בפ' זה גדולה של
 מר"ע א' מ"ש רש"י זל ויקרא אל משה לכל

דברות ולכל אמירות ולכל זיווים קדמה קריאה
 ל' חבה ל' שמ"הש משתמשין בו וקרא זה אל
 זה ואמר אבל לכביאיו או"ה נגלה עליהם כל'
 ערהי וטומאה ויקר אלהים אל בלעם וכ' ה'
 ש"ח דבור כתיב ויקרא אל משה וידבר חמיה
 דכתיב בפ' שמות ויקרא אליו אלהים מתוך
 הסנה ויאמר לווי דכתיב ויקרא ה' למשה ל'
 ראש ההר ויאמר דר הער בעם והוא ל' לו
 נמלא מעלה גדולה למר"עה קריאה קדומה
 לדיבור וגם ל' קריאה ולא ויקר ל' קרו וטומאה
 ב' הוא מ"ש רש"י זל הקול הולך ומגיע לאזניו
 של משה וכל יש' לא היו שומעים וזהו ויקרא
 אל משה ולא ליש' ג' הוא מ"ש מהר"ס אשיך
 זל כי גבי אה"עה כתיב ויקרא מלאך ה' אל
 אברהם והק"בה דבר עמו משה"ך גבי משה
 הוא קראו והוא דבר עמו וכו' ד' הוא מ"ש
 בזוהר למה גבי לכן ואבימלך ובלעם כתיב
 ויבא אלהים וגבי מר"עה ויקרא אל משה הוא
 משל למלך שיושב על ביתו וכמשכבו ובסדר
 מטתו ובה איש עני ומזוהס ומטונף לקרוא
 אל המלך אמר אל יכנס לבאן ויטנף היכל
 המלך לא אני הולך אללו ואתן לו שאלתו אבל
 אם בא אל המלך איש שר וכבד קורה אותו
 המלך ליכנס אללו ואח"ך עושה שאלתו והנמשל
 מוכן וכו' ע"ש וזהו ויקרא אל משה וידבר
 אליו מההל מועד ה' הוא לאמר מעלה זו
 למר"עה שקורה לו ומלוא לו שיאמר לישראל
 ככתיב ויבא וידבר אל בני ישראל את אשר יעוה
 משא"ך או' הין מלוא להם שיאמרו לאהרים
 אלה כה להם ונתן להם בקשתם נמלא ה'
 מעלות כז' למר"עה בזה הפ' לכן כתיב ה' אפיין
 לרמוז לה' מעלות הנו' :

ה ויקרא א משה וכו' ארס כי יקריב מנס
 וכו' הרב פני דוד כתב רמו ויקרא
 כל מלה המתחלת בו'ו איכא למדרש המלה
 ב' פעמים כמ"ש ויתן לך האלהים דרשו יתן
 ויחזור ויתן והבא נמי ויקרא יקרא ויחזור ויקרא
 שחזור על לימודו כמה פעמים עכ"ד והנה
 רז"ל אמרו בגמרא לריך לשנות פרקו מאה ואחד
 ויש לרמוז ארס כי יקריב ר"ל יעסקו בתורה
 שהיה במקום קרבן לריך מאה ואחד וזהו מלת
 מכ"ס עם הכולל עולה גמט' מאה ואחד ואין

קייב

קרבן לה' כדאמרין בגמ' בין עובר ה' לאשר
ל' עבדו בין שונה פרקו ק' לשונה פרקו מאה
וה' נמלא מי ששונה פרקו מאה וד' קרי ליה
עובר את ה' והו קרבן לה' ובאמור :

ו אדם כי יקריב מכם ס"ת יב"ס כתב
הרב מהר"ח בשער הפסוקים על
פסוק ישא ברכה מאת ה' ר"ת יב"ס והענין הוא
מה שהודעתין בש' הגלגולי' כי כל המתגלגלים
מאיוה עבירה אינם מתגלגלין אלא בנפש לברה
או ברוח לברה או בנשמת' לברה אבל מי שמתגלגל
מחמת שלא קיים פ' מתגלגל עי' אחיו היבס
יכול להשיג שלשתם נפשו רוחו ונשמתו בגלגול
הוא עכ"ל . והו רמז אדם כי יקריב מכם
ס"ת יב"ס ר"ל והגלגל באחיו בשלשה נפש ורוח
ונשמה . והו מן הכהמה ס"ת ה הנפש ומן
הבקר סוף המלה ר רוח ומן הלחן סוף המלה
ן נשמה ר"ל היבס מתגלגלין בו שלשתם נפש
ורוח ונשמה תקריבו את קרבנכם :

ז א"נ רמז אדם כי יקריב מכם קרבן לה'
רמז לש"ס הלמוד בכלי שהוה כלול
במקרא במשנ' בגמרא והנה מלת מכם במלואה
גמט' ר"ס מ"ס כ"ף מ"ס ר"ס ומלת מכם בלא
מלוי עולה ק' ק' ר"ס עולה ש"ס ת"ח לריד
להקריב ר"ל יעסוק בתורה ובתלמוד כל ימיו
וזה חשוב לפני ה' בקרבן והו קרבן לה' שעל
ידו יודע פירוש של התורה וטעמיה ובאמור
ובמ"ש הרב בעל קערת כסף האזוכי ז'ל וכל
עסקך שית בגמ' לדעת סוד היתר ואסור וכו' .
א"כ מכם גמט' ק' רמז קבלה שלריד ללמוד
אחר שלמוד ש"ס ילמוד קבלה עץ תיים ושמונה
שערים של מהר"ח ז'ל :

ח א"נ אדם כי יקריב מכם רמז למלכות
בית דוד כי אדם ר"ת אדם דוד משיח
כי הם אדם הא' ודוד ומשיח מבית דוד הם
מחצילת עולם עד סופה . והנה יודע כי
מלכות בית דוד יסוד שלה עי' יבוס כי הנה
יאורה יבס לכלהו וכועזו לרות ובת שבע אכלה פנה
וקי' תר"ב גדולתי ר"ת תמר רות בת שבע והנה
כי יקריב מכם ס"ת יב"ס ושאר החותיות עולה
גמט' ת' כי מלת יקריב חוץ מבית ש"ך ומן
מלת כי כ' הרי ש"ס ומ"ס כ' ממלת מכם עולה
גמט' ת' והנה בשלשה נשים אלו יש בהם תי' .

תמר רות ב"ת שבע והו רמז אדם רמז למלכות
דוד ת' יב"ס והו תר"ב גדולתי ותסוב ת' נחמני
ר"ל כי אות תי' כתמה היא בראש וברות היא
בסוף ובת שבע היא באמצע והו ותסוב תי'
פעם בראש ופעם בסוף ופעם באמצע :

ט א"נ אדם כי יקריב מכם קרבן לה' רמז
למילה כי הנה מכם גמט' ק' ומילה
גמט' פ"ה ויג בריתות ופריעה ומליצה הרי ק'
ואיתא בזוהר אבי הכן המל את בנו בלא קרבן
הקריב והו אדם כי יקריב מכם רמז למילה
חשוב לפני ה' כאלו הקריב קרבן והו קרבן
לה' . תקריבו את קרבנכם כי הנה ידוע
דאו"הע טוענים העוה"ה שלהם וכל מה שאוכלי'
ישראל הם גול אמנם אכחנו עי' המילה שאנו
מקיימים גם כן מקיימים העולם דכתיב אש
לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא
שמתי . והו"ל כמיל מזוטו של ים הרי שלו
וא"כ עי' המילה שמקיימים לא הוי גול והו
עי' המילה חשיבה קרבן זאת ועוד נללכו מן
הגול והו תקריבו את קרבנכם שלכם . ונ"ל
הלכך עושין סעודה ביום המילה לומר שעי'
המילה אכחנו נוונים ולא הוי מגול ובאמור :

י א"ש הוא אשם אשם לה' . איתא בזוהר
חדש שלשה הק"ב קרא להם שמות
שמים דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים וארץ
דכתיב ויקרא אלהים ליבשה ארץ מים דכתיב
ולמקוה המים קרא ימים והס ר"ת אש"ס ארץ
שמים מ"ס והו חשם לה' שק"ב קרא להם
שמות אבל שאר הנבראים אר"הר קרא להם
שמות דכתיב ויקרא האדם שמות :

יא א"ש הוא אשם אשם לה' . כ' הרב
פ"ד ז'ל כי אשם ר"ת אכילה שתיה
מלבוש . כי על פת לחם יפצע גבר וכו' עי"ש
ול"כ לרמז עפי"מ כעלי המוסר כי האדם
אף שיעשה חטא קל לריד לידע שהוא חטא חטא
גדול כי לפי מעלת הש"ת וגדולתו והוא עבר
על זיווי אף שהוא חטא קל נחשב גדול והו
אשם הוא דהיינו לגבי אדם הוא אשם אמנם
לגבי הק"ב אשם אשם לה' תרתי הוי"א :

יב א"נ ע"ד מ"ש במשנה עבירה גוררת
עבירה והו אשם הוא עבירה א'
אמנם נמשך ממנה עבירה אחרת והו אשם
אשם .

אשם לה' :

ז' א"נ ע"ד מ"ש הרב פ"ד אשם ר"ת אכילה
שתי מלכות אשם לה' ע"ד ככל
דרכיך דעהו כמ"ש הטור א"ח משם הרב יונה
ז"ל כל מה שיעשה האדם אכילה שתי מלכות
שינה משא ומתן יאמר הכל לעבודתו ית' כי
בלא אכילה א"ח להתקיים וכן שינה שתי
מלכות וכיוצא ונמצא כל ימיו בעבודתו ית'
וזהו אשם לה' :

י' א"נ רמז לנחולה כב"א כי הנה ג'
אשמות נזכר א' כנגד גאולת מלרים
שר"ת אהרן משה שלוחים ב' גאולה בימי
מרדכי ואסתר ר"ח אסתר מרדכי שלוחים ג'
וגאולה לעתיד ר"ת אליהו משיח שלוחים אהנס
וגאולה לעתיד ע"ה הק"כ בעלמו וזהו לה' :

כ"ו א"נ אשם אפ' ראוי ככריות ד' ל"ג
ע"כ האו מורים מורים משתקין
אותו וכן מי שאו שמע שמע משתקין אותו
והרב ב"י ז"ל הביא משם אהל מועד דאם אמר
אמן אמן משתקין אותו והוא ז"ל דחה דבריו
ע"ש וזהו י"א הביא משם ירושלמי דלאו דווקא
מורים אלא ה"ה אמן אמן נמי ואשתמיטתיה
להרבי ז"ל ירושלמי הנו' וכו' ע"ש נמצא דאם
אמר מורי מורים שמע שמע אמן אמן משתקים
אותו וזהו ר"ת אשם אמן שמע מורים
ודווקא פעם א' אבל ב"פ זהו אשם אשם
אשם לה' חטא ומשתקין אותו :

מ"ז א"נ אשם ר"ת אכנים שחקו מים רמז
לר"ע ראוי באבות דר' נתן שהיה
ע"ה וכשראה אכנים שחקו מים
נחפלא והלך ללמוד תו' וכו' ע"ש זהו אשם
לה' ע"י אשם למד תורה וזהו אכני שהם זו
החורה ואכני מלואים זו תו' שבע"פ ולמה
נקראת מלואים עמ"ש גבי מפיבושת דתיב
עמיאל בלא דבר ותיב מלוא דבר שהיה מלא
מן התו' א"כ מלואים תו' שבע"פ ע"ד משזל
כל ההוגה בהם טועם טעם בשר וזהו מלואים
שימלאו בהם כל עניני תורה :

י"ז אשר נשיא יחטא כ' רש' ז"ל אשרי הדור
שהנשיא שלו מביא קרבן על חטאתו
וכתב הרב ש"ח ז"ל משום דשני קרא ולא כתב
אש נשיא יחטא באשר כתב ואם עדת ישראל ישגו

אמנם כוונת ויקרא כתבו טעם שאמר גבי
נשיא אשר ולא כתב אש מפני שהנשיא הוא
גדול הדור וכל העם קולכים אחריו יהיה בו
גאולה ונסות הרוח וכודאי יחטא משא"ך גבי
כהן משיח וגבי כל העדה וכו' ע"שכ' וזה
אלני כוונת דהמע"ס דרך הללוי באמרו שיר
המעלות ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא
הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני וא"כ טעם
הזוהר שהוא מתגאה אזרח ליה וא"כ למה
אמרה תורה אשר הול"ל אש וזהו אש לא שויתי
ודוממתי שאיני יודע ליישב מה שאמרה אשר
לכן אמר יחל ישראל אל ה' לומר טעם הב'
שהוא לומר אשרי הדור שהנשיא שלו מביא
קרבן על חטאתו ומפני כך אמר אשר ודו"ק :

י"ח פרות אותה פיתים ויפקת עליה שמן
מנחה היא רמז למ"ש כוונת
הקדוש פ' פקודי ד' ר"סג וז"ל ממנח איקרי
פתות דא איהו קיימא לפתחה לב"כ לאסתכלא
במה דלא אנטריך בכמה זנונים ובכמה ניאופין
וכל אינון דעמיה אזלין קמיה ואכריתן ליה
לאסטאה עיניו דבר נש במה דלא אנטריך
והאי איהו סרקורא בישא לכל אינון כישין האי
איהו קאים על קברא בזמנא דאתרן ההוא
גופא ותבר ליה עיניו בנין דרווח לון כד איהו
קאים בהאי עלמא ודיליה אינון עכ"ד והנה
תורתנו הקדושה המלמדת לאדם דעת להנלל
מהאי ממנח ומגונדא דיליה וזהו פתות יש
ממנח ששמו פתות המפתה את האדם לרהות
במה שלא אנטריך כגון באשת איש ובאשת
זנונים ואחרי מיתת האדם עומד על הקבר
ומשבר את עיניו וזהו אותה פתים אתה
בלא וי' גמטרייא כמ"ק עם שלש אותיות ו'
ע"ן כמ"ק ו'ג העין משבר אותה לפתים והנה
תורתנו הקדושה נותנת ענה לבן אדם להנלל
מזה הממונה ויפקת עליה שמן כמו השמן שלף
על כל המשקים ומכסה אותם כן לריך האדם
לכסות את עיניו שלא יראה באתר דלא אנטריך
והשמן יהיה לך כסות עינים וזהו שמן זית
זך כתיב למאור ע"י שיכסה את עיניו שהוא
רמז לשמן אזי ונלל מכתיב למאור שלא ישבר
עיניו או שמן זית זך שיכסה את עיניו
מלקאות ואם לאו כתיב למאור שזה הממונה

ישבר את עיניו * מנחה ר"ל שיהיה הכיסוי
 עליו תמיד לא יום או יומים או חדש או ימים
 ואח"ך חוזר לקורו הרע * הו"א בהווייתה תהא
 שלא ישבר אותה הממונה כי בחיי חיותו לא
 ראה ולא הסתכל במקום שלא לצורך * ואם
 כל ימיו נזהר ונשמר שלא להסתכל בנשים
 ופעם א' נתגבר עליו ונזהר לא ח"ו איבד הכל
 לא יתפוס מדתו וחוזר בתשובה על אותו עון
 שעשה כי אל רחמן ומלא רחמים כי יודע לא
 במרד ולא במעל עשה אלא נתגבר יצרו עליו
 כי ה"נהר מהש ואדם ב"ו ואינו יכול לו וכל
 יום מתחדש עליו ונזהר בדכתיב חדשים לבקרים
 ולכן אם באחד לא יכול לו יחזור בתשובה
 והקב"ה עוזרו בדכתיב לופה רשע ללדיק ומבקש
 להמיתו ה' לא יעזבנו בידו * ואמרו ה"ל פתחו
 לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח
 כפתחו של אולם * ה' יולנו מ"נהר ומגונדה
 דיליה ויעזרנו על דבר כבוד שמו ויזכינו לזאת
 המדה שלא נראה דבר רע לנו ולכל בני ישראל
 כ"רא * כי גלוי וידוע לפניו יתברך כי ראונו
 וחפזנו ותאוותינו ומאוונו ותשוקתנו ומאודינו
 ונפשנו ואומץ ידינו וכל כוחנו לעשות רצון
 בוראינו כרצונו דווקא בלי שום פנייה כלל
 ועיקר כי הוא יודע תעלומות לב כל א' וא'
 ה' אחד ושמו אחד ויעזרנו לעבדו שכם
 אחד אכיר :

פרשת צו

זאת תורת העולה * רמז לתורה שהיא ה'
 תומשי תורה ולעתיד תהיה ז' ספרים
 כי ס' במדבר הוא ג' ספרים כי מראש הס'
 עד ויהי בנסוע הארון הוא א' * ויהי בנסוע
 הוא ספר א' * ויהי העם כמתאוננים עד סוף
 הס' הוא ספר א' * וכ' האר"ז אל לעתיד יהיה
 ספר גדול והוא ב' פסוקים ובס' פ"ה אותיות
 ועם ב' פסוקים הוא פ"ז * וזה אללי רמז ראשו
 כתם פ"ז * אמנם לעתיד יהיה ספר גדול
 כמ"ס האר"ז אל וזה קולותיו תלקטים וזהו
 ז' א"ת התורה שהיא מא' ועד ת"ו היא ז'
 ספרים וכאמור :

ב זאת תורת העולה היא העולה * היתה
 כנמרא כל השרוי בלא אשה שרוי
 בלא תורה שנא' האם אין עזרתי כי ותושיה
 נדחה ממני * ו"ל אם אדם עסק בתורה ועדיין
 לא נשא אשה איך הוא שרוי בלא תורה וכתיב
 ותושיה נדחה ממני איך נדחה ממנו * אמנם
 הענין הוא אם אדם הגיע לפרקו ולא נשא אשה
 אזי הוא כהדבור כל ימיו ותורתו משתכחת
 ממנו מעט מעט וזהו לשון הכתוב ותושיה
 נדחה ממני כי היא נדחת מעט מעט אבל
 ע"י עסק התורה ונשא אשה אזי תרווייהו כחדא
 שריין תורה ונישואין * וזהו מלא אשה מלא טוב
 זו תורה א"כ הו"ל תרין כחדא שריין תורה
 ונישואין אזי ויפק רצון מה' * וזהו רמז ז'א"ת
 רמז לאשה דכתיב לזאת יקרא אשה * תורת
 העולה אזי היא העולה תרין כהלכתן וכחדא
 שריין תורה ונישואין * וכזה פירש למדן א' כל
 זאת באתנו ולא שכתנוד ר"ל ז'א"ת התורה וז'א"ת
 האשה ע"ז ולא שכתנוד * (וכזה פירשתי לזאת
 יקרא אשה כי הנה האשה נקראת זאת והתורה
 נקראת זאת וכאמור לכן מבשר הפסוק לומר
 לזאת יקרא אשה ר"ל חתן שנשא אשה והוא
 ת"ח שעסק בתורה אזי שניהם כא' טובים כי
 מאיש לוקחה זאת זו התורה כבר למדה לתו'
 ותורה גם כן נקראת לק"ח דכתיב כי לקח
 טוב נתתי לכם כי האיש למד התורה ועכשיו
 נשא אשה אזי שניהם כא' טובים * ע"ד) :

(רמז לנישואין) לאשמה בה אותיות לאשה
 מב'ה ר"ת מנשים באהל
 האמהות * ו"ל אמרו ע"י הנישואין באלו קיים
 כל התורה מה'לף ועד ת"ו וסמך ליה זאת
 תורת באלו קיים כל התורה כולה :

ג א"ש תמיד תוקר על המזבח לא תכבה *
 אפ' לרמזו הפ' כי הנה התו' נק' אש
 דכתיב הלא בה דברי כאש * עוד א"ל כל הזבח
 יצרו באלו כבדו להק"בה כב' עולמות שנא' זוכת
 תורה יכבדנני וזהו אש תמיד זו התורה תוקד ונ"כ
 על המזבח שזבח יצרו ועוסק בתורה זה מובטח
 לו שלא יחטא וזהו לא תכבה אש של תו' כי
 בעירכת דעסיק בה אגוני מגנא ואגולי מנלה :

ד א"נ כי הנה א"ל עבירה מכבה מלוח ואין
 עבירה מכבה תורה וזהו אש תמיד

חוקר על המזבח שעוסק בתו' או אפי' עשה חיוה עבירה אינה מכבה תו' וזהו לה תכבה :
ה א"נ פעמים שאדם עוסק בתו' ומתגאה אזי התו' מסתלקת ממנו וכן אם הוא כועס חכמתו מסתלקת ממנו לכן בזה התורה לזוית את בני אדם שעוסקים בתו' שלא יתגאו ולא יתכעסו כדי שלא הכתלק הקורה וזהו אש תמיד תוקד על המזבח רמז לתו' תהיה באופן שלא תכבה דהיינו שלא יתגאה ולא יתכעס :
ו א"נ אפי' במש"ל כי הנה לפעמים האדם הולך בעצת ה'להר כל אשר יאמר לו ופעמים תראה שאיזה יום או יומים יהיה לו חשק בתו' ובמלות ויתפלו ואח"ך שב א מעשיו הרעים ומהיכן בא לו זה והשיבו כי הנה הסט"א אינו יכול לעמוד אפי' רגע בלי חיות מנ"להק בסוד ואתה מחיה את כלם ולכן מפקים את בני אדם לעבור עבירות כדי למשוך מהם נ"הק ואם כלתה נ"הק אזי מניחים אותו לעסוק בתו' או להתפלל או עושה איזה מלוא בכדי שיהא נלוץ קרוש וחוזרים ולוקחים ממנו הנילוץ וכע"הד ולכן לוו את בני אדם בעת שיהיה להם חשק לעסוק בתורה או במלות אזי יתגבר על ילרו ולא יניחו אותו לכבוש אותו וזהו אם אש תמיד תוקד על המזבח ר"ל בעת שיהיה לו חשק לעסוק בתורה תהיה תמיד לא תכבה ודו"ק :

פרישת שמיני

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו אפי' לרמזו הענין במה דאיתא בעירובין דף נד ע"ב ת"ר כולד סדר משנה משה למד מפי הגבורה נכנס אהרן שנה לו פרקו נסתלק אהרן וישב משמש משה נכנסו בניו ושנה להם פרקו נסתלקו בניו אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן נכנסו זקנים נכנסו כל העם נמלא ביד אהרן ד' וכיד בניו ג' וכיד זקנים ב' וכיד כל העם א' נסתלק משה ושנה אהרן להם פרקו נסתלק אהרן שנו להן בניו פרקו נסתלקו בניו שנו להם זקנים פרקו נמלא ביד כל א' ד' פעמים וליעלו בלהו וליגמרו משה כדי לחלוק כבוד לאהרן ובניו ולזקנים וליעול אהרן ולגמור

ממשה ויעלו בניו וליגמרו מאהרן וכו' כיון דמשה למד מפי הגבורה מסתויעא מלתא עב"ד וזהו רמז וביום השמיני שהוא ר"ח ניסן ראש חדשים קרא משה ל' קריאה שקראם ללמוד תורה והסדר משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל כמ"ש בגמרא :

ב ויאמר משה זה הדבר אשר לזה ה' תעשו וירא ליכס כבוד ה' אפי' במד"י פ"כ סו' ד ע"פ חמחה את האדם אשר בראתו אף דור עלו במחשבה להבראות וכמה נימותו רב הונא אמר תקע"ד דורות מ"ט דכתיב דבר לזה לטף דור זה התורה שניתנה לבני דורות ר' לוי אמר תת"ק דורות מ"ט דכתיב דבר לזה לאלף דור דבר זה מילה שניתנה לאה"ע לכו דורות יוד מאדם ועד נח ויוד מנח ועד אברהם וכתב הרב יפת ומה שנקראת המילה דבר נפקא לן מפסוק גבי יהושע דכתיב וזה הדבר אשר מל יהושע עב"ד נמלא התורה נקראת דבר והמילה נקראת דבר וזה רמז אלה הדברים דבר תורה ודבר מילה אשר דבר משה אל כל ישראל וזהו פסוק פ' ויקהל אה הדבר'ס אשר לזה ה' לעשות אותם תורה ומילה וזהו ויאמר משה זה הדבר אשר לזה ה' תעשו זה מילה ומלת תעשו לרמז כי ע"י המילה מעשה אדם עדיף ואין לעבוד ע"י וזהו וירא אליכס כבוד ה' :

ג א"נ זה הדבר וגו' רמז לנשואין כי הנה הדב"ד רמז לנשואין דכתיב גבי יחזק אע"ה מה' ילא הדבר והנה שם י"ה באיש ואשה יוד באיש וק"ה באשה וע"י בן ובה ר' בן ה' בת אזי נשלם שם הו"ה ב"ה וזהו מלא אשה מלא טוב לו הבנים דכתיב בישעיה טוב מבנים ומבנות אזי ויעק רלון מה' שנשלם שם הו"ה ב"ה וזהו זה הדבר אשר לזה ה' תעשו הדב"ד זה הנשואין תעשו זה פו"ר בן ובת ע"י וירא ליכס כבוד ה' שנשלם שם הו"ה ב"ה השם שלם :

ד קרב אל המזבח ועשה אפי' במד' שהים אהרן בוש אל קרב אל המזבח למה אתה בוש לכך נבחרת עב"ד ראייתי להרמ"בן ז"ל שהביא מן תורת כהנים וז"ל יא היה אהרן רואה את המזבח בתכנית שור והיה ירא ליקרב אל המזבח עד שבה משה אל אהרן אחי נמנו אתה ירא הנס דעתך והכנס וכו' לכך אל קרב

פרשת תזריע

אשה כי תזריע . אי' במד' הס"ד אחור וקדם לרתני ותשת עלי כפכה . והוא כי הנה אי' ברזל מה טעם בראו הק"כה להר"הר יציר כפיו ואח"ך עשה שהאדם יוולד מאוש ואשה והלאה הק"כה לא ייעף ולה יונע אלא שאם היה האדם נברא יציר כפיו אם עשה חטא קל היה הק"כה ממיתו כמו אד"הר שעשה חטא קל והענישו לכן עשה שיהיה נולד מאיש ואשה ואז מעביר ראשון ראשון . והנה הפסוק הזה אמרו אד"הר כשסרח והניח הק"כה ידיו עליו ומיעטו . וזה כוונת המד' אשה כי תזריע ומקשה המד' ולמה לא היה יציר כפיו כמו אד"הר . לזא אחור וקדם לרתני ותשת עלי כפכה ואם היה כל א' יציר כפיו לא היה לו קיום בעולם לכן עשה הק"כה שיוולד מאיש ואשה כדי שיהיה לו קיום והעמדה בעולם :

ב וביום השמוני ימול בשר ערלתו . אי' במכילתא גדולה מילה שניתנה בכל אותיות התורה . ובתב הרב יצחק שירין זל בליקוטיו שלו דף קל"ב ע"ב ערך מילה וזל יוכן כי הנה או' החורה הם חמשה מולאות והם אח"הע בגרון בו'מף כפה גי'כך בחיך וט'לנת בלשון וס'שרץ בשמיים ובתיב שש חנכי על אמרתך כמולא שלל רב . והנה מלת אמר'תך היא אותיות חמשה מולאות של אל'פא ב'יתא כי אל'ף של אמרתך הוא מן תה"חע מ'ס מן בו'מף רי"ש מן זכ'שרץ ת' מן דט'לנת כ'ף מ גי'כך וזהו שש חנכי על אמרתך שהיא המילה כדכתיב ויאמר ה' אל אברהם ואתה את בריתי תשמור ומלת אמר'תך היא מן חמשה מולאות של א"כ וזהו כמולא שלל רב מולאי אותיות של התורה . ועפ"ז יראה לי טעם מילה בשמוני ולא בשביעי כי הנה הק"כה בוחר בשביעיות ולמה נתן לנו המילה בשמוני . אמנם עפ"י האמור א"ש כי הנה מילת השמ'ני יש בה מן חמשה מולאות הפה דוק ותשכח לכך מילה בשמוני וזהו וכיום השמוני שיש בה חמשה מולאות לכן בו ימול בשר ערלתו ולא בשביעי וכן או' שמילה יש בה מן חמשה מולאות ודו"ק :

א"כ

ה המזבח וטעם זה לפי שהיה אהרן קרוש ה' ואין כנפשו חטא לא העגל והיה החטא הקודש קבוע בלבו ובמחשבתו כענין שנאמר וחטאתי כגדו תמיד והיה נדמה לו שם כשו לורת העגל שם מעכב כפרותיו ולכך אל' קרב עכ"ד . ועפ"ז יתיישב כוונת המד' שהיה אהרן בו'ש ר"ת בתבנית וורת שור היה רואה והיה מתפחד עד שא"ל משה קרב ש המזבח ועי' כפרת הקרבנות כתבפר לו עון העגל וזל לכך נבחרת ר"ל עי' הקרבנות נבחרת כי לא היה לו עון שא זה עון העגל ועי' קרבן העגל כתבפר לו ונבחר : **ה ותצא** אש מלפני ה' זל למה גבי קורח בתיב ואש יצאה מלפני ה' ולמה כאן בתיב ותלא ל' נקבה . אמנם אי' בזוהר שהשכינה בעסקה עליהם והאמרה להרוג אותם לפי שלא היו נשואין וחשובים בעלי מומין לגבי קב"ה עי"ש . ולכן כתב כאן ל' נקבה :

ו וכל שרץ העוף אשר לו ד' רגלים שרץ הוא לכס . כ' רש"י זל בא ללמד שאם יש לו חמש טהור ופי' הר"ה"ס וס"ח זל מכת היתור שא"ל לאומרו יש ללמוד שאם חמש טהור והו דרך הלזי מי יתן טהור מטמא דהיינו אם יש לו חמש טהור ואם יש לו ד' טמא . לא אחד ר"ל אין פסוק א' אלא ב' פסוקים ומכת היתור יש ללמוד שהוא טהור :

ז סנפיר וקשקשה . כתב הרמ"בן זל טעם מי שיש לו סנפיר וקשקשת מותר לאכלו ומי שאין לו ס"וק אסור הטעם לפי מי שיש לו סו"ק הוא שוכן בעלויות המים ובלללות המים ויקבלו גידול בחויר הנכנס שם ולכן יש בהם קלת חוס ודוחה מה שיש בהם שפעת הליחות ולכן מי שהוא אוכל אותם לא יש בהם הליחות הקרה מאד אבל מי שאין לו ס"וק לעולם ישכן בתחתית המים ולכן יש בהם הליחות הקרה מאד ומי שהוא אוכל אותם הליחות הקרה דבקה בו וקרוב להמית עכ"ד . וראה כמה דבריה של תורה דברים נעימים וטובים לבוף ולכשמה וישתבח שמו של ממ"ה הק"כה אשר הטיב לבראויו והגולם מכל נזק ומחלה וזכור דבר זה כי טוב לעולם ומרפא לנפש :

ג א"ג היתה כש"ע יד סו' ר"ס וז"ל מילה בין בזמנה בין שלא בזמנה רוחה זרעת אבל שבת בזמנה רוחה שלא בזמנה אינה רוחה וכו' ע"ש. וכתב הרב ברכ"י שם משם כנ"הג דאם הוא שבת וזרעת רוחה מילה לשניהם וכו' ע"ש. ולי נראה גם כן דאם הוא שבת וזרעת רוחה לשלשם המילה מדלא פלוג רבנן. וזהו רמז וכיום השמיני שהוא מילה בזמנה רוחה שלשתן שבת וז"ה וזרעת וזהו כש"ר ר"ת בהרת שבת כפור ס"ת ר'.

ד א"ג וכיום השמיני ימול. (את זה אמרתי בעת שנולד לי מנשה בני שיחיה ש' תרי"ט). כי הנה טעם למילה כח' א' שלא יהיו אביו ואמו עלכים. כ' א' בזוהר כדי שיעבור עליו שבת א' כי אין ח' בלא שבת. וכן א' כו"ק לענין קרבן. ג' כדי שיהא ראוי לימול וקודם לכן אינו ראוי למול. וזהו וכיום הח' ימול. והטעם כש"ר ר"ת בשמחה שבת ראוי וכאמור. א' בעירובין ד' תן חלק לו' וגם לח' ר"א א' שבעה אלו ז' ימי בראשית וגם לח' אלו ח' ימי מילה. ופירשי אלו ז"כ יום השבת שנבחר בהם. והרב שנות חיים כס' היום פי' במה שסופר מעשה בחסיד א' שהיה הולך בדרך והגיע ע"ש ב"הש ולא רצה לילך בשבת ונשאר יחידי וקדש עליו היום וכא' ארי א' ועמד לפניו ולא נכנס לתחומו עד מ"ש. ואחר שהכדיל נכנס לתחומו אז הכיר החסיד שנעשה לו נס כי לא הניחו לו חמור לרכוב עליו אז רכב על הארי ות"ומ הגיע לשיירת אז שמו את שמו אכן שבת הלוי. ועוד היום יש ממשפחתו זו. ועוד סופר בקושטנדינא פעם א' ברח ארי וסיכר שלשלאות של ברזל ובא ברחוב העיר וברחו כלם והיה שם זקן א' שלא יכול לברוח מחמת זקנתו מה עשה הראה לו המילה והארי ישב אצלו ככלב המשחק עם אדוניו. ושאלו לזקן מה היה הדבר וא"ל כך קיבל שכל מי שאינו מטמא את בריתו לא יפחד מחיה רעה לעולם. וזהו תן חלק לו' זו יום השבת וגם לח' זו המילה כי לא תדע מה יהיה רעה על הארץ עכ"ד. ול"כ לומר עמ"ש כגמ' שבת פר"א. ועוד א"ר אליעזר כורתים עליס לעשות פחמים לעשות כלי ברזל

ואי' כגמ' במקומו של ר"א היו כורתים עליס לעשות פחמים לעשות כלי ברזל כיום השבת לזורך המילה. א"ר יצחק עיר א' היתה בא"י שהיו עושין כר"א והיו מתין בזמנן ולא עוד אלא שפעם א' גזרה המלכות גזירה על המילה ועל אותה העיר לא גזרה ע"כ. וזהו תן חלק לו' זה יום השבת וגם לח' זו מילה ר"ל אם חלה מילה כיום השבת שעושין כר"א שכורחן וכו' לא תדע מה יהיה רעה על הארץ שהם מלכות גוזרים גזירה לא יגזרו על אותה העיר וכאמור:

ה וכן יונה או תור לחטאת. כ' בע"הט בכ"מ מקדים תורים לבני יונה חזן מכאן לפי שאין מביא אלא א' ואם ימלא יונה לא יקח תר לפי שכן זוגו מתאבל עליו ואין מזדווג לאחר עכ"ד. ועפ"ז יש לעשות חידה היכן מצינו כשהם רבים הם ראשונים וכשהם מועטים הם אחרונים אל תורים וכאמור. ורד"ק רמז בזה כי תורין לשון רבים רמז לעוסקים בתורה ברכים ותור לשון יחיד לעוסק בתורה ביחיד. ואמרו רז"ל חרב אל הכדים ונאלו חרב על שונאיהם של ישראל שעוסקים בדבר בהלכה וזהו אם תורין לשון רבים הם ראשונים ואם תור לשון יחיד הוא אחרון:

והיה בעור כשרו לנגע זרעת אל מלת והיה לשון שמחה וכאן גבי זרעת שמחה מה זו עושה. אמנם יש ליישב עפ"י מ"ש בזוהר פרשת תזריע יסורין של אהבה מתפנין אינון מן בני נשא ואלין בעורו מיקרי יסורין של אהבה אי הדר ביה מוטב ואי לא נחסי ליה באתגלייא באנפוי קמי כולא ננין דינדעון דאינון חטאה ניהו וכו' ע"ש. נמצא כי יסורין של אהבה הם בעורו וזהו לשון וזהו לשון שמחה בעור כשרו ולא בפניו. אמנם אם לא הדר ביה יהיה זרעת בפניו וזהו בתוכחות על עון יסרת איש ופעמים אם חזר בתשובה אזי יהיה בפניו וזהו ותמס כעש חמורו בפניו שהוא נחמד למראה:

פרשת אחרי

בזאת יבוא אהרן אל הקודש כפר כן בקר לחטאת ואיל לעולה. כי יודע כל עבירות

פרשת קדושים

היו כותבי עבירות שחורה חטאת קודם לעולה ואין
 ברוב כוונת עולה קודמת לעולה אלא כעז' והטעם כי קרבן
 חטאת על ההרהור וקרבן חטאת בא על המעשה
 וכלן כשאר עבירות אין מחשבה מרפה למעשה
 גויה על אמונם כעז' מחשבה רעה מרפה למעשה דכתי'
 כ' וחסו מלמען תפוש את בני ישראל בלבם ולכן עולה
 זו מילה הקודמת לחטאת כעז' וכזה פירשו המפרשים
 וכן כתיב מכותב קרבן המזבח ועשה את חטאתך
 על המזבח ואת עולתך הכונה שאומר מר"ע לאהרן
 קרב אל המזבח ואין כך עון של עז' ומהיכן
 ראה שאין לו עון עז' לזה אמר ועשה את
 חטאתך ואת עולתך ואם ח"ו היה לך עון עז'
 לבני וזהו"ל עולה קודם וחט"ך חטאת עכ"ד וזהו
 ואם ימאכזב את יבוא אהרן אל הקודש וכי תימא ח"ו
 אכל עלישום לך חטא עז' לזה אמר כפר בן בקר לחטאת
 על עשיתו ללעולה ואילו ח"ו חטא כעז' הו"ל עולה
 קודם וכאמור :

א"נ בזה את יבוא אהרן אל הקודש הנה בזה
 הפסוק יש בו יוד תיבות חוץ ממלת
 בזה את רמז למ"ש בויקרא רבה רבי יודן פתר
 קרא בכהן גדול בכניסתו לבית קודש הקדשים
 חבילות חבילות של מלות בידו בזכות התורה
 שנקראת זאת דכתיב זאת התורה בזכות
 המילה שנקראת זאת דכתיב זאת בריתי
 שכתובת שכתב שנקרא זאת דכתיב אשרי אנוש
 יעשה זאת בזכות ירושלים שנקראת זאת
 דכתיב זאת ירושלים בזכות שכתב שנקראו
 זאת דכתיב ואת אשר דבר להם חביתם
 בזכות יאודה שנקרא זאת דכתיב ואת ליהודה
 בזכות כנסת ישראל שנקראת זאת דכתיב זאת
 קומתך דמתה לתמר בזכות תרומה שנקראת
 זאת דכתיב ואת התרומה בזכות מעשרות
 שנקראו זאת דכתיב ובתנונו נא בזה בזכות
 קרבנות שנקראו זאת דכתיב בזה את אהרן אל
 הקודש וזהו בזה העשרה יבוא אהרן
 אל הקדש :

השכן אתם בתוך עמאותם השוכן איתות
 שכינה חסר יוד לומר לא זזה שכינה
 מישראל אפילו בזמן גלותם וכן אמרו לא זזה
 שכינה מכוהל מערבי :

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו
 חטא איתא בגמרא אין הפורענות
 באה לעולם אלא כשכיל הרשעים ואינה מתחלת
 אלא מן הדריקים תחלה שנא' כי תלך אש
 ומלאה קוים אלו הרשעים ונאכל גויס אלו
 הדריקים שנאכל גויס כבר וכתוב כשיטה
 מקובלת שבה ללמדנו אל ימנע אדם עצמו
 מלהוכיח שהרי אינה מתחלת אלא מן הדריקים
 תחלה וזהו הוכיח תוכיח את עמיתך ועיז' ולא
 תשא עליו חטא :

ב א"נ איתא בזהר פ' ויקרא ד' מ"ו עובדה
 באדם שננטרע על שלח הוכיח את
 בני עירו דכתיב נאלמתי דומיה החשתי מטוב
 שלח הוכיח את בני עירו ועיז' וכאבי נעבר
 כלרעת ודא דאמרו דוד אלקי בהאי דכתיב
 פנה אלי ונכני מרכתיב ויפן אהרן שננטרע
 וכו' עיז' וזהו הוכח תוכיח את עמיתך ועיז'
 ולא תשא עליו חטא לרעת :

ג א"נ הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא
 עליו חטא איתא בפתיחה למדרש
 איכה על זכריה הנביא שהוכיח את ישראל
 בימי יואש המלך ורגמו אותו במלות המלך
 וזל התחיל לדבר גדולות הה"ד ויאמר מדוע
 אתם עוברים את מלות ה' ולא תלליחו וכו'
 וכתב הרב יפת ולא דמי למה שאמרו גבי
 אביה מלך יאודה דכתיב ויגוף ה' את אביה
 לפי שאמר ועמכם עגלי זקב שחשדם ברכים
 דהתם דרך גדופין אבל הנביא מוכיחם להשיבם
 בתשובה הראוי לעשות עכ"ד וזהו הוכח
 תוכיח את עמיתך בדרך הוכחה להחזירו בתשוב'
 ולא בדרך חירופין וגדופין וזהו ולא תשא
 עליו חטא כמו אביה מלך יאודה וזהו שאמר
 שה"ע והמוכיחים ינעם ואין להם חטא כי
 הם מוכיחים בהוכחה להחזירם בתשובה ולא
 דרך קנטור וגדופין וזהו ועליהם תבוא ברכת
 טוב וזהו מוכיח אדם אחרי חן ימלא כי הוא
 מוכיח בהוכחה ולא בקנטור וזהו ממחלין
 לשון שהוכיח בקנטור וזהו שכתוב גבי רעי
 איוב מה נמללו אמרי יושר ומה יוכיח הוכח
 מכס הלהוכח מלים תחשובו וגו' אף על יהוס
 תפילו

כי האב מל את בנו בלי הנאה כלל אלא לקיים מצותו יתברך דוקא וזהו ויראת משוקו הני ה' ע"י המילה וכחמור :

פרישת אמור

והוא אשה כבתוליה יקח ממס' ששה והוא ריש פסוק א' והוא אשה כבתוליה יקח ב' והוא שב מן הפסילים ג' והוא כחתן יולא מחפתו ד' והוא גם בן איש חיל ה' והוא באחד ומי ישיבנו ו' והוא מהשנה עדנייה וזמנייה אפסר לרמוז המס' הנו' על פי סניית נמרה יבמות ד' כ"ט ע"ה וזל בעל מיניה ר' חייא בר יוסף משמאל כהן גדול שקידש קטנה ובגרה תחתיו מהו דכתיב והוא אשה כבתוליה יקח קימה דקדושין בענין או קימה דנשואין בענין ח"ל הא תניתוס אירס את האלמנה ונתמנה כ"ג יכנס ח"ל שאני התם דכתיב יקח אשה ופירשי זל מלת אשה יתורה ומיניה ילפו רבנן לקמן דאס אירס אלמנה ונתמנה כ"ג יכנס ומקשי ה"ג כתיב אשה והוא אשה כבתוליה יקח פירוש ונימא אהא לרבנות דאס אירס בתולה ובגרה יכנס ומשני אחת ולא שתים ופרשי זל אחת יש לך לרבנות ולא שתים לכן נרבה אס אירס אלמנה ונתמנה כ"ג יכנס ולא נרבה אס אירס בתולה ובגרה יכנס ח"ל ומה דאית פירוש לזה תרבה ולזה לא תרבה ומשני הא אשתני גופא והא לא אשתני גופא ופרשי זל בתולה אשתני גופא בין אירוסין לנשואין ונעשית בוגרת הא למנה לכ"ג שקידש ונתמנה כ"ג לא אשתני גופא עכ"ד והטעם נבי בוגרת אשני גופא בתולה ונעשית בוגרת לכן אשתני דינא וקיסה של אירוסין אורח לה משא"ב אירס את האלמנה ונתמנה כ"ג לא אשתני גופא כל כך לא אשתני דינא ואשה יתירה תרבה וזהו והוא אשה כבתוליה יקח ואס כ"ג אירס בתולה ובגרה לא יכנס והוא שב מן הפסילים נפסלה מן הכהונה וכי תימא הלא ק"ל אס אירס את האלמנה ונתמנה כ"ג יכנס וזהו והוא כחתן יולא מחפתו ה"ג נרבה לזה לזה אמר והוא באחד ולא אשיבנו אחת ירבה ולא שתים ומה דאית לזה אמר והוא גם בן איש חיל ר"ל כמו שאנחנו

תפילו ותכרו על רעיבס הכוונה רעיו של חיוב קנטרו אותן בדברים כמ"ס מי הוא נקי אבר וכו' לזה להודיע עונס מה נמללו אמרי יושר ולא דברי קנטור כמו שאמרתם וכי תאמרו הוכחה זו היא ולא דברי קנטור וזהו הלהוכח מלים תחשבו זה אינו אף על יתוס תפילו ותכרו על רעיבס וא"כ קשטו ענמיבס ואח"ך קשטו אחרים :

ד מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך הני ה' הפסוק עפי"מ"ס בגמרה נדרים על פסוק ובה אליה מלך גדול וסכב אותה זו זלחר וכו' וכתב הר"אש זל זו זלחר דכתיב מלך זקן וכסיל עכ"ד וכתב הרב פלאגי זל כס' יפה לב חלק שמיני ר' כ"ו ע"ג וזל איך הותר לזולל ב"זלחר ולמרוד בו כיון היותו מלך וכתיב וזל פרעה מלך מצרים ואיתא בשמות רבה ח"ל הק"ב הו נהניס בו כבוד וחלקו כבוד למלכות וכתב מה"רש יפה זל מה שנהגו כבוד בו מפני שיש לחלוק כבוד למלכות אף שהוא רשע ע"כ ותיירך דאיתא במדבר רבה פרשת בהעלותך ירא ה' בני ומלך מהו ומלך יכול אס יאמר לך מלך לך עבוד ע"ז יכול תשמע לו ח"ל ירא את ה' כמו חמ"ו ש"ל נבוכדנאצר עבדו ע"ז ולא שמעו לו ח"ל מלך אתה עלינו למסיס ולארכונות ולא לעבוד ע"ז נבוכדנאצר וכלב שויס וכו' ע"ש ואיתא בגמרה שבת כך אומנותו של זלחר היום הומר לו כך ולמחר אומר כך עד שא"ל לך עבוד ע"ז וכו' לכן מותר לזולל בו עכ"ד וזהו מפני שיבה תקום והדרת פני זקן אכל זלחר אף שהוא זקן וכסיל ומלך לא תשמע לו והטעם לשי שהוא ח"ל עבוד ע"ז וזהו ויראת מאלהיך הני ה' ולא תשמע לו לעבוד ע"ז וכחמור :

ה מפני שיבה תקום זו המילה שנתנה לה"ה לעת זקנתו והדרת פני זקן זו ח"ה ועוד מלת איבה ר"ת שו'מרי בר'ית י"ה זו מילה ויראת מאלהיך כתב הרב ח"ה זל ביעיר און מע' מ' מלת אלהיס הוא אותיות מילה א' לרמוז ע"י המילה יחודו של האל יתברך כי כתב זל כל מצוה התורה יש בה הנאה משא"כ מצות מילה לא בה הנאה כלל

הק"כ שהיא זו פיפיות כדאיתא בתקונים
 כי עי' המילה וכלל מחרב הקב"ה שהיא זו
 פיפיות שמילה נכרתו עליה יג' בריקות ומילה
 ופריעה ומלכה הרי זו והו' ביום השמיני ביום
 המילה ועוד איתא ביום שמקריב בנו למילה
 כמקריב קרבן והו' ירצה לקרבן אשה לה' :

ה ולחם וקלי וכרמל לה' תאכלו עד עולם
 היום הזה עד הכיאתם את קרבן
 להיכם חקת עולם לדורותיכם ככל מושבותיכם
 עשרה מ'מין בפסוק הזה מ' מלאכה רמו
 לעשרה מלאכות שיש בפת עד שיהיה לחם
 כדאיתא במשנה והו' ולחם עד שיהיה לחם
 טריק יור' מלאכות :

ו א"נ רמו לתורה דכתיב לכו לחמו בלחמי
 והו' ול'חס וק'לי רמו שריק בלימוד
 תורה הרמת קול דכתיב בראש הומיות תקרא
 וכתיב כי חיים הם למולאיהם בפה וכד'מל
 עי' שוליא דברי תורה בפה כתיב יכוננו יחדיו
 על שפתיה' והו' כר'מל כ'ר מל'א וגדוש ולא
 ישכח דבר מתלמודו כאוחו תלמיד ששכח
 תלמודו לה' תאכלו עד עולם היום הזה לרמו
 אכילת ת"ח עד שעה שזית אחר התפלה
 וקריאת התורה עד הכיאתם את קרבן אלהיכם
 כי התפלה במקום קרבן וחזי יהו' כל ימיה
 כך והו' חקת עולם לדורותיכם ככל מושבותיכם
 בארץ ובחולה לארץ :

פרשת בהר

ושבתה הארץ שבת לה' כתב רש"י ז"ל
 כשם שנאמר בשבת בראשית ר"ל
 כל השנה קרויה שבת ובזה יש ליושב כוונת
 הזוהר פרשת קרח ד' ה"עט ע"כ וז"ל לא זה
 שכינה מישרא אפילו בשבתות רחול והמפרשים
 ז"ל תמחו מהו לשון שבתות רחול והרב פרשת
 דרכים ז"ל פירש עפי" מ"ש כגמרא שבת ההולך
 בדרך ואינו יודע איזה יום שבת וכו' ע"ש
 ועוד פירשו מ"ש במדרש שבת מסורה לכס
 דשמירת שבת תלויה בארץ כי מקום הוא שבת
 ומקום אחר הוא חול לפי מהלכת השמש
 כגודע לתוכנים והרב מדרש אליהו ד' כ"ז
 פירש בו כמה דרכים ע"ש ולי נראה לומר
 על שבת שנת השמטה שקרויה שבת אפילו
 בחול

שאכחנו מרבים לענין אירם חלמנה וכתמנה
 כ"ג יכנסו ה"כ לענין חס אירם בתולה ובגרה
 יכנסו לזה חמר וסוף מהשנה עדנויא ומכנייא
 זו השתני גופה וזו לא השתני גופה וכאמור
 ועפ"ז יש לרמוז בכתוב זהוה אשה בבתוליה
 יקח שני בתולים לרמוז בתולה לכ"ג ובגרה
 לה' יכנסו אלא שריק ב' בתולים ה' בתולה
 בקירושין וגם כן לריכה בתולה בנישואין ואם
 בגרה בין קירושין בנישואין לא יכנסו והו'
 גם כן רמוז בתולה נישאת ליום הרביעי לומר
 שריכה שתהא בתולה לכ"ג עד יום הנשואין
 ואם בגרה קודם לכן אינה ראויה לכ"ג :

ב שבת היא לה' ככל מושבותיכם ח'אי'
 בגמ' שבת ק"ד ע"כ ח'ר חמי
 כתב אות ח' בטבריה ואות ח' בלפורי חייב
 כתיבה היא אלה מחוסר קריבה והתנן כתב
 על ב' כותלי הבית ועל ב' דפי פנקס ואין
 כהגין זה עם זה פטור התם מחוסר מעשה
 דקריבה הכא לה מחוסר מעשה דקריבה ופירשי
 רב חמי מיירי כגון דכתב על שפת לוח זה
 כתב ח' בטבריה וכתב ח' על שפת לוח
 זה בלפורי ואתה יכול לקרבן שלא כמעשה
 אלה קריבה בעלמא משא"ך כתב על ב'
 דפי פנקס ואין כהגין זעזו שמחוסר קליאה
 ומחוסר מעשה פטור והו' שבת היא לה' ככל
 מושבותיכם שילטרף גם חס כתב בלפורי
 ובטבריה וכאמור :

ג מסרה זכרון תרועה יהיה לכם חזן זכרון
 לראשונים דאיתא בש"ע ח"ח סי'
 תקפ"ו ס"ב הגזול שופר ותקע בו יל'ה וכתב
 המ"ח הטעם דחזן גזול בקול וט"ז כתב הטעם
 גבי לולב ואתרוג כתיב ולקחתם לכם הלקיחה
 שלכם וכו' וכאן כתיב יום תרועה יהיה לכם
 ולא נזכר עשיית שופר אלא יום תרועה יהיה
 לכם מכל לר' שיהיה וכו' עכ"ד והו' זכרון
 תרועה מ"מ אפילו גזול שופר אמנם גבי לולב
 ואתרוג אינו יולא י"ח והו' חזן זכרון
 לראשונים לולב ואתרוג דכתיב ולקחתם לכם
 ביום הראשון ודו"ק :

ד ומיום השמיני והלחה ירצה לקרבן אשה
 לה' הנא ומיום פ"ו רמוז למילה
 עם הכולל ועוד יו' רמוז לינלל מחורכו של

כחול במ"ש רש"י זל וכאמור :

ב עד שנת היובל יעבוד עמך : עד ולא
עד בכלל פירשו זל שלא יכנס לאותה

שנה כלום שהיובל משמע בתחילתו עכ"ה :
וכתב הרב שפתי חכמים זל אות ד וזל בערכין
ד' ל' פירשו זל בין השמשות שנ ערב שנת
שביעית שמיטה שביעי' הסמוכה ליוכל שביעית
נפקא ויובל כנס אותה שעה משמטין שניהם
עכ"ד : וזה אללי רמז להנחיל אוהבי י"ש ר"ת
יובל שביעית ר"ל אוהבי ישראל יש להם שתי
שנים שמטה ויובל ואוכלים העניים מן ההפקר
וכי תימא מה יאכלו כמ"ש הכתוב וכי תאמרו
וכו' לזה אמר ואולרתיהם אמלא בשנה הששית
לשש שנים כמ"ש הכתוב ולויתתי את ברכתי לכם
ועשת את התבואה לשלש השנים :

ג וצויתתי את ברכתי לכם : ועשת את
התבואה לשלש השנים : לכ"ס גי'
המילה : ואי' במד' ע"ז לכו אל יוסף אשר
יאמר לכם תעשו ש"ל למול ולא קבלו ופרעה
א"ל כל אשר יאמר לכם תעשו : והטעם ש"ל
יוסף להמול כתבו המפ' זל כי עי' המילה יהיה
שבע בעולם : וזה רמז ש"ס אנ"כי ע"ל אמרתך
ר"ת גי' שבע כי עי' המילה יבוא שבע לעולם
וכן כתיב כי למחיה שלחני אלהים לפיכס :
אלהים גי' מילה ע"הכ כי עי' המילה יהיה
שבע ולכן א"ל יוסף להמול : ומסיבן יזל להם
לרזל מן הכתוב על ענין המילה ל"כ מתו'
לכ"ס גי' המילה תעשו : וזהו ולויתתי את ברכתי
לכם לתת שבע בעולם עי' לכס גי' המילה
ואז ועשת את התבואה לג' השנים שיהיה
שבע גדול בעולם :

ד וכי ימוך אחיך : אל תקח מאתו נשך :
אני ה"א אשר הולאתי אתכם מא"מז :
הנה יש לקשר דין רכית לזלאמ עפי' דאי' כגמ'
מזיעא ד' ע"ה ר' או' גר תושב האמור גבי
רכית איני יודע מהו דכתיב וכי ימוך אחיך
והחזקת בו גר ותושב וחי עמך א תקח מאתו
נשך : ורמינהו לויין מהן ומלוים אותן וכן כגר
תושב א"ר נחמן בר יצחק מי כתיב א תקח
מאתם מאתו כתיב מישראל ופירשו אל תקח
מאתו אחיך קאי וכי כתב גר ותושב לענין
וחי אחיך עמך שאתה מזוהה להחיותו ע"כ :

כמלא לגר תושב מותר להלותו ברכות ואל
תקח מאתו נשך : לא קאי אגר תושב דלפניו
לא אחיך קאי דלפני פניו מכח דכתיב מאתו
ולא מאתם : ומ"ש גר תושב לענין וחי אחיך
עמך : נמצינו למידון מכח דין רכית דמקרא
נדרש לפני פניו ולא לפניו : והנה גבי זלאמ
שילאו קורס הזמן מכח דדרשינן מקרא ת' שנה
אלפני פניו כי גר יהיה זרעך וגרות ועבדות
השלים הזמן וזהו סמיכות רכית לזלאמ ודר' ק :

פרשת בחקותי

אם בחקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם
אותם : אפשר לרמזו הפסוק עפי' דליתא
כגמרא מנחות ד' ס"ה ע"ה מריש ירחא דנטן
ע" תמניא ביה אתוקס תמידא שהו אומרים
כל יחיד ויחיד מביא תמיד מאי דרוש את
הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני
תעשה בין הערבים שיהא יחיד מתנרב ומביא
תמיד : ואמרין מאי אהדרו להו את קרבני
לחמי לאשי תשמרו להקריב לי במועדו תשמרו
לשון רבים ע"כ : וזהו רמז אס בחקותי תלכו
שלא תהיו כלדוקים שאומרים יחיד מתנרב
ומביא תמיד לא ואת מצותי תשמרו לשון רבים
ולא היחיד ועשיתם אותם לשון רבים וכאמור :
ב א"נ אס בחקותי תלכו וכו' ועשיתם אותם
כתב רש"י זל אס בחקותי תלכו שתהיו
עמלים בתורה והיוכו שתלמדו על מנת לעשות
וזהו ועשיתם אותם כמ"ש כגמרא האומר אין
לו אלא תורה אפילו תורה אין לו כי הלמד
צריך לעשות :

ג אם בחקותי תלכו ואת מצותי תשמרו
וכו' : כי הנה איתא בתקונים עי'
עסק התורה ניזול מחרבו של הק"בה שיש לו
יו פיפיות כדכתיב עץ חיים הוא למחזיקים בה
היא יו' וכן גבי המילה גם כן ניזול מחרבו
של הק"בה כי המילה נכרתו עליה יג בריתות
ומילה ופריעה ומזיזה הרי יו' וזהו אס
בחקותי תלכו : ופירש רש"י שתהיו עוסקים
בתורה : ואת מצותי תשמרו זו מצות המילה
עי' זה תכללו מחרבו של הק"בה וזהו וחרב
לא תעבור בארצכם :

בעת שתרד לעוה"ש שאם תקיים מצות ומע"ט שתוכה לג"ע וזה לא נזכר בתורה כי לא נזכר בתו' כ"א לנוף הנשמי אבל מה שזוה לנשמה שהיא רוחני לא נזכר בתו' ור"ל ע"י ר"הק שבהם קבלו כי יש שזר עו"הכ לנשמה והוליואו לפועל ע"י שדרשו מן הפסוקים למען ייטב לך וכו' כנ"ל וכו' למת לא נזכר בתו' לומר שזר הנוף בעוה"ש ויש שזר לעתיד לנשמה ע"י זל כמ"ש הר' ע"הר משם המפ' כי לפי שהוא ענין נלחי לא נז' כמ"ש בספרא דלמיעותא והביואו רשבי זל באד"ר על דיקנא שלא נזכר בש"הש בפסוקי ראשו כתס פז וגו' לפי שהוא דבר נעלם גנויה קרא וכו' ע"ש וה"ל דכוותה דשזר נלחי גנויה קרא ולא הזכירו:

ה אס בחקותי תלכו איתא במדרש הה"ד חשכתי דרכי ואשיבה רגלי ל עדותיך הכוונה הי"אחר אינ מניח לאדם לעסוק בתורה אמנם לריך לעשות כמו שהיה עושה דהמ"ע שהיה אומר למחר אני הולך לעיול ומחר היה בא למדרש לעסוק בתורה אמנם אס אומר אדם מחר לעסוק בתורה הי"אחר מביא כמה קורות הזמן ומעכבו בידוע וזהו אס בחקותי תלכו וענה היעולה כדה"ע הה"ד חשכתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך:

ו ומאה מכס רבבה ירדפו וכתב רש"י זל וכו' כך הוא החשבון והלא לריך לומר מאה מכס שני אלפים ירדפו אלא אינו דומה מועטים העושין את המלוא למרובים העושין את המלוא עכ"ד וקרב ש"ח זל הביא משם ר' יעקב מראליוניט זל שהיה מפרש הכתוב כך ומאה מכס ר"ל חמשה פעמים מאה רבבה ירדפו עכ"ד ר"ל ורדפו מכס חמשה מאה ומאה פעמים חמשה כל חמשה מאה הם שני אלפים וחמשה פעמים שני אלפים הו"ל רבבה עשרת אלפים וזהו כוונת המס' ומאה מכס רבבה ירדפו את היי לאלפי רבבה ר"ל כפי מ"ש הרב ר' יעקב ר"ל את היי לאלפי ר"ל שני אלפים וחמשה שני אלפים הוי רבבה עשרת אלפים:

(לפ' קדושים) **הוכח** תוכיח את עמיתך ולא עליו חטא אפ' לפ' עמ"ש רש"י זל בפרשת דברים ולמה היה מוכיחם

ד א"נ אס בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה וע"י עסק התורה יבוא משיח דרכנו ויגאלנו כמו שכתוב זכרו תורת משה עבדו ואח"ך הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וכו' וזהו א"ס ר"ת אל"הו מש"י ע"י שיעסקו בתורה וכאמור:

ה אס בחקותי תלכו הק' מהר"ח זל כס' עץ הדעת בסדר היום משם הרמ"ב זל דהא כתיב אל תהיו כעכדים המשמשין ע"מ לק"פ ואיך כתיב אס בחקותי תלכו ונתתי גשמכם בעתם עור הק' זל שס משם המפ' דהא ק"ל שזר מצות בה"ע ליכא וקרא כתיב ונתתי גשמכם וכל הפסוקים המדברים בשזר העוה"ז וא"כ ח"ו לא יש שזר לעת"ל ובוזה נופל כל יסוד תו"הק ח"ו ויש מי שתי' לפי שהוא שזר נלחי לא נזכר וכו' ע"שכ' והנה זל באמת למת לא נזכר בתו' שזר נלחי העו"הכ לומר שאם אדם יעסוק בתו' ומלות יש לו שזר לעתיד הגם כי כתפו שזר מצות לעתיד כנז' בזהר ובמדרשים ובתלמוד אמנם בתו"הק לא נז' מזה וגם שדרשו זל למען ייטב לך לעולם שכולו טוב וגם דרשו היום לעשותם ולמחר ליטול שזרם מ"מ לא נזכר בתו' כפי' שיש עו"הכ ושזר נלחי וגם אנחנו מאמינים בני מאמינים שאמת כן הוא ואין להרהר עליו אפי' הרהור קל וח"ו אס יעלה על לב שמך מנהו לומר שאין עו"הכ ולא שזר נלחי אמנם ליישב הדבר למי ששאל דברים כאלו ואס לא נשיב לו דבר ליישב הענין הוא מתלעג לומר שאין יודעים אתם חק התורה ואמתה ולכן לבי או' לי ליישב הענין והוא כי הנה הק"כ בה ברא הנשמי וברא הנוף הנשמי והכנים הנשמה בנוף ככתוב ויולר ה"א את האדם ויפת באפיו נשמת חיים וזהו אותו מצות ככתוב וילו ה"א על האדם והנה האדם כשהוא בחיותו עם הנשמה אס מקיים החו' והמצות כאשר לוהו ע"י כתיב אס בחקותי תלכו ונתתי גשמכם בעתם כי כמו שהנוף עם הנשמה מקיים התו' והמצות כן יקחו שזרם בזה העולם וזה נזכר בתו' אמנם שזר נלחי של עו"הכ הוא לנשמה שהיא רוחני שתלך לג"ע ותהנה מזיו השכינה והוא שא"ל הק"כ בה

מוכיחם סמוך למיתתו כדי שלא יהא מוכיחם
 וחוזר ומוכיחם והרב ח"דא ז"ל כפרשת דברים
 הביא משם הרב כתנות אור שהקשה ממה
 שאמרו ר"ל הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים
 וזה הפך דברי רש"י ז"ל והרב ח"דא ז"ל יושב
 שם דהא דאמרו הוכח תוכיח אפילו מאה
 פעמים היינו שלא פירש מן החטא ועוד
 טומאתו בו לכן לריך להוכיחו עד כמה פעמים
 אבל כוונת רש"י ז"ל במי שעבר עבירה ופירש
 ממנה והוכיחו פעם אח' אינו חוזר ומוכיחו
 דמאי כ"ג סבב עשהו ולכן מר"ע מוכיחן
 לישראל על מה שעשו לכן אמר רש"י ז"ל להוכיחם
 סמוך למיתתו וכו' ע"ש וזהו הוכח תוכיח
 את עמיתך אפילו מאה פעמים וכי תימא הרי
 אמרו שלא מוכיחו וחוזר ומוכיחו לזה אמר
 ולא תשא עליו חטא ר"ל מה שאמרתי לך
 אפילו מאה פעמים באופן שלא תשא עליו חטא
 דהיינו שלא פירש מן החטא ועדיין החטא
 בידו לכן לריך להוכיחו כמה פעמים עד
 שיפירש מן החטא :

א"נ איתא בגמרא ברכות ד' ל"א גבי חנה
 עד מתי תשתכרין הסירו את יינד
 מעליך אמר ר' אלעזר מכאן לרואה בחפירו
 דבר שאינו הגון לריך להוכיחו וכתבו התוספות
 ז"ל לריך להוכיחו אפילו ליכא איסור דאורייתא
 דהו איכא איסור דאורייתא פשיטא דכתיב
 הוכח תוכיח ולמה נלמד מנחה אלא דליכא
 איסור דאורייתא וזהו הוכח תוכיח את עמיתך
 בכל דבר אפילו בדבר שאין בו איסור דאורייתא
 וזהו ולא תשא עליו חטא ר"ל אפילו בדבר
 שלא עליו חטא דהיינו שאין איסור דאורייתא
 גם כן הוכח תוכיח את עמיתך :

(לפ' אמור) **עורה** ומנחה זבח ונסכים
 דבר יוס ביומו איתא
 בגמרא ברכות ד' יד ע"ב אמר עולא כל
 הקורא ק"ש בלא תפילין וכו' אמר ר' יוחנן
 כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא
 נסכים וכתבו רש"י והתוספות ה"ה עולה בלא
 נסכים כי עולה גם כן לריכה נסכים לא ליטא
 דקרא נקט עולה ומנחה זבח ונסכים עכ"ד
 והרב חקרי לב ז"ל בס' מערכי לב דרוש ל"ב
 ד' ס"ב ע"ה הביא משם הרב בני חיי א"ח

פי' כה ורפ טירת כסף ד' ר"ל שהקשה מאי
 גריעותא הוא זה שהביא בלא נסכים הרי אמרו
 במנחות יד מביא אדם זבחו היום ונכניו עד
 עשרה ימים וכו' ע"ש ולדירי לא קשיא
 דהרי אמרו בתמורה ד' יד מביא אדם וכו'
 ופירשי ז"ל בשלא נזדמנו לו נסכים ע"ש נמלא
 דאם נזדמנו לו ואינו מקריב פושע הוא ע"ש
 והנה יל בעיקר הכתוב למה נקט עולה ומנחה
 זבח ונסכים כיון דעולה טעונה נסכים וזבח
 גם כן טעון מנחה ונסכים כמה שזכר בפ'
 שלא לך וי"ל דקרא נקט עולה ומנחה וה"ה
 לנסכים וזבח ונסכים וה"ה למנחה והרה"ב
 ז"ל כ' ויתכן עולה לברה ומנחה לברה ע"ש :

אמור ש הכהנים וכו' לנפש לא יטמא בעמיו
 שמעתי הכוונה ע"ד שכתבו המפרשים
 ז"ל על פסוק כהניך ילכשו זרק וחסידך ירכנו כי
 הנה בזמן ב"ה קיים מקריבים תמיד בשחר
 ותמיד בין הערבים ומכפר כל העונות אמנם
 בזמן שאין ב"ה קיים נוטל לדיק א' ומכפר על
 הדור וזהו כהניך ילכשו זרק בזמן שב"ה קיים
 אזי וחסידך ירכנו שאין לריך לדיק א' לכפר על
 הדור וזה רמו אמור ש הכהנים בני אהרן שאז
 עומדים ומקריבין קרבנות אזי לנפש לא יטמא
 בעמיו שלא לריך לדיק א' לכפר על הדור עכ"ש
 (לפ' שמיני) **זה** הדבר אשר לזה ה' תעשו וירא
 אליכם כבוד ה' רמו לגאולה
 העתידה בב"ה בזכות מר"ע כי איהו תבע
 יקרא דאורייתא דכתיב זכרו תורת משה עבדי
 וסמך ליה הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא
 וזהו זה הדבר אשר לזה ה' תעשו ותתעסקו
 באורייתא ע"ז וירא אליכם כבוד ה' יבוא משום
 לדקנו ואליה הנביא אכ"ר :

א"נ זה הדבר רמו למלות מילה דאיתא במדר'
 רבה וזה הדבר אשר מל יהושע מילה נקראת
 דבר ועי' המילה שבינה שורה בישראל דכתיב גבי
 א"ה ע"ה בעצם היום הזה נימול אברהם וסמך
 ליה וירא אליו ה' וזהו זה הדבר אשר לזה ה'
 תעשו רמו למילה ע"ז וירא אליכם כבוד ה' :
 (לפ' תלוא) ששה משמותם על האבן האחת ואת
 שמות הששה הנותרים על האבן השנית
 כתולדותם הנה איתא בשער הפסוקים למחר"ח
 ז"ל פרשת עקב ד' ק"ז ע"ה ותורף דבריו כי
 בזמן

בזמן כ"ה קיים היה קרבן מכפר אכל עכשיו
 שאין כ"ה שלחנו של ארס מכפר עליו ולריך
 ליתן מלח שהוא מין הדומם למתקו בלחם
 המזיח ומתקין שלשה גבורות בג' חסדים
 שהוא גמט' לח'ס מל'ח שהם גמט' שלשה הויות
 חסדים ושלשה הויות גבורות ולכן לריך לטבל
 המזיח ג' פעמים במלח ויכוון למתק ג'
 גבורות בג' חסדים והנה המלח נקרא ברית
 ברית מלח עולם היא ולכן ע"י המילה ופריעה
 למתק ג' הויות גבורות בג' חסדים דידוע כי
 היסוד יש בו ג' שמות הויה גמט' ע"ח ושלשה
 חסדים גבורות הויה גמט' ע"ח ושני פעמים
 ע"ח עולה גמט' לח'ס מל'ח שהם גמט' יוסף
 וכשנחלק הויה ראשונה לשני שלישי שבת"ת
 נשאר למעלה ח' ולמטה י"ח ושני הויות הנשארי'
 גמט' כ"ן ועם י"ח שנשארו מן הויה הראשונה
 הם גמט' ע' גמט' מ'ל' וח' הנשארים למעלה
 מבוסים ע"י הפריעה וירדו למטה ואזי נמתקו
 ג' גבורות בג' חסדים והוא מל ולא פרע את
 המילה כשו לא מל שלא פרע את המכוסה
 כי הנה ס'ף של יוסף הם שני פעמים מ"ל
 וזו של יוסף כי הנה נשאר ממלת יוסף י"ו
 וממלת מילה י"ה עם הכולל י"ו הם י"ו של
 יוסף ולכן ע"י מילה ופריעה נמתקו ג' גבורות
 בג' חסדים ולריך המוהל לכיון לכל זה עכ"ד
 נמלא שלחנו של ארס מכפר עליו ולריך שיתן
 בו מלח למתק ג' הויות גבורות בג' הויות
 חסדים וזו לח'ס מל'ח ג' הויות גמט' לחס
 וג' אותיות גמט' הלח ולריך לטבל פרוסת
 המזיח ג' פעמים לתקן ג' שמות הנו' והנה
 השלחן הוא במקום המזבח ומזבח נקרא אבן
 דכתיב ואם מזבח אבנים תעשה לי וזהו
 ששה משמות רמז לששה הויות חסדים וגכו'
 המתמתקים במלח ע"י השלחן וזהו על האבן
 הא' הוא המזבח ואת שמות הששה הנותרים
 רמז ע"י המילה ופריעה שממתקים ג' גבורות
 בג' חסדים מלת הנותרים הם אותיות הנותר
 מ' ר"ל שממתקים ע"י המיל' ופריעה כתולדותם
 ע"י שולר הילר ונימול ונמתק ע"י מילה
 ופריעה שלשה הויות גבורות בג' הויות חסדים
 וכאמור וזהו שש אבני על אמתך רמז למילה
 ש"ש ר"ת של"ש שמות' הנתקנים ע"י המילה

ופריעה וזהו קומי אורי כי בא אורך כי ע"י
 המילה ופריעה נמתקו ג' הויות גבורות עם
 ג' הויות חסדים והנה מ'ל ומ'ל גמט' ק"מ
 וזו היא י"ה עם הכולל הם י"ו כי בא אורך
 וזהו והיקום אשר בגליהם רמז למילה שהיא
 בין הרגלים יקום הם אותיות ק"מ י"ו רמז
 למ"ש לעיל ודו"ק :

פרשת במדבר

ש"א אח ראש כל עדת בני ישראל רמז למ"ש
 ר"ל עתיד הקב"ה להנחיל לכל לדיק ולריך
 ש"י עולמות דכתיב להנחיל אהבי יש כי הנה
 מלת ש"א גי' ש"ז ועם שלש אותיות גמט' ש"י
 וזהו ש"א את כל ראש עדת הכונה לכל לדיק
 ולדיק ונחיל ש"י עולמות :

א"ג רמז למילה כי הנה יש בארם רמ"ח אברים
 ובאשה רנ"ב אברים עם ארבעה אברי
 הלידה סך הכל ת"ק ומנות מילה ה' מת"ק
 אברים ולכן מלת רא"ש אותיות א' ש"ר גי' ת"ק
 והנה גבי קטיעה בר שלום שאמרה לו מטרונת'
 כשהזיחו אותה להרנו בשביל שדיבר טוב על
 ישראל ווי לאילפא דחולא בלא מכסא רמז למילה
 דכתיב גבי מדין ומבסס לה' א' מת"ק והמילה
 א' מת"ק אזי קטע את מילתו וילאח ב"ק ואמרה
 קטיעה בר שלום מזומן לחיי העו"ב וזהו ש"א
 ע"ד שאמרו גבי סכין ומשיחה ע"ג חכרתה את
 רא"ש רמז למילה וכאמור :

ג אי"ש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו
 בני ישראל רמז למילה כי באותות
 אות מילה כי ידוע דאו"הע טוענים אחרי רבים
 להטות והם רבים אמנם קי"ל כל דבר הניכר
 לא בטל ברוב וע"י המילה ניכרים ישרש ולא
 בטלי ברוכא וזהו איש על דגלו באותות רמז
 למילה וע"י המילה ניכרים ישראל ולא בטלי
 ברובא וזהו לבית אבותם יחנו בני ישראל :

ד א"ג איש על דגלו באותות דגלו רמז
 לזרקה ולימוד תורה כי הנה על ידי
 הזרקה יבוא הנוש דכתיב שמרו משפט ועשו
 זרקה כי קרובה ישועתי לבוא ולזרקתי להגלות
 ואיתא בגמרא שבת אתו דרדקי וכו' גי'מל דל'ת
 גמול דלים ולמה דל'ת מהדר אפיה מגי'מל לפי
 שעני מתכיוש מן העשיר וגי'מל שהוא העשיר

צריך לחזר אחר העני . וכתבו רבני אשכנז זל
 דעכשוו בזמן הזה הדל'ת מחזר אחר הג'מל ואין
 כותן לו וכזה פירשו כוונת רזל אין בן דוד כח
 עד שיבוקש דג לחולה ולא ימלא הכוונה הד'לת
 שהוא העני מסבב אחר הג'מל שהוא העשיר
 ולא ימלא שאין נותן לו עכ"ד . עוד אמרו רזל
 חלף במלואו ח'ף בלא למ'ד ועי' התורה יהיה
 למ"ד חלף וח"כ חס לא יעסקו בתורה אזי יהיה
 חף וזהו על מה אברה הארץ על עובס את
 תורתו ואזי החלף נהיה חף . עוד אמרו רזל
 והכילו ר'שי בפרשת בחוקתי יעקב ה' פעמים
 מלא ב'ו' ואליהו ה' פעמים חסר ו'ו יעקב אבינו
 לקח ערכון אות משמו של שיהו שיבוא ויגש
 בניו עכ"ד . והטעם שלקח ה' פעמים דוקא
 נ"ל לפי שהמבשר אומר ה' דברים דכתיב מה
 גאוו על ההרים רגלי מבשר ח' משמיע שלום ב'
 מבשר טוב ג' משמיע ישועה ד' אומר לזיון ה'
 מלך אלהיך . וזהו רמזו במילת דגלו ר'ג רמז
 לדקה וכאמור למ'ד רמזו ללימוד ו'ו רמזו שלקח
 יעקב ח' ע"ה ו'ו מן שיהו הנביא וזהו באותות
 לבית אבותם יחנו בני' עי' אותות אלה יבוא
 משיח לרקבו בכ"ח :

ה א"נ איש על דגלו באותות . כ' הר' ב"הט
 זל באותות שמסר להם יעקב אביהם
 רמז להם כי מי שדיבר עמו לנוכח יהיה ראש
 דגל כמו ראובן בכורי אתה . יהודה אתה יורוך
 יוסף מש אביך ויעזרך . דן לישועתך קויתי ה'
 עכ"ד . וע"פ דבריו יש לסיים הפסוק מנגד
 סביב . ר"ל מי יהיה ראש מי שדיבר עמו יעקב
 חע"ה נגד ר"ל לנוכח הוא יהיה ראש דגל .
 וא"חזו ראיתי להר' גבול בנימין ח"ג פ' במדבר
 שפי' כן ושם אכני :

ו א"נ איש על דגלו באותות . רמזו לחתן כי
 הנה האיש והאשה יש בהם שס'יה יוד
 באיש וה' באשה כי הם בלא שס'יה אש אש
 ועי' שס'יה ינללו מאש . וכזה פירשו המפר' זל
 בחוריו אכלה אש והטעם ובתולותיו לא הוללו
 שלא לקחו נשים כי עי' שינשאו לנשים יתחבר
 להם שס'יה וינללו מן האש . והנה אי' בארז'
 ו'ה רמזו לבן ובת וח"כ עי' שישא אשה ויהיה לו
 בן ובת אזי יהיה הוי"ה שלם . וזהו מלא אשה
 ועי' יהיה לו שס'יה וגם מלא טוב רמזו לבן

ובת דכתיב טוב מכנים ומכנות אזי יהיה שס'
 הוי"ה שלם וזהו ויפק רזון מה' :

ז גבי שבת שמעון כתיב פקודיו ולא כתיב
 כן גבי שבטים וכן גבי לויים פר' נשא
 אחר שסיים מספרם כתיב ופקודיו כאשר לוח
 ה' את משה ולא כתיב כן גבי שאר שבטים . גם
 גבי ראובן ושמעון כתיב לנגלותם ולא כתיב
 כן גבי שאר שבטים . ואחר החיפוש ראיתי לקר'
 ש"ד ע"הת שהביא שנויים שו פקודיו ונגלותם
 וישכם עי"ש :

ח עור יש שנוי גבי יהודה כתיב החנונים
 קדמה ללכחותם וגבי ראובן כתיב
 תימנה ללכחותם וגבי דן כתיב לפונה ללכחותם
 אבל גבי אפרים כתיב ללכחותם ימה . וג"כ קר'
 ש"ך ע"הת יישב זה לרמזו על אפרים שהוא
 משכט יוסף דכתיב וידגו לרוב כדגים לכן כתיב
 ללכחותם ימה עי"ש :

ט פקוד את בני לוי מכן חודש ומעלה
 תפקדם . כתב רש"י זל'אמר ר'
 יאורה כרבי שלום למוד אותו שבת להיות
 כמנה מן הכטן שנה' אשר ילדה אותה במצרים
 עם כניסתה בפתח מצרים ילדה אותה ונמנית
 בשבעים נפש ששאתה מונה חשבונ' לא תמלאם
 אלא שבעים חסר ח' וקיא השלימה המנין
 עכ"ד . וכן איתא נמי בר"ה פרק כ"ה בני
 ידותן גדליהו ולרי ומתתיהו ששה כתב רש"י
 זל ומתתיהו ששה ולא נמלא כ"ח חמש אשתו
 היתה מעוברת את שמעי ורחה דוד ברוח
 הקודש שגם הוא עתיד להיות ראש משמרה
 כדכתי' לקמן העשירי שמעי וזהו שיוסד הפייטן
 בקדושה של יוגר בפרשת שקלים רשום מבטן
 להפקד במשמרת הקודש עכ"ד . גם גבי ירמיה
 הנביא כתיב כטרס אלרך ככטן ידעתוך וכטרס
 תלא מרחס הקדשתוך :

י קח את הלויים תחת כל בכור בכני ישרא
 כתב רש"י זל לקח כ"ב חלף פתקיס
 וכתב עליהם בן לוי ולקח רע"ג פתקיס וכתב
 עליהם חמשת שקלים וכו' . והקשה הרב
 תועפות רח"ס זל דלמה לא עשה רע"ג פתקין
 חלק כמו שעשה גבי ע' זקנים כפ' בהעלותך
 שנבה מכל שבת ששה וכתב על ע' פתקין
 זקן ועל כ' פתקין חלק ה"ג הו"ל לכתוב כ"ב
 חלף

אלף פתקין בן לוי ועל רע"ג פתקין חלק וכו' עי"ש ולי נראה ליושב דיש הפרש כניהם כרחוק מזרח ממערב דבשלמא גבי ע' זקנים דאין צריך לו אלא ע' זקנים לכן כתב על-ע' זקן ועל שנים חלק שאינו צריך עוד משא"כ כאן דשניהם צריכין דאם יולא בן לוי נפדה ואם יולא חמשה שקלים צריך ליתן לפדות את עצמו כי לא נפיה מן הלויים ולכן אם יולא חלק אין נכנס בדעתו ה' שקלים ויהיה מערער אבל אם יולא ה' שקלים ראה עצמו שנתחייב ליתן גס אין להקשות דהו"ל לבתוב כ"ב אלף חלק ורע"ג חמשה שקלים דו"ל מלת חלק אין משמע ממנו כלום אבל בן לוי נפדה ולכן גבי ע' זקנים כתב על ע' זקן ולא כתב חלק אלא דוקא גבי ב' זקנים שאין צריך לו כתב חלק ודו"ק :

יא מאת בני ישראל לקח את הכסף חמשה וששים ושלש מאות ואלף וכו' ו"ל דכאן הזכיר המיעוט קודם וגבי פרשת פקודי הזכיר הרוב קודם דכתוב ואת האלף וחמשה ושבעים וראיתי להרב חב"ע ז"ל בפ' חיי שרה שכתב דרך הפסוק פעם יתפוס הרוב תחלה ופעם יתפוס המיעוט תחלה כי הנה גבי אברהם ויחזק תפס הפסוק הרוב קודם וגבי יעקב כתוב תפס המיעוט קודם עכ"ד ה"נ גבי פקודי ישראל פעם כך ופעם כך :

פרשת נשא

נשא את ראש בני גרשון לבית אבותם למשפחות ו"ל למה בני גרשון בתיב מררי בתיב למשפחות לבית אבותם וראיתי במדרש רבה שהקשה קשיא זו ותירץ לפי ששאלות בני גרשון מבית אב שלהם לכן כתב לבית אבותם למשפחות משא"כ גבי בני קהת אין נשאלות שלהם מפני אבותם אלא לפי שהיו טועני הארון ובני מררי לא היו אלא מבית אב פשוט ולא בכור כי גרשון היה בכור וכו' עי"ש וראיתי להרב קומץ מנחה שהקשה קשיא זו של מדרש רבה ותירץ ולא זכר למדרש רבה

ראשתמטתיה והנה יש לדקדק בפרשת במדבר גבי י"ב שבטים בתיב למשפחות לבית אבותם וגבי שבט לוי בתיב לבית אבותם למשפחות ואפשר לפי שיש בשבט לוי גרשון דבתיב ביה לבית אבותם למשפחות לכן כתב גבי שבט לוי לבית אבותם למשפחות ודוק גס ז"ל למה גבי בני קהת בתיב לעשות מלאכה באהל מועד וגבי בני גרשון ובני מררי בתיב לעשות עבודה באהל מועד וראיתי בס' אור החיים ז"ל בפרשת במדבר שכתב בזה שאין בכללות בני קהת מעשה עבודה לפי שהיו נושאים את הארון ואדרבא הארון נושא את נושאיו ואין עושין בו אלא מלאכה עכ"ד והא דבתיב אח"ד זאת עבודה בני קהת בקודש הקדשים ז"ל דגבי בני קהת כתב פעם א' מלאכה לרמוז שהארון נושא את נושאיו ודו"ק :

ב נשא את ראש בני גרשון גס הם לבית אבותם למשפחות רמז לבעל התשובה שנקרא גרשון כי היו גורשים מנחלת ה' ועבשוו באלו לחזור בתשובה ואמרו רז"ל מקום שבעלי תשובה עומדים לדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד וזהו נשא את ראש גרשון לשון גדולה וזהו גס הם גס כן לשון גדולה לבית אבותם למשפחות כי הנה הטעם החסד שעושה הק"ה עם ישראל שיחזרו בתשובה ויקבלם לא כן אר"ה שאין מקבלם בתשובה והטעם לפי שישאל שרשם קדוש בני אברהם יחזק ויעקב לכן אם טעו וקלקלו יחזרו על שרשם לא כן אר"ה וזהו לבית אבות למשפחות משא"כ אר"ה :

ג בה תברכו את בני ישראל רמז לחתן כהן שנושא בלה כהנת איתא בגמיר ומנוה ח"ב ד"ג ע"כ וז"ל כבר ביארנו בדרוש א"כ ט"ח וכו' נשאלו אותיות ה"ך אין להם בן זוג והם סוד אותיות כהן ולכן הנושא כהנת אין זוגו עולה יפה כי אין לה בן זוג אבל כהן וכהנת עולה זוגם יפה כי אותיות ה"ך את מולא בהן אות אחרת דהיינו ה"ה נ"ן כ"ך אחרים ה' עשיריות כ' מאות ד' עכ"ד עור איתא בתנחומא ד' ק"פה ע"א יאר ה' פניו אליך ועמיד ממך כהנים שמאירי את המזבח דבתיב ולא פאירו מוכחי תנס וכו' וזהו דבר

אל אהרן וא בניו וכו' שישאו בנות כהנים שהיה
כהן ולוקח בת הנד' יברכה ה' וישמרך לקחת
בת כהן וזהו יאר ה' פניו אליך חלו הכהנים
המאירים את המזבח ע"ז וישם לך שלום שזונו
עולה יפה :

ד כה תברכו את בני ישראל כתב הרב
בעל הטורים ז"ל כ"ה פעמים כתיב
בחומש ברכה וכ"ה פעמים כתיב בחומש שלום
ולכך ברכת כהנים מתחלת בכרכה והסיום
בשלום כה תברכו את בני ישראל עב"ד וזהו
מה שכתבו רז"ל בלשונם לשון הזהב לא מלא
הק"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום ברכה
כנגד השלום כה כה וזהו ה' ע"ז לעמו יתן
ה' יברך את עמו בשלום :

והנה ברכת כהנים הם שלשה ברכות כנגד
בני קי"ו ומזו"ני יברכה ה' בכנים
יאר ה' פניו אליך בחיים דכתיב באור פני
מלך חיים ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום
זו מזונו כי ע"ז המזונות יהיה שלום בבית
דכתיב השם נבולך שלום חלב חטים ושביעך
ואמרו רז"ל בר שלום חטה בביתא קדים והתי
תגרא בביתא :

א"נ חמו לשלשה מקדשים יברכה ה' וישמרך
כנגד בית ראשון יאר ה' פניו אליך
כנגד בית שני ישא ה' פניו אליך וישם לך
שלום רמו לבית שלישי שיבנה בב"א יראו עינינו
וישמח לבנו אכ"ר :

ה ושמו את שמו על בני ישראל ואני
אברכס כי הנה כתיב מי יעלה לנו
השמימה ר"ת מילה וס"ת הו"ה ואמלעני תיבות
גמט' ישראל וזהו ושמו א"ת שמי' א"ת רמו
למילה שהיא קודם לשם הו"ה שמילה בר"ת
ושם הו"ה בס"ת של בני ישראל באמלעני תיבות
ואני אברכס :

ו ויקריבו הנשיאים וכו' איתא במדרש
רבה פרשת נשא פרק י"ג וז"ל
שלשה דברים עשו הנשיאים שלא כהוגן וקבלם
הק"ה א' בכל מקום אין היחוד מתנדב קטרת
והנשיאים הביאו כף א' מלאה קטרת ב' בכל
מקום אין היחוד מביא חטאת אלא אחר ידיעתו
של חטאו אבל בלא חטא אין מביאין ואלו
הביאו שעיר שלא על חטא ג' בכל מקום

אין קרבן יחיד דוחה שבת וכאן קרבן יחיד
דוחה שבת הא למדת כמה קרבן נשיאים
חביב קמי קב"ה עכ"ל וזה רמו כי ב"י רמו
ל"ב שכתו ישראל חשק חביבה קמי קב"ה
עוד מלת חש"ק ר"ת חט'את שבת קטרת
ואפלטוהו כי ידע שמי אף שעשו שלא כהוגן
אפילו הכי ואפלטוהו כי ידע שמי :

ועוד רביעי כתב רש"י ז"ל וז"ל בכל מקום
הקטרת על מזבח הפנימי ובאין הקריבו
הנשיאים על מזבח החיטון עב"ד וזה רמו
הללוי ועל ארבעה לא אשיבנו ר"ל לנשיאים
אפילו עשו ארבעה שלא כהוגן אפילו הכי
קיבלם הק"ה יתברך שמו לעד :

פרישת בהעלותך

בהעלותך את הנרות כתב רש"י ז"ל על
שם שצריך להדליק עד שתהא
שלהבת עולה מאליה ועוד דרשו חז"ל שהיתה
מעלה לפני המנורה שעליה עומד הכהן
ומטיב עב"ד ועפ"ז יש לרמוז מלת ב'
העלותך לשתי דרשות הנו' א' לשון מעלה וא'
לשון הדלקה :

ב וזה מעשה המנורה מקשה זהב כתב
רש"י ז"ל ומכה בכשיל וכו' פירוש
מלת כשיל כתב הרב ש"ח ז"ל היונו מספרים
אמנם אנכי הדל ראיתי לנפחים ולעוסקי
במלאכת הברזל ונחשת שיש להם חתיכת ברזל
שמחממים אותה באש ומשקין אותה בשמן
ונעשית חזקה וקורין אותה בערבי (מסקי)
ובעת שמוציאין חתיכת ברזל מן האש מביאין
זו החתיכה החזקה ומכים עליה בקורנס
וחותכין אותה לחתיכות ויתכן זה נקרא כשיל
והקורנס מכה עליה וחותר וזהו מ"ש רש"י
ומכה בקורנס על הכשיל וחותר :

ג והלויים יסמכו את ידיהם על ראש הפרים
ועשה את הא' חטאת ואת הא'
עולה וכו' כתב הרב פני דוד ז"ל משם הר'
נמוקי הר' ישעיה ז"ל וז"ל ותימא הלא ק"ל כל
קרבנות הציבור אינם לריבין סמיכה וז"ל
דהוראת שעה היתה כמו שהיתה הוראת שעה
פר לחטאת ולא שעיר לחטאת עב"ד וז"ל רש"י
ז"ל

זל הוראת שעה היתה שהביאו פר לחטאת
 ששעור היה להם להביא לחטאת עז ולח פר
 עכ"ד ועפ"ז יבוא כוונת הכתוב על נכון
 והליים יסמכו את ידיהם על ראש הפרים וכי
 תימא הלא קי"ל קרבנות לבור אינם לריבין
 סמיכה לזה אמר הוראת שעה היתה והראיה
 ועשה את הא' חטאת והלא שעיר הוה ליה
 להביא אלא ודאי הוראת שעה היתה ה"כ לגבי
 סמיכה הוראת שעה היתה :

ד ופר שני תקח לחטאת כתב רש"י זל
 מה ת"ל שני לומר לך מה עולה
 אינה נאכלת חף חטאת אינה נאכלת עכ"ד
 וכתב הרב ש"ח זל ומה שכתוב גבי תמיד
 את הכבש השני ולא דרשינן היינו לפי דכתיב
 את הכבש אחד תעשה כבקר אבל הכא לא כתיב
 אחד לכן אין כופל לשון שני עכ"ד ואין
 להקשות גבי תמיד לא ליכתוב אחד ולא
 ליכתוב שני דאקד אלטריוך לדרשא לומר אחד
 מיוחד שבעדרו :

ה ואתנה את הלויים חמשה פעמים
 כתיב בפרשה בני ישראל כתב
 רש"י זל בעד חמשה חומשי תורה וק' מנחת
 שי זל כתב בעד חמשה עוליים לס"ת יום שבת
 חוץ מכהן ולוי ולי נראה לומר חמשה פעמים
 בני ישראל הם עשרה תיבות בעד עשרת הדברות
 שנתנו בשתי לוחות לבני ישראל :

ו ולמסע את המחנות כתב רש"י נמלאת
 אתה לומר עפ"י שלשה היו נוסעים
 ע"פ הק"כ וע"פ משה וע"פ חלוצרות וקו
 ר"ת משה משה שתי חלוצרות השם וקו
 כיד משה שהוא ר"ת משה שתי חלוצרות השם :
ז איש כי יהיה עמא לנפש וכו' ועשה פסח
 לה זל הו"ל לא עשה פסח ועשה
 פסח שני ועל פסוק וכי יגור אתכם גר
 ועשה פסח כתב רש"י זל אם ירצה לעשות
 הפסח ובאן לא פירש כלום וקתרגוס כתב
 ויעבר פסחה ר"ל רוצה לעשות ואחר החיפוש
 ראיתי להרב זרע ולחק למברזו בלוקיטיס סוף
 הספר פרשת בהעלותך שהביא קשיא זו ועוד
 קשיות אחרות ופירש עפ"י דברי הרמ"ב זל
 ע"ש ולי נראה מלת ועשה ר"ל רוצה לעשות
 ואינו יכול שהוא עמא וכן ראיתי להרב ש"ך

על התורה שהביא משם הרב סעריח גאון זל
 שפירש כן ע"ש :

ח ויהי העם כמתאוננים וכו' כתב רש"י
 זל אמרו כמה לבטנו בדרך הזה ג'
 ימים שלא נתנו מטורח הדרך עכ"ד יש מקשים
 דהרי כתב רש"י זל לעיל על דרך שלשת ימים
 מהלך ג' ימים הלכו כיום אחד שהיה חפץ
 הק"כ להכניסם לארץ מיד וא"כ לא היו ג'
 ימים אלא יום אחד ואיך כתב רש"י זל שלשת
 ימים ולי נראה ליישב דברי רש"י זל כמ"ש
 ג' ימים לומר שהדרך הזה היה מהלך שלשת
 ימים והלכו אותו כיום אחד א"כ כמה טרחו
 ולבטנו בטורח הדרך הזה כנ"ל :

ט ויגז שלויים מן היס כתב כ"הט זל ב'
 במסרה א' ויגז שלויים מן היס וא'
 ויגז ראשו גבי איוב לרמוז דאיתא במד' יותר
 מה שהרג כהם השליו ע"י אכילה הרג כהם
 ע"י ירדה ונפילה שכל על ראשם והמיתם
 וזהו ויגז שלויים מן היס ויגז ראשו שהיו
 מתאבלים על אלו שמתו בנפילת השליו עליהם
 כמו גבי איוב שהיה מתאבל עכ"ד :

י ער פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו ופסוק
 חחר על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו :
 כתב הרב עיר מקלט זל יש לרמוז מוסר מכאן
 על כל פעולה ועל כל תנועה שאדם עושה
 יאמר אם יעזור ה' או בעזרת האל ית' דרך משל
 בלכתו יאמר הריני נוסע בעזרת לחנות במקום
 פ' וכשבה למקום החנייה יאמר שבת לאל ית'
 שהגיעני למקום חפזי לחיים טובים ולשלום :
 ובעת שנוסע לומר בעזר הא' אני נוסע למקום
 פ' וכן על זה הדרך נמלא כל פעולותיו וכל
 תנועותיו שם שמים שגור כפיו עכ"ד וכזה
 פירשו זל רבות מחשבות כלב איש ועלת ה' היא
 תקום ה"א ר"ת אם יעזור ה' אז תקום וזהו
 עזי אליך ר"ל לומר ככל עת אם יעזור ה' אזי
 השמורה הנלל מכל לרה וזהו עזרי מעם ה'
 שה' עוזרי ע"י שאומר אם יעזור ה' וזהו עז
 ומעוז ה' לחוסים בו :

יא אספה לי שכעים איש מזקני ישראל
 כתב הר' כ"הט זל כנגד ע' נפש
 וע' אומות וע' שמות להק"כ ופירשם וע'
 שמות לישראל ופירשם וע' שמות לירושלים ולא

פירשם ע"כ ולי נראה שיש לרמוז כי בפסוק הזה יש חמשה פעמים ע' והם א' שבועים ב' ידעת ג' העם ד' מועד ה' עמך לרמוז לאלו השבועים הנז' :

יב לכה אתנו והטבנו לך אפי' לרמוז ע"ד מ"ש הללו את ה' כל גוים כי נבר עלינו חסדו כי כתיב ואלה הגוים אשר הניח ה' אותם לנסות כס את ישראל וא"כ אם ישראל הם עושים רש"מ אזי הגוים הם כנחת ואם ת"ו ישראל אינם צרש"מ אזי מביא יסורין על הגוים כדי לנסות כס את ישראל ככתוב הכרתי גוים נשמו אמרתי אך תיראי תקחי מוסר וזהו לך אתנו והטבנו לך ולא תימא אם ת"ו יתטאו ישראל יהיה עליו ג"כ כעס לז"א כי ה' דבר טוב על ישראל וא"כ כיון שהם כנחת אתה ג"כ כנחת :

יג עשה לך שתי חולרות כסף איתא במנחות ד"כח ת"ר כל הכלים כשרים לו ולדורות חולרות כשרים לו ופסולים לדורות מאי טעמא אלימא משום דאמר קרא לך ולא לדורות אלא מעתה ועשית לך ארון עץ ה"ג שאני אתם גבי חולרות דכתיב תרי זמניה לך לך עשה לך והיו לך עב"ד וזהו עשה לך ולא לדורות והטעם שתי כ' פעמים כתיב לך לך וכאמור :

יד ויאמר משה לחובב בן רעוא המדיני חותן משה הנה יש להבין שחתו של מר"עה עם חותנו יתרו ואפשר עפי' מ"ש מהר"י גאאזי ז"ל פ' שלח לך וז"ל כי הנה חכמים הגידו טענת אזה"ע באמרם לקטום אתם שכבשתם את הארץ והמפר' ז"ל כל א' וא' כיטל טענה זו הלוא בספרתם ואשר אני אחזה לי לכטל טענה זו בהקדים מ"ש בגמ' סנהדרין ד"נט דליכא מידו לישראל שרי ולגוי אסיר ופריך וקרי יפת תואר לישראל שרי ולגוי אסור ומשני קתם דלאו בני כבוש נינהו ופרש"י ז"ל דלא קנו בכבוש כי אם לישראל שנאמר להם הכבוש ר"ל שזהו אותם הק"כה לכבוש אבל אזה"ע דעבדי מדעתיהו אין כיבושם כיבוש ויפת תואר גול בידם עב"ד וטענתם שאומרים לקטום אתם לשי ישראל לקחו ארץ כנען וכתב רש"י ז"ל ע"פ והכנעני אז בארץ שהיה כובש הארץ מזרעו של

שם וכאמת אין כיבושו כיבוש ולא הוי שלחם ולכן ישראל שלקחו ארץ כנען לא הוי גול בידם ושמעתי מקשים משם הרב מהר"י הכהן ז"ל דאין בגמ' גיטין ד"לח א"ר פפא עמון ומואב טיהרו בסיחון וכתבו התוס' דקנינהו בתורת כיבוש והוא פלא דהרי אמרו בגמ' סנהדרין לאו בני כיבוש נינהו ומה מקום לומר עמון ומואב טיהרו בסיחון וניחא ליה דאין בחולין ד"ס א' הד"כה ליתי סיחון וליפקה ממואב ויתו ישראל ויפקו מסיחון וא"כ עמון ומואב שאני שאמר הק"כה ליתו ישראל ויפקו מסיחון וכבר אמר הק"כה ייתי סיחון וליפקה מעמון ומואב א"כ הו"ל כיבוש עי' הק"כה ושאיני לגבי אחרוני ובזה פי' הרב כוונת הכתובים למכה מלכים גדולג' ויהרוג מלכים אחרים לסיחון מלך האמורי ונתן ארלס לנחלה לסיחון ואח"ך נחלה לישראל עמו שע' ית' כבשה סיחון שאמר ליתי סיחון וליפקה מעמון ומואב ויתו ישראל וליפקה מסיחון עב"ד ועפ"ז נבוא לבאר כוונת הכתובים נוסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' אותו אתן לכם ועל פיו לקחנו את ה' כי ה' דיבר טוב על ישראל שאמר ייתו ישראל ויקחו מסיחון ויאמר לוי לא לך כי ש ארתי וש מולדתי אלך כי אני איני עמכם כי אמר הק"כה ליתו ישראל ויקח ולא לגרים לז"א לו משה ש נא תעזוב אותנו והיית לנו לעינינו כדכתיב ואהבתם את הגר וא"כ אתה ג"כ עמנו וזהו והאכלתיך נחלת יעקב אביך וכ"ת טענת אזה"ע לקטום אתם וכו' לז"א כי פי ה' דיבר וכאמור :

טו שמו העם ולקטו וכו' ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי ש המן עיננו עיין להרב חומת אגף ז"ל שכתב שהמן היה מתהפך אפילו לדבר טמא וכו' עי"ש והנה קודם מתן תורה היה מותר להם כל דבר אפילו דבר טמא ואחר מתן תורה נאסר להם כל דבר טמא רק היה מותר להם שהמן היה מתהפך להם לדבר טמא וזהו ועתה אחר מתן תורה נפשנו יבשה אין כל שדבר טמא נאסר להם בלתי אל המן עיננו המן היה מתהפך לדבר טמא :

טז ויהי העם כמתאוננים כתב רש"י ז"ל אין העם כי אם רשעים העם הרע

ויהא ממז'ם שהוא ר"ת משה מת יהושע מכני :
כא ועתה כפשוטו יבשה אין כל בלתי אל
 המן עינינו . הנה הרב חי"ד
 זל בס' חומת ארץ פירש כונת מדרש זכרנו
 את הדגה מכאן שמדלוקים נר בשבת וכתב
 שהמן משתנה אפילו לדבר טמא וכו' עו"ש .
 והנה קודם שנלטוו בתורה לאסור דבר טמא
 היו אוכלים אפילו דבר טמא ועכשיו שנלטוו
 בתורה נאסרו שלא לאכול דבר טמא ואף שהמן
 היה משתנה אפילו לדבר טמא מ"מ כראות
 העין הוא מן וזהו ועתה שנלטוו שלא לאכול
 דבר טמא נפשונו יבשה אין כל ר"ל אפילו
 דבר טמא וכו' תימא הרי המן משתנה לכל דבר
 אפילו לדבר טמא לז"ל בלתי א המן עינינו :

פרשת שרח רך

שרח לך אנשים ס"ת חכם רמז למ"ש ב"הט
 פרשת דברים וזל שנים במסרה ויהי
 בארבעים שנה ב' בארבעים אלף בישראל .
 לומר אם יהיה ת"ח א' בין ארבעים אלף אין
 לריכוס אלא רומח ולא מנן כי ת"ח הוא מנן
 עליהם מאוייביהם דאיוורו התם בת"ח דכתיב
 לחוקקי ישראל והכא נמי כתיב בתריה הו"ל
 משה באר את התורה הזאת לאמר עכ"ד .
 וזהו שלח לך אנשים ס"ת חכם שלח עמיהם
 ת"ח והוא יהושע בן נון דכתיב נער לא ימיש
 מתוך האהל . ואנשי כנען לא הזיקום אבל הם
 הו"יאו דבת הארץ רעה ונענשו :

ב א"נ איתא במד' תנחומא זס"ה כחומץ
 לשנים וכעשן לעינים כן העלל
 לשולחיו . לרמוז על המרגלים שהו"יאו דבה
 על הארץ והניאו את לב בני ישראל . והנה
 תיבת שלח אותיות ח"לש ר"ת חומץ לשנים לך
 ר"ת כעשן לעינים כן המרגלים הניאו את לב
 בני ישראל :

ג וישרח אותם על פי ה' כלם ר"ת גמט'
 ק"פ וס"ת מילה . רמז למ"ש
 ר"ל כל המקיים את המילה זוכה לנן ערן
 דאיתא בנמרה תענית עולם א' מס' בגן כי
 הנה העולם כמלא זרת דכתיב ושמים בורת
 תכן . נמלא הגן ס' זרות וזרת ג' טפחים וג'
 פעמים ס' גמט' ק"פ טפחים ומילה במילואה
 מ'ס

הזה וכשהם כשרין קרויים עמי וכו' . וכתב
 הרב ש"ח זל והלא מלינו מלת העם שהם
 לדיקים דכתיב ויענו כל העם יחדיו ויאמרו
 כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע . וי"ל כשהם
 רשעים אין נקראין אלא העם עכ"ד :

ועוד כ' הרב הנז' וא"ח והלא מלינו עמי שהם
 רשעי' עמי לא התכוון וי"ל דה"ק עמי דהיו מקור'
 לא התכוון עכ"ד . ול"כ לתרן לקשיא הא' כמו תי'
 הב' ויענו כל העם אפי' אותם שאינ' כשרי' אפ"ה
 בראותה שעה אמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע :
יו ויהי כנסוע הארון . כתב הרב ב"ה כל
 פרשה שיש לה פ"ה אותיות כפרשת
 זיהי כנסוע הארון מלילין אותה מן הדליקה
 לזה סמך פרשת זיהי כנסוע לפרשת תבערה
 לפי שיש בה פ"ה אותיות לומר שמלילין אותה
 מפני הדליקה ועל כן מילה שהיא גמט' פ"ה
 מללת מדינה של גהינס עכ"ד :

יה וישארו שני אנשים . כתב הרב ב"ה
 אלו אלרד ומירד לקחו נבואה מה'
 דכתיב ותנח עליהם הרוח וכתוב כי יתן ה' את
 דוחו עניהם והע' לקחו נבואה מן משה עכ"ד :

יט ובי יגור אתכם גר ועשה פסח וכו' .
 הקשה הרב יצחק למכרו זל בליקוטיו
 שלו למה כתב גבי גר פסח שני ולא ביאר גבי
 גר פסח ראשון ויישב דכתיב הרמ"ב בס' זל דאם
 נתגויר גר בין פסח ראשון לבין פסח שני חייב
 לעשות פסח ב' ולכן ב' גבי גר פסח ב' עכ"ד :

ך שמעתי מדרש א' וישארו שני אנשים
 במחנה במ"ח נ"ה . וכשם הרב
 המקובל מהר"ר שמשון אסטרפולני זל פירש
 כונתו עפי' מ"ש ר"ל מה היו מתנבאים משה
 מת יהושע מכנים וזהו מתנבאים ר"ת מ"ש'
 תנ"ו נפ"שו בע"דן אל"יהם יהושע מכ"נים
 והנה בפסוק ותקרא שמו משה ותאמר כי מן
 המים משיתיהו . וקשה למה האריכה כל כך
 הו"ל כי ממים משיתיהו אלא אם היתה אומרת
 ממים היה ר"ת משה מת יהושע מכנים לכן
 הניחה אותיות נ"ה כיניהם כדי שלא יאמרו כך
 לכן אלו אלרד ומירד שקיו מתנבאים מנ"מ
 שמוחקים אותיות נ"ה וכשאר ממי'ס ויהיה ר"ת
 משה מת יהושע מכנים . וזהו במחנה במ"ח
 כ"ה ר"ל שמוחקים אותיות ג"ה ממלות מן המים

ובא ברמו ויקרא משה להושע בן נון יהושע
 לרמו לו כשנכנסים לארץ יבועי רחמים על
 יזהר דעו לבטלו שכות חו' תסייעו ועו' יהיה
 שמו יהושע אמנם גברו העונות ולא בעא
 רחמי יהושע בן נון על יזהר דעו ולכן העיר
 קרה וקרה שמה ישוע עד שבא עזרא הסופר
 זל וביטלו :

ו ערו זה כנגב ועליתם את ההר כתב
 בע"הט זל את ההר גי' תורה
 ועליתם חו' ע"ת מ"ל יו' ר"ל בעת המילה
 ניזולים מחרבו של הק"בה שהוא יו' פיות
 וח"כ עי' התורה ועי' המילה ניזולים מחרבו
 של הק"בה שהוא יו' פיוות כי עי' התורה
 כתיב עץ חיים היה למחזיקים בה היא גי'
 יו' וכן עי' המילה נכתרו עליה יג' כריתות
 ומילה ופריעה ומילה הרי יו' :

ז וישרח אותם משה על פי ה' כלם אנשים
 ס"ת גמטרייה ה' מ"ס מילה
 רמו שעו' מילה מלליון ככבוש הארץ כמ"ס
 הק"בה ליהושע שוב מול אל בני ישראל שנית
 וכן אמר לו הק"בה לאח"ע והתה את כריתי
 תשמור ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ
 מגוריו וכו' גס ס"ת אל'שים רח"שי אל'פי
 ישראל המ"ה אותיות מילה וי"ד יתירה
 ואיתא במדרש הלמי המלך בכיו למרו תורה
 ונימולו והיה מניח אותם בראש המלחמה והיו
 מלליון עי"ס ולכן עתה שלח אותם משה
 לתור את הארץ שלח אנשי' נימוליס בכדי שיללחו
 ותכבש הארץ תחת ידם :

ח וגם זכת חלב ודבש היא וזה פריה אפס
 כי עז העם הנה הגם שאמרו
 דבר טוב מ"מ תירלו זל כל דבר שקר שאין
 אומרים דבר חמת בתחלתו אינו מתקיים
 בסופו והרב חו"ד זל בס' פני דוד זל
 דקרק מלת וגם אין לו הכנה וכו' עי"ס
 ולי נראה ליישב הענין ויבוא הכל על נכון
 דהם רואים להוליא דבת הארץ רעה לומר
 אוכלת יושביה והנה גמלא בה דבר טוב שהיא
 ארץ זבת חלב ודבש ופירותיה גדולים וחשובים
 לכן הכליעו אותה כנעימה במלת וגם לומר
 הגם שיש בה טוב שהיא ארץ זבת חלב ודבש
 עם כל זה אינה עושה אפס כי עז העם
 והוא

מ"ס למ"ד יו"ד ה"ה גמט' ק"פ לומר כי מי
 שמקיים את המילה זוכה לג"ע עכ"ד וזהו
 רמו על פי ה' כל'ס ר"ת וס"ת מילה ק"פ
 לומר מי שמקיים את המילה זוכה לנן עדן :
ד למטה יוסף למטה מנשה וכו' יס
 לרקק בפרשת במדבר כתיב
 למטה יוסף לבני אפרים וכאן כתב למטה יוסף
 למטה מנשה והנראה בעיני לומר לפי שברכו
 יעקב ליוסף לפניו דכתיב ויברכס ביום ההוא
 לאמר ושימך אלהים כאפרים וכמנשה וישס את
 אפרים לפני מנשה לכן בתחלה כתב במדבר
 לבני יוסף לבני אפרים ואח"ך בפרשת שלח לך
 כתב למטה יוסף למטה מנשה ואח"ך רחיתי
 להרב חזקוני זל שכתב טעם דכתב כאן גבי
 מרגלים יוסף לגבי מנשה ולא לגבי אפרים
 לפי שיוסף הוליא דיבה על אחיו ונשיא מנשה
 בכאן הוליא דיבה על הארץ לכן סמכו אליו
 והנה בפרשת פינחס כתיב מטה מנשה קודם
 מטה אפרים ובפרשת במדבר כתי' מטה אפרים
 קודם מטה מנשה כתב הרב חזקוני זל בס'
 במדבר מטה אפרים יותר ממטה מנשה
 כי אפרים ארבעים אלף וחמש מאות ומטה
 מנשה שנים ושלשים אלף ומאתים לכן הקדימו
 ובפרשת פינחס מטה מנשה שנים וחמשים אף
 ומאתים ומטה אפרים שנים ושלשים אף וחמש
 מאות והנה פ' מסעי כתיב יוסף גבי מנשה כמו
 שלח לך ולא כתיב גבי אפרים והרב חזקוני
 זל בס' פני דוד כתב זל ורבינו הר"ז זל
 מפרשה על דרך האמת דנשמת יוסף נתעברה
 כנשיא של מנשה ולא ביהושע שבט אפרים
 עי"ס ותרום למאונך עכ"ד :

ה ויקרא משה להושע בן נון יהושע איתא
 בגמרא ערכין ד' ל"ב על פסוק
 ויעלו בני הגולה הבאים מן השבי סבות וכו'
 כי לא נעשה כסוכות ההוא מימי ישוע בן נון
 וכו' אפשר בא דוד ולא עשה סוכות עד שבא
 עזרא אלא דבעו רחמי על יזרא דעו' וביטלוהו
 ואגין עלויהו זכותא כי סוכה והיינו דקא קפיד
 קרא עליה דיהושע דבכל דוכתא כתיב יהושע
 והכא כתיב ישוע דבשלמא משה לא בעי רחמי
 דלא הוה זכותא דא' אלא יהושע דהו"ל זכותא
 דא' אמאי לא בעי עליה רחמי ובעליה ע"כ

והוא ר"מ שאומר ראובן על שמעון שיש בו מדות טובות עם כל זה אינו נקרא אדם טוב ועין כי יש בו מדה פ' הרעה והוא בעלמו ענין המרגלים וכו' יתוישב הכל על נכון והרב מהרש"א ז"ל בחדושי אגרות בגמרא ברכות פרק כ"ג מברכים פירש הכוונה וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה שאומרים שאינה טובה הארץ מחמת שפרותיה שמנים וטובים והוא שר' יוחנן הכל פירות גנוסר הרבה והיה דומה עליו כמו שלא אכל מעולם לפי שפירות מתוקים ושמנים ואינם סועדין את הלב אלא ארבה מחלישין את הלב ולריק מלא להשיב את הלב והוא ארץ זבת חלב ודבש אמנם וזה פריה שפרותיה מתוקים כדבש הזה ואין סועדין את הלב וזה מלונות לומר הארץ אין בה חיי נפש לשי שפרותיה מתוקים ומחלישין את הלב ואין בהם כדי להשיב את הנפש עכ"ל :

ט אשר

אתם זוגים אחריהם וכו' הרב פני דוד ז"ל פירש על פי אותו מעשה בא' שהיה נזהר במלות זינות ושמע שיש זונה וכו' ואח"ך באה למדרשו של ר' חיה וכו' אשר אתם זוגים אחריהם במלת אחריהם יש בה מלת חיה רמו למעשה הנז' עכ"ל ולי נראה להוסיף מלת אחריהם יש בו אדם חיה ר"ת אדם אחר ממדרש רבי חיה :

י א"נ

אשר אתם זוגים אחריהם רמו לכתן זינותה שזכר בגמרא סנהדרין שחזר בתשובה והיה אור הולך לפניו והוא הש"ר תק"א כת' עם הכולל גמט' תק"א א"כ אדם רמו לאלעזר בן דורדייא שחזר בתשובה וילתה ב"ק ואמרה אלעזר בן דורדייא מוזמן לחיי העולם הבא והוא אתם ר"ת אלעזר תדורדייא מוזמן לחיי ע"ה :

פרשת קרח

ויקה קרח בן יאהר בן קהת בן לוי אפסר לרמו עפ' רא' בירושלמי פרק חלק הביאו הר' גבול בנימין ח"ג דס"ו ע"א וז"ל רב אמר קרח אפיקורוס היה מה עשה עמד ועשה גליותות שכולה תכלת אתא לגבי משה א"ל משה רבינו זינות שכולה תכלת מהו שתהא חייבת

בזינות א"ל חייבת דכתיב גדולים תעשה לך בית שהיא מלא ספרים מהו שיהא חייב במוזוה א"ל חייב דכתיב וכתבתם על מזוזות ביתך א"ל בהרת שהיא כגרים מהו א"ל טמאה פרחא ככולה מהו א"ל טהורה באותה שעה אמר קרח אין תורה מן השמים ולא משה נביא ולא תהרן כהן : באותה שעה אמר מר"ע רבון העולמים אס נברא לארץ פה משפת ימי בראשית מוטב ואס לאו יברא לה עכשיו דכתיב ואס בריאה יברא ה' עכ"ל . וכתב הרב גבול בנימין שם וק' שהוסיף בהרת מה שלא זכר בגמ' שלנו ולא במדרש ע"ש . ונראה שיש לרמוז שלשה אלו בשמות אבותיו : יאהר רמו לזינות שכולה תכלת והוא ר"ת ינחמו זינות הגם רובה תכלת קהת רמו לבית מלא ספרים ר"ת קובה המלאה תורה קובעים המוזוה בתוכה לוי רמו לבהרת שפרחה בכולו יעהר ר"ת לעמא ופרחה יעהר :

ובגמ' פרק חלק דרשו בן יאהר בן שהרתים כל העולם כלהרים בן קהת בן שהקה שיני מולידיו בן לוי שנעה לוייה לגיהנס ולקח מקח רע לעלמו עור א' בגמ' חכמות נשים בנתה ביתה זו אשתו של און בן פלת ואולת בדיה אהרנסו זו אשתו של קרח . וכתב הרב גבול בנימין ז"ל דס"ט כתב הרב חזקוני ז"ל פלת הוא פלוג דכתיב ובני פלוג ליאב עכ"ל ואפשר שאמר בן פלת ל' נקבה ולא אמר פלוג לפי שאשתו הולדתו עכ"ל עוד כתב הרב הנז' חלק א' ד"ע ע"פ לדיק כתמר יפרח א' באותיות ר"ע אות א' שלעתיד מוריד הק"בה לחנוך בן ירד ששמו מט"ע ומעלה את קרח ואת עדתו משאול ומביא לפניו כל באי עולם וא"ל כלום ראיתם אלוה אחר בלעדיו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת משיבים ואומרים כולם לא ראינו כמותך וכו' ע"ש . והוא לדיק כתמר יפרח לדיק זה חנוך שנקרא לדיק כידוע ליודעי חן . לדיק כתמר יפרח ס"ת קרח שמעלה אותו לעתיד . כארז בלבנון ישג"ה גי' שי' . שדי עם שלש אותיות ועם המלה גי' שי' . ומטטרון גי' ש'די שמו כשם רבו ואח"ך מעידין על הקב"ה שאין כמותו והוא להגיד כי ישר ה' עכ"ל :

ולי נראה לפרש כוונת הכתוב לדיק כתמר יפרח לדיק זה מר"ע כדכתיב לרקת ה' עשה וס"ת

וס"ת קרח שנעשה כמחלוקת עמו ובאמת כל מה שאמר מרע"ה היה מאת ה' ככתוב בפרשה וזהו להגיד כי ישר ה' שאמר על מרע"ה ככל ביתי נאמן הוא ולא עשה דבר מלבו וכאמר ולי יראה רמז לחנוך בתורה דכתיב וירדו חייס שאולה חייס ר"ת חנוך ירד ירד מעלה את קרח משאולה :

ב א"נ ויקח קורח אפי' לרמוז בשו הסקוקים מלת מחלק'ת כי כתיב ויקח אותיות ק"ח ויקומו לפני משה את מ"ס ויקהילו אית ל' ומדוע תתנשאו את ת' והס אותיו' מחלקת וזהו וישמע משה שנשלמה תיבת המחלקת ויפול על פניו :

(העתק לא' קדוש ככו) **א"י** כולקוט ראובני כשם ליוני וזל ובקרח כשתכונן בו אס תשים בשתי ערב אזי תכין סוד גדול ע"כ ופירשו כי הנה כתבו המקובלים כי קין בא בלגונ יתרו וקרח והנה אס תכפול ח' של קרח יהיה ר' של יתרו ואס תכפול ר' של קרח יהיה ת' של יתרו ואס תכפול ח' של קרח יהיה יו של יתרו כי מלת קרח חסר עכ"ד :

(עוד להרב הנז') **כ"י** כל העדה כלס קדושים א"י במד' כלס שמעו

בסיני אנכי ה"א ומדוע תתנשאו על קהל ה' יובן הענין כי הנה אמרו התורה ניתנה למר"ע והנה טובת עין ונתנה לישראל וא"י בגמ' אילפא ורבי יוחנן נפקו לעוסקא וכו' מדאנא שמעו ושפא לא שמע ש"מ לרדי קיימא לי שעתא וחזר ר"י ולעשה ראש ישיבה ע"ש וזהו כלס שמעו בסיוני וכיון שכלס שמעו לכולס ניתנה וא"כ ומדוע תתנשאו על קהל ה' לומר התורה ניתנה לך ואתה נהגת טובת עין ונתתה לישראל :

והתלמוד הנעים אליהו יעקב פירש ע"ד מש"ל אין ת"ח רשאי ללאת לחו"ל ללמד תורה לתלמיד א' אבל בשביל רבים מותר ללאת והנה סיני הוא בחו"ל וח"ו הק"כ"ה ילא לתו"ל ללמד תורה ליחיד למשה דוקא אלא מוכרח שילא ללמד תורה לכל ישראל וזהו כלס שמעו בסיוני שהוא תו"ל ובא הק"כ"ה לתת תורה לכל ישראל לרבים וא"כ ומדוע תתנשאו על קהל ה' לומר התורה לך ניתנה ונתתה לישראל עכ"ד :

ה נשאלתי מאת אחי כמה'רר ח' שמואל אברהם נר"ו בענין שועי פסוקים בא' כתיב ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת לשון נקבה ובא' כתיב ותנו בהם אש ושימו עליהם קטרת לשון זכר והאר החיפוש ראיתי להרב ש"ך על התורה שכתב כי מה שאמר לשון נקבה קאי על המזתה כי המחטה נקבה ושם לא כתיב א"י ואח"ך כתיב וקחו אש מחתתו קאי על אש לשון זכר וכו' ע"ש וכן כתב רש"י זל פרשת אחרי על פסוק דס הנפש וכתיב הנפש הוא דס לשון זכר נפש לשון נקבה כשחזור על הדס כתיב לשון זכר וכשחזור על הנפש לשון נקבה וכו' ע"ש :

ו זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו המילה נקראת זאת דכתיב זאת בריתו עש'ו רמז ע"י המילה מעשה ידי אדם עדיף ואין עובדי' עז' קחו לכם מחתות רמז למניחים הערלה במחטה כמו הקרבה כמ"ש בזוהר קרח ק' רמז לאח"ע שכל בן ק' שנה ר"ח רמז ליוחק אע"ה שהוא תחולת מילה בשמיני וכל עדתו רמז לכל ישראל :

ז בקר ויודע ה' את אשר לו א"י בתיקונים ד' ע"ד ע"א את האור זה אהרן הכהן ואת החשך זה קרח וכו' ע"ש וזהו שאל' מר"ע בקר שהוא רמז לאהרן הכהן ויודע ה' את אשר לו והוא היה כלילה מקהיל קהלות על מר"ע :

ח וישמע משה ויפול על פניו ודרשו זל מלמד שחשדוהו בא"ה כל הקורא יתמה איך יהוה זה על ספרא רבא דישראל אמנס נוכל לרמוז הענין ע"מ ראו' בסנהדרין ע"פ ואת אשת רעהו לא טמא שלה ירד לאומנות חבירו והנה נבי קרח אופן מחלוקתו כ' רש"י זל בשביל נשיאותו של אללפן בן עזיאל שהיה לו לעשות נשיא לקרח בן יאהר שהוא כ' לעמרס ועשה אללפן בן עזיאל שהוא ד' לעמרס וכו' ע"ש וזהו שחשדוהו מא"ה דהיינו לומר שהוריד אחר לאומנות חבירו שבמקום קרח הוריד אללפן נשיא אמנס הוא הכל עשה ע"פ הדבור מה שזוה אותו הק"כ"ה :

ט אתה והס ואהרן מחר ס"ת המן רמז למ"ש במד' תחומא פ' מטות זל

ז"ל ב' עשירים עמדו בעולם א' מישראל וא'
 מאו"ה קרח מישראל והמן מאו"ה ושניהם
 כאברו מהעולם למה לפי שלא היתה מתנתם
 מן הק"כ לא היו חוטפין אותה להם עכ"ד
 וזה רמז אהיה והמן גס מלת מחר רמז
 להמן כי איתא במד' לקות המן הרשע במלת
 מחר כי גבי עמלק וקבו כתיב מחר הנכי
 כלב גבי דוד כתיב ויכס דוד מהנשף
 למחרתם וגבי המן כתיב ומחר אעשה כדבר
 המלך ונתלה :

ו ואם בריאה יברא ה' הראב"ע פי'
 ל' וברא אותם כחרכותם שאין לפ'
 ל' בריאה אלא על המלא מה שלא היה אבל
 זה כבר נבקעו מדינות רבות וירדו הדורים
 בהם לשאולה אלא ל' גזירה עכ"ד : וכ' עליו
 קר' שנות חיים זל בסדר היום הוא הפך מדרש
 רז"ל שכתבו אם בריאה מוטב ואם לאו יברא
 ה' ועפי' רברי הר' ז"ל בפ"מ רז"ל יוד דברים
 נבראו ב"הש וא' מהם פי הארץ ולמה בריאה
 והלא כמה פעמים תבקע הארץ וירדו הדורים
 בה לשאולה כמ"ס הרא"ב בע בעלמו ותו' הר'
 ש"ח זל יש הפרש בין בקיעת הארץ לפתיחת
 פי הארץ שבקיעת הארץ אינה מגעת עד
 שאול אלא יהיה מה שיהיה אמנם פתיחת פי
 הארץ היא מגעת עד שאול וזהו מה שיש
 לדקדק בפ' בתחלה כתיב ותבקע האדמה
 אשר תחיתה ואח"ך כתיב ותפתח הארץ את
 פיה ותבלע אותם ואת בתיהם ואז בקיעה
 ופתיחת הארץ א' הוא הו"ל ותבקע האדמה
 אשר תחיתה ותבלע אותם אלא ודאי בקיעה
 לחוד ופתיחת פי הארץ לחוד עכ"ד (והנה
 זכורני שראיתי בספרים שכתבו כי פה לא
 נבקעה כדרך העולם כי דרך העולם כשתבקע
 האדמה יהיה מלולה וההר יהיה מלולה עמוק
 והיבשה תהיה ים וכיוצא לא כן פה שפתחה
 הארץ את פיה ותבלע אותם וחזרה ונסתמה
 כמקודם ולא היה בה שום שנוי כאדם שפיתח
 פיו לאכול איזה דבר ואח"ך סתמו ולזה לרוך
 בריאה מה שלא היה (ע"ד) :

יא וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה
 ולהק רהו"ל לא לשאולה וז"ל עפי'
 מ"ס רז"ל כל תיבה שזריכה ל' בתחלתה הטיל

והוא

לד

וזהו כי אם מאוס מאסתנו קנפת עלינו עד
מאד וזהו קלף ה' על אבותיכם :

יג ותבקע האדמה אשר תחתיכם מלת
תחתיכם יתירה ואפשר עפי'
מ"ש פסיקתא דר' טוביה מלמד שנתבקעה
האדמה על מקום האדם על ארכו והיונו
כנגד רגלו ובטנו וידיו וראשו וגופו ונכנס
בתוך האדמה והאדמה מליקתו ולחלתו עכ"ד
וזהו תחתיכם במקום ארכו של אדם כששוכב
לארכו :

(לפ' שלח לך) **ויאמר** אליהם עלו זה כנגב
חיתה בזהר פרשת שלח
לך דף ק"ס ע"ב ר' ינחק אמר כד הווי מטאון
לגבייהו דאיונו ענקים הווי שויין ההוא חוטרא
דמשה קמיייהו ואשתויבו וננלן דההוא חוטרא
יהיב לון הה"ד עלו זה כנגב כתיב הכא עלו
זה כנגב וכתיב התא ואת המטה הזה ובגוינה
אשתויבו דאי תימא הני ענקייה שבקי לון אל
אתו לכסבא לון והווי שווי לקמיייהו ההוא חוטרא
ומתשזבי מקמיייהו עכ"ד וזה אללי רמו ואת
המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את
האותות אשר תעשה ר"ת אחימן ששי תלמי ראו
עשה בו ר"ל ראו המטה אשר עשה בו מר"ע
את האותות במלרים :

א"כ עלו זה כנגב ועליתם את הה"ר גמט' חב"ר
וראיתם את הארץ מ'ה היא רמו למ"ש בגמרא
סק דרגא בחר שושבינא נחית דרגא נסיב אתתא
וזהו רמו ועלית'ם את הה"ר גמט' חב"ר לחב"ר
לריך עלויה אבל לנסיב אתתא לא וזהו וראיתם
את הארץ זו אשה מה היא לשון מיעוט שלריך
לנחות דרגא וליסב אתתא :

א"כ עלו זה כנגב ועליתם ר"ת גמט' מילה
לרמו מ"ש ר"ל כל המל את בנו כלא הקריב
קרבן בהר המוריה וזהו ועליתם אל ההר ההר
הידוע זו הר המוריה :

א"כ עלו זה כנגב ועליתם ר"ת בוע'ז את ההר
גמט' תר"א ור"ת גמט' תר"א רמו לבוע'ז
ור"ת שממנה יאלה מלכות בית דוד עור רמו
ועליתם את ההר ס"ת תמ"ר שילאה ממנה
מלכות בית דוד וממנו יבוא משיח בן דוד וזהו
וראיתם את הארץ מ'ה היא מ'ה ר"ת מלכות
המשיח במהרה בימנו אמן :

פרשת חקת

סמיכות הפרשה ולא תמותו זאת חקת
התורה ראייתי בכתיבי מר זקיני
כמהר"ר משה שמואל הלוי ז"ל שפירש על מ"ש
בגמרא משפחת בית עלי וכו' א"ל ר' יוחנן לכו
ועסקו בתורה ותחיו הלכו ועסקו בתורה וחיו
וזהו ולא תמותו ע"י זאת חקת התורה עכ"ד :

ב עור כתב ע"ד מ"ש ר"ל אם פגע בך
מנוול זה משכהו לבית המדרש גם
אמרו ז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים וזהו ולא
תמותו ע"י זאת חקת התורה עכ"ד :

ג זאת חקת התורה יש לרמוז חקי התורה
והמלות הם נקנים ע"י חיוזוק קיום
העמרה חיוזוק דכתיב חזקו ואמנו וכתיב
ויתחזק דוד בלשון שר"ל שיהיה לו בטחון ואמונה
באל יתברך הגם שהוא גבור וכידו כלי זין לריך
שיהיה לו גבורת הלב ואמונה ובעתון כל יתברך
שיעזרהו וינלחהו על אויביו ככתוב על יואב
שאמר לאחיו אבישי חזק ונתחזק בעד עמינו
ובעד ערי לשינו וה' יעשה הטוב בעיניו וכן
בדיני התורה והמלות לריך להתחזק באלהיו
ובתורתיו ומלותיו ובטחון כל יתברך ואמונה
ככתו' ויאמי' בה' ובמשה עבדו דכל עבודיהו
היא אמונה ככתוב כי ישר דבר ה' וכל מעשהו
באמונה לריך חיוזוק בדת אלהים כמו דניאל
שאמרו במדרש שהיה משתדל דרוש להגילו וכיון
שהגיע עת מנחה קם והתפלל ונתחזק באלהיו
והגילו הק"כ מפוס אריות וכן חנניה מישאל
ועזריה שנתחזקו באלהיהם ונילוו מכבשן האש
וכן זוהר ר"ה את שלמה בנו וחזקת והיית לאיש
ושמרת את משמרת ה' שהיך ללכת בדרכיו וכו'
קיום שיעשו גדר וסיוג שלא לעבור על התורה
כמו שניות לעריות וכן גזרו על הגבינה שלא
יאכלו מן הגבינות של גויס אפילו העמורה
בעשבים וכן ככל תקנה ותקנה שתקנו חכמים
עומדת וקיימת לעד וכן גבי מגילת אסתר כתיב
קימו וקבלו עליהם ועל זרעם וכו' כי ככל
דיני התורה לריך קיום וכאמור :

העמרה שלריך לעמוד על עמדת בזמן שיעמוד
מלך רשע ורולה להעבירם על דת שלא לשמוע
לו שיהיה לבס לב ארי בשמו יתברך ולא ישתקו
ויקבלו

ויקבלו עליהם כל מה שיגזרו כמו גבי חנוכה
 מושאל ועוריה שאמרו לו לכבודך לאלהיך
 אין אכנחא עבדין וכו' ואפילו היו רואים להפיל
 אותם לכבשן האש וכן גבי חנה ושבעה כניה
 שלא ראו לקבל דבריו הרג כלם וזהו חק"ה
 ר"ת חזוק קיום העמידה :

ד זאת חקת הפרה איתא במדרש תנחומא
 כשעה שעלה משה למרום מלאו
 להקב"ה שהיה יושב ועוסק בפרשת פרה אדומה
 הלכה בשם אומרה ר' אליעזר בני אומר עגלה
 בת שנתה פרה בת שתיים אמר משה לפניו
 רבש"ע עליונים ותחתונים ברשותך הם עומדים
 ואתה אומר הלכה משמו של ב"ו א"ל לדיק א'
 עתיד לעמוד בעולמי ועתיד לפתוח בפרשת
 פרה תחלה רבי אליעזר אומר עגלה בת שנתה
 פרה בת שתיים וכו' ע"ש :

והנה י"ל על מ"ש מר"ע עליונים ותחתונים
 ברשותך ואתה אומר הלכה משמו של ב"ו א"כ מה
 תשובה חזר לו קב"ה עתיד לדיק לעמוד וכו'
 אין ה"כ עתיד לדיק לעמוד וכו' וכינור אתה
 אומר הלכה משום ב"ו ואיך נתיישב מר"ע
 כשחזר לו הק"כ את התשובה :

אמנם שמעתי שהמפרשים ז"ל יישבו זה עפ'
 דאיתא בגמרא קמא על פסוק ויתאזהר דוד
 ויאמר מי יסקני מים וכו' ולא אבה דוד לשתותם
 ויסך אותם לה' כתבו בגמרא שנסתפק בדין
 ושלח לגבורים לשאול לסנהדרין ויבקעו שלשת
 הגבורים כמחנה פלשתים והלכו לסנהדרין ובאו
 אלל דוד ולא אבה דוד לשתותם שלא אמר הלכה
 משמם אמר גמורי מבית שמואל הרמתי כל
 המוסר עלמו על דברי תורה אין אומרים
 הלכה משמו :

עוד אמרו בגמרא רבה בר נחמני אגב שמדא
 נח נפשיה שהיה רבה דרוש בחורש ניסן וחז'
 תשרי ומקבץ כל היהודים אללו והממשלה שלחה
 אחריו וערק וכו' ונחלקו במתיבתא דרקיעא
 אם קדמה בהרת לשיער לבן עמא ואם קדמה
 שיער לבן לבהרת עהור ואם ספק נחלקו הקב"ה
 אומר טהור ומתיבתא אומרים עמא אמרו מי
 בקי כנגעים ואהלות רבה בר נחמני שהיה או'
 אני יחיד כנגעים ואהלות שלחו והביאו לרבה
 אמר גהור וילאה נשמתו בטרהה וכו' והנה יש

לדקדק למה שלחו להביא נשמתו הו"ל לשלוח
 לשיהו הכביא ולשאול אותו לרבה בר נחמני והיה
 משיב דבר למתיבתא דרקיעא אמנם עפ"י מ"ש
 לעיל מי שמוסר עלמו על דברי תורה אין
 או' הלכה משמו ורבה מסר עלמו על דברי תורה
 ולכן אין אומרים משמו לכן לדיק לקחת נשמתו
 לעו"כ וזהו דקדוק לשון הנמרה רבה בר
 נחמני אגב שמדא שמסר עלמו על דברי תורה
 לכן נח נפשיה וכאמור :

עוד איתא בגמרא רבא גזר תעניתא וביקש
 לירד מטר וכו' מטר וכו' לו אביו בחלוס
 וא"ל שלא תישן במעטך והלך וישן במקום
 אחר ולמחר ראה את מנתו מחותכת בסכינים
 שמלאכי חבלה היו רואים להזיקו מפני שיזנה
 סדרי בראשית שירד מטר בקיץ :

עוד איתא בגמרא מליעא בענין תנורו של
 עכנאי שנחלקו ר' אליעזר וחכמים וא'
 ר' אליעזר אם הלכה במותי אמת המים יוכיחו
 וחזרו המים לאחוריהם עוד אמר ר' אליעזר
 אם כמותי אילן קרוב יוכיח וכן אם הלכה
 כמותו כתלי בה"מד יוכיחו ונפלו ואעק עליהם
 ר' יהושע והיו נוטים ליפול ולא נעלו ולא
 נזקפו וכו' א"כ ר' אליעזר שינה סדרי בראשית
 ומשנה סדרי בראשית מוסר עלמו כמו שראינו
 ברבא ונחזור על המדרש שהיה תק"כ א'
 הלכה משום ר' אליעזר ולזה א"ל מר"ע
 עליונים ותחתונים ברשותך הם עומדים ור'
 אליעזר שינה אותם ואתה אומר הלכה משמו
 הלא ק"ל מי שמוסר עלמו על דברי תורה
 אין או' הלכה משמו לזה חזר הק"כ אתה ואתה
 עתיד לדיק א' לפתוח בפרשת פרה תחלה ר"ל
 קודם שהיתה המחלוקת של תנורו של עכנאי וה"כ
 שייך לומר הלכה משמו עכ"ש :

ה זאת חקת התורה וכו' ויקחו אליך פרה
 אדומה וכו' אפשר לרמוז הפסוק
 עפ"י מ"ש הרב ח"ד ז"ל בס' חסדי אבות בסוף
 ס' שם הגדולים ח"א ר' ק"ו ע"כ על משנה
 הכל נתון בערבון דאיתא בגמרא מליעא פרק
 הזהב ר' מ"ח ע"כ ערבון רב אמר כנגדו הוא
 קונה ור' יוחנן אמר כנגד כלו הוא קונה
 ואמרו בגמרא ירושלמי שם בפרק הזהב ואף
 דמ"ד כנגדו הוא קונה מורה הוא כפרה וקמור

דכולו

כנגדו הוא קונה לא כן אלא כנגד כלן הוא קונה וזהו בשור וחמור יחדיו שאין בהם דין חלוקה כד התורה והמלות וכאמור :
ו זאת חקת התורה נאמר למר"ע ונתתם אותה לשעור הכהן מלותה בסגן וכן גבי מדיון כתיב זאת חקת התורה שאמר אלעזר הכהן וכתב הר"ב בע"ז אל חקת הפרה ניתנה לשעור ומשה ה"ל תתחטאו דרך כלל ואלעזר פירש להם עכ"ד . נמלא ב"פ נאמר זאת חקת התורה למשה נאמר ללוות לשעור ה' הפרה וא' בכלי מדיון :

ז איתא במדרש יהי לבי תמים בחקיק חקת פסח וחקת פרה עכ"ד . ו"ל מה שייכות יש לחקת פסח עם חקת פרה . ואפשר לרמזו דרך דרש עפי' דאיתא בגמרא פסחים פ"ג ע"ב ח' חל ערב פסח בשבת ונסתפקו אם מביאין סכין וכו' למחר מי שיש לו טלה כלמרו תחב הסכין כלמרו ומי שיש לו גדי תחב הסכין בין קרניו והקשו בגמרא והא קא עביד עבודה בקדשים ותורצו כהלל הזקן אמרו עליו על הלל הזקן שלא מעל אדם בעולתו שלא היה מקדישה לא בעורה ועפי"ז היה מפרש הרב ח"ר זאלח מצליח ז"ל כוונת הכתוב נדרי לה' אשלים ואימתי שלא הקדישה קודם אלא בחטאות ה' רווקא ועל ידי זה אין בה מעילה עכ"ד . וכתבו התוספות ז"ל משם ירושלמי עבודה לזרכה כשרה והראיה מפרה אדומה מה פרה אדומה עבודה לזרכה כשרה שלא לזרכה פסולה ה"ל גבי קדשים לזרכה כשרה דפרה אדומה נמי נקראת קדשים דכתיב בה חטאת היא עכ"ד וזהו יהי לבי תמים בחקיק חקת פסח ואם חל ערב פסח בשבת מביאין הסכין כלמרו או גוי בין קרניו ולא היו עבודה וכשרה וזהו חקת פרה לזרכה כשרה שלא לזרכה פסולה ה"ל גבי קדשים וכאמור . וזהו בחקותיך אשתעשע ר"ל בשני חקות חקת פסח וחקת פרה ל"ל ר"ת לעת אשר אשכח תורתך ר"ל גבי ששכחו הדין כשחל ערב פסח בשבת וכאמור :

ח זאת חקת התורה . הפ' לרמזו אם אדם יקיים החקים שהם גזירה בלי טעם אזי בנקל יוכל לקיים המצוות אשר השכל מחייבם

דכולו הוא קונה דליתנהו בחלוקה עכ"ד . והנה יתברך מכר לנו התורה דכתיב כי לקח טוב נתתי לכם לק'ח לשון מקח וממכר . וכתב הרב מה"רש אלגאזי ז"ל אע"ב דנפיק ועייל אזוי שהם המלות אפילו הכי תורתו ה' תעזובו זהו תורף דברי הרב ז"ל נמלא דהמלות הם מעות ושם בשעת קבלת התורה שם קבלו אלהותו יתברך וקיימו כמה מלות והם בערכון . וכאנו למחלוקת אם כנגדו קונה ויכולים לחזור על שאר מלות או דילמא כנגד כלו הוא קונה ואין יכולים לחזור . אמנם אף לרברי רב דס"ל כנגדו הוא קונה מורה הוא דבדבר דלית ביה חלוקה כגון פרה וחמור כולו הוא קונה והנה יודע דהתורה היא כשלהבת קשורה בנחלת דאם אינו מאמין אפילו בדקדוק קטן מן התו' אין לו חלק לעו"הב . נמלא לפי זה כנגד כולו הוא קונה וזהו הכל נתון בערכון כנגד כולו הוא קונה ולית בהו חזרה ולכן מנודה פרוסה על כל החיים להענישם עכ"ד . וזהו זאת חקת התורה חוק של תורה הוא כל אשר לזה ה' אל משה אפילו אם דקדוק ה' אינו מאמין בו אין לו חלק לעו"הב . וזהו כ"ל כל שהוא וא"כ כנגד כלו הוא קונה כמו פרה וחמור . וזהו ויקחו אליך פרה דק"ל פרה כנגד כולה הוא קונה לפי שאין בה דין חלוקה ה"כ גבי תו' אין בה דין חלוקה וכנגד כולה הוא קונה . וזהו ישכר שהוא ת"ח ועוסק בתורה ומלות הם ערכון וכנגדו הוא קונה חמור גרם כמו שחמור אין בו דין חלוקה כן התורה אין בה דין חלוקה . וזהו כוונת המשורר אחלי יכוננו דרכי לשמור חקיק אתה לויתם פקודיך לשמור מאד ר"ל אפילו דקדוק קטן וא"כ הו"ל אין בו דין חלוקה אז לא אכזב בהביעו אל כל מלותיך כי הערכון כנגד כלו הוא קונה וכאמור . וזהו כוונת הכתוב ידע שור קונהו וחמור אכזב בעליו והשור והחמור הם אין בהם דין חלוקה וכנגד כלן הוא קונה . ישרא לא ידע עמי לא החבונן שהם התורה והמלות קשורה בשלהבת וכנגד כלן הוא קונה והם סוכרים כנגדו קונה ורובים לחזור . וזהו לא תחרוש לשון מחשבות זרות ככתוב חרשתם און ר"ל לא תחשבו שלא לקיים המלות באמרכם

חייבם וזהו עי' חקת אזי תוכל לקיים התורה
 אשר טוה ה' לרמוז לשונה פקדו ק' ה'
 גי' ק' א' לאמר שרדך להוניה בשפתיו
 בלכו כדכתיב יכזו יחדיו על שפתיו דבר
 בני ישראל שרדך רב שבעיר ללמד את בני
 תו' ומלות בכל יום ויום שילמדו ממר"ע
 מלמד את בני' בכל יום וזהו ויק'ו שיד
 בן אדם פרה ורבה בתורה ולא יהא
 אדומה כד"ת אדומה שיהא כ"כ עוסק וחושק
 אלבעיה נפיק דמא לא ירגיש כמו
 עוסק בתורה וקה נכען אלבעתיה
 כשכת פ' ר"ע תמימה לרמוז
 כל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו כל
 חכמתו מסתלקת ממנו ולכן עלה
 לכן אדם שלא יכעוס ולא יתנאה ועי'
 מסתלקת ורתו אינה מסתלקת וזהו תורת ה' תמימה
 מסתלקת וזהו תמימה אשר אין בה
 שאינו עוסק לקנא ולא שלא לשמה לא
 תורת אמת וזהו תורת אמת היתה בפיהו
 וזהו תורת ה' נאמנה אשר לא עלה עליה עול
 עסק התו' נזול מעול שעבוד מלכו' ועול
 וזאת התו' שאין בה דופי אזי ונתתם אות'
 לפני הק"ה שהוא עוזר ומנן
 לכל השולכים בדרכיו ובנתיבותיו :

ט פרה

אדומה תמימה ר"ת פאת לא
 חקיפו פאת ראשכ' עפי' מ"ש המקו'
 מי שצגלח וקנו מחגגלגל בפרה אשר אין בה
 מ"ס לרמוז מ"ש הרמ"בס זל העז' פ"ב
 שמיחוס בלדעות לא נחנו כו חז"ל שיעור
 מוקיננו שאין מניחוס פחות ממ' שער'
 עכ"ד וזהו אשר אין בה מ"ס :

י נשאתי

מאת הק"ה מה"ר שמואל
 אחי כר"ו למה בפ' אחרי גבי
 כתיב והיתה לכם לחקת עולם וכאן
 פרה כתיב והיתה להם לחקת עולם בה'
 גבי נבי' ויהך היו עושים במשכן במדבר
 ולכן כתיב לכם שבכל שנה ונה היו עושין
 סדר ויהך מש"ך גבי פרה אף שעשה מר"ע
 א' במדבר מ"מ לא כל שנה ושנה כמו ויהך
 לכן כתיב להם לומר שבכל דור ודור שיעשו
 עבודת פרה אדומה ועשו כסדר הזה ורו"ק
 א"ך ראינו במס' פ"ד משנה א' ושלא

בכהן גדול פסולה ד' יאורה מכשיר וב' הר"עב
 ז' ה' כר' שכניה בין ככה"ג בין בכהן הדיוט
 ועי' להר' תי"ט פ"ג מ"ח בד"ה כה"ג עי"ש
 וכן פסק הרמ"בס פ"א מה' פרה הי"א עי"ש
 וכ"מ סס' אמנם גבי עבודת ויהך אין כשרה
 אלא בכ"ג דווקא ולכן כתיב לכם לאהרן כ"ג
 ולכל כה"ג וגבי פרה להם לומר א' כ"ג וא'
 כהן הדיוט כשר בה ורו"ק וסי' לזה כפ"ד
 פרה ר"ל גבי ויהך כתיב לכם בכ"ף וגבי
 פרה כה"א עור סי' אחר כ"ה תברכו פ'
 אחרי בכ"ף ופ' פרה כה"א עור סי' כ"ה
 אחרי לך ופרה לה :

יא זאת

התורה אדם כי ימות באהל כל הבא
 אל האהל וכל אשר באהל יעמ"ה
 שבעת ימים איתא בגמרא שכת ר' פ"ג ע"ב
 יוחנן לעולם א ימנע אדם עלמנו מבית
 המדרש ומדברי תורה אף בשעת מיתה דכתיב
 אדם כי ימות באהל אף בשעה מיתה תהיה
 עוסק בתו' אמר ר"ל אין דברי תורה מתקיימין
 אלא במי שממית עלמנו עליה שנא' אדם כי
 ימות באהל נמלא דיש שני פירושים בזה
 הפסוק א' אף בשעת מיתה לא ימנע עלמנו
 מבית המדרש וא' אין תורה מתקיימת אלא
 במי שממית עלמנו עליה ועל זה נ"ל כוונת
 הכתוב תני והדר מפרש אדם כי ימות באהל
 יש בו שני פירושים א' כל הבא אל האהל
 לרמוז שרדך להמית עלמנו על דברי תורה
 וזהו אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל
 ועוד וכל אשר באהל יעמ"ה עד הערב לרמוז
 שלא ימנע עלמנו מן התו' אף בשעת מיתה :

יב ודברתם

אל הסלע וכו' איתא בתיקוני'
 ד' מ"ד אס לא היה מר"ע
 מכה אל הסלע אלא היה מדבר עמו לא היה
 טרחה בהלכה עד שתלא בהלכתא אבל עי'
 הכאה שהכה את הסלע היה טרחה בהלכה
 ועוד איתא התם כל אחר דבעי ק"בה למעבד
 ניסא אקדיומת שכינתא להווא אחר ובאן גבי
 סלע שכינתא הות תמן על טרחה וביון דשכינתא
 תמן לא הוה ליה לממחאה לסלע דקלנא הות
 לשכינתא וכו' עי"ש וזה אללי הללוי דברוי
 רבוינו שאומרים משה שפיר קאמרת ר"ל
 אלוי דברת אל הסלע לא היה טרחה כ"כ לאסוקי

שמעתה אליבא דהלכתא ושפיר הוה סלקא הלכתא בלי עורח :

יג כי דברנו בה' ובך התפלל וכו' אפשר לרמוז עפ"י מ"ש הרב מה"רם ששיך על פסוק חטאתי לה' אלהיכם ולכם ועתה שא נא חטאתי אך הפעם ראיתא באדרה וטרא עביר ק"בה יקרא לדריקים יותר מיקרא דוליה דמלינו גבי ירכעם על ראשיט ודיה לגבי עדו כביאה ותיבש ידו ועל דפלא ללמא לא כתיב וכו' ע"ש : וזהו חטאתי לה' אלהיכם ולכם שא נא חטאתי אך הפעם שחטאתי לכם עכ"ד וזהו כי דברנו בה' וכך לכן התפלל אל ה' וישר מעלינו וכו' :

יד הור הור : כתב רש"י אל אעפ"י שהענין הולך לפניהם ומשהו ההרים שלשה נשאר ה' סיני לתורה הור הור לאהרן הכהן ה' נכו למר"ע עכ"ד וסי' והסנה אינו אוכל סנה ר"ת סיני נכו הור הור שנשאר :

פרשת ברק

ושני נעריו עמו וגבי אה"ע כתיב ושני נעריו אתו : עיין להרב מנחת שי שעשה סי' על זה וכו' : ולי נראה רמוז פסוק גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל ר"ל גבי בלעם שהוא גבה לבב כמ"ש רש"י ז"ל על פסוק וישא בלעם את עיניו אתו לא אוכל שא עמו : **ב ויאמר** אל עבדי בלק וכו' : הקשה הר' אמרו נועם ז"ל דהנה כתחלה שלח לו שרים וא"ל מאן ה' לתתי להלוך עמכם ופירשי ז"ל איך כבודי להלוך עמכם אלא עם שרים גדולים מכס ולכן שלח לו שרים גדולים וככבדים מהם ואיך עכשיו קורא אותם עבדים דכתיב ויאמר אל עבדי בלק ולראשונים קרא אותם שרים דכתיב ויאמר אל שרי בלק וכו' ותירץ ותירוטו דחוק ע"ש :

והרב ח' נסים הלוי ז"ל תירץ דהראשונים היו זקנים דכתיב זקני מואב וזקני מדין כן קרא אותם שרים משא"כ אלו היו נערים לא זקנים ואף שהם גדולים במעלה יותר מן הראשונים קראם עבדי בלק וגם זה הוא דחוק ולי נראה ליושב וגם כן נראה לי לדרקק

גבי המן דכתיב וינשאהו על כל השרים ועבדי המלך וכיון שאמר נשאהו על השרים וכ"ש לעבדי המלך : אבל הענין הוא שיש לו למלך שרים ממונים בכל עיר ועיר להנהיג חקי המדינות ויש לו ג"כ שרים על החיילות ונבא שלו ויש לו שרים גדולים וככבדים מאלו שהם יושבים על פתח הממשלה ללאת ולבוא ונקראים בערבי (יאוריס) ר"ל עבדי המלך ואף שהם גדולים יותר משרים אחרים לגבי המלך נקראים עבדי המלך ובערבי יא'ור של מלך כי הנה מן שהוא גדול בחיל נקרא בערבי (משיר) וגדול שכולם קורים אותו בערבי (משיר משיריף) והוא שומר פתח המלכות ללאת ולבוא ל המלך בשירות ונקראים עבדי המלך כלם ולכן יתיישב גבי המן וגבי בלק :

ג ההסכן הסכנתי לעשות לך כה : איתא במד' תחומא פיון שדברה מתא שחם הק"כה על כבודו של אותו רשע שלא יאמרו זו היא שלקה בלעם על ידה וא"כ הוא חס על כבודו של רשעים ק"ו לכבודו של דריקים וכה"ה ואשה כי תקרב אל כל בהמ' לרכעה והרגת את האשה ואת הבהמה כדי שלא יאמרו זו הבהמה שנהרגה האשה על ידה וכו' ע"ש : והנה יש לחקור חקירה א' בענין דה"ע אלא כפי שבע איך נכתבה כנביאים וכל דור ודור באים וקוראים הענין שנבשל כב"ש ומרכנים ומרכרים והלא חס הק"כה על כבודו של רשעים ק"ו לדריקים וז"ל כבוד אלהים הסתר דבר : אמנם הענין הוא כמ"ש ז"ל לא היה דוד ראוי לאותה מעשה אלא להורות תשובה ליחיד וא"כ אף אם יש רנון כשקוראין אותו הענין לא נמנע מלכותבה כדי שילמדו לעשות תשובה ככתוב גס ה' העביר חטאתך וכיוצא בזה מ"ש בתו' נעשה אדם ל' רבים ואף שיוצא ממנו תקלה לטענת ב' רשויות ח"ו עכ"ז לא נמנע מלכותבו כדי שילמדו ענוה שנמלך הגדול בקטן כמ"ש ר"ל : ועפ"י ח"ש מה שדרשו ר"ז ע"פ ויהי דוד בא ער הראש שדרשו בקש דוד לעעז' וכו' : ותמיהא רבה איך אפשר לעלות בלב דוד לעעז' : אמנם עפ"י האמור ח"ש כי הנה הטעם שנכתב מעשה דוד כדי שילמדו ממנו תשובה וראים מפסוק נעשה

ויל דהנה פירש ויהי לי שור וחמור דרך ארץ
 לומר על שורים שור אדם אומר לחבירו קרא
 תרנגול ולא אומר קראו תרנגולים עכ"ל והוא
 הופך מ"ש באן ואח"ך ראיתי דהקשה כן רב
 יריי משה מפרש על מדרש רבה פרשת בלק
 אות ה ותירץ מדרשנה הכתוב והקדים בקר ללאן
 על כרחך לדרשא אתא שלא סיגר אלה בקר ה'
 ולאן ועוד תירץ ע"ש ולא ידעתי מהו אומר
 בכל מקום בתורה מקדים בקר ללאן אמנם
 מדרש בראשית רבה אומר הטעם לפי הרשעים
 אומרים הרבה ועושין מעט ע"ש :

וראיתי להתרגום שתרגם ונכיס בלק תורין
 ועאן וכן נמי תרגם גבי ויהי לי שור
 וחמור והוא לי תורין וחמרין וכו' ורש"י ז"ל
 שם בפרשת וישלח פי' עפי' מדרש רבה וכתן
 נמי פירש עפי' מדרש רבה ע"ש והנה לפי
 מדרש רבה גבי פרשת וישלח שאמרו אדם אר'
 לחבירו קרא תרנגול וכו' ולבך אומר שור וחמור
 וא"כ למה גבי גמלים לא אמר גמל דכתוב
 ויתן את האין ואת הבקר ואת הגמלים והו"ל
 ואת הגמל ויש ליישב :

ט בעת יאמר ליעקב וכו' אפשר לרמוז
 הפסוק על ר' עקיבא ע"ה דאיתא
 בגמרא חגיגה ארבעה נכנסו לפרדס אלישע
 אחר בן עזאי בן זומא ר' עקיבא אלישע קאן
 בנטיעות בן זומא הנין ונפגע בן עזאי הנין
 ומת ר' עקיבא נכנס בשלום וילא בשלום
 וכתב הרב מגן אבות על מסכת אבות פרק
 ד' משנה כ"ה וז"ל שלש תמורות הם עונג
 נגע כתר כרת תם מת ור' עקיבא עונג
 כתר תם ר"ח בעת אלישע אחר קאן בנטיעות
 ובא לידי כרת ובן זומא נתבלבל בתקירה
 ונפגע וזהו נגע ובן עזאי הנין ומת ולא ראה
 להיות שלם ותם עכ"ל והו רמו בעת ר"ת
 כתר עונג תם יאמר ליעקב יעקב עם הכולל
 גמטרייא עקיבא :

י בנהרים נטיו בגנות עלי נהר כההלים
 נטע ה' כארוזים עלי מים הנה
 ודוע מצות המילה נלטוה אה"ע בה ממנו
 ואילך לכל זרעו וכן יחזק אה"ע נימול לשמונה
 ממנו ואילך לבן זרעו והו כנחלים נח"ל ג'
 פ"ח ומי' לה גי' פ"ה ומילה ופריעה ומילה הרי

פ"ח ונגות עלי נהר רמו לב' סדרים ראוייתא
 והנה תורה ומילה מלאת מחרכו של הקב"ה
 שהוא יו' פיפיות דאי' בתקונים ע"י עסק התורה
 ניול מחרכו של הקב"ה שהוא יו' פיפיות ע"י
 חיים היא למחזיקים בה היא גי' יו' וכן ע"י
 המילה ג"כ ניול מחרכו של הקב"ה שהוא יו'
 פיפיות כי על המילה נכרתו יג' בריות ומילה
 ופריעה ומילה הרי יו' והו כנחלים נח"ל רמו
 למילה כנ"ל בגנות רמו לב' סדרים ראוייתא
 ע"י ניול מחרכו של הקב"ה כההלים אה"ל רמו
 לאה"ע שהו נלטוה על המילה דכתוב ויהל
 אברהם כארוזים ארו גי' יחזק שהוא נימול
 לשמונה בתחלה והו שמר ת"ס ר"ת תורה מילה
 וע"י אחרית לאיש שלום שיהיה שלום ויכלל מח'ל
 כמ"ש ונתתי שלום בארץ ע"י שלום וחרכ לא
 תעבור בארצכם :

פרישת פינחס

לבן אמור הנני נתן לו את בריתו שלום אפ'
 לרמוז עמ"ש ק' ברכות חייב אדם לברך
 בכל יום ויום ובומי דהע"ה היו מתים ק' בכל
 יום וע"י שתוקן לברך ק' ברכות נפרדו ולא מתו
 וז"ש הוקם ע"ל גי' ק' ובוה פי' מו"ר ח"ד
 עבדשלה סומך ז"ל כוונת הכתוב וברכת את ה'
 על הארץ הטובה ע"ל גי' ק' ברכות שחייב
 אדם לברך בכל יום עכ"ל והו לב' גי' ק'
 אמור ק' ברכות הנני נתן לו את בריתו
 שלום שחייב מתים :

ב א"נ ס"ת לב' ור"ת אמור הוי אמ' לרמוז
 ע"מ שהפליגו בזוהר על מי שאינו
 עונה אמן יורד לאבדון ואינו עולה ע"שכ וזהו
 לבן אמור אמן הנני נתן לו שלום :

א"נ לבן אמור ס"ת נ"ר לרמוז שארץ אדם
 להדליק נר ליל ש"ק והזהיר בו הויין ליה
 כניס ת"ח ואי' כגמ' ע"פ ותזנח משלום נפשי
 זו הדלקה נר בשבת והו לבן אמור ס"ת נר
 הנני נתן לו את בריתו זו שבת דכתוב לדורותם
 ברית עולם ע"י שלום ויהיה לכם :

ג תחת אשר קנא לשהיו אי' כזוהק כשבת
 פינחס וקני על ברית קדישא ובעץ
 אותם ברומת ובא אלל מטה שמעון כד ראה
 אותם

אותם פרחם נשמתו ותרון נשמתין דהו ערטילאין
 בלא דוכתא אתחברו עמה ואתדרת נשמתיה
 כלילא רוחא בתרין רוחין כרין רווח דוכתייהו
 למתווי כהנא רכא מה דלא אתחוו מקדמת דנא
 וכו' ע"ש וזהו תחת אשר קנ"א ר"ת קנה נדב
 אכיהוה לכן והיתה לו ברית כהונת עולם שנעשה
 כהן ופסוק זכור כ"א מי הוא נקי אבד ואיפה
 ישרים נכחדו פירשו בזוהר שם על ענין נר"א
 ע"ש ולי כראה זכור נ"א ר"ת נדב ואכיהוה :

ד לכן

המור הנני נוחן לו את בריתי שלום
 הנה לכ"ן עם הכולל גמט' ק"א רמו
 לשונה פרקו מאה וא' דהי' בגמרא חגיגה
 אינו רומה שונה פרקו מאה לשונה פרקו
 מאה וא' שנקרא עובר ה' ע"ש :
 ח"כ רמו לכן אדם שיתנהג שלא לדבר דברים
 קשים אלא באמירה רכה כמ"ש דיבור
 קשה אמירה רכה ועי' ותנהג עם הכריות
 בנחת ובשלוה אמנם אם דיבורו קשה עם
 הכריות אזי אינו מולא נחת רוח אלא קטטה
 ומריבה ואין שלום יולא מתוך מריבה וזהו
 לכן אמור אמירה רכה עי' הנני נותן לו את
 בריתי שלום :

ה לחנוך

משפחת החנוכי כתב רש"י ז"ל
 הטיל הק"בה שמו עליהם ו' מזר
 זה וה' מזר זה למר מעיד עליהם וכו' והקשה
 הש"ח וז"ל וא"ת והא גבי גויס נמי כתיב וירד
 העמלקי והנבעני ותו דאי הוה כתיב כאן בני
 ראובן משפחת החנוכי הו"ל כמו גבי העמלקי
 השתא דכתיב לחנוך משפחת החנוכי למה הטיל
 ו' מנז' וה' מנז' שא ודאי לעדות ועפ"י ז"ל כוונ'
 המסרה עדות ביהוסף שמו שבטי יה עדות ליש'
 הכוונה שבטי יה עדות לישראל שלא שלטו בכנות'
 וכ"ת הרי גבי אר"ה ג"כ כתיב העמלקי לז"א
 עדות ביהוסף שמו ר"ל העדות ילאה מהתוספ'
 ויתור הלשון כמ"ש הרש"ח ז"ל לא כן אר"ה ל"א
 שפת יתר בלאתו על ארץ מצרים כשילאו יש'
 ממצרים שפת לא ידעתי אשמע שאו' על ישראל
 אם בגופם שלטו וכו' ועדות ליש' שם יה מעיד
 עליהם ועפ"י ז"ל כוונת הכתוב ויתרון החכם
 מן הכסיל כיתרון האור מן החשך כי הנה גבי
 אור כתיב ויקרא שהים לאור יום ולחשך קרא
 לילה ולא הזכיר שהים ודרשו רז"ל מכאן שאין

הק"בה מזכיר שמו על הרעה והק' רבני אשכנז
 ז"ל דהלוא כתיב ויקרא שהים ליבשה ארץ ומקום
 המים קרא ימים ולא הזכיר שם שהים על המים
 והתם מה רעה יש שא מוכרת שמלת שהי' חומר'
 על מקוה המים ה"כ גבי אור וחשך :

ול"כ לתרץ כי מש"ל מכאן שאין מיוחד
 שמו על הרעה מפני שבני האור נו'
 כמה פעמים מלת אלהים כי כן כתיב ויאמר
 אלהים יהי אור וירא אלהים את האור כי טוב
 ויקרא אלהים לאור יום וגבי חשך לא כתיב
 אפי' פעם א' מלת אלהים מש"ל גבי מים
 שנו' שם אלהים על המים דכתיב ורוח אלהים
 מרחפת ע"פ המים ולכן גבי מים דכתיב
 ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא
 ימים חזרת מלת אלהים על המים ג"כ לא
 כן גבי חשך כיון שלא נו' בשום פעם מלת
 אלהים לכן כתבו ז"ל מכאן וכו' וזה אללי דרך
 הלז"י כוונת הכתוב אמת דבר אלהים שכתב
 גבי אור אלהים ולא כתב גבי חשך ולמרנו
 נמנו שאין הק"בה מזכיר שמו על הרעה ומק'
 הלא שתים זו שמעתי כי גם גבי מים לא
 הזכיר שהים כנו' לז"א כי עוו לשהים הכוונה
 כמו שתרלנו דגבי אור הזכיר כמה פעמים
 אלהים לא כן גבי חשך שלא נו' כלל : וזה כוונת
 הכתוב ויתרון החכם מן הכסיל אלו ישראל שנו'
 שם יה עדות להם מן האר"ה שג"כ נו' אללם
 העמלקי וכו' כיתרון האור מן החושך שנו' גבי
 אור כמה פעמים אלהים וגבי חשך לא נו'
 אפי' פעם א' וכן גבי ישראל שנו' שמותם
 יתור לשון כמו חנוך משפחת החנוכי לא כן
 גבי אר"ה לא נו' אללם יתור לשון ורו"ק :

פרישת מטות

וידבר משה אל ראשי המטות וכו' ראיתי
 בכתבי מור זקני הר' ח' משה שמואל
 לוי ז"ל וז"ל עמ"ש רז"ל כשולח הולך מבטן אמו
 מלאך משביעו תהי לדיק ואל תהי רשע וכו' :
 וזהו או השבע שבועה שנשבע מפי מלאך
 תהי לדיק ואל תהי רשע וזהו לאסור איסר
 על נפשו לא יחל דברו של המלאך אלא בכג
 היוצא מפיו של המלאך ועשה :

ב א"נ עמ"ש ר"ל נשבעין כדי לזרו בעד
 ז"הר כמ"ש הכתוב נשבעתי ואקיימה
 לשמור משפטיו לרקד וכן לגבי בועו כתיב חי
 ה' שכבי עד הבקר וזהו או השבע שבועה
 כנגד ז"הר לאסור איסור על נפשו לא יחל דברו
 מן השמים וסייעוהו שלא יחל דברו :

ג א"נ עמ"ש ר"ל ת"ר כוונת סדר משנה
 נכנס אהרן שנה לו משה פרקו נכנסו
 בניו חזר ושנה להם פרקו נכנסו זקנים חזר
 ושנה להם פרקו נכנסו כל ישראל חזר ושנה
 להם פרקו וכו' והקשו ולולף משה לאהרן
 ואהרן לבניו וכו' ותירונו משה כיון שמפי הנבחר
 למד מסתייעה מלתא טפי וזהו וידבר משה
 אל ראשי המטות ולבני ישראל שהיה מר"ע
 שונה הפרקו לכל א' וא' ר"ל לאהרן ולבניו
 ולזקנים ולכל ישראל וכו' תימא הו"ל למשה
 לשנות פרקו לאהרן ואהרן לבניו ובניו לזקנים
 וזקנים לכל ישראל לז"א זה הדבר אשר לזה ה'
 ר"ל מר"ע שלגנר מפי הנבחר מסתייעה
 מלתא טפי (ע"כ כו' הרב הנ"ל) :

ד א"נ וידבר משה וכו' רמז שרדיק העוסק
 בתורה נרדף להרים קולו בתורה כדכתיב
 כי חיים הם למולאיהם ודרשו ח"ל למוציאיהם
 כפה ואיתא בגמרא תלמוד א' היה שונה כלחש
 ושכח תלמודו עוד איתא אינו דומה שונה
 פרקו מאה וא' לשונה פרקו מאה וזהו זה הדבר
 זו התורה שרדיק לעסוק בה כדבור ולא כלחש
 ועוד אשר לזה גמט' מאה וא' שרדיק לשנות
 פרקו וכאמור :

ה א"נ וידבר משה אל ראשי המטות
 לבני ישראל לאמר ס"ת י"ל גמט'
 לח'רב שז"ס להיכלל מן חרבו של הק"כ"ה שהוא
 זו פיפיות ע"י מילה ועל ידי תורה וזהו שמור
 תס ר"ת תורה מילה וע"י זה ור"ה ישר כי כתי'
 ונסו מנוסת חרב וע"י שניולונו מחרב ילכו
 ישר וזהו א"ס תלבו ושמעתיס ר"ל שתשמעו
 ותעשו תורה ומילה ע"י זה טוב הארץ תאכלו
 וזהו תמים תהיה עם ה' אלהיך שתשמור
 התורה והמילה :

ו זה הדבר אשר לזה ה' רמז למ"ש הכתוב
 א"ס תלבו ושמעתיס טוב הארץ תאכלו
 וא"ס תמלכו ומריתס חרב תאכלו כי פי ה'

ז זה הדבר אשר לזה ה' כ' רש"י ז"ל משה
 נתנבא בכה אמר ה' בחצות הלילה
 והנביאים נתנבאו בכה אמר ה' יתר עליהם
 משה שנתנבא בזה הדבר עכ"ל והנה א"י
 באר"ר ד' קלג ע"א נבי ירמיה דכתי' לא ידעתה
 דברו דיבור בעי הכרוז והרמת קלה אמירה
 לשון רכה מאן הוא נביאה כמר"ע דשמע דבור
 בהכרוז ולא דחיל ולא אודעזע ושאר נביאים
 אפי' באמירה אודעזעו וכתוב בהגהות כ'
 הרמז ר"ל אע"ג דמליכו דכתי' וידבר ה' א יאושע
 ז"ל בפעם א' היה משא"ד מר"ע כל נבואתו
 בדיבור ועפ"ז ז"ל כונת הכתוב ודברתי על
 הנביאי' וק' והלא הנביאים לא נתנבאו בדבור
 לז"א ולאכני רמז למר"ע חזון הרביתי ל' רבו
 משא"ד שאר נביאים פעם א' דווקא וזהו וכיד
 הנביאי' אדמה דמיון פעם א' וזהו זה הדבר ל'
 דיבור קשה דוקא למר"ע שתי'ס כהלכת'ן זה
 הדבר למשה דוקא ולא לשאר הנביאים :

ח י"ש לרקדק למה פעם א' כתיב יקום
 ואח"ך כתיב יקומו ואח"ך כתיב יקום
 ונראה לפי שהס ג' זמנים א' כשהיא נערה
 בבית אביה אזי אביה לברו מפני נדריה או
 מקום אותם לכן כתיב לגבי נערה יקום
 כשהיא ארוסה בבית אביה אביה ובעלה מפירין
 נדריה וא"ס קיים לה בעלה או א"ס קיים לה
 אביה קיים לכן כתיב יקומו ר"ל כל א' יכול
 לקיים בין האב בין הבעל וכהניח נשואה
 או הפעל מפירה או מקיים ולא האב לכן
 כתיב

כתיב יקום ולא כתיב יקומו כ"ל ליושב ועיין בראש זל :

פרשת מסעי

זאת הארץ אשר תפול בנחלה וכו' כתב רש"י זל לפי שהרכה מלות נהוגות בארץ ואינם נהוגות בח"ל לכן כתיב מלרני הארץ עכ"ל וכתב הרב חיד"א זל בס' נחל קדומים משם הרב כתנות אור זל דבגמרא הוריות אמרו בהוראה הלכו אחרי רוב יושבי הארץ ויושבי חו"ל אין מלטרפין ח"כ אלטריך לידע גבולי ח"ל וכו' והוא זל כתב איתא בירושלמי לקרבן ראיה הלכו מלבוה חמת עד נחל מצרים והתירא כמ"ש התוספות בפסחים דיושבי חו"ל פטורין מן קרבן ראיה ח"כ גס לזה כ"מ גבול ח"י שהם חייבים בראיה עכ"ל :

ול"כ גס כן כ"מ לפי מ"ש ר"ל עבד שברח מח"ל לא ינא לקירות משוכ ישוב ח"י וא"כ אלטריך לידע גבול ח"י דאין מחזירין אותו :

א"י כ"מ לאיתא בגמרא מכות למי שגממר דינו בח"ל וברח לאף סותרין את דינו מפני זכותא של ח"י וא"כ אלטריך לידע גבול ח"י :

א"י לענין מי שהשיג גבול חבירו בא"י שלקח משכנו עובר בשני לאווין ח"י לא תסיג גבול רעך וא"י בנחלתך אשר תנחל לכן אלטריך לידע גבול ח"י לחיובו שני מלקיות עינין רש"י זל פרשת שופטים על פסוק לא תסיג גבול רעך ע"ש :

אלה תקחו לכם את הארץ הנה ב' שכטו' כתב נשיא ובשלישה נשיאים והם יאודה שמעון בנימין לא כתב נשיא וכן גר ורחוב לא כתב בהם נשיא כי לקחו נחלתם מעבר הירדן והוא רמז כפרשת שלח לך כל נשיא בהם ר"ל כל נשיא כתוב בהם אבל ר"ח בה"ס ב"ר ח' שאין וכתוב בהם נשיא מ' ר"ל מסעי פרשת מסעי :

ומדותם מחוץ לעיר אלפים חמה וכו' איתא בגמרא ערובין פ"ד ד' נ"א ע"א וזל הגמרא הנה אלפים חמה היכן בתיבן ח"ר חסדא כתיב אל ולא איש ממקומו ביום השביעי ולמחרה מקום מקום כתיב ממקומו וכתיב ושמנתם לך מקום אשר יקום שמה ומקום

מניסה דיליה וניסה מנכול דכתיב לנכול עיר מקלטו אשר יקום שמה ונכול מחוץ דכתיב ומלא אותו גואל הדם מחוץ עיר מקלטו והדר אמרינן ח"י מחוץ מן ומדותם מחוץ לעיר אלפים חמה וכו' ע"ש וזה רמז הפסוק ומדתם איתא במסרה חסר וא"י שהם אותיות ומדת מ' ר"ל מקום שהוא תחלת לימוד מחוץ לעיר אלפים חמה שהוא סוף לימוד אלפים חמה לתחום שבת כנזכר בגמרא הנה ורמזה התורה תחילת לימוד שהוא מקום וסוף לימוד שהוא מחוץ אלפים חמה כמו שאמר ר' חסדא שהוא מקום ניסא גבול מחוץ ונקיט תחלת לימוד שהוא מקום וסוף לימוד שהוא מחוץ לאלפים חמה שהוא תחום שבת :

(שייך לפי פינחס) **וביום** השבת שני כבשים בני שנה וכו' חר'

אור החיים זל דקדק למה גבי שבת במוסף שלו כתיב שני כבשים וגבי מוסף שאר מועדים כתיב במוסף שבעה כבשים ותירץ דשבת הוא סוד לחם משנה לכן מוסף שלו שני כבשים ומפני סוד שביעיות הוא יום שביעי משא"כ שאר מועדים ח"י בהם דבר מקוים בשביעיות לכן לזה אותם שבעה שבעה במוסף שלהם וכו' ע"ש הנה זל למה גבי שבת לא כתיב עשרון עשרון ושאר מועדים כתיב בהם עשרון עשרון כ"ל ליושב דרך רמז כי נבי יעקב אבינו ע"ה כתיב וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך שנתן חומש ללרקה ולכן גבי מועדים כתיב עשרון עשרון כדכתיב וזריתי פרש חגיכם שלריך ליתן לרקה הכל גבי שבת כתיב וזריתי פרש פרש חגיכם ולא שנתכם לכן לא כתיב ביה עשרון עשרון :

גם יש לדקדק למה גבי ר"ה כתיב חד עשרון וגבי שאר מועדים כתיב עשרון עשרון זל ר"ה ימי דין ואינם ימי שמחה לכן כתיב חד עשרון אבל גבי שאר מועדים שהם ימי שמחה דכתיב ושמחת בחגך ולריך לשמה העניינים גם כן לכן כתיב תרי עשרון עשרון : (שייך לפי בלק) וקסמים בידם איתא בתרגום ירושלמי ואגרות חקוקים בידם עכ"ל :

פרשת דברים

אלה

אלה הדברים וכו' מול סוף בין פראן ובין תופל כ"ל לפרש הפסוק עפי' סוגיא גמרא ע"ד ר' יט ע"כ ותורף דבריהם דאס ישראל עושה ע"ז למכרה לככרי איכא מ"ד ע"ז של נכרי אינה אסורה עד שתעבד ואפילו למ"ד ע"ז של נכרי אסורה מיד מותר לקחת שכירות קסבר שכירות ישנה מתחלה ועד סוף וע"ז אינה הוי"א עד מכוש אחרון ומכוש אחרון אין בו שום פרוטה ומותר וכתבו התוספות אף דק"ל נכרי מקפיד אף על פחות משום פרוטה מ"מ הכא גבי מכוש לא קפיד כולי האי עכ"ד וכן לענין המקדש בשכר דאמרה ליה עשה לי כוזמים וטבעות ואתקדש אני לך אינה מקודשת ומפרש טעמא דק"ל ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף א"כ כל פרוטה ופרוטה הוי"א ליה מלוא והמקדש במלוא אינה מקודשת נמלא למאי ק"ל ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף גבי ע"ז מותר דמכוש אחרון אין בו שום פרוטה וגבי קידושין אינה מקודשת דכיון דישנה לשכירות כמתחלה ועד סוף הו"ל מלוא והמקדש במלוא אינה מקודשת וזהו רמז מו"ל ר"ת לשכירות מתחלה ועד סוף וסוף הסביר דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף בין פראן זהו קידושין שמקדש לקיים פ"ו ובין תו"פ זהו ע"ז אמרינן הסברא זו דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף אמנם חילוק יש בניהם דגבי ע"ז מותר וגבי קידושין אינה מקודשת וכאמור :

ב א"נ

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל רמז למ"ש חז"ל רוכן בגזל ומיעוטן בעריות והכל כלשון הרע לשון הרע ס"ד אלא אימא אבק לשון הרע והו"ל א"ל ר"ת אבק לשון הרע דבר משה אל כל ישראל כלם באבק לשון הרע :

ג א"נ

אלה גמט' ל"ו רמז למ"ש ר"ז לא פחית עלמא מל"ו דריקים ופעמים בימי רשב"י ז"ל הוא לכדו היה מזיל לדורו כדאיתא בזהר ע"ש והו"ל אלה הדברים מל"ו דריקים ופעמים דבר משה דבר א' לדור ומגין עליו כמו מר"ע והשב"י ע"ה :

ד אלה

הדברים ס"ת מילה ל"ה ו"ס נשאר אותיות הדבר רמז למילה אותה במדרש וזה הדבר רמז למילה שנאמר וזה הדבר אשר מל יהושע נשאר אות א הוא אותיות יו"י גמט' כ"ו שם הוי"ה ברוך הוא כמ"ס מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי"ה :

ה והערכה

והירדן וגבל איתא בגמרא בכ"א בתרא ד' ע"ד ע"כ תניא ירדן יולא ממערת פמיוס ומהלך בימה של סכמי וכימה של טבריה ומתגלגל ויורד לים הגדול ומתגלגל ויורד עד שמגיע לפיו של לויטן שנאמר יבטח כי יגיש ירדן אל פיהו עכ"ל ולי רמז מלת וגבל ר"ת וסוף גלגולו כפי לויטן כי מלת וגבל חסר ור"ו :

ו גם

כי התאכף ה' בגללכם וכו' כתב הרב כלי יקר ז"ל וז"ל בפסוק זה ילאו רוב המפרשים ז"ל ללקוט ולא מלאו טעם מספיק איך הכנים גזירת משה בין המרגלים ועיניו בהרמ"בן ובמהר"א ובשאר פוסקים ולי נראה על פי מה שפירשתי לעיל פרשת חקת בענין חטא במי מריבה שאלו ישראל בניס אמון כס ולא היו המרגלים מויליאים דבה אל הארץ היו נכנסים לארץ מיד כי ע"ז המרגלי' נגזר עליהם להתעכב מ' שנה במדבר ובתוך זה הגיע זמנה של מרים למות ופסק הבאר במיתתה ונחסר המים וע"ז נתגלגל חטא מי מריבה אבל אם לא היה חטא מרגלים היו נכנסים לארץ מיד ולכן הכניסה הגזירה של מי מריבה עם חטא המרגלים ע"ש ולי נראה לפי שכל מקום שזכר שלא נכנסו לארץ מדור המדבר נאמר כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון ולכן בכאן זכר כלב בן יפונה דוקא ואח"ך מפרש יהושע בן נון גם הוא נשאר מחמת שנגזר גזירה על מר"ע שה לא יבנס לארץ מחמת מי מריבה וזהו בגללכם מחמת מי מריבה ויהושע נעשה ראש במקום מר"ע ונכנס לארץ נמלא לא נכנסו מדור המדבר אלא כלב בן יפונה ויהושע בן נון ככ"ל :

ז ונד

אותו ואת בניו כתב רש"י ז"ל בנו כתיב שהיה לו בן גבור כמותו עכ"ד וראיתי במד"ר פ' חקת שהביא ע"פ שכתוב

שם נבי עוג ויכו אותו ואת בניו בנו כתיב
 רבו ע"ש והנה שם כתוב בניו מלא ולכן
 רש"י זל כתבה כאן לפי המסרה שאין דוקא
 כתוב בנו חסר וז"ל מד"ר דלא כהמסרה
 דלפי המסרה נבי עוג כתוב בניו מלא אכן
 בזוהק פ' חקת כתב נבי עוג ויכו אותו ואת
 בניו וכתוב וכך אותו ואת בניו בנו כתיב
 וקרינן בניו וכו' ויש ליישב הזוהר כמו
 המסרה ואגב עוג הביא פסוק זה של דברים
 דכתיב נבי סיחון בנו וכתב בנו כתיב חסר
 והכי דייק לישנא דהזוהר שהביא פסוק ויכו
 אותו ואת בניו דכתיב בפ' חקת נבי עוג מלא
 ואמר וכתוב וכך אותו ואת בניו ר"ל וכתוב
 בפ' דברים נבי סיחון בנו חסר וקרינן בניו ור"כ
 הזוהר כמו המסרה ולא פליגי ודו"ק :

פרשת ואתחנן

ואתחנן ש ה' סמיכות הפרשה לא תיראום

כי ה' אלהיכם הוא הנלחם לכם
 וסמיך ליה ואתחנן יוכן הענין עפ"י מ"ש
 הרב ב"ה זל ואתחנן גמט' שירה ע"כ ואיתא
 במדרש מי שנעשה לו נס לריך לומר שירה
 ואם לא אמר שיר נענש כמו שמצינו ביחזקיהו
 המלך שלא אמר שירה במפלת סנחריב נענש
 וכו' ע"ש וזהו לא תיראום וכו' הנלחם לכם
 מלחמת ל"א מלכים ויריך לומר שירה לכן אמר
 ואתחנן גמט' שירה וזה רמז גם כן סמיכות
 פרשת כי תלא כי תעשה ה' אשר בעיני ה'
 אותיות שירה בעת שתלא למלחמה על אויבך
 ונתנו ה' אלהיך בירך ושבת שכיו :

ב ואתחנן כתב רש"י זל זה ה' מעשרה

לשונות שנקראת התפלה כדאי'
 כספרי והם שועה א לעקה כ נאקה ג רנה ד
 פלוי ה קריאה ו נפול ז פלול ח פנועה ט
 תחנה י ועפ"י אלפ כוונת הכתוב כישעיה
 ועוד בה עש"ירה רמז לתפלה שנקראת בעשרה
 לשונות אלו וש"בה רמז לתשובה כי שתיס
 אלו מועילין להזיל את האדם מעונותיו בין
 למ"ד תשובה עושה מחלה ותפלה עושה הכל
 ובין למ"ד תפלה עושה מחלה ותשובה
 עושה הכל וזהו והיתה לבער העונות מן

האדם וכאמור :

ג אתה

החלות איתא במדרש הביאו הר'
 נחל קדומים משם הר' נחלת יעקב
 ואבני שוהם וזל אתה החלות אתה אמרת א'
 תשלח ירך אל הנער והחלפת אותו כאיל
 אעברה נא ואראה עב"ד והוא תמוה דליך
 תלוי זה בזה ואפשר ליישבו עפ"י מ"ש הרב
 אלגזיו זל בשמע יעקב בפירוש הפסוק
 בעקידה דכתיב והעלהו שם לעולה על אהר
 ההרים אשר אומר אליך דיש לפרשו בשני פנים
 א' מלת אשר אומר אליך קאי על לפניו דבתי'
 על אהר ההרים אשר אומר אליך ולבסוף א"ל
 על הר המוריה אבל מלת אשר אומר קאי
 על יחזק' ופירוש שני מלת אשר אומר אליך
 קאי אלפני פניו על והעלהו שם לעולה אשר
 אומר אליך ולבסוף א"ל על האיל ולא היה
 מתחלה יחזק' עולה וכו' ע"ש עור נקדים
 מ"ש רש"י על פסוק וירא ראשית לו כי שם
 חלקת מחוקק ספון ויתא ראשי עם פירוש א'
 מלת ויתא קאי על גר שזכר בפסוק ראשון
 והוא חלון במלחמה בכיבוש הארץ ופירוש
 שני ויתא על מר"עה ע"ש וידוע שכתבו רז"ל
 מר"עה לא נכנס לארץ שעתיד להחזיר דור
 המדבר לאי' וז"ל לרמז בפירוש ב' של רש"י
 שמלת ויתא קאי על מר"עה לומר כי שם
 חלקת מחוקק ספון שנקבר שם ולעתיד ויתא
 ראשי עם להחזיר דור המדבר לאי' כמ"ש רז"ל
 ובזה נפרש כונת המדרש אתה אמרת א' תשלח
 ירך אל הנער והחלפת אותו כאיל גבי
 איל של עקידה יחזק' מקרא נדרש אלפני פניו
 שמלת אשר אומר אליך קאי אלפני פניו של
 והעלהו שם לעולה אשר אומר אליך ולבסוף
 א"ל על האיל א"כ כאן מלת ויתא קאי לפני
 פניו על גר וא"כ לא קאי על מר"עה לרמז
 להחזיר דור המדבר א"כ אעברה נא' והשיב
 לו הק"בה אל תוסף דבר אלי עוד כדבר הזה
 כי העיקר שלא נכנסת לארץ בשביל מי מריבה
 דכתיב לא תביאו אמנם כונת חז"ל שאמרו
 נקבר מר"עה בחו"ל לא בכונה מכוונת בשביל
 דור המדבר שהיו פסוק כתיב כהדיא לא
 הקדשתני בתוך בני ישראל לכן לא תביאו אלא
 לומר כיון שנקברו מר"עה ואחרן הכהן ומעשים
 כמדבר

במדבר ה"כ בורחיו לעתיד יחזירו לאי וה"כ
כתפלתם לפני המקום יחזירו עמהם אף
דור המדבר :

ג ויתעבר

ה' כי למענכם כתב רש"י זל
אתם גרמתם לי וכן הוא אומר
ויקצפו על מי מריבה וירע למשה בעבורם
ראיתי בכחבי מו" זל ח"ר משה שמואל הלוי
וזל יוכן עמ"ס רזל למה לא נכנס מר"עה
לארץ שאם היה נכנס והיה בונה בית המקדש
לא היה נשאר משונאיהם של ישראל שירד ופלוט
בשכיל שחביבים מעשי הדיוקים לפני הק"כה
ולא היה מחריב בה"מק אלא היה שופך חמתו
על ישראל שעכשוו שפך חמתו על עמים
ואבנים וזהו ויתעבר ה' כי למענכם אתם
גרמתם לי שלא חכנס לארץ ועפ"ז יוכן כונת
המדרש אם העברה נא אתה מבקש בטל סלח
נא ואם סלח נא אתה מבקש וכו' הכונה אם
העברה נא אתה מבקש ורולה ליכנס לארץ
בטל סלח נא שהתפלל על ישראל לפי שאהה
נכנס ובונה בה"מק וח"ו ישראל הם נענשים
ואם סלח נא אתה מבקש ותתפלל עליהם
שלא יענשו בטל העברה נא ולא תכנה
בה"מק ע"כ כ"י הנזל :

ד ואתם

הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם
היום אפשר לרמוז הפסוק עפ"י
ראיתא בסבא דמשפטים ד' ק"ב ע"א וזל מאן
דמשכח חבר כוותיה דעביר כעובדיו רחיס
ליה ואתדבק בהדי ועביר עמיה טיבו אכל
סט"א לאו הכי כיון דאשכח מאן דשכח סטרא
דקרושה דק"כה ועביר כעובדיו ואתדבק ביה
כדון בעיף לשולח ליה מן עלמא ע"כ וזהו
ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום
לא כמו ס"א שאדרבא מאן דדביק ביה מוילאיש
אותו מן העולם אלא חיים כלכם היום וזהו
ולדבקה בו דוקא ולא לס"א לפי כי היא חיד
ואורך ימיד וזהו כי מולאי מלא חיים וזהו
מי האיש החפץ חיים נלר לשונך מרע וכו'
ודבק בה' :

ה א"נ

רמו למילה כי ס"ת ואתם הדבקים
בה' מילה בגמט' רמו לכתוב אם
לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא
שמתי ואזי יהיה העולם חרב מבלי אדם אבל

ע" המילה עולם קיים וכני אדם חיים וקיימים
וזהו חיים כלכם היום ועוד רמו בה' אלהיכם
שעוסקים בתורה וע" התורה נילוליס מחרבו
של הק"כה שהיא ז' פיפיות ככתוב אם תאבו
ושמעתם טוב הארץ תאכלו ואם תמאנו חרב
תאכלו וכן ע" המילה נילוליס מחרבו של
הק"כה כראיתא בתיקונין שמילה נכרתו עלום
וג בריתות ומילה ופריעה ומלואה הם י' וזהו
ואתם הדבקים בה' אלהיכם ס"ת מילה וע"י
החורה חיים כלכם היום גם ע" המילה
ישראל נולחיס במלחמה כמו שמלינו גבי יהושע
ושוב מול את בני ישראל שנית וזהו ואתם
הדבקים בה' אלהיכם ס"ת מילה וע"י חיים
כלכם היום שנולחיס במלחמה :

והרב חיים בן עטר זל פירש עמ"ס כל הנטפל
לה' מאחריו אינו נמחק אבל הנטפל
לשם מלפניו נמחק וישראל הם דבקים לה'
בכל הנטפל לשם מאחריו כגון אלהיכם אלהינו
וזהו ואתם הדבקים בה' אלהיכם כמו מלת
אלהיכם ע"י חיים כלכם היום עכ"ד :

וראיתי בכתב כ"י להרב משה הלוי זל כי אם
בישראל יש אהבה ביניהם אזי יש חבר
הו"ה אדנות כי אהבה גמט' יג ואהבת חבירו
גמט' יג כ"ו גמט' שם הו"ה אבל כשאין ביניהם
אהבה אזי פירוד ח"ו כי בעת הגלות כתיב
כי ראתה גוים באו מקדשה ס"ת הו"ה מלת
גוים מפורדת ביניהם וזהו ואתם הדבקים בה'
אלהיכם על ידי אהבה ביניהם ע"י חיים כלכם
היום ע"כ כ"י :

ו א"נ ואתם אומות אמת כי ע"י שידבר
אמת אזי נילול מכל עבירות שבעולם
כאותו מעשה שבא א' אלל חכם לעשות תשובה
וא"ל שישתדל שלא לדבר שקר וע"י חזר בתשוב'
כי בעת שהוא הולך בדרך לעשות עבירה פגע
בו חבירו א"ל היכן אתה הולך אם יאמר לו
לעשות עבירה הרי נכתבה ואם ישקר לו לומר
אני הולך לעשות מלוא הרי משקר לכן נזהר
שלא לדבר שקר וע"י חזר בתשובה וכו' פירשו
אתם ר"ל אומות אמת ע"י נלכיס אתם כלכם
לפני ה' אלהיכם ואלא לעשות עבירות וזהו
ואתם אומות אמת ע"י הדבקים בה' אלהיכם
ואזי חיים כלכם היום :

ז א"נ הדיקים אפילו במיתתן קרואים חיים דכתיב בן איש חי והרשעים בחייהם קרואים מתים וזהו ואתם הרבקים בה' להיבס ע"ז אתם קרואים חיים וזהו חיים כלכם היום : והרב עיר מקלט זל כתב ואתם וכו' זה הפסוק כולל כל התורה והמעשים והמדות הטובות והמנהגים של בני אדם שיהיו הכל דרכיות השם יתברך שאם יאכל יאמר הריני אוכל לחזק גופי לעבודתו יתברך וכן ככל מעשה שיעשה וכו' וכן כתב הרב הטור זל ח"ח סי' ק"נו ככל דרכיך דעהו הכונה ככל מעשה שתעשה יהיו לשם שמים וכו' וכתב הרב ק"ר זל וזה שאמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים וזהו ואתם הרבקים בה' אלהיכם ע"ז חיים כלכם היום :

ח א"נ ואתם הרבקים רש' זל פירש בפ' עקב על פסוק ללכת ככל דרכיו ולדבקה בו אפטר לומר כן והלא כתיב אש אוכלה הוא אלה הדבק בתלמידים ובחכמים ומעלה אני עליך כאלו דבקת בו עכ"ד : וכתב הרב שפתי חכמים זל ואין לומר כמו שפירש לעיל ולדבקה בו מה הוא רחום אף אתה רחום וכו' דהא כתיב ללכת ככל דרכיו ופירש רש' זל מה הוא רחום אף אתה רחום אלה על כרחך ולדבקה בו לדרשה אחריתי הוא דאתא לידבק בחכמים ותלמידים וזה מתורץ מה שמקשין על רש' זל למה לא פירש לעיל בפסוק וכו תדבק וכן כפרשת ראה על פסוק וכו תדבקו עכ"ד : וזהו ואתם הרבקים בה' אלהיכם אות ב'ת רומז לשני דבוקין ח' מה אתה רחום וכו' וב' הדבק לתלמידים ולחכמים וע"ז חיים כלכם היום : וזה כוונת המשורר דבקתי בערותיך ה' רמז לחכמים ותלמידים שומרי ערותיך ועוד דרך מלותיך ארון רמז מה אתה רחום אף אני אהיה רחום :

י ואותי לזה ה' בעת ההיא חקים ומשפטים לעשות אותם בארץ אשר אתם עובדים שמה לרשתה : יוכן עפ' מ"ש רזל על פסוק ויתלבו כתחתית ההר מלמד שכפה עליהם את ההר כנגיית וא"ל אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם ההא קבורתכם ואמר רבא מכאן מודעה רבא לאורייתא :

וכתב הרש"ב זל מיום שנכנסו לארץ חין כאן מודעה דכתיב ויתן להם ארלות גוים ועמל לאמים יירשו בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינלורו עכ"ד : וזהו ואותי לזה ה' בעת ההיא חקים ומשפטים וכו' וכי תימא הרי יש מודעה לזה אמר לעשותכם אותם בארץ ובארץ לא יש מודעה ור"ק :

יא שמור את יום השבת לקדשו ר"ת ליה וכן זכור את יום השבת לקדשו ר"ת אליה : וכתבו חז"ל זכור ושמור כדיבור א' כאמרו לרמזו מ"ש רזל אם היו ישראל שומרים שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין וזהו שמור א' וזכור א' שתי שבתות וע"ז את יום השבת לקדשו ר"ת אליה שיבוא אליהו הנביא ויבשר הגאולה :

יב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלהיך : לא תעשה כל מלאכה אתה וכנך ובהמתך וגרך אשר בשעריך : המפרשים פירשו על מעשה שור של ישראל שמכר אותו לגוי וכו' והגוי נתגויר ונעשה ת"ח והוא ר' אלעזר בר תורתא וזהו ע"י שלא תעשה מלאכה אתה וכו' ובהמתך ע"ז וגרך אשר שנתגויר וכוה פירשו גם כן ששת ימים תעשה מעשיך וכיום הו' תשבות למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן חמתך והגר עכ"ד :

ולי נראה לפרש עפ"י דאיתא בשבת ר' ס"ע ע"ב ופסקו מרן זל ה"ש סי' שרמ הקולך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת מונה שבעה ימים מיום שנתן אל לבו שפחתו ומקדש השביעי בקדושה והבדלה ואם יש לו מה להתפרנס אסור לו לעשות מלאכה ואם אין לו יכול לעשות בכל יום כדי פרנסתו מזומלמת אפילו ביום השבת רידה וכו' עי"ש : וזה כתבו המפרשים זל ששת ימים תעשה מלאכה וכיום השביעי לומר פעמים אפילו ביום הו' תעשה וזהו מי שהיה בדרך ואינו יודע מתי שבת וכן פירשו אם תשיב משבת רגלך שהולך בדרך ואינו יודע מתי שבת אזו עשות חפזיך ביום קדשי אפילו ביום שבת ויום שבת במאי מיוכר ליה בקדושה ואבדלתא וזהו וקראת לשבת עונג לקדוש ה' וכו' עכ"ד :

והנה בירושלמי שבת ד' כד ע"א מקשה מהו
 בין זה לשולח שליח לקדש לו אשה ומת
 השליח או אינו יודע לאיזה קידש דאסור ככל
 הנשים שבעולם ה"כ דכיון דאינו יודע מתו
 שבת יאסר כל הימים שלא לעשות מלאכה
 ומתוך תמן יש תקנה בגיורת וכו' ר"ל יש
 תקנה בגיורת שנתגיירה לאחר שקידש משא"כ
 גבי שבת לא יש תקנה וזהו שבת ימים העבוד
 ועשית כל מלאכתך ויום השביעי ר"ל פעמים
 אפילו ביום השביעי עושה מלאכה והיינו
 שהולך בדרך ואינו יודע מתו שבת ובי תימא
 ליאסר כל יום ויום במלאכה כמו גבי שליח
 שקידש וכו' שאסור ככל הנשים שבעול' כקשיית
 הירושלמי לזה אמר ונרד אשר כשעריך שם
 יש תקנה בגיורת ובאמור' וזהו אם תשיב
 משבת רגלך לאותיות ג'ר' לך לרמוז שלא תקשה
 למי שהולך בדרך ואינו יודע מתו שבת ליאסר
 ככל יום ויום במלאכה כמו גבי שליח לזה
 אמר ג'ר' לך תמן יש תקנה בגיורת ובאמור'
 וכתב הרב מ"א ולבטיל ברובא כיון שששה
 ימים חול ותירץ קבוע כמחלה על מחלה
 דמי ע"ש :

יג כתב

הרב בעל הטורים עשרת דברות
 אחרונות יתירות על דברות
 ראשונות זו תיבות גמט' ט"ז וזהו שכתוב
 כאן למען ייטב לך ולא נזכר בדברות ראשונות
 עכ"ד . וזה רמז טוב אחרית דבר מראשיתו
 שמנין ט"ז יתר אחרונות מן הראשונות וזהו
 טוב אהם ומטיב שיתרה דברות אחרונות מן
 הראשונות ט"ז תיבות וגם ומטיב שכתוב
 בהם למען ייטב לך ודו"ק :

יד ועליהם

ככל הדברים אשר דבר ה'
 עמכם בהר' איתא בגמרא
 מגילה ד' זט א"ר יוחנן מלמד שהראשו הק"כ
 למר"ע דקדוקי תורה ורקדוקי סופרים ומה
 סופרים עתידים לחדש ומאי ניהו מקרא
 מגילה ע"כ . וזהו רמז עמכם ר"ת עתיד
 מרדכי כתב מגילה :

טו

שמעתי מקשים למה בפרשה א' של ק"ט
 כתוב וקשרתם לאות על ידיך
 לשון יחיד ובפרשה ב' כתוב וקשרתם לאות
 על ידכם לשון רבים ולזה י"ל כי בפרשה א'
 סמיכות

מדבר לשון יחיד ובפרשה ב' מדבר לשון רבים
 אמנם י"ל גבי מזוזה בפרשה ב' כתיב לשון
 יחיד כמו גבי פרשה א' ולמה לא כתב לשון
 רבים גם י"ל למה גבי יחיד כתב בכל מאורך
 וגבי רבים לא כתב מאורכם . ויש מתרצין
 לפי מדרש ר"ל בכל מאורך במי שממונו חביב
 עליו יותר מגופו וזה לא שייך גבי רבים
 שחביב עליהם ממנוס יותר מגופם ויש לפקפק
 דכמו כן י"ל גבי נפשכם רחביב עליהם נפשם
 יותר מגופם דלא שייך גבי רבים ואיך כתיב
 כתיב גבי רבים וז"ע :

טז ואתה

פה עמוד עמדי וכו' . הנה
 בגמרא ע"ז איתא שלשה דברים
 עשה משה מדעתו והסכים הק"כ עמו .
 וא' פירש מן האשה והסכים הק"כ עמו
 דכתיב שוכו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד
 עמדי . והקשו בתוספות למ"ד יתרו אחר מתן
 תורה הביא אשתו של משה א"כ קודם מתן
 תורה לא היחה אשתו של משה עמו וא"כ
 איך כתיב פירש מן האשה וי"ל דקודם מתן
 תורה נתן בלבו מר"ע לפרוש מן האשה
 והסכים הק"כ על ידו על שהסכים לפרוש
 מן האשה עכ"ד . ואתה פ"ה ר"ת פרישת
 האשה עמוד עמדי ר"ל פרישת האשה בלבך
 עמוד עמדי :

יז ואותנו

הואילא משם לתת לנו את הארץ
 אשר נשבע לאבותינו . אששר
 במ"ש המפרשים דנקינת ארץ ישראל בגיורת
 בין הבתרים ועבדוס וענו אות' ת' שנה ואח"ך
 כתיב ודור רביעי ישובו הנה . זאת ועוד
 ע"י המיל' שאמר הק"כ כה לא"א ואתה את בריתי
 תשמור וכתיב בתריה וכתתי לך ולורעך אחריו
 את ארץ מגוריו . כמלא שתי שטרות בנקינת
 א"י א' ע"י שעבוד מלרים . ב' ע"י המילה .
 ולכן בתחלה הלכו בשטר שעבוד מלרים וכיון
 שלא יכלו להשלימו חזרו על שטר המילה .
 ובה פירשו וגם אני שמעתי את נאקת בני
 ישראל אשר מלרים מעבדיכם אותם ואינם יכולי'
 לסבול ואזכור את בריתי זו המילה עכ"ד .
 והו' עבדים היונו לפרעה במלרים וכו' ולא
 יכלו להשלימו אזי ואותנו רמז לאות מילה
 הואילא משם וכו' לתת לנו וכו' :

סמיכות

פרשת עקב

צמיכות

ושמרת את המלוה וכו' היום לעשותם והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה אפטר לרמוז עפי"מ"ש הרמ"בס זל ה' מגילה פרק א' ה' ז"א עיר שהיא ספק היתה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון אם לא קורין ב"ד וט"ו ומברכים יום ז' וכו' וכתב הרב משנה למלך שם כיון דלריד לקרות בא' מהס הו' ב"ד או בט"ו לריד לקרות ב"ד דתכף שבאה מלוה בידו לריד שייקמנה הקשה מן גמרא הנחות תמידין דלמחר מוספין של היום איזה קודם וכו' ולא אפשרא כתב הרמ"בס זל הלכות תמידין הרי ה"ב זקול אם הקריבו למוספין היום הקריבו ואם לו לתמידין דלמחר יניחו ע"כ ולפי דברי האמור הו"ל להקריב מוספין של היום דתכף מלוה הבאה לידו יעשנה ויש לחלק דשאיני התם דהס שתי מלות לכן איזה שירלה יעשה משא"כ גבי קריאת המגילה היא מלוה א' הלא ספק אם יעשנה היום או למחר ודאי היום יעשנה ולא להשקותה למחר עכ"ד והו' ושמרת את המלוה הזאת מלוה א' היום לעשותם ולא למחר אמנם אם הס שתי מלות יכול אם ירצה לעשות למחר והו' והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה שהס שתי מלות יכול לעשותם עקב למחר :

ב א"נ היום לעשותם והיה עקב תשמעון את המשפטים רמז למ"ש באדרה רבא לעתיד לא יאמר חד לחד אליף לי חכמתא דכתיב כי כלם ידעו אותי למקטנס ועד גדולס וזהו עקב ר"ל לעתיד תשמעון את המשפטים הלא שמע כלומר הכן ואין לריד ללמוד מן אחרים כי כלם יודעים :

ג א"נ והיה עקב תשמעון וכו' יובן עמ"ש ר"ל על פסוק והיה אם שמוע תשמעו כפל הענין לומר אם תשמע דברי תורה אזי יש לך תקוה שתשמע ותקיים מלות ומע"ט כל יום ויום וכן כתבו ר"ל על פסוק והיה אם שכוח תשכח לומר אם שכחת דברי תורה אזי ודאי תשכח כל יום ויום וזהו שמעו לשון

הוה לומר כל יום ויום שמעו ע"ז ותחי נפשכם שיש תקוה שלא תשכח עוד וזהו אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' לשמוע דברי תורה אזי אשרי נולדי עדותיו בכל לב ידרשוהו וזהו והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה אזי ושמרתם ועשיתם אותם וכאמור :

ד א"נ והיה עקב תשמעון וכו' הנה כאן בקיום המלות כתוב עקב תשמעון את המשפטים האלה וגבי אם שכוח תשכח כתיב עקב לא תשמעון בקיל ה' אלהיכם וכזה תמה דהמ"עה ועקבותיך לא נודעו דגבי קיום מלות כתיב עקב וגבי כתיב עקב ה' א' כתיב גבי קיום מלות והנה עקב רב הכתוב אלל קיום המלות :

ה א"נ והיה עקב תשמעון וכו' כי הנה כתב הרב בעל הטורים על עשרת הדברות פרשת יתרו יש בה עק"ב תיבות ובעשרת דברות פרשת ואתחנן כתוב ז" תיבות ויתירות על עשר דברות דיתרו ע"כ עוד כתב רש"י זל פרשת כי תשא משם הרב סעדיא גאון זל שתרי"ג מלות רמוזים בעשרת הדברות וכו' ע"ש והו' רמז והי' במספר קטן עולה ז" עק"ב תיבות יש בעשרת דברות יתרו ויתרת עליהם עשר ואתחנן ז" תיבות ובהם רמוזים כל תרי"ג מלות כמ"ש הרב הגאון והו' את המשפטים האלה :

ו ורה"ה עקב תשמעון את המשפטים האלה רמז למ"ש באדרה רבא לעתיד לא יאמר חד לחד אליף לי חכמתא דכתיב כי כלם ידעו אותי למקטנס ועד גדולס וזהו עקב ר"ל לעתיד תשמעון את המשפטים הלא שמע כלומר הכן ואין לריד ללמוד מן אחרים כי כלם יודעים :

ז א"נ והיה עקב תשמעון וכו' ברוך תהיה מכל העמים כי הנה איתא בזהר בראשית מי שזוהר מן העונות שאדם דש בעקיבו אזי נולח במלחמה כמ"ש בשמרים עקב רב והיה נולח במלחמה דכתיב אדרוף אויבי ואשמירם ולא אשוב עד כלותם והו' והיה עקב תשמעון עונות שאדם דש בעקיבו ע"ז ברוך תהיה מכל העמים ונולח אותם :

ח א"נ והיה עקב תשמעון ושמר וגו' ראיתי

ככתבי

רה

בכתבו מו"ח ח' משה שמואל הלוי ז"ל שפי' כוונת הפסוקים על מעשה ראיתא בגמרא שגזר קיסר שלא ימולו את בניהם ושלא ישמרו נדה ושלא ישמרו את השבת והלך ראובן אלטרבוליו וה"ל מי שיש לו שונא רוצה שיהיה עשיר או עני ה"ל עני וה"ל לו ישראל כל שבעה ימים יעשו שבת וכל מה שיש להם עושים הולאות על השבת ואם לא ישמרו השבת יהיו עשירים וביטל גזירת שבת ואחר כך חזר ואמר להם מי שיש לו שונא רוצה שיהיה חזק או חלש ה"ל חלש ה"ל לו יהודים מלים את כניהם כשהם קטנים ויהיו חלשים ואם לא ימולו יהיו חזקים וביטל גזירת מילה ואח"ך חזר וה"ל מי שיש לו שונא רוצה שיהיו רבים או מועטים וה"ל יהיו מועטים וה"ל לו היהודים אם לא ישמרו את הנדה יהיו פרים ורבים וביטל אותה ולכן שמא יכנס בלב האדם לומר השבת יעשה את ישראל עניים ובמילה יהיו חלשים ובנדה יהיו מועטים לזה אמר והיה עקב תשמעון וכו' ושמרתם ועשיתם אותם אם מפני השבת וברך פרי בטןך ופרי אדמתך רגנך תירושך ויאהרץ ואם מפני הנדה לא יהיה כך עקר ועקרה ואם מפני המילה והסיר ה' ממך כל חולי ע"כ בכ"י הגל' :

ט ברוך

תהיה מכל העמים וכו' אפשר עמ"ס המפרשים ז"ל על פסוק נתת שמחה בלבי מעת רגנס ותירוש רבו מ"ס בגמרא כשהלכו רבנן ור' עקיבא לברך גדול של רומי ראו שהיו שמחים וששים התחילו חכמים לבכות ור' עקיבא משחק ה"ל עקיבא למה אתה משחק ה"ל למה אתם בוכים ה"ל רומי בשמחה וירושלים עיר הקוים חריבה ולא נבכה ה"ל על זה אני משחק אם כך לעוברי רטונו לעושי רטונו על אחת כמה וכמה וזהו נתת שמחה בלבי מעת רגנס ותירוש רבו אם כך לעוברי רטונו לעושי רטונו על אחת כמה וכמה ע"כ וזהו ברוך תהיה מכל העמים בעת שהם יושבים בשמחה אם כך לעוברי רטונו לעושי רטונו על אח' כמה וכמה :

י א"נ מכל העמים לא יהיה ר"ת מילה כי טוענים או"ה אחרי רבים להטות אך על ידי מילה ניכרין ישראל ולא שייך ללך אחר הדוב שדברר הניכר אין הולכים בו אחר

הדוב וזהו ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה וגו' ר"ת מילה שע"י המילה אין יכולים לומר להם אחרי רבים להטות ותהיו כמונו :

יא א"נ

גר שנתגייר לריך למולו תחלה קודם שילמוד תורה ומעשה באנקלוס הגר שנתגייר ומל עלמו וכשכח אלל קיסר ה"ל למל מלת הו"ל ללמוד תורה ולא לימול ה"ל אין מלמדים תורה אלל לנימול דכתיב מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעו וזהו ברוך תהיה מכל העמים שבאים להתגייר אמנם דוקא למולו תחלה וזהו ר"ת מכל העמים לא יהיה ר"ת מילה ואח"ך ילמוד תורה :

יב ויענך

וירעיבך ויאכילך את המן ר"ת וס"ת כ"ו ג' פ' רמז למ"ס בזהר שריך לעבל פרוסת המויה במלח ג' פעמים כי מלת מלח גמט' ג' פעמים הויה למתקן בחסדים הגבורות ולכן כ"ו ג' פעמים ג' הויות :

יג ואכרת

ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך ראיתי בכתבי מור ח"ר עבדאלה אברהם סומך ז"וקל שפירש עפי' מ"ס רז"ל בימי דה"ע שהיו מתים בכל יום ק' ותיקו שאומרים בכל יום ק' ברכות ולא היו מתים וזהו נאום הנבד הוקס ע"ל גמט' מאה ברכות ע"כ וזהו וברכת את ה' אלהיך על גמט' מאה עכ"ד :

ולוי נראה לפרש הפסוקים ע"ד שכתב הרב אבן עזרא פרש' בחוקתי על פסוק ואכלתם לחמיכם לשובע וישבתם לבטח בארצכם כי אם היו שנת רעב אזו כל העולם יולאים ממקומם מעיר לעיר לחפש על מחייתם ומזונם אבל אם היו שני שובע אזו אין יולא ואין בא אלל יושבים במקומם וזהו ואכלתם לחמכם לשובע אזו וישבתם לבטח בארצכם עכ"ד וזהו ואכלתם ושבעת וכו' על הארץ הטובה אשר נתן לך ולא תלחו למקום אחר :

יד ואכרת

ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך ראיתי בכתב מו"ח ז"ל שדקדק על הארץ הטובה אשר נתן לך מלות אשר נתן לך יתירה הו"ל על הארץ הטובה אלל ראיתא בגמרא ר' לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב והארץ נתן

נתן לבני אדם ל"ק כאן קודם ברכה כאן לאחר
 לאחר ברכה וזהו ואכלת ושבעת וברכת ואז
 מה שהיה א"ה ח"ה כי לה' הארץ ומלוכה ע"י
 הכרחה אשר נתן לך ככתוב והארץ נתן לבני
 אדם ע"כ בכ"ו הנ"ל :

יד ולעבדו ככל לבבכם ובכל נפשכם
 כתב רש"י ז"ל והלא כבר הזכיר
 בכל לבבך ובכל נפשך אלא הזכירה ליתור הזכירה
 לזכור ובחב הרב ש"ח ז"ל וה"ה למע הזכיר גבי
 מנוה זו ליתור ולזכור יתור מכל מלות אחרות
 וז"ל הואיל במנוה זו כתוב טובות הרבה דגן
 תירוש וינאור ועשב לבהמה וכו' למי שקיים
 מנוה זו והוא אמונא דווקא לזכור אבל לה ליתור
 לכך לריך לרכות אפילו יתיר ולומר א"ה עשה
 מנוה מאתהבה גם ליתור יעשה נסים כאלה עכ"ד
 וזה אלני הלני גבי חיוב באמרו גם לי לבב
 כמוכס אני יתיר יש לי לבב כמו זכור לא נופל
 אנכי מכס כי כתוב בתורה ככל לבבך כמו גבי
 זכור שכתב בכל לבבכם וא"כ יעשה לי נסים
 כמו זכור :

טו לא אבה ה' השחיתך מסרה שלשה לא
 אבה ח' זה ב' לא אבה ובמי ג' ישראל
 לא אבה לו י' יש לרמוז המסרה הנז' עפי' דאיתא
 בגמרא יבמות ד' ק"כ ע"כ ח"ל ההוא מינא
 לרבן גמליש עמא דחלץ ליה מריה מניה שח' **א**
 בלאנס ובבקרס ילכו לבקש את ה' חלץ מהס
 ח"ל שועה מי כתיב חלץ להס חלץ מהס כתיב
 ואילו ובמה דחללו לה אחיס מירי ממשה אית
 ביה עכ"ל וזהו כוונת המסרה לא אבה יבמי
 ח"ה ח' על ישראל שחלץ להס ולא אבה ליבמס
 וקאמר המסרה לא אבה השחיתך שאין הק"כ
 שוגא לישראל וכ"ה הרי כתיב לא אבה יבמי לז"א
 ישראל לא אבה לי דכתי' חלץ מהס ולא חלץ להס
 הס לא אבו ולא הק"כ בה וזה כוונת הכתו' הוי
 גוי חוטא עם כבד עון וגו' וכ"ה הלא כתי' חלץ
 מהס לז"א עזבו את ה' ולא ה' עזבם וזהו העובד
 שוף נעוריה היא עוזבת ולא ה' עזבה :

פרישת ראה

סמיכות כאשר דבר לבס ראה אנכי גות
 לפניכם היום ברכה וקללה אפשר

לרמוז עפי' מה שהביא הרב הזולאי ז"ל בס' נחל
 שורק בהפטרות וז"ל מה שחקר הרב באר ילחק
 אשכנזי ז"ל דאמרינן בגמ' מכות קללת חכס
 חפי' על תנאי מתקיימת וא"כ הקללות והתוכחות
 שאמר הק"כ בה לישראל חפי' יקיימו המלות לריך
 שיתקיימו כל הקללות דלא גרע מקללת חכס
 והתירון לזה דהק"כ בה ח' ברכה וקללה בדיבור
 ח' וא"כ אין הקללה לבדה וכו' ע"ש וזהו כאשר
 דבר לבס הטובות שעושה עמכם וכ"ה כיון
 שדיבר נמי קללות וקללת חכס חפי' ע"ה באה
 וכ"ה קללת הק"כ לז"א ראה אנכי נתן לפניכם
 היום ברכה וקללה בדיבור ח' וא"כ אין הקללה
 לבדה וד"וק :

ב ראה אנכי וגו' הנס בשנת התר"מ ער"ח
 שול יום ששי בש"ק היה מילה בבית
 הר' משה זדקה גר' והיו שם ת"ח ובראש מו"ר
 כמה ר"ר עבדא שומך ז"ל ואמר לי תאמר דרך
 ח' פשוט מן פרשת השבוע על ענין המילה וכו'
 בפרק בא בפי כי תיבת ח'כי עם ד' אותיות
 גמט' מילה ואי' במד' זכר בא לעולם ברכה
 באה לעולם כי זכר גי' ברכ'ה וזהו ראה ח'כי
 נתן לפניכם ברכ'ה ר"ל ע"י המילה כבוא זכר
 לעולם תבוא ברכה וקללה ר"ת ולא קללה :

ג נתן נתן לו ולא ירע לבבך וכו' כי בגלג
 הדבר הזה וכו' איתא בגמרא חולין
 ד' קי' כל מלות עשה שמתן שכרה בלרה אין
 ב"ד מענישין עליה וכתבו החוספות ואין
 להקשות והרי מלות הדקה שמתן שכרה בלרה
 דכתיב פתוח תפתח וכו' ואכפייס רבא לרב
 נתן ואפיק מניה ארבע מאה זוזי לדקה
 ואומר ר"ת דאכפייס בדבריו וכו' ע"ש וזהו
 נתן נתן לו והס לא נתן יכפתו ליתן כמו
 שכפה רבא לרב נתן וכו' תימא ק"ל כל מלות
 עשה וכו' לזה אמר ולא ירע לבבך לומר אין
 מענישין על הדקה לזה אמר כי בגלג הדבר
 שכופין בדבריו יברכך ה' אלהיך :

ד א"נ איתא בגמרא שאל טנפרוס הרשע
 את ר' עקיבא א"ה הק"כ בה אהב את
 העניים למה אינו מפרנסן משל למלך שכעס
 על עבדו וכו' וא"ל ר' עקיבא משל למלך
 שכעס על בנו וכו' וזהו נתן נתן לו ולא
 ירע לבבך בתתן לו כמו שסובר טנפרוס אלא
 משל

משל למלך שכעס על בנו וזהו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך שישראל יש להם דין בניס :

ה א"נ יש לרקדק כפל הלשון נתון נתן אפשר דאיתא בגמרא מר עוקבא היה מניח מעות בלוי הדלת ובאים עניים ולוקחים אותם וכן היה משלשל מעות מאחריו ובאים עניים ולוקחים אותם כדי שלא יתביישו וזהו נתון ר"ל מניחים המעות במקום א' ואח"ך באים עניים ולוקחים וזהו נתן לו ועידו ולא ירע לבבך כפתך לו מפני הבושה וע"ז כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך :

ו א"נ אפשר על מעשה שהביא הרב ח"דא ז"ל בס' כסא דוד על זקינו פעם א' לזה זהוב א' והניחו בכיס עם פרוטות נחושת וביא עני בדרך ולקח פרוטה א' ונתן לעני וכשבא לביתו ראה שנתן הזהוב במקום פרוטה ושמה שמחה גדולה באמרו שלא היה יכול לתתו מדעתו זהוב א' כי אין לאל ידו אבל ע"י שנתחלק לו זהוב בפרוטה נתן לו ובוזה פירש הרב ח"דא ז"ל כונת הגמרא הנוהג מעות ללדקה הק"בה ממליא לו מעות ונותן ללדקה ר"ל הק"בה ממליא לו כמו המלאה הזו ונותן ללדקה ע"ש וזהו נתון בכיס ואח"ך נתן לו המלאה הזאת כי בגלל הדבר יברכך :

ז א"נ נתון נתן לו וכו' הנה דרשו חז"ל נתון נתן לו אפילו ק' פעמים וראיתי להרב ברית שלום בסדר היום דהרי מלינו גבי איוב דכתיב מעשה ידיו ברכת ודרשו רז"ל כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך משמע איוב לא היה נותן לעני אלא פרוטה א' מתברך וכאן נמי גבי לדקה כתיב כי ברך יברכך ה' אלהיך נמי נדרוש כל העני הנוטל פרוטה מתברך ולמה דרשו נהון נתן לו אפילו מאה פעמים ותירץ ע"ש ועיין להרב ידי משה מ"ש בתירוק קשייא זו :

ולו נראה לתרץ קשייא זו ובחחלה נדקדק למה בכאן גבי לדקה כתיב ברכה קודם מלת מעשה ידיו דכתיב כי ברך יברכך ה' אלהיך בכל מעשה ידיו וגבי איוב כתיב מעשה ידיו ברכת מעשה ידיו קודם ברכה והענין דאיתא בס' חומת אגד על קהלת על פסוק סוף דבר

הכל נשמע דאיתא בפסחים שמעון העמסוני היה דרוש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לפסוק את ה' אלהיך תירא פירש עד שבא ר' עקיבא ולימד את ה' אלהיך תירא לרכות ת"ח ומקשי' למה לא פירש בפסוק הקודם למען תירא את ה' אלהיך ותירץ הרב הגדול שארנו מהר"ר ישראל זאבי ז"ל דאיתא בגמרא קידושין דף י"ו דר"מ סבר דמעניקים לעבד ה' סלעים מכל מין ומין דיליף ריקס ריקס מכבוד ופריך ואימא ה' סלעים מן הכל ומשני אלו כתיב ריקס לבסוף כדקאמרת השחא דכתיב ריקס בתחלה שדי ריקס אשדי שדי ריקס אגרון שדי ריקס איקב עכ"ד ה"כ גבי למען תירא את ה' אלהיך כיון דכתיב תירא בתחלה שדי תירא על הת"ח לפי כבודו ולה' לפי כבודו משא"כ גבי את ה' אלהיך תירא דכתיב תירא לבסוף הכל משמע לכן פירש ובוזה פירש סוף דבר הכל נשמע כשהיה הפעולה בסוף כמו ריקס אם היה כתיב בסוף הוה שדי אכולהו וה"כ כי תירא לבסוף הוה משמע הכל לכן פירש עד שבא ר' עקיבא ולימד לרכות ת"ח וזהו את האלהים ירא ואת מלותיו שמור עכ"ד וכן כתיב בפני דוד פרשת עקב על פסוק את ה' אלהיך תירא וכו' ע"ש ולכן גבי איוב כתיב מעשה ידיו ברכת ברכה לבסוף אבל א' וא' ולכן כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך משא"כ גבי לדקה כתיב כי ברך יברכך בכל מעשה ידיו כמה פעמים לכן דרשו נתון נתן אפילו כמה פעמים :

ח י"ל למה לא הזכיר חג שמיני עזרת בפרשת ראה אחר פרשת חג הסוכות כמו שהזכיר שביעי של פסח אחר חג המלות דכתיב וכיום השביעי וכו' ה"כ ה"ל וכיום השמיני עזרת תהיה לכס ול"ע :

פרשת שופטים

שפ ט"ם ושטורים נתן לך אשר ה"א נתון לך ושפטו את העם משפט לך יובן עפי' מ"ש הרב שמע יעקב פ' משפטי' על מדרש ואלה המשפטים ה"ד ועזו מלך משפט אהב אתה כוננת משרים משפט ולדקה כיעקב אהב

תה עשית וחקר הר' רלכאו' ופלא דהא מלך
 "המ הק"כה נקרא מלך המשפט ולמה מסר
 המשפט לשופטים בארץ ולא נעשה הדין על ידו
 הלא מלוא בו יותר מבשלומו ואשכח לה תרי
 אכפי חד כפי מ"ש התוס' כל מקום שהדיין יודע
 היכן הדין נוטה אין ראוי לעשות פשרה ואיתא
 יודע עושה משפט ולדקה לכל עמו אזיהו
 משפט שיש בו דקה הוי או' זו פשרה ולכן גבי
 "כה לא שייך פשרה שהוא יודע מי זכאי
 ממי חייב וזהו וכל בניך למודי ה' ורב שלום
 זו הפשרה בניך דוקא עושים אותה ולא שייכא
 דכתבי ק"כה הב' הוא עלמנו וזה לעשות שופטי'
 יקום אחרון ודבריו אנטנו מקיימים וזהו ממשפטיך
 למען תיחא סרתי והטעם כי אתה הוראתי ודכריך
 חלתי שדכחנו מקיימים וזהו ואלה המשפטים וכי
 כבודו ימנא הלא הוא מלך המשפט לזה א' ועוז
 יב תורה לך משפט אהב וזהו איתנו לעשות ועוד
 נשפט ולדקה כיעקב אתה עשית ולא שייכא
 ביה עכ"ד וזהו שופטים ושופטים תתן לך
 כי תימנא הק"כה הוא מלך המשפט לזה אשר
 אלהיך נתת לך שהוא זוננו לשפוט בארץ
 דבריו אנטנו מקיימים ועוד ושפטו את העם
 צשפט דק ואזוהי משפט שיש בו דקה הוי
 זומר זו פשרה וזו לא שייכא גביה ודו"ק :

ב תתן לך בכל שעריך ר"ת לשכת רמו
 למ"ש רזל כל מזונותיו של אדם
 לזוכים מתשרי עד תשרי חוץ מתשרי ר"ת
 ז"ת שב"תות ראשי חדשים ימים טובים
 שהק"כה יתן מחנה חוץ מן הקלבה וזהו
 תתן לך בכל שעריך ר"ת לשכת ה' אלהיך
 נתן לך חוץ מן הקלבה וכאמור :

ג צדק דק תרדוף וכו' כתב הרב מהר"ח
 ז' כשער הפסוקים על פסוק ולדקתו
 עומדת לעד כי מלת דקה באת בש גס כן
 היא דקה וזהו ולדקתו עומדת לעד עכ"ד
 וזהו דק דק תרדוף כי דק באת בש ג"כ
 דק וזהו בלדקה תכונני ב' דקה תכונני
 כי מלת דקה באת בש היא ג"כ דקה ב'
 דקה וזהו שאלו לשלמה בן דוד כמה כוחה
 של דקה א"ל לאו וראו מה שכתב אבא פור
 נתן לאביונים דקתו עומדת לעד הכונה
 כוחה של דקה לפי שאת בש עולה ג"כ דקה

וכן עצהר וזהו והיה מעשה הדקה שלום
 ועבודת הדקה השקט וכטח עד עולם כי
 באת בש דקה עולה ג"כ דקה :

ד א"נ דק דק תרדוף וכו' כפל הענין
 רמו לחורה ולדקה כי התו' נקראת
 דקה כמ"ש בילקוט שמעוני ר' בר ע"א ומנין
 התורה נקראת דקה דכתיב ולדקה תהיה לנו
 כי נשמור לעשות וכתבו המפרשים טעם
 לתורה שנקראת דקה לפי שמדקת את הבריות
 ומביאתם לחיי עו"הב' וזהו דק זו תורה דק
 זו דקה תרדוף למען תהיה וכוה פירשו
 כזוהר פרשת לך לך ר' עו ע"ב שמעו אלי
 אבירי לב הרחוקים מזרק' הרחוקים מאורייתא
 ע"ש ובהנהגות שם :

ה בין דם לדם עיני תרגום ירושלמי זכ'
 בין דם דקטולין ובין דם דבתולין
 וכו' ע"ש וכן בין דם לדם מילה ביום שבת
 דוחה שבת ואינו חייב על הולאת דם ואם
 הכה את תכירו וילא דם חייב ובין דין לדין
 כי הנה מילה בלרעת רוחה הרעת בין מילה
 בזמנה בין מילה שלא בזמנה אבל ביום השבת
 מילה בזמנה רוחה אבל אינה בזמנה אינה
 דוחה ובין נגע נגע נגע במקום מילה
 מותר למול ונגע אינה במקום מילה אין
 מותר לקטלו וכל זה למדו רבותינו מכס ריבוי
 וזהו דברי ריב'ות בשעריך :

ו לא יומת ע"פ עד א' וחד פסוק לא
 יקום עד א' באיש לכל עון ודרשו ז"ל
 אבל קס הוא לשבועה אפ' לרמוז הענין
 עפ"י גמ' מכות א"ר נחמן ערות מיוחדת כשרה
 בדיני ממונות ופ"רשי ז"ל א' רואה מחלון זה
 וא' רואה מחלון זה ואינם רואים ז"א דכתיב
 לא יומת ע"פ עד א' בדיני נפשות אינה כשרה
 בד"מ כשרה וכתבו התוס' הק' הר' אברהם
 ז"ל דהא קרובים נפקא לן דפסולין מלא יומחו
 אבות על בנים וד"מ גמרינן מנייהו דכתיב
 משפט א' יהיה לכס א"כ ה"כ בילק' ד"מ מד"כ
 להך מילתא דערות מיוחדת ונראה דע"כ
 האי קרא לאו בד"מ קאי דעד א' קאי לממון
 דלשבועה מיהא איתיה עכ"ד וזהו כונת
 הכתוב לא יומת עפ"י עד א' דיוקא ד"כ אבל
 ד"מ כשרים וכו"ת מ"ש מקרובים דגמרינן

מנייהו

מניחו בכתוב משפט ה' יהיה לכם לזל לא יקום עד ה' לכל עון ולכל חטאת אינו קס אבל קס הוא לשבועה וה' כ' יז עד ה' לממון משא"ך קרובים וכמ"ס התוספות וכאמור :

פרשת כי תצא

סמיכות

ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני ה' כי תלח למלחמה הנה הדם הנקי מקרבך כי תעשה ס"ת גי' מילג' לרמוז כי ע"המילה תקחו את ארץ כנען כדכתיב גבי ה"א ש"ל ואתה את בריתי תשמור ונתתי לך ולורעד אחריו את ארץ וכן נמי גבי יהושע במלחמת ל"א מלכים ה"ל הק"כה שוב מול את בני ישראל שנית וזהו ואתה תבער הדם הנקי כי תעשה זו מילה ס"ג ע"ז כי תלח למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבת שבו :

ב א"נ

כי תעשה הישר כי תלח למלחמה שמעתו מפי מורי הר' ח"ר עבדללה ז"וקל שהיה מהרש כוונת הפסוקים ע"ז מ"ס בזוהר ד' מלכים מלכי יאודה כל ה' וא' לפי מה שהיה יתיר מעונות שאדם דש בעקיבו ה' דהמ"ע"ה היה נזר מעונות שאדם דש בעקיבו כדכתיב בשמרים עקב רב ע"ז היה יולח למלחמה והיה נולח כדכתיב ארדוף אויבי ואשמירם ולא אשוב עד כלותם ב' אסא מלך יאודה לא היה נזר כל כך היה יולח למלחמה וה' מפיל אויביו לפניו כדכתיב וירדפם אסא וכו' ג' יהושפט היה אומר שירה כדכתיב ובעת החלו ברנה וכו' ד' חזקיהו מלך יאודה היה יושב בביתו וה' הכה את מחנה סנחריב וכוה פי' הרב מהר"ז זולאי ז"ל בס' ראש דוד וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יאודה זה יהושפטו שאמר שירה ואל עמו תביאנו זה אסא מלך יאודה דכתיב וירדפם אסא ידיו רב לו זה ד' מלך ישראל שאמר ארדוף וכו' ועוד מצריו תהיה זה חזקיהו מלך יאודה שהיה יושב בביתו והק"כה עוזרו עכ"ד וזהו כי תעשה הישר אתיות שירה רמו ליהושפט תלח למלחמה רמו לאסא שילח למלחמה והק"כס הכס לפניו ונתנו ה' אלהיך בידך

רמו לדהמ"עה ושבת שבו רמו לחזקיהו שבו שבו לסנחריב ולא ילח למלחמה תחלה אלא לאחר שנגפו מחנה סנחריב ולא ושבה השבית עכ"ד :

והרב פני דוד ז"ל פירש ע"ז מ"ס סח בין תפלה לתפלה עבירה היא בידו וכו' עליה ממערכי מלחמה וזהו כי תעשה הי'שר גמט' תפלה שלא סח בין תפלה לתפלה אזי כי תלח למלחמה ואינו חוזר עכ"ד :

ולי נראה לומר מלת הישר ר"ת החפילין יר של ראש ר"ג אס לא סח בין תפילין של יר לתפילין של ראש אזי כי תלח למלחמה :

ג א"נ כי תעשה הישר בעיני ה' כי תלח למלחמה רמו ר"ל בעת שהיו ישראל עושין הישר בעיני ה' ואינם שונאים זה את זה מלכי ישראל עם מלכי יאודה אזי אינם יולאים למלחמה אלא על אויביהם ולא זעו וזהו כי תעשה הישר בעיני ה' אזי כי תלח למלחמה על אויבך דוקא ולא על ישראל :

ד כי תעשה הישר בעיני ה' וסמך ליה כי תלח למלחמה רמו לחתן שישא אשה וע"ז יהיה סס י"ה ביניהם יוד באיש וה' א באשה זאת ועוד ע"ז נשואין יהיה אכרי האיש רמ"ח ואיברי האשה רכ"ב יהיה ת"ק וזהו ה' ש"ר ג' ת"ק בעיני ה' כאמור ע"ז ניטול מ"אחר כי תלח למלחמה על אויבך ונתנו ה' א בידך :

ה כי תלח למלחמה על אויבך ונתנו וכו' יש לרמוז כי הנה האדם בחו' שול יחזור בתשובה שלימה וזהו כי גמט' ל' רמו לחו' שול שתלח למלחמה על ז"הר וע"ז בעשרת ימי תשוב' יתקנו הקב"ה ביד'ך רמו לז"ר ימי תשובה וע"ז ושבת שבו שיעלו כל ניזונות הקדושה למקומה העליון :

ו א"נ אפשר לרמוז על אחאב מלך ישראל כשילח למלחמה על בן הדר מלך ארם ונפל בידו ולא הרגו וכשכחו עבדיו א"ל אחי הוא ולבסוף נפל בידו כמ"ס הנביא הכה ופלוט וכו' ולזה באה התורה להזהיר לבן אדם כי תלח למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבת שבו ולא תעשה כאחאב מלך ישראל שלא הרגו ונענש :

ויהפוך

ז וידפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה

וכו' שמעתי משם הרב הש"ד רפאל אשכנזי נר"ו דאיתא בגמרא וכמה זעמו רגע וכמה רגע כמימריה וכתבו התוספות שהיה אומר כלס וכתבו המפרשים ז"ל דכתיב ויהפוך ה' אלהיך וכו' שהפך הק"בה מלת כלס למלך ותדועת מלך בו ולכן אוח כ"ף ול' מ"ד שהיו קודם כמלת כלס נעשו אחר מ' כמלת מלך וזהו ויהפוך ה' אלהיך לך מלת לך שהפך אותם מן הקללה כלס לברכה מלך עכ"ל ועוד שמעתי ממנו שהיה מקשה עפ"י מ"ש בגמרא שמעון העמסוני היה דורש כל אהין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' תירא לרבות פירש וכו' א"ל ואהין שדרשת מה תהא עליהם א"ל כשם שקבלתי שבר על הדרשה כך אקבל שבר על הפרשה וא"כ מה שדרשו ח"ל להנחיל אהבי יש ש"י עולמות לכל דריק ולדיק והלא הרבה יש במקרא יש מתרושש ויש מתעשר והרבה כיוצא בהם וא"כ כיון שאין לדרוש ש"י עולמות בכל הני הו"ל לפרוש מן הדרשה כדרך שפירש שמעון העמסוני עכ"ל :

ח לא תחרש בשור ובחמור יחדיו אפשר לרמוז מ"ש בגמרא שבת פרק תולין נוטלים מלפני בהמה זו ונותנים לפני בהמה זו שבת ופירשו בגמרא דהיינו נוטלים מלפני חמור ונותנים לפני שור ואין נוטלים מלפני שור ונותנים לפני חמור לפי שמאכל השור יש בו יריון ואי יכול החמור לאכול אותו והו"ל טרחה בכדי וכן פסק ש"ע א"ח בסו" ש"ד סי' יד ע"ש וזהו רמז לא תחרש חסר ו"ו ר"ת לא תקח חטין שעורין יריון בשור וחמור יחדיו ביום השבת כי אינו אוכל החמור אכוס של שור והו"ל טרחה בכדי :

ט שרח שלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים רמז למ"ש ר"ל חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום והנה הא"ס אותיות מא"ה ולריך אדם לשלח ברכות בכל יום וע"י הברכה מתנווץ נוטוי קדושה מדומם ולומח וחי בלתי מדבר וחי מד וזהו ואת הבנים או נוטוי הקדושה תקח לך והנה על כל ברכה וברכה שבר עשרה זקובים בראי' בגמרא שקייב רבן גמליט למי

שכירך ברכת המזון שהיא ר' ברכות ארבעים זקובים ובה פירשו המפרשי ז"ל כ"ף גמט' מאה ברכות לריך לברך אחת עשרה זקב על כל א' וא' עשרה זקב וזהו למען ייטב לך ועוד אמרו ז"ל בימי דוד היו מתים בכל יום ק' ותיקון דהמ"עה מאה ברכות ובטלה וזהו הוקט על גמט' מאה וזהו והארכת ימי' שעל ידי הברכו' היו מאריכין ימים :

י כי יקח איש אשה כ' הר"א"כע גם היא חשובה כשרה וכוונתו לומר דהו"ל לכתוב כי ישא איש אשה לז"א גם היא כשרה לומר בה ל' לקיחה כמו גבי שדה כנ"ל כונתו והר' באר ילחק פי' כונתו לומר כמו השדה שמוציאה פירות כן אשה מוציאה פירות שילדת' והרב חוט המשולש כ' משם הר' יוסף נאווי פי' כונתו כמו השדה דאמרינן תליוה וזבין זבימיה זבונא ה"כ גבי אשה אם אנסוהו לקדש אשה וקידשה דקרושיו קדושין עכ"ל ואין דרכו של הר"א"כע לומר דינים בפירושו כ"א לפי פשטות המקרא והעיקר כמ"ש :

יא שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך רמז לגאולה דהנה מלת אם רמז לגאולה כי בגלות מזרים נגאלו ע"י משק ואהרן ר"ת א"ס בימי המן מרדכי ואסת' ר"ת א"ס ולעתיד לבוא כב"א ר"ת איהו משית' וע"ז ואת הבנים תקח לך שיתקבלו בני ישראל מבין האומות ובאים לא"י וישבו ישראל איש תחת גפנו ותחת תאנתו וזהו למען ייטב לך והארכת ימי' שאזי יהיה גאולה שלימה שאין אחרים שעבוד :

יב גרילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה אי' בגמ' בתובות ד"מה האונס שותה בעליו אפי' היא חגרת ואפי' היא קומא אבל אם היא אסורה לבוא בקהל אינו רשאי לקיימה דכתיב ולו תהיה לאשה אשה הראויה לו ופריך וליתיה עשה דלא תהיה לאשה ולירחי ל"ת דלא יבוא בקהל ותי' דלא אמרינן אתי עשה ורחי ל"ת לא כגון מילה בלרעת דבעידנא רמעקר לאו קא מקיים עשה אבל גבי ולו תהיה לאשה אלו אמרה לא בעינא ליה מי איתא לעשה כלל והק' בתוס' מכיבוד אב ואם דאי אמר האב לא בעינא מי איבא מלות עשה ולמה אלטרין הגמ' שם ביכמות קרא לומר דאין עשה רכיבוד דחי שבת כל"א

אלו אמר האב לא בעינא מי איכא עשה ותורנו
 מ"מ כיון שגוף האב לבנו הוא עשה לקיים מצותו
 עכ"ד וראיתי למה"רם שיק' זל הנד"מ שהביא
 קשיא מלכות דתני עשה רלוית ורחי לאו
 דכלאים אלו אמר לא בעינא ליתא בת' ד' כנפות
 אלא בת' ג' כנפות פטור וא"כ ליתיה לעשה ותני
 דשני גבי ליתא כיון שהוא לובש בגד בת' ד'
 כנפות א"כ נתחייב בליתא ושפיר רחי הגם שאם
 לא היה לובש בת' ד' כנפות פטור מ"מ אם לובש
 ד' כנפות חייב אבל גבי אונס אי אמרה לא
 בעינא לך ליתיה לעשה כלל עכ"ד נמצא גבי
 ליתא וגבי כיבוד א"ו או א"ל אביו עשה דבר
 פ' וגבי ליתא אם לובש בת' ד' כנפות חייב
 וזהו גדילים תעשה לך ואפי' כלאים וכ"כ אי
 אמר לא בעינא בת' ד' כנפות מי איתא לעשה
 לז' על ד' כנפות כסותך דהיינו כיון שלובש
 ד' כנפות א"כ הוא חייב ודו"ק :

יג א"נ שלח תשלח את האם כתב הר' עיר
 מקלט מלוא תק"מה איתא במד' פ'
 נשא א"ר ברכיה יש מו"ק א' שפרח באויר ושט
 כחן ושלוח הקן מלילו ממנו וכו' והנה במלת
 אפרחים אות ח' ובמלת ביצים אות ל' הוא חן
 ועי' שלוח הקן ניזול מן זה המו"ק :

יד א"נ רמו לסוכה ולולב כי הנה אי' בתקוני'
 ד"כ ע"כ סוכה רמו לאימא דמסככא
 עלויהו וכו' ובהגהות הרמז' זל נלע"ד שמעינן
 רמו שריך דוקא לברך ברכת נטיל' לולב בסוכה
 משום דכתיב לא תקח האם על הבנים האם
 שהיא סוכה על הבנים שהם ז' מינים שכלולב
 ומי שאינו מברך ברכת לולב בסוכה נקרא עליו
 שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך
 שעושה פירוד ח"ו :

טו ועשית מעקה לגנך כתב הרב עיר
 מקלט זל מלוא תק"מו משם
 רבינו בחיי מצות מעקה רמו לחכמה וכו' ע"ש
 והנה חכמה נקראת בית דכתיב בחכמה יבנה
 בית וזהו כי תבנה בית חדש ועשית מע'קה
 לגנך שתזכה לחכמה ולא תשים דמים בביתך
 ושלית בשנה זו היא שנת התר'לה קניתי בית
 וקיימתי מצות מעקה וברכתי אק"כו על מצות
 מעקה ושמחתי כעל כל הון :

טז לא יומתו אבות על בנים ובנים וגו'
 אי' במד"ר פ' נשא סי' ח שהיה
 בימי דוד ג' שנים רעב ושאל באורים ותומים
 ואמר על שאול ועל בית דרמוס על אשר
 המית את הנבעונים והוקע ז' בנים מבני
 והיו תלויים מן עז' בניסן עד ז' במרחשון ונ'
 מקראות נעקרו אותה היום א' כתיב לא יומתו
 אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות
 ביום א' ואלו שבעתם ביחד ג' לא חלון
 נכלתו על העץ ואלו תלויים ז' חדשים וכו'
 ע"ש והוא לא יומתו אבות על בנים וכו' אי"ש
 ר"ת אכל ילדי שאול בחטאו יומתו והתורה
 רמזה לעתיד בימי דוד ודו"ק :

יז יר"ד למה גבי מוציא שם רע כתיב לא
 יוכל לשלחה כל ימיו ל' יתירה ולמה
 גבי אונס כתיב לא יוכל שלחה כל ימיו בלא
 ל' ומר אחי ח"ר שמואל היו אסכרה לי לפי
 משמעות הקרא דגבי מוציא ש"ר הנושא קא
 מדבר בעלמו לכן כתי' לא יוכל לשלחה משא"כ
 גבי אונס דכתיב תחת אשר ענה וקאי בדירה
 לכן כתיב לא יוכל שלחה ודו"ק :

פרשת כי תבא

סמיכות תמחה את זכר עמלק והיה כי
 תבוא ל הארץ לרמוז מש"ל אין
 השם שלם עד שימחה שמו של עמלק וזהו
 תמחה את זכר עמלק ע"ז והיה אותיות הו"ה
 שיהיה השם שלם :

ב ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה'
 אלהיך ולביתך אתה והלוי והגר
 אשר בקרבך רמוז למילה בכל גמט' ב'ן
 הט"וב מילה דכתיב וקרא אותו כי טוב הוא
 ותניא שנוהר מהול אש"ר גמט' תק"א רמוז למ"ש
 הרב ברית שלום זל על ענין קטועא בר שלום
 נזכר בגמרא ע"ז שהיו יושבים גדולי רומי זהו
 אומרים על ישראל מי שיש לו נימא בכשרו
 יקטענה ויחיה או ייחנה וימות וא"ל קטועא
 בר שלום לא יוכלתו לישראל דכתיב כי כארבע
 רוחות השמים פירשתי אתכם וקשה הו"ל
 בארבע רוחות השמים פרשתי אתכם גלמה
 כארבע

כארבע בכ"ק לומר כסס שאי אפשר לעולם
 בלא ד' רוחות כך אי אפשר לעולם בלא ישראל
 א"ל מימר שפיר קאמרת אלא מי שינלחו למלך
 לריק ליהרג הוויאוו ליהרג אמר' אותה מערוניתא
 לקטיעה ווי לספינה רחולא בלא מכסא ר"ל
 אינו מהול קס קטעה כשיניהו כו' יתה בת
 קול ואמרה קטיע' בר שלום מזומן לחיי עו"הב
 ורקרק הרב למה נקראת המילה מכסא ותירץ
 לפי שזכר בפרש' מטות מכס' א' מחמש מאות
 ולכן גבי ארס שיש בו רמ"ח איברים ואשה
 רכ"ב איברים הו"ל ת"ק ומילה א' מת"ק לכן
 קראתה מכסא עכ"ד וזהו אשר נתן לך א' מת"ק
 זו מילה וזהו נתן לך ולביתך שאיש יש בו
 רמ"ח איברים ואשה רכ"ב איברים :

ג א"נ עפ' מ"ט כגמרא כל השרוי בלא
 אשה שרוי בלא עובה דכתיב לא טוב
 היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו וזה
 רמזו לכתוב בעת שישא אשה איז שרוי עליו
 טובה וזהו ושמחת בכל הטוב וכו' ולביתך
 עי' שנשאת אשה :

ד א"נ עפ' מדרש רבה על פסוק כה תאמר
 לבית יעקב ותגד לבני ישראל בתחלה
 לנשים ואח"ך לאנשים לפי שזה לאדם הא'
 ואח"ך לחיה ופתתה אותו לכך גבי מתן תו'
 אזה תחלה לנשים ואח"ך לאנשים עכ"ד וזהו
 ושמחת בכל הטוב זו תורה דכתיב כי לקח
 טוב נתתי לכם ולכן תחלה ולביתך ואח"ך אתה
 והלוי והגר אשר בקרבך :

ה א"נ ושמחת בכל הטוב כי הנה בית
 המקדש נקרא טוב דכתיב הנה הנה הטוב
 הזה והלכנון עור כתבו רז"ל על פסוק ויאמר
 משה לחובב וכו' והיה הטוב הקודם אשר יטוב
 ה' עמנו והטובו לך כי דשנה של יריחו היתה
 חמש מאות אמה על חמש מאות אמה והקנו
 ביניהם כל מי שיבנה בית המקדש בארצו נותנים
 לו את עיר יריחו בין כך ובין כך נתנוהו
 לגרים בני יתרו דכתיב ובני קני חותן משה
 עלו מעיר התמרים זהו יריחו וזהו ושמחת
 בכל הטוב הטוב הן בית המקדש הן עיר
 יריחו תני והדר מפרש טוב ב"ה דכתיב אתה
 והלוי וטוב יריחו והגר אשר בארץך :

ו א"נ שמעתי מפי מ"ר ח"ר עבדאלה
 סומך ז"וקל שהיה אומר עפ' מ"ט
 רז"ל אין הברכה שרויה בתוך ביתו של אדם
 אלא בשביל אשתו שנא' ולאכרס הטיב בעבודה
 עור אמרו ז"ל עשר בשביל שתעשר וא"כ יאמר
 אדם מה לי ליתן לרקע לעניים בשביל שאהיה
 עשיר אני מרבה כבוד ביתי ומעשר לאשתי
 כדי שאהיה עשיר . אמנם זה דווקא בעוה"ז
 אבל לעו"הב אין מועלת זו הלקחה וזהו ש
 תירא כי יעשיר איש כי ירבה כבוד ביתו זו
 אשתו כי לא כמותו יקח הכל כי נפשו בחייו
 יכרך והנה אם אדם עושה שתיקה כבוד אשתו
 והלקחה אזי ינחם בעוה"ז ובעו"הב וזהו ושמחת
 בכל הטוב אשר נתן ה' אלהיך ולביתך
 ועור אתה והלוי והגר אשר בקרבך עכ"ס :

ז א"נ כל השרוי בלא אשה שרוי בלא טובה
 וזהו ושמחת בכל הטוב עי' ולביתך :

ח א"נ בכל גמט' ב"ן הטוב זו מילה דכתיב
 ותרא אותו כי טוב הוא ואמרו רז"ל
 שנולד מהול וזהו ושמחת שתעשה שמחה
 וסעוד' בכל הטוב כשיהיה לך בן וביום המילה :

ט ועתה הנה הבאתי וכו' רמזו למ"ט רז"ל
 אין ועתה אלא תשובה . ואותה
 בזוהר גער חית קנה לעתיד הק"בה חוקק
 רגל הקו"ף ויהיה הנה ראשון לזיון הנה הנס
 וזהו ועתה עי' התשובה לעתיד יהיה קנה
 הנה . והנה אם תקיר מקו"ף ה"א נשאר ל"ה
 גמט' הנס וזהו ראשון לזיון הנה הקו"ף נעשה
 ה"א ונשאר ל"ה גמט' הנס :

י וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך
 ויראו ממך . כי הנה הקב"ה אמר
 לאח"עה ואתה את בריתי תשמור ונתתי לך
 ולזרעך אחריו את ארץ מגורייך . וכן נמי יהושע
 במלחמת ל"ה מלכים א"ל הק"בה טוב מול את
 בני ישראל שנית נמלא עי' המילה עמי הארץ
 נופלים לפני בני ישראל והנה המילה היא מ"ל
 י'ה לרמזו עי' המילה נקרא שם ה' על ישראל
 וזהו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך
 ויראו ממך . וזהו ג"כ הסכת ושמע ישראל היום
 הזה נהיית לעם לה' אהיך . הזה נהיית לעם
 ר"ת גי' מילה כי עי' המילה מוכח כי מעשה
 ידי אדם עדיף כי לא נולד מהול וא"כ אין לעבוד
 עי'

ע"ז כי עע"ז אומרים הם קיני חפץ בע"ז למה
 אינו מבטלה ואנחנו אומרים להם מעשה ידי
 אדם עדיף ולינו בתורה אבד תאכדון את כל
 המקומות וזהו זהו נהיית לעם ר"ל ע"ז המילה
 שממנה מוכח מעשה ידי אדם עדיף ק"ו אין
 לעבוד ע"ז לא לעם לה' שהיך :

יא א"נ הסכת ושמע ישראל וגו' אי' בגמ'
 חגיגה ר' חיידי היה הולך ג' חדשים
 ויושב יום א' ועוסק בתורה וחוזר לביתו ג'
 חדשים והיו קורין אותו בר כי רב דחד יומא
 וקרי עליה ואותי יום יום ידרושון וזהו היום
 הזה יום א' שאהה עוסק בו בתורה קורה אני
 עליך נהיית לעם לה' שהיך :

יב יצו ה' אתך את הברכה באסמיק ויקימך
 ה' לו לעם קדוש וראו כל עמי
 הארץ ויראו ממך ואיתא ר"ל הגדול אומר לו
 תפילין שבראש הנה איתא בגמ' ערוכין ד"סד
 מאן רעסיק עסקא ורווח או מלא מליאה וכיולא
 לריך ליקח ס"ת או תפילין כרי שיתקיימו ופרש"י
 ז"ל כי הוה כהו אינשי ושלטא בהו עינא בישא
 וכו' ע"ש וזהו י"ו ה' אתך את הברכה באסמיק
 ויקימך ה' לו לעם ויברך את מעשה ידך ואם
 הרווקת תגשה מהם תפילין או ס"ת וזהו כי
 תשמור לעשות את מצות ה"א זה ס"ת או וראו
 כל עמי הארץ וגו' ור"ל הגדול או זה תפילין
 וע"ז ויראו ממך המקטרגים ולא יחול כד ע"הר
 ס"ו ויתקיים העושר :

יג אבנים שלמות תכנה את מזבח ה"א
 רמז לחתן כי הנה ר"ת אבנים
 שלמות תכנה אשת שישא אשה וע"ז את מזבח
 ה' שהיך לרמזו מ"ש בגמ' גטין כל המגרש אשתו
 ראשונה אפי' מזבח מוריד עליו דמעוה דכתיב
 וזאת שניה כסות דמעוה את מזבח ה' ואמרתם
 על מה על כי ה' העיר בוכך ובין אשת נעורידך
 אשר אתה בגדתה בה והיא חברתך ואשת נעורידך
 וא"כ מי שהוא נושא אשה גם המזבח שמח היפך
 מי שמגרש והוא את מזבח ה"א ועוד שק ת"ו
 לרמזו מש"ל כל הנושא כלא קיים התו' מש"ק
 ועד ת"ו עוד אי' בגמ' חגיגה מי שיש לו אוכלים
 מרובים ונכסים מועטין מביא שלמים מרובים
 ועולה מועטין נכסים מרובין ואוכלין מועטין
 מביא עולות מרובים ושלמים מועטים וזה

וזה מועט ע"ז נאמר שתי כסף ומעה כסף
 ז"ו מרובים ע"ז נאמר איש כמתנת ידו ככרכת
 ה"א אשר נתן לך ע"כ והנה התו' משמחת
 ומגדת לאדם הנושא אשה שיחא לו נכסים
 מרובים ואוכלים מרובים וזוכה עולות ושלמים
 מרובים וזהו והעלות עולות לה' אלהיך וזכחת
 שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך :

יד א"נ אבנים שלמות תכנה את מזבח ה"א
 הנה אבנים שלמות תכנה ר"ת אשת
 רמז לחתן הנושא אשה ואי' בגמ' כל המגרש
 אשתו ראשונה אפי' מזבח מוריד עליו דמעוה
 ואי' בזוהר פ' משפטים כי האשה שייכא למזבח
 וא"כ זה הנושא אשה ואינו מגרשה בונה את
 המזבח וזהו אבנים שלמות תכנה ר"ת אשת
 ר"ל ע"ז האשה שתקח אז את מזבח ה"א כאלו
 בנית המזבח וע"ז תוליד בנים ובנות וזהו
 והעלות עליו עולות ר"ל עוללים ויונקים בנים
 ובנות לה' שהיך :

טו באר היטב כתב רש"י ז"ל כשכעיס לשון
 וכ"כ בפ' דברים ע"פ הואיל משה
 באר את התורה בע"ז לשון וכתב הרש"י היטב
 כלירופו מתגלגל ע"ז כזה ה' היטב היטב עכ"ד
 והרב תמים רעים ז"ל סי' עו נש"א ע"ז וכתב כוונת
 רש"י וכוונת הרא"ש כוונת רש"י מלת היטב' ארבע
 אותיות אות ה' ר"פ הרי כ' אות יוד ג"פ ל'
 הרי נו"ן ט ב"פ יח כ פ"א הרי ע' וכוונת
 הרא"ש מספר הקדמי והוא תשוב ה"א ויוד
 הרי ט"ו ותחזור ותשוב ה' הקודם הרי כ' וט'
 הרי כ"ט ותחזור ותשוב ה' ט"ו הרי מ"ד וב'
 הרי מ"ו ותחזור ותשוב ה"ט כ"ד ומ"ז הרי ע'
 עכ"ד והרב שם כתב הרבה פי' בו ע"כ ונ"ל
 לחלוק את מלת היטב לשתי מלות ה' ט"ב והנה
 תכה ה"פ יוד עולה כ'ון וט' פעמים ב' יח הרי
 ס"ח ושתי מלות ה' טב הרי ע' א"כ ה"פ ט'
 עולה מ"ה ויוד פעמים ב' עולה כ' הרי ס"ה וד'
 אותיות ותיבה הרי ע' א"כ היטב גמט' עולה
 כ"ו ונקודות תחת ה' ל"רי ותחת הט' ל"רי הרי
 מ' וב' הרי ס'ו וארבע אותיות הרי ע' :

טז י"ש לחקור למה גבי ברכות וקלות כתוב
 בתורה בתחלה הברכות והיה אם שמוע
 תשמע וגו' ואח"ך כתיב הקלות והיה אם לא
 תשמע ולמה גבי ארור לא כתיב ברוך כלל
 כיון

כיון שפירשו ז"ל שהיו אומרים תחלה ברוך ואח"ך ארור וז"ע ועיין להרא"ב בע"מ ע"ש :

יז והשיגוך כתב הרב מנחת שי ז"ל גבי ברכות כתיב חסר וגבי

קללות כתיב מלא כי הברכות לא נתמלאו והקללות נתמלאו ובפסיקתא דר' טוביה מה שנכתב בקללות מלא לפי דכתיב עמו אנכי בלתי ועי' תהי הלאה מליאה כי ה' בתוכם בקרבם ולא יאבדו בגלות עכ"ר :

ולי נראה בסגנון אחר כי ישראל מה שיטבו בארעא לבטח שנים מועטים כמ"ש למעט ירשו עם קדשך אבל מה שיטבו בגלות הם ימים רבים כידוע לכן גבי ברכות כתיב חסר וגבי קללות כתיב מלא כי ימים רבים יטבו בגלות ואין יום שלא קללתו מרובה מסבירו ולעתיד בעזרת האל יהיו הברכות מלאים והקללות חסרים וזהו רמז אמלאתי הסרבה במהרה כימינו אמן :

יח ייש לרקדק למה גבי ברכות הקדים פרי בטנך ופרי אדמתך ואח"ך ברוך טנאך ומשאתך ובקללה הקדים טנאך ומשאתך ואח"ך פרי בטנך ופרי אדמתך וראיתי להרב רבינו בכ"י ז"ל שדקדק דקדוק זה ותיקן אין בעל הרחמים נוגע בנפשות תחלה לכן גבי קללות הקדים טנאך ומשאתך ואח"כ פרי בטנך ופרי אדמתך וכן ראיתי להרב ש"ך על התורה שהקשה קשייה זו ותיקן ע"ש :

פרישת נצבים

סמיכות למען תשכילו את כל אשר תעשון

אתם נצבים היום כי הנה מלת כל הוא יסוד רמז למילה ומלת אשר הוא גי' ת"קא כי הא"י יש בו רמ"ח איברים ואשה רכ"ב הו"ל ת"ק ומילה היא א' מת"ק איברים וזהו למען תשכילו את כל אשר תעשון ע"י המילה מעשה ירי אדם עדיף כבודו ואין לעבוד ע"ז וזהו אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ולא לעבוד ע"ז :

והמפרשים כתבו מלת את'ם אותיות אמת כי ע"י אמת אין יכול לעבוד על המזות כמעשה אותן איש שכא אלל חכם וא"ל תן לי

רפואה שלא אחטא וא"ל החכם הזהר שלא תשקר ועי' ניזול מכל עונות וזהו למען תשכילו את כל אשר תעשון ע"י אתם נצבים אותיות אמת שתדברו אמת עי' כל מעשיכם בשכל וכדעת ולא תעשו עון כלל :

ב א"נ עמ"ש הרב ההנה ז"ל שויתי ה' לנגדי תמיד כי לריך האדם לחשוב תמיד כשו יושב לפני הש"ת וזהו שויתי ה' לנגדי תמיד ואפי' יושב לבדו ועי' כי מימיני כל אמוט וזהו למען תשכילו את כל אשר תעשון דהיינו כל מה שאתם עושים אפי' ביחודי תחשבו כאלו יושבים לפני הק"ב וזהו אתם נצבים היום כלכם לפני ה' א"ל בכל עת ובכל זמן :

ג א"נ או' כגמ' יגעתי ולא מלאתי א תאמן בד"ת כי ע"ז השתדלות ועסק התורה וטורח בדברי תורה אזי יהיה חכם בתורה דכתי' אף חכמתי עמדה לי חכמה שלמדתי באף עמדה לי וזהו למען תשכילו שתהיו חכמים ע"י אתם נצבים שתשקדו על לימוד התורה ועי' תשכילו בתורה :

ד א"נ איתא בגמרא חרב אל הכדים ונושו חרב על סוכאיסם של ישראל שעוסקים בד בכר בהלכה ולא עוד אלא שמטפסין דכתיב ונאלו וזהו למען תשכילו את אשר תעשון תתחכמו ולא תהיו טפשים ע"י אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ותעסקו בתורה ולא בד בכר ובכאמור :

ה א"נ איתא בגמרא שאל בן רמא את ר' ישמעאל כגון אני שלמדתי כל התורה כולה מהו שאלמוד חכמת יוגית א"ל לא וראה איוה שעה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד כי כתיב והגית בו יומם ולילה וזהו תשכילו את כל אשר דהיינו שלמדתם כל התורה כלה כגון בן רמא אפילו הכי אתם נצבים כלכם לפני ה' אלהיכם ולא ללמוד חכמת יוגית דכתיב והגית בו יומם ולילה :

ו א"נ למען תשכילו את אשר תעשון אתם נצבים היום כלכם וכו' כתב הטור משם הר' יונה ז"ל על פסוק בכל דרכיך דעהו הוא יישר אורחותיך שצריך האדם בכל כ"ד שעות היום והלילה נחשב כעוסק בתורה דהיינו אם אוכל יאמר אם לא הייתי אוכל אינו

איני יכול לעסוק בתורה וכן אם בא לישן
 ואמר אם לא אישן לא הייתי יכול לעסוק
 בתורה וכן אם עוסק באומנות ואמר אם לא
 לעסוק במשא ומתן לא אוכל לעסוק בתורה
 וכן על זה הדרך ככל אשר הוא עושה עכ"ד
 וזהו למען תשכילו כל אשר תעשון ר"ל כל
 שעושה אומר אני עושה כדי לעסוק בתורה
 על ידי זה נחשב לבס כאלו אתם נלבים היום
 כלכם לפני ה' אלהיכם :

ז אתם נלבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם
 שמעתי משם הר' מ"ר ק"ר עבדשלה
 סומך זוקל שהיה מפרש עפ"י מ"ש בגמרא
 וקדשתו לכל דבר שבקדושה לברך ראשון ואם
 רצה לחלוק כבוד לגדול ממנו הרשות בידו
 ורוקא בבית אבל בבית הכנסת לא ראשו
 לאנצווי וזהו אתם נלבים כלכם לפני ה'
 אלהיכם ראשיכם שבטיכם וכו' בבית הכנסת
 אזי כל ר"ת כהן לוי איש ישראל ולא יחלוק כבוד
 לגדול שלא יבוא לעשות מחלוקת עכ"ש :

ח כי קרוב אליך הדבר לאמר בפיק ובלבדך
 לעשותו כי הנה ע"י המילה ניטול
 מחרבו של הק"ה שהיא י"ו פיוות וע"י התו'
 גם כן ניטול כמ"ש בתוקונים כי בתורה כתיב
 עץ חיים הוא למחזיקים בה היא גמט' י"ו
 וכן ע"ד המילה שנכתרו י"ג בריות ומילה
 ופריעה ומנינה הרי י"ו וזהו כי קרוב כמ"ק
 א"ע המילה י"ב חרב כמ"ק י"ב אליך להנלל
 ממנו א' הדבר רמו למילה כמ"ש במדרש רבה
 וזה הדבר אשר מל יהושע ועוד ע"י התורה
 וזהו בפיק ובלבדך לעשותו וע"י תנלל ממנו :

ט והתברך כלכם לאמר שלום יהיה לי
 כי בשירות לבי שך בניכם
 אשר יקומו מאחריכם ראיתי להרב פקודת
 המלך על הרמ"בס ז' שכתב על פסוק שחת לו
 לא בניו מומם כי בגמ' ברבות אחרו מפני מה
 יש לדיק וטוב לו רשע ורע לו רשע וטוב לו
 רשע ורע לו רשע וטוב לו רשע ורע לו רשע
 לדיק ורע לו רשע וטוב לו רשע ורע לו רשע
 בן לדיק רשע ורע לו רשע וטוב לו רשע
 האדם ברעתו הגם שאהיה לדיק הנה הכל תלוי
 באב אם אביו לדיק יהיה לדיק בן לדיק וטוב לו
 ואם אביו רשע הגם שיהיה לדיק יהיה לדיק ורע

לו וא"כ ילך בשירות לכו אמנם אם יהיה הוא
 לדיק אזי בניו אף שיהיו רשעים יהיו רשע וטוב
 לו אבל אם יהיה רשע אזי אפי' אם יהיו בניו
 לדיקים יהיו לדיק ורע לו ואם יהיו רשעים ג"כ
 יהיו רשע ורע לו וזהו שחת לו לא ר"ל אם
 שחת מעשיו ונעשה רשע ברעתו אינו תלוי בו
 אלא באביו שאב אביו לדיק גם אם הוא יהיה
 רשע יהיה רשע וטוב לו אמנם בניו מומם שאם
 יהיה רשע יזיק לבניו כג"ל עכ"ד וזהו והתברך
 כלבבו לאמר שלום יהיה לי גם כי בשירות לבי
 שך כי אין הדבר תלוי לא באביו ובאמור ל'א
 בניכם אשר יקומו מאחריכם שהתם מזיקים
 לבניכם אם תהיו רשעים וזהו ובחרת בחיים
 למען תחיה אתה וורעך ובאמור וזהו מתהלך
 בתומו לדיק אשרי בניו אחריו ור"ק :

פרשת וילך

חזקו ואמרו ש תיראו כי ה"א עמך לא ירפך
 ולא יעוזך י"ל למה הפסוק פתח בל'
 רבים וקיים כלשון יחיד וראיתי להר' ח"דא ז'
 בס' חומת אגף כסדר היום שהביא משם הרב
 קרוב מנחה להרב מהר"י חאג"ו ז' סי' שמו
 דשאלוהו דקדוק פסוק זה דפתח בל' וקיים
 בל' והשיב דמשמע בילקוט בפסוק פנה אל
 תפלת הערער ולא בזה את תפלתם התפלה
 נשתתירה מהם שהם מתפללים בר"ה ויו"ה ז'
 תבזה אותם מהם ויש המלאה שתשמע ליחיד כל
 זמן כגון ביום ר"ה ויו"ה מתפללים קבל לזותין
 ובעותין בעידן עקתין ובעת שיטטרך היחיד
 לדבר א' הק"ה פונה ליו מכח התפל' שנשתתירה
 ממה שהתפללו הסבור באותם הימים כיון דרבים
 הם והם בקשו על תפלת היחיד שתקבל בכל
 זמן וזהו חזקו ואמרו ברכים כי אח"ך לא ירפך
 ולא יעוזך אפילו ליחיד וזהו פדה בשלום נפשי
 מקרב לי אפי' שאני יחיד כי ברכים היו עמרי
 כי רבים בקשו עלי מקודם שישמע תפלת יחיד
 עכ"ד וכתב עליו הרב ח"דא ז' פסק שלנו הוא
 אסמכתא אף ההמלאה מחודשת עכ"ד וזהו
 אללי דרשו ה' בהמלאו נקט לשון רבים ואח"ך
 יעזוב רשע דרכו וישוב אל ה' וירחמהו לשון יחיד
 וע"פ האמור כיחא והוא מבואר וזהו ג"כ או'
 ארפא

דבר משה ש כל ישראל שא"ל דברים ל' רבים לא
כן הקב"ה אמר דבר א' לדור ודור :

ד ובניהם אשר לא ידעו ושמעו ולמדו
ליראה את ה'א"ה הכוונה עמ"ש

השיכנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך
והחזירנו בתשובה שלימה לפניך ודקדקו המפר'
ז"ל הו"ל החזירנו בתשובה תחלה ואח"ך השיכנו
לתורתך וכו'. אלא הענין כי מי שהוא הולך
בדרכי העוה"ז ואינו הולך בדרכי התורה אפי'
אם יחזור בתשובה אינו יודע איזו חסור ואיזו
מותר כמו ד"ע שמלא מת מלוה והולכו
למקום אחר וקברו וכשכח אלל חכמים א"ל לא

טוב עשית כי מת מלוה קנה מקומו ונתחייבת
על כל פסיעה ופסיעה מיתה וכוזה פירשו
כוונת הכתוב יש דרך ישר לפני איש ואחרייתה
דרכי מות שהוא ברעתו טוב עשה ונתחייב
מיתה וזהו השיכנו אבינו לתורתך לידע איזה
מותר ואיזה חסור וקרבתנו לעבודתך לידע סדר
עבודת ה' ואח"ך והחזירנו בתשובה וכו' והו'
ישמעו את דברי התורה ולמדו אותה כדי לירא
את ה'א"ה שירע החסור והמותר והטוב והישר :

ה ורמדה את בני ישראל שימה בפיהם
אוי' בפסיקתה ע"פ וישליכם אל

ארץ אחרת למ'ד גדולה משונה מכל למ'ד
שבמקרא לומר אורך הגלות עליהם עכ"ד גס
כתב רש"י ז"ל כי לא תשכח מפי זרעו כאן הכתיב
לישראל שלא תשכח התורה מפיהם וזהו ולמד'ה
ולמ'ד ה'גדולה לרמוז לאורך הגלות המר ועכ"ז
שימה בפיהם התורה כי לא תשכח מפי זרעו
לעולם :

פרשת האזינו

לו חכמו ויכולו זאת יבינו לאחריהם או' כגמ'
לדיק ורשע לא קאמר אבל חכם או טפש
קאמר והרמ"בס ז"ל כ" חכם או טפש לא קאמר
וכתב הרב כסף משנה ז"ל דהא דקאמר כגמ'
חכם או טפש היינו שיהיה חכם במלי דעלמה
אבל אינו בתורה ע"כ וכוזה פו' הרב חיים וחסד
ז"ל כוונת הכתוב כי ה' יתן חכמה מפיו דעת
ותבונה ודקדק הרב דהו"ל כי ה' יתן חכמה
ודעת ותבונה מהו מפיו שא עפי' דברו הרב

כסף

ארתא משוכתם בימת שחורים בתשובה אלהים
נרבה שמחפלים קבל ללותין בעידן עקתין ועיז
שב אפי ממנו אפי' בשאר השנה ליחיד והוא
נפני בקשת הרבים בעשית וכוזה ז"ל פסוק
והיה עקב תשמעון את המשפטים השא לשון
רבים וסוים ושמר ה"א לך לשון יחיד ולפי
האמור ניחא מכח רבים המתפללים בעשית קבל
ללותין וגו' אז אפי' יחיד הענה בשאר ימות
השנה ולכן כ' ושמר ה"א לך לשון יחיד וכפסוק
פנה אל תפלת הערער רמו למש"ל תפלת רבים
אינה נמאסת וכן תפלת העניו והו' ר"ת
ע"ר עניו רבים :

ב הקהל

את העם האנשים והנשים והטף
וגרך אשר בשעריך למען ושמעו
ולמען ולמדו ויראו את ה' אלהיכם ושמרו
לעשות את כל דברי התורה הזאת איתא
בגמרא דרש ר' אלעזר בן עזריא האנשים
באים ללמוד נשים באים לשמוע טף למה
באים כדי ליתן שכר למביאיהם והנה יש לדקדק
כיון דכתיב האנשים תחלה ואח"כ הנשים הו"ל
למען ולמדו דקאי על האנשים ואח"ך למען
ישמעו דקאי על הנשים ולמה כתב למען
ישמעו דקאי על הנשים תחלה אמנס איתא
במדרש רבה פרשת יתרו על פסוק כה תאמר
לבית יעקב אלו הנשים ותגר לבני ישראל אלו
האנשים ולמה נקט הנשים תחלה לפי שזה
הק"ב לאדם ולא לזה לחוה תחלה לכן עברה
והאכילתו דכתיב ותקח מפריו ותאכל ותתן
גם לאישה עמה ויאכל לכן כמתן תורה זה
לנשים תחלה כדי שירוו לאנשים שיקבלו
התורה והו' למען ושמעו הנשים תחלה ואח"ך
למען ולמדו האנשים :

ג כי אתה תבוא אל העם הזה כתב רש"י ז"ל
ארי את תיעול עם עמא דדין משה
א"ל ליהושע זקנים שכדור יהיו עמך הכל לפי
דעתם ועלתם אבל הק"ב אמר ליהושע כי
אתה תביא את בני ישראל על כרחם הכל תלוי
כך עול מקל והך על דקדקם דבר א' לדור ולא
כ' דברים לדור עכ"ד וזה אללי כוונת הכתוב
אחת דבר אלהים שאמר הק"ב דבר א' לדור
שתיים זו שמעתי מ"ש מר"ע ליהושע אמנס כי
עז לשהים דבר א' לדור וזהו שה הדברים אשר

מא

כסף משנה יען כי ה' יתן חכמה יגזור חכם
 ואפשר יהיה חכם בחכמת עוה"ז אבל מפיו של
 אדם דעת וכוונה בתורה עכ"ד : ועפ"ז פירשתי
 כוונת הכתוב לפעולת אדם בדבר שפתיך שתגזור
 שיהיה חכם אבל אפשר אינו בחכמת התורה
 אבל אינו האדם שמתני אחרות פריץ לילך בחכמת
 התורה : וזהו לו חכמו ישכילו זאת וזאת התורה
 שישתדלו שיהיו חכמים בתורה אז יבינו לאחריתם
 שיש להם שכר לעו"הב משא"ך חכמת עוה"ז אין
 בה שכר לעו"הב :

ב א"נ לו חכמו : אי' בגמ' של בן דמא בן
 אחותו של רבי ישמעאל לרבי ישמעאל
 בגון אנה שקריתי ושניתי כל התורה מהו שאמר
 חכמת יונת א"ל לא וראה איזה שעה שאינה לא
 מן היום ולא מן הלילה ולמור בה דכתיב והגית
 בו יומם ולילה : וזהו לו חכמו חכמת התורה
 ולמדו כל התורה אפ"ה ישכילו זאת בתורה ולא
 בחכמת יונת יבינו לאחריתם ר"ל ילמדו בתורה
 עד אחריה ימיהם :

ג א"נ לו חכמו : הנה כבר פירשתי כוונת
 הכתוב לו ישמעאל יהיה לפניך ע"פ
 מ"ש המפר' ז"ל דאיו' בזהר דאם הרשע עושה
 מצוה הולכת לסט"א ככתוב ולרשע אמר שהים
 מה נך לספר קפי ובמקום אחר אומר דאם
 הרשע עושה מצוה כחכמה מתעלה בה וחירונו
 הרכה תירוטין והרב ח"ד"א ז"ל בס' יעיר הזן תירץ
 דאם הרשע עושה מצוה כמנהג בעלמא אזי
 הולכת לסט"א חמנס אס הרשע עושה המצוה
 לש"ס ולשם קדושתו אזי יתעלה בה ולכן תיקון
 בספרו לומר קודם כל דבר לשם יחוד קב"ה
 ע"ז אין הולכת לסט"א וא"כ כל מצוה ומצוה
 שאדם עושה בתחלה יתודה ואס"ך יאמר לשם
 יחוד וע"ז אין המצוה הולכת לסט"א וזקו ל'ו
 ר"ת לשם יחוד ודו' ישמע אל מה שעושה
 המצוה אזי יחיה לפניך ואינה הולכת לסט"א :
 וזקו ל'ו חכמו ר"ת לשם יחוד ודו' ישכילו
 זאת שיעסקו בתורה ומצוה יבינו לאחריתם שאינה
 הולכת לסט"א שא אדרבא יתעלו בה ויזכו
 לשכר עו"הב :

א"נ לו חכמו : יוב עפ"י מ"ש אני הרל
 על פסוק כי תשב ללחוס את מושל
 בין תבין את אשר לפניך : הכוונה כי הנה יש ב'

הכנות ה' לעושה לרקות כדכתי' לו חכמו ישכילו
 זאת יבינו לאחריתם וה' לעושה רשעות כדכתיב
 ועוד מעט ואנן רשע והתכוונת על מקומו
 ואינו : וזהו כי תשב ללחוס את מושל בין
 תבין ב' הכנות ה' לטובה וה' לרעה את אשר
 לפניך ב' דרכים טוב ורע : וזהו מי חכם וי'ו
 חלה כבו' וידעם את שינו דרכים שו' ותני והדו
 מפרש כי ישרים דרכי ה' לדיקים ילכו בס' ופושעים
 יכשלו בס' וזהו לו חכמו ישכילו זאת יבינו
 לאחריתם הכונה תהיה בלדקות כדי שיהיה להם
 אחרית טוב משא"ך הרשע והתכוונת על מקומו
 ואינו כי אחרית רשעים כרתה :

ה א"נ עמ"ש ר"ת ז"ל בס' הישר כשער הט'
 ז"ל דע שכל הרואה להכיר אס שהיו
 רואה אותו יסקול נפשו ויראה אס נפשו נוטה
 לתאוות הרעות יותר מאשר נוטה לעבודת הבורא
 אז ידע כי הוא רשע ואין הש' מקבל מעשיו ואס
 הוא נוטה לעבודת הבורא יותר מעבודת דברים
 הרעים אזי ידע זכרונו לטוב לפני ה' ורואה מעשיו
 וכו' ע"שכ וזקו לו חכמו ר"ל אס רואה עלמנו
 שחושק בתו' יבינו לאחריתם שכזה ידע כי הבורא
 רואה במעשיו והוא לדיק ואחריתו טוב

ו א"נ לו חכמו : ידוע כי ע"י המילה ניזוליס
 מחרכו של הקב"ה שהוא יו' עיפיות
 כי המילה נכרתו עליה יג' בריחות ומילה
 ופריעה ומצוה הרי יו' להנלל ממנו וכן ע"י
 התורה ניזוליס כדכתי' עץ חיים היא למחזיקים
 בה ה'א' גמט' יו' כן כתבו רז"ל בתיקונים
 וזהו לו חכמו זו התורה ישכילו זאת זו המילה
 כדכתיב זאת בריתי וע"ז ינללו מחרכו של
 הקב"ה וזהו יבינו לאחריתם שינללו ממנו
 וזהו הטעם שאנחנו מברכים על התורה אשר
 בחר בנו בחר' אופיות חרב לרמזו ע"י התורה
 ניזוליס מחרב והחרב נעשה בחר ע"י התורה
 וזהו כונת הכתוב כי יעקב בחר לו יה' ושרא
 לסגולתו כי ע"י התורה החרב יהיה בחר
 והמילה נקראת סגולה דכתיב ושמת את
 בריתי זו המילה והיתם לי סגולה מכל העמנו
 ישראל לסגולתו המילה כי ע"י שניהם ינללו
 מן החרב : וזהו ותתפלל חנה ותאמר עלן
 לבי כה' רחב פי על אויבי הכונה ע"י התו'
 שישב שמואל כנה על התורה ועל העבודה

עלן לבי כה' ועי' רחב פי על אויבי שהתרכ
 נהפך לרחב :
ז א"נ לו חכמו וכו' . איתא בגמרא חרב
 אל הכרים ונאלו חרב על שוכאיהם
 של ישראל שעוסקים בד כדר בהלכה ולא עוד
 אלא שמתפשט שנתמר ונאלו וכתיב ונאלו
 שרי זועג וזהו לו חכמו ושכילו זאת זו התו'
 לשון רבים חכמו ושכילו ועי' ויבנו לאחרייתם
 שלא יהיו מטפשים :
ח א"נ לו חכמו . עמ"ס בגמרא זקני ע"ה
 כל זמן שמזקינים דעתם מטפסת
 עליהם . אבל זקני ת"ח כל זמן שמזקינים
 דעתם מיושבת עליהם . וזהו לו חכמו ושכילו
 זאת התו' עי' ויבנו לאחרייתם ששזקיניו דעתם
 מיושבת ודו"ק :

ה' מסיני בא . אף חובב עמוס כל קדושו
 בידך . אפשר לרמוז הענין ע"פ מ"ש הרב
 אמר יוסף אות ע עני המהפך בחררה ובא אחר
 ולקחה ממנו נקרא רשע כתב משם הרבז'
 חדשות סי' קנט ותו"ד דאס' א' יש לו למכור
 מקח א' וראובן היה מהפך ורולא ליתק ממנו
 מקלתו ולא כולו ובא שמעון ולקחו כולו לא הוי
 עני המהפך ובא אחר ולקחו וכו' עי' וכתב
 עליו הרב אמר יוסף עפ"ז יש לתרן תירון נכון
 לחקירת המפר' זל ח"ך לקחו ישראל התורה והלא
 המלאכים היו מהפכים בחררה וכו' אמנם ע"פ
 האמור זען כי התורה יש בה פשט וסוד והמלא'
 לא שייך אללס הפשט שא הסוד אבל ישר קבלו
 הסוד והפשט וזהו מ"ש השי"ת למשה החזר להם
 תשובה א"ל כלום למרים ירתם לפרעה
 השתעברתם וכו' הכוונה כיון שאין שייך הפשט
 אללס וישראל שייכי בכל ישראל קדמי ואין בה
 משום עני המהפך וכו' עכ"ד . וזהו ס' מסיני
 בא . מימינו אש רת למו שנתן התורה לישראל
 והטעם כ"ל קדושו בידך כ"ל דייקא כ"ל הפשט
 והסוד בידם לא כן המלא' אין להם פשט :

ב וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה
 ידיו רב לו . אפשר לרמוז הפסוק
 ע"ז ז' ת"ז המפר' זל ע"פ על מה אברה

כעת

לג' חכמו וכו'
 ה' מסיני בא
 ב' וזאת ליהודה
 ע"ז ז' ת"ז המפר'
 זל ע"פ על מה אברה

בעת עסק התורה אנוני מנכא ואללי
מללא ורו"ק :

ג ורדן אמר דן גור אריה . אי' כזוהר פר'
ויקי ד' רמ"ד ע"כ בשעתא דמטו
כרכאן לירא דמשה לברכא לכלהו שבטין חמא
לדן דהוה קטיר כחוייא אהדר קטר ליה באריה
הה"ד דן גור אריה מ"ט בנין דיהודה שירותא
הדגלין כתיב ביה גור אריה יהודה וסופא דדגלין
דן גור אריה למתוי שירותא וסופא קטיר כחד
אתר עכ"ד . וזהו מה אמך לבייה בין אריות בין
יהודה שהוא ראש הדגלים ובין דן שהוא סוף
הדגלים . והנה ב"פ אר"ה עולה תב"ל וזהו כל
יושבי תב"ל ושוכני ארץ לו ישראל היושבים
במחנה בין אר"ות כגשוף נס הרים תראו וכתקוע
שופר תשמעו :

ד ורגד אמר כהוך מרחיב גר . יש לרמוז
מ"ש הרב לחמי תורה ז' על מ"ש
ר"ל אם תעזבני יום יומים אעזבך לפי שחייב
אדם לקיים שלש סעודות לשבת . ולמדו ר"ל
מפסוק דכתיב אכלוהו היום כי שבת היום לה'
היום לא תמלאוהו בשדה תלתא היום כל יום
רמוז לסעודה אחת . ואיתא באדרה זוטא לא
בטיילא תלת סעודתי דשבתא ולא אלטריכנא
לתעניתא בשבת' ואפילו ביומי אחרוני לא אלטרי'
וכו' ע"ש דע"י שלשה סעודות נותנים שפע
לימי הקול כי ימי הקול הם ששת ימים כל
סעודה נותנת שפע לב' ימים סעודה ליל
שבת נותנת שפע ליום א' וב' . וסעודת יום
שבת בבקר נותנת שפע ליום ג' וד' . וסעודה
שלישית לה"ו . וזה אם יום תעובה סעודה
א' לא תאכל יומים תעזבך כ' ימים מן השבוע
תעזבך עכ"ד . ואיתא בפוסקים הביא אותם
הרב בית מנוחה ז' דכבוד יום עדיף מכבוד
ליל שבת וע"ש דנ"ח אות' שהביא משם רש"ל
דהיה אוכל דגיש רוקא בבקר . וכן כתב רף ר"ג
ע"כ וז' ויקר לכבוד יום השבת בסעודתו
במאכלים טובים ומתוקים יותר מסעודת ליל
שבת דכבוד יום עדיף מכבוד ליל שבת עכ"ד :
והנה עפ"י האמור סעודת שבת היא נותנת
שפע ליום ג' וד' כשכובע וזהו ברוך
מרחיב גר סעודת שבת בבקר דכבוד יום
עדיף מכבוד לילה שהיא רומזת ליום שלישי

דרכיו וכאמור :

וזהו רמוז לב' סעודות לסעוד' א' א"כ לסעודה
ב' ג'ד לסעודה ג' ה'ו וזהו אכ"ג ה'ו
אותיות התורה ימז לשבת והוא אכ"ג ה'ו
וזהו ואותי יום יום ידרושון ידוע השבת לקרא
אות דכתיב כי אות היא וכו' וזהו ואותי ז'
אות שבת יום יום ידרושון החכמים שליך ג'
סעודות לשבת כל יום סעודה :

ועפ"י הרב מהר"ר ר"ח טוב כ"י פירש כונת
הכתוב ושמרת את החקקה הזאת למועדה
מימים ימימה . כי הנה השבת נקראת זאת
דכתיב אשרי אנוש יעשה זאת וכו' אומר שבת
וכו' . וזהו ושמרת את החקקה הזאת זהו כל
סעודה וסעודה למועדה כל א' בזמנה כמו
שרשו מימים ימימה עכ"ד וס' :

ה וראשר אמר ברוך מבנים אשר יהי רצון
אחיו ועובל כשמן רגלו ברוך
ונחשת מנעלך . כתב הרב בע"ה ז' השבטים
כשמכרו את יוסף נשבעו ביניהם שלא לנלות
את הרבר וסרה בת אשר גילתה את הרבר ואמרו
שתא דינוקא או דאבנה או דאמיה וכדאמי היא
שמעה מאביה לכן נדוהו לאשר ובא מנ"ע
והתיר לבריו וידוע שהמנודה אסור בת"מ לכן
אמר ברוך מבנים אשר יהי רצון אחיו שלא ישנאוהו
עוד המנודה אסור בסיכה ועובל כשמן רגלו .
המנודה אסור בנעילת סנדל ברוך ונחש' מנעלך
עכ"ד . וראותי להר' פני דוד ז' בסדר היום
שהביא משם פסיקתא ורכינס גדולים שאשר ראה
את ראובן ששכב את בלהה פילגש אביו והלך
והגיד לאחיו ולא האמינו בו עד שהורה ראובן
ושנאוהו וכו' ע"ש . והרב בע"ה ז' ודאי שראה
איוה מדרש שכתב על אשר שהלך וסיפר על
מכירת יוסף ועבר על השבועה ורו"ק :

ו ברוך מבנים אשר מ"ס יתירה וכן יעקב
אע"ה אמר מאשר שמנה לחמו מ"ס
יתירה . רמוז למש"ל אשר בן יעקב יושב על
פתח גיהנם וכל מי שקרא משנה מזיל אותו וזהו
שמנה אותיות משנה לכן כתיב מ"ס יתירה
לרמוז למשנה :

ז ומלא ברכת ה' . רמוז למ"ס האחרונים
שאין מברכים על ד' מינים שא על
הלולב . וכן ליל פסח מברכין על המרור ולא על
החרוסת

החרוסת כי הוא עפל למרור וזהו ומ"לא ר"ת מ'רור ל'ולב א'ומה ברכת ה' ולא על שאר מינים ולא על חרוסת :

ח ברכ

ה' חילו ופועל ידיו תרצה אפסר לרמו הענין ע"פ מ"ש הרב סידורו של שכת רכז ע"א ותורף דכריו הוא בשאדם עושה מלוא ממונות התו' או עוסק בתורה הוא קושר כתרים לקונו והוא ע"ד משל למלך שהיה רגונו לחקן כתר מלכות כפלא יקר הערך מהד מאד לתת אותו על ראשו ועלה בדעתו להיות בכתר זה נקבע בו כל אבנים טובות ומרגליות יקרי הערך הנמלאים בכל מדינה ובכל מקומות ממשתלו כדי שיהיה הדר כבוד מלכותו יקר מאד בכל איי היס הרחוקים וא' מעברו המלך האוהב את המלך אהבה רבה ועלומה אמר בלבו הנה אפשר שיקבץ המלך את אבני יקר הנמלאים במדינות לו על פני תבל ארצה אך נפשי חשקה לשים נפשי בכפי וללכת בתוך עמקי מים ולללו במים אדירים ואעלה משם מרגניתא טובא יקרת הערך מאד והמלך ראה גדול עשיותו אשר עשה ומסר נפשו למיתה ולירד בעומקא דתהומא רבא והביא מרגניתא טובא אמר לעבדיו האיש הזה אף שהוא פחות שכפוקתים כיון שהוא דלה דלה לנו זאת האבן נס שיש לי בכית גנוי חשובים יותר מזו אני מניח את האבן הזאת למעלה לפי מחשבתו הטובה ואהבתו הנפלאה והנמשל הוא כי ידוע ע"י שאדם עושה מלות או עוסק בתורה נעשה כתרים לקונו וזהו ישראל אשר כד התפאר ל' פארך חבוש עליך וזהו משל' במס' חגיגה ד"ג ע"ב תנא סנדלפון שמו הנבוה מחכירו מהלך ת"ק שנה ועומד אחרי המרכבה וקושר כתרים לקונו וכתבו בתום' שם מתפלת ישראל הדריקים עושה עטרות לקונו ע"כ והנה ע"י המלות נעשה אבן זוהרת ומבהקת כמ"ש ר' האי גאון זל על מ"ש בגמ' בן זומא הליץ וכפגע הכוונה שכתל מאור המראות הנפלאות של הכלים דעתו לסבלם מעולם גדול אבותו ומרוב שבתם למעלה למעלה וכו' ועוד יש מעלה גדולה לאין מספר למי שיוזיא נלוזי הקדושה מעמקי הקליפות לחזור אותם למקומם מקום הקודש והוא לולל במים אדירים בעמקי

הקליפות לעלות אותם באהבה רבה והק"כה אוהב אותו ומניחו לאחור נלוזן דאיהו כמו אבן טובא ויקירא למעלה למעלה וכו' ע"שב וזהו כוונת רז"ל מאן דמוכה לחייבה לית קץ לאגרא דיניה כי כיון שאותו נלוזן הק"כה מניחו למעלה למעלה ומכסיק כמו אבן טובא וזהו אבן מאסו הבונים אותו נלוזן שהיה בתוך עמקי הקליפות וזה האדם טרח ויגע בכל כמו והוויא אותו לחון והיתה לראש פנה שהק"כה הניחו למעלה ומאת ה' היתה זאת שהניחו למעלה כי הוא נפלאה בעינינו שהאדם הזה לולל במים אדירים וטרח להוויאו וזהו כרך ה' חילו ופועל ידיו תרצה שעסק בתורה או בתפלה ומלות ונעשה כתרים לקונו ועוד שהעלה נלוז' הק וזהו מחן מתנים קמיו ומשכחו מ'ן ר"ת מעלה נלוזות יקומון מן עמקי הקליפות לעלות אותם למעלה למעלה וכאצור :

ט לבנימין

אמר יודר ה' ישכן לבטח עליו חוסף עליו כל היום ובין כתפיו שכן אפשר לרמו הכתוב ע"פ מ"ש הרב נגיד ומלוא בדרוש התשובה הביאו הרב מקדש מלך פ' פינחס ד"רך ע"ב וזל האדם יש בו ב' נשמות א' אור מקיף וא' אור פנימי וכשארם חוטא נשמתו הפנימית יורדת למטה בניהנס בעורו חי ואור מקיף נכנס בתוכו ולכן הרשע נקרא מת כי אין נשמתו בתוכו אבל הדריק מקיים נשמתו בתוכו ואור מקיף על ראשו ושואב לו חיים ממקומו שהוא אחוז בו הפך הרשע טנכרת משרשו עכ"ד וע"פ הדברים הלה ילפ כוונת הכתוב גבי נכל שמירף את עבדו דוד וכתוב וימת לבו כקרכו ואח"ך כתיב ויגוף ה' את נכל וימת וזהו לבנימן אמר רמז לדריק יודר ה' ישכן לבטח עליו אור מקיף וחוסף ששואב לו חיים כל יום ויום ובין כתפיו שכן שתיהם כהלכתן וזהו כוונת הכתוב א"ך לא פעלו עולה א"ך ר"ת אור פנימי ר"ל שיסאר ולא ילך ע"י לא פעלו עולה ברכיו הלכו :

י ולגד אמר הנה הרב מנחת יאודה בפ' ויחי הק' למא יעקב אע"ה לא הזכיר לבתלי אחר דן כסדר תולדותם והזכירו אחר ג' ואשר ולא תירץ ויש להק' ג"כ כאן על מרע"ה שבוך לגד ולדן ונפתלי ואשר ולא כסדר תולדותם

ואחר העיון נראה לומר כי יעקב אע"ה אהבתו
 בכלהם שפחת רחל יותר מזלפה שפחת לאה
 כמו שמצינו שאחר מיתת רחל הניח מטתו באלה
 בלהה ומפני זה ראובן בלבד יטועי אביו שאמר
 אחות אמי היתה לרה לאמי שפחת אחות אמי
 תהיה לרה לאמי ולכן יעקב אע"ה בירך לרן
 שהוא בן בלהה קודם גר בן זלפה ואח"ך בירך
 לגר בן ראשון לזלפה וביון שבירך לגר בן זלפה
 סיים לבני זלפה ובירך לאשר בן שני לזלפה ואח"ך
 חזר לנפתלי בן שני לבלהה ומ"רעה שהוא בן
 לוי מלאה חביבה ליה זלפה שפחת אמו ולכן
 בירך לגר בן זלפה קודם ואח"ך לרן שהוא בן
 ראשון לבלהה וסיים לנפתלי שהוא ג"כ בן בלהה
 וחזר ובירך לאשר ורו"ק :

יא ולנפתלי אמר נפתלי שבע רטון ומלא

ברכת ה' ים ודרוס ירשה
 נראה לי לרמוז מלת נפתלי רמוז לת"ח נפת
 לי ע"ד הנחמדים מזהב ומפז רב ומתקוים
 מרבש ונופת לופיס דברי תורה נקראים נופת
 והת"ח מסתפק במועט ושבע ברטון כמ"ש
 המפרשים ז"ל על פסוק ומשביע לכן חי רטון
 כי הנה העשיר שבע ממש אמנס העניי אינו
 שבע אלא מעט ואיך הכתוב אומר ומשביע
 לכל חי אמנס לעני הק"ה משביעו ברטון
 שיתן בלבו לרעות ולהסתפק במועט ושבע
 ברטון וזהו ומשביע לכל חי רטון עכ"ד וזהו
 נפתלי רמוז לת"ח שהוא שבע רטון כמו רבי
 חנינא בר דוסא שכל העולם נזון בשביל חנינא
 בני וחנינא בני די לו בקב חרוכין מע"ש לע"ש
 ועס כל זה הוא מלא ברכת ה' שאמר לבני
 אדם ומתקיים דברו כמה מעשיות בגמרא
 שפעס א' אשה א' היתה רולה ליתן שמן בכר
 ונתנה חומץ ובאתה אלל ר' חב"ד ואמר כשס
 שאמר לשמן וירליק בן יאמר לחומץ וירליק
 וכן היה ואשה א' שמה אייבו שהיתה קורות
 אינה מגעה לכותל ובאה אללו וא"ל אייבו
 למעו בשורייכי וכן היה ואח"ך אמר חכס א'
 בגמרא לדידי חזי לי והיתה יולאה הקורה אמה
 מכאן ואמה מכאן וזהו ומלא ברכת ה' ים
 ודרוס ירשה שכל העולם נזון בשבילו כאלו
 יורש הוא את העולם ונס ומפרנס :

יב ולזבולון אמר שמח זבולון בלאתך

ויששכר באהליך כתב בעל
 הטורים ז"ל שנים במסרה שמח זבולון בלאתך
 שמח בחור בילדותיך עכ"ד והנה יש עוד א'
 שמח מזרים בלאתם ונראה לי לרמוז הענין
 כי הנה ידוע כי זבולון ויששכר עשו שוקנות
 זעו זבולון עוסק בפרקמטייה ויששכר עוסק
 בתורה והנה כתוב שמחה אלל זבולון ולא אלל
 יששכר והטעם נראה לי לפי שבעולם הזה
 המחזיק זה זבולון הוא שמח יותר מיששכר
 ולעתיד כתבו חז"ל שהת"ח מלמד אותו תורה
 למחזיק וא"כ המחזיק הוא תרתי שמחה בעוה"ז
 ובעוה"ב אמנס הת"ח שמח בעוה"ב ולא
 בעוה"ז לכך התורה מנוה את האדם שיעסוק
 בתורה ובמלות בזה העולם כתב שמחה בזבולון
 דוקא וכן גבי בחור כתב שהמ"ע שמחה בו
 לפי שבחור הוא שמח בילדותו עד שנעשה זקן
 ואזי חוזר בתשובה שלימה ונמלא כל ימיו
 בשמחה לא בן אס כל ימיו בלער ולא שמח
 בכחרותו אזי לא כתוב בו בעוה"ז שמחה אלא
 דוקא בעוה"ב ולכך המסרה שמח זבולון שמח
 בחור לרמוז על פי האמור וכן שמח מזרים
 בלאתם כתב שמחה במזרים ולא בישראל לפי
 ששמחת מזרים היתה הרבה שכתלה שהיו
 שמחים ומשעבדים לישראל ככתוב פן ירבה
 וכו' ואח"ך הק"ה עשה כהם שפטים וכשילאו
 ישראל ממזרים שמחו מזרים שהולס מן המכות
 וא"כ מזרים שמחו בתחלה ובסוף לא כן ירש
 שלא שמחו אלא בסוף ובתחלה היו משועבדים
 תחתיהם לכן כתוב שמחה במזרים וא"כ
 המסרה שלהם שמח זבולון שמח בחור שמח
 מזרים ובאמור :

השמטה לפרשת ראה

חג הסכות תעשה לך ושמחת בחגך אתה
 וכך ובתך וכו' כתב רש"י ז"ל לוי גר יתוס
 ואלמנה ארבע שלי כנגד ארבע שלך כנגד וכו'
 עבדך ואמתך אס אתה משמח את שלי אע
 משמח את שלך עכ"ד וכתב הרב עיר מקלט
 מנוה תפ"ח כתב רש"י ז"ל ארבע שלי וכו' וניחא
 מה שמזכיר הכתוב מתנות העניים בתוך הדגלים
 לומר

לומר לך אם אתה משמח את העניים אני משמח את שלך ועפ"י הרמו רמו הכתוב הנה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש רמו לעניים שישמחו אותם ואז נקראים מקראי קודש מועדי ה' אשר תקראו אותם במועד לשמח את העניים ואז נקראים מועדי ה' עב"ד ועפ"י יש לרמוז כוונת המשנה ויחיות השבת שתיים שהם ארבע בפנים ושתיים שהם ארבע בחוץ כי הנה המועדות נקראים שבת ומועדות לריך לשמח ארבע של הק"כ והם לוי גר יתום ואלמנה כדי שישמח ארבע שלך והם כנך וכתך ועבדך ואמתך והו יחיות השבת רמו למועדות לריך לשמח ב' שהם ארבע בחוץ והם לוי גר יתום ואלמנה בחוץ שהם של הק"כ ושתיים שהם ארבע בפנים בכיתו והם כנך וכתך ועבדך ואמתך :

ראשי הפרשיות רמו למדת הענוה כי ראשית הכל לריך האדם להיות עניו והו בראשית נח לך לך שיהא עניו בהליכתו ובשבתו ובקימתו וע"י וירא ליו ה' ע"ד רוח ה' עלי יען שלח אתי לבשר ענוים חסידים לא נאמר לא ענוים וע"י יהיו חיי שרה חיים של שרה וכבוד לא בן הגוותן חיי אינס חיים תולדות יעקב ועשו ר"ל שיהיה זרעו בניו ולא בנות לא כן בעל גאווה יהיה לו בנות כדכתיב ויהי כי החל האדם לר"ב ובנות ילדו להם וילא ע"ד וילא לך שם בנוים כיכיד שיאל לו שם טוב בעולם וכתוב טוב שם משמן טוב וישלח מלאכים רמו למנות ודקות שהוא עושה שאין הולכים לסע"א משא"כ בעל גאווה ע"ד ולרשע אמר להים מה לך לספר חקי וישכ יעקב ע"ד וענוים ירשו ארץ והתענו על רוב שלום מקץ ר"ת ממון קול לוס כי כל א' נ' ק"לו ענ"ו ג' קל"ו ר"ל ע"י הענוה עושה קול לוס ממין ויגש ש"ו שיתגלה לו שיהו הנביא ז"ל ש"ו ג' שיה ע"הכ ויחי רמו שיאריך ימים לא כן בעל הגאווה חיי קרנים ב"מ : שמות ע"ד יהא אדם שמש דוחה וימין מקרבת : שמות ר"ת שמש מדחה וימין תקרב כדי ללכת בדרך טובים וארא א אברהם וכו' הכוונה לזכור כל יום ויום שהוא בן אברהם יאחק ויעקב שורש קדוש כדי שלא יחטא כי חוט המשולש לא ינתק ולא במהרה הוא חוטא : בא א פרעה רמו ל"אהר ע"ד משכהו לבית המד' :

כשלח רמו לשלח גונדא דיליה של יס"ר שע"י שהוא בא לבק"מ ונתמתק אזי גונדא דיליה נשלחים והולכים מעליו ואז יתרו משפטים ר"ל שיעסקו בתורה ובמשפטיה תרומה תורה מ' שניתנה למ' יום וגם מזכה לחייבה והו תלזה שמלזה לבני אדם לעשוק בתו ומלות וע"י תתנשא והו כי תשא את ראש יתום ויקהל קהלות כרכים והו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל לשון מלות כדאי ב"זהק פקודא ר"ל לקיים מלות התורה :

ויקרא רמו לקרבנות שמכפרים ובזמן ב"המק מכפרים הקרבנות ובחרבן כל הקורא בתורת עולה כאלו הקריב עולה : זו לשון זירוז כמ"ש רש"י ז"ל זו לשון זירוז מיד ולדורות שמורו תמיד לעבודת בוראו ולעסקו בתורתו ובמלותיו : שמיני וע"י יהיה רלוי לפני הק"כ בה ככתוב ומיום השמיני והלאה ירלע לקרבן אשה לה' תזריע רמו שיהיו לו בניס זכרים שיעסקו בתורה ומלות טהרות שילמדו טמאה וטהרה כדי שיהיו טהורים אחרי מות זכרים יום המות ואינס שוכחים וע"י יהיו קדושים לא! יהיה אמור לשון וה' האמירך היום שיתפאר כך בכל יום ויום בריה טובה כראתי בעולמי : בהר ע"ד מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו בחקותי שמקיים החקים אשר גזירת מלך ממ"ה הק"כ וה"כ אם החקים מקיים ק"ו למשפטים אשר מלך השכל מקיים אותם ככתוב אחלי יכונן דרכי לשמור חקיך אז לא חבוש בהביטי אל כל מלותיך במדבר שעושה עצמו כמדבר שהכל דשים בו אזי יהיה נשוא דכתיב כל גיה ינשא בהעלותך יעלה מעלה מעלה : שלח לך שישלח מלות ומע"ט לפניו ע"ד והלך לפניך לדרך קורח ועור שלח לך קורח שלא יהיה כמו קורח מחלוקת וריב בין עדת ישראל חקת שיקבל עליו חקי התורה ולא כמו קורח שלא קבל עליו מה שאמר לו מר"עה מפי הגבורה וירד לירכתי שאל בלק ר"ל שלא יהיה כמו בלק ובלעם אלא כמו פינחס אשר קנא לשם האל ויכפר על עדת ישראל מטות שלקח רומח בידו כמו מטה והשיב את הקימה מעל בני ישראל והו : מסעי שהסיע את האף והקימה

והחימה מעל ישראל דברים ע"ד קחו עמכם דברים ושוכו אל ה' והתחננו אליו וזהו ואתחנן ל ה' בעת ההיא לאמר עקב תשמעון את המשפטים האלה תורה ומצוות ע"ד בשמרת עקב רב ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה את הברכה אשר תשמעו את מצוות ה' אלהיכם שופטים ושופרים תתן לך בכל שעריך לשפוט את העם ללכת בדרכי יושר כי תלא כי תבוא ע"ד ברוך אתה בכבוד וברוך אתה בלאהך גלבים אתם כלכם לפני ה' אלהיכם ע"ד שיתיה ה' לגנדי תמיד וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל ללמדם שיהיו חושבים שהם עומדים תמיד לפני הק"ה האזינו ר"ל כל ישראל שומעים דבריו ומאמינים בו ועושים דבריו ונוטין אוזן לשמוע וע"ז וזאת הברכה אשר ברך משה את בני ישראל ברכה משלשת בני חיי ומזוני אשר ר"ת אורך שנים רבים ב"ר ר"ת בניו רבים כבודך משה ר"ת מזוני שלום הרבה ע"ד השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך והנה אותיות שניות מזוני חיי בני זי"ן וזה רמז וזאת אותיות אות זי"ן שברכס בשלשה ברכות אלו :

כתב

בע"הט בפ' וזאת הברכה וז"ל פרשת ג' יש בה כ"ב אותיות א"כ וכן בפ' יוסף יש כ"ב אותיות כי בחלק ג' קבור שם מרע"ה שקיים כל התורה כולה וכן יוסף הזריק שהיה ארונו מהלך עם ארון העדות ושואים מה טיבן של ארוכות לו וגו' וכי דרכו של מת להלך אל הערות אמרו קיים זה מה שכתוב בזה לכן בפרשתו יש כ"ב אותיות שפא ביתא עכ"ד והנה בפ' יוסף יש כ' פעמים כ"ב אותיות א' בפ' ויחי וא' בפ' וזאת הברכה וב"פ כ"ב הם מ"ד והנה הם היו השבטים הורגים את יוסף היה נחמר בתורה מ"ד א"כ הנו' וזהו רמז ויאמר שיהם ראובן ל' תשפכו ד"ס ר"ל ש תמיתו את יוסף ויחסר מ"ד אותיות :

(משלי)

שלשה המה מטיבי לכת וארבעה מטיבי לכת אפסר לרמזו כי איתא בגמ' גימל ד'לת גמול דלויס ולמה מהדר אפיה ד'לת מן גימל לומר שריוך גימל שהוא הגביר לחזר אחר העני ולתת לו ובוה פירשו רבני אשכנז כוונת הגמ' אין כן דוד בא ער שיבקשו דג לחולה

ולא ימלא הכוונה לומר כתחלה היה גימל מחזר אחר הד'לת ועכשיו בזהו הד'לת מחזר אחר גימל ולא ימלא מי שנותן לו וזהו דג לחולה ר"ל שהדל מחזר אחר הגביר ולא ימלא עכ"ד וזהו רמז שלשה ר"ל הוא גימל המה מטיבי לכת שבתחלה היה הגביר הולך אל העני ונותן לו אמנם אח"כ וארבעה זה הדל מטיבי לעד ללכת אחר הגביר ליקח ממנו הדרקא ופעמים לא יתן לו והנה מלוי אותיות של ש"פא ב'ת"ה יש בהם כ' אותיות כגון ה"א כ"ף י"ש ג' אותיות כגון ש"ף ב'ת ד'לת רק גימל לבדו כן ר' אותיות לומר כי הגביר הנותן דרקה לעניים שכרו גדול ודו"ק :

והיה

מעשה הדרקה שלום ועבודת הדרקה השקט ובטח עד עולם אפסר לפרש עמ"ש בגמ' א"ר ינחם מ"ד רודף דרקה וחסד ימלא חיים דרקה ובכבוד משום דרודף דרקה ימלא דרקה ופרש' משמע יבוא לידי דרקה שיהיה עני וימלא בני אדם לעשות עמו דרקה אלא לומר לך כל הרודף אחר דרקה הקב"ה ממליץ לו מעות ועושה בהן דרקה רב נחמן בר ינחם אמר ממליץ לו בני אדם מהוגנים ועושה עמהם דרקה כדי לקבל עליהם שכר לאפוקי מדרגש רבה מאו דכתיב ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקב"ה רב"שע בשעה שבופין את ירם ומבקשים לעשות דרקה הכשילם בכני אדם שאינם מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהם שכר עכ"ד נמלא לפי סדרת ר"ל ממליץ לו מעות אבל א"ל שיהיו מהוגנים ולס' ר"ג ריוך ב"א מהוגנים אבל אם אינם מהוגנים אין מקבל עליהם שכר וא"כ אם הקב"ה המליץ לו מעות וגם ב"א מהוגנים ילא שיבא דכ"ע וזהו רמז בדרקה תכונני ב' דרקה דהיינו ב' המלאות מעות וב"א מהוגנים וזהו דרקה דרקה דרודף ב' דרקות כנו' למען תחיה וירשת את הארץ שתקבל שכר לעו"הב' וזהו אם המלא תמלא בידו רמז לדרקה שריוך ב' המלאות כנו' וז"ל והיה מעשה הדרקה שלום מכל דר מעות ומהוגנים וע"ז ועבודת הדרקה השקט ובטח עד עולם שכר שלם לעו"הב' ודו"ק :

איתא במדרש אמרו ישראל לפני הק"ה כיון שהגליתנו לבין האומות בדון הוא שלא

שם ארנות אכ"ר : (כ"ד המחבר בשפה רפה
מדבר הכועס כאל רס שנת תר"ט כ"ג לחו'
תמוז ערב שבת של פינחס) :

וכזה יוכן הפי' וזכרת כי עבד היית במצרים
וכו' על כן לך ה"א לעשות את יום
השבת וכו' ואתה תבאר ורו"ק : (כל זה
כתבתי בעת שאין בידי ס' נחל איתן ומכאן
מודעה רבה) :

(בראשית) וילא קין מלפני ה' איתא במד'
מלאו קין לאד"הר ה"ל מה געשה

כדיך ה"ל עשיתי תשובה ונתפסרתי מיר פתח
ואמר מזמור שיר ליום השבת ע"כ והוא תמוה

ואפשר ליתן טעם למה מקבל הק"כ לישאל
בתשובה ולא לאו"הע ע"פ מ"ש הרב דרני

היס בשם הרב בתי כהונה ז"ל על אומרים
זל ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וכו' :

כלפי מ"ש כפ"ק דחגיגה דרש ר"ב בע כתיב
את ה' האמרת היום וס' האמירך היום ה"ל

הק"כ לישאל אתם עשיתוני חטיבה ה' בעולם
שנאמר שמע ישראל ה' אחד אף אני אעשה

אתכם חטיבה ה' בעולם שנאמר ומי כעמד
ישראל גוי אחד בארץ עור אמרו פרק בתרא

דפסחים בשעה שהפיל נמרוד הרשע את ה"א
לתוך ככשן האש אמר גבריאאל אלך ואלכן

את הככשן ואליל את האריק ה"ל הק"כ אני
יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו נאה ליחיד

להיל את היחיד וז"ל ועברתי בא"מ אני ולא
מלאך והטעם מפני שאני הוא ולא אחר ה"ב

נאה ליחיד להיל את היחיד עכ"ד עור נקדים
מ"ש במד"ר פ' בראשית שלכל הימים יש בן

זוג חד בשבת ותרי בשבת ולשבת אין בן זוג
אמר הק"כ ישראל יהיו בן זוגך ע"כ ה"ב

מטעם זה מקבל הק"כ בתשובה לישראל ולא
לאו"ה וז"ל מה נעשה כדיך ה"ל עשיתי

תשובה ומאיוזה טעם אלא ודאי נאה ליחיד וכו'
לזה פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת

ואזל גוי ששבת חייב מיתה ותקשי לך למה
כיון שהטעם זכר למעשה בראשית ה"ב כל

העולם לריך לשמור שבת אלא ודאי ששבת
הוא יחיד וישאל הס יחיד מטעם זה לישראל

דוקא ולא לאו"ה :

ובזה

נשמור את השבת ע"כ ותמוה נהירנא כד
הוינא עליא אמרנא מלה דא ובהקדים מ"ש

הרב נחל איתן ז"ל דהתק"עדר דורות אשר
נשאלו כי התורה היתה ראויה לניתן לאלף דור

כרכתיב דבר לזה לאלף דור דאה הק"כ שאין
העולם מתקיים ונתנה לכ"ו דורות נשאלו

תק"עדר דורות וכשהיו ישראל במצרים העלו
ר"עב נשאר תש"ב כי הרע"ב ותש"ב הם יעלו

תק"עדר ולכן לזה הק"כ את ישראל השבת
לתקן את תש"ב כי היא אוקיות שבת אבל

כשאין ישראל שומרים את השבת לריך לגלות
ולתקן את תש"ב ע"כ נמלא שאס ישמרו שבת

לא יגלו ואס יגלו לא ישמרו שבת :
ואוחזה כסנסניו אפשר דזה כונת הכתוב

ירמיה יז כה אמר ה' השמרו
בנפשותיכם ולא תשאלו משא ביום השבת וגו'

ואס לא תשמעו וגו' לקדש את יום השבת
וגו' והלחי אש כשעריה וגו' דקשה מה ענין

שבת לגלות ולפי דרכנו אתי שפיר דאס לא
ישמרו את השבת ה"ב לא תקנו את התש"ב

ולכן לריך לגלות ולתקן את התש"ב ורו"ק :
וזה כונת מאמרס ז"ל לא חרכה ירושלים אלא

כשכיל שחיללו כה את השבת שנאמר
ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכה ע"כ

וקשה דכשכיל שבעלו מזהו ה' לריך לחרב
ירושלים אבל לפי דרכנו אתי שפיר ואתה

תבאר ורו"ק :
ומעתה זה כונת מאמרינו הפונה קדים כמו

שהגליתנו לבין האומות ה"ב לריך לתקן
בגלות את התש"ב ולכן בדין הוא שלא נשמור

את השבת כי עיקר טעם השבת כדי לתקן
התש"ב ועתה נתקנה בגלות ולכן אנחנו עתה

שומרים השבת אולי תהפך הגזירה והתיקון
שנתקן אותו בגלות נתקן אותו על ידי שמירת

שבת וזהו כונת מאמרס ז"ל אלמלא שומרים
ישראל ב' שבתות כהלכתן מיר נגאלין ב' שבתות

דוקא כי אס שמרו ה' אין נגאלין אולי יחזרו
ולא ישמרו את השבת אבל ב' שבתות כיון

דתרי עבוד הורגלו לשמור ולא יחזרו מיר
נגאלים והתיקון שיתקנו בגלות יתקנו אותו

בשבת והרחמן הוא יזכנו לעולם שכולו שבת
ונקיה מעושים רלונו ויולנו משגיאות בזכות

מג

ובזה אפשר להבין הני קראי בנות המשורר
אלהים השיבנו והפר כעסק עמנו נפן
ממלרים תסיע וכו' במאי שייכות יש לחשובה
עם יל"מ ועל פי דרכנו ה"ש דהכונה אלהים
לכחות השיבנו מטעם הנאה ליחיד להליל את
היחיד ושמה תאמר מהיכן ראיה לזה אמר
גפן ממלרים תסיע רווקה אתה תסיע ומטעם
נאה ליחיד להליל את היחיד ה"כ כן וק"ל :

אלה פקודי המשכן הנה כתב הרמז זל הובא
בהגהת הזוהר ויקרא ר"ד ע"ב דהקמת
המשכן היתה בחי' לאה בסוד ל'משה ה"ש
ה'אלהים וגם ל'הקיס ה'ת ה'משכן ר"ת לאה
אך אח"כ בא זמן הגלחה גדולה שהוא בחי'
רחל וכו' ע"ש נמצא המשכן בחי' לאה ובה"מק
בחי' רחל ולכן כהרב"כ ב"המק כתיב רחל מבכה
על בניה וק' למה רחל ולא לאה הלא לאה
בניה יותר מרחל אך לפי האמור ה"ש כי
ב"המק בחי' רחל לכן רחל מבכה וזהו כרחל
ובלאה אשר בנו שתיהם את בית ישראל משכן
בחי' לאה ב"המק בחי' רחל וזהו אלה
אותיות לאה פקודי המשכן שהוא בסוד לאה
וזהו ויקרא אל משה ה"ת לאה לרמוז למשכן
שהוא בסוד לאה וכן מ"ה"ל מועד אותיות
מלאה ורד"ק :

(משלי יח) מות וחיים ביד לשון אפשר לרמוז
עמ"ש"ל כל העוסק בתורה לשמה
נעשית לו סס חיים שנאמר עץ חיים הוא
למחזיקים בה וכל העוסק שלא לשמה תורה
נעשית לו סס המות שנאמר יערוף כמטר
לקחי ואין עריפה אלא הריגה שנאמר וערפו
את העגלה ע"ש וז"ל מות וחיים ביד לשון
אם קורא בתורה לשמה חיים ואם לאו תהיה
לו סס המות כנ"ל :

שיר השירים

שיר השירים אשר לשלמה איתא באותיות
דר' עקיבא מפני מה אל"ף נוקמים
אותו באות ה וקורין אותו בשלש אותיות מפני
שהוא נחשב אחד שנה' שמע ישראל ה' שהינו
ה' אחד הק"כ"ה נקרא אחד וקריאת שמו
אותיות משולשת ומנין שה"קבה נקרא ה' וכל

שם שבת שלו אין קורין לפניו אלה משולש
אלהי האלהים אלהי חד אלהים תרי ואדוני
האדונים וכן שיר חד השירים תרי הרי משולש
עכ"ד וכן נמי אמר ר' עקיבא במשנה
טהרות מס' ידים פרק ג וז"ל אמר ר' עקיבא
וכו' שכל הכתובים קודם ושיר השירים קודם
קדשים וכו' לרמוז שיר השירים שבת משולש
וכן נמי קודם חד קדשים תרי שבת משולש
וכן שלמה ר"ת שבת לאל משולש הוא
רמוז לזה :

ב א"נ אמרו שיר השירים לפי שכתוב עליו
ויהי שירו חמשה וחלף לכן כתב כאן
זה השיר הוא מעולה מכל השירים שאמר
שה"ע"ה כחכמתו שהוא שבת להק"כה ולכנסת
ישראל ע"ד מלך מלכים :

ג א"נ שיר השירים אשר לשלמה מלת אשר
לרמוז למ"ש בזוהר על פסוק אשר
נשיא יחטא ולא כתיב ואם נשיא יחטא כאשר
כתוב ואם כל עדת יש' ישגו אם הבהן המשיח
יחטא וכתב לשון אשר לומר שבדחי נשיא
יחטא לפי שגדול הדור ודעתו זחה עליו לכן
כתיב לשון אשר וזהו אשר לשלמה ר"ל מלת
אשר האמורה גבי נשיא פגעה בו בשלמה
שעליו כתיב נשיא הטו את לבבו :

ד שיר השירים וכו' ישקני מנשיקות פיהו
כי טובים דודיק מיון לריח שמניך
טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך
איתא בגמרא חמרי וריחני פקחין ופירשו
המפרשים ז"ל רמוז כי הנה גבי שחיקת סממני
כתיב כשהוא שוחק אומר הדק היטב היטב
הדק מפני שהקול יפה לבשמים וגבי יין אינו
מוציא קול כי אדרבא גבי יין אם מוציא קול
נפסד היין ולכן אדם לריך ממוצע שלא ידבר
כ"כ דברים ושלא ישתוק וזהו חמרא שאין
מועיל לו דברים וריחני שריך קול שהקול
יפה לבשמים פקחין ופרש' ז"ל עשאוני פקח
שהלכתי בדרך ממוצע עכ"ד וזהו כי טובים
דודיק מיון שהדיבור נפסד בו לריח שממן
טובים שריחני הקול יפה לבשמים על כן עלמות
אהבוך שדרך הממוצע יפה :

ה א"נ יין רמוז לתורה ע"י שיעסוק בתורה
אזי יחיה בעוה"ז ובעו"ה"ב וזה שאמרו
בגמרא

בגמרא יין יש לו ברכה בתחלה ובסוף בתחלה
 בורה פרו הנסן ולבסוף על הנסן ועל פרו
 הנסן וכו' אמנם הריח רמו לזה העולם
 והמרו בגמרא ברכות פירק כוזר מכריזין ריחני
 יש להם ברכה בתחלה ואין להם ברכה לבסוף
 כמו כן חיי עולם הזה יש להם ברכה לפניהם
 בעוה"ז ואין להם ברכה בעו"הב וזהו כי טובים
 דודיק מיון רמו לתורה יותר מלריות שמנוך כי
 הוא רמו לעוה"ז וזהו רמו טוב שם זו התורה
 משמן טוב שהוא תענוגי העוה"ז והטעם ויוס
 המות מיוס הולדו הכונה עסק התורה והמלות
 הפילו אחר המיתה יש לו שכר טוב משא"כ
 הריח שהוא תענוגי העוה"ז כיון שמת האדם
 נפסד ואין עוד הנאה וא"כ מי שעוסק בשתיה'
 בתורה ועוסק בסחורה לכדי חייו אזי טוב
 לו בזה ובכא וזהו חמרא ריחני פקחין עשאוני
 פקח וזה רמו ויולא פר"ת ר"ת חמרא ריחני
 פקחין עי"ז וינץ לין גמט' ק"ץ :

ו ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיק
 מיון איתא בגמרא על פסוק
 וחכך כיון הטוב כל ת"ח שאומרים הלכה מפיו
 שפתותיו רובכות בקבר ואיתא בירושלמי
 דשקלים כהדיון דשתי קנדיטון כהדיון דשתי
 חמרא עתיקא ופירש הרב קרבן העדה מ"ד
 כנאון דשתי קנדיטון שהוא יין עם בשמים
 לריך זכות לזה שיהיה בו תורה ומע"ט ומ"ד
 כהדיון חמרא עתיקא בתורה לחוד סגו עכ"ד
 הביאו הרב סני רוד פרשת חקת משם הרב
 פניס מאירות עי"ש וזהו ישקני מנשיקות
 פיהו רמו לת"ח שאומרים שמועה מפיו אין
 לריך מע"ט אלא טובים דודיק מיון לברו שהוא
 התורה אמנם אם עסק בתורה ומע"ט וזהו
 וחכך כיון הטוב ר"ל קנדיטון אזי לכ"ע או'
 שמועה מפיו וזהו הולך לדודי למישרים
 רובב שפתי ישגים שאומרים שמועה מפיו
 וזהו חכו מתיקוס שעוסק בתור' וכלו מחמרים
 שמועה מע"ט זה דודי וזה רעי ר"ל בין למ"ד
 בין למ"ד בנות ירושלים ר"ל נשמות שנקראים
 בנות ירושלים כזוהר שפתותם רובכים בקבר
 בשעה שאומרים שמועה מפייהם :

ז ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיק
 מיון לרית שמנוך טובים שמן

תורק שמך על כן עלמות אהבוך איתא בגמ'
 ע"ז פירק ב משנה ה אמר ר' יהודה שאל ר'
 ישמעאל את ר' יהושע כשהיו מהלכים בדרך
 א"ל מפני מה אסרו נבינות של גוים אמר לו
 מפני שמעמידין אותן בקיבה של נבלה א"ל
 והלא קיבה של עולה חמורה מקיבת נבלה
 (ופרש' ז"ל שהעולה אסורה בהנאה ומועלין
 בה) ואמרו בהן שדעתו יפה שורפה חיה ולא
 הודו לו אבל אמרו אין נהגים ואין מועלים
 חזר א"ל מפני שמעמידין אותה בעור עגלי
 ע"ז א"ל א"כ למה לא אסרו בהנאה השיאו
 לדבר אחר א"ל שמואל אחי היאך אתה קורא
 בזיר השירים כי טובים דודיק או דודיק מיון
 א"ל כי טובים דודיק א"ל אין הדבר כן שהרי
 חבירו מלמד עליו לרית שמנוך טובים עכ"ד
 ואיתא בגמרא הטעם שהשיאו לדבר אחר לפי
 שלא עבדו על הגזירה יב חודש רבי גזרו
 רבנן גזירה לא מגלין טעמא עד יב חודש עד
 שתתפשט הגזירה דילמא איכא דלא ס"ל לטעמא
 ואתי לזולולי ביה וטעמא דאסרו נבינות
 הנכרים לפי שמעמידין אותה בעור קיבת
 שחיטת נבלה ואעפ"י שהוא דבר מועט כנגד
 כל החלב מפני שהוא מעמיד החלב וק"ל
 הכל הולך אחר המעמיד והנה לתת טעם
 שהשיאו לדבר אחר על פסוק כי טובים דודיק
 או דודיק ולא הביא לו פסוק אחר הענין
 הוא אם אתה קורא דודיק שפנסת ישראל
 אומרת להק"בה טובים עלי הקנות וגזירות
 שגזרו חכמים יותר מיינה של תורה שהוא
 העיקר תורה שככתב כן פירש הרב רבינו
 עובדיא מברטנורה ז"ל ואם אתה קורא דודיק
 הק"בה אומר לכי טובים התקנות והגזירות
 שגזרו חכמים יותר מיינה של תורה וההפרש
 ביניהם הוא אם אתה קורא דודיק וכו' אומרת
 להק"בה אזי הגזירות אין לריך לפרש הטעם כמו
 התורה שאין מפורש בה טעם המלות כן
 התקנות והגזירות גם כן אין לריך לפרש הטעם
 אבל אם אתה אומר טובים דודיק והק"בה
 אומר לכי יש לומר לריך לפרש הטעם מפני
 מה גזורים ולכן ר' ישמעאל שהיה דעתו לפרש
 הטעם אמר כי טובים דודיק והק"בה אומר
 לכי דודיק ולכן לריך לפרש הטעם אמנ"ר ר'
 יחושע

לפניו אלה
 תהיה קרי וכו'
 קרי הרי
 עקבה
 אמר ר'
 שיר השירים
 ירוס שבת
 קרי שבת
 אלא משווא
 לפי שבת
 חלף לכן
 השיר
 חלף לכן
 מלכות
 שלמה
 ד על פסוק
 גשף יתה
 אם הבה
 שבת
 זו וזה ענין
 שלמה ר"ל
 בעה כו
 אית לבנו
 מנשיקות
 ין לרית
 ענמות
 פקחין
 חקת
 הטעם
 ונבו יין
 אם מולת
 ע"ז של
 חמרא
 קול שתי
 גשאו
 כי טובים
 רית שמנ'
 כן עלמות
 וזה חמרא
 וזה שמועה

דאיהו ס"ל דאין לפרש הטעם לריך להיות כי טובים דודיק מיון וכי אומרת להק"כה וכמו התורה שנתנה מאת הק"כה בלי טעם המלות כן התקנות והגזירות שתקנו החכמים אין לריך ליתן טעם לכן א"ל אין הדבר כן אלא חבירו מלמד עליו דכתיב לריח שמניך טובים שאז כי אומרת להק"כה לשון זכר ולכן אין לריך ליתן טעם והנה יש לדקדק למה כי ח"ל ר' ישמעאל לר' יהושע מפסוק לריח שמניך טובים שתק"הו"לל לריח שמניך טובים והק"כה אומר לכו ואזי לריך ליתן טעם כמו גבי דודיק אמנם לפי שכתוב שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך שהוא לשון זכר וכי אומרת להק"כה וא"כ אין לריך ליתן טעם וכאמור וכן כתב הרב מנחת שי כי מלת עלמות אהבוך לא שייך למימר לנקבה עור נראה לי שהביא לו פסוק זה כי טובים דודיק מיון כי הנה מילת גבינה עולה גמט' ע' ויין עולה גמט' ע' לומר לו גזירת הגבינה היא כמו מן התורה שהוא יין ע' :

ח משבני אחריו נרולה וכו' נגילה ונשמחה כד וכו' איתא במדרש נגילה ונשמחה כד תמן תנינן נשא אדם אשה ושהה עמה יוד שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל אמר רב אירי מעשה באשה א' בלודון ששהתה יוד שנים ולא ילדה אתאן גבי רשב"י בעיין למשכא דין מדון א"ל חייבם כשם שנודווגתם זה לזה במאכל ומשתה כד אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה הלכו כדכריו ועשו לעלמן יט ועשו סעודה ושיכרתו יותר מדאי כיון שנתיישבה דעתו עליו א"ל בתי כל חפץ טוב שיש לי בבית עלי אותו ולכי לבית אביך מה עשתה היא לאחר שישן רמזה לעבדים ולשפחות וא"ל שאוהו במטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא בחצי הלילה נכער משנתיה כיון דפני חמריה א"ל כחי היכן אני נתון א"ל בבית אבא א"ל מה לי בבית אביך א"ל לא כד אמרת לי בערב כל חפץ טוב שיש לי בבית עלי אותו ולכי לבית אביך אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך הלכו להם א"ל רשב"י עמד והתפלל עליהם ונפקדו ללמדך מה הק"כה פוקד עקרות אף לויקים פוקדים עקרות והרי דברים

ק"ו ומה אם כ"ו על שאמר לב"ו שכמותו אין לי חפץ בעול' טוב ממך נפקדו ישראל הממכים לישועת הק"כה ככל יום ואומרים אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה עאכ"ו הוי נגילה ונשמחה כד עכ"ד ועפ"ז יש לפרש כונת הכתו' זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו בהק"מ וא"כ י"ל ק"ו ומה כ"ו שאמר לב"ו אין לי טוב בעולם יותר ממך נפקדו ישראל הממכים וכו' והוה אכא ה' הושיעה נא והלליה נא :

ט א"נ איתא במדרש חזית נגילה ונשמחה כד ר' אבין פתח זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו אמר ר' אבין אין אנו יורעי' כמה לשמוח אם ביום אם בהק"כה בא שלמה ופירש נגילה ונשמחה כד כד בישועתך כד כתורתך כד ביראתך עכ"ד וכתב הרב מהר"ז אלגאזי ז"ל בש"י פרשת וזאת הברכה עפ"י שטת הרש"י ב"ה ומרן ב"י לענין יוסף בן שמעון נר"ו בח"מ סי' מט שילא שטר חוב על א' מהם ואביו של א' מהם כבר מת בשעת הלואה וכתו' בשטר אני יוסף בן שמעון נר"ו לויתו מנה מפלוני יש לחוש שמא הערים וכתב בן כדו לפטור את עלמו ולחייב את חבירו אבל אם כתוב בשטר א"ל יוסף בן שמעון נר"ו לויתי מנה מפלוני נראה דהוי סימן דנר"ו קאי על שמעון לפניו אבל מר"ן ב"י כתב ולי נראה דלא הוי סימן דאפשר דנר"ו קאי ליוסף ולא לאביו ועפ"ז נקטפק בעל המדרש על מלת בו דקאי לפניו על עשה ה' וכס' הרש"י ב"ה ז"ל או דקאי על מלת היום לפניו פניו וכס' הרב ב"י ז"ל ונפקא מינה לענין דק"ל דאין מערבין שמחה בשמחה ואי קאי לפני פניו על מלת היום אין לחוש לערב שמחה בשמחה ולשמוח בכל מיני שמחות ע"ד ביום טובה היה בטוב ואי קאי מלת בו לפניו על מלת עשה השם א"כ ז"ל דאין לערב שמחה בשמחה דקפיד קרא לשמות לשני ה' דוקא כמו שאין עושין מלות חבילות חבילות כד אין לערב שמחה בשמחה עד שבא שלמה ופירש נגילה ונשמחה כד והתם ודאי קאי על הק"כה ואין לערב שמחה בשמחה ויגיד על פסוק זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו בהק"כה ואין לערב שמחה בשמחה עכ"ד וכן נמי כונת המדרש כד בישועתך כד כתורתך דוקא

היטו כמעלי שכתא לשון בורח ולכן נקרא
הכריח כריחיס לפי שהוא הולך ובא אחרי הדלת
כשעה שפותחים אותו וסוגרים אותו ולכן
היטונו כריחיס לשון כריחיס :

יב הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה
רמז למתן תורה על הר סיני
שניתן להם ע' פנים לתורה כדאיתא בזוהר הק'
וזהו הביאני אל בית זו סיני וקבלתי משם ע'
פנים לתורה וזהו יין גמט' ע' ודגלו עלי אהבה
רמז להלכה למשה מסיני שקבלו באותה שעה
ואיתא בגמרא ערובין הלכתא למשה מסיני
גו' ד' לג' ד' דופן עקומה ור"ת דגל וזהו ודגלו
עלי אהבה :

יד הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה
רמז היין גמט' ע' שבאים פנים
לתורה שניתן להם בהר סיני תו' שבכתב ותורה
שב"עפ' ולרגלו עלי אהבה שקבלו הלכה למשה
מסיני ודגל ר"ת דופן עקומה גור לגור
כדאיתא בגמרא ערובין ד' ר' כי אתאי הלכתא
לגור ולגור דרופן עקומה עלי אהבה :

טו כי הגה הסתיו עבר הגשם חלף הלך לו
בזוהר הקדוש בראשית ד' א' פירש
רשבי' זל על ששת ימי בראשית וזל גלגלים נראו
בארץ ביום ג' דכתיב ותולא הארץ עת הזמיר
הגיע דא יוס ד' דהוה ביה זמיר עריליס מארת
חסר וקול התור בא יוס ס' דכתיב ישראלו המים
למעבר תולדות נשמע דא יוס ששי דכתיב
נעשה אדם דהוה עתיד למקדם עשוי' לשמיעה
והכא כתיב נעשה אדם בארלנו דא יומא דשכתא
דאיהו דוגמת ארץ החיים ע"ש :

ואני הדל עבר עברו אבוא לפרש הכתוב כי
הגה הסתיו עבר רמז ליום א' שהיה חשך
על פני תהום ויאמר אלהים יהי אור והיה אור
וזהו הסתיו שהוא חשך סתום עבר והיה אור
הגשם חלף הלך לו רמז ליום ב' דכתיב יקוו
המים מתחת השמים אל מקום א' וזהו הגשם
שהוא המים חלף הלך לו ש מקום א' ומן הגלגלים
ואילך כבר פירש רשבי' זל ע"ה כאמור :

טז אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים
הרב מה"רס אשיך זל פירש כי הגה
ידוע כי כל מקור ילאו ממנו חלקים והגה
ישתכח שמו של ממ"ה הק"כ שהוה מקור וכל
המתהוים

דוקא ואין לערב שמחה בשמחה והנה דה"ע
גם כן כמזמור ע כתוב ישישו וישמחו כך כל
מבקשיך ויגוד על פסוק כגילה ושמחה בו על
הק"כ קאי ולא על היום ואין לריך לפסוק
שה"ע ור"ק אמנם כונת המדרש דגבי שה"ע
כתיב כגילה ושמחה כך כמו כגילה ושמחה
בו לשון סגנון א' לא כן גבי דה"ע כתיב ישישו
וישמחו כך וזהו שמחו לריקים בה' והודו לזכר
קדשו דוקא ואין לערב שמחה בשמחה :

ואיתא במדרש שיר השירים ראב"ע עבר לה
משל לא' שהולך סאה חטים לנחתום
וא"ל הולא לי ממנה קמח ואח"ך הולא לי ממנה
סולת ואח"ך הולא לי ממנה גלוסקא' כך חכמ'
שה"ע כל השירים קודש ושיר השירים קודש
קדשים ע"כ וזהו שיר השירים כמו שולא מן
החטים קמח ואח"ך סולת ואח"ך גלוסקא' כן נמי
קהלת רמז לקמח ומשלו לסולת ושיר השירים
לגלוסקא' :

יז אנ כגילה ושמחה כך וכו' עפ"י דאיתא
במדרש ויבלקוטו סי' ס"א על פסוק
שש אשים בה' משל למטרונותא שהלך בעלה
למדינת הים והלכו גם כן בנה וחתנה למד"ה
א"ל בא בנך א"ל תשמח כלתי א"ל בא חתנך
א"ל תשמח בתי א"ל בא בעליך א"ל הא חידו
שלימה כך הנביאים אומרים לירושלים בניך
מרחוק יבואו היא אומרת ישמח הר טיון וכנותי'
על דר תאמנה היא אומרת תגלנה כנות יהודה
כיון שאומרים לה הנה מלכך יבוא לך היא
אומרת שש אשים בה' עכ"ד וזהו כגילה
ושמחה כך דוקא וכאמור :

יא משכני אחריו כרולה ר"ת אמן לרמז
מ"ש בזוהר פרשת האזינו מי
שאינו חוזר אמן יורר למדרגה תחתונה של שאלו
ומי שחוזר אמן כתיב עליו פתחו שערים ויבוא
גוי לריק שומר אמונים א תקרא שומר אמונים
אלא שאומרים אמן וזהו משכני אחריו כרונה
ר"ת אמן אזי הביאני המלך חדריו ככתוב פתחו
שערי' ויבוא גוי לריק שומר אמונים ולא למדרג'
של שאלו ע"ז כגילה ושמחה כך :

יב רהיטנו כרותים רש"י זל פירש לשון
כריחיס או לשון קרשים ולי
נראה להביא ראיה ללשון כריחיס דאיתא בגמ'
מד

המרחץ אמר למלכ על השמינית מומור לדור
 ר"ל עלה מילה שניתנה ליום השמיני עב"ד
 כמלה גבי זניית ורתיסת אותו וזכרת את כל
 מלות ה' וכן גבי מילה כמי אם אדם ערוס אין לו
 כ"א מלות המילה ועל ידה זוכה בכל המלות
 וזהו הכך יפה בליטת הכך יפה במילה ובאמור :
כא רסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי
 רמו למא דאיתא כגמרא
 חגיגה יאה עניותא ליהודאי כוורדא סומקא
 לסוסא חוורא וזהו לסוסתי וכו' דמיתוך
 רעיתי :

כב ראשו כתם פז זכו' רמו שז סדרי
 משנה בהס פז ר"ת פרקי זרעים
 רמו לסדר זרעים קוואותיו תלתלים שמדבר
 בענין כלאים ופאה ורמאי ותרומות ומעשרות
 וערלה וחלה ובזכורים שיש בהם תלי תלים של
 חלכות שחורות כמי שהוא משחיר עליהם בכ"ה
 עד הערב וזהו כעורב ר"ל ביום ובלילה יושב
 כב"ה ומעריב ערכים עינו כיונים על
 אפיקי מים רמו לסדר מועד שסדורים בו
 מועדים כמו שיושבים יונים על אפיקי מים
 שבת ופסחים ור"ה וסוכה וקנינה ויומא רוחות
 בחלב רמו ללבון ההלכה עד שתלא לכאורה כל
 הלכה והלכה על מקומה וזהו יושבות על מלאת
 מקומם לקיו כערוגת הכושם רמו לסדר
 נשים קידושין נשים מתקשטות בכושם מגדלות
 מרקחים נוטפות מור עובר על בגדיהם
 ידיו גלילי זהב רמו לסדר נזיקים חזי נזק ונזק
 שלם ממולאים בתרשים דיני חבולות וגזילות
 ואבידה ושותפות וקורות ובתים ושדות וברמים
 מעיו עשת שן רמו לסוטה שמסקין אותה מי
 סוטה מעולפת ספירים רמו למ"ש אם לא
 רתה לשותת מערערים עד שתשהה שקיו
 עמודי שז רמו לסדר קדשים על ב"ה דיני
 המקדש מיוסדים על אדני פז מראהו
 כלבנון עזוי מן לבנון בחור כארזים ארזים
 מלבנון לרלתות חכו ממתקים וכלו
 מחמדים רמו לסדר טהרות טמאה וטהרה ומי
 חטאת ואפר פרה נבעים ואהלות והכשר זרעים
 זה דודי וזה רעי בנות ירושלים :

כג א"נ רמו למועדי ה' ראשו כתם פז
 רמו ליום ר"ה שהוא ריש שתא :

קוואותיו תלתלים רמו לעשרת ימי תשובה
 שחורות כעורב רמו ליוהך שהוא תענית מערב
 עד ערב לילה ויום וזהו שחורות מן השחר עד
 הערב ר"ל כל הלילה עד השחר וכל היום עד
 הערב עינו כיונים על אפיקי מים רמו
 לחג הסכות שבו נדונים על המי' וגם כן מנסכין
 בחג הסכות נסוך המים רוחות בחלב
 שיאלו מיוהך מנוקים מן העונות וטהורים מן
 כל טמאה יושבות על מלאת שיושבים כסוכה
 למלאת דבר ה' שזה אותם לחיו כערוגת
 הכושם רמו לחנוכה לאמר על הנסים ולספר
 כגס חנוכה ולהדליק הנרות בשנה כמו ערוגת
 הכושם מגדלות מרקחים שאוכלים בחנוכה
 חלב וגבינה זכר לנס חנוכה שפתותיו שושני'
 בשכחי חנוכה נוטפות מור עובר בשמן
 זית זך ידיו גלילי זהב רמו לימי הפורים
 שנוחנים מתנות לאביונים ממולאי' בתרשים
 בתרי שז משלות מנות איש לרעהו ב' מונים
 בשתי כלים מעיו עשת שן רמו שמחלקים
 מעות ביום פורים לכל מי שיתפת ידו ליקח
 מעולפת ספירים שמחים העניים ואביונים
 במעות פורים כאלו נתנו להם אבנים טובות
 ומרגליות שקיו עמודי שז מיוסדים על
 אדני פז רמו לחג שבועות שבו ניתנה תורה
 שבכתב ותורה שבעל פה ותו' שבע"פ מיוסדת
 על תורה שבכתב מראהו כלבנון רמו
 להק"ב שגראה על הר סיני כוקן ועל היס
 כבחור וזהו בחור כארזים חכו ממתקים
 דרכיה דרכי נועם וכלו מחמדים ע"ד
 הנחמדים מזהב ומפז רב זה דודי וזה רעי
 בנות ירושלים :

כד כפרה הרמון רקתך רמו למ"ש בגמ'
 עירובין הללו הרמונים לו בעלי
 גמרא נמלא בעלי גמרא נקראים רמונים
 ואיתא שיתת ת"ח שאומרים ת"ח ולא אומרים
 חכמים לפי שזריכה תלמוד שדברי תורה אין לה
 קץ ולא תכלית וכל מה שהוא הוגה בה עדין
 לריך הוא תלמוד וזהו כפלא לשון חזי רמון רמו
 לבעלי גמרא שכל מה שקורין הם לריכים תלמוד
 ולכן קורים אותם ת"ח ולא חכמים :

כה א"נ כפלא הרמון רקתך וכו' הנה
 התרגום תרגם על ענין חנוכה
 שאלו

שכחו יוונים וכו' ע"ש . ונ"ל רמז כפלח הרמז
אותיות חנוכה פ"ל מ'ר :

כו אמרתי אעלה בתמר אחזה בסנסניו
ראיתי בכ"ח משה הלוי ז"ל

שהיה מפרש כי הנה התורה יש בה תרי"ג מצוות
וכ"ז אותיות עם מנלפך הרי גמט' תמר . וזהו
אמרתי אעלה בתמר ר"ל בתורה ומלותיה וכו'
תימא איך אפשר לקיים התורה בולה ומלותיה
לזה אמר אחזה בסנסניו ר"ל כל מה שאוכל
לקיים לקיים והק"בה מעלה עלי כאלו קיימתי
כל התורה כי אין מחסור מזדי . ויהיו נח שדיך
כאשכולות וכו' ור"ח אפך כתפוחים קדישין
ע"כ כו' :

ולי נראה לפרש כי מלת אע"ל ר"ת אחרונ
ערכה לולב הדס . וכתבו המפרשים ז"ל למה
אנו מברכים על נטילת לולב ולא על אחרונ
ותירו לפי שמינו גבוה ע"כ . וזהו אמרתי
אע"ל ר"ת אחרונ ערכה לולב הדס ולמה
מברכים על לולב וזהו בתמר לזה אמר אחזה
בסנסניו שמינו גבוה :

כז אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה
כוו יכוו לו . ופירשי ז"ל (עיין גמ')

סוטה) לא כשמעון אחי עזרא תנא היה ולמד
תורה ע"י אחיו עזרא שהיה עוסק בפרקמטיות
ומפרכסו כדי שיחלוק הוא בזכות תלמודו של
שמעון לפיכך הוא נקרא על שם עזרא אחיו וכן
ד' יוחנן למד ע"י הנשיא שהיה מפרכסו עכ"ד .
נמנינו למדים דמלוה זו של המחזיק לריך שהיה
התנאי קודם עוסקם בתורה א' יעסוק בתורה
וא' יעסוק בסחורה ואז יחלקו ביניהם כמו
יששכר וזבולון אבל אם אחר שעסק בתו' אומר
לו תן לי חלק בתורה על זה אמר אם יתן איש
את כל הון ביתו באהבה כוו יכוו לו . וכתב
הרב מה"רס ז"ל לריך המחזיק לחזר אחר החכם
להחזיק בידו כדי לקיים מצוה זו אבל אם
מדברים עם הגביר מפני דוחק החכם ונתן לו
זה נקרא מצות הדרקה מצוה אחרת ולא מצות
המחזיק בעוסק בתורה עכ"ד . ומ"מ כזמנינו
זה שנתדלדלו אנשי מעשה ואין מי שיחזור אחר
מצוה זו ואין נמלא כי אם מדברים עם הגביר
לעזור לחכם לחוסר מזונותיו ותלו ביה טפלי בניס
ובנות ואין מי שירחם עליו ואז יתן נקרא מחזיק

כמושאל בזה הזמן כי אי אפשר שיהיה מאליו
ומעלמו כי אם א' מעיר ושנים ממשפחה ורוב
הת"ח בלער גדול ואין דורש ואין מבקש על כן
אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים וזהו
עץ חיים היא למחזיקים בה דרך ראשון שאמרנו
שהיא קודם שיעסקו בתורה אמנם בזה הזמן
ותומכים שמחזיקים מחזיק מושאל כנז"ל גם
כן מאושר וק"ל :

כח היושבת בנגים חבירים מקשיבים

לקולך השמיעני . אפשר לרמוז
הפסוק על פי מ"ש הרב פני דוד ז"ל פ' שופטים
משם הרב פרי חדש ז"ל סי' ק"י סעיף י"ג שהביא
משם הראשונים כיון דק"יל כל הקבוע כמחנה
על מחנה דמי וא"כ הסנהדרין כיון שהמה
קבועים כלשכת הגזית איך הולכים אחרי רבים
הרי קביעי וכל קבוע כמחנה על מחנה דמי .
ותירו דרכוריהו ניירי ואין כאן קבוע ולכן
הולכים אחר הרוב . ועוד שנית דלא שייך קבוע
אלא היכא דאיכא ספיקא לברר הדבר כגון ע'
חניות מוכרות בשר שמוטה וא' מוכרת בשר
טרפה ולקח מא' מהם ואינו יודע ממי לקח
אבל הסנהדרין הם יודעים מי המזכים ומי
המחייבים ולכן הולכים אחר הרוב ע"ש .
וזהו היושבת בנגים רמז ללשכת הגזית שיושבו'
בה סנהדרין והולכים אחר הרוב . וכי תימא
הלא קבועים הם וק"יל כל הקבוע כע"מ
לזה אמר חדא חברים מקשיבים כל א' וא'
מקשיב על דברי חבירו ויודעים מי המזכים
ומי המחייבים ולא הוי קבוע . וזאת שנית
לקולך השמיעני והקול נייד ולכן הולכים
אחר הרוב ודו"ק :

(לפ' חקת) באר חפרוה שרים כרוה נדיבי
העם . רמז למצות תפילין כי הנה

איתא בזוהר אברהם וילחק חפרו את הבאר היא
מצות תפילין וכן גבי יעקב אבינו מקלות
כרהטים היא מצות תפילין ע"ש וזהו באר זו
תפילין חפרוה שרים רש"י ז"ל כל א' וא'
תפילין גם באותיות שרים יש רש"י ומ"ס רמז
לר"ת כרוה נדיבי העם שלובשים רש"י ור"תם
ולא כל ישראל במחוקק במשענותם הלכה למשה
מסיני מחוקק זה משם דכתיב כי שם חלקת
מחוקק ספון :

מגילת רות

והנה כועו בה מבית לחם ויאמר לקולרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכה ה' הנה בשנת תר"מ היא היתה שנת בלורת בעיר תהלה בנרדא יעא וכאו כל הכפרים לכאן מחמת יוקר השעירים ויוס ר"ח סיון עשו סעודה קיוס הגמרא חכמי המדרש וזמנו לי בסעודה והיה שם בראשס ת"ר עבדשלה אברהם סומך זקוק ואמר פסוק זה והנה כועו וכו' וכל א' יאמר עליו אופן א' וכו' כפרק עשיתי גם אני חלקי עפי"מ"ש בגמרא מקום שבעלי תשובה עומרים לדיוקים גמורין אינם יכולין לעמוד ויש ס"ל לדיוקי עדיפי וזהו רמז והנה כועו רמז לכעל תשובה שהעיו פניו כנגד ז"הר ונלחם בו ונלחו ונקראו כועו בה מבית לחם שנלחם עם ה"ההר ויאמר לקולרים אלו הדיוקים שקולרין את ירם ואינו יכול להם ה' עמכם ר"ל לדיוקי עדיפי מכעל תשובה ר"ל הבעל תשובה אומר לדיוקים אתם עדיפי אמנם הדיוקים אומרים לבעלי התשובה ויאמרו לו ה' עמכם שבעלי תשובה עדיפי מדיוקים א"כ על דרך שאמרו שאלו לחכמה וכו' שאלו לנכואה וכו' שאלו להק"בה אמר יעשה תשובה ויכפר לו וזהו ויאמרו לו יברכה ה' שהק"בה נתן להם התשובה :

ב (א"נ) והנה כועו בה מבית לחם וכו' אפשר לרמז עמ"ש ר"ל חד אמר לדיוקי עדיפי מכעלי תשובה וחד אמר כעלי תשובה עדיפי מדיוקי והנה כועו רמז לבעלי תשובה שנתחזק על ז"ההר וכפה אותו והקולרים רמז לדיוקים שקלרו את ז"ההר מתחלה והנה בעלי תשובה אומרים לזר יקים אתם עדיפי וזהו והנה כועו בה מבית לחם זה בעל תשובה שנלחם עם ז"ההר וכפה אותו ויאמר לקולרים אלו הדיוקים שקלרו את ירם ה' עמכם שדיוקי עדיפי ויאמר לו יברכה ה' שבעלי תשובה עדיף מדיוקי : (כפול)

ג יישראל ה' פעולך ותהי משכורתך שלימה מעם ה' וכו' ראיתי ככ"ח משה הלוי זל שפירש כי הנה כתבו זל אס איז הק"בה עזרו לאדם מן ז"ההר אינו יכול לו

וא"כ כל מלוא ומלוא חליה של הק"בה וחליה של האדם אמנם הק"בה מלך חסדיו הרבים נותן שבר לאדם על כל מלוא ומלוא שעשה שבר שלם כאלו הוא עשה הכל וזהו ישלם ה' פעולך ותהי משכורתך שלימה מעם ה' אלהי ישראל ע"כ ב' :

ועפ"ז יש לפרש כונת המשנה ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שבר פעולתך ר"ל כאלו עשה האדם כל הפעולה ואף לפי האמת שהק"בה עזרו אמנם מלך חסדיו הרבים מעלה על האדם כאלו עשאה כולה :

ד היטבת חסדך האחרון מן הראשון וכו' אס דל וכו' כי הנה זרע דוד בתחלה היתה תמר ועכשיו רות והנה שם תמר יותר על רות ל"ד וזהו היטבת חסדך האחרון בשם רות יותר משם תמר שילא ממנה דוד ר"ת שם תמר יותר ל"ד וזהו אס ד"ל :

מגילת אסתר

ויהי בימי אחשורוש איתה בתרגום שני ז"ור מלכות מלכו ככל העולם ומלכות אחשורוש הוא היתה ששית וזה רמז ויהי וי' יהי דמלכות אחשורוש היא מלכות ששית שמלכו על כל העולם :

והנה יש לחקור למה לא נזכר שם השם במגילה ואחר החיפוש מלאתי להרב אכן עזרה זל בתחילת פירושו שכתב לפי שמגילה כתבה מדרכו והעתיקותו הפרסיים וכתבוהו בדברי הימים שלהם והם עובדי עז' והיו כותבים תחת השם עז' שלהם כאשר עשו כותיים שכתבו תחת בראשית ברא אלהים ברא אשוימא ולכן נזכר השם שלא נזכר במגילה וכו' ע"ש :

ב אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן ופירשו זל אחר שנבראת הרפואה לישראל גדל המלך את המן לישראל מקדים הקב"ה רפואה למכה ור"ת ר"מ רפואה מכה משא"כ לאו"ה מקדים מכה לרפואה וסו' מ"ר ד"ת מכה רפואה וזהו סו' הן גוים כמר ר"ת מכה רפואה ולישראל סו' ובני ישראל יולדים ביד רמה רפואה מכה :

ג מה נעשה יקר וגדולה למרדכי על זה
 ויאמרו לא נעשה עמו דבר יל מלת
 דבר הו"ל לא נעשה עמו אמןס ראיתי בכי
 של מורי וקיני מהר"ר משה שמואל הלוי זל
 שאמרו לו לא מבעייה שלא נעשה עמו יקר
 הלא אפילו דברי רלוי לא אמרו לו וזהו מלת
 דבר ר"ל דברי רלוי לא אמרו לו ע"כ ראיתי
 בכי :

ד להיות היהודים עתידים ליוס הזה מלת
 עתודים מלא בואו כתב
 הרב אמרי נועם לרמוז יוס פורים לרקוד כמו
 עתודים מחמת שכרות וכן כתב הרב נחלה
 לישראל הכר"מ בשער בת רבים אות מ"ד
 היהודים עתודים מלא וא' לרמוז מ"ש המן
 למלך דמקדין כמו גדיין וכו' ולכן כ"ל גבי
 הנשיאים עתודים שבט יהודה כתיב מלא בואו
 ולשאר השבטים כתיב בלא וא' לרמוז למגולה
 שנכתבה על ידי מרדכי ראתי מיהודה ולשמות
 כפורים דמקדין כעתודים כגדיין ושמים :

ה ויאמר המן בלבו נמי יחפץ המלך לעשו'
 יקר יותר ממני מהר קח את
 הלבוש ואת הסוס ועשה כן למרדכי היהודי הר'
 משה ח' אהרן בלון נר"ו דקרק מה שאמר
 המן בלבו מה לורך למכתב ועוד דקרק מה
 שאמר ועשה כן למרדכי הו"ל והלבש את מרדכי
 למה נקט לשון עשיה אמןס כתיב מה לעשות
 לאיש אשר המלך חפץ ביקרו והנה ידוע המן
 נקרא איש דכתיב איש לר ואויב המן הרע
 ומרדכי נקרא איש דכתיב איש יהודי ושמו
 מרדכי וכן נמי רשעו על פסוק לעשות כרלון
 איש ואיש מרדכי והמן והם היו ראשי גייסות
 של המלך כמו שזכר בתוספתא הביאה הרב
 מנות הלוי זל וא"כ בשאמר לו המלך מה
 לעשות לאיש אשר המלך חפץ ביקרו נסתפק
 המן עליו אם על מרדכי בלבו והו ויאמר
 המן בלבו למי ר"ה למרדכי ואורי יחפץ המלך
 לעשות יקר יותר ממני והיה כל זה במחשבה
 ובשעת המעשה א"ל המלך ועשה כן למרדכי
 היאורי ר"ל עד עכשיו היה מחשבה בלבך על
 מרדכי אם לך קאמר המלך לאיש אבל עכשיו
 בעשייה תעשה למרדכי עכ"ד :

ו על כן קראו לימים האלו פורים על שם
 הפור על כן על כל דברי האגרת
 הזאת ומה ראו על ככה ומה הניע אליהם
 קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל
 כל הנלוים אליהם וכו' וימי הפורים השא לא
 יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם
 הנה הרב הנאון בעל ס' כתב סופר בפירושו
 על מגילה הביאו הרב מה"ר פלאגי נר"ו
 בס' שמו אברהם ר' כ"ו ע"כ חקר למה קראו
 יוס השמחה פורים על שם הפור דהיא הארה
 ולא קראו שם על ההללה כמו שמלנו גבי
 ילאמ קראו שמו פסח על שם שפסח הק"כ
 עליהם והגילס וכן גבי חנוכה מדליקין נרות
 על ההללה שניטלו מן יוונים והדליקו נרות
 וכן כיוולא בזה וכו' עי"ש וני נראה לוישב
 הענין דהנה גבי ילאמ וגבי נס חנוכה שניטלו
 משיעבוד באותם הימים וילאו לחירות לכן
 עשו שם להללה משא"כ גבי נס פורים שהגזירה
 היתה שנכתבו האגרות בימי ניסן להיות כח'
 אדר ג' לחו' תהיה הגזירה וא"כ כשנכתבה
 בימי ניסן הגזירה ותלו אותה להמן על העץ
 ביוס יו ניסן וא"כ כל השנה כולה עד הגיעם
 לחו' אדר זכרים הפור שהפיל המן ומורים
 לחל שהגילס מן הפור והגילס משונאיהם
 ואויביהם לא היתה עד חודש אדר לכן שם
 נקרא על שם הפור והו הבוונס על כן קראו
 לימים האלה פורים הטעם על כל דברי האגרת
 הזאת ומה ראו על ככה ומה הניע אליהם
 שכל אלו הדברים היו מספרים כל השנה כולה
 לכן קיימו וקבלו עליהם היהודי להיות עושים
 ולקרות שם על הפור והו וימי הפורים השא
 לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף
 מזרעם וקראו פורים על שם הפור כ"ל והו
 ומאמר אסתר קיים דברי הפורים ר"ל כל השנה
 כולה היתה אסתר וכל היקודים מדברים
 ומספרים איך המן הפיל פור להרוג היהודים
 והק"כ הגילס ותנו אותו על העץ לכן קראו
 שמו פורים כיון שקודם ההללה שהרגו שונאיהם
 ואויביהם לא היה אלא על ענין הפור שהפיל
 המן וניטלו ממנו :

ז איתא במשנה שבועות ידיעות הטומאה
 שתים שהם ארבע כ"ל הכונה על
 המן

ירושם היא להם רב שישה ח' לפי שלא יתגאו
 על הזכור רב אשי ח' על שם דקרו לאינשי
 חמורים על זה אמר הכתוב שלשה ככות כנגד
 שלשה טעמים הנו' א' גדול ליהודים ורזוי
 לרוב אחיו ר"ל שמרדכי הנדיק לא היה ח' מג'
 כנגד מ"ש מתגאה על הזכור ורזוי לרוב אחיו
 וכנגד מ"ש ירושה ח' דורש טוב לעמו ואם
 היתה ירושה לו לא היה דורש טוב לעמו וכנגד
 מ"ש דקרו לאינשי חמורים ח' ודובר שלום לכל
 זרעו ולא דבר של גנאי כי אם היה מרדכי
 לשון גנאי לא היה לו שלום וזהו ה' עוון לעמו
 יתן ה' יברך את עמו בשלום וזהו שלום רב
 לאהבתי תורתך ואין למו מכשול ואח"ך ראייתי
 להרב ברכת אליהו שפירש הכתוב עפי' טעם
 ח' ע"ש ער כאן כתוב בכיבת יר :

י הרב אזולאי ז"ל בס' נחל אשכול על מגילה
 כתב על מלת הגי סריס המלך ראשונה
 כתובה גי'מל בקמץ והשנייה בפתח והנה הגי
 הא' גבי נערות כתיב בקמץ שהיו הנערות
 רזים להסגר ענין זה ולא יבקשו עוד בתולות
 אחרים אך גבי אסתר כתיב בפ'תח כי רטונה
 שיבקשו נערות אחרות אולי תבוא נערה יפה
 כלינת יופי והיא תגלל עכ"ד ולי נראה לומר
 עפי' מה שפירשו הפסוקים כי שאר נערות
 כתיב וכזה הנערה באה אל המלך כל אשר
 תאמר יתן לה ולכן כתיב מלת הגי בקמץ
 כי הגי קומץ את פיו ולא על פיו יעשו אלא
 על פי הנערות משא"כ גבי אסתר כתיב לא
 בקשה דבר אלא כל אשר יאמר הגי סריס
 המלך לכן הגי בפתח לומר פותח פיו הגי
 ואומר הכל על פיו וכאמר כנ"ל :

יא דורש טוב לעמו כתב הרב ח"דח ז"ל
 בס' נחל אשכול ז"ל ורז"ל אמרו
 או"ה אין להם טובה דכתיב וטוב לא יהיה
 התיכון והכתיב כטוב לב המלך ביין ותיין כטוב
 ולא טוב משא"כ גבי ישראל וילכו לאהליהם
 שמחים וטובי לב עכ"ד וזהו גבי מרדכי
 דורש טוב לעמו דוקא :

יב א"ג דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל
 זרעו אפשר לרמוז על כי מנינו
 גבי שאול המלך שהרג עיר נוב הכהנים והמית
 מן הגבעונים ז' ב' חוטבי עצים וב' שאבי

מים

המן הרשע שאכותיו היו עשו אליפו עמלק
 אגג ב' אל'פין וב' עיו'כין וזהו ידיעות ה'
 ר"ל המן טמאה אכותיו שתיס אלף ועין שהם
 ארבע ב' אלפין וב' עיו'כין עשו עמלק אליפו
 אגג והנה אלת'כש של מלת המן ה'ץ י"מ
 ט"ן אותיות ל"ט גמ'ט ק"ט והוא ק"ח עם
 הכולל וזהו ויק'ח המן :

עוד כ"ל כי מלואי המן הוא ה"ה מ'מ נו'ן וכל
 שאתה ממלא מלאוי הה'ין מי'מין נו'כין
 הם גם כן הה'ין מי'מין נו'כין ער סוף אלף
 הששי לכן בכל שנה ושנה מכין את המן כי
 בכל שנה ושנה מלוי המן גם כן מלוי המן
 וכן בכל שנה ושנה ובסוף אלף ששי יהיה מלוי
 המן ה"ה מ'ס נו'ן או'ו אל'ף מן מלוי ה"ה
 יו'ד מן מלוי מ'ס וא"ו מן מלוי נו'ן
 וזהו רמוז ויגוע אדם זה המן כמ"ש ח"ל בקום
 עליונו אדם ולא מלך אזי יהיה מלוי או'ו
 ואח"ך יהיה המן מלוי ה"י מ'ס נו'ן יו'ד יו'ד
 וא"ו גמטרייא כ"ו שם הו"ה ואזי השם מלא
 ויהיה השם אחד ושמו אחד :

ח וקבר היהודים את אשר החלו לעשות
 ואת אשר כתב מרדכי אליהם
 אפשר לרמוז הענין על מה שכתבו אחרונים
 ז"ל על מי ששלק מתנות פורים למדינת הים
 והגיעו יום פורים דינא כשכיל מתנות לאביוני'
 כי אף ששלק קודם פורים בתר המקבל אזלינן
 והמקבל ביום פורים קבל עיין כל זה ה' פורי'
 סי' תר"ר ביר אהרן ובש"ות משאת משה
 ובאשל אברהם וכו' ע"ש וזהו וקבל היהודים
 אם נשלק לו מתנות אביונים וקבל ביום פורים
 אזי נחשב לו מתנות אביונים כי אזלינן בתר
 המקבל וכאמר :

ט כי מרדכי היהודי גדול ליהודים ורזוי לרוב
 אחיו דורש טוב לעמו ודובר שלום
 לכל זרעו ראייתי בכתיבי מור זקיני ח"ר
 משה הלוי ז"ל שהיה מקשה ח' כיון שאמר
 גדול ליהודים וראי רזוי לרוב אחיו ב' מ"ש
 דורש טוב לעמו ולא אמר דובר טוב לעמו
 כאשר אמר ודובר שלום לכל זרעו ג' בתחלה
 אמר לעמו ואח"ך כתיב לכל זרעו אלא או'
 בגמרא נדרים פרק י"ד מפני מה בני ת"ח אינם
 יולדים ת"ח אמר ר' יוסף שלא יאמרו התורה

מים ושמש וחון וסופר בן אמרו בירושלמי
 לכן נהרנו מבניו ז' והוקענוס לה' כגד השמש
 וכן מנינו גבי דוד שכשכילו נהרנו כוב עיר
 הכהנים ונשאר אביתר שנמלט אלל דוד . כן
 בימי עתליהו הרנה כל בני המלוכה ונשאר
 יואש שנמלט . וכה פרשתי כונת הכתוב גם
 כניהם ערי עד יס'כו גמט' יואש עם הכולל
 שנשאר כמו שנשאר אביתר . וזהו דורש טוב
 לעמו ואין הורג בהם אזי זרעו ניטול . וזהו
 ודובר שלום לכל זרעו שלא יתנו ובאמור :
 רש' זל כתב לכל זרעו קאי על עמיו ולפי
 מ"ש קאי על זרעו של מרדכי :

יג א"נ אמרינן כל המתפלל על חבירו הוא
 נענה תחלה וזהו דורש טוב לעמו
 ומתפלל עליהם לטובה אזי הוא נענה תחלה
 ודובר שלום לכל זרעו קודם כל ישרא :

יד צ"ד בתמר יפרח רמז למרדכי הדרוק
 שעלה לגדולה בארז בלבנון ישנה
 איתא בתרגום שני שנתלה המן על הארז רמז
 להמן שנתלה על הארז וזהו בארז בלבנון
 ישנה ר"ת יחור שלו נתלה המן ר"ל עץ שכביתו
 נתלה עליו על הארז :

טו הנה מגילת אסתר תחלתה וי' ויהי
 וסופה וי' לכל זרעו וכתב בעל
 המסורת סבוס פסוקי מגילת אסתר קס"ו
 וחלי המגילה בפסוקים פסוק ותען אסתר
 ותאמר עכ"ד והמלצה וי' ותען אסתר ותאמר
 שלשה וי' רמז להמן ולושתיו ואחשורוש
 שבזמניהם אמרו ישראל ווי וזהו ויהי בימי
 אחשורוש הוא אחשורוש הו"א ר"ת המן ושתי
 אחשורוש וזהו שאמרו ר"ל ויהי בימי לער
 לישראל בזמניהם :

יז שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא
 תתהלל . כ"ל לרמזו על המן בא'חס
 בט"ע עולה אותיות שקר הל'ק ומ'ר זכ"ס וזהו
 שקר החן חנו של המן שגדלו המלך והבל
 היופי של ושתי המלכה אשה יראת ה' זו
 אסתר היא תתהלל :

(עמוס) רק אתכם ידעתי מכל משפחות
 האדמה על כן אפקוד עליכם את
 כל עונותיכם . אפשר לרמזו על מה דאיתא
 בגמרא פרק השואל שהוא גברא דשקיל ארפא

החמרא ח"ל . לאיתתא לאגורי ח"ל לא חזק
 קירשה אגרא ליה חזק לביתיה שדר לה גיטא
 אזלת איהו אגרא שקולאי מניה וביה ואפקתיה
 ח' רב הונא בריו דר' יהושע כאשר עשה
 כן יעשה לו ולא מפעיא בחזר דלא קיימא
 לאגרא ח"ל אפי' חזר דקיימא לאגרא ח"ל
 לכ"ע ניחא לי לאגורי ולך לא ניחא לי דרמית
 עלי כאריו ארכא עכ"ל . וכתב מר"ן כי סו'
 ש"ב מ"כ על ראובן שהיה דר בבית לאה ורנה
 לתחזיק בבית ולא עלתה בירו ולאה טוענת
 שאינה יכולה לדור עמו שפיר טענה דרמי
 עלה באריו ארכא ואין אדם דר עם נחש וכו'
 ע"ש . והרב כ"ח שם הביא ראיה לדבריו
 מעובדא הנו' וכו' ומשמע אפילו תוך הזמן
 יכול להוטיאו היכא דנעשה שונא וכו' ע"ש .
 והרב נמוקי יוסף ז"ל כתב דווקא כהאי גוונא
 מעובדא הנו' שלא היה בדעתה לאגורי להאי
 אלא מפני שקדשה הא אם השכירה לו סתם
 קודם שקדשה לאו כל כמינה למעבר הכי .
 אטו המשאיל או המשכיר לזמן ידוע ואח"ך
 נעשה שונאו שנעשה מריבה ביניהם שיהא
 יכול להוטיאו וכו' ע"ש . וכ"כ הרב המפה שם
 סו' ע' מי ששכר בית לחבירו והיה אוהבו ונעשה
 שונאו אין יכול להוטיאו מן הבית ואם אמר לו
 מתחלה שאינו משכיר לו אלא מפני אוהבו
 ונעשה שונאו יכול להוטיאו עכ"ד . נמנינו
 למידים דאם ח' שכר בית לחבירו מפני שהוא
 אוהבו ונעשה שונאו יכול להוטיאו . וזהו רק
 אתכם ידעתי פרש' לשון אהבה וכן כתיב זרע
 אברהם אוהבי . וא"כ כשאתם תעשו עונות
 ותהיו שונאים אזי אפקוד עליכם את עונותיכם
 ואנלה אתכם בין העמים ובאמור :

(נחמיה) חנני ח' מאחי וכו' . כ"ל לרמזו
 מ"ש בש"ע ח"מ סו' מ"ב סעו' ו
 אם כתוב בשטר למעלה חנני ולמטה כתיב חנן
 חסר אות ח' ינתן לחנני אבל אם כתיב למטה
 חן דחסר ב' אותיות ינתן לחן ע"ש . וזהו רמז
 ויבא חנני ר"ל כתיב בשטר חנני ולמטה
 כתיב חנן דחסר אות ח' ינתן לחנני וזהו
 ח' מאחי ר"ל אות ח' חסר ינתן לחנני אבל אם
 חסר ב' אותיות דהיינו חן ינתן לחן ור"ק :

דאמר נכסי לטובייה וכו' וזהו ברכות הטובה רבו אוכליה כגון מ"ד נכסי לטובייה ואתו תרי טובייה ונאמן הדיין לומר לזה זכותי וכו' דוקא אם בעלי הדין עדיין עומדים לפניו וזהו ומה כשרון לבעליה לומר לזה זכותי דוקא לפניו וזהו כי אם ראות עיניו בעודם לפניו דוקא ובאמר :

והבאתי את השלישי איתא בגמרא קמא לוחות ראשונות לא היה כתוב בהן ט והאיל שסופן להשכר ח"ו פסקה טובה מישראל ואיתא בפסיקתא הטעם כדי שלא תהא הכתובה כתקנה ואינה נדונה כאשך איש אלא כפנויה ולכן כתב בשנייה ב' טוב להשלים לראשונה וזהו ברכות הטובה בלוחות שניות ב"ט טובות רבו אוכליה לומר שלא פסקה הטובה ח"ו כמו הא' וזהו טובים השנים מן האחד שלא נכתב בהן טוב :

וארבעה אשיבנו עפי' מ"ט הרב י"ט אלנאוי ז"ל בס' שביבת י"ט על הרמ"ב בס' ז"ל פרק זכיה ומתנה סי' יא שכתב מקשין המפר' ז"ל מ"ט גבי ב' יוסף בן שמעון בא' שלום מהן ויש לו שוכר עליו דרוסה את שניהם ואין נותן להם ה"כ גבי ב' טובייה ירחו היורשים את שניהם ויקחו היורשים את הממון ושם הביא מ"ט לחלק בין מתנה להלוואה ודחה אותם וכו' ע"ש : ולו נראה לחלק דשאני גבי ב' טובייה דביון שאמר ש"מ נכסי לטובייה וק"ל דברי ש"מ כמסורים דמו וא"כ הממון זכה בהו טוביה ונסתלק מן היורשים הממון וזכה בהו טובייה אלא דאין אנו יודעים איזה טובייה לכן אמרינן שורא דריוני משא"כ גבי ב' יוסף בר שמעון דהממון עדין מוחזק ביד בעליו וכל א' יוכל לרחות אותו וק"ל המוצא מחבירו עליו הראיה משא"כ גבי טובייה שזכה בהו טובייה ואין ליורשים זכיה בממון ודוק כי חילוק אמתי הוא ונכון וזהו ברכות הטובה רבו אוכליה ר"ל ב' טובייה שורא דריוני וכי תימא גבי יוסף בר שמעון אמרינן דרחו אותם היורשים וכאן גבי ב' טובייה למה לא יקחו היורשים הממון וידחו לב' טובייה לזה אמר ומה כשרון לבעליה שלא לקחו הממון לזה אמר כי אם ראות עיניו הראייה והכנת הענין

(חיבה) איתא במדרש הקב"ה אומר לישראל שובו אלי ואשובה אליכם וישראל אומרים השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו בקדש עכ"ד : אפשר לרמוז כונתם עפי' מ"ט ר"ל גדול מה שנאמר בישראל יותר ממה שנאמר בגרים דאלו בגרים כתיב מי הוא ערב אל לבו לגשת אלי והיו לי לעם ואני אחיה להם לאלהים ואלו בישראל כתיב והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם וזהו לעתיד הק"ב אומר לישראל שובו אלי ואשובה אליכם דחשיב אותם כמו הגרים וישראל אומרים לו השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו בקדש בעת ילאמ שאמרת והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם וזהו כימי לאתך מארץ מגרים כן אראנו נפלאות לעתיד וזהו שובינו אלהי ישענו והפר כעסך עמנו בקדש :

קהלת

ברכות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליה וכו' הרב מהר"ם לשיך ז"ל עפי' מ"ט בגמרא כתובות פירש כונת הכתוב ברכת הבית ברובה והקשו בתוספות ז"ל ומה יש הפרש הלא כל א' אוכל כדו אוכלו ותיירו לענין הנר נר לא' נר למאה וזהו ברכות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליה ר"ל מה הפרש יש לזה אמר כי אם ראות עיניו נר לא' נר למאה עכ"ד ופי' : ולו נראה לפרש עפי' מ"ט בגמרא כתובות ההוא דאמר נכסי לטובייה אתו תרי טובייה ואמרו שם אם א' חכם וא' ע"ה לת"ח שכן ורחוק שכן עדיף שניהם ת"ח שניהם שכינים שורא דריוני דהיינו למי שיראו הדיונין ליתן נותנים וזהו ברכות הטובה ר"ל א' אמר נכסי לטובייה ואתו תרי טובייה רבו אוכליה שני טובייה ומה כשרון לבעליה למי נתן לזה אמר כי אם ראות עיניו לריוני למי שיראה נותן : ואת הש"י אפשר לרמוז במ"ט בגמרא קידושין נאמן הדיין לומר לזה זכותי לזה חייבתי ודוקא בעודם בעלי הדין לפניו אבל אם הלכו הבעלי ריוני מלפניו אינו נאמן והקשו דמאן נקיט זכותא ומתקן דקרע לה ומקשי ונחזור ונדיונייה ותיקן בשורא דריוני ופי' רשו כגון מאן

דשם זכה טובייה ולא היוורשים וכאן גבי ב' יוסף בר שמעון עריין הממון מוחזקים בו בעליו וק"ל המו"ח מחבירו עליו להביא ראיה ור"ק :

ב ויתרון

החכם מן הכסיל כיתרון האור מן החושך אפשר לרמוז מ"ש רש"י זל בפרשת בהעלותך על פסוק ויהי העם כמתאוננים אין העם הלא רשעים וכן הוא אומר מה לעשה לעם הזה ואומר העם הרע הזה וכשם כשרין קרואים עמי שנאמר שלח עמי ויעבדוני עמי מה עשיתי לך עכ"ל נמצא יו"ד יתירה במלת עמי רמוז לכשרים וכשאין יו"ד הם רשעים והנה מצינו הפרש בין אור ובין חשך מלת יו"ד יתירה דכתיב ויקרא אלהים לאור טוב ולחשך קרה לילה ולא כתיב יו"ד ומה שכתוב וי' הוא וי' שמוש ואינו נחשב וזהו ויתרון החכם מן הכסיל שהיה אות יו"ד כיתרון האור מן החשך ור"ק :

ג ויותר

מהמה בני הזקן אפשר לרמוז דאיתא בש"ע ה"ח סי' קי"ג סעי' א' אלו דברים ששוחין בהם באבות תחלה וסוף ובהודאה תחלה וסוף ואם בא לשחות בסוף כל ברכה או בתחלת כל ברכה מלמדים אותו שלא ישחה וכו' וכתב ע"ז הטעם שאם יש חיוב מלך חכמים שגורו עליו לשחות ובא להוסיף על דבריהם לשחות בסוף כל ברכה או תחלת כל ברכה אזי יאמרו העולם שהכל הוא מלך עלמו ויבואו לידי תקלה ואין משחין אפילו נתקנת חכמים לכך גזרו שלא להוסיף משא"כ אם הוא הכל מלך עלמו אינו תמור כל כך אם היקל בו ע"ש וזהו כונת הכתוב ויותר מהמה ר"ל חכמים גזרו איזה גזרה ואתה בא להוסיף עליהם הזקן ולא תוסיף כדי שלא יבואו לידי תקלה וכמ"ש הרב ע"ז זל ור"ק :

ד מתוקה

שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל אפשר לרמוז הפסוק על מ"ש הרב מגן אבות על משנה אמור מעט ועשה הרבה וזל זי מרת עליונית היא שהק"ב אמר מעט שלא המר הלא דן אנכי שהם ב' תיבות והביא עליהם עשר מכות וגאלם בכ"ח איתות וכו' וכתב הרב סעדייה גאון זל ומכאן יש ללמוד שאם בגאולה ה' שלא הבטיחם הלא

בב' תיבות קיים אותה בהדכה תיבות כל שכן בגאולה אחרונה שהבטיח אותם על ידי נביאים הרבה הבטחות שיקיים אותם יותר ויותר עכ"ל וזהו מתוקה שנת העובד הם ישראל שעבדו בגלות מצרים ובגלות המד הזה אם מעט שאמר הק"ב בגלות מצרים ב' תיבות דן אנכי ואם הרבה בגלות הזה המר והנמחר שאמר הרבה הבטחות ע"י נביאי ישראל וכל הק"ב מקיים דבריו יותר ויותר וזהו אמת דבר אלהים בגלות מצרים שתיים זו שמעתי שאמר דן אנכי והביא עליהם עשר מכות כי מדה זו עליונית היא וזהו עוון לאלהים :

ה סוף

דבר הכל נשמע וכו' אפשר לרמוז הפסוק על מ"ש הרב מהר"א זל סי' א' והוא כי הגאון מהר"י פיק בהקדמת ספרו שחילת שלום על מספר ס' מסכתות משניות הטעם כתב התשבי זל בשם סידור רב עמרם שהוא מספר גמט' גאון למי שבקי בהם והקשה הרב פיק הלא הם ס"ג מסכתות וכמ"ש הרב הסמ"ג זל וגם לפי דברי הרמ"בם זל בהקדמת זרעים דתלת כבי א' חשיבו הו"ל ס"א והרב מהר"א זל תירץ עפי' מ"ש הר"אש זל שלהי פסחים על פסוק תספרו חמשים יום שכן דרך המקרא כשיגיע לחשבון הסמוך לעשירית פחות א' מונה אותו כחשבון עשיריות ואינו משנית על חסרון הא' כמו כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה ע' נפש והוא חסר א' וכן ארבעים יבנו לא יוסיף ע"ש והקשה עוד על ל"ו והלא הם לז ושוכ מצא בס' הדורות כי מסכת תמיד סדרוהו אחר רב אשי וכו' ע"ש נמצא דרך המקרא דאין בחסרון א' קפיד קרא :

אמנם כיתרון א' מחלוקת כי הנה הרב יודי משה בשמות רבה סוף פרשה ב' אות ה כתב דה"ה כיתרון א' לא קפיד קרא אבל הרב קרבן נתנאל אות קכ"ג משמע דכיתרון א' קפיד קרא ע"ש והנה עפי' דברי הרב קרבן נתנאל זל דכיתרון א' קפיד קרא וזהו כונת הכתוב ויותר מהמה בני הזקן דקפיד קרא וזהו בכל עלב ר"ל דקפיד קרא יסיה מותר אמנם ודבר שפתיים ר"ל שרגיל המקרא לדבר אך למחסור וכאמור וזהו כונת המסרה הלך וחסור אם חסר א' הקרא משלים החשבון

וזהו הלך וכסוע אבל אם הלך וגדל ר"ל
ביתרון הולך ושוכ דקפיד קרא וליך לחשוב
המתיי וזהו סוף דבר ר"ל חסרון בסוף דבר
היו הכל נשמע ור"ק :

ו א"נ סוף דבר הכל נשמע וכו' איתא בגמ'
על פסוק קח לך סמים שנים
נטף ושחלת וחלככה הרי חמשה סמים ה' הרי
יוד וחלככה י"ח סממני קטורת והקשו ונימא
סמים אחרון גס' כן שנים ולמה הלכנו חושבים
אותו חמשה ותירונו אם היה אומר סמים סמים
היינו אומרים כל א' שנים אבל השתא דכתיב
סמים אחר חמשה דהיינו סמים שנים ונטף
ושחלת וחלככה לכן חושבים אותו בחמשה
ועיין בהר"ם כי תשא ע"ש וזהו סוף דבר
ר"ל מלת סמים שהמרה אחר חמשה הכל נשמע
בל' רבים כל הנזכר וכאמור :

ז א"נ סוף דבר הכל נשמע כתב רש"י על
פסוק כי תועבת ה' כל עושה אלה
עושה כל אלה לא נאמר אלא כל עושה אלה
אפילו א' מהם עכ"ד נמלא דאם היה אומר
עושה כל אלה דמלת הכל אחר מלת עושה
היה משמע כלם השתא דכתיב כל עושה אלה
דמלת כל קודם מלת עושה אפילו א' מהם
וזהו רמז סוף דבר אם היה אומר כל לבסוף
הכל משמע וכאמרו :

(פקודי) סמיכות הפר' ולאחר סביב נחושת
אלה פקודי המשכן איתא במדרש
תנחומא אלה פקודי המשכן ונחושת התנופה
ונחושת הכלות שכן קורים כלשון יון לכלה
ניכפי וכו' ע"ש נמלא לפי המדרש תנופה
רמז לכלה ועל כן מלת נחשת רמז לחתן שכן
נחשת אותיות חתן ביחיה ועל כן סמיכות
הפרשה ככאן נחשת אותיות חתן שיהיה אלה
רמז לכלה דהנה למ' דה' נשאר אל' אותיות
יוד גמט' כ"ו הו"ל וכלה ר"ל חתן וכלה שיחיו
ואיתא בזוהר כל מלוא ומלוא מתר"ג מלוא
כלולה מכל המלות וזהו נחשת אלה רמז לחתן
וכלה פקודי אשר פוקד על פי משה מלת
מלוא בתרגום פקודא שקולה מלות נישואין
כנגד כל המלות אשר ננטו על פי משה וזהו
אשר פוקד על פי משה :

(חקת) וממדבר מתנה וממתנה נחליאל

רמז למעשה בית חורון כדאיתא בנדרים פרק
ה מעשה בה' בבית חורון שהיה אביו מודר הימנו
הנאה והיה משיא את בנו ואמר חלר וקעורה
נחונים לך במתנה ואינן לפניך אלא כדו שיבא
אבא ויאכל עמנו כסעורה א"ל אם שלי הם
הרי הם מוקדשים לשמים א"ל לא נתתי לך
את שלי שתקדשם לשמים א"ל לא נתת לי את
שליך אלא שתהא אתה ואבויך אוכלים ושותים
ומתרגים זה לזה ויהא עון תלוי בראשו וכשבא
הדבר לפני חכמים אמרו כל מתנה
שאלה הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה עכ"ד
וזהו וממדבר מתנה ר"ל שאם אמר אדם הרי
לך מתנה לריך שתהא וממתנה נחליאל שאם
הקדישה תהא מקודשת ואם לאו אינה מתנה
ומנחליאל במות ב' ר"ל שתיס לריך ר"ל א'
שתקרא מ'תנה ב' ו'ת ר"ת ו'מקדישה ת'קדש :
(הפטרת וירא) מדוע את הולכת אליו היום
לא חודש ולא שבת א"ל מלת
את יתור נפיש אלא יש לרמזו מ"ש בה' ע"ב
תקל"ד סי' יב שהולך להקביל פני רבו או אביו
או מי שגדול ממנו עובר במים עד נווארו
ואינו חושש וכן בחזרה מותר ובתב הרב אשל
אברהם ס"ק י"ב א"כ מהו קאמר נבי שונמית
לא חדש ולא שבת הרי אפילו לא חדש ולא שבת
איכא מלוא ו"ל דוקא איש שמא ישמע דברי
תורה אבל אשה לאו כזות תורה נינהו וכו'
ע"ש וזהו שאומר לה אישה להשונמית מדוע
את שאת אשה ואין מלוא ודברי תורה שייך
אלה וק"ל :

(מלכים) ויהי היום ויעבור אלישע ל שונם
ושם אשה גדולה ואיתא בזוהר
פרשת בשלח ד' מ"ד ע"א גדולה על כל הנשים
ובתב בגליון על הזוהר הגהות מקר"ח ו"ל ו"ל
כ"ל לוס שקיתה גלגול חוה והוא נקרא האדם
הגדול וקיא נקראת אשה גדולה עכ"ד ולי
נראה לרמז כי גדולה גמטרייא מ"ח ר"ת
מגלגול חוה :

לתנות את בת יפתח הגלעדי ותהי חק בישראל
רמז למ"ש הרב ארחות לריקים משם
האר"י ז"ל ד' קמ"ז ע"ב ו"ל בת יפתח היא היסה
אשת חס דמעוברת היתה כתיבה מקסותן אחיו
אל עוג ולכן שמש חס כתיבה כדו לכסות על
וכותה

זכותה ועתה כבואה בגלגול זה עברו עליה
 צרות הרבה ולכן כדי לתקנה נתקרבה עי'
 אביה ונשחטה עכ"ד . וכתב הרב ארחות יוסף
 שם מדה כנגד מדה לשעבר קלקלה בזנות
 ועתה בגלגול זה מתה בתולה ואיש לא ידעה
 עכ"ד וזהו ותהי ר"ל זו כת יפתח היתה אשת
 חם קודם ר"ת ח"ק ולכן תיקנה קלקול קודם :
 למה זה תשאל לשמי והוא פלא . רמז למ"ש
 ב"זהק חלק בראשית בסתרי חורה שהיה
 מלאך אוריאל ע"ש וזהו פלא אותיות אלף
 אוריאל ודו"ק :

ויתנו לנו שני פנים וכו' ראיתי בילקוטי האר"י
 ז"ל פרשת קרח על דתן ואבירם שנתגלגלו
 בשני פנים של אליאזו התשבי דתן נתגלגל
 בפר שלקח אליאזו התשבי ואבירם נתגלגל בפר
 של נביאוי הבעל לפי שהוא מרשיע יותר וכו'
 ע"ש . וזה לו רמז במה שאמר להם אליאזו
 בחרו לכם הפר האחד ועשו אותו ראשונה כי
 אתם הרבים מלת הרבים ה"א מתחלת בחל"ף
 והוי אותיות אבירם לרמזו כי אבירם נתגלגל
 בפר שלהם כמ"ש האר"י ז"ל :

והורדתם אותו על גיחון ז"ל למה משחו אותו
 על גיחון על המים . אמנם איתא
 בגמרא סנהדרין ד' לב ע"כ אמר ר' אלעזר
 כל פרנס המנהיג את הלבור בנחת זוכה
 ומנהיגם לעו"הב שנאמר כי מרחמם ינהגם
 ועל מבויעי מים ינהלם . וכתב מהר"ש"א בח"א
 שילמדס תורה שהיא נקראת מים ואם לא
 יקבלו ללמוד התורה ינהיגם בקושי להדריכם
 עפי' התורה ע"כ . ולכן משחו על גיחון מים
 לרמזו שילמדס תורה שנמשלת למים וכן מלינו
 גבי דה"עה שהנהיג את ישראל בנחת זכה
 גם כן לחיי עו"הב דכתוב ודוד עבדי נשיא
 להם לעולם וכן כל פרנס שמנהיג את ישראל
 בנחת ומעביר על מדותיו עמהם זוכה ומנהיגם
 לעו"הב וזה רמז ורעס אתה הרועה אם
 מרעה אותם בטוב אזי ונשאם עד העולם
 שזוכה גם כן לעו"הב :

ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה ללאה
 בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית
 בחודש זיו למלוך שלמה על ישראל ויבן הבית
 לה' . וכתב רש"י ז"ל למלוך שלמה חוזר על

שנה הרביעית למלכותו אלפני פניו וכן כתיב
 בד"ה ויחל להבנותו בחודש השני בשנת ארבע
 למלכותו עכ"ד . אפשר לרמזו הענין כי טעם
 ז"ל אמ קודם הזמן הוא מטעם גרות ועבדות ות'
 שנה חוזר אלפני פניו כי גר יהיה זרעך ועבדום
 וענו אותם ת' מאות שנה וזהו רמז ללאה בני
 ישראל שחוזר המקרא אלפני פניו כמו כן
 למלוך שלמה על ישראל חוזר המקרא אלפני
 פניו על שנת הרביעית וק"ל :

ישעיה

בססאה בשלחה תריבנה הגה ברוחו הקשה
 כיום קדים . אפשר לרמזו הפסוק
 על מלאכת השחיטה (ובעת שלמדתי מלאכת
 השחיטה אמרתי זה שנת תר"ו) איתא בגמרא
 חולין פ"ק האי סכין דדמייא לסאסא מאי
 ופרש"י ז"ל סכין מגעה כראש השכולת מאי
 דאינה חוגרת פנס ח"ל מאן יהיב לן מבשריה
 ואכילנא ע"כ . ופסקה מר"ן ז"ל בש"הט וז"ל
 סכין שמגעה כראש השכולת מותר לשחוט בה
 ע"כ . אכן הרב בהנהגה כתב משם האגור
 ואין לחנוכו בקיאים בה לכן אין לשחוט בה
 והנה שלח לשון חרב כמו ובעד השלח יעבורו
 איש שלחו המים וזהו בססאה ר"ל סכין שמגעה
 כראש השכולת בשלחה לשון סכין תריבנה
 אותיות תברנה ע"ד שלמה שאלה ר"ל תאכלנה
 כמ"ש בגמרא מאן יתן מבשרה ואכילנא אמנם
 הגה ר"ל הנהגה הקשה ברוחו כיום קדים
 מה שהיה קדים מותר הוא ביטול אותם
 ואסר ודו"ק :

חי חי יודוך כמוני רמז לעולים לס"ת יום
 שבת קודש ז' ומפטיר ח' ומנחה ג' ז"ל
 ויום כ' ג' י"ד ויום ה' ג' י"ז וכל פרשה ופרשה
 קורין אותה י"ז עולים ועם החזן הם י"ח
 וזהו חי חי יודוך כמוני שעולים לס"ת
 עם החזן :

אל תיראוי תולעת יעקב מתוי ישראל . איתא
 בזקר שיש ללמוד תחית המתים מן
 התולע שמתה ונבראת מן עפרה וכו' ע"ש .
 וזהו אל תיראוי תולעת יעקב מתוי ישראל
 שילמדו מן התולעת ת"המ :

כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקלוק כי רוח
 מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי כי
 הנה טעם שכפה הק"כה על ישראל את ההר
 נבוגית לפי שפה הק"כה שישרט עתידין לחטוא
 ומשליכן מעל פניו ומירוב כעסו עליהם
 מעבירם באומה אחרת לכן כפה עליהם את
 ההר כנגית הוה להם דין אנוסה ובתיב לא
 יוכל לשלחה כל ימיו וזהו מ"ש איזה ספר
 כריתות אמנם אשר שלחתי כי אנוסה אין
 יוכל לשלחה כל ימיו וזהו מ"ש במדרש אמרו
 ישראל עבד עבד שברח מרבו ואשה שגרסה בעלה
 כלום יש זה על זה כלום א"ל הקב"ה אם לא
 ביד חזקה אמלוד עליכם ר"ל אותה כפייה
 שכפה את ההר עליכם הו"ל דין אנוסה וכתוב
 לא יוכל לשלחה כל ימיו וא"ת הלא ק"ל אם
 אמרה האנוסה לא בעינא לא יש דין מלוא
 שלא יוכל לשלחה כל ימיו וישראל אומרים לא
 בעינא אמאי כתיב אם לא ביד חזקה אמלוד
 עליכם ו"ל כי בעת כפיית ההר על דור המדבר
 היו כל הנשמות העתידים לבוא עד סוף כל
 הדורות דכתיב כי את אשר ישנו פה עמנו
 עומד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו
 פה עמנו היום וקבלו את התורה וא"כ
 הנופים של אותן הנשמות העתידות אינם
 יכולים לאמר לא בעינא כיון שהנשמות שלהם
 קבלו עליהם וא"ת א"כ למה כפה על דור
 המדבר את ההר כיון שהנשמות שלהם קבלו
 התורה ו"ל דור המדבר היו הנשמות הנופים
 שלהם ושמה הנופים אינם מקבלים לכן כפה
 עליהם משא"כ נשמות העתידות עדיו לא באו
 בנופים וקבלו עליהם נמלא בעת כתיבת
 התו' הנופים של דור המדבר ונשמות העתידות
 לבוא קבלו עליהם ואזי אינם יכולים לומר
 לא בעינא וזהו כי לא לעולם אריב ולא
 לנצח אקלוק לכן כפיתי את ההר כנגית להיות
 להם דין אנוסה וכי תימא אנוסה אם אמרה
 לא בעינא לא נשאר דין אנוסה וישראל באותו
 הזמן היו אומרים לא בעינא לזה אמר כי
 רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי וכיון
 שקבלו עליהם הנשמות בעת מתן תורה
 טוב אינם יכולים הנופים לומר לא
 בעינא ודו"ק :

והיה מעשה הדקה שלום ועבודת הדקה
 השקט ובטח עד העולם אפשר לרמוז
 עפו' מ"ש הרב אמר יוסף בדרוש הדקה ר'
 קב"ה ע"ג מ"ש בגמרא סוכה ד' מ"ט ע"ב
 גדולה דקה יותר מכל הקרבנות שנאמר עשו
 דקה ומשפט נכחר לה' מזבח והרב יד יוסף
 הקשה דא"כ הו"ל להק"כה לזוה לחוטא ליתן
 דקה דעדיפא מהקרבנות ולא להקריב קרבן
 ותירץ דאם הק"כה מלוא לחוטא ליתן דקה
 במקום קרבן א"כ כל מי שלא חטא לא היה
 נותן דקה כמו הקרבן שאם אינו חוטא אין
 מביא קרבן והיתה הדקה מתבטלת מישראל
 לכן זוה לחוטא להביא קרבן והדקה בין חטא
 בין לא חטא ניתן עכ"ד וזה נראה לי כונת
 הכתוב והיה מעשה הדקה שלום ר"ל כל
 אדם נותן דקה בין חוטא בין אינו חוטא והוא
 גדולה יותר מהקרבנות וכי תימא א"כ למה
 זוה ה' לתת דקה לחוטא לזה אמר ועבודת
 הדקה ר"ל אם היה מלוא הקב"ה לעשות
 הדקה כמו הקרבנות שהיא עבודה היה לו
 לאדם השקט ובטח עד עולם ולא היה לו ליתן
 דקה אם הוא אינו חוטא לכן לא זוה אותו
 לחוטא על הדקה במקום הקרבן כדי שיהיו
 נותנים דקה החוטא ואינו חוטא ובאמור :

וזהו בלדקה תכונני יותר מהקרבנות וכי תימא
 הו"ל לחוטא ליתן דקה ולא להקריב קרבן
 לזה אמר רחמי מעושק ימנחתה כי לא תקרב
 אליך ר"ל היית מרחקי הדקה אם לא היית
 חוטא כמו הקרבן ובאמור וזהו פור נתן
 לאביונים וכי תימא הו"ל לחוטא ליתן דקה
 ולא להקריב קרבן לזה אמר דקתו עומרת
 לעד ואם היתה במקום קרבן אם לא היה חוטא
 לא היה נותן דקה א"כ היתה בטולה :

וממכותיך ארפאך דאיתא במדרש משל
 נמלך שכעס על בנו וגזר
 להכות אותו באבן גדולה ואחר שנתקרה דעתו
 ריחם על בנו וכיתה את האבן אבנים קטנים
 והכה אותו בהם וכו' כן הק"כה גזר על
 ישראל גזירות קשות ואינם יכולים לסוכלם מה
 עושה הק"כה כשחוזרים למוטב מביא עליהם
 כמה פעמים ולא בפעם א' לפי שאין יכולים
 לסכול וזהו וממכותיך לשון רבים ע"ז ארפאכם
 גמט'

יש לבס רפואה :

אשרי אנוש יעשה זאת וכו' שומר שבת
 מחללו ודרשו חז"ל אל תקרי מחללו
 אלא מחול לו . ואפשר ליישב הענין עפ"י מ"ש
 הרד"א ז"ל והביאו הרב שלמי לבור ד' קל"ה ע"ד
 יש בפסוקי ויכלו ג' פעמים אשר ובפסוק
 ויקחו אליך פרה אדומה ג' פעמים אשר לומר
 כשם שפרה אדומה מכפרת כך החומר ויכלו
 מכפרים לו עונותיו וכן כתב כלכו ז"ל ע"ש .
 וזה אשרי אנוש יעשה זאת ר"ל יאמר בקידוש
 ליל שבת ג' פעמים אשר ע"ז שומר שבת
 מחללו מחול לו וכאמור . וזהו ג"ד רמז לשבת
 גמט' ז' גרור וכו' ע"ז מאשר רמז לשלשה
 פעמים מלת אשר שיש בו וכלו שמכפרת כמו
 פרה אדומה שמנה לחמו סעודת שבת לחם
 משנה והוא יתן מעדני מלך שיש על שלחנו
 כל מעדני עולם :

כה אמר ה' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי
 אין אלהים . הנה יש לדקדק כיון שאמר
 אני אחרון למה הולך לומר ומבלעדי אין
 אלהים אך אמנם ראינו גבי יעקב אע"ה כתיב
 וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה ואת
 לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף
 אחרונים כמלא אף דכתיב אחרון כתיב אחריו
 אחרון . וכן גבי בית המקדש כתיב גדול יהיה
 כבוד הבית האחרון מן הראשון וכודאי מובטחים
 אנחנו בעזרת האל שיבנה בית שלישי בב"ה
 ועיין בזוהר פרשת פינחס וכו' ע"ש לזה אמרו
 אני ראשון ואני אחרון ולא תימא שיש אחרון
 עוד לזה אמר ומבלעדי אין אלהים וכן כתיב
 אני ה' ראשון ואת אחרונים אני הוא ר"ל לא
 שתאמר שיש אחרון בלעדי אלא ואת אחרונים
 אני הוא שאין אלוה בלעדי :

בצדקה תכונני רחמי מעושק כי לא תיראי
 וממתתה כי לא תקרב אליך .
 אפשר לרמוז הפסוק על פי שראיתי להרב חתן
 סופר ז"ל הכר"מ ד' מט ששמע דבר נפלא
 מזקנו בעל חתם סופר ז"ל על פי פסק כי
 דינה רבא שבאה לפניו אשה א' לקבול על
 בעלה שמפזר כל ממנו . ועוד בא לפניו
 אחד לקבול על אחיו שקמץ מאד שרואה אותו
 רעב ולמא ואין מפרכס אותו ואין מרחס עליו

ובי דינה שם שאלו לאחד שהיה מכובד מדוע
 שהוא מכובד ממנו והשיב לפי שאין אדם יודע
 את עתו ושמה במהרה ימות ולכן הוא מכובד
 ממנו ליתן צדקה וגמילות חסדים כל זמן
 שהוא חי . ושאלו לאח הקמץ למה לא תפרכס
 אחיך שהוא רעב ולמא והשיב כי לא ידע
 אדם את עתו ושמה יחיה מאה שנים ולא
 יהיה בירו לפרכס עצמו על כן הוא מקמץ
 עצמו . ואלא הפסק דין מבי דינה רבה שכל
 א' ישמרהו ממה שהוא מפחד ממנו . הבעל
 האשה המפזר וירח פן יעזוב את עולמו בחי
 ימיו ה' ישמרהו ויחיהו ואושר בארץ לאורך
 ימים . וזה הקמץ שירא פן יאריך ימים ע"כ
 הוא מקמץ לא תבוא לו מגורתו ואינו מאריך
 ימים עכ"ד . וזה אלזי כונת הכתוב עשיר
 ורש כפגשו עושה כלם ה' . הכונה כמו הענין
 הזה שזה מתירא פן יאריך ימים וזה מתירא
 פן ימות בחצי ימיו ולכן מי שהוא מתירא
 פן יאריך ימים זה מחזיק בעשרו ואינו נותן
 ממנו לצדקה ולכך נקרא עשיר וזה מתירא
 פן ימות בחצי ימיו ומכובד ממנו להיות רש
 כפגשו לבי דינה רבה ותלא דינה . עושה כלם
 ה' שלא תבוא מגורתם זה שמכובד שירא פן
 ימות בחצי ימיו ה' יאריך ימיו . וזה הקמץ
 שמתירא פן יחיה מאה שנים לא תבוא לו
 מגורתו עכ"ד . וזהו בצדקה תכונני זה שנותן
 צדקה ומתירא פן ימות בחצי ימיו לא תיראי
 וממתתה כי לא תקרב אליך אלא אררבה
 הקב"ה מאריך לו ימיו ושנותיו כמו שפסקו
 כי דינה רבא הכו' . וזהו רודף צדקה וחסד
 ימלא חיים צדקה וכבוד :

וקווי ה' יחליפו כח אפשר לרמוז הענין על
 מ"ש הרב מהר"ש ויטל ז"ל בשער
 הפסוקים הכר"מ ד' קכ"ו על פסוק חשב ה'
 להשחית חומת בת ציון נטה עליה קו וכו'
 וז"ל שמעתי מן הראשונים ז"ל שהם אותיות
 הקדומים אל ארבע אותיות שהו"ה העולים
 גמט' ק"ו באופן זה אבגד הוה חטי גמט' כ"ה
 אה"ך אבגדה גמט' ע"ו אח"ך אבגדהו גמט'
 כ"א אח"ך אבגדה גמט' ע"ו סך הכל ק"ו
 וחשבון זה נקרא קו המדה של הו"ה ואם
 תסיר ד' אותיות שהו"ה העיקרים נשאר ק"ב
 והו

וזהו קב חרובין שהיה אוכל ר' חנינא בן דוסא
מע"ש לע"ש עכ"ד :

ירמיה

שמוע

שמעתי הפרים מתנודד יסרתני ואוסר
כעגל לא לומר השיבני ואשובה כי
אתה ה' אלהי כי אחרי שובי ניחמתי ואחרי
הודעי ספקתי על ירך בושתי וגם נכלמתי
כי נשאתי חרפת נעורי אפשר לרמוז הענין
כמ"ש הרב סעדיה גאון ז"ל כי הנה תראה
אם אדם הולך בדרך הרע ועושה עבירות והיה
מגליח בכל מעשיו ואם אח"ך חזר בתשובה
והיה בדרך הישר ועושה מצוות ולדקוק ועוסק
בתורה והיה מאז ואילך אינו מגליח במעשיו
ואדרבא כל יום ויום באים עליו גזירות קשות
ומרות ותקו בו בני אדם וחשבו לו הגזיר'
פירות של דקות אמנם ח"ו זה אלא הענין
הוא שהק"בה נתן לאדם ב' רכבים א' דרך רע
וא' דרך ישר ונתן הכל בידי אדם להיות בחירו
אם רוצה דרך רע ורוכב ימיו ברע אזי מעט
דקות שעושה נותנים לו בעוה"ז ופרי חטאת
רשעו נפרעים ממנו בעו"הב לכך בתחלה
כשהיה רשע אזי על עונותיו נפרעים ממנו
בעו"הב ודקותיו בעוה"ז לכן היה מגליח בכל
מעשיו אמנם אח"ך כשחזר בתשובה אזי
דקותיו שמורים לו לעו"הב וחטאת רשעו
נפרעים בעוה"ז וא"כ אותם הגזירות שבאו
עליו אחר שחזר בתשובה הוא של עונות
הראשונים לא ח"ו פרי הדקות כמו שחשבו
העולם והנה סופר מעשה בא' גביר שהלך
לבית המרחץ לרחוץ ולא נהגו בו כבוד אלא
כמו שאר בני אדם וכשיצא מן המרחץ נתן להם
זהוב א' ותמנהו באמרו לא עשינו לו כבוד
כ"כ ונתן זהוב אחר כמה ימים בא לבית
המרחץ ועשו לו כבוד גדול והביאו לו (קא' פי
וסו' קר וקא' ווא) ויותר ויותר מכל אדם וכשיצא
נתן בידם קראן א' ותמנהו ואמרו לו אותו יום
שלא עשינו לך כ"כ כבוד נתת לנו זהוב א'
ועכשיו שעשינו לך כ"כ כבוד אתה נותן לנו
קראן א' א' מעשרה מן הזהוב א"ל הזקוב
שנתתי לכם קודם הוא של עכשיו שעשיתם

כ"כ כבוד וקראן א' שנתתי לכם עכשיו הוא
של אותו יום שלא עשית כ"כ כבוד כן הנמשל
לבעל תשובה הלער שבא עליו עכשיו אחר
שחזר בתשובה הוא של אותם עונות שעשה
קודם שחזר בתשובה והטובות שראה קודם
שחזר בתשובה הוא פרי הדקות אלא ע"י שחזר
בתשובה פרי דקות מניחים לו לעו"הב ופרי
העונות נפרעים בעוה"ז וזהו שבעל תשובה
אומר שמוע שמעתי אפרים מתנודד יסרתני
ואוסר וכו' השיבני ואשובה כי אתה ה' אלהי
רוצה לחזור בתשובה אמנם רואה שבאו עליו
יסורים והוא מתנחם וזהו כי אחרי שובי
ניחמתי בושתי וגם נכלמתי באמור לי אחר
שחזרת בתשובה באו עליך יסורים וא"כ ח"ו
יבוא לומר אלו פרי דקות לזה אמר כי נשאתי
חרפת נעורי הכונה אחר שחזרתי בתשובה
אזי הדקות מניחים לך לעו"הב ופרי רשעתו
נפרעים ממנו לעו"הב :

הבן

יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי
מדוי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן
המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה' אפשר
לרמוז הפסוק על מ"ש בזוהר בראשית פרשת
ויחי ד' רל"ג ע"א וישם את אפרים לפני מנשה
דישראל נקראו בשם אפרים כידוע ומ"ל מהא'
דבר נפק שבטא דאפרים עד דלא אשתלים
זמנא דשעבורא דמלרים דחקו שעתא ונפקו
מן גלותא קמו עליהון סנאיהון וקטלו להום
וכתיב בן אדם התחינה העלמות האלה כל
בית ישראל המה וכו' ועל דא הקדים אפרים
למנשה וכו' ע"ש וזהו הבן יקיר לי אפרים
וכו' הכונה כל ישראל נקראים בשם אפרים
והראיה מדוי דברי בו ר"ל כל עת שאני מדבר
על ישראל אני זוכר אותם בשם אפרים ועוד
על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה'
שאמרתי ליחזקאל הנביא ע"ה התחינה העלמות
האלה כל בית ישראל המה :

אשר

בשר את אבי לאמר יולד לך בן זכר
שמח שמחהו ז"ל כפל הענין אמנם
הענין הוא כענין חטי שיעור מלוא הוא אם לאו
וזהו מחלוקת בין הרב ח"דא ז"ל בס' מחזיק
ברכה ובין הרב חקרי לב מהר"י ח"ן ז"ל דלהרב
ח"דא ז"ל ס"ל כשם שחטי שיעור אסור מן התו'

בן חזי שיעור מלוא מלוא . וכתב הרב מערכי
 לב זל וזל מי ידון עם מי שתקיף ממנו על
 הרב ח"ד זל ואח"ך הכיף רחיה להרב ח"ד זל
 זל מפ"ו שהוא קיום המלוא בן וכת ואינס
 באים כא' בת לבדה וכן לבדו וחשיב מלוא
 וא"כ חזי שיעור מלוא מלוא וכן גבי שש ערי
 מקלט שמשו הכדיל בעבר הירדן שלש ובארץ
 ישראל הכדילו ישראל שלש ואמר מר"ע מלוא
 הכחה לירי אקוימנה הרי חזי מלוא מלוא
 ע"ש . וזהו שמ"ח ר"ת חזי שיעור מלוא וזה
 שמתמיה ירמיה הכיף שאמר המבשר לאביו
 יולד לו בן והוא חזי שיעור מלוא ויש ס"ל
 שחזי אינה מלוא וא"כ לשמחה מה זו עושה
 לזה אמר שמ"ח ר"ת חזי שיעור מלוא וכוה
 שמחה שאמר לו חזי שיעור מלוא ועל ידי
 זה בשרהו :

קודש

ישראל לה' ראשית תבואתה כל אוכליו
 יאשמו רעה תבוא אליהם נאום ה'
 פירש הרב רב ייבא סבא דמשפטים ד' ק"ח
 ע"ב כי הנה ידוע קליפה קדמה לפרי כי הקלי'
 הוא מן ס"א ופרי הוא מוחא וס"א תדיר
 אקדים ורבי מן מוחא אבל לעתיד לבוא כב"א
 מוחא אקדים דכתיב הטובה בראונך את ליון
 והדר תכנה חומות ירושלים ההוא חומה דלבר
 דאיהו קליפה דיליה ממש וכתוב ואני אהיה
 לה חומת אש סביב אני ולא ס"א ישראל אינון
 מוחא שאר עמין אינון עעז' אינון קליפה
 ולכן אקדימו דכתיב ואלה המלכים אשר מלכו
 בארץ אדום לפני מלך מלך ווימן הק"ב
 להקדים מוחא לקליפה דכתיב קודש ישראל
 לה' ראשית תבואתה מוחא אקדים לקליפה
 ואפילו דמוחא יקום בלא קליפה מאן דאשיט
 ידו למיכל מניה כל אוכליו יאשמו רעה תבוא
 אליהם נאום ה' עכ"ל . וזה אללי כונת
 הכתוב רמו וחס אותיות מוח הוא אבי ר"ל
 לעתיד יהיה מוח קדים לקליפת כנען גמט'
 ק"ץ ר"ל כשיבוא הקץ לעת"ל כב"א אזי יהיה
 מוח קדים לקליפה :

ותיפי

(יחוקש) ותיפי במאד מאד ותלחתי למלוכה
 רמו למ"ש ר"ל אין ממנין
 פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרזים
 תלויה לו מאחריו אם וזה דעתו עליו אומרים

לו חזור לאחריך וכאן משכת הנביא לכו
 ואומר תרי לטיבותא ח' ותיפי במאד מאד ואם
 כן לא תלחתי למלוכה ואפילו הכי ותלחמי
 למנוכה :

מראבי

והייתי עד ממחר . יש לדרקק מהו מלת
 ממחר ולאפוקי מאי ואפשר לאפוקי
 מן ז'הר דאיתא בגמרא על פסוק מפנק
 מנוער עכדו זה ה'ז'הר שמסית את האדם
 ואח"ך מעיד עליו וזהו ואחריתו יהיה מנון
 באת'כש ע"ש רש"י שם לכן אומר לא כמו
 ז'הר שכתחלה מסית את האדם ואח"ך מעיד
 עליו אלא והייתי עד ממחר לטובה ולא כמו
 ה'ז'הר וכאמור :

כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו
 מפיהו כי מלאך ה' לבאות הוא . שמעתי
 מהש"ר ח' לבי הירש נר"ו כי ידוע מראות
 נגעים לריך הכהן לטמא ולטהר ואפילו הוא
 ע"ה החכמים ח"ל טמא והוא אומר טמא
 טהור והוא אומר טהור . והנה יש לדעת למה
 לריך החכם יאמר לכהן ע"ה טמא והוא יאמר
 טמא הוא החכם יאמר על הנגע טמא או
 טהור והגם שהוא גזירת סכתוב על הכהן
 לומר טמא מ"מ הטעם לפי דאיתא בגמרא
 הכי כהני שלוחי דידן או שלוחי דרחמנא ולכן
 אי שלוחי דידן לא היה לריך לומר לכהן טמא
 וטמא יאמר הכהן אלא החכם בעלמו יאמר
 אמנס אי אמרינן כהני שלוחי דרחמנא לכן
 לריך החכם לומר לכהן ע"ה טמא וכהן יאמר
 טמא . וזהו כי שפתי כהן ישמרו דעת אם
 הוא חכם יאמר בעלמו טמא ואם הוא ע"ה
 יאמר לו החכם תאמר טמא והכהן יאמר
 טמא . והטעם כי הני כהני שלוחי דרחמנא
 כינהו וזהו כי מלאך ה' לבאות הוא עכ"ש :

ועוד שמעתי ממנו כונת הגמרא הנפטר
 מחבירו אין נפטר לא מתוך דברי תורה
 שמתוך כך זכרהו כי הנה הנפטר מחבירו
 שלא מתוך דברי תורה יעלה על דעתו של אדם
 שלא יזכרהו לא בטוב ולא ברע לא ברע שאין
 כונתו לדבר עליו רע ולא בטוב שמתוך שכתו
 כא

בה לודי גבותי אמנס אס נפטר ממנו מתוך דברי תורה יזכרהו בכל עת וזו הנפטר אין נפטר אלא מתוך דברי תורה שמתוך כך זוכרהו ובאמור עכ"ס :

אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו איתא בגמרא ברכות ד' ו ע"א קרי מכתבן מלייהו כס' הזכרון חד לא מכתבן מיליה כס' הזכרון וכתבו בתוספות היינו דוקא עם אחרים אבל כס' לברו נכתבים ראמרינו וכל מעשיך בספר נכתבים וכ"ס מדה טובה עכ"ד וזהו אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו שנים ועוסקים בתורה אזי ויכתב בספר הזכרון לפניו דוקא כס' הזכרון שכחוב בו כל ישראל שהוא לפניו יתברך דוקא אבל חד יכתב כס' זכרון לברו וק"ל :

א"כ כתב הרב מה"רס לשיך ז"ל פרשת וישב משם המדרש וז"ל לימדתך תורה דרך ארץ כשארם עושה מלוא יעשה אותה כלב שמח שאליו היה יודע ראובו שהק"ב כותב עליו וישמע ראובן ויזילתו מידם בכתפיו היה טוענו ומוליכו אלל אביו אלו היה יודע אהרן שהק"ב כותב עליו וגם הוא יולא לקראתך וראך ושמח כלבו בתופים ובמחולות היה יולא לקראתו אלו יודע בוועו שכותב עליו וילכט לה קלי עגלות פטומות היה מביא ומאכיל לה לשעבר היה ארס עושה מלוא והנביאים כותבים אותם ועכשיו שאין נביאים מי כותב אותה אליהו ומשיח והק"ב כה חותם על ירם דכתיב אז נדברו יראי ה' וכו' ע"ש וכונת הכתוב מדבר על עכשיו שאס ארס עשה מלוא אליהו ומשיח כותבים והק"ב כה חותם על ירם והנה מלת אז נדברו אותיות אבר רמז ר"ת אהרן בוועו ראובן ושאר אותיות זרון :

תורת

אמת היתה בפיהו ועולה לא נמלא בשפתיו אפשר עמ"ס רז"ל על פסוק ויהי דוד עושה משפט ולדקה לכל עמו איוהי משפט שיש בו לדקה הוי אומר זו פשרה ואיתא בתוספות אס הדיון יודע להיכן הדיון נוטה אינו יכול לעשות פשרה ובזה פירש הרב קרבן אשה ז"ל פי לדיק יתנה חכמה ולשונו תדבר משפט תורת אלהיו בלבו לא תמער

אשוריו הכונה פי לדיק יתנה חכמה ולשונו תדבר משפט לר"ק ומ'שפט זו פשרה ככתוב ויהי דוד עושה משפט ולדקה לכל עמו שהיא הפשרה אמנס אס תורת אלהיו בקרבן ויודע להיכן הדיון נוטה אינו יכול לעשות פשרה וזהו לא תמער אשוריו להטות מן הדיון עכ"ד וזהו תורת אמת היתה בפיהו ר"ל שידוע להיכן הדיון נוטה ועולה לא נמלא בשפתיו שאינו עושה פשרה ודו"ק :

(ישעיה) אמרו לדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו כי הנה כשיריך יעקב אבינו את בניו בפרשת ויהי לא נזכר כי טוב אלא בכרכת יששכר דכתיב וירא מנוחה כי טוב לפי שהיא ת"ח ויושב על התורה ועל העבודה וזבולון עובד בפרקמטיא ומחזיק בידו וזהו אמרו לדיק אשר כתוב בו כי טוב שהיא ת"ח כי פרי מעלליהם של שבט זבולון יאכלו הת"ח ואמרו רז"ל הרווא לישא אשה ישא בת ת"ח וזהו מלא אשה מלא טוב ר"ל בת ת"ח ע"ז ויפק רזון מה' :

משרי

באורה לדקה אהלך בתוך נתיבות משפט איתא בגמרא ויהי דוד עושה משפט ולדקה איוהו משפט שיש בו לדקה הוי אומר זו פשרה וכתבו התוספות היינו דוקא קודם שיודע לאיוה הדיון נוטה אבל אס יודע להיכן הדיון נוטה אין לו לעשות פשרה וזהו באורה לדקה אהלך לעשות משפט בלדקה זו פשרה ודוקא קודם שיודע הדיון להיכן נוטה וזהו בתוך נתיבות משפט :

א"כ אפשר עמ"ס המרדכי פ"ה דכתרא נשאל הר' יאודה ברכי קולגמוס ז"ל מי שולא מביתו ללכת במדינות או בעיירות לקבץ מה לפרנסתו ופרנסת ביתו והדיון נותן אס יש לו פחות ממאיתים זהובים כל מה שנתנים לו אפילו אלף בבת א' מותר לו לקבל אבל מי שיש לו מאתים זון אסור לקבל לדקה והנה זה שהלך לקבץ אס נתנו לו בעיר א' ר' זון אס לדיק לחזור לעירו עד שיכלו הר' זון או יפחתו מאתים זון ויחזור וכן על זה הדרך

הו מותר לו לקבץ כל מה שיקבץ ככל מדינות
 כי כלם נחשבים פעם א' והשיב לו הרב
 שלמה כהן שכל מקום הולך ומקבץ כל מה שיקבץ
 עד שיגיע למחוז חפזו נקרא פעם א' עכ"ד
 והרב עדות ביעקב כתב בסופו על המשניות
 במסכת מעשר יש להביא ראיה בדברי הרב
 שלמה כהן ז"ל והוא דאיתא במשנה מי שהולך
 מגליל ליאורה בכל מקום שאוכל אוכל אכילת
 עראי עד שמגיע ליאורה וכן מי שהולך מיאורה
 לגליל בכל מקום שאוכל אכילת עראי וכו'
 הרי המעשר דאורייתא ואפילו הכי כל מה שאוכל
 בדרך עד שמגיע למחוז חפזו חשיב אכילת
 עראי כל שכן לדין שהיא רבנן כל מה שיקבץ
 במדינות מקרי פעם א' עכ"ד והוא באורח
 לדין שהולך כל מה שאני מקבץ במדינות
 חשיב לדין וקראיה בתוך נתיבות משפט
 רבני גליל ויאורה שמשפט כל הדרך חשיב
 פעם א' ה"כ חשיב הכל פעם א' והנה לפי
 קולר דעתי יש לרחוק הראיה הנו' דשאני גבי
 אכילת עראי בכל מקום האוכל הויה אכילת
 עראי משא"כ גבי ר' זון כיון שיש לו ר' זון
 יתכן שלא ליטול לדין כיון שיש בידו בכל
 מקום שהולך מאתיים זון אבל גבי אכילת עראי
 בכל מקום שהולך כבר אכל אכילת עראי
 וכבואו לעיר אחרת אין בידו כלום משא"כ
 גבי ר' זון בכל מקום שהולך יש אליו ר' זון
 ויתכן שאין לו ליטול כלום כנ"ל אמנם יש
 ליישב כונתו לומר כל ההליכה חשיבה פעם
 א' ה"כ גבי לדין חשיבה פעם א' ופעם א'
 אמרינן כל מה שנותנין לו אפילו אלף יטול
 ואף שיש הפרש בניהם כנ"ל מ"מ מביא ראיה
 שההליכה כל דרך גליל חשיב פעם א' וכן הליכה
 יאורה חשיבה פעם א' ה"כ גבי לדין שההליכה
 עד שיחזור לעירו חשיבה פעם א' ודו"ק :

מצא

אשה מלא טוב ויפק רזון מה' איתא
 בזוהר בראשית ד' קס"א ע"א ת"ח
 בד נפק יעקב למיהך לחרן בלחרווי הוה דלא
 אנסיב מה כתיב ויפגע במקום ולא אתיבו

ליה אלא בחלמא השתא דאנסיב ואתי בכלהו
 שבטין משריאן עלאין פגעין ביה דכתיב ויפגעו
 בו מלאכי אלקים בחלמה איהו ויפגע במקום
 השתא הינון ויפגעו בו ולה עוד לא בקדמיתא
 בחלמא ולבסוף ביממא בחיזו דעינא דכתיב
 ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלקים זה
 דחמא לון דחינון דהו בחלמא בגין כך קרא
 להון מחנים משריאן לעילא משריאן לתתא
 ואמאי אתגליאו למפגע אלא שכינתא הוה
 אזלה לגביה וכו' ע"ש והנה ביום כתיב וירא
 אלקים את האור כי טוב והו רמז ליעקב
 אע"ה ע"י מלא אשה דאנסיב על ידו זה מלא
 טוב נראו אליו המלאכים ביום דכתיב האור
 כי טוב ועוד דשכינתא אזלה לגביה והו
 ויפק רזון מה' :

א"נ

מלא אשה מלא טוב וכו' איתא בזוהר
 פרשת ויקרי ד' רל"ג ע"א על פסוק ה'
 זכרו יברך יברך את בית ישראל אליו נשים דרכין
 אלו הזכרים את בית ישראל אליו נשים דרכין
 בעי להתברכה בקדמיתא ולבתר נשין ונשים לא
 מתברכן אלא מדרכין וכו' וכיון דנסיב אינש
 איהתא יהיב ליה קב"ה תרין חולקין חד ליה
 דוח להתתיה ואיהו נטיל כולא וכו' ע"ש באורך
 והו מלא אשה מלא טוב ר"ל חולקה טובא
 יתירה נותן לו כשביל אשתו תני והדר מפרש
 ויפק רזון מה' מלת רזון מורה על המזון
 דכתיב ומשביע לכל חי רזון והו ראה קיים
 עם אשה אשר אהבת ב' חולקים חי לו וחי
 לה והנה ברכה גמט' זכר לרמוז כי ממנו
 באה הברכה ומ"ש אין איש מתברך שא כשביל
 אשתו דכתיב ולאברם הטיב בעבורה עפי'
 האמור ניחא כי הם ב' חולקים א' שלו וא'
 שלה והו ולאברם הטיב בעבורה חלק הטעם
 שלה והו ושמתת בכל הטוב אשר נתן לך ה'
 אלהיך ולביתך ר"ל תחת ב' חולקין א' שלו
 וא' שלה וכאמור :

א"נ

מלא אשה מלא טוב איתא במדרש
 תנחומא פרש' וישב הטעם שברא הק"ה
 את האשה מן הללע כדי שתהיה לנועה כמו
 הללע במקום לנוע כי אם היה בורא אותה מן
 הראש היתה בעלת גאווה אם מן העין היתה
 מכטת בראייה אם מן הפה היתה דברנית
 אם

חס מן האוון היתה ליולנית חס מן הידים היתה מנכבת חס מן הרגלים היתה ילאנית לכן ברא אותה מן מקום לנוע מן הללע כרו שתהיה לנועה וכו' ע"ש וזהו מלא אשה מלא טוב שהיתה לנועה אזי נעשה רזון האל וזהו ויפק רזון מה' :

דך אל נמלה עלל רמו למ"ש המפרשים על פסוק ונפשנו יבישה אין כל בלתי אל המן עינינו כי הנה איתא בגמרא כל הקלים כלו ואין הדבר עומד אלא בתשובה ואיתא בגמרא מעמיד להם מלך קשה כהמן ומחזירן למוטב וזהו ונפשנו יבישה אין כל מן התשובה בנתי אל המן עינינו שמעמיד עליהם מלך קשה כהמן ומחזירן למוטב עכ"ד וזהו לך אל נמלה נמלה אותיות להמן אתה העלל שאינך חוזר בתשובה וזהו ראשון לזיון הנה ה'נס אותיות המן לרמו מעמיד להם מלך קשה גורותיו כהמן ומחזירן למוטב וע"ז ולירושלים מבשר אתן שיחזרו בתשובה ובה לזיון גואל :

חנוך לנער על פי דרכו גם כי יוקין לא יסור ממנה אפסר לרמו עפי' מ"ש בוהר בראשית ד' לז' ע"ב חנוך אלף מפתחן בידיה וכל יום נטיל ק' ברכאן וקשיר קשירין למאריה וכו' ע"כ וזהו חנוך לנער ע"ל ה"ת גמט' ק' וכן מלת ע"ל גמט' ק' לרמו למאה ברכאן וקשיר למאריה גם ברכה עם איבע אותיות עולה רל' א גמט' דרכו עם הכולל גם כי יוקין לא יסור ממנה רמו למ"ש הרב ח"דא זל בס' יעיר אוון במדבר קדמות מערכת ח אות טו ומשם הרב חסר לאברהם זל כי חנוך רוחו וגופו עלו למעלה כי נהפך גופו ללפידו חס וכו' ע"ש וזהו גם כי יוקין לא יסור ממנה כי נהפך גופו ללפיד חס ועלה למעלה :

תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבור על אפניו אפסר לרמו כי הנה כתיב בזה ים מזמור קז' ישלח דברו זירפאס ובזממור קמז' כתיב ישלח דברו וימסס והיא מלה ח' ופעמים אומרה לטוב ופעמים אומרה לרע כפי הענין וזהו דבר דבור על אפניו כל מקום לפי עניונו ורו"ק :

א"ן כסגנון חסר דאיתא בגמרא הוריות ד'

ד ע"א ונעלם דבר מקלת דבר ולא כל דבר ודרשינן הכי ונעלם מדבר מקלת דבר והקשה מה"רס זל כחוסקות זול מ"ש דהכא דרשינן ונעלם דבר מדבר וגבי עדות דכתיב על פי שנים עדים יקום דבר ולא חזי דבר ותירץ דודאי דבר כוליה משמע והכא מענינא דקרא מכרי כתיב אחת מכל מלות ה' המשמע מלה אחת שלימה למאי הלכתא כתב דבר למדרש אפילו דבר ח' מן המלות ע"ד אין רבוי חסר רבוי אלא למעט וכו' ע"ש והרב ח"דא זל בס' שער יוסף תירץ כשם מפרשים דהו"ל למכתב ונעלם מעיני קהל דבר וכתב ונעלם דבר מעיני הקהל דרשו אפילו דבר ח' מן המלות משא"כ גבי עדות כתיב על פי שנים עדים יקום דבר משמע דבר כוליה וכו' ע"ש ועפי' דברי ח"דא זל משם מפרשים נכוח לפרש כונת הכתוב בקהלת סוף דבר הכל נשמע ר"ל חס כתיב מלת דבר בסוף אזי הכל נשמע וכו' וזהו דבר דבור על אפניו לפי ענינו ולפי מקום כתיבתו חס בתחלה חס בסוף וכאמור :

כ"י כפלים לתושייה רמו מוסר השכל לאדם לומר כי דרך בני האדם חס הולכים לטויל בגנות ופרדסין או בבית המשתה או חס הלכו לראות ענין חדש כשבאים מספרים מה שראו ומה סיפרו ומה שמעו לאנשי ביתם ולחברתם וכן כל עת שיזכור חוזר ומספר מה שראה ומה ששמע ונמלא מאבר זמנים הרבה בהבל בעת רחיותו ובעת ספירתו ובפרט חס הוא שבה קודש או ימים טובים שלא נתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהם בתורה ואוי לנו מיום הדין ואוי לנו מיום התוכחה מה נענה ומה נאמר וזהו רמו כי כפלים שמספר ענינים של עוה"ז ככפלים לא אלא לתושייה בדברי תורה תשמע ותספר פעמים ושלש לא בדברי עוה"ז הכל וריק :

א"ן כי כפלים לתושייה רמו למ"ש הרב זקן אהרן זל על פסוק בדרך עדותיך ששתי כעל כל הון הכונה כי הנה דרך העולם מי שלומד אימונות בעת שלומד אומנות אין לו שכר ואדרבא יש שהם נותנים שכר להתלמד משא"כ לימוד התורה אפילו בעת שקוף מתלמד וכתוב

נותנים לו שכר כמ"ש רז"ל כיון שהיננו יודע
 לשזור חמץ נותנים לו שכר והנה בעת הלימוד
 נקרא דרך כמו שאדם הולך בדרך מעיר לעיר
 וזהו בדרך עדותיך הכונה בעת לימוד התו'
 ששתי שתי כוונת שכר עליה כעל כל הון ר"ל
 שאר חומניות חין נותנים שכר עליהם אבל
 עסק התורה נותנים שכר עליהם עכ"ד וכן
 פירשתי בעניותי כונת המדרש כד דמך ר' אבהו
 אחזיו ליה וג' נהיי דאפריסמא דכיא אמר כל
 אליו ראבהו ואני אמרתי לריק יגיעתי להכל
 כחי כליתי אכן פעולתי את אלהי והנה יש
 לדקדק על ר' אבהו כינר אומר ואני אמרתי
 לריק יגיעתי וכו' והלא הק"ב חין מקפח
 שכר כל בריה ואת ועוד מ"ש כל אליו לאבהו
 משמע שנתנו לו יותר ממה שהיה בדעתו
 אמנם עפ"י האומר אתי שפיר שהיה בדעתו
 של ר' אבהו כל אותם הימים שהיה למד תו'
 עד שנעשה שלם ככל חין נותנים עליה שכר
 כמו שאר חומניות שאין נותנים עליה שכר
 לכך מהמה ואומר כל אליו לאבהו ואני אמרתי
 אותם הימים שהייתי למד תורה לריק יגיעתי
 ואין נותנים עליה שכר אכן משפטי את אלהי
 שנתן לי שכרי בכל מכל וזהו כי כפלים
 שגוטלים שכרם אפילו על עת לימודם דוקא
 לתושייה :

א"נ כי כפלים לתושייה רמז למ"ש רז"ל על
 פסוק כי טוב סחרה מסחר כסף כי הנח
 מי שכירו סחורה א' וחבירו בירו סחורה אחרת
 והחליפו זה בזה מי שיש בידו זו חין בידו
 אחרת משא"כ גבי תורה מי שיודע סדר זרעים
 וחבירו סדר מועד ונתנו זה לזה נמלא ביד כל
 א' ב' סדרים וזהו כי כפלים לתושייה :

א"ל תלחס את לחם רע עין וכו' אכול ושתה
 יאמר לך ולכו כל עמך ראייתי להרב
 ידיו משה בליקועין שלו ד' ק"ג ע"א וז"ל שמעתי
 מחד לורכא מרבנן אשכנזי על מה שאמרו רז"ל
 על פסוק ואכלת ושבעת אית מ"ד ואכלת זו
 כזית ושבעת לרכות השתייה ואית מ"ד אכילה
 בכלל שתיה ושבעת כרי שביעה ע"כ וא"כ
 הוכח דכתיב אכילה ושתיה נמלא דאין שתיה
 בכלל אכילה א"כ אכילה בכזית אבל אי אמרינן
 שתייה בכלל אכילה א"כ שביעה לריק דכתיב

ושבעת וזהו אכול ושתה יאמר לך א"כ ס"ל
 דאין שתיה בכלל אכילה ואכילה בכזית ולכו כל
 עמך דאין רטנו שאכל אלא כזית עכ"ד :
 והרב ידי משה ז"ל שם פירש עפ"י דא"י כש"ע
 ת"מ סי' רע"ו האומר לחבירו אכול עמי
 סתם לריק לפרוע לו שכרו עד שיאמר לו על
 מנת שיהא בחנם דומיא דא"ל קרע כסותי
 דאם לא א"ל על מנת שתפטר חייב עכ"ד :
 וזהו אכול ושתה יאמר לך ולא יאמר לך על
 מנת שתפטר אלא סתם חזו תרע ולכו כל
 עמך עכ"ד : ולי נראה עפ"י דאיתא בגמרא
 תרי אמוראי אקלעו אלל בעל הבית הביאה
 אשתו להם פירות כיון שבא ראה אותם הפירות
 לפניהם וא"ל נלך אלל יפות חד אבל וחד לא
 אבל מאן דאכל ס' הא גילה דעתו מאן דלא
 אכל ס' איהו לא ניחא ליה והא דקאמר הכי
 מפני הבושה עכ"ד נמלא דלפעמים אף שאמר
 ב"ה לאורח אכול אפילו הכי אפשר מפני הבושה
 ויש בה חשש גזל וכ"ש אם הוא יודע שהוא
 רע עין חזי לכ"ע אף שאומר אכול לכו כל
 עמו וזהו אל תלחס את לחם רע עין וכו'
 אכול ושתה יאמר אמנם ולכו כל עמך
 וכאמור :

חכמות בחן תרונה ברחובות תתן קולה
 איתא בגמרא מועד קטן ד' טו'
 ע"א פעם א' גזר ר' שלא ישנו לתלמידים
 בשוק מאי רש חמוקי ירכיך כמו תלמידי מה
 ירך בסתר אף דברי תורה בסתר ולא ר' חייא
 ושם לשני בני אחיו בשוק לרב ולרבה בר בר
 חנה שמע ר' איקפד וכו' א"ל מאי טעמא
 עביר מר הכי א"ל כתיב חכמות בחון תרונה
 א"ל אם קרית לא שנית ואם שנית לא שלשת
 ואם שלשת לא פירשו לך יפה אלא כל העוסק
 בתורה בפנים תורתו מכרזת עליו מבחון והא
 כתיב לא מראש בסתר דברתי ההוא ביומי
 הכלה ור' חייא האי חמוקי ירכיך מאי ריש
 ביה מוקי ליה בגמילות חסדים ובאדקא
 עכ"ד : ועיין במהר"ש א"א ולי נראה
 לומר עפ"י דברי ר' חייא חכמות בחון תרונה
 ולפי דברי רבינו הקדוש ברחובות תתן קולה
 עוסק בתורה בפנים ומכרזת עליו מבחון :

גם כשחוק יכאב לב ואחריתה שמחה תונה
 פי הנה ידוע כפי הטבע מי שהוא שמח
 שמחה עמומה אח"ך בוכה וכן להיפך אם
 בוכה ככיה רבה אח"ך יבוא בפיו שמחה
 והטעם כי יש גבול לשמחה ואח"ך לככיה
 ולכן בעת שישמח שמחה עמומה יגיע עד
 גבול הככיה וכן אם יבכה בכיה רבה עד
 שיגיע לגבול השמחה ישמח וזהו גם כשחוק
 יכאב לב שאחרי השמחה יבכה והטעם אחרית
 שמחה תונה וישלים גבול השמחה ויכנס
 לגבול הככיה ולכן בוכה וכן להיפך וק"ל :

מצא אשה מלא טוב ויפק רטון מה' איתא
 במד' כלה בלא ברכה אסורה לבעלה
 כנדה וכתב הרב הגהות מיומונית דהיינו
 דוקא לכתחלה דכדועבר ברכות אינם מעכבות
 דהנבע עלמך מי שיושב בכפר ליבטל ממלות
 עשה דפ"ו וכתב עליו הרב ב"י ז"ל וכו' מכרית
 הדבר בעלמו אין הכי כמו בכפר אין לישא
 אשה עד שילך לעיר שיש בה עשרה ועפ"י ס'
 רבינו ב"י ז"ל יתבאר כונת הכתוב יהי מקורך
 ברוך ושמח מאשת נעורייך הבונה אם מקומך
 יש בו עשרה אזי אותה שעה תוכל לישא אשה
 וזהו ושמח מאשת נעורייך ולפי זה מי שיושב
 בעיר שיש בה עשרה אזי ילא אליבא דכ"ע :
 וזהו מלא אשה מלא טוב גמט' יז רמו לעשרה
 בני אדם וז' ברכות ועל ידי זה ויפק רטון
 מה' דילא אליבא דכ"ע :

א"נ ושמח מאשת נעורייך איתא בגמרא
 כקובות אין לומר שהשמחה במעונו
 בבית המילה מפני לער הילר וזהו ושמח ר"ל
 שאומר השמחה במעונו מאשת נעורייך דוקא
 ולא ככרית מילה מפני לער הילר :

א"נ מלא אשה מלא טוב וכו' איתא בגמ'
 כתובות לענין ז' ברכות של הנישואין
 מי שיברך שתי יצירות וילר האדם וילר האדם
 ס"ל דאזלינן בתר מחשבה דבתחלה עלה
 במחשבה להבראות שנים ולבסוף נברא א'
 ומנאנינו לברך שתי פעמים וילר האדם וא"כ
 אזלינן בתר מחשבה :

והנה כתב הרב הון רב ר"ל דאי אזלינן
 בתר מחשבה אזי אין מן הדין לעבוד
 עז' כי ישראל עלו במחשבה להבראות קורס

לעולם ואיך עובדים לשמש או לירח או לעצים
 ולא בניני שנבראו אח"ך וזהו מלא אשה מלא
 טוב גמט' יז רמו לעשרה בני אדם ולו' ברכות
 שיש בהם שתי יצירות וא"כ אזלינן בתר
 מחשבה ולכן חסור לעבוד עז' וזהו ויפק רטון
 מה' שלא לעבוד עז' :

א"נ מלא אשה מלא טוב ויפק רטון מה'
 איתא בגמרא אשה יפה אשרי בעלה
 מספר ימיו כפלים וכו' וזהו מלא אשה מלא
 טוב ר"ל יפה אשרי בעלה וזהו ויפק רטון
 מה' שאשריו מן השמים נתנו לו מחנה :

דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום
 אפשר לרמוז הפסוק על מ"ש הרב
 אם הילר על פסוק לך אל נמלה עגל ראה
 דרכיה וחסד ודקדק הרב הו"ל למימר דרכה
 לשון יחיד ולמה אמר דרכיה לשון רבים ופירש
 דאיתא במדרש נכנס ע"ה לב"ה וראה תינוקות
 קוראין אל' ק' ב"ת ואח"כ קורין תיבות ואח"כ
 קורין תיבות כנקודות ואח"כ תיבות כטעמים
 ואח"ך קורין פרשה ונביאים וכתובים ודברי
 רז"ל וגמרא וכן על זה הדרך עד שיהיה חכם
 והוא אומר ברעתו אינו יכול ללמוד מעתה
 שארובה מארץ מדה ורחבה מני ים לזה בא
 ש"ע"ה ואמר להרס תלמד מן הנמלה כי הנה
 הנמלה אוכלת בשנה חטה א' וחתי וכל יום
 ויום בימי הקיץ אוספת חטים ואינה נמנעת
 והולכת וכך כל יום ויום ואתה בן אדם עז'
 השתדלות תוכל ללמוד וזהו לך א נמלה עלל
 ראה דרכיה לשון רבים ועי' וחכס תלמוד
 התורה עכ"ד וזהו דרכיה של תורה דרכי
 נעם ר"ת נמלה עש מזונה וכל נתיבותיה
 שלום ע"ד מ"ש רז"ל ואהבת לריעד כמוך
 זהו כלל גדול בתורה מאן רסני לך לחברך
 לא תעביר וזהו וכל נתיבותיה שלום :

שפתים יסק משיב דברים נכוחים כי
 הנה איתא בזהר שמות ד' ק"ד כי
 ינאו הנשים אלו מיכאל ופ' סמ"אל ענוש יענש
 ס"מ וכו' וכתב הגהות הרמז' כי מיכאל
 במילואו עולה גמט' שפ"ה וסמ"אל במילואו
 עולה גמט' שפ"ה וכתב עליו הרב חרש ז"ל
 בהגהות וזה רמו אפיק שפ"ה ועייל שפ"ה
 עכ"ד ור"ל שיענש ס"מ שהוא גמט' שפ"ה
 ככתוב

מט

בכתוב ענוש יענש וזה אללי שפתים ר"ל ב' שהם גמט' שפ"ה ישק משיב דברים נכוחים זו מיכאל וס"מ ענוש יענש :

מחישב להרע לו בעל מומות יקראו אפשר לומר עפ"י מ"ש הרב שדי חמר ז"ל מערכת כ' ד' נ"א ע"א וז"ל הרב חקרי לב הקצה על מ"ש הרמ"בס סוף פרק ט מה' שמיטה וז"ל מי שנמנע מלהלוך את חבירו קורס שמיטה שמה יתאחר החוב עליו וישמט עובר בלא תעשה דכתיב השמר לך פן יהיה דבר עש לבכך בליעל וכל השמר פן ואל חינו אלף לא תעשה והתורה הקפידה על המחשבה דעה זו וקראתה בליעל וכו' והרי מסקינן דכל מחשבה רעה אין הק"ב מלרפה למעשה בר מעז' ותירץ כיון שאמרו רז"ל בכתובות ד' ע"ח כל המעלים עיניו מן הזרקה כאלו עובר עז' הרי הוא כעובר עז' ובעז' הא ק"ל מחשבה רעה הק"ב מלרפה למעשה עכ"ל . והו מחשב להרע ר"ל גבי השמיטה עובר בלא תעשה וכו' תימא הרי ק"ל מחשבה רעה אין הק"ב מלרפה למעש' לזה אמר לו זה המעלים עיניו מן הזרקה ובכללה בשעת השמיטה שמעלים עיניו מן אחיו האביון ואין מלוה לו בעל מומות יקראו כאלו עובר עז' ע"ד עשתה המזמתה :

יד ליר לא ינקה רע איתא בגמרא ברכות ד' כג ע"ב ת"ר הרולה ליכנס לסעודת קבע מהלך יור פעמים ד' או ד' פעמים יור ויפנה ואח"ך נכנס ופרש' זל ובכל פעם ופעם בורק עלמו ויושב אולי יוכל להפנות שההילוך מוריד הגדולים לכקב עכ"ל והו יר ליר ר"ל יור פעמים ד' פעמים יור לא ינקה רע בתמיה ורו"ק :

להנחיל אהבי יש ואוורתיהם אמלא . הנה רז"ל דרשו עתיד הק"ב להנחיל לכל לדיק ולדיק ש"י עולמות וכו' . ושמעתי מהסדר' אשכנזי ז"ל שהיה מקשה על הדרש הזה כי הנה אמרו רז"ל שמעון העמסוני היה דורש כל אהין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' תירא פירש א"ל מה שדרשת מה תהא עליהם א"ל כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אקבל שכר על הפרישה א"כ ס"כ כיון שאין יכול

לדרוש כל מלת יש שיש בתורה א"כ לדיק לפרוש מהדרש הזה כי הרבה מלת יש בתורה כמו יש מתעשר וכו' עכ"ס :

ולו נראה ליושב דשאני א"ת דכולס שוייס ככתבש לכן כיון שהגיע לאת ה' תירא פירש משא"כ גבי מלת יש כיון שלא כתיב יש להנחיל כמו יש מתעשר ואין כל וכן הרבה וכתב להנחיל אהבי יש לכן דרשו זה הדרש כיון ששנה הכתוב ורו"ק כי נכון הוא :

שרישה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתים . איתא בזוהר חדש ד' י"ב על מחשבי קינין שעושין חשבונות ואומרים שנה פלונית יבוא משיח לרקנו ואמרו שם ומה קבורה מר"ע ש אמר הכתוב שלשה סימנים ויקבור אותו כגיא בהר נבו מול בית פעור ועס כל זה כתיב ולא ידע איש את קבורתו קן המשיח שכתוב בו ללבי גליתי ונאיברי לא גליתי מהיכן יודעים ע"כ . והנה גלות זה נקרא גלות רביעי והו רמז שלשה המה נפלאו ממני ר"ל קבורת מר"ע שיש בה ג' סימנים ואפילו הכי נפלאו ממני כתיב ולא ידע איש את קבורתו וארבעה גלות רביעי לא ידעתים ורחו :

א"נ שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתים . אלו ארבעה הם מ"ש בגמרא חיוב לא היה ולא נברא אלא למשל היה . בן סורר ומורה לא היה ולא נברא . עיר הנדחת לא היה ולא נברא . נגעי הבתים לא היה ולא נברא . סנהדרין ד' עא ע"א :

איוב

מי יתן טהור מטמא לא אחד . איתא בגמרא נדה ד' ט ע"א לר' מאיר קאי על דם נעבר ונעשה חלב לרבנן קאי על שכבת זרע שהוא טמא ואדם הנזיר ממנו טהור ונר"א קאי על מי חטאת שהמזה ומזין עליו טהור ונוגע טמא . והו ר"ת אחר' אדם חטאת דם ורב ס"ל מעיון א' הוא והק"ב מטהרו והו מי יתן טהור מטמא לא אחר הק"ב שהוא יחיד ומיוחד שטהרו והו וטהרה ממקור דמיה :

דברי הימים

אז ירננו עמי היער לפני ה' כי בא לשפוט את הארץ רבים שאלו מה רננה יש להם לעמי יער לעתיד לבוא יותר מכל חילנות ואפשר מ'ס כנמרה כתובות עתידים כל חילני סרק שיטענו פירות שנאמר כי עץ נשא פריו וכו' וזהו אז ירננו עמי היער שהם חילני סרק שיטענו פירות לעתיד אזי יהיה להם רננה ושמחה כי יטענו פירות בעת כי בא ה' לשפוט את הארץ בעת והיא לה' המלוכה ותכטל עץ מן העולם וכלם ידעו את ה' אחר ושמו אחר :

וישמחו העם על התנדבם כי בלב שלם התנדבו לה' וגם דוד שמח שמחה אפשר לכיוון הכתוב כי הנה אם ליבור ורב שעליהם נתוועדו על חיזה ענין וישבו והתנדבו יש בהם שלא מלב ונפש התנדבו הן מחמת הכרית הן מחמת בושא לפיכך אין שמחים כי בעל כרחם וכן הרב שלהם אינו שמח כי לא ברטונם הטוב נתנו אמנם הם התנדבו מרצונם הטוב אזי הם שמחים ועמי רב שעליהם כשרואה שהם שמחים הוא שמח שמחה גדולה והוא וישמחו העם על התנדבם והטעם כי בלב שלם התנדבו לה' ועמי הם שמחים זאת ועוד אחרת וגם דוד שמח שמחה גדולה בראותם שהם שמחים אזי נודע כונתם לשם שמחים ולא מחמת בושא ולא מחמת הריח וכאמור :

אז כסוגנון אחר דאיתא כנמרה כד רניו רעיוף על ענף עביר לנבדא סמייתא ולכן אם הליבור הם עישון רטונו של מקום אזי הרועה שלהם לא יבוא תחת מכשול והוא עי' וישמחו העם וכו' כי בלב שלם התנדבו לה' א"כ הם עושין רטונו של מקום לכן וגם דוד שמח שמחה גדולה שלא יבוא תקלה על ידו :

קר (דניאל) מן שמיוף נפל איתא במדרש רבה פרשת בשלח פרשה כא שר של נכוכדנצר ק"ל שמה והפילו הק"כא ואחר כך הפיל אותו וכן שר של מזרים מזרים שמה

א"נ איתא במשנה ננעים פרק א משנה ג כרבינו עובדיה אם היה טמא ופרחה הדרעת ככולו טהור ואם נמרט ראשו קרח הוא טהור הוא ואם פרחה בכלו טמא שפריחת הדרעת מן הטהור טמא ומן הטמא טהור וזהו מי יתן טהור מטמא לא אחר ר"ל לא במקום א' הלא פרחה הדרעת ככולו טהור :

א"נ כהב הרב בא ישועה ונחמה ז' טעם המת מטמא כשביל שיבוא מלאך המות וזרק בו ג' טפין אבל הזקנים והזריקים שמתחן עי' הק"כא אין מטמאין עכ"ד וזהו מי יתן טהור מטמא לא אחר לא על ידי הק"כא שהוא אחר יחיד ומיוחד ולא על ידי מלאך המות וכאמור :

מי שת בטוחות חכמה רמו למ'ס בוהר פרשת אחרי מות ד' ע"ד ע"א כנס' משבת לק"כא כפוח וק"כא משבת לכו' כשושנה בין החומים וזהו ר"ת ש"ת שושנה כפוח בטוחות חכמה קב"ה וכו' :

ק"ז שם לחושך ולכל תכלית הוא חוקר אפשר לרמוז במ"ס כנמרה עירובין ד' כח ע"ב קורא מברכין עליו שהכל והלנון מברך עליו כפ"ה וגם שהלנון סופו להקשות והקורא גם כן סופו להקשות מ"מ הלנון נטעי אינשי ארעתא רלנון אבל דיקלא לא נטעי אינשי ארעתא דקורא ע"ב וזהו ק"ז ר"ת קורא לנון שם ר"ל נטעי ליה לחשך ר"ת לנוע חושב שתיים כונתו ולכל תכלית הוא חוקר כל א' לפי כונתו ודעתו וכאמור :

וחנפי לב ושימו אף לא ישועו כי אסרם תמות כנוער נפשם וחיותם בקדשים ופירש מזרות ליון וחיותם בקדשים הם המזומנים למשכב זכר כמו ולא יהיה קדש ע"ב והנה איתא במדרש תקומתא פרשת וארא ארבעה בני אדם עשו עלמם אלהות ונבעלו כנשים א' חירם מלך לור ב' נכוכדנצר ג' פרעה מלך מצרים ד' יואש מלך ישראל וכו' ע"ש וזהו רמו וחנפי ר"ת חירם נכוכדנצר פרעה יואש יקומו אף גמט' פ"א חילוי גמט' פ"א שעשו עלמם חילוי לכן לא ישועו וכו' וחיותם בקדשים שנבעלו כנשים :

שמה וכו' ע"ש והוא קל הוא על פני מים
ככל יושבת על נהרות כדכתיב על נהרות
ככל וקל הוא שר של ככל והוא מ'ס כד
תשמעון קל קרנא משרוקיתא לרמוז שכחו
מן שר שלו ששמו קל והוא מ'ס נבי לרקיה
אשר קלס מלך ככל באש מכח שר שלו :

ארהי שלח מלאכי וסגר פוס אריותא ולא
חבלוני . איתא במדרש הביא אחו
הרב סעדיה גאון ז"ל בפירושו שחכוק הנביא
בא אללו והביא אוכל ואכל עמו וכו' ע"ש .
והוא ר'ת חב'לוני חכוק בא לגובא ואוכל
נאכל יקריו . שבא אלל דניאל אותו הלילה
ואכלו יקריו :

חיר אחז יושבי פלשת . כתבו רז"ל אחז
נחגלגל ביאשיהו והוא רמז ח"ל ר'ת
חייב יאשיהו לגלגול אחז :

חן מקום על יושביו . ח'ן ר'ת חטים נר
איתא בגמרא על פסוק השם גבוך שלום
חלב חטים ישיעך ע"י חטים שמזויין בבית
יהיה שלום . עוד אמרו נר בבית שלום בבית
והוא ח'ן ר'ת חטים בבית נר בבית יהיה שלום
בבית והוא חן מקום על יושביו :

(קדושין) האיז מקדש בו ובשלוחו . ומקשי
בגמרא השתא בשלוחו מקדש בו
מבעייה . כהנו רבני אשכנזי כל גאולות
ישראל ע"י שליח גלות מלרים ע"י מר"עה גלות
בכל ע"י מרדכי ואסתר וגלות זה גאולתו ע"י
הק'בה בב'א . והוא השתא ר"ל על גאולות
שהיו לישראל עד השתא בשלוחו מקדש את
ישראל ומוליאם מן הגלות אבל אנחנו מקיים
גאולתו יתברך והוא בו מבעייה שיגאלנו
גאולת עולם בב'א עכ"ל :

א"נ רמז שעכשיו בזמן הגלות אין מורים
בו חלה ישראל דוקא אבל או"ה כל א'
זא' עובר ע"י . חמנס לעתיד בב'א יהיה ס'
אחר ושמו אחד כמ"ס כי לה' המלוכה לישרש
שירעים את הק'בה ועובדים אותו אבל
ומושל בנוים דוקא ואין עובדים אותו ולעתיד
לבוא בב'א ועלו מושיעים לשפוט את הר
עשו אזי והיתה לה' המלוכה ס' אחד ושמו
אחד והוא השתא בשלוחו מקדש כי או"ה
עובדים לשרים ולעתיד לבוא בב'א אזי והיתה

לה' המלוכה בו מבעייה :

א"נ איתא במדרש על פסוק והנה עלה אית
טרף בפיה . אמרה יונה לפני הק'בה
מוזנותיו יהיו מרורים כזות ויהיו מסורים בידך
ולא יהיו מתיקים כדכש וכירי כשר ורס . והנה כזה
הזמן ת"ס מוזנותם מרורה כזית ומסורה כירי
כשר ורס וקו"ל תרתי לרעותא והו השתא
בשלוחו ע"י ב'ו בו מבעייה שיהיו מזון ת"ס
כירי הק'בה ואפילו מרורים כזית והו ילכו
יונקותיו אלו ת"ס היונקים ככל יוכ מן קתו'
ויהי כזית הודו מוזנותם יקו מרורים כזית
ומסורים כיר הק'בה ומקבלים עליהם בשמחה
ולא על ידי כשר ורס והו וריח לו כלבנון :

ועוד בה עשירייה ושבה רמז למ"ס במד' פר'
בא פ' טו הקודש הזה לכם הה"ד הראשונ'
הנה באו וחדשות אני מגיד עתיד הק'בה לחדש
לעתיד לבוא יוד דברים . א' שהוא עתיד להאיר
העולם דכתיב והיה אור הלכה כחור החמה
ואור החמה יהיה שבעתים ואפילו ארס חולה
גורר ומרפאו שנא' שמש לרקא ומרפא בכנפייה .
ב' מוליא מים חיים מירושלים ומרפא בהם כל
שיש לו מחלה דכתיב כל הנפש חיה אשר ישרץ
אל כל אשר יבוא שם נתליט יקיה . ג' עושה
האילנות להוליא פירות ככל חו' וחו' ויהיה ארס
אוכל מהם ומתרפא שגא' ועל הנחל ועלה על
שפתיו מזה ומזה לחדשיו יבכר . ד' שהם בונים
כל מקום החרב ואין מקום חרב בעולם ואפילו
סדום ועמורה חכנה לע"תל דכתיב ואחותך
סדומה ועמורה תשכנה לקדמתן . ה' שהוא
בונה את ירושלים באבן ספיר דכתיב הנה אנכי
מרכיז בפורך אבניך ויסרתוך בספירים . ו' פרק
ורוב תרעינה . ז' שהוא מביא כל החיות וכל
העופות וכל הרמשים וכורת עמם ברית ועם
כל ישראל דכתיב וכתתי ביום ההוא עם
חית השדה ועם עוף השמים . ח' שאין עוד
קול כבי וקול יללה בעולם שנאמר ולא ישמע
עוד קול כבי וזעקה . ט' אין עוד מות בעולם
שנאמר בלע המות לכל וגו' . י' א"ר שאין עוד
לא יגון ולא אכחה אלא הכל שמחים שנאמר
ופרוייה' ישובו וכו' לזון ברנה עכ"ל והו
ועוד בה עשירייה לו יוד דברים שיהיו לעתיד
איתתי בזמן ושבה והיתה לעתיד לבוא :

(וירא) יש ליתן טעם למה בכירה קראה שמו מואב והלעירה קראה שמו עמון .
 ויל נבי בכירה כתיב ותקס הבכירה ותשכב את אחיה לכן קראה שמו מואב אבל נבי לעירה כתיב ותקס הלעירה ותשכב עמו לכן קראה שמו עמון . והתורה רמזה לנו כדרך רמזו וכאמור שהבכירה היתה אומרת לשכב את אחיה והלעירה היתה אומרת לשכב עמו לכן קראה עמון :

(וילא) ויברך ה' אותך להגליו וכו' . אפשר לרמוז מ"ש בגמרא סנהדרין ד' ל"ט ע"כ ויקרא אחאב וכו' כיעקב כתיב ויברכני ה' בגלגל וכו' . כיוסף כתיב ויברך ה' את בית המלואי בגלגל יוסף וכו' . ילאה ב"ק ואמרה ועובדיה היה ירא את ה' וכו' אבל ביתו של אחאב אינו מזומן לברכה ע"כ . וכתב מהרש"א ז"ל בח"א דלכן ופוטיופר רשעים היו מ"מ בנותיו של לכן היו מזומנים לברכה וכן בת פוטיופר אבל ביתו של אחאב אינו מזומן לברכה דכתיב לא אשאיר לאחאב משתין בקיר עכ"ד . והוא שאומר יעקב אבינו ללכן ויברך ה' אותך להגליו ע"ד לרגל הולדים ר"ל בשביל בנותיך וילדיה אשר הם מזומנים לברכה וכאמור :

(וארא) וארא אל אברהם אל יצחק וא יעקב באל שדי וכו' . כתב רש"י ז"ל וארא אל האבות . ותמהו ז"ל מה בא ללמדנו . ולי הרג נראה לפרש כונתו עמ"ס בגמרא פרק חלק ד' ק"א וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא שדי כמה פעמים נגליתי לאברהם יצחק ויעקב באל שדי וכו' . וכתב הרב באר שבע ז"ל וז"ל ועוד על יצחק לא נגלה באל שדי ומ"ס הכתוב אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב כבר תירץ ה"וינו ז"ל דקאי על אברהם ויעקב ולא על יצחק כטעם אשר יולד לו בפרץ ארס ובנימין לא היה שם שלא נולד עדין אלא דקאי על השאר ה"נ קאי על אברהם ויעקב עכ"ד :

והרב דובר משמים ז"ל בסופו תמה על הרב באר שבע והרב לוינו הנו' איך לא ראו לרש"י ז"ל . שכתב אחר כך לאברהם בהר המוריה כתיב ויאמר אני אל שדי וליצחק כתיב והקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך ואותה שבועה היתה באל שדי הרי באלו אמר לו באל

שדי וכן כתב הרמ"ם ז"ל ע"ש עכ"ד . ועוד נראה לי לפרש וארא אל האבות ר"ל שלא כס' באר שבע וזונו שקאי על אברהם ויעקב לז"ל אל האבות וה"ן קודין אבות אלא לשלשה וליצחק גם כן נגלה אליו כש שדי וכאמור כנ"ל :

(בשלח) ויכואו בני ישראל בתוך הים . היתה במדרש הבואו הרב נחלת יעקב משם הרב לפנת פענח אשכנזי ז"ל וז"ל כשכואו ישראל אל הים לא רנה ליקרע מפניהם עד שראה ברייתא דרבי ישמעאל ע"כ ותמהו ואפשר עפ"י מ"ס במדרש שהים לא רנה ליקרע עד שאל משה ומה חד"ה יחיד בעולמו עשית לו יש יבשה ישראל ס' רבוא לא כ"ס ע"כ . והוא ע"י שראה ברייתא דרבי ישמעאל ז"נ מרות נדרשת וא' מהס ק"ו לכן נקרע מפניהם ודו"ק :

(תרומה) ויקחו לי תרומה וכו' . אפשר על מ"ס במדרש ח"ל ההוא מונח כתיב בתורתך אחרי רבים להטות וכו' . והתם אומה ח' והס ע' אומות ואפשר לומר דישאל נקראו תרומה דכתיב קודם ישראל לה' ראשית תבואתו וכו' . וק"ל תרומה עולה במאה ואשר ואומות הם שבעים וישאל לא בטלו אנבייהו . והוא ויקחו לי תרומה מאת כל איש כי איש ישראלי נקרא תרומה ותרומה אינה בטלה אלא במאה ואחד ולזה פרש' ז"ל לי לשמי ולכן אינם יכולים לעבוד עז' והוא קודם ישראל לה' ראשית תבואתו שהם תרומה לכן כל אובליו יאשמו שאין אומרים אחרי רבים להטות וכאמור :

(כי תשא) ושמרו בני ישראל את השבת וכו' . וסמיק ליה ויתן אל משה בכלותו לדבר וכו' . לוחות אכן כתובים באזכב אלהים וש לראות סמיכות השבת למתן תו' נקדים מ"ס בגמרא שבת ודינין במרה איפקוד דכתיב שם שם לו חק ומשפטו ושם נסחו . עוד אמרו רז"ל מלאכי השדת טענו תנה הודך על השמים דיש להם דינא דבר מלרא וכתב הרב אלבאזי ז"ל בפ' משפטים טעם לבטל טענת המלאכים שטוענים דינא דבר מלרא דישאל דיש להם שבת ודינין הו"ל שותף ובשותף לא שייך דינא דבר מלרא דהיתה בגמרא שבת אמר רב המנונא כל האומר ויכלו בערב שבת כאלו נעשה שותף במעשה בראשית . והיתה בגמרא כל הדן דין אמת לאמתו

לאמתו כעשה שותף להק"ב וכו' ובשותף לוכח
 דינא דבר מלרא עב"ד וזהו ושמו בני ישראל
 את השבת וכו' ומן השבת הו"ל דין שותף ולית
 ביה דינא דבר מלרא ולכן נתן התורה לישראל
 וזהו ויתן אל משה ו' :

סמיכות פרשת שבת לפרשת העגל דאיתא
 בזוהר שקול שבת יגל התורה כלה
 עוד נקדים בהוריות וכי תשגו ולה תעשו את
 כל המלות האלה הויה עבירה ששקולה כנגד
 כל המלות הוי חי' זו ע"ז וכתב רש"י ז"ל וכל היותה
 בה כאלו כופר בכל התורה כלה וזהו סמיכות
 שבת לע"ז דהשומר שבת שקול ככל התורה כלה
 וע"ז המורה בה ככופר בכל התורה כלה והכופר
 בה כאלו קיים כל התורה כלה כמ"ס רש"י ז"ל
 בפרשת משפטים על פסוק ובכל ה"ה אמרתי
 אליכם תשמרו וכו' ע"ש

(בלק) וירא בלק בן לפור את כל אשר עשה
 ישראל לאמורי ויתא במדרש וירא בלק
 בן פור את כל אשר עשה ישראל לאמורי ה"ה
 ה"ה תמים פעלו כי כל דרכיו משפט ע"כ
 ואפשר על פי מה שהקשה הרב יצחק קארו ז"ל
 בס' תולדות יצחק על התורה למה לא חמר על
 נסים מפורסמים ניסוי מזרים יותר מזה מה
 שעשה ישראל לאמורי שהוא נס נסתר וה"ל וירא
 בלק וכו' את אשר עשה ישראל לפרעה ולמזרים
 ויגר מואב ותירץ עי"ש והרב זרע יצחק תירץ ז"ל
 כי אם לא שמע לאמורי כי אם נס פרעה
 ולמזרים לא היה ירא כי פרעה ומזרים חייבים
 מחמת ששעבדו בס' ביותר פרעה לפי שכפר
 בעיקר לא כן לאמורי לכן פחד ע"כ וזהו וירא
 בלק וכו' לאמורי ומקשה למה לא חמר לפרעה
 שהוא נס יותר לזה חמר ה"ה תמים פעלו כי
 כל דרכיו משפט ולכן מזרים חייבים לא כן
 לאמורי וכאמור :

(מטות) וידבר משה א ראשי המטות לבני
 ישראל לאמר רמו למ"ס רז"ל בזוהר
 משה מתגלגל בכל דור ודור והראיה אומר
 בגמרא משה שפיר קאמרת וזהו וידבר משה א
 ראשי המטות ר"ל בכל דור ודור יבוא משה דבר
 לדור עוד אמרו רז"ל משה היה ק"ך שנים והלל
 היה ק"ך וכתב בהגהות הזהר שזה רמו שתי
 שנות בשמות ע"כ מה"ס לל"ה סמוכים ולזה

ר"ל משה ה"לל ועפ"ו פרשתי אני הדל שנת
 דברי הלל שאמר במשנה ואת אם חיו אני לי
 מי לי וכשחני לעלמי מה ר' ל' מ"ה ר"ת משה
 הלל אני שאני והוא חיוג שנים וזהו המע'
 לבני ישראל לאמר ר"ת הילל ב"ור כו' פ' פעמים
 נכתב בגמרא הילל ב"ור וזהו רמו אלה הדברים
 אשר דבר משה א כל ימי משה ה"ל כל ס' ת'
 הלל לרמוז משה הלל חיו כל א' ק"ך שנים :

(משעי) ויכתב משה את מולאיהם למסעיהם
 על י"ה ואלה מסעיהם למולאיהם
 למה פעם יתיב מולאיהם למסעיהם ופעם
 יצ"ב מסעיהם למולאיהם ור"תו להרב כלי
 י"ה ולהרב חיד"א ז"ל בס' חומת א"ך מש"ס הרב
 יו"ט הלרפ"ה ז"ל שחזרו לאחוריהם שתי פעמים
 ה' וישב על פי ה"ה י"ב כמיתת אהרן שחזרו
 שמונה מסעות לה י"ה וזהו מסעיהם
 למולאיהם שחזרו לא ריהם ממקום שילאו
 ממנו וזהו מסעיהם למולאיהם והולכים מולאיהם
 למסעיהם שילכים ממקום למקום וזהו מ"ה
 למסעיהם עכ"ד ו' י"ה ל"ה כי הנה ירוע
 מ"ס רז"ל טעם להולאיהם דרך המדבר ל"ה חייבים
 דרך הערים כדי לשכ"ו כח הס"א השרוי ל"ה
 במדבר ולכן כל מסע ומסע שחזרו י"ה י"ה י"ה
 בשלום בטלו אותה הסע"א שהיתה שם ומסע
 שלא ילאו ממנה בשלום חזו לא יתבטל הסע"א
 אשר שם אלא חרבה ישראל נפלו שם וזהו פעמים
 מולאיהם למסעיהם שילאו משם ונתעברו על
 מסעיהם ופעמים מסעיהם למולאיהם שנחבר
 המסע עליהם כמו קברות התאום וכיוצא :

(דברים) אלה הדברים אשר דבר משה אל כל
 ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה
 מול סוף בין פארן ובין תופל ולכן ואלרות ורי
 זהב אפשר לרמוז הענין מ"ס הרב חיד"א ז"ל
 בס' כפא דור מש"ס הרב הארי ז"ל עמ"ס בנמ'
 ירדן שנטל מזה ונתן לזה מה שנטל נטל ומה
 שנתן נתן הכוונה שיש קליפת נוגה בין הקדושה
 ובין הקליפה ואם ישראל עושים רטובו של מקום
 חזי נוטל מן הקליפה ונתן אל הקדושה ואם
 בהפך ח"ו נוטל מן הקדושה ונתן אל הקליפה
 כי כן לזה לו המלך וזהו מה שנטל ומה שנתן
 עכ"ד וזהו בעבר הירדן שזו היא קליפת נוגה
 בין הקדושה ובין הקליפה במדבר רמו לקלפ'
 שהיא

שחיה מרכב שנים כערבה רמו לקדושה
 כרכיב וערכה לר מנחת יאודה וירושלים
 ומקומה בין הקרו והין הקליפה וזהו מול
 סוף דהינו סוף הק מכהן וסוף הקליפה
 מכהן בין פארן זו הקדושה שפרה ורבה ובין
 תופל זו הקליפה שאינה פרה ורבה לכן מזהיר
 משם רבינו את ישראל שיקוו עושים רמנו של
 מקום וזהו ולכן לשון עבון עונות וחליות רמו
 ע"ד בחירות בית ה' כי טוב יוס במהך מאלף
 שכתו בבית ה' כל ימי חייו לחיינו בנועם ה'
 וכו' וענין קליפת כונה הנו' נועל מן הקליפה
 ונותנת אל הקדושה וענין ודי זהב טיהא הקדושה
 די והותר :

אחד עשר יום מחורב דרך ה' ועוד עד קדש
 ברנע הרב שמיר' חו' נר"ו פירש
 רמו לעשרת ימי תשובה דה טקס אחד עשר
 יום מחורב הר שעיר ה' הקליפה כי ישראל בחלו
 הימים חוזרים בתשובה עד קדש ברנע זה יום
 הכפורים עכ"ד :

(ואי, חנן) ועברתם שם ה' אחרים עץ ואבן
 אשר לא יר' ולא ישמעון ולא
 דייב' בקשתם ימש את' להיך ומלאת וכו'
 אפשר לרמוז היגוף גמ' מ"ש הפסוק לא יכול
 בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה וכו'
 מי שגירש את אשתו ונסית אינו יכול להחזירה
 ופסק הרמ"בס זל דאם נישאת לחרש אינו
 שומע ואינו מרכב מותרת לחזור לו וכן אם
 זינתה מותרת לחזור לו והנה כתיב הן ישלח איש
 אשתו וכו' ואת זנית רעים רבים וטוב אלי נאום
 ה' הכוונה כיון שהוא דרך זנות עבדת עז'
 מותרת לחזור לו וזהו ועברתם שם להים אחרים
 עץ ואבן אשר לא יראון וכו' והו"ל כמו נשאת
 לחרש ומותרת לו וענין ובקשתם משם את ה'
 אלהיך ומלאת כי תדרשנו וכו' כמלא מפני כ'
 טעמים מי שעבד עז' וכל לחזור ולעבוד את
 ה' א' מפני שעז' עץ ואבן וא' מפני דרך זנות
 וזה כונת הכתוב חז"ר"ת אבין זנות עז' תקרא
 וא' יענה ולא הוי כמו גירש את אשתו שאינו
 יכול להחזירה כיון שעז' הוא חבן ועוד שהיא
 דרך זנות מותרת לחזור לו :

והיו הדברים האלה אשר אנכי מלך היום על
 לבבך ושננתם לבניך ורבתם כס' אפשר

לפרש איתא בגמ' ברכות ד' ט"ו בקריאת שמע
 לריך להשמיע לאזניו לכתחלה ובדיעבד אם לא
 השמיע לאזניו ולא אבל העוסק בתורה כתיב
 הסכת ושמע ישראל שריך להשמיע לאזניו וכו'
 ע"ש וזהו שמע ישראל וכו' וקו הדברים האלה
 על לבבך כדונ' ה' ולא אבל ושננתם לבניך
 העוסק בתורה זו והנחת כס' שריך להשמיע
 לאזני דוקא :

שופטים ושופטים תתן לך ככל שריך וכו'
 וסמוך ליה לך דק דרוף וכו'
 אפי' לרמוז ונקדים על פסוק כאשר משפטיך
 ארץ לך למרו יושבי תבל עם"ס הראשונים ז'
 דהק"כא נקרא מלך המשפט ואיך אנחנו משיבין
 דיינים לשפוט בארץ זאת ועוד איך אנחנו נותני'
 לך דקה הו"ל פורע חובו שלא מרעתו שהניח
 מעותיו על קרן הלכי ותירנו כיון שהק"כא נזנו
 בתורתו להגמיר שופטים וגם כן נזנו בתורה
 לתת לך דקה הו"ל כפורע חובו של חבירו מרעתו
 וכן חילק הרב המבי"ט ז"ל ולדעת מהר"ם זל
 הפורע חובו לריך בפניו ולכן בשנו' האדם לך
 כתיב אני כדק אחזה פניך הו"ל בפניו וזהו
 שופטים ושופטים תתן לך ככל שריך והטעם
 אשר ה' שהיך נותן לך לשכטיך ואם הוא לזנו
 לשבת שופטים וליתן נמי לך דקה הו"ל מרעתו כי
 הוא לזנו וזהו דק דק דרוף וזהו כאשר
 משפטיך לארץ אזי לך למרו יושבי תבל כי הוא
 לזנו כאמור : (כן הוא בזכרוננו וכעת לא ראיתי
 אם כתבו אותה המפרשים אם לאו זהו מודעה)

עקב ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ
 זית שמן ורבע' רמו ארץ אם ישים אדם
 עלמו עני בארץ הזאת שהכל דשים עליה
 חטה שחשב את עלמו חסר משאר בני אדם
 ע"ד אני וכני שלמה חטאים ושעורה כשער הזה
 שזוכב על כשר האדם וגפן אזי נמשל לגפן
 מה גפן אין מקבל עליו הרכבה ממין אחר אף
 הוא אינו מקבל עליו עול הילחר וגונדא דיליה
 חלה הק"כא מיל מידו ועוורו ככתוב לולי ה'
 עזרתה לי ותאנה וחזור בתשובה ומתאונן על
 חטאיו ועוונותיו ורמון אזי יהיה מלא מלות
 ברמון כמה שאמרו רז"ל אם עשית חבילות של
 עונות עשה כנגדם חבילות של מלות וענין יורש
 עו"הב וזהו ארץ זית שמן ורבע' אבל הנאה

קורין אותו חזל גאה סרוח כאשר הובא מעשה
 בס' קב הישר פ' שהכיא מס' גבעה המורה
 מעשה בחסיד אחד שהלך בדרך ונזדמן שהלך
 עמו ליהו הנכיא זל ופגעו בכבלה א' מושלכת
 בדרך והיתה הנבלה מוסרתת קרחון גדול עד
 שהניח החסיד ידו על חוטמו מחמת הקרחון
 וליהו הנכיא זל הלך להתקרב אל הנבלה ולא
 חש כלל ארסיו והכי כד הו' אולי פגע בהו'
 ארס מרחוק שהולך לקראתם והליכתו בגאווה
 והיה מתפאר ומתייקר ולמרחוק שס ליהו זל
 את ידו על חוטמו ושאל החסיד לליהו הנכיא
 זל למה לא שס את ידו על חוטמו אל הנבלה
 והשיב לו זה הגאה סרוח יותר מן הנבלה כי
 הנוגע בכבלה טמא עד הערב אבל הנוגע בזה
 הארס מקבל ממנו טומאות חמורות עכ"ד
 הרחיק לדעת כמה טמא וסרוק בעל הגאווה
 ה' וילכו :

כי תצא

למלחמה על אויבך אפטר לרמוז
 הענין על מלחמה ה"לחר דירוע
 מ"ס חזל אמר הקב"ה אתם פתחו לי פתח
 כחורו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו
 של אולם עוד איתא בזוהק באתערותא דלתתא
 אתער אתערותא לעילא וזהו כי תצא למלחמה
 על אויבך זה ה"לחר תלא ר"ל משנתת לב לעלות
 עליו למלחמה ונתעוררת למטה אזי ונתנו ה'
 אלהיך בירך ומה שאמר ה' אלהיך רחמים ורין
 כי ידוע שיש ב' מיני תשובה א' תשובה מאהבה
 וא' תשובה מיראה ולכן החזיר בתשובה בין
 מאהבה בין מיראה הש"ת מקבלה וע' התשובה
 יתנוולו כל נילולי הקדושה מן הסט"א והו'
 ושכית שכיו מה ששכה הוא מן הקדושה אתה
 ע' התשובה תקח ממנו מה ששכה וראית
 בשכיה אשת יפת תואר זו נילולי הקדושה שהיא
 יקר הערך וחסקת בה ולקחת לך לאשה כמ"ס
 רזל חס עשית חבילות של עבירות תעשה
 כנגדם חבילות של מצות וע' ההולאת נילולי
 הקדושה יהיו שלך והבאת אל תוך ביתך
 רמוז למ"ס רזל כיון שא"ד חוטא נשמתו מסתלקת
 ממנו וע' התשובה תשוב אל הארס והו' והבאת
 אל תוך ביתך זו הנשמה וזה נראה לי מלת
 תשובה תשוב הנשמה למקומה ונלחה את
 ראשה זו הגאווה שהיא כנוי לראש שלא יסא

גאווה כלל וכלל כמ"ס הרמ"בס זל לרוך לישמר
 מן הגאווה עד קלה אחרון וזה רמוז לנילוח שלח
 ישאר שער ועשתה את לפרניה רמוז למותרות
 אחר תענוגי העוה"ז ע"ר מ"ס רזל קדש עלמך
 כמותך לך לפרנים רמוז למותרות שהם יתרות
 מן הנוף וקוללים אותם והסירה את שמלת
 שכיה מעליה רמוז כי ע' העומות יהיו לו מלבוש
 לואי ככתוב ויהושע היה לבוש בגדים לואים
 ועומד לפני המלאך ואמרו רזל שהיו כנוי לקחו
 נשים נכריות וע' החשובה והסירה את שמלת
 שכיה מעניה וישבה בביתך ובכתה את אביה
 ואת אמה ירח ימים רמוז לחו' אלול שחזרים
 בתשובה כל שנה ושנה לגבי הק"בה שהוא אביה
 ולגבי כנסת ישראל שהיא אמה ובכתה אה לפני
 אביה ולפני אמה ירח ימים ואחר כן גמט' ע'
 שנה ימיו של ארס תבוא אליה ובעלתה שכיון
 שחזר בתשובה וחזרה הנשמה אללו אזי אחר
 המיתה ישב הנוף והנשמה בג"ע יחדיו והיתה
 לך לאשה רמוז למ"ס רזל ראס הנשמה באה
 כנגנול פעמים שלש אותו הנוף האחרון שתיקן
 בו תהיה הנשמה לעתיד וזהו והיתה לך לאשה
 לך דוקא :

כי תכנה בית חדש ועשית מעקה לנגד ולא
 תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו
 רמוז כנון חדש זה העוסק בתורה וכל יום ויום
 נראה בעיניו כאלו היום חדשים שנתנו מהר
 סיני כמו שדרשו חזל היום על לבבך שיהיו דברי
 תורה מחודשים לפניך מהר סיני ועשית
 מעקה לנגד שתעשה סייגים ונדרים למצות
 כמו שניות לעריות כמו המעקה שהוא נדר
 נדר וסייג שלא יפלו מן הגג כן נדרים לתורה
 שלא יגעו בעיקר ולא תשים דמים בביתך
 למ"ס רזל על פסוק כי רבים חללים הפילה
 ועלומים כל הרוגיה כי רבים חללים הפילה
 זו ת"ס שלא הניע להלכה ומורה ועלומים כל
 הרוגיה זה שמניע להלכה ואינו מורה וא"ב
 השני דרכים הנו' הם דמים כי מי שהוא ת"ס
 ואינו מניע להוראה ומורה כתיב רבים חללים
 הפילה וכן מי שהוא מניע ואינו מורה כתיב
 ועלומים כל הרוגיה וזהו ולא תשים דמים
 בביתך לא זה ולא זה כי יפול הנופל
 ממנו וכאמור :

שלא הניח בן כמותו קרי ביה מיתה ע"כ וזה
 רמז חבל על דאכדון שחומר בהם מיתה בזמן
 ולא משתכחין בניהם אחריהם :
 והרב מובח כפרה בסופו הכוה מ"ש הרב רחל
 פשרה כונת חבל על וכו' כי הגה מיתה
 הדרוק ומנין לכפר וזמנין שלא יראה ברעה
 שלא תכוא ובזמן שיסארו אחריו לדיקים דמת
 לדיק אחד ח"כ ודאי לכפר אבל אם לא נסארו
 לדיקים אחריו אזי שלא יראה ברעה ח"ו וזהו
 חבל על דאכדון בזמן לא משתכחין אחריהם
 לדיקים אבל אם נסארו אחריהם אזי ודאי
 לכפר עכ"ד :

א"נ חבל על דאכדון ולא משתכחין ע"ד מה
 שאנחנו אומרים ביום ב' ובוים ה' אנשי
 חמונה אכדו וכו' מרוב עונגו אכדונם וכו'
 סעו המה למנוחות עזבו אותנו לאנחות קמים
 בפרץ חין וכו' וזהו חבל על דאכדון דהיינו
 הטובים אכדו על לשון עליו ולא לשון גרעון
 ע"ד וכל דאיידי ארעה כלא חשיבין ואמרו כנמ'
 חרגא דיומא לא שמוה משתכחין ממום
 ואין כאבדים :

והעורבים מביאים לו לחם וכשר ואמרו
 בגמרא אמר רבי יהודה אמר רב
 שחיו מביאין לו בשר מטבחי אחאב על פי
 הדיבור ג"ל רמז למ"ש דור אחאב היו יולאים
 ואינם נופלים לפי שאהבה בניהם ואינם שונאים
 לכן היו יולאים למלחמה ונולאים דכתיב חבור
 עזבים אפרים הגח לו לכן רמז דהעורבים היו
 מביאין בשר מטבחי אחאב לומר כמו שהעורבי'
 אוהבים זאף בן דור אחאב אוהבים זאף ועו'
 כך היו נולאים :

שמואל ויכהו ה' שם על השל ר"ת האש
 שחורה לבנה. איתא ברעיא מהומנא
 יש היכל אש לבנה ויש היכל שחורה וכו' סופרים
 עומדים קמי מלכא בשעתא דסאדון סאדייא
 נוטלים מהקוף אשא חורא פלקא וכו' עליה
 מאשא אוכמא וכו' וזהו על השל שכתב באש
 אוכמא על גבי חורא :

חבקוק כי תאנה לא תפרח. איתא במשנה
 פאה פרק ח' כל שלקיתו כאחד
 קייב בפאה למעוטי תאנה דאינה נלקטת כאחד
 ע"כ וזהו רמז תאנה ר"ת תאנה אינה נלקטת
 אחר

ואת בנו כ' מסרה ואידך ועבדו אותו
 ואת בנו אפסר לרמזו הענין כי הנה
 לגבי אותו ואת בנו מותר לשחוט הזכר אותו
 ואת בנו ודוקא נהג בנקבות שאסור לשחוט
 האם ובנה עיין פירוש רש"י ז"ל וגבי עבדים
 פד' כהר על פסוק וגם מבני הקושכים הגרים
 עמכם וכו' מהם תקנו עבד ואמה כתב רש"י ז"ל
 הבן הולך אחר האב ואינו בכלל לא תהיה כל
 נשמה דשייך באם לא אחר האב וכו' יעו"ש והנה
 גבי עבדים כתיב עם הדומה לחמור נמלא דגבי
 שור חין הבן הולך אחר הזכר אלא אחר האם
 וגבי עבדים שהם עם הדומה לחמור הבן הולך
 אחר הזכר וזהו לא תדרוש בש"ר ובחמ"ר יחדיו כי
 הנה חרישה נאמרה על המחשב' כדכ' חרשתם
 חון וקצרתם עמל לשון מחשבה וזהו לא תחרוש
 הכונה לא תחשוב ש"ר וחמ"ר יחדיו כי יש
 הפרש ביניהם ככ"ל וזהו אותו ואת בנו לא וכו'
 שנהג בנקיבות ולא בזכרים ואידך כהפוך ועבדו
 אותו ואת בנו שנהג בזכרים ולא בנקיבות ודוק :
 (האזינו) בהנחל עליון גויס וכו' יבב גבולות
 עמים וכו' כי חלק ה' עמו ימלאהו
 בארץ מדבר וכו' אפסר על פי שרש הרב
 גז"ד ז"ל בהפטרות שובה על פסוק יושבי
 כללו חקירת הרב נחלת בנימין הקב"ה
 חילק ע' אומות לע' שרים ונטל לחלקו ישראל
 וא"כ איך אפשר יבוא להתנייר מאומות כי זה
 שבא להתנייר הוא מחלק האומות והוא נפל
 בחלק השר ואיך יבוא להתנייר וליכנס בחלק
 הק"כה ותירץ דהגרים הם כילו הקדושה אשר
 נטמעו בין האומות ועתה חזרו למקומם ע"ש
 וזהו בהנחל עליון גויס וכו' יבב גבולות עמים
 וכו' שחילק ע' אומות לע' שרים וישראל כי
 חלק ה' עמו וכו' תימא איך יבוא גר להתנייר
 והוא חלק השר לזה אמר ימלאהו בארץ מדבר
 דהיינו כילו הקדושה שגמלאים תחת השרים
 אותם יבוא ולהתנייר וזהו יקובכנהו יכוכנהו
 ויחזרו למקומם :

מדרכים והדר שמע כי שכב דור עם אבותיו
 וכו' מת יואב שר הצבא ואיתא בגמ'
 בתרא מ"ד כי שכב דוד וכו' מת יואב למה גבי
 דוד כתיב שכיבה וגבי יואב כתיב מיתה ותירלו
 דוד שהניח בן כמותו קרי ביה שכיבה ויואב

כפיקו מרשותיהו ולקחו להו ישראל והו
ולקחת לך לאשה וכי תימא והא כתוב לא
תתחנן בם לזה אמר זו אינה ברשותיהו והרא
והבאת אל תוך ביתך וכו' וכאמור :

ראה אנכי נתן לפניכם וכו' יוכן עפי'
מ"ס בתקונים עי' המילה וכלל מחרבו
של הק"כ שהיא יו פיסיות כי המילה נכרתו
עליה יג בריקות ומילה ופריעה ומנפה הרי יו
והנה מלת ראה עולה גמטרייה ר"ו ועם שלשה
אותיות ועם המילה גמט' חרב ומלת אנכי
גמט' פ"א ועם ד' אותיות גמט' פ"ה מילה
וזהו ראה שהוא החרב וכלל ממנו עי' המילה
וזהו אנכי נתן לפניכם היום :

ישעיה אנכי אנכי הוא מנחמכם מי את
וכו' אפשר עפי' מ"ס המעשרים זל
על פסוק מי ירפא לך לעתיד הק"כ כה' של
כחש שוטטו ויהי' אותיות מי ויהיה משיח וזהו
מי ירפא לך עכ"ל וזהו וממכוזיך ארפאך
וזהו אנכי מנחמכם עי' מי שיהיה כון של כחש
מי ויהי' משיח ויבוא כב"א :

ירמיה מרחוק ה' נראה לי והבאת עולם
אבתיך יגל כן משכתיך ס' אפשר
לרמוז הענין וישי' מ"ס בגמרא כ"ל סוכו גלים
עיניו מן הדרקה כאילו עובר עי' וזה
לבאורה יש להבין מה שייבות יש ג"ס הדרקה
אמנם כי הנה מליאות הק"כ בה ישבת שמו
רחוק מבני אדם אבל הוא קרוב לכל קוראיו
בכל עת ובכל זמן וכתיב כי ישר דבר ה' וכל
מעשהו באמונה והנה אנחנו בני ישראל
מאמינים בני מאמינים ויאמינו בה' כי קרוב
לכל קוראיו באמת והנה הנותן דרקה לעניים
ומחסר ממונו הוא מאמין שהק"כ בעו"הב
לעתיד יתן לו שכר כלחי נמלא מליאות הק"כ בה
בתינת הדרקה היא באמונה וא"כ מי שאינו

נותן דרקה אינו מאמין שהק"כ נותן לו שכרו
בעו"הב ח"כ במליאות הק"כ כה' כב יכול אינו
מידה והוי כאילו עובר עי' וזהו מרחוק ה'
נראה לי כלומר גם שהק"כ הוא מרחוק עם
כל זה אני מאמין בו וזהו נראה לי אשר על
כן נותן הדרקה ומאמין שהק"כ לעתיד לבוא
יתן לו שכרו בעו"הב וזהו על כן משכתיך חסד
שיתן הדרקה ועושה חסד עם העניים וה' הטוב
לא ימנע טוב להולכים בתמים :

יחזקא כה אמר ה' אלהים אמור אליהם
התללך וכו' כתב רש"י זל וזל כל
אל'פה ב'תת במקרא הזה ותמיה אני שלא
נמנה במסורת עכ"ד ואני הדל חפשי במסרה
וראותי שמנה המסרה פסוק שאחר זה הפסוק
והוא בנעת בה רוח הקדים וכו' ובאותי פסוק
לא יש בו כל האל'פה ב'תת ובוראי כונת בעל
המסרה וזהו שזה שלפניו בה אמר ה'
התללך וכו' בדקדוק נכתב פסוק שלאחריו
הלוא ננעת בה רוח הקדים וכונתו על זה
הפסוק ומ'תת נסתתקה תמיהת רש"י זל :

איוב לו שקל י שקל ג' עסי רמו למ"ס רז'
ה' בעה סס שקוליס ח' החרן ואת יריחו
והלא יריחו בכלל הלא שקולה יריחו כנגד כלס
כיוצא בו תשעה עשר איס ועש' והלא עשאל
בכלל היה לא שקול עש' ככלס כיוצא בו מכך
כל הויכיו ומכך שקול והלא שקול בכלל הלא
שקול שקול ככלס כיוצא בו אהב נשים נכריות
זאת בת פרעה והלא בת פרעה בכלל היתה
אלא שקולה ככלס עכ"ד וזה רמו כעשי כ'ף
רמו לבת פרעה כי ה'ת מתחלפת בכ'ף
וכאילו אמר ב'ף ר'ת בת פרעה שקולה ככל
ע' רמו עשאל שהוא שקול ככל ש'ין רמו
שקול שהוא ככל יו'ד יריחו שקול שקולה
ככל וזהו שקול ישקל :

שיר לפורים

שיר לפורים ע"ס א"ב בכל חרוז וחרוז כי כל ד' ההדוים מתחילין באות א' מא"ב
וכן כולם גם מה שעונים עליו ארור המן ג"כ בסדר א"ב
ופסוק אחרון ס"י יצחק חזק והוא לחן אזכיר
חסדי א' נאמן והסוגר שלו מ"ן :

א אזכרה ימים מקדם • את נסי א' ואגידם • את ניין עמלק
השמידם • איש צר ואויב המן :

ארור המן אכזרי • ברוך מרדכי אבירי :
ב בימי מלך אחשורוש • באו המים עד לראש • בהשקות
לענה וראש • בן מרתא צורר המן :

ארור המן בעירי • ברוך מרדכי בחירי :
ג גדל אותו המרדך • גדול ושר על פיו הולך • גזר על פר
עכו • מלך • גזירה לקום לפני המן :

ארור המן גרגרי • ברוך מרדכי גבירי :
ד דוד מרדכי לא קם לפני • דוב המן אף כי הוא משנה די
הוא ליה עבדא קני • דין עבדא בישא המן :

ארור המן דוב ערי • ברוך מרדכי דברי :
ה הגידו להמן לאמר • היעמדו דברי המר • הנה אתה עבדו
לשמר • התמלא לו חמה המן :

ארור המן האררי • ברוך מרדכי הררי :
והפיל פור על עם נהדר • ונפל בחדש אדר • וכתב לכל
בני קדר • והרצים שדה המן :

ארור המן ועירי • ברוך מרדכי וישרי :
זרע יהודים רכלות • זקן ונער ועלות • זמן נתן עד מלאת •
זמן הצוררי המן : ארור המן זרזרי • ברוך מרדכי זהירי :

ח חרד מרדכי בשמעו • חגר שק עלי זרועו • חכה לפני אר
מושיעו • חוסה נא על עם נאמן :

ארור המן חמורי • ברוך מרדכי חוקרי :

שיר לפורים

ט טהור לב שלח לאסתר • טמן המן פח בסתר • טען למלך
כסף הותר • טבעתו נתן להמן :

י ארור המן טחורי • ברוך מרדכי טהורי :
י יחר כנוס כל המוני • יהודים זרע נבוני • יצעקו לאל מעוני •
יפר עצת צורר המן : ארור המן יזרי • ברוך מרדכי יאירי :
כ כבוא אסתר א המלך • כבירה היא ופת מלך • כי הושיט
לה שרביט מלך • כל אשר רי מרי מזומן :

ל ארור הנן כופרי • ברוך מרדכי כשרי :
ל למלך ולהמן בקשה • למדה מתורה קדושה • לשונא רייב
תן לו חושה • למען לא יאריך זמן :

מ ארור המן לבדלי • ברוך מרדכי לדורי :
מ מבית משתה המן יצא • מרדכי לנגדו מצא • מקומו לא
זו חוצה • מאד נתמלא חמה המן :

נ ארור המן ממזרי • ברוך מרדכי מר דרי :
נ נדרה שנת המלך נם להביא ספרי מלך • נקראים הם לפני
מלך • גין יאיר לטוב הזמן :

ס ארור המן נוצרי • ברוך מרדכי נושרי :
ס סלעי אתה ומצודתי • סמכני א ישועתי • סורר המן המדתי
סגר לפני אוכלי המן :

ע ארור המן סוערי • ברוך מרדכי סנהדרי :
ע ענה המלך להמן • עשרה למרדכי נאמן • ערי מלכות
מעשה אומן • עבד א אשר רחמן :

פ ארור המן עכברי • ברוך מרדכי עוזרי :
פ פתחה פיה אסתר תמה • פתשגן הדת נחתמה • פרה נפשו
ואת עמה • פרשת כסף של המן :

אָרור המן פוערי • ברוך מרדכי פארי :

שיר לפורים

צ צוה מרד לתרות על עץ • צורר היהודים רועץ • צורך לו הבין
חרש עץ • צר בן מדתא המן :

ק ארור המן צוררי • ברוך מרדכי צוהרי :
ק קבלו עליהם עם • קרוא מגילה בקהל • קיחת כסף לכר
שוא • קיים עדם לכר זמן :

ר ארור המן קררי • ברוך מרדכי קלירי :
ר רצים ושולחים ררעים • זב מנות בכל שעשועים • רצי כסף
וכל מעים • רביד • רב ואו גמן :

ש ארור המן רר צרי • ברוך מרדכי ראש שרי :
ש ששים ושמחים בפורים • שכנים וגם חברים • ששון שמחה
ליהירים • שפתי שבה בזה זמן :

ת ארור המן שונרי • ברוך מרדכי שוררי :
ת תוקף הנס שר אסתר • תמיד הוא גדל והותר • תהלה לאל
אשר התר • תקף וכח של המן :

י ארור המן תכירי • ברוך מרדכי תדירי :
י ישוב אלי לזבול קדשו • ציון היא מקום מקדשו • חמור
ויקבין לעם קדשו • קהלם מצפון ותימן :

ז חזק נא דגל בן ישי • זרים לו יזכרון שי • קרבני לחמי
ארור המן נאמו : ארור המן הארורי • רשע מרדכי השכרי :

